Bundel - Commissie Samenleving 2022-2026 van 15 oktober 2024

Agenda bijlagen

Agenda_Commissie Samenleving_15 oktober 2024

1 Opening

2 Beëdiging nieuwe commissieleden

2.a Beëdiging commissielid M. (Marco) Kerdijk
In de raadsvergadering van 25 september jl. is de heer M. (Marco) Kerdijk benoemd als commissielid voor de fractie van de VVD. Beëdiging van de heer Kerdijk vindt in deze vergadering plaats.

2.b Beëdiging commissielid L.M.L. (Bert) Amorij
In de raadsvergadering van 25 september jl. is de heer L.M.L. (Bert) Amorij benoemd als commissielid voor de fractie WijZZ. Beëdiging van de heer Amorij vindt in deze vergadering plaats.

3 Vaststellen agenda

4 Vaststellen verslag vorige vergadering
De commissie wordt gevraagd het concept-verslag van de vergadering van 10 september jl. vast te stellen.

Concept verslag commissie Samenleving 240910

5 Z/24/473625 2e voortgangsrapportage 2024 (2e VGR 2024)
Portefeuillehouder: Arthur Boone

Raadsvoorstel en besluit 1224874 2e VGR 2024
Bijlage 1. 1224876 2e VGR 2024
Behandeladvies planning en control documenten

6 Z/24/478817 Meerjarenbegroting 2025-2028
Portefeuillehouder: Arthur Boone

1225597 - Raadsvoorstel en - besluit Meerjarenbegroting 2025-2028
Bijlage 1. 1226989 Meerjarenbegroting 2025-2028
Bijlage 2. Begroting 2025 in één oogopslag
Behandeladvies planning en control documenten
Proces behandeling meerjarenbegroting 2025-2028
RIB 2024-434 Rapport strategiebepaling gezonde toekomst_Geanonimiseerd
240926 Bijzondere ledenbrief VNG Rijksbegroting 2025 en de gevolgen voor gemeenten
240926 Bijlage Hoofdpunten van de Bijzondere Ledenbrief Rijksbegroting 2025
RIB 2024-461 Septembercirculaire 2024

7 Stand van zaken Sociaal Domein
Vanwege de importantie en impact van het onderdeel sociaal domein staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijn over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.

Voorwoord tussentijdse cijfers Gemeente Zevenaar
Tussentijdse cijfers Sociaal Domein commissie Samenleving 20241015

8 Agenderingsvoorstellen commissie
De leden van de commissie kunnen agenderingsvoorstellen aan de commissie voorleggen.
NB.: gebruik hiervoor het format agenderingsvoorstel raadscommissies.

9 Mededelingen portefeuillehouders
Gelegenheid voor de portefeuillehouders om korte actuele en urgente mededelingen te doen.

10 Rondvraag
De leden van de commissie kunnen vragen stellen aan de portefeuillehouders.

11 Sluiting

Agenda Commissie Samenleving 15 oktober 2024

Tijd	19:30 uur
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	J.W.H. Winters

1	**Opening**
2	**Beëdiging nieuwe commissieleden**
2.a	**Beëdiging commissielid M. (Marco) Kerdijk** In de raadsvergadering van 25 september jl. is de heer M. (Marco) Kerdijk benoemd als commissielid voor de fractie van de VVD. Beëdiging van de heer Kerdijk vindt in deze vergadering plaats.
2.b	**Beëdiging commissielid L.M.L. (Bert) Amorij** In de raadsvergadering van 25 september jl. is de heer L.M.L. (Bert) Amorij benoemd als commissielid voor de fractie WijZZ. Beëdiging van de heer Amorij vindt in deze vergadering plaats.
3	**Vaststellen agenda**
4	**Vaststellen verslag vorige vergadering** De commissie wordt gevraagd het concept-verslag van de vergadering van 10 september jl. vast te stellen.
5	**Z/24/473625 2e voortgangsrapportage 2024 (2e VGR 2024)** Portefeuillehouder: Arthur Boone *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld: 1. de 2e voortgangsrapportage 2024 vast te stellen; 2. het voordelige effect van deze rapportage (€ 2.001.000) ten gunste te brengen aan het begrotingsresultaat 2024.

6	**Z/24/478817 Meerjarenbegroting 2025-2028** Portefeuillehouder: Arthur Boone *Voorgesteld besluit:* De raad wordt voorgesteld de meerjarenbegroting 2025-2028 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp.
7	**Stand van zaken Sociaal Domein** Vanwege de importantie en impact van het onderdeel sociaal domein staat dit onderwerp als terugkerend onderdeel op de agenda. De portefeuillehouders informeren de commissie op hoofdlijn over de ontwikkelingen, voor de commissie is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het voeren van onderling overleg.
8	**Agenderingsvoorstellen commissie** De leden van de commissie kunnen agenderingsvoorstellen aan de commissie voorleggen.
9	**Mededelingen portefeuillehouders** Gelegenheid voor de portefeuillehouders om korte actuele en urgente mededelingen te doen.
10	**Rondvraag** De leden van de commissie kunnen vragen stellen aan de portefeuillehouders.
11	**Sluiting**

Zevenaar, 17 september 2024
Namens de Agendacommissie,
Elmira van Welij, commissiegriffier

Concept verslag Commissie Samenleving 10 september 2024

De beraadslagingen zijn terug te luisteren op de website van de gemeente Zevenaar op:
https://channel.royalcast.com/zevenaar/#!/gemeentezevenaar/20240910_1

Tijd	19:30 – 21:10 uur
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	J.W.H. Winters
Aanwezigen	G.T.H.J. Ariessen (Sociaal Zevenaar), D.G.G. Berntssen (Lokaal Belang), G.S.J. Broersen (GroenLinks), J. de Nooij (CDA), P.A. Vos (VVD), J.H.W. Harmsen (Sociaal Zevenaar), B.A. Metz (PvdA), J.G.B.A. Lombarts (D66), B. van Bindsbergen (D66), L. van der Velden (SP), A.L.M. der Vlies (Lijst 11), B.LY. van Die (Lokaal Belang), A.Y van Loon (WijZZ), D.M.T. van Voorst (VVD) en E. Vernes (Lijst 11).
Afwezigen	J.J. du Croix (WijZZ), F.S.N. Hesseling (PvdA), R.W.M. Wiggers (OnsZevenaar), P.A.T. de Winkel (VVD)

1	**Opening en vaststellen agenda** De vergadering wordt om 19:30 geopend. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.
2	**Vaststellen besluitenlijst vorige vergadering** De besluitenlijsten de vergaderingen van 11 juni 2024 en 18 juni 2024 worden ongewijzigd vastgesteld.
3.a	**Z/24/466159 Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024** De raad wordt voorgesteld de verordening Maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024 vast te stellen. ***Toezegging:*** Wethouder Bijl zegt toe voor de raadsvergadering van 25 september 2024 schriftelijk te reageren op: (1) het juridische aspect van het gebruik van het woord "recht"; (2) gebruik van termen "eigen bijdrage" versus "abonnementstarieven"; (3) casus van de verbouwingskosten; (4) in hoeverre het gebruik de termen "redelijkerwijs vermijdbaar" (artikel 7 lid 3) in lijn ligt met bestaande jurisprudentie; (5) het al dan niet inzetten van het "mondeling akkoord"; (6) nadere informatie aan de raad in de vorm van een beeldvormende bijeenkomst of raadsinformatiebrief over de cliëntondersteuning.

CONCEPT

	Advies: De commissie adviseert dit agendapunt als bespreekstuk te behandelen in de raadsvergadering van 25 september 2024.
3.b	**Z/24/469830 Re-integratieverordening Participatiewet 2024 gemeente Zevenaar** De raad wordt voorgesteld: 1. De re-integratieverordening Participatiewet 2017 gemeente Zevenaar in te trekken; 2. De re-integratieverordening Participatiewet 2024 gemeente Zevenaar vast te stellen. ***Advies:*** De commissie adviseert dit agendapunt als hamerstuk te behandelen in de raadsvergadering van 25 september 2024.
3.c	**Z/24/469958 Beleidsplan onderwijskansen 2024-2027** De raad wordt voorgesteld het beleidsplan Onderwijskansen gemeente Zevenaar 2024-2027 en de daarin geformuleerde visie en doelstellingen vast te stellen. ***Advies:*** De commissie adviseert dit agendapunt als hamerstuk te behandelen in de raadsvergadering van 25 september 2024.
3.d	**Raadsinformatiebrief (RIB) 2024-420 Wijziging subsidieregeling AED-s** Geagendeerd op verzoek van de fractie van D66 (raadsvergadering 29 mei 2024). De volgende vragen zijn gesteld aan de fracties: a) Zover D66 Zevenaar heeft kunnen nagaan, is er geen inschrijving van Stichting Liemers Hartveilig in het Handelsregister Wat vinden de fracties van het toekennen van een subsidie, resp. het wijzigen van een subsidieregeling ten faveure van een Stichting die nog niet is opgericht? b) De benoemde subsidie voor Stichting Liemers Hartveilig is EUR 10.500,-. Het lijkt logisch te veronderstellen dat de Stichting hiervoor de ontbrekende ca. 10 AED's in de stad Zevenaar plaatst, ad EUR 800 per stuk, totaal EUR 8.000,-. Er blijft een niet nader gedefinieerd bedrag van ca. EUR 2.500,- over. Wat vinden de fracties ervan dat er subsidie wordt gegeven voor een niet-gespecificeerd doel? c) Een rondje Google lijkt een trend te tonen dat Hartveilig zowel een leverancier van AED's zou zijn, en mogelijk aanjager is om lokaal Stichtingen Hartveilig op te richten. In de RIB motivatie wordt ervan uitgegaan dat opleiding etc gegarandeerd is door Stichting Hartveilig in te schakelen, maar dat is niet onderbouwd. Staan de fracties achter de keuze voor Stichting Hartveilig?

CONCEPT

	d) Er zijn in de stad Zevenaar wellicht voldoende AED's aanwezig bij bedrijven, winkels en sportverenigingen. Wat vinden de fracties ervan om de wens van de motie om in elke wijk een door de gemeente geïnstalleerde AED te hebben, nader te bezien?
4	**Stand van zaken Sociaal Domein** De portefeuillehouder informeert de commissie op hoofdlijn over de ontwikkelingen. De fracties stellen hierover vragen.
5	**Agenderingsvoorstellen commissie** Er zijn vooraf geen agenderingsvoorstellen ingediend.
6	**Mededelingen portefeuillehouders** De portefeuillehouders hebben geen mededingen.
7	**Rondvraag** Mevrouw Harmsen (Sociaal Zevenaar) vraagt naar de stand van zaken omtrent de eerdere toezegging naar mevrouw van Nooij (CDA) over IKC de Tamboerijn en IKC de Wissel. Wethouder Kagei beantwoordt de vraag.
8	**Sluiting** De voorzitter sluit onder dankzegging de vergadering om 21:10 uur.

CONCEPT

Raadsvoorstel

onderwerp	Raadsvoorstel 2e voortgangsrapportage 2024
zaaknummer	Z/24/473625
documentnummer	INT/24/1224874
portefeuillehouder	A. Boone
portefeuille	Financiën

1. Samenvatting

Het college evalueert de voortgang van het beleid en brengt de daaruit voortkomende substantiële financiële afwijkingen onder andere in beeld in de 2e voortgangsrapportage. De mutaties die volgen uit deze voortgangsrapportage resulteren in 2024 in een voordeel van € 2.001.000 en een bijgesteld saldo van de begroting van € 3.145.000 negatief. De resultaten van deze 2e voortgangsrapportage worden verwerkt in het begrotingsresultaat.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. de 2e voortgangsrapportage 2024 vast te stellen;
2. het voordelige effect van deze rapportage (€ 2.001.000) ten gunste te brengen aan het begrotingsresultaat 2024.

3. Waarom naar de raad

Op grond van artikel 189 van de Gemeentewet heeft de raad het budgetrecht. Ook is in onze financiële verordening opgenomen dat het college tussentijds aan de raad rapporteert over de realisatie van de begroting van de gemeente over het lopende boekjaar. De voortgangsrapportage bevat een uiteenzetting over de uitvoering en het bijstellen van het beleid en geeft een overzicht van de bijgestelde financiële raming van de baten en de lasten. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid is het van belang dat de raad de in deze 2e voortgangsrapportage voorgestelde mutaties vaststelt.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Met deze rapportage willen we u inzicht geven in de beleidsmatige stand van zaken (resultaten), bijbehorende tijdsplanning en de financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2024-2027.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Focus op de voortgang van het beleid

Bij de voortgangsrapportages richten wij ons op de voortgang van het beleid en de mate waarin wij de resultaten behalen die zijn benoemd in de begroting. Net als voorgaande jaren brengen wij met het kleurenmodel in beeld wat de stand van zaken is. Op basis van deze methodiek kunt u in één oogopslag zien wat de stand van zaken is van het betreffende onderdeel.

De betekenis van de kleuren is als volgt:

Lichtgrijs	Het resultaat is nog niet gestart, dit past binnen de vastgestelde planning.
Groen	Het resultaat loopt op schema binnen de gestelde kaders (beleidsdoel/resultaat, tijdsplanning en financieel). De groene resultaten worden niet toegelicht met een stand van zaken.
Oranje	Het resultaat dreigt óf qua beleidsdoel/resultaat óf qua tijdsplanning óf financieel uit de pas te gaan lopen, bijsturing is noodzakelijk.
Rood	Het resultaat loopt uit de pas, dit geldt voor 1 of meer indicatoren (beleidsdoel/resultaat, tijdsplanning en financieel). Corrigerende maatregelen zijn noodzakelijk.
Donkergrijs	Het resultaat is behaald en wij stellen voor deze af te sluiten.

1.2 De voortgangsrapportage voldoet aan de Financiële Verordening gemeente Zevenaar
Wij hebben de voortgangsrapportage binnen de kaders van de financiële verordening opgesteld. De voortgangsrapportage is een document in onze planning & control cyclus. Afwijkingen op de ramingen van de baten en lasten groter dan € 25.000 lichten wij toe bij de betreffende programma's. De voortgangsrapportage is opgesteld met de kennis en inzichten per (peildatum) 1 augustus 2024.

1.3 Activiteiten met een oranje en rode status vragen om uw bijsturing of corrigerende maatregelen
In de rapportage is per programma bij het onderdeel 'wat doen we' bij elk resultaat de status aangegeven. De resultaten die op oranje staan lopen niet zoals met u is afgesproken en vragen daarom om bijsturing. In voorkomende gevallen informeren wij u ook over de huidige status om kennis te nemen van maatregelen die al getroffen zijn, dan wel getroffen worden. De resultaten die op rood staan, vragen om corrigerende maatregelen. Bij zowel de oranje als de rode resultaten is in de rapportage daarom 'voorstel raad' opgenomen, zodat duidelijk wordt waar u mee instemt of wat de vervolgstap wordt.

2.1 Het voordelige effect ten gunste brengen van het begrotingsresultaat 2024.
De mutaties die volgen uit deze 2e voortgangsrapportage komen in 2024 uit op een voordeel van € 2.001.000. Dit voordelige effect brengen wij ten gunste van het begrotingsresultaat. Dit leidt tot een nieuw negatief begrotingssaldo van € 3.145.000 in 2024. Het definitieve begrotingssaldo 2024 maken wij op bij de jaarrekening 2024.

Alternatieven
n.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
De actuele begroting 2024 wordt aangepast op basis van de financiële en beleidsmatige bijstellingen die zijn opgenomen in deze rapportage. De 2e voortgangsrapportage is een standaard onderdeel van de P&C-cyclus en kan aanleiding zijn om de gemaakte keuzes bij te stellen of te herzien. In onze cyclus van plannen, bijsturen en verantwoorden is dit het tweede bijstellingsmoment voor 2024.

7. Klimaat en duurzaamheid
n.v.t.

8. Communicatie

De 2e voortgangsrapportage 2024 wordt digitaal ter beschikking gesteld via de portal / website: https://zevenaar.pcportal.nl/. Onze tool voor de planning & control documenten is webbased. Dit heeft als beperking dat in de PDF-versie teksten bij herhaling voor kunnen komen.

9. Kosten, baten en dekking

Hieronder brengen wij het bijgestelde begrotingsresultaat 2024-2027 in beeld. Het verloop van het saldo is als volgt:

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Primitieve begroting 2024-2027	-391	3.352	-4.266	-5.841
1e voortgangsrapportage 2024	-4.815	-5.071	-5.438	-4.126
Kadernota 2025	0	-193	-175	-228
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	60	60	60	60
Stand tot de 2e voortgangsrapportage	**-5.146**	**-1.852**	**-9.819**	**-10.135**
1. Autonome ontwikkelingen	1.437	157	3.522	3.528
2. Actualisatie bestaand beleid	564	-700	-71	-55
Totaal mutaties 2e voortgangsrapportage	**2.001**	**-543**	**3.451**	**3.473**
Begrotingssaldo na de 2e voortgangsrapportage	**-3.145**	**-2.395**	**-6.368**	**-6.661**

Het saldo in de primitieve begroting 2024 is € 391.000 negatief. Na de begroting 2024-2027 is ook de 1e voortgangsrapportage 2024 vastgesteld met een negatief effect van € 4.815.000. De mutaties die volgen uit de 2e voortgangsrapportage komen in 2024 uit op een voordeel van € 2.001.000.
De belangrijkste mutaties hebben betrekking op de extra lasten voor inhuur. Ook de uitkeringslasten (BUIG) zijn geactualiseerd en laten een nadeel zien in 2024. Daarnaast zijn de zorgkosten verlaagd en is compensatie voor de gestegen kosten voor de jaren 2024 – 2027 ontvangen van het rijk (meicirculaire). Het totaal van de mutaties leidt tot een geactualiseerd begrotingssaldo voor 2024 van € 3.145.000 negatief. De jaren 2025 t/m 2027 blijven negatief.

In het meerjarensaldo in deze 2e voortgangsrapportage zitten zowel incidentele als structurele baten en lasten. Het structurele begrotingssaldo presenteren we in de meerjarenbegroting 2025-2028. In het vervolg op de "strategiebepaling voor een gezonde toekomst" volgt in oktober 2024 een informatiebijeenkomst ter voorbereiding om bezuinigingsrichtingen vast te stellen bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2025-2028.

In het hoofdstuk 'Financiële hoofdlijnen' in de 2e voortgangsrapportage geven wij op hoofdlijnen inzicht in het verloop van de begroting en de actuele financiële ontwikkelingen.

10. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INT/24/1224876	2e voortgangsrapportage 2024, versie raad

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Raadsvoorstel 2e voortgangsrapportage 2024
zaaknummer	Z/24/473625
documentnummer	INT/24/ 1224874

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat de raad het budgetrecht heeft en dat wij in onze financiële verordening hebben opgenomen dat het college tussentijds aan de raad rapporteert over de realisatie van de gemeente over het lopende boekjaar. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid is het van belang dat de raad alle in deze rapportage voorgestelde mutaties vaststelt;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 189 van de Gemeentewet.

besluit:

1. de 2e voortgangsrapportage 2024 vast te stellen;
2. het voordelige effect van deze rapportage (€ 2.001.000) ten gunste te brengen aan het begrotingsresultaat 2024.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 30 oktober 2024.

De griffier	De burgemeester
C. Steenbergen	drs. L.J.E.M. van Riswijk

2e Voortgangsrapportage

2024

Versie t.b.v. raadsvergadering 30 oktober 2024

GEMEENTE ZEVENAAR

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave **2**

Algemeen **3**
Hoofdlijnen 3
Leeswijzer 10

Programma's **11**
0. Bestuur en ondersteuning 11
1. Veiligheid 30
2. Verkeer, vervoer en waterstaat 36
3. Economie 47
4. Onderwijs 56
5. Sport, cultuur en recreatie 61
6. Sociaal domein 78
7. Volksgezondheid en duurzaamheid 94
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 110

Financiën **119**
Algemeen 119
Overzicht financiële mutaties in de 2e voortgangsrapportage 120
Overzicht van baten en lasten 141

Bijlagen **143**
Overzicht begrotingswijzigingen tot de 2e Voortgangsrapportage 144
Investeringsoverzicht 151
Overzicht mutaties op investeringen 164
Overzicht resultaten 165

ALGEMEEN

HOOFDLIJNEN

BESTUURLIJKE HOOFDLIJNEN

Met deze rapportage leggen we verantwoording af over de voortgang van de meerjarenbegroting en geven wij u een prognose van het resultaat over 2024. De rapportage dient eveneens als mogelijkheid voor uw raad om (bij) te sturen.

We liggen goed op schema om de meeste doelstellingen van het coalitieakkoord en het collegeprogramma te behalen. Een groot gedeelte van de resultaten in deze voortgangsrapportage verlopen volgens plan en zijn groen gemarkeerd. Zoals gebruikelijk zijn er echter ook knelpunten. Extra inspanningen of bijsturing zijn vereist voor de resultaten die oranje of rood gemarkeerd zijn.

Gemeenten in Nederland worden steeds vaker geconfronteerd met schaarste. De schaarste aan financiële middelen voor gemeentelijke taken is al jaren onderwerp van landelijke discussie. De tekorten blijven nijpend en een structurele oplossing voor de zogeheten ravijnjaren is, ondanks het schrappen van de opschalingskorting, nog steeds niet in zicht. De verwachte tekorten als gevolg van stijgende kosten en verminderde rijksbijdragen schetsen een zorgwekkend meerjarenperspectief. Wij maken ons daarom landelijk sterk voor voldoende financiële middelen om onze dienstverlening en voorzieningen voor inwoners en ondernemers op peil te houden.

Maar de schaarste reikt verder dan alleen de gemeentelijke financiën. De oorlog in Oekraïne en de blijvend hoge inflatie zijn nog dagelijks voelbaar. We stuiten op grenzen als het gaat om (bouw)materialen, stikstofruimte, woningbouwlocaties, goede onderwijshuisvesting, opvangplekken of de capaciteit op het elektriciteitsnet. Ook de krapte op de arbeidsmarkt blijft een hardnekkig probleem, waarvan we verwachten dat deze in de komende jaren zal toenemen, zowel in onze eigen organisatie als bij onze partners. En ondanks dat het aantal banen in de gemeente is gestegen en de Nederlandse economie licht groeide, zijn we ons er bewust van dat dit voor veel mensen in de dagelijkse praktijk niet zo voelt.

Het oplossen van deze uitdagingen vereist een landelijke aanpak. Het nieuw aangetreden kabinet-Schoof I heeft hierin een cruciale rol te spelen. Het is nog onzeker hoelang het zal duren voordat er keuzes worden gemaakt over de aanpak van stikstofproblematiek, asiel, de energietransitie, de Hervormingsagenda Jeugd en de wooncrisis. Toch staan we als organisatie niet stil. We werken door aan onze organisatieontwikkeling om onze strategische slagkracht en interne beheersing te versterken in deze uitdagende tijd.

We blijven onverminderd toegewijd aan de doelstellingen uit het coalitieakkoord en het collegeprogramma. Tegelijkertijd houden we scherp zicht op risico's en ontwikkelingen die onze financiële positie kunnen beïnvloeden.

FINANCIËLE HOOFDLIJNEN

Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij u op hoofdlijnen inzicht in het verloop van de begroting en de actuele financiële ontwikkelingen. In het hoofdstuk Financiën vindt u een uitgebreide specificatie van de financiële effecten van deze 2e voortgangsrapportage.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Primitieve begroting 2024-2027	-391	3.352	-4.266	-5.841
1e voortgangsrapportage 2024	-4.815	-5.071	-5.438	-4.126
Kadernota 2025	0	-193	-175	-228
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	60	60	60	60
Stand tot de 2e voortgangsrapportage	**-5.146**	**-1.852**	**-9.819**	**-10.135**
1. Autonome ontwikkelingen	1.437	157	3.522	3.528
2. Actualisatie bestaand beleid	564	-700	-71	-55
Totaal mutaties 2e voortgangsrapportage	**2.001**	**-543**	**3.451**	**3.473**
Begrotingssaldo na de 2e voortgangsrapportage	**-3.145**	**-2.395**	**-6.368**	**-6.661**

Toelichting financieel meerjarenbeeld

Het saldo in de primitieve begroting 2024 is € 391.000 negatief. Na de meerjarenbegroting 2024-2027 is de 1e voortgangsrapportage 2024 vastgesteld met een negatief effect van € 4.815.000. De mutaties in 2024 die volgen uit de raadsbesluiten tot de 2e voortgangsrapportage 2024 zijn € 60.000 positief. De mutaties die volgen uit deze 2e voortgangsrapportage komen in 2024 uit op een voordeel van totaal € 2.001.000. De grootste mutaties worden veroorzaakt door de toename van de algemene uitkering. Deze laat in alle jaren een groei zien. De groei van de algemene uitkering bestaat voor een groot deel uit compensatie voor inflatie. In 2024 geeft de algemene uitkering een voordeel van € 3.100.000. Daarnaast doen wij voorstellen voor verhoging van bestaande budgetten omdat de beschikbaar gestelde middelen niet voldoende zijn. In 2024 een nadeel van € 1.200.000 waarvan € 900.000 voor inhuur. Er wordt vaker een beroep gedaan op extern advies of inhuur door gebrek aan eigen expertise en uitvoeringscapaciteit. Dit brengt hoge lasten met zich mee. Tevens is het budget voor uitkeringen (BUIG) verhoogd. In 2024 een nadeel van € 800.000. Daarnaast zijn de zorgkosten verlaagd, een voordeel in 2024 van € 950.000. Bij de kadernota 2025 is het structurele effect meegenomen. Tot slot zijn diverse plannen (€ 600.000) doorgeschoven van 2024 naar 2025. Dit komt met name door diverse vertragingen in het proces.

Het totaal van de mutaties leidt tot een nieuw negatief begrotingssaldo voor 2024 van € 3.145.000 negatief. Ook in 2025 t/m 2027 zien we voor nu een negatief begrotingssaldo. In het meerjarensaldo in deze 2e voortgangsrapportage zitten zowel incidentele als structurele baten en lasten. Het structurele begrotingssaldo presenteren we in de meerjarenbegroting 2025-2028.

De hoogte van het structurele begrotingstekort uit de meerjarenbegroting 2024-2027 en de opstelling van het Rijk (en de financiering richting de gemeenten) zijn naast de grote maatschappelijke vraagstukken en de krapte op de arbeidsmarkt aanleiding geweest in te stemmen met het vervolg op de "strategiebepaling voor een gezonde toekomst". In de raadsvergadering van 28 februari 2024 is gekozen voor optie 2: we verwachten gedeeltelijke compensatie van het Rijk dus we treffen, afhankelijk van de meerjarenbegroting 2025-2028, in de kadernota 2026-2029 maatregelen.

Op 4 juni 2024 is er in dit kader, op basis van het onderzoeksrapport van BMC, een informatieve bijeenkomst met uw raad geweest. In oktober 2024 volgt nog een informatiebijeenkomst ter voorbereiding om bezuinigingsrichtingen vast te stellen bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2025-2028. Deze ontvangt u kort na deze 2e voortgangsrapportage.

Mutaties met een financieel effect van € 100.000 of meer:

Hieronder vindt u een tabel waarin de mutaties met een budgettair effect op de begroting van meer dan € 100.000 worden gepresenteerd. Daarna worden deze mutaties toegelicht.

Bedragen x € 1.000

Mutatie omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Overzicht van de mutaties >= € 100.000				
1. Autonome ontwikkelingen	1.499	225	3.522	3.528
Actualisatie budget rentekosten	-180 N	6 V	6 V	6 V
Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven	144 V	0 V	0 V	0 V
Bijdrage GR RID - doorontwikkeling	-385 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	-228 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	-813 N	0 V	0 V	0 V
Dividend Ataro B.V.	-132 N	0 V	0 V	0 V
Meicirculaire 2024	3.093 V	219 V	3.516 V	3.522 V
2. Actualisatie bestaand beleid	535	-473	16	33
Actualisatie afschrijvingslasten	155 V	-63 N	-181 N	-165 N
Actualisatie investeringen onderwijshuisvesting primair onderwijs (PO)	0 V	0 V	198 V	198 V
Budgetmutatie inhuur extern personeel sociaal domein	-510 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH	-359 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie onvoorziene kosten onderhoud/renovatie sportaccommodaties.	-216 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie sociaal ontwikkelbedrijven	-155 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie uitvoeringskosten Omgevingswet	-189 N	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie voorziening oninbare vorderingen RSD	450 V	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie zorgkosten Wmo en Jeugd	949 V	0 V	0 V	0 V
Fasering budget opstellen soorten managementplan gemeentebreed	300 V	-300 N	0 V	0 V
Fasering budget warmtenet stad Zevenaar	110 V	-110 N	0 V	0 V

(V = Voordeel; N = Nadeel)

Toelichting mutaties > € 100.000

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie budget rentekosten 180.000 N
Door een hogere financieringsbehoefte verwachten we een nadeel op rentelasten van € 180.000

Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven 144.000 V
De ramingen van de grondexploitaties zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitaties per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 juni 2024. Door een hogere boekwaarde op 1 januari 2024 van de grondexploitatie Zevenaar-Oost bedrijven wordt meer rente toegerekend aan deze grondexploitatie. Een voordeel voor begrotingssaldo 2024 van € 144.000.

Bijdrage GR RID - doorontwikkeling 385.000 N
Volgens de primitieve begroting 2024 van de RID was de inwonerbijdrage van Zevenaar € 3.153.000. Deze begroting is verhoogd met de indexatie zoals in de Kaderbrief van SDL aangegeven. Daarnaast heeft de doorontwikkeling van de RID zoals besloten in de minimale variant ook voor 2024 effect. In totaal een incidenteel nadeel in 2024 van € 385.000.

Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf 228.000 N
In juli 2024 is het voorschot ontvangen voor de 'Specifieke uitkering stimulering sport 2024' (SPUK, compensatie van kostenverhogende btw). Het door het ministerie beschikbaar gestelde voorschotbedrag is niet voldoende om de kostenverhogende btw volledig te compenseren vanwege het vastgestelde uitkeringsplafond. Daarnaast is in 2024 een nabetaling ontvangen naar aanleiding van de vaststelling van deze SPUK over het jaar 2022. De extra baten voor 2024 bedragen € 471.000.
Naast deze SPUK bijdragen houden wij rekening met hogere lasten in verband met raming van de kostenverhogende btw inclusief de bijgestelde indexering voor de dienstverlening op basis van de afspraken vastgelegd in de DVO (dienstverleningsovereenkomst met Ataro BV). Hierbij houden wij ook rekening met de extra kosten omdat het beheer van sportzaal De Bem is ondergebracht bij Ataro BV. De structurele kosten voor De Bem zijn reeds verwerkt in de kadernota 2025. Totaal hogere lasten bedraagt € 699.000. Per saldo is het nadeel in 2024 eenmalig € 228.000.

Budgetmutatie uitkeringslasten/- baten (BUIG) 813.000 N
Op basis van de prognose van de Regionale Sociale Dienst (RSD-de Liemers) van de te verwachten hogere uitkeringslasten actualiseren wij de raming. Deze prognose is gebaseerd op de uitgaven tot en met juni 2024. Daarnaast wordt rekening gehouden met lagere bijdragen van het Rijk, gebaseerd op het in april 2024 gepubliceerde bijgestelde nader voorlopig budget inkomensdeel (BUIG). Door de hogere lasten verwachten wij een nadeel in 2024 van € 749.000. Het nadeel door de lagere baten bedraagt € 64.000. Per saldo bedraagt het nadelig resultaat 2024 voor de uitkeringslasten/-baten € 813.000.

Dividend Ataro B.V. 132.000 N
Door Ataro B.V. is over het boekjaar 2023 minder dividend uitgekeerd dan begroot. We melden een nadeel van € 132.000 in 2024.

Meicirculaire 2024 3.093.000 V
De meicirculaire 2024 laat in alle jaren een groei zien. De groei van de algemene uitkering bestaat voor een groot deel uit compensatie voor inflatie. Daarnaast zijn de volgende onderwerpen opgenomen:
*In verband met het vervroegen van de gewijzigde bbp-indexatie van 2027 naar 2024 dalen het volume en LPO accres voor de jaren 2024 tot en met 2029. Voor 2024 wordt dit volledig gecompenseerd en voor 2025

voor ongeveer 50%, zodat landelijk een tekort van € 675 miljoen resteert. Voor Zevenaar gaat het in 2025 om een eenmalige korting van € 1.584.000.
*In de meicirculaire 2024 is de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026, een structurele uitname van € 675 miljoen, geschrapt. Voor Zevenaar gaat het om € 1.584.000 in 2026 en € 1.580.000 vanaf 2027.
*Op basis van de ruimte onder het BCF-plafond van het jaar 2023 mag in de meerjarenbegroting 2025 – 2028 een structurele stelpost worden opgenomen ter hoogte van dit bedrag. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 1.361.000. In de begroting houden we al rekening met een voorschot van € 700.000. Dit voorschot hebben we nu verhoogd naar € 1.300.000. Een verhoging van € 600.000.
*De gemeente krijgt meer of minder geld als er taken bijkomen of af gaan. Dit zijn wijzigingen door taakmutatie.
Per saldo resteert een netto resultaat van de algemene uitkering van positief € 3.093.000 (2024), € 219.000 (2025), 3.516.000 (2026) en € 3.522.000 (2027).

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie afschrijvingslasten 155.000 V
Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. In 2024 een voordeel van € 155.000.

Actualisatie investeringen onderwijshuisvesting primair onderwijs (PO) 0 V
Wij hebben de raming van de fasering voor de investeringen in de onderwijshuisvesting (primair - onderwijs) geactualiseerd. De fasering betreft vooral investeringen voor de herontwikkeling van vervangende nieuwbouw in het basisonderwijs (Basisscholen de Wissel/Tamboerijn). Dit leidt tot een eenmalig voordeel, incidenteel lagere afschrijvingslasten in 2026 en 2027 van € 198.000.

Budgetmutatie inhuur extern personeel sociaal domein *510.000 N*
De transformatie in het Sociaal Domein is ingrijpend. Vooral door met name het Integraal Zorgakkoord, Het Gezond en Actief Leven Akkoord, de Hervormingsagenda Jeugd, en de doordecentralisatie Beschermd Wonen regionaal en lokaal te vertalen. Naast de landelijke wetten in het zorgdomein hebben we ook lokaal te maken met stevige opgaven in het brede maatschappelijk domein; De ontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek, revitalisering van sportpark Hengelder en enkele onderwijshuisvestingsvraagstukken in het primair en voortgezet onderwijs zijn bekende voorbeelden daarvan. Tegelijk zien we dat in de huidige arbeidsmarkt vacatures moeilijk in te vullen zijn. Het bovenstaande vraagt eenmalig om een ophoging van het inhuurbudget 2024. Daarbij is al rekening gehouden met extra rijksmiddelen. Deze zijn echter niet toereikend gebleken om alle lokale en regionale inzet te verantwoorden. Dit levert een eenmalig nadeel in 2024 op van € 510.000.

Het verloop van medewerkers in het domein is groot. Dit heeft geleid tot een groot aantal vacatures. De vrijvallende formatie is niet toereikend voor het dekken van de inhuur. Om de continuïteit en tijdige afhandeling van de wettelijke taken en de gemeentelijke ambities te borgen is vervanging van uitgevallen en vertrekkende collega's noodzakelijk. Naast het openstellen van vacatures voor vaste krachten is ook ingezet op inhuur.

Het langdurig ziekteverzuim is hoog. Daarom is, meer dan verwacht, extern personeel ingehuurd om deze uitval te compenseren.

In 2023 en 2024 zijn veel junior-medewerkers in vaste dienst getreden. Voor het opleiden en begeleiden van deze medewerkers wordt een beroep gedaan op senior medewerkers. Inmiddels is, tegen de landelijke trend op de arbeidsmarkt in, voor het overgrote deel van de vacatures vast personeel geworven. Organisatie breed streven wij er naar vacatures in te vullen met vaste medewerkers.

De organisatieontwikkeling is gepaard gegaan met een nieuwe organisatiestructuur. Daardoor bestond het management in het begin van het jaar uit interim-managers. Bij de overgang naar het vaste management heeft een warme overdracht plaatsgevonden. Daarnaast is inhuur van management uiteraard ook duurder dan vaste managers.
Voor 2025 zetten we, zoals hiervoor aangegeven, waar mogelijke en nodig in op vaste bezetting en blijven we investeren in opleiding en ontwikkeling van de nieuwe vaste medewerkers.

Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH 359.000 N
De implementatie van de nieuwe Omgevingswet, gecombineerd met moeilijk in te vullen vacatures en personeelsverloop binnen het team VTH vragen om een eenmalige verhoging van het budget 2024. Deze verhoging kan dit jaar niet volledig gedekt worden door de inkomsten vanuit de leges. In 2024 hebben we namelijk in verhouding tot eerdere jaren veel kleine en minder grote bouwplannen, waardoor de leges inkomsten veel lager zijn ten opzichte van de geleverde inzet. Dit levert een eenmalig nadeel in 2024 van € 359.000

De begrotingsstrategie die tot op heden is gevolgd ging uit van het dekken van eventuele extra uitgaven op het afhandelen van vergunningen en meldingen door de achteraf (na geleverde inspanning) te verhalen leges. Deze samenhang tussen de inkomsten en groeiende uitgaven in combinatie met de gevolgde begrotingsstrategie geven nu voor het eerst in jaren een negatief beeld op de kostendekking. Dit is mede ingegeven doordat vanuit de Omgevingswet - meer dan vooraf verwacht - extra inzet voorafgaand aan het vergunningentraject concept aanvragen worden behandeld en gewogen. Op dit moment zitten we nog in de implementatiefase. De ervaring van deze implementatie kan leiden tot mogelijke gevolgen voor de toekomstige begrotingsstrategie en de structurele formatie.

Budgetmutatie onvoorziene kosten/onderhoud sportaccommodaties 216.000 N
Uit een eind 2023 verricht onderzoek kwam naar voren dat in zwembad Lentebad Zevenaar niet-resistent RVS is gebruikt. Op diverse plaatsen is deze gaan corroderen, waardoor de verbindingen volgens het rapport onbetrouwbaar waren. Deze verbindingen zijn zo snel mogelijk vervangen, waardoor dit type materiaal niet meer aanwezig is in het zwembad. Door de urgentie van deze werkzaamheden is ervoor gekozen om Ataro deze werkzaamheden te laten coördineren en uitvoeren. Deze werkzaamheden waren onvoorzien en zijn derhalve niet in het meerjarenonderhoudsplan opgenomen. De kosten voor vervanging bedragen € 135.300. Daarnaast is de slingerkooi van de atletiekaccommodatie door de Atletiek Unie afgekeurd. Om er voor te zorgen dat de accommodatie bij het begin van het wedstrijdseizoen 2024 weer gebruikt kon worden voor officiële wedstrijden heeft renovatie met urgentie plaatsgevonden. Ataro BV heeft in overleg met de gemeente deze renovatie begeleid en laten uitvoeren. De door Ataro BV gemaakte kosten voor dit project bedragen € 80.700.Totaal nadeel, vanwege extra onvoorziene kosten voor onderhoud/renovatie, bedraagt € 216.000.

Budgetmutatie sociaal ontwikkelbedrijven 155.000 N
Het Rijk heeft via de meicirculaire 2024 incidenteel middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de inrichting van een duurzame infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 155.000. De middelen zijn beschikbaar gesteld omdat het belangrijk is dat iedereen dezelfde kansen heeft om mee te doen op de arbeidsmarkt. In deze opgaven spelen sociaal ontwikkelbedrijven een zeer belangrijke rol. Zij zorgen ervoor dat mensen die niet, of niet zonder meer bij reguliere werkgevers aan de slag kunnen, toch een kans op krijgen op de arbeidsmarkt. Op regionaal niveau (in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland) wordt door gemeenten een onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van sociaal ontwikkelbedrijven in onze regio. Vraag daarbij is vooral welke vormen van dienstverlening voor de toekomst bij het sociaal ontwikkelbedrijf belegd kunnen gaan worden.

Budgetmutatie uitvoeringskosten Omgevingswet 189.000 N

In de meicirculaire 2024 is € 189.000 beschikbaar gesteld voor uitvoeringskosten Omgevingswet. Dit om ervoor te zorgen dat de gemeente in haar transitie ervoor kan zorgdragen dat ze aangesloten, geoefend en ingeregeld is en voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen. Er is nog budget beschikbaar uit de algemene reserve maar dit is onvoldoende. Het in de meicirculaire opgenomen bedrag zal ingezet worden voor de pilot Omgevingsplan en om de werkprocessen verder op orde te brengen. Het restant dat eind 2024 nog uit de algemene reserve beschikbaar is zal ingezet worden om te komen tot een definitief omgevingsplan.

Budgetmutatie voorziening oininbare vorderingen RSD 450.000 V

Er heeft een analyse plaatsgevonden van de werkelijke afboekingen op vorderingen bij de RSD. Hieruit is gebleken dat de werkelijke percentages van de afgelopen jaren lager liggen dan waar wij mee rekenen bij het vormen van de voorziening. Vooruitlopend op de jaarrekening 2024 ramen wij alvast een correctie op de mutatie van de voorziening per 31-12-2024. We verwachten een (incidenteel) voordeel van € 450.000 in 2024.

Budgetmutatie zorgkosten Wmo en Jeugd 949.000 V

In de 1e voortgangsrapportage 2024 zijn de ramingen voor de zorgkosten aangepast in verband met de forse structurele tariefstijgingen. Dit naar aanleiding van het onderzoek naar reële kostprijzen. Bij de jaarrekening is gebleken dat de zorgkosten over 2023 lager zijn uitgevallen. Wanneer we rekening houden met deze definitieve cijfers over 2023 dan kunnen de ramingen naar beneden worden bijgesteld. Bij de kadernota 2025 zijn de effecten vanaf 2025 opgenomen. Het effect voor 2024 (€ 949.000) wordt in deze voortgangsrapportage meegenomen.

Fasering budget opstellen soorten managementplan gemeentebreed 300.000 V

Momenteel wordt uitvoering gegeven aan het opstellen van een Europese aanbesteding voor het contracteren van een ecologisch bureau dat gebiedsgericht onderzoek uitvoert naar beschermde soorten en vervolgens een soortenmanagementplan opstelt, waarin beschreven staat hoe de opdrachtgever deze soorten moet beschermen bij aanpassingen in de leefomgeving. De aanvang van de werkzaamheden staat gepland in het eerste kwartaal 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 300.000 en een eenmalig nadeel in 2025 van € 300.000.

Fasering budget warmtenet stad Zevenaar 110.000 V

De discussie rondom de landelijke ontwikkelingen van het warmtenet (consequenties van de nieuwe wet- en regelgeving) en de besluitvorming van de private warmtebedrijven duurt langer dan voorzien. Daarom wordt voorgesteld om € 175.000 door te schuiven naar 2025. Hiervan wordt € 65.000 gedekt uit de bestemmingsreserve duurzaamheid. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 110.000, een eenmalig nadeel in 2025 van € 110.000.

LEESWIJZER

Inleiding
Wij hebben deze voortgangsrapportage opgebouwd volgens de inrichting van de begroting 2024-2027. De peildatum van de rapportage is 1 augustus 2024.

Naast de papieren versie wordt deze voortgangsrapportage ook digitaal gepubliceerd. U kunt de digitale versie vinden op ons planning en control portal. De opbouw van de voortgangsrapportage is als volgt:

- Algemeen

Na het voorwoord krijgt u inzicht in de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen. Hier staan de belangrijkste bestuurlijke, beleidsmatige en financiële ontwikkelingen.

- Programma's

Bij de programma's komen de 3 W-vragen terug: Wat willen we? Wat doen we? Wat kost het?
Op programmaniveau hebben wij ook de vastgestelde beleidskaders opgenomen. U kunt deze via de digitale voortgangsrapportage direct openen. Daarmee hebt u per programma het meest relevante vastgestelde beleid direct beschikbaar.

Het onderdeel 'Wat doen we?' beginnen we met een totaaloverzicht van de resultaten binnen dit programma. Achter het resultaat presenteren wij de stand van zaken met een kleur. Op basis hiervan kunt u in één oogopslag zien wat de stand van zaken is van de betreffende activiteit. De kleuren betekenen het volgende:

Lichtgrijs	Met dit resultaat is nog niet gestart, dit past binnen de vastgestelde planning.
Groen	Dit resultaat loopt op schema binnen de gestelde kaders (beleidsdoel, tijdsplanning en financieel).
Oranje	Dit resultaat dreigt óf qua beleidsdoel óf qua tijdsplanning óf financieel uit de pas te gaan lopen, bijsturing is noodzakelijk.
Rood	Dit resultaat loopt uit de pas, dit geldt voor 1 of meer indicatoren (beleidsdoel, tijdsplanning en financieel). Corrigerende maatregelen zijn noodzakelijk.
Donkergrijs	Dit resultaat is behaald en wij stellen voor deze af te sluiten.

- Financiën

Voor een overzicht van alle financiële mutaties verwijzen wij naar het overzicht 'financiële mutaties in de 2e voortgangsrapportage'. Dit overzicht geeft een totaalbeeld van alle mutaties inclusief de toelichting. De toelichting op de financiële mutaties is een toelichting op gesaldeerde (netto) bedragen, dat wil zeggen de baten en lasten samengeteld. Dit geldt voor de toelichting in de programma's en bij het overzicht "financiële mutaties" achterin deze rapportage.

Vanwege afronding op € 1.000 kunnen afrondingsverschillen ontstaan in de (sub)totalen van financiële tabellen.

PROGRAMMA'S

0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden bestuur, gemeentelijke organisatie, dienstverlening en belastingen.

Ontwikkelingen
Algemene ontwikkelingen
In de Begrotingsraad van november 2023 heeft u akkoord gegeven op de nieuwe organisatie en de daarvoor benodigde middelen. We zijn direct gestart met het werven en selecteren van de domein- en teammanagers. Bij het invullen van vacatures kiezen wij, ter voorkoming van kennisverlies en waar mogelijk, voor een 'warme overdracht'.

De loonontwikkelingen, de inflatie en de krapte op de arbeidsmarkt hebben geleid tot een opwaarts effect van de inhuurtarieven. Vrijvallende vacaturegelden zijn steeds minder toereikend voor de bekostiging van de inhuur. De krapte op de arbeidsmarkt heeft ook geleid tot een groter personeelsverloop. Onder andere dit personeelsverloop heeft in 2024 geleid tot een hoger ziekteverzuim in met name het langdurig verzuim. Om de bedrijfsvoering te continueren is het noodzakelijk om in te huren.

Door een goede arbeidsmarktcommunicatie weten wij nog steeds nieuwe collega's te vinden om onze vacatures te vervullen. Omdat het niet lukt om op alle fronten ervaren medewerkers te werven, trekken we meer junioren en medewerkers uit andere werkvelden aan. Naast de vernieuwing, die dat met zich meebrengt, vraagt dit extra opleiding en begeleiding van deze medewerkers. Waar hier onvoldoende interne senioriteit voor is wordt inhuur ingezet.

Organisatieontwikkeling en domeingericht werken
In 2023 hebben we de basis gelegd voor een sterke en flexibele organisatie en ons voorbereid op de verdere organisatieontwikkeling. Sinds 1 mei 2024 werken we op drie niveaus: domein-, team- en medewerkersniveau. Dit helpt ons om samen verder te bouwen aan een robuuste en wendbare organisatie, die goed in staat is om toekomstige taken, voortkomend uit veranderende eisen, politieke beslissingen of organisatorische overwegingen, effectief te organiseren.
De organisatieontwikkeling is essentieel om de aansturing en beheersing binnen de organisatie effectiever en efficiënter te maken, en om onze strategische slagkracht te vergroten. Begin 2024 hebben we met succes domeinmanagers geworven en geselecteerd. De huidige managers zijn zorgvuldig in de nieuwe structuur geplaatst, met inachtneming van het sociaal plan. De werving van teammanagers voor enkele teams is nog in volle gang.
Met het vernieuwde management en de plaatsing van medewerkers gaan we nu een nieuwe fase in van de organisatieontwikkeling. De domeinplannen ondersteunen dit proces en zorgen voor een geleidelijke overgang naar reguliere bedrijfsvoering. Domeinmanagers hebben de taak om samen met de medewerkers de verdere inrichting van de domeinen uit te werken. De komende maanden richten we ons op de verdere detaillering van structuren, processen en regelingen. Het organisatiebesluit biedt daarbij meer duidelijkheid over de rollen en verantwoordelijkheden en vormt de basis voor de verdere ontwikkeling van onze organisatie.

Bezwaar- en beroep WOZ-waarde
Op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken bepaalt de gemeente de waarde van woningen en bedrijfspanden. De hoogte van de OZB is gebaseerd op de WOZ-waarde, welke in Zevenaar in dit belastingjaar gemiddeld is gestegen met 6%. De gemeente ontvangt niet meer OZB als gevolg van de waardestijging omdat we een lager OZB-tarief rekenen. We zien dat de hoogte van de WOZ-waarden de laatste jaren meer discussie bij belastingplichtigen oproept. Dit is een landelijke tendens die gepaard gaat met veel bezwaren, in het bijzonder bij de no-cure-no-pay bedrijven die namens belastingplichtigen bezwaren indienen. In Zevenaar is ongeveer 60% van het aantal bezwaren ingediend door deze bedrijven die hier winst

op maken. De gemeente betaalt zo'n bureau een verplichte proceskostenvergoeding indien het bezwaar of het beroep gegrond is. Bij de afhandeling van de bezwaren bezoekt de gemeente veelal de bezwaarmaker en dit informele contact wordt op prijs gesteld. Het aantal bezwaarschriften in 2024 komt uit op ongeveer 800 (2023: 1271). Het aantal beroepschriften bedraagt eind 2024 waarschijnlijk ongeveer 50 (2023: 26).

Toekomstbestendige regionale ICT-dienst (RID)
In het tweede kwartaal 2024 hebben de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten besloten de I&A-visie en -strategie vast te stellen. Met als uitgangspunt de zogenoemde minimumvariant gaan we de komende jaren investeren om de RID robuust en toekomstbestendig te maken. Daarbij is de opdracht meegegeven om de speerpunten nader uit te werken in prestatie-indicatoren. De gemeenten kunnen hiermee bijvoorbeeld richting geven aan de prioriteiten van de RID en hebben hiermee een objectieve manier op de prestaties te meten en te evalueren. Ook zal een overzicht worden gegeven van de inverdieneffecten die de investering in de RID zal gaan opleveren.

Digitalisering
Door steeds meer digitale technologieën te gebruiken zijn we in staat om processen, diensten en producten voor onze inwoners en bedrijven te verbeteren. Zo wordt in de organisatie vaker gebruik gemaakt van kwantitatieve en kwalitatieve data om strategische en operationele beslissingen te onderbouwen en te optimaliseren. Zo is er bijvoorbeeld meer inzicht door middel van dashboarding verkregen op het gebied van Energielabels en vergunningverlening/toezicht/handhaving. Ook hebben we voorbereidingen getroffen om de productiviteits- en samenwerkingssoftware van Microsoft in te voeren. Binnenkort start een pilot in de organisatie en -na evaluatie- zal de hele organisatie in 2025 overgaan op M365.

Juridische zaken
Diverse grote juridische procedures leggen momenteel een enorm beslag op de beschikbare formatie binnen juridische zaken. In het bijzonder het dossier raadsenquête. Daarnaast zien we een toename in het aantal klachten en omvangrijke Woo-verzoeken. Met het oog op voorgaande is het nog onzeker of het (verlaagde) budget vanaf 2025 voor juridisch advies toereikend zal zijn.

Beleidskaders
- Visie op dienstverlening 2024-2028
- Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2017 Liemerse gemeenten en SDL
- Collegeprogramma 2022-2026 (2022)
- Financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) 2023
- Verordening controle financieel beheer en organisatie (artikel 213 Gemeentewet) 2023
- Nota Verbonden partijen
- Nota reserves en voorzieningen 2018
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2022
- Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2023
- Nota garantiebeleid 2023
- Normen- en toetsingskader 2023
- Verordening Rekenkamer 2023
- Verordening op de raadscommissies (3e wijziging, 2023)
- Datastrategie 2023-2025
- I&A-visie en -strategie 2023-2025 "Beter samen"

WAT WILLEN WE?

0. Bestuur en ondersteuning

Wij stellen in ons handelen goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties centraal. We willen meer gebruik maken van digitalisering om dienstverlening te verbeteren en zetten daarbij ook in op het versimpelen en digitaal toegankelijk maken van onze dienstverlening. We nemen onze inwoners serieus en betrekken hen actief bij het maken van ons beleid en de uitvoering.

Door vanuit respect, gelijkwaardigheid en transparantie te denken en te doen, zorgen we voor een goede basis voor de organisatie van morgen. We werken daarom ook aan strategisch personeelsbeleid.

De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
0.1.2 Wij breiden onze online dienstverlening uit	2022-2026		
0.1.3 Wij communiceren in begrijpelijke taal	2022e.v.		
0.1.4 Wij maken onze processen klantgerichter	2024-2026		
0.2.1 Wij coördineren participatie	2023-2024		
0.3.1 Wij werken aan verbetering van de (organisatie)cultuur	Doorlopend		
0.4.1 Wij verbeteren onze interne beheersing	Doorlopend		
0.4.2 Wij herijken het inkoopbeleid en positioneren de inkoopfunctie	2023-2024		
0.4.3 Wij groeien verder als aantrekkelijke werkgever	2022-2026		
0.4.4 Wij voeren een strategisch personeelsbeleid	2023-2024		
0.4.5 Wij herijken de bestuurlijke opdracht aan RID de Liemers	2022-2024		
0.4.6 Wij verbeteren onze datahuishouding en datagedreven werken in Zevenaar	2022-2026		
0.4.7 Wij verbeteren het functioneel beheer in de informatievoorziening	2022-2025		
0.4.8 Wij verbeteren van het (digitaal) documentenbeheer	2022-2025		
0.4.9 Wij voeren de Wet open overheid (Woo) uit	2022-2027		
0.4.10 Wij herijken het Integraal Accommodatiebeleid 2020-2040	2025-2026		
0.5.1 Wij voeren de planning- en controlcyclus uit	2022-2026		

0.1 Verbeteren van de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen

0.1.2 Wij breiden onze online dienstverlening uit — 2022-2026

Inwoners kunnen zoveel mogelijk zaken digitaal en online regelen. Betrouwbaarheid en veiligheid staan daarbij voorop. We ondersteunen inwoners die minder digitaal vaardig zijn bij hun aanvraag. Persoonlijk contact blijft mogelijk. We bouwen digitale formulieren die waar nodig in te vullen zijn met DigiD, e-Herkenning of e-IDas. We implementeren de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Deze wet geeft inwoners het recht om hun zaken met de gemeente digitaal te regelen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) is uitgesteld tot 1 januari 2025. De inventarisatie van de te digitaliseren kanalen is afgerond. Voorstel voor implementatie is aangepast en gereed. Aanvang implementatie staat gepland in 3e kwartaal 2024.

0.1.3 Wij communiceren in begrijpelijke taal 2022-e.v.

Dat alle inwoners onze brieven, e-mails en de informatie op onze websites kunnen begrijpen vinden wij belangrijk. Documenten die online gedeeld worden zijn begrijpelijk geschreven. We trainen medewerkers hierin wanneer ze in dienst komen. We zorgen ervoor dat iedereen, ook bezoekers met een beperking, onze websites goed kunnen gebruiken omdat deze voldoen aan de meest recente richtlijnen voor digitale toegankelijkheid.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Opleidingen zijn geborgd in de Zevenaar academie. De werkgroep Heldere Taal zet acties uit. In de organisatie zijn taalexperts aangesteld die collega's helpen bij het schrijven van heldere begrijpelijke brieven.

0.1.4 Wij maken onze processen klantgerichter 2024-2026

Contact met de gemeente is prettig, open en duidelijk. We denken in oplossingen en vragen inwoners met ons mee te denken. We verplaatsen ons in de inwoner door 'klantreizen' te maken. In een klantreis interviewen we inwoners over hoe zij de contactmomenten met de gemeente hebben ervaren. We gebruiken de ervaringen van inwoners om onze werkprocessen klantgerichter in te richten.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Klantgerichte werkprocessen is onderdeel van het uitvoeringsprogramma dienstverlening. Voorstel voor implementatie is aangepast en gereed. Aanvang implementatie staat gepland in 3e kwartaal 2024.

0.2 Stimuleren van betrokkenheid van inwoners, ondernemers en instellingen

0.2.1 Wij coördineren participatie 2023-2024

Participatie gaat over op welke manieren inwoners mogen meedenken en meepraten over onderwerpen en beleid in de gemeente. Participatie is een belangrijk thema voor onze bestuursperiode. Participatie is een rode draad in het coalitieakkoord en in dit collegeprogramma, maar ook onderwerp op de raadsagenda. In verschillende resultaten in dit collegeprogramma is participatie concreet benoemd, onder andere bij energietransitie (7.2.1), ruimtelijke plannen en wonen (8.2.3), invoering van de omgevingswet (8.2.2) en openbare ruimte (5.6.5 en 8.2.3).
Wij brengen de verschillende initiatieven op het gebied van participatie samen in een uniforme werkwijze door hiervoor een programma participatie in te richten. We stellen hiervoor een toolbox samen. De middelen en methodes uit deze toolbox helpen medewerkers en inwoners om op een effectieve manier participatie in te zetten. We stellen een tijdelijke programmamanager aan om dit te realiseren.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

De programmamanager participatie is verantwoordelijk voor het verder professionaliseren en structureel integreren van participatie binnen onze organisatie. Het doel is om participatie verder uit te rollen en vast te leggen hoe en wanneer wij inwoners betrekken bij het meedenken en meepraten over gemeentelijk beleid en onderwerpen.

De werving voor de tijdelijke programmamanager heeft helaas niet tot een geschikte kandidaat geleid. Toch zien we een toenemende aandacht voor de integrale aanpak van burgerparticipatie, wat onder andere zichtbaar is in de processen rondom de woonzorgvisie, de visie Sociaal Domein en de omgevingsvisie.

Na de zomer starten we met het actualiseren van het participatiebeleid. Op basis van de uitkomsten van dit traject zal worden bepaald hoe het nieuwe participatiebeleid en de bijbehorende toolbox het beste kunnen worden uitgerold.

Voorstel raad
We komen in het eerste half jaar van 2025 met een concreet voorstel om participatie structureel te verankeren in onze organisatie en samenwerkingen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dit omvat duidelijke richtlijnen over hoe en wanneer inwoners worden betrokken bij beleidsprocessen, met als doel participatie een vast onderdeel te maken van onze werkwijze. We zullen ook een participatietoolbox ontwikkelen met praktische methodieken om dit effectief vorm te geven. Daarnaast stellen we voor een vaste programmamanager aan te stellen voor de implementatie en verdere ontwikkeling van het participatiebeleid, zodat dit duurzaam geborgd blijft. Wij stellen daarom voor om jaar gereed van dit resultaat aan te passen naar 2025.

0.3 Optimaliseren van bestuurlijk ambtelijk samenspel

0.3.1 Wij werken aan verbetering van de (organisatie)cultuur — Doorlopend

Het verbeteren van de bestuurlijke en ambtelijke werk- en omgangsvormen richt zich op verschillende dimensies. In de eerste plaats raakt dit het functioneren van de raad zelf. Daarnaast gaat het om de betrekkingen tussen het college en de raad. Verder is er het samenspel tussen het bestuur en de ambtelijke organisatie en tenslotte het samenspel met de samenleving. Van belang is dat men op een respectvolle manier met elkaar omgaat met ruimte voor eenieders mening en standpunt. Het debat wordt op een goede en toegankelijke manier gevoerd, het besluitvormingsproces is helder en duidelijk en men gunt elkaar een succes.

Raad en college moeten vanuit een duidelijke taakverdeling werken met een heldere rolverdeling in termen van opdrachtgever- en opdrachtnemersrol. Het college ondersteunt de raad bij het nemen van uitvoerbare besluiten en voert deze besluiten uit. Rolzuiverheid, verantwoording, evalueren en leren moeten structureel onderdeel zijn van het samenspel tussen raad en college.

De ambtelijke organisatie ondersteunt het college (en de raad) vanuit een integrale werkwijze en fungeert als antennefunctie voor het bestuur. Zij informeert het bestuur over belangrijke opgaven en urgente ontwikkelingen in de samenleving. In de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie hebben we de uitdaging om onze organisatie hierop nog beter in te richten en onze medewerkers daarvoor de goede uitrusting te geven.

Voor een goed samenspel met de samenleving is het van belang om samen op te trekken en zuiver te zijn over rolverdeling, taken en verantwoordelijkheden. Rond concrete maatschappelijke opgaven organiseren we samenwerking en bundelen we de krachten. Participatie vormt een rode draad in de aanpak van de ambities uit dit collegeprogramma.

Het verbeteren van de bestuurlijke en ambtelijke werk- en omgangsvormen is een proces van lange adem. Een allesomvattende aanpak is er eigenlijk niet. De bereidheid om te willen veranderen en het inzicht in de mogelijkheden en kansen om elkaar te versterken en te helpen, zijn de eerste stappen naar een verbeterde samenwerking. In de raadagenda wordt de verdere aanpak uitgewerkt.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
		
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Bestuurlijke en ambtelijke werk- en omgangsvormen krijgen stelselmatig aandacht. Door meer bewustwording van rolzuiverheid, verantwoording, evalueren en leren groeit het samenspel tussen raad en college en ook de ambtelijke organisatie. Rolzuiverheid vraagt een belangrijke invulling van politieke beeldvorming in het samenspel tussen raad en college, maar ook binnen de raad tussen raadsleden. Politieke beeldvorming biedt de ruimte om verschillende perspectieven uit te wisselen en inzichten uit de samenleving op te halen. Zoals uit de evaluatie in het presidium naar voren komt: minder zenden, meer dialoog, door de raad te organiseren en informatie vooraf delen zodat de raad daarvan zelf kennis kan nemen. De bijeenkomst wordt daardoor effectiever benut en er ontstaat ruimte voor participatie. De raadzaal kan daarvoor het podium zijn waar door belangstellenden kan worden gevolgd waar het over gaat. Dat kan ook vanuit huis via de livestream, waarbij de opname het mogelijk maakt voor inwoners, belangstellenden of belanghebbenden, de raad, het college en ambtelijke organisatie, om de bijeenkomst op een later moment terug te kijken of opnieuw te beluisteren. Onder leiding van een voorzitter uit de raad krijgen de discussies in 'informatieve raadsbijeenkomsten' een meer beeldvormend karakter.
De (politieke) beeldvorming is de plek in het besluitvormingsproces waar inzicht, overzicht en samenhang tussen vraagstukken ontstaat. Het is een belangrijke stap om te komen tot de hoofdlijnen waarop de raad stuurt. Daarvoor is ruimte nodig voor het stellen van vragen, zowel van de raad aan het college en de ambtelijke organisatie, als andersom. Hierdoor kunnen nieuwe gezichtspunten en eventuele antwoorden naar voren komen. Het legt de soms uiteenlopende belangen bloot, dat geeft het algemeen belang meer diepgang. De waarde die gehecht wordt aan het stellen van schriftelijke vragen, die vaak slechts een eendimensionale beantwoording krijgen, neemt mogelijk af.
Ook een bijdrage vanuit de jeugd telt mee. Aan de 'motie kinderraad' is uitvoering gegeven door de griffie, hierover volgt in het najaar nog een RIB van het college. De mogelijkheid voor jeugdparticipatie ligt op verschillende manieren en op laagdrempelige wijze voor het oppakken, daarmee wordt de rode draad van de participatie kleurrijker.
De onverwachte dynamiek op de griffie gaf ruimte om snel te schakelen zodat ook een impuls kon worden gegeven aan de versterking decentrale volksvertegenwoordigingen en besturen, waaronder ook het versterken van de organisatie van de raad met de griffier en het griffieteam. Daarvoor zal het functieboek nog worden geactualiseerd. Concreet betekent het dat er drie vacatures waren waarop twee nieuwe gezichten zijn en een interim vervulling waarvoor de procedure voor opvolging nog loopt.
Het vraagstuk 'strategiebepaling voor een gezonde toekomst' ligt voor. Dit zet ons aan om de politieke beeldvorming te gebruiken voor een gezamenlijk analyse en discussie, met een voorzitter uit de raad en als doel het bepalen van indicatieve zoekrichtingen voor bezuinigingen. De kleine stappen en ontwikkelingen op het vlak van bestuurscultuur maken dit mogelijk.

Voorstel raad
De raad en de raadsleden werken aan hun persoonlijke ontwikkeling en debatvaardigheden door het volgen van trainingen en delen van kennis, ook door collectieve aansluiting bij de Nederlandse Vereniging van Raadsleden.

0.4 Verbeteren van de bedrijfsvoering (betere sturing en beheersing van processen) als ondersteuning aan het realiseren van taken en doelen van de gemeente

0.4.1 Wij verbeteren onze interne beheersing — Doorlopend

Een goede interne beheersing is de basis voor een transparante en betrouwbare gemeente, die zijn doelstelling weet te realiseren en verantwoord omgaat met de middelen die zij beheert. We willen een (digitaal) toegankelijke, betrouwbare organisatie zijn waarbij veiligheid en zorg voor onze inwoners voorop staat. Om dit te kunnen realiseren moet de interne beheersing van onze bedrijfsvoeringsprocessen op orde zijn.

Wij zijn verantwoordelijk voor het in kaart brengen van de risico's en moeten daar adequate maatregelen voor inrichten. Hiervoor is concernbreed aandacht, ook waar het gaat om de beschikbare capaciteit om de uitvoering van de bestuurlijke ambities te realiseren vanuit alle domeinen (fysiek, sociaal en bedrijfsvoering). Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor het behalen van de doelen in het coalitieakkoord en dit collegeprogramma.

Wij leggen verantwoording af aan de raad over de kwaliteit van de interne beheersing in de paragraaf bedrijfsvoering van de documenten uit de planning en controlcyclus. Daar gaan we in op de kwaliteit van de interne beheersing met specifieke aandacht voor onderwerpen als rechtmatigheid, privacy en informatieveiligheid. Met name ook de verwachte toename van het aantal cyberincidenten de komende jaren, vereist dat cybersecurity integraal onderdeel moet zijn binnen onze processen. We blijven dan ook investeren in het veilig inrichten van onze bedrijfsvoeringsprocessen en zorgen voor bewustwording bij onze medewerkers.

Ter ondersteuning hiervan starten we met de doorontwikkeling van meetlatten en (beleids)indicatoren om de effectiviteit van beleid beter te kunnen meten.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

In de jaarstukken 2023 die in juli 2024 zijn vastgesteld door de raad is voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgesteld. Deze gaf aanvullend op andere onderdelen inzicht in de interne beheersing van de organisatie. De accountant heeft in zijn accountantsrapport ook een beeld gegeven over de kwaliteit van de interne beheersing.

Op basis van de ervaringen met de rechtmatigheidsverantwoording, de adviezen van de accountant en de bevindingen uit de verbijzonderde interne controle worden verbeteringen doorgevoerd. Belangrijk ander aspect van de interne beheersing is de inrichting en sturing van de organisatie. In 2024 is de organisatieverbetering in gang en wordt de basis voor een betere interne beheersing verder vorm gegeven. Het verbeteren van de organisatie is een continu proces en is niet afgerond in 2024.

0.4.2 Wij herijken het inkoopbeleid en positioneren de inkoopfunctie 2023-2024

Om de lokale economie te stimuleren, zetten we in op het gebruik van lokale producten. Dit geldt ook voor lokale diensten. In verband met de complexiteit van inkoop en aanbesteding en de toenemende aandacht vanuit rechtmatigheid is het noodzakelijk om voor dit onderwerp vol aandacht te hebben. Dit thema – en ook social return en duurzaamheid - komt nadrukkelijk aan bod bij het herijken van ons inkoopbeleid. Tevens positioneren we de inkoopfunctie zodanig dat deze past bij de huidige ambitie van de organisatie en het bestuur.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Het proces om inkoop, aanbesteding en contractmanagement binnen de gemeente Zevenaar te organiseren loopt, echter er blijft een afhankelijkheid van de SDL. We werken aan aanvullende afspraken over de wijze van uittreding en de financiële consequenties. We zijn overeengekomen dat, met terugwerkende kracht, per 1 juli 2024 de gemeente Zevenaar inkoop, aanbesteding en contractmanagement niet meer afneemt van SDL. Er zijn nog enkele organisatorische punten die moeten worden afgerond.

Voorstel raad
Door SDL en de gemeente Zevenaar wordt constructief gewerkt aan de ontvlechting van inkoop, aanbesteding en contractmanagement. We gaan er ook vanuit dat het gewenste resultaat wordt behaald.

0.4.3 Wij groeien verder als aantrekkelijke werkgever 2022-2026

Er is sprake van een aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. We willen ook nu in staat blijven om (nieuwe) medewerkers aan te trekken, te boeien, te binden en te behouden. We vinden het belangrijk dat alle medewerkers volledig zichzelf kunnen zijn, dat iedereen erbij hoort en dat iedereen dat ook zo voelt. Daarin geven we zelf het goede voorbeeld.

Wij nemen maatregelen die zijn gericht op het faciliteren van groei in de professionele en persoonlijke ontwikkeling van onze medewerkers. Daarnaast richten we ons op het kunnen bieden van moderne marktconforme arbeidsvoorwaardelijke ontwikkelingen en aandacht voor diversiteit en inclusiviteit. Deze maatregelen vragen om een meer centrale aanpak.

We investeren in centrale regievoering op werving en selectie, het opleiden en begeleiden van medewerkers en de aanpassing van de arbeidsvoorwaarden. Dit heeft een tweeledig doel. Allereerst richten we ons op ontwikkeling en behoud van onze huidige medewerkers. Daarnaast willen we ook een gezonde instroom in ons personeelsbestand. We zien landelijk dat medewerkers steeds meer betekenisvol werk zoeken. Als gemeente kunnen we dit gezien onze maatschappelijke taak zeker bieden.

Door de krapte op de arbeidsmarkt is het aantrekken van ervaren senior medewerkers steeds uitdagender. We willen door het inzetten van traineeships, stages en ontwikkelfuncties als werkgever aantrekkelijker worden voor de jongere generatie. We investeren daarbij in opleiding en begeleiding van deze doelgroep naar senior medewerkers.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt vraagt om meer aandacht voor (strategische) personeelsplanning, werving & selectie en zorgvuldige on-boarding van nieuwe medewerkers. In de nieuwe organisatiestructuur werken we met drie domeinmanagers en twaalf teammanagers. Met deze sturingslagen is er een scherpe taakafbakening en werkbare span of control. De teammanager richt zijn/haar aandacht op het (tactisch) sturen en begeleiden van medewerkers (vanuit een coachende rol). Verantwoordelijkheden worden laag gelegd in de organisatie. We investeren in onze medewerkers als professionals zodat zij zelf in staat zijn om keuzes te kunnen maken en verantwoordelijkheid nemen.

In het kader van werving en selectie hebben we onze "Werken bij de gemeente Zevenaar" pagina waarop wij ons als aantrekkelijk werkgever presenteren. Geïnteresseerden kunnen hier zien en lezen waar wij als werkgever voor staan en wat het zo aantrekkelijk maakt om te werken bij de gemeente Zevenaar. Medewerkers en afdelingen presenteren zich hier en uiteraard vinden ze daar ook onze vacatures. Op basis van de nieuwe organisatiestructuur en daarmee de komst van de nieuwe domein- en teammanagers wordt de pagina (verder) aangepast en aangevuld. In het kader van arbeidsmarktcommunicatie wordt verdere content ontwikkeld.

Verder hebben we een recruiter geworven. De recruiter heeft de focus en regie op het volledige werving en selectieproces, de arbeidsmarktbenadering en het samen verder bouwen aan onze arbeidsmarktcommunicatie. Met de komst van de recruiter gaan we proactief de arbeidsmarkt op. Ook sluit de recruiter aan bij diverse programma's die geïnitieerd worden door het regionale netwerk Werken in Gelderland (waaronder de gezamenlijke werving van trainees en de verbinding met het onderwijs).

0.4.4 Wij voeren een strategisch personeelsbeleid 2023-2024

Het uitgangspunt hierbij is dat er aansluiting is op de visie en missie van de organisatie. Het doel van het strategisch personeelsbeleid is om ondersteunend te zijn aan het realiseren van doelstellingen (beleidsmatig en organisatorisch) door adequate inzet van personeel en organisatie. Het stapsgewijs toewerken naar een vernieuwd strategisch personeelsbeleid stelt ons in staat om in te spelen op veranderingen in de toekomst. Na de herindeling in 2018 zijn we vooral bezig geweest met consolideren en de basis van de organisatie op orde brengen. We willen nu meer gaan kijken naar veranderingen in de samenleving, maatschappelijke opgaven, nieuwe taken en de arbeidsmarkt. We brengen op basis daarvan kansen en uitdagingen in beeld.

Door dit anticiperend inzicht kunnen we tijdig interventies in gang zetten om de organisatie wendbaar te houden. Bijvoorbeeld door:

- Arbeidsmarktcommunicatie.
- Doorontwikkeling van de Zevenaar Academie.
- Beleid voor duurzame inzetbaarheid.
- Verhogen van digitale vaardigheden.
- Datagedreven werken.
- Digitalisering, automatisering en robotisering.
- Aanpassing van arbeidsvoorwaarden.
- Aansluiting beschikbare formatie t.o.v. uitvoeringsvraag borgen (m.n. binnen fysiek en sociaal domein).

Een onderdeel van het strategisch personeelsbeleid is het opmaken van een strategische personeelsplanning. Op basis van de opgedane inzichten inventariseren we welke competenties noodzakelijk zijn om de doelstellingen en ambities van bestuur en organisatie te realiseren. We brengen kwantitatief en kwalitatief in beeld wat de huidige situatie is en waar we naar toe willen groeien. Wij houden daarbij rekening met de te verwachten competenties als gevolg van de ambities zoals deze in het coalitieakkoord zijn opgenomen. Wij sturen op het (verplicht) ontwikkelen en bijhouden van (dienstverlenings)competenties, schriftelijke en mondelinge communicatie en vakinhoudelijke kennis en competenties.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

In het kader van strategische personeelsplanning zijn de interne en externe ontwikkelingen in beeld gebracht. Er heeft een kwantitatieve analyse plaatsgevonden op het huidige personeelsbestand. Hiermee is onze in-, door- en uitstroom in beeld.
De vervolgstap is dat we een bredere kwalitatieve analyse maken op basis van de benodigde competenties. Op basis van de data vanuit de kwantitatieve analyse en de bredere kwalitatieve analyse, wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld voor de komende jaren. Deze voeren we na de ingezette organisatieontwikkeling uit.

Ten aanzien van arbeidsmarktcommunicatie is de "Werken bij de gemeente Zevenaar" pagina gelanceerd waarop wij ons als werkgever presenteren. Hierop plaatsen we onze vacatures maar vullen deze ook verder aan met testimonials en video's waarmee geïnteresseerden zich een goed beeld kunnen vormen van de diversiteit aan functies en werkzaamheden binnen gemeente Zevenaar.
Met de Zevenaar Academie zijn verdere stappen gezet door leerpaden op te nemen waarmee medewerkers die nieuw bij ons in dienst komen snel hun weg kunnen vinden binnen onze organisatie. Maar ook door specifiek inhoudelijke trainingen aan te bieden voor bijvoorbeeld de medewerkers van Publiekszaken.
Verder is een belangrijke ontwikkeling dat het digitale werken toeneemt. Dit vraagt wat van onze medewerkers. We vinden het belangrijk dat zij digitaal vaardig zijn. Om dit te bepalen heeft er een nulmeting plaatsgevonden van het huidige niveau en de leerbehoeften. Op basis van deze resultaten biedt de Zevenaar Academie een passend leeraanbod.
Wat betreft de aanpassing van onze arbeidsvoorwaarden: sinds 1 mei 2023 geldt een regeling voor reiskosten woon- werkverkeer. Daarnaast is het Individueel Keuze Budget (IKB) verruimd.

Voorstel raad
Op basis van de drie domeinplannen, starten we eind 2024 met een kwalitatieve analyse van ons personeelsbestand.

0.4.5 Wij herijken de bestuurlijke opdracht aan RID de Liemers 2022-2024

We leven in een informatiesamenleving. Dit zien we onder meer aan de razendsnelle ontwikkeling van ICT. Om deze ontwikkeling bij te kunnen houden, moeten we in staat zijn om snel en flexibel te handelen. Hiervoor hebben we informatiekundige kennis in eigen huis nodig, maar ook partners om ons heen die mee kunnen gaan in de veranderende vraag.

RID de Liemers is een belangrijke partner als uitvoeringsorganisatie. In Liemers verband stellen we een toekomstvisie voor RID de Liemers op. Hierin wordt ook duidelijk of de RID robuust genoeg is om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien. In het uitwerken van de opdracht betrekken we medewerkers, directie, gemeentesecretarissen en bestuurders van de verschillende organisaties.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In de eerste helft van 2024 zijn goede stappen gezet voor het versterken van de Liemerse ICT samenwerking. De I&A visie en strategie zijn vastgesteld door de gemeenteraden van de Liemerse gemeenten en in de kadernota zijn de gevraagde middelen beschikbaar gesteld. Daardoor kan er uitvoering gegeven worden aan de I&A visie en strategie. In de eerste helft van 2024 zijn met de beschikbaar gestelde incidentele middelen al verschillende speerpunten aangepakt. Enkele hiervan zijn: het opstellen van een cloud-strategie, het optimaliseren van het project en portfoliomanagementproces, continu verbeteren van informatiebeveiliging en het project voor de implementatie van Microsoft 365 is gestart.

0.4.6 Wij verbeteren onze datahuishouding en datagedreven werken in Zevenaar 2022-2026

Het tempo van de digitale transitie is ook binnen onze organisatie de laatste tijd versneld. We willen daarmee meer en beter inspelen op digitale ontwikkelingen in de maatschappij en economie. Als meest nabije overheid hebben we de zorg voor inwoners die zich minder of niet redden in dit digitale tijdperk. Daarnaast zijn we scherp op privacy en informatieveiligheid. Dit is het fundament voor onze kijk op het gebied van digitalisering. We willen de veranderkracht van digitalisering verder te benutten.

Het ontwikkelen van een datastrategie is een prioriteit. In deze strategie worden onder andere datamanagement, governance, beveiliging en bewustwording (bijvoorbeeld rondom het werken met algoritmen) aangestipt. We werken toe naar het kunnen analyseren van trends met data om vooruit te kunnen kijken. Daarvoor moet eerst de basis op orde zijn. Die basis wordt gelegd in deze collegeperiode. We voeren diverse experimenten uit. Bij succesvolle resultaten rollen we deze verder uit.

Aan het einde van de collegeperiode is het goed kunnen analyseren van data ter beoordeling van beleid steeds vaker een dagelijkse gang van zaken. Het verbreedt onze kennis uit en over onze omgeving.
We halen data uit onze systemen en tonen deze in verschillende dashboards. Bijvoorbeeld op het gebied van bereikbaarheid, wachttijden en doorlooptijden van onze dienstverlening.
Het dashboard maakt zichtbaar waar we met de dienstverlening staan en waar verbeterkansen liggen. Op basis hiervan stellen we doelen voor verdere verbetering.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Niet volgens plan

De datastrategie is in 2023 vastgesteld. Hierin staan 21 actiepunten waarvan we er in 2024 15 opgestart dan wel afgerond wilden hebben. Dit is deels gelukt. Zo hebben we het werkproces van het versturen van brieven naar inwoners opnieuw ingericht om fouten met adresbestanden te voorkomen. We hebben ook belangrijke voorbereidingen getroffen voor de Monitor Duurzaamheid, waar complexe berekeningen aan ten grondslag liggen.

We hebben de planning van de datastrategie aangepast op de organisatieontwikkeling en de verdere uitwerking daarvan. Ook streven we niet langer naar een actieve data-community binnen de gemeentelijke organisatie op korte termijn. Hier zijn we nog niet klaar voor. Zo nodig zoeken we aansluiting bij andere communities.

Voorstel raad
We houden de ambities uit de datastrategie vast en sturen bij op enkele actiepunten. We passen de planning aan conform recente landelijke en Europese ontwikkelingen en houden hierin rekening met de wijzigingen als gevolg van de organisatieontwikkeling.

0.4.7 Wij verbeteren het functioneel beheer in de informatievoorziening 2022-2025

Inwoners moeten zoveel mogelijk zaken digitaal, online kunnen regelen. Betrouwbaarheid en veiligheid staan daarbij voorop. Voor wie dit lastig is, blijft persoonlijk contact mogelijk.
Digitalisering van onze dienstverlening en een efficiënt werkende gemeente vragen om goed georganiseerde informatievoorziening. Maar informatievoorziening is meer dan dat, want het is ook een randvoorwaarde voor het behalen van maatschappelijke doelen. De realisatie van de digitale transformatie van de gemeente Zevenaar gaat gepaard met een goede centraal georganiseerde informatievoorziening op het gebied van het functioneel beheer van de gemeentelijke applicaties.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De gestelde doelen voor 2024 liggen op schema. Er is een coördinator informatievoorziening gestart die het ontwikkeltraject kan begeleiden en ondersteunen. Er zijn diverse processen ingericht en geïmplementeerd en er worden kennissessies georganiseerd. Het vervolgtraject is afhankelijk van keuzes die gemaakt moeten worden binnen de organisatie ontwikkeling.

0.4.8 Wij verbeteren van het (digitaal) documentenbeheer 2022-2025

Onze manier van werken willen we blijven verbeteren. Belangrijk element daarbij is dat we goed zorg hebben voor de (digitale) documenten die we in huis hebben. We werken systematisch aan het verder op orde en in control brengen van het (digitaal) informatiebeheer. Dit doen we tijdens deze bestuursperiode op basis van een informatiebeheerplan (2023) en met een kwaliteitssysteem informatiebeheer. Belangrijk onderdeel is de zorg voor informatie in vakapplicaties. Daarnaast bereiden we ons voor en sluiten we aan op een e-depot, waarin het opslaan van informatie en het garanderen van de houdbaarheid van deze digitale informatie voor langere tijd is ingericht.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

We verbeteren het digitaal documentenbeheer volgens planning. We hebben een plan gemaakt voor het invoeren van het kwaliteitssysteem. We blijven het zaaksysteem verbeteren. Het onderzoek naar 'archiving by design' is met succes afgerond. Voor de invoering ervan worden de eerste stappen gezet. We werken samen met het Streekarchivariaat om ons aan te sluiten op het e-depot. Zo kunnen we onze digitale archieven waar nodig bewaren. Dit zorgt ervoor dat de informatie toegankelijk is en blijft voor onze inwoners en medewerkers.

0.4.9 Wij voeren de Wet open overheid (Woo) uit 2022-2027

Een open cultuur vinden wij belangrijk, we willen duidelijk zijn in wat we doen en waarom.

De invoering van de Wet open overheid faciliteert dit:

- We voeren een analyse uit om te bepalen wat de impact is van de Woo op de gehele organisatie.
- We stellen een strategie op voor het uitvoeren van de Woo, waarin onder andere ambitieniveau, communicatiewijze (intern en extern) en participatie aan bod komen.
- Wij voeren actieve openbaarmaking in (het online publiceren van minstens de 11 aangewezen informatiecategorieën: wet- en regelgeving, organisatiegegevens, raadsstukken, bestuursstukken, stukken van adviescolleges, convenanten, jaarplannen en -verslagen, Wob/Woo-verzoeken, onderzoeken, beschikkingen, klachten). Hierbij houden we de landelijke planning aan.

De aanpak richt zich daarnaast op de gemeentelijke systemen (o.a. aanschaf van software), cultuur (o.a. trainen medewerkers) en het op orde brengen van de informatiehuishouding (o.a. vastleggen van meta-gegevens bij te bewaren documenten).

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Landelijk zijn er vier fasen (tranches) bedacht waarin bepaalde documenten openbaar moeten worden gemaakt. We zitten nu in de eerste fase en maken alle documenten uit die fase, met uitzondering van het organogram, al openbaar. Dit wordt verplicht per 1 november. Het organogram is tijdelijk niet online te vinden, omdat de gemeentelijke organisatie een organisatieontwikkeling doormaakt. Dit verwachten we begin 2025 alsnog online te plaatsen.

Vooruitlopend op de volgende fasen zijn al twee extra categorieën documenten uit de derde fase te vinden via de website https://zevenaar.bestuurlijkeinformatie.nl/. Dit betreft 'convenanten' en 'klachtoordelen'. Aan verschillende andere categorieën voldoen we ook al deels, omdat we deze bijvoorbeeld op basis van andere wetgeving online plaatsen. Denk hierbij aan de vergaderstukken van de gemeenteraad, de begroting, voortgangsrapportages en jaarstukken, Woo-verzoeken en Woo-besluiten en de besluitenlijst van het college.

Lees voor meer informatie over de Woo en openbaarheid in de openbaarheidsparagraaf in de meerjarenbegroting.

0.4.10 Wij herijken het Integraal Accommodatiebeleid 2020-2040 2025-2026

De raad heeft eind 2020 het Integraal Accommodatieplan (IAP) voor gemeentelijk vastgoed vastgesteld. Dit is een strategisch plan dat aangeeft welke gemeentelijke accommodaties wij willen behouden en welke wij op termijn willen afstoten. Ook geeft het plan aan voor welke maatschappelijke doelgroepen wij in principe huisvesting aanbieden en voor welke functies. De beleidskaders worden elke vier jaar opnieuw onder de loep genomen om rekeningen te kunnen houden met actuele ontwikkelingen en inzichten.
Specifieke aandachtspunten bij de herijking van het IAP zijn verduurzaming en het beoordelen of leegstaande gemeentelijke panden een nieuwe functie kunnen krijgen in de buurt, wijk of het dorp bij voorkeur in combinatie met wonen.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Herijking vindt plaats in 2025 en ligt daarmee nog op schema. Voorbereidende werkzaamheden zijn al gestart.

0.5 Zorgen voor een betrouwbare en een houdbare financiële huishouding

0.5.1 Wij voeren de planning- en controlcyclus uit 2022-2026

In ons financieel beleid is het uitgangspunt: een structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting en voldoende weerstandsvermogen. Wij geven uitvoering aan de planning- en controlcyclus (P&C-cyclus) door het opstellen van een kadernota, begroting, voortgangsrapportages en jaarstukken. De beschikbare middelen zijn integraal afgewogen bij de kadernota en de begroting. We blijven de P&C-cyclus doorontwikkelen.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De planning- en control cyclus (P&C-cyclus) bestaat uit de kadernota, meerjarenbegroting, twee voortgangsrapportages en de jaarrekening. De eerste voortgangsrapportage, jaarrekening en kadernota zijn volgens planning opgesteld.
Uit de kadernota 2024-2027 bleek een groot structureel begrotingstekort vanaf 2026. Wij hebben een 'strategiebepaling voor een gezonde toekomst' opgesteld waarin we verschillende momenten hebben geformuleerd waarop we de benodigde maatregelen kunnen treffen, zodat we ook op de lange termijn een structureel sluitende begroting kunnen presenteren. De raad heeft in de raadsvergadering van februari gekozen voor het uitgangspunt van gedeeltelijke compensatie van het Rijk, dus we treffen in de (volgende) kadernota 2026-2029 maatregelen. Onderzoeksbureau BMC heeft als eerste stap vervolgens een onderzoeksrapport opgesteld dat bij de kadernota is gepresenteerd. Dit rapport heeft geleid tot meer inzicht in de beïnvloedbaarheid van de begroting, bezuinigingsrichtingen en een vergelijking met andere soortgelijke gemeenten (benchmark). Bij de begroting 2025-2028 doen wij in afstemming met de raad een voorstel voor de bezuinigingsopgaven zodat wij ten behoeve van de kadernota 2026-2029 concrete maatregelen kunnen uitwerken en aan de raad voorleggen.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	116.816	118.748	112.004	110.847
1e voortgangsrapportage 2024	1.343	956	494	1.791
Kadernota 2025	0	525	337	337
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	306	-188	0	0
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**118.465**	**120.041**	**112.836**	**112.975**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
1. Autonome ontwikkelingen	2.035	**3.570**	5.567	5.573
Actualisatie budget rentekosten	-2	0	0	0
Dividend Ataro B.V.	-132	0	0	0
Meicirculaire 2024	2.169	2.270	5.567	5.573
Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	1.300	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	306	**98**	-296	98
Actualisatie afschrijvingslasten	0	0	-394	0
Actualisatie exploitatie Turmac cultuurfabriek (TCF)	98	98	98	98
Budgetmutatie burgerzaken	30	0	0	0
Budgetmutatie reisdocumenten en rijbewijzen	178	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**2.341**	**3.668**	**5.271**	**5.671**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**120.806**	**123.709**	**118.107**	**118.646**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	27.105	27.733	27.819	27.598
1e voortgangsrapportage 2024	2.465	1.304	1.204	1.137
Kadernota 2025	0	1.192	978	1.036
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	89	-424	-236	-236
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**29.659**	**29.805**	**29.765**	**29.535**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	-383	**2.106**	2.045	2.045
Actualisatie budget rentekosten	179	-6	-6	-6
Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven	-144	0	0	0
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties woningbouw	91	0	0	0
Bijdrage GR RID - doorontwikkeling	385	0	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	30	61	0	0
Dividend Ataro B.V.	0	0	0	0

Meicirculaire 2024	-924	2.051	2.051	2.051
Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	310	**90**	-466	47
Actualisatie afschrijvingslasten	88	0	-518	-5
Actualisatie budgetten openbare werken	-75	-75	-75	-75
Actualisatie exploitatie Turmac cultuurfabriek (TCF)	98	98	98	98
Actualisatie investering vervanging werkplekken hardware 2024	0	10	10	10
Actualisatie investeringen en budgetten vastgoed	55	19	19	19
Budgetmutatie burgerzaken	10	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel riolering	44	0	0	0
Budgetmutatie projectleiding strategiebepaling	-38	38	0	0
Budgetmutatie reisdocumenten en rijbewijzen	128	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**-72**	**2.196**	**1.579**	**2.092**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**29.586**	**32.001**	**31.344**	**31.627**
Resultaat voor bestemming	**91.220**	**91.708**	**86.763**	**87.018**
Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	2.492	489	537	537
1e voortgangsrapportage 2024	383	-86	-86	-86
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	954	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-213	48	10	-2
Totaal onttrekkingen reserves	3.616	**451**	462	450
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	2.085	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	-495	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	954	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	40	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	2.584	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**1.033**	**451**	**462**	**450**
Resultaat na bestemming	**92.253**	**92.160**	**87.224**	**87.468**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget rentekosten	**-180**	**6**	**6**	**6**

Door een hogere financieringsbehoefte verwachten we een nadeel op rentelasten van € 180.000.

Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven	**144**	**0**	**0**	**0**

De ramingen van de grondexploitaties zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitaties per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 juni 2024. Door een hogere boekwaarde op 1 januari 2024 van de grondexploitatie Zevenaar-Oost bedrijven wordt meer rente toegerekend aan deze grondexploitatie. Een voordeel voor begrotingssaldo 2024 van € 144.000.

Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties woningbouw	**-91**	**0**	**0**	**0**

De ramingen van de grondexploitaties zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitatie per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 juni 2024. Door een gunstiger verloop van de boekwaarde op 1 januari 2024 van met name Zevenaar-Oost wonen wordt minder rente toegerekend aan deze grondexploitaties. Een nadeel voor het begrotingssaldo in 2024 van € 91.000.

Bijdrage GR RID - doorontwikkeling	**-385**	**0**	**0**	**0**

Volgens de primitieve begroting 2024 van de RID was de inwonerbijdrage van Zevenaar € 3.153.000. Deze begroting is verhoogd met de indexatie zoals in de Kaderbrief van SDL aangegeven. Daarnaast heeft de doorontwikkeling van de RID zoals besloten in de minimale variant ook voor 2024 effect. In totaal melden wij een incidenteel nadeel in 2024 van € 385.000.

Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	**-30**	**-61**	**0**	**0**

Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024
€ 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.

Dividend Ataro B.V.	**-132**	**0**	**0**	**0**

Door Ataro is over het boekjaar 2023 minder dividend uitgekeerd dan begroot. We melden een nadeel van € 132.000 in 2024.

Meicirculaire 2024	**3.093**	**219**	**3.516**	**3.522**

De meicirculaire 2024 laat in alle jaren een groei zien. De groei van de algemene uitkering bestaat voor een groot deel uit compensatie voor inflatie. Daarnaast zijn de volgende onderwerpen opgenomen:
*In verband met het vervroegen van de gewijzigde bbp-indexatie van 2027 naar 2024 dalen het volume en LPO accres voor de jaren 2024 tot en met 2029. Voor 2024 wordt dit volledig gecompenseerd en voor 2025 voor ongeveer 50%, zodat landelijk een tekort van € 675 miljoen resteert.

Voor Zevenaar gaat het in 2025 om een eenmalige korting van € 1.584.000.
*In de meicirculaire 2024 is de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026, een structurele uitname van € 675 miljoen, geschrapt. Voor Zevenaar gaat het om € 1.584.000 in 2026 en € 1.580.000 vanaf 2027.
*Het BTW-compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Jaarlijks wordt in september van het lopende jaar een voorschot uitgekeerd van de ruimte onder het plafond. In mei vindt de definitieve afrekening van het voorgaande jaar plaats. Voor Zevenaar is de definitieve afrekening 2023 aanvullend € 506.000.
*Op basis van de ruimte onder het BCF-plafond van het jaar 2023 mag in de meerjarenbegroting 2025 – 2028 een structurele stelpost worden opgenomen ter hoogte van dit bedrag. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 1.361.000. In de begroting houden we al rekening met een voorschot van € 700.000. Dit voorschot hebben we nu verhoogd naar € 1.300.000. Een verhoging van € 600.000.
*De gemeente krijgt meer of minder geld als er taken bijkomen of af gaan. Dit zijn wijzigingen door taakmutaties.

Per saldo resteert een netto resultaat van de algemene uitkering van positief € 3.093.000 (2024), € 219.000 (2025), 3.516.000 (2026) en € 3.522.000 (2027).

Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	**0**	**1.300**	**0**	**0**

In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. De geraamde besparing van € 500 miljoen in 2025 kan nog niet door het Rijk gerealiseerd worden. Om die reden is in 2025 incidenteel € 500 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 1.300.000 in 2025. In verband met deze geraamde besparing is in onze begroting in 2025 een stelpost opgenomen van € 1.300.000 (inkomst). Deze stelpost valt nu weg tegen het bedrag dat in de meicirculaire is opgenomen. Een budgettair neutrale mutatie.

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie afschrijvingslasten	**-88**	**0**	**124**	**5**

Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.

Actualisatie budgetten openbare werken	**75**	**75**	**75**	**75**

In de meerjarenbegroting 2023-2026 hebben we rekening gehouden met een verhoging van de brandstofprijzen. De prijs valt lager uit dan verwacht en daarom ramen wij een deel (€ 75.000) af. Daarnaast is afgelopen drie jaar de opbrengst van het staangeld van de kermissen lager en ramen wij een deel (€ 8.000) af. Deze wijzigingen leiden tot een structureel voordeel van € 67.000 vanaf 2024.

Actualisatie exploitatie Turmac cultuurfabriek (TCF)	**0**	**0**	**0**	**0**

Diverse budgetten die betrekking hebben op de exploitatie van de TCF zijn geactualiseerd. Enerzijds zijn er hogere lasten voor met name beveiliging en anderzijds hogere baten i.v.m. verhuur en doorberekening aan de gebruikers van de hogere exploitatielasten. De mutaties zijn budgettair neutraal.

Actualisatie investering vervanging werkplekken hardware 2024	**0**	**-10**	**-10**	**-10**

Het vervangen van hardware van de vaste en mobiele werkplekken gaat volgens een vooraf gedefinieerde levenscyclus. In 2024 is aanvankelijk € 267.000 gepland. Echter als gevolg van de instroom van nieuwe medewerkers verwachten we in 2024 ± € 40.000 extra benodigd te hebben. Het gaat om de aanschaf van laptops en smartphones. Dit leidt tot een overschrijding van € 40.000 op de investering. De verhoogde afschrijvingslasten zijn € 10.000 per jaar. Wij stellen daarbij voor om net als bij de bestaande investering deze afschrijvingslasten te dekken uit de daarvoor bestemde reserve. Hiervoor voegen wij eenmalig in 2024 een bedrag van € 40.000 toe aan deze bestemmingsreserve.

Actualisatie investeringen en budgetten vastgoed	**-55**	**-19**	**-19**	**-19**

We hebben de vastgoed budgetten nagelopen. Het investeringsbudget voor de inrichting van het Raadhuisplein 1D is ontoereikend. Gevraagd wordt het budget in 2024 met € 40.000 te verhogen naar € 178.000. Deze verhoging is gebaseerd op concrete offertes. In maart 2018 is een raming gemaakt van de te verwachten bouwkosten voor de inrichting van Raadhuisplein 1D. Hier is toen gerekend met kostenkengetallen voor de inrichting van een openbaar toilet, ruimte voor de marktmeester, een kantoor en een grote ruimte voor fietsparkeren. De raming kwam uit op € 130.000, met een aanvullend budget van € 5.000 voor de voorbereiding. Later (2021) is daar nog behoefte aan opslag en kleedruimte voor evenementen bij gekomen. Echter, ten tijde van het moment van oplevering (december 2021) van de ruimte aan gemeente, zijn er opnieuw discussies gevoerd over de invulling van deze ruimte. Na intern beraad en afstemming met het college is er eind 2023 besloten vast te houden aan de in 2018 bedachte invulling. Voor deze invulling is inmiddels een ontwerp uitgewerkt en zijn er offertes opgevraagd. Door stijging van de bouwkosten is het destijds geraamde bedrag onvoldoende om de invulling te realiseren. Dit leidt tot € 4.000 structurele lasten vanaf 2025.
Daarnaast ramen we, hogere waterlasten bij het gemeentehuis en lagere waterlasten bij het sportbedrijf. Ook verwachten we voor gebouwen - algemeen in verband met vandalisme als gevolg van leegstand extra lasten voor onderhoud in 2024. Dit geldt ook voor de lasten van bewaking voor 2024 en in mindere mate voor 2025 t/m 2028.
Dit leidt totaal tot een eenmalig negatief resultaat van € 44.000 in 2024 en € 8.000 structureel vanaf 2025.

Budgetmutatie burgerzaken	**20**	**0**	**0**	**0**

We zien dat het aantal aanvragen voor naturalisatie dit jaar hoger is dan was begroot. Dit levert voor 2024 een voordeel voor de leges op van € 20.000.

Budgetmutatie inhuur extern personeel riolering	**-44**	**0**	**0**	**0**

Bij het taakveld riolering wordt als gevolg van het niet ingevuld krijgen van vacatures gebruik gemaakt van inhuur. De kosten van inhuur liggen door de krapte op de arbeidsmarkt aanzienlijk hoger dan aan budget beschikbaar is. Om de vereiste werkzaamheden voor riolering uit te kunnen voeren is extra inhuurbudget nodig bij team Beheer Fysieke Leefomgeving (BFL). We maken hiervoor gebruik van de reserve riolering. Deze ramen we af, zodat we het inhuurbudget van de afdeling BFL kunnen verhogen. Het gaat om een budgettair neutrale wijziging.

Budgetmutatie projectleiding strategiebepaling	**38**	**-38**	**0**	**0**

Voor een succesvolle uitvoering van het project "strategiebepaling voor een gezonde toekomst" hebben wij ondersteuning ingezet van een onafhankelijk adviesbureau. In de raadsvergadering van 28 februari 2024 heeft u hiervoor € 75.000 beschikbaar gesteld. De helft van dit budget is in 2024 besteed, de andere helft schuiven wij door naar 2025 en zetten wij in ten behoeve van het proces om de begrotingsjaren 2026-2028 reëel en structureel sluitend te maken. Dit bedrag wordt onttrokken uit de algemene reserve en verloopt hiermee budgetneutraal.

Budgetmutatie reisdocumenten en rijbewijzen	**50**	**0**	**0**	**0**

In de begroting van 2024 is rekening gehouden met de "paspoortpiek" vanaf maart 2024. Toch zien we dat er nog meer aanvragen voor reisdocumenten zijn dan was begroot. Voor 2024 levert dit een voordeel op van € 50.000.

Totaal mutaties	**2.414**	**1.472**	**3.692**	**3.579**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	**-176**	**0**	**0**	**-12**
Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.				
Actualisatie investering vervanging werkplekken hardware 2024	**-40**	**10**	**10**	**10**
Het vervangen van hardware van de vaste en mobiele werkplekken gaat volgens een vooraf gedefinieerde levenscyclus. In 2024 is aanvankelijk € 267.000 gepland. Echter als gevolg van de instroom van nieuwe medewerkers verwachten we in 2024 ± € 40.000 extra benodigd te hebben. Het gaat om de aanschaf van laptops en smartphones. Dit leidt tot een overschrijding van € 40.000 op de investering. De verhoogde afschrijvingslasten zijn € 10.000 per jaar. Wij stellen daarbij voor om net als bij de bestaande investering deze afschrijvingslasten te dekken uit de daarvoor bestemde reserve. Hiervoor voegen wij eenmalig in 2024 een bedrag van € 40.000 toe aan deze bestemmingsreserve.				
Budgetmutatie projectleiding strategiebepaling	**-38**	**38**	**0**	**0**
Voor een succesvolle uitvoering van het project "strategiebepaling voor een gezonde toekomst" hebben wij ondersteuning ingezet van een onafhankelijk adviesbureau. In de raadsvergadering van 28 februari 2024 heeft u hiervoor € 75.000 beschikbaar gesteld. De helft van dit budget is in 2024 besteed, de andere helft schuiven wij door naar 2025 en zetten wij in ten behoeve van het proces om de begrotingsjaren 2026-2028 reëel en structureel sluitend te maken. Dit bedrag wordt onttrokken uit de algemene reserve en verloopt hiermee budgetneutraal.				
Totaal reservemutaties	**-253**	**48**	**10**	**-2**

1. VEILIGHEID

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over brandweerzorg, crisisbeheersing en integrale veiligheid.

Ontwikkelingen
Drugsdumping Giesbeek
In de nacht van 28 op 29 juni heeft er bij de visvijver in Giesbeek, het Karpersgat, een illegale drugsdumping plaatsgevonden. Deze dumping was op gemeentegrond en daarom zijn wij verantwoordelijk voor de saneringskosten. Strukton heeft de opruimwerkzaamheden op zich genomen.

Aanpak ondermijnende criminaliteit
We geven uitvoering aan onze integrale veiligheidsagenda. In 2024 zijn al meerdere controles gedaan door het kernteam. Ook zijn we druk met aanpakken van drugsdealers: in 2024 zijn 8 lasten onder dwangsom opgelegd voor drugshandel op straat.

Aanpak vakantiepark
Samen met de provincie zijn we in 2021 gestart met het project Ariadne. Sinds 2023 is de aanpak in een stroomversnelling gekomen. We blijven inzetten op de aanpak van illegale bewoning en andere misstanden op het park.

Terugkoop brandweergarage
Eind 2013 zijn in het proces van de regionalisering van de brandweer de kazernes Bemmel, Dieren, Harskamp, Doorwerth, Pannerden en Valburg van gemeenten overgenomen door VGGM. Destijds is contractueel overeengekomen dat na een periode van 10 jaar de kazernes weer terug worden overgedragen naar de gemeenten. In die tijd is ervoor gekozen dat de vijf nieuwere kazernes in de regio vanuit fiscale overwegingen werden overgenomen door VGGM met de terugkoopverplichting op het moment dat de kazerne 10 jaar in gebruik zou zijn. In het laatste kwartaal van 2024 staat de terugkoop van brandweergarage Pannerden inclusief de grond gepland. In de budgetten is hiermee rekening gehouden. Het is een budgetneutrale transactie voor beide partijen.

Beleidskaders
- Integrale Veiligheidsagenda 2023-2026
- Toezicht en handhavingsbeleid 2018-2022

WAT WILLEN WE?

1. Veiligheid

We zetten ons in voor een veilige en leefbare samenleving. Samen met onze inwoners werken we aan een omgeving waarin iedereen zich veilig voelt. Thuis, op straat, in het dorp of de stad én in het buitengebied.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
1.1.1 Wij voorkomen dat jongeren overlast op straat veroorzaken en treden op tegen van overlast gevende en/of criminele jeugdgroepen	2022-2026		
1.1.2 Wij zetten in op het terugdringen van meldingen van personen met verward gedrag en betere begeleiding naar passende hulp	2022-2024		
1.1.3 Wij vergroten en bewaken de veiligheid en leefbaarheid in alle kernen	2022e.v.		
	Doorlopend		

1.1 Bestrijden van ernstige overlast en criminaliteit

1.1.1 Wij voorkomen dat jongeren overlast op straat veroorzaken en treden op tegen van overlast gevende en/of criminele jeugdgroepen 2022-2026

We zetten in op preventief jongerenwerk buiten de organisatie (outreachend) in Zevenaar. Dit jongerenwerk houdt in dat de jongerenwerkers ondersteuning bieden binnen de leefwereld van de jongeren. In 2022 start een pilot jongerenwerk op straat. Dit wordt in 2023 geëvalueerd. Bij preventief beleid kijken we ook naar maatregelen om te voorkomen dat jongeren overlast veroorzaken. Voldoende speel- en sportvoorzieningen en locaties voor het organiseren van activiteiten voor jongeren kunnen preventief werken en overlast elders beperken of voorkomen.

Voor de aanpak van overlast veroorzakende en/of criminele jeugdgroepen werken we samen met betrokken partijen op basis van het in 2022 afgesproken convenant. Gezien de ontwikkeling van de problematiek met overlast veroorzaakt door jeugdigen in onze gemeente willen we, naast het outreachend jongerenwerk, de inzet van jeugdboa's onderzoeken. Een jeugdboa richt zich specifiek op jeugdigen en de daarbij horende overlast. De inzet van een jeudgboa gaat een stap verder dan het jongerenwerk en kan een repressief karakter aannemen. De jeugdboa kan handhavend optreden. In 2023 start een pilot met de inzet van jeugdboa's.

Belangrijk hierbij is dat we deze problematiek vanuit inhoud en bestuurlijk-ambtelijke inzet integraal benaderen vanuit beide prevalente belangen: zorg voor onze jongeren en zorg voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Jongerenwerk en jeugdgroep
Het outreachend jongerenwerk wordt positief ervaren. Er is een goede samenwerking met Caleidoz, welzijnsorganisatie, en de andere ketenpartners.
Gezamenlijk is extra ingezet op een goed en veilig verloop van de kermis in Zevenaar.

Zorg en veiligheid
Er is steeds meer complexe problematiek die vraagt om een domeinoverstijgende aanpak vanuit het team openbare orde en veiligheid (OOV) en het sociaal domein. Na het succesvol doorlopen van een pilot Zorg en Veiligheid zijn de procesregisseurs Zorg en Veiligheid nu structureel in de bezetting van de organisatie opgenomen. De procesregisseur coördineert de geboden hulp die vanuit verschillende samenwerkingspartners aan de inwoner wordt gegeven zodat de hulp op elkaar aansluit. Er wordt een convenant opgesteld waarin afspraken met onze ketenpartners zijn opgenomen over de werkprocessen, privacy en gegevensdeling in het kader van inwoners met meervoudig complexe zorg- en veiligheidsproblematiek. De cijfers van personen met verward gedrag zijn net iets lager dan voorgaande jaren. Dit komt door de goede samenwerking tussen zorg en veiligheid, politie, wijk-GGD en andere ketenpartners.

1.1.2 Wij zetten in op het terugdringen van meldingen van personen met verward gedrag en betere begeleiding naar passende hulp 2022-2024

Er kan sprake zijn van ordeverstorend verward gedrag bij bepaalde ziektebeelden, verslavingsproblematiek of andere onderliggende psychosociale problemen. De verbinding tussen zorg en veiligheid is van cruciaal belang voor het integraal bieden van ondersteuning voor kwetsbare inwoners met multiproblematiek en begeleiding naar passende hulp.

We beschrijven onze integrale aanpak op het gebied van preventie en dienstverlening in een lokaal plan kwetsbare inwoners. Dit doen we samen met maatschappelijke partners, ervaringsdeskundigen en (vertegenwoordigers van) inwoners. Lokaal richten we ons op voorzieningen als respijtzorg en tijdelijke opvang. We werken daarbij via de lijn: voorkomen en signaleren – dienstverlening – toezicht en handhaving.

Regionale voorzieningen gelden als vangnet. Veiligheid en handhaving is het sluitstuk van de keten. We werken samen met de politie indien er sprake is van verstoring van de openbare orde en veiligheid, maar ook wanneer er sprake is van zorgvragen die door politie geconstateerd worden. Vanuit deze samenwerking zorgen we voor een zorgvuldige en adequate hulpverlening bij huiselijk geweld en overlast gevende personen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In maart 2024 is de pilot wijk-GGD gestart. De wijk-GGD krijgt meldingen binnen vanuit de politie rondom mensen met onbegrepen gedrag. De wijk-GGD triageert of de inwoner al bij een zorgaanbieder bekend is en zet de melding naar hen door. Wanneer een inwoner nog niet bekend is bij een zorgaanbieder gaat de wijk-GGD bij de inwoner langs om te bespreken welke zorg het best passend is. De wijk-GGD werkt samen met bemoeizorg bij inwoners die wel hulp nodig hebben maar dit niet accepteren. De pilot Zorg en Veiligheid is omgezet naar een vaste bezetting door het aannemen van drie vaste procesregisseurs. Er wordt een groeiende groep mensen met verward- en/of onbegrepen gedrag verwacht waarbij de oorzaak ligt in dementie. We zijn daarom een dementiescan aan het uitvoeren zodat we weten welke punten wij nog moeten verbeteren om een dementievriendelijke gemeente te worden.

1.1.3 Wij vergroten en bewaken de veiligheid en leefbaarheid in alle kernen 2022-e.v.

Samen met onze inwoners werken we aan een omgeving waarin iedereen zich veilig voelt. Thuis en op straat, in het dorp en de stad én in het buitengebied. We werken hiervoor samen met partners vanuit het werkveld, zoals de politie en partners vanuit het RIEC-verband. Het RIEC is het Regionale Informatie- en Expertise Centrum dat zich richt op bestrijding van ondermijnende criminaliteit.

We zorgen voor een veilige en prettig leefbare gemeente. Hierbij hebben we een aantal speerpunten:
- De inzet van cameratoezicht zien we als laatste inzetmiddel, we willen dit dus zo min mogelijk inzetten. Tijdelijke inzet van camera's kan een overweging zijn.
- We continueren de inzet van het kernteam ondermijning. We zetten in op kleinschalige controles met interne collega's, waar nodig aangevuld met onze partners uit het RIEC-verband.
- We geven uitvoering aan Uitvoeringsplan Ondermijning 2022-2023.
- We geven opvolging aan de aanbevelingen uit Weerbaarheidsscan (2022) van het RIEC.

Regionaal, vanuit het RIEC, maar ook door de Provincie Gelderland wordt geïnvesteerd in de aanpak van ondermijning op verschillende vlakken. Willen we hiervan profiteren dan is nu het moment om hieraan deel te nemen. Zo zijn we gestart met Ariadne (aanpak vakantieparken). Er is een Districtelijk ondermijningsteam ingesteld dat kan ondersteunen bij integrale controles en is er een platform veilig ondernemen actief, dat zich specifiek richt op het buitengebied.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Kernteam ondermijning
Het kernteam ondermijning is en blijft druk met het uitvoeren van controles. Er worden kleine zaken aangekaart maar ook daadwerkelijk misstanden. Hier hebben we snel en adequaat op kunnen reageren.

Training Zevenaar Academie
In februari en mei hebben er reeds trainingen voor 2024 plaatsgevonden. De interesse is groot bij collega's en de deelnemers zijn enthousiast. We hopen meer en meer collega's bewust te maken van en het herkennen van signalen van de georganiseerde criminaliteit in de publieke ruimte.

Buurtpreventie Whatsappgroepen
In de gemeente zijn er veel actieve buurtpreventie Whatsappgroepen. We proberen een switch te maken van 'herkennen van verdacht gedrag' naar bewustwording omtrent cybercriminaliteit en babbeltrucs.
In april 2024 is een avond voor alle leden van appgroepen en beheerders georganiseerd in samenwerking met de politie.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	131	131	131	131
1e voortgangsrapportage 2024	11	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**142**	**131**	**131**	**131**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
	0	0	0	0
	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**142**	**131**	**131**	**131**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	4.821	4.812	4.802	4.803
1e voortgangsrapportage 2024	170	91	95	95
Kadernota 2025	0	-20	-20	-20
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	1	0	0	0
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**4.992**	**4.883**	**4.877**	**4.878**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	-8	**-4**	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	-8	-4	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**0**	0	0
Investering terugkoop brandweergarage Pannerden	0	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**-8**	**-4**	**0**	**0**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**4.984**	**4.879**	**4.877**	**4.878**
Resultaat voor bestemming	**-4.842**	**-4.748**	**-4.745**	**-4.747**

Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves				
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	0	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties				
Resultaat na bestemming	**-4.842**	**-4.748**	**-4.745**	**-4.747**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	**8**	**4**	**0**	**0**

Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024 € 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Investering terugkoop brandweergarage Pannerden	**0**	**0**	**0**	**0**

Per 01-10-2024 koopt de gemeente Zevenaar de brandweergarage terug van VGGM. Dit is bij de verkoop in 2013 contractueel overeen gekomen. De overnameprijs is vooraf bepaald op basis van de boekwaarde. In deze mutatie stelt uw raad tevens het investeringsbedag van € 303.000 beschikbaar. De bijdrage aan VGGM is € 20.000 per jaar lager en met dit vrijgekomen budget dekken we jaarlijks de afschrijvingslasten en exploitatielasten. Het betreft een budgettair neutrale wijziging.

Totaal mutaties	**8**	**4**	**0**	**0**

2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over verkeer en vervoer (wegen, openbare verlichting e.d.), parkeren en openbaar vervoer.

Ontwikkelingen
Project ViA15: doortrekken A15 en verbreden A12
Op 6 maart 2024 heeft de Raad van State (RvS) wederom een tussenuitspraak gedaan. Naar aanleiding hiervan moet de minister van infrastructuur en waterstaat nog een betere onderbouwing geven bij het zogenaamde extern salderen. In RIB 2024-453 hebben wij u geïnformeerd dat de RvS verwacht in oktober 2024 te besluiten of het Tracébesluit onherroepelijk of vernietigd wordt. Het is dus nog niet duidelijk of het project kan doorgaan. Vooralsnog gaan we uit van een positieve uitspraak. De raad wordt uiteraard geïnformeerd zodra er nieuwe ontwikkelingen zijn.

Daarnaast speelt nog dat de huidige VRI's op de kruising Doesburgseweg/Ringbaan/Noordeinde al vier jaar technisch zijn afgeschreven en dringend aan vervanging toe zijn. Uitstel is vanuit oogpunt van veiligheid niet meer acceptabel. Over vervanging van deze voorzieningen is overleg gaande met Rijkswaterstaat aangezien de besturing van de twee VRI's van Rijkswaterstaat aan de Doesburgseweg gekoppeld zijn aan de besturing van de gemeentelijke VRI's. Omdat de recente uitspraak van de RvS nog steeds geen uitsluitsel geeft over de aanleg A15/verbreding A12 zijn we nu genoodzaakt om voorzorgsmaatregelen te treffen. In 2024 hebben we onderzoek gedaan naar de asfaltconstructie. Daaruit bleek dat de gehele asfalttoplaag dringend aan vervanging toe was en dat op sommige plekken ook de wegconstructie verbeterd diende te worden. Volgens planning gaan we in de zomervakantie de asfalttoplaag vervangen en eind 2024/begin 2025 gaan we de VRI-armaturen vervangen.

Beleidskaders
- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030 (2013)
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Gemeentelijke verkeers- en vervoersplan 2020
- Beheerplan openbare verlichting (2022)
- Beheerplan straatmeubilair (2022)
- Beheerplan verkeersregelinstallaties (2022)
- Beheerplan wegen en civiele kunstwerken (2022)

WAT WILLEN WE?

2. Verkeer en vervoer

Wij willen dat de gemeente Zevenaar voor elke inwoner en bezoeker goed bereikbaar is. Of je nu wandelt of jezelf met de fiets, auto of het openbaar vervoer verplaatst. Dit moet voor iedereen comfortabel en veilig zijn. Hierbij hebben we oog voor verkeersgedrag, de inrichting van de infrastructuur en het verkeersveiligheidsgevoel van inwoners.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
2.1.1 Wij anticiperen op het doortrekken van de A15 en het verbreden van de A12	2024-2028		
2.1.2 Wij verbeteren de aansluiting van de fietsstraat Babberichseweg met het centrum	2022-2024		

2.1.3 Wij beschermen en geven voorrang aan fietsers, voetgangers en mensen met een beperking in het verkeer	2022-2030		
2.1.4 Wij actualiseren het verkeers- en mobiliteitsbeleid	2024-2025		
2.1.5 Wij inventariseren verkeersonveilige situaties en ondersteunen lokale initiatieven	2022-2026		
2.1.6 Wij nemen regie op de verbetering van de verkeerssituatie Witte Kruis en stimuleren RWS en de provincie om het wegennet rondom Babberich en Zevenaar te verbeteren en hierop te anticiperen	2022-2030		
2.1.7 Wij anticiperen op wijzigingen in de infrastructuur en op toename van verkeer	2024-2025		
2.1.8 Wij richten de Edisonstraat opnieuw in	2024-2028		
2.2.1 Wij spannen ons in voor de komst van hub Zevenaar Oost	2023-2030		
2.2.2 Wij behouden de buurtbus	2022-2030		
2.2.3 Wij zetten in op het voorkomen van de realisatie van de Noordtak	2022-2026		
2.2.4 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Verbonden Regio	2021-2026		
2.3.1 Wij actualiseren het parkeerbeleid.	2022-2024		

2.1 Optimaliseren van de bereikbaarheid via verkeersveilig infrastructuur

2.1.1 Wij anticiperen op het doortrekken van de A15 en het verbreden van de A12 2024-2028

Een doorgetrokken A15 en verbreding van de A12 met daarbij de aanleg van deze twee nieuwe aansluitingen heeft gevolgen voor het verkeer op ons onderliggend wegennet. Wij zetten ons in om hinder (o.a. sluipverkeer) tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken. Ondertussen werken wij aan een alternatief plan, indien onverhoopt het project A15/A12 niet doorgaat als gevolg van de uitspraak van de Raad van State.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
		
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In april 2023 heeft de Raad van State (RvS) een uitspraak gedaan over de aansluiting Zevenaar oost als onderdeel van het project doortrekking A15 / verbreding A12 (ViA15). Ofschoon verwacht werd dat deze uitspraak definitieve duidelijkheid zou geven over de aansluiting Zevenaar oost bleek het 'slechts' een tussenuitspraak te zijn. Op 6 maart 2024 heeft de Raad van State (RvS) wederom een tussenuitspraak gedaan. Naar aanleiding hiervan moet de minister van infrastructuur en waterstaat nog een betere onderbouwing geven bij het zogenaamde extern salderen. In RIB 2024-453 hebben wij u geïnformeerd dat de RvS verwacht in oktober 2024 te besluiten of het Tracébesluit onherroepelijk of vernietigd wordt. Het is dus nog niet duidelijk of het project kan doorgaan. Vooralsnog gaan we uit van een positieve uitspraak. Ondertussen werken wij aan een alternatief plan, indien onverhoopt het project A15/A12 niet doorgaat als gevolg van de uitspraak van de Raad van State.

2.1.2 Wij verbeteren de aansluiting van de fietsstraat Babberichseweg met het centrum 2022-2024

De aansluiting van de fietsstraat Babberichseweg met de bestaande situatie op de Didamstraat is niet optimaal. Daarom is het dringend gewenst om de gehele parkeerplaats aan de Didamsestraat te reconstrueren. Dit valt echter buiten de reikwijdte van dit project.

Aangezien het nog enige tijd duurt voordat vanuit onderhoud de parkeerplaatsen (verharding) vervangen moeten worden, voegen wij dit gedeelte toe aan het project fietsstraat Babberichseweg. Als de herinrichting wordt gecombineerd met een goede fietsverbinding naar het centrum kan een deel van de kosten gedekt worden door de fietssubsidie. De rest dient via eigen middelen te worden gedekt.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Gerealiseerd

De fietsstraat is in juli 2023 geopend. Het project is in 2024 helemaal afgerond.

Voorstel raad
Wij stellen voor om dit resultaat af te sluiten.

2.1.3 Wij beschermen en geven voorrang aan fietsers, voetgangers en mensen met een beperking in het verkeer 2022-2030

Bij onderhoud of het opnieuw inrichten van wegen houden we rekening met de bescherming van fietsers, voetgangers en mensen met een beperking. Wij streven naar een optimale toegankelijkheid en een optimaal gebruik van de openbare ruimte, wegen, en fietspaden. We stimuleren het fietsen door goede en veilige fietsroutes en zorgen voor voldoende ruimte om fietsen te kunnen parkeren. Binnen ons Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan, dat onderdeel uit gaat maken van een nieuw op te stellen mobiliteitsvisie, geven wij prioriteit aan de thema's fietsverkeer, voetgangers en openbaar vervoer.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De focus bij herinrichtingsprojecten ligt op het verbeteren van de fiets- en voetgangersvoorzieningen. Daarnaast dragen projecten zoals herinrichting Babberichseweg, onderzoek naar de fietsverbinding Zevenaar – Doetinchem – Emmerich, realisatie infrastructuur 7Poort, afronding snelfietsroute F12 en het verbeteren van verkeersonveilige verkeerssituaties bij aan het verbeteren van de voorzieningen van de langzame verkeersdeelnemers.

2.1.4 Wij actualiseren het verkeers- en mobiliteitsbeleid 2024-2025

In de bredere mobiliteitsvisie die wij opstellen, actualiseren wij de (beleids)plannen op het gebied van verkeer en vervoer. Dit onderwerp staat op de raadsagenda. Aan de raad wordt parkeren en het parkeerbeleid voorgelegd voor beeldbepaling en meningsvorming (zie 2.3.1.). Uiteraard betrekken wij onze inwoners en belangengroepen ook bij het opstellen van de visie, onder andere om de locaties waar verkeersonveiligheid ervaren wordt in kaart te brengen.

Verkeersveiligheid krijgt naast mobiliteit en verkeerscirculatie volop aandacht in deze visie. Dat geldt ook voor verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid op de wegen die niet in eigen beheer/eigendom zijn. Hiervoor treden wij actief in overleg met andere wegbeheerders, zoals de Provincie Gelderland.
In het huidige Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP) zijn in het uitvoeringsprogramma doelstellingen gekoppeld aan jaartallen waarin het doel bereikt dient te worden. In deze collegeperiode integreren wij de acties uit het GVVP in de nieuw op te stellen mobiliteitsvisie. Wij onderzoeken of de acties aansluiten op onze visie op een verbetering van de verkeersveiligheid.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Niet gestart	Volgens plan

De aanbestedingsprocedure is reeds gestart. De planning is dat het geactualiseerde verkeers- en mobiliteitsbeleid in Q1 2025 opgeleverd wordt.

2.1.5 Wij inventariseren verkeersonveilige situaties en ondersteunen lokale initiatieven 2022-2026

Vooruitlopend op de brede mobiliteitsvisie inventariseren wij in hoeverre de meest kwetsbare verkeersdeelnemers zich veilig voelen in het verkeer. We brengen in kaart welke plekken niet verkeersveilig zijn in onze gemeente. We kijken dan niet alleen naar de cijfers zoals het aantal ongevallen, maar ook naar hoe (on)veilig inwoners zich voelen op de weg. Wij ondersteunen en maken daarbij gebruik van lokale initiatieven die werken aan verkeersveiligheid. We werken samen met instanties zoals Veilig Verkeer Nederland en ouderenbonden en maken gebruik van het nog op te richten participatieplatform. Verder houden wij een enquête specifiek gericht op het inventariseren van ervaren verkeersonveilige situaties. De input verwerken we in de plannen ter uitvoering van het GVVP.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De enquête t.b.v. het inventariseren van ervaren verkeersonveilige situaties is uitgevoerd. De input van de enquête verwerken we in de plannen ter uitvoering van het te actualiseren mobiliteitsbeleid. Vooruitlopend worden voor drie kruispunten in Zevenaar schetsontwerpen gemaakt en de kosten van benodigde aanpassingen geraamd. Verwachtte oplevering van de schetsen met raming vindt plaats in Q4 2024.

2.1.6 Wij nemen regie op de verbetering van de verkeerssituatie Witte Kruis en stimuleren RWS en de provincie om het wegennet rondom Babberich en Zevenaar te verbeteren en hierop te anticiperen 2022-2030

Wij benutten elke gelegenheid om de gewenste aanpassingen aan het wegennet in en rondom Babberich en Zevenaar (Witte Kruis) onder de aandacht te brengen bij de provincie en Rijkswaterstaat. Wij zetten in op het stimuleren van verbeteringen en anticiperen hierop. Dit doen we zowel ambtelijk als bestuurlijk. De hiervoor reeds gedane inspanningen in de afgelopen jaren zetten wij voortvarend voort in deze collegeperiode. Daarbij zetten wij ons in om de gebiedsoplossing samen met de provincie gerealiseerd te krijgen. Het doortrekken van de Witte Kruis maakt onderdeel uit van de gebiedsoplossing Babberich. Zo nodig en mogelijk treffen wij kleinschalige maatregelen voor wegen waar de gemeente wegbeheerder van is.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Er is bestuurlijk en ambtelijk contact met de provincie waarbij doortrekken Witte Kruis en de ontwikkeling ViA15 worden besproken. De provincie gaat dit jaar maatregelen nemen aan de provinciale wegen rondom Babberich.

2.1.7 Wij anticiperen op wijzigingen in de infrastructuur en op toename van verkeer 2024-2025

Bij het opstellen van een brede mobiliteitsvisie zoeken we een oplossing om de toename van verkeer op verschillende plekken in de gemeente in goede en veilige banen te leiden. Waar nodig en mogelijk verminderen we het drukke verkeer. Het project ViA15 brengt met de realisatie van twee nieuwe aansluitingen op de A12 en A15 wijzigingen aan ons wegennet met zich mee. Wij passen ons wegennetwerk hier verder op aan en maken bewuste keuzes over via welke wegen wij het verkeer willen afwikkelen (categoriseringsplan). Hierdoor kunnen wij wegen in- en rondom woonwijken afwaarderen/anders categoriseren. Dit sluit aan op de motie die onlangs in de Tweede Kamer is aangenomen om de maximum snelheid binnen de bebouwde kom terug te brengen van 50 naar 30 kilometer per uur. Dit vraagt een herinrichting van wegen binnen de bebouwde kom.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Niet gestart	Niet gestart

Het uitblijven van een uitspraak door de Raad van State omtrent project ViA15 leidt er toe dat toekomstige verkeerseffecten op het gemeentelijk wegennetwerk nog onzeker zijn. Vooruitlopend op toekomstige ontwikkelingen gaan wij een netwerkanalyse uitvoeren om te bepalen welke aanpassingen er op ons wegennetwerk noodzakelijk zijn. De aanpassingen nemen we op in het te actualiseren mobiliteitsbeleid.

2.1.8 Wij richten de Edisonstraat opnieuw in 2024-2028

Het opnieuw inrichten van de Edisonstraat is nodig om een goede aansluiting van de diverse bedrijventerreinen (vooral Mercurion) op de nieuwe aansluiting op de A12 bij Zevenaar Oost te realiseren. De Edisonstraat wordt hiervoor aangepast.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Er is een verkeersstructuur opgesteld voor Hengelder en Tatelaar. De Edisonstraat maakt hier deel van uit. Het concept ontwerp werken wij verder uit met kruispuntoplossingen. In het najaar wordt het ontwerp besproken met de ondernemers.

2.2 Verbeteren van de bereikbaar van de kernen via openbaar vervoer

2.2.1 Wij spannen ons in voor de komst van hub Zevenaar Oost 2023-2030

Er zijn en worden veel woningen gebouwd op Groot Holthuizen. Eveneens staat de realisatie van de Fashion Outlet op de planning en worden steeds meer bedrijven op 7Poort gerealiseerd. Goede bereikbaarheid, ook met het openbaar vervoer vinden we van groot belang. We blijven ons inzetten voor een station Zevenaar Oost. De Groene Metropoolregio (GMR) heeft onlangs een verkenning opgestart om de potentie van een mobiliteitshub Zevenaar Oost te onderzoeken. Een hub is een vervoersknooppunt waar je kunt overstappen van het ene naar het andere vervoersmiddel. Na de zomer van 2022 wordt het rapport door de GMR opgeleverd aan de gemeente Zevenaar. Het doel zoals opgenomen in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2020 – 2030 blijft vooralsnog dat Zevenaar Oost in 2030 fungeert als mobiliteitshub.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Het rapport naar de hub Zevenaar-Oost is door de GMR opgeleverd. In afwachting van de uitspraak Project ViA15 kan er geen concrete vervolgstap gezet worden.

2.2.2 Wij behouden de buurtbus 2022-2030

De buurtbus vervult een belangrijke rol om de kleine kernen van onze gemeente bereikbaar te houden. Om de buurtbus te behouden gaan wij de vrijwilligers meer ondersteunen. Als eerste actie overleggen wij met de organisatie en de vrijwilligers om de knelpunten die zij ervaren in kaart te brengen.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Door het in de afgelopen periode ingezette structureel overleg met het bestuur van de Buurtbusvereniging kan geconstateerd worden dat de samenwerking met de buurtbus goed is.

2.2.3 Wij zetten in op het voorkomen van de realisatie van de Noordtak 2022-2026

We zijn tegen de aanleg van een Noordtak van de Betuweroute. Aanleg van de Noordtak leidt ertoe dat Zevenaar steeds meer ingeklemd wordt door grootschalige infrastructuur. Dit heeft een negatieve invloed op het woon- en leefplezier van onze inwoners in met name Zevenaar Oost en Babberich. Daarnaast is de impact op de natuur en het landschap groot. Dit standpunt blijven wij duidelijk maken in ambtelijke en bestuurlijke gremia. We trekken hierin samen op met de regio Achterhoek en de Liemerse gemeenten. Wij dragen ons standpunt regionaal uit. Daarom wordt er allereerst actief gestuurd op het onderzoeken van het nut en de noodzaak van de voorgestelde varianten voor het goederenvervoer.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Wij conformeren ons nog steeds aan het standpunt van de regio Achterhoek en handelen en participeren daarin met inachtneming van de motie. Het onderzoek van I&W naar het nut en de noodzaak heeft vertraging opgelopen in de aanbestedingsprocedure.

2.2.4 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Verbonden Regio 2021-2026

Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Een integrale gebiedsaanpak voor mobiliteit is nodig om onze ambities op het gebied van verstedelijking, duurzaamheid en leefbaarheid kans van slagen te geven. Binnen de opgave Verbonden Regio zetten we in op het verder verminderen, veranderen en verduurzamen van de mobiliteit. Regionale projecten voeren we uit binnen de speerpunten gebiedsgerichte corridors, fiets, hubs en knooppunten (o.a. Zevenaar-Oost), gedrag en duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Wij nemen opnieuw deel aan de regionale agenda 2025-2028 van de GMR.

2.3 Met een doelmatig parkeerbeleid de leefbaarheid en veiligheid in de kernen bevorderen

2.3.1 Wij actualiseren het parkeerbeleid. 2022-2024

Met de gemeenteraad en samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers onderzoeken we wat er goed is en wat kan worden verbeterd aan het parkeren in de gemeente Zevenaar. Op de raadsagenda staat dit onderwerp opgenomen als onderdeel van het thema Mobiliteitsvisie (zie 2.1.4).

Met actieve betrokkenheid van genoemde groepen maken we een plan waarin in ieder geval de volgende onderdelen zijn opgenomen:
- Het opstellen van een parkeerbeleid voor de gehele gemeente (o.a. parkeernormen).
- Een evaluatie en zo nodig het bijstellen van het betaald parkeren en vergunningen-parkeren in het reguleringsgebied in Zevenaar.
- Het zo nodig actualiseren van de Parkeerverordening Zevenaar 2017.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Volgens plan

De evaluatie betaald parkeren en parkeerregulering is in mei 2024 afgerond. Het vervolg daarop is het opstellen van een nota parkeerbeleid zoals afgesproken met de raad. De aanbestedingsprocedure is gestart. Planning is dat we het geactualiseerd parkeerbeleid in het eerste kwartaal 2025 opleveren.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	280	280	280	280
1e voortgangsrapportage 2024	30	0	0	0
Kadernota 2025	0	69	69	69
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	150	0	0	0
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**460**	**349**	**349**	**349**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
2. Actualisatie bestaand beleid	42	**0**	0	0
Actualisatie budgetten afval	42	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**42**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**502**	**349**	**349**	**349**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	7.019	6.894	6.952	7.131
1e voortgangsrapportage 2024	-169	-107	131	52
Kadernota 2025	0	0	18	18
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	222	0	0	0
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**7.072**	**6.788**	**7.101**	**7.201**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	-129	**-62**	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	-129	-62	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	-9	**107**	39	43
Actualisatie afschrijvingslasten	8	35	37	41
Actualisatie budgetten afval	0	0	0	0
Actualisatie investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	0	0	2	2
Actualisatie investeringen gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis	0	0	0	0
Actualisatie investeringen openbare verlichting en verkeersregelinstallaties	0	-10	0	0
Actualisatie investeringen wegen en civiele kunstwerken	0	-20	0	0
Budgetmutatie verkeersveiligheidsmaatregelen kom Babberich	85	0	0	0
Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	-50	50	0	0
Fasering budget opstellen mobiliteitsvisie	-38	38	0	0
Fasering budget opstellen nota parkeerbeleid	-15	15	0	0

Totaal gemuteerde lasten	**-138**	**45**	**39**	**43**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**6.933**	**6.832**	**7.140**	**7.244**
Resultaat voor bestemming	**-6.431**	**-6.484**	**-6.791**	**-6.895**
Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	202	139	39	39
1e voortgangsrapportage 2024	-148	-39	111	11
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-8	-8	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	46	**92**	150	50
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	45	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	45	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**1**	**92**	**150**	**50**
Resultaat na bestemming	**-6.429**	**-6.392**	**-6.642**	**-6.846**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	**129**	**62**	**0**	**0**

Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024 € 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	**-8**	**-35**	**-37**	**-41**

Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.

Actualisatie budgetten afval	**42**	**0**	**0**	**0**

We hebben de budgetten afval nagelopen en een aantal bijgesteld. We verwachten bijvoorbeeld voor 2024 een vergoeding (€ 42.000) voor het leeghalen van de prullenbakken. Voor 2025 zijn deze inkomsten nog onzeker en daarom niet structureel begroot. Daarnaast verwachten we voor afvalinzameling-beleid lagere lasten (€ 20.000) omdat in plaats van een beleidsplan de nadere uitwerking van beleidsregels volstaat. Voor -restafval verwachten we hogere lasten (€ 25.000) in verband met indexering tarief en afvalstoffenbelasting. Totaal een verhoging van € 9,00 per ton ten opzichte van 2023. Voor -PMD zijn structureel lagere lasten (€ 25.000 en vanaf 2025 € 16.000) geraamd als gevolg van een nieuwe leverancier met betere afspraken ten aanzien van de inkoopprijzen. Voor papier en karton krijgen we een hogere verwerkingsvergoeding (€ 30.000) als gevolg van het oplopen van de tonnageprijs voor oud papier. Per saldo een voordeel van € 92.000 in 2024 welke wij storten in de reserve afval. Vanaf 2025 een structureel voordeel van € 16.000 welke wij verrekenen met de afvalstoffenheffing. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging en is programma overstijgend.

Actualisatie investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	**0**	**0**	**-2**	**-2**

In de meerjarenbegroting 2024-2028 is investeringsbudget opgenomen voor duurzaamheidsmaatregelen van de eigen organisatie. Met deze wijziging hevelen wij € 56.000 over naar het investeringsbudget wegen Bloemenkamp. Dit budget bedraagt daardoor nu in totaal € 560.000. Deze mutatie levert een voordeel in de afschrijvingslasten op in 2025 van € 4.000 en vanaf 2026 structureel € 2.000.

Actualisatie investeringen gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis	**0**	**0**	**0**	**0**

In de begroting 2023-2026 is een investeringsbudget van € 1.770.000 beschikbaar gesteld voor de gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis. Hierin is € 500.000 opgenomen voor nader onderzoek en specialisten uitgaande van co-financiering provincie en € 70.000 voor inhuur. De provincie heeft echter aangegeven voorlopig geen geld voor dit project te hebben. Om die reden en omdat wij proberen zo realistisch mogelijk te begroten stellen wij voor om het ondersteunende budget vrij te laten vallen omdat er op dit moment geen concrete acties zijn. Onze inzet richting provincie op dit project blijft uiteraard groot. Als het project wordt opgestart komen wij met een (financieel) voorstel. Het resterende investeringsbudget ad € 1.200.000 blijft gehandhaafd. Dit betreft met name de gemeentelijke bijdrage voor het doortrekken van Witte Kruis ad € 1.000.000. Daarnaast handhaven wij ook de € 100.000 voor extra ambtelijke capaciteit en € 100.000 voor kleinschalige verkeersmaatregelen.

Actualisatie investeringen openbare verlichting en verkeersregelinstallaties	**0**	**10**	**0**	**0**

We hebben de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. We verwachten dat de werkzaamheden in plaats van in 2024 in 2025 uitgevoerd en afgerond worden. Hierdoor houden we rekening met een eenmalig voordeel op de afschrijvingslasten van € 10.000 in 2025.

Actualisatie investeringen wegen en civiele kunstwerken	**0**	**20**	**0**	**0**

We hebben de wegen en civiele kunstwerken gerelateerde investeringen nagelopen op basis van de geactualiseerde planning en een aantal investeringsbudgetten opnieuw geraamd. We verplaatsen hiervoor bijvoorbeeld van het investeringsbudget voor de Bijlandseweg Tolkamer een deel (€ 200.000) en van de voetgangersoversteekplaats parkeerring (€ 49.000) van 2024 naar 2025. Voor de revitaliseringsprojecten van Lobith-Noord en Lobith-Zuid verplaatsen we een deel (voor beide projecten € 100.000) van 2025 naar 2024. Daarnaast verwachten we de werkzaamheden voor de herinrichting Kop van Tolkamer in 2025 in plaats van 2024 af te sluiten. Hiervoor verplaatsen we een deel van de investering (€ 400.000) van 2024 naar 2025. Hierdoor houden we rekening met een eenmalig voordeel op de afschrijvingslasten in 2025 van € 20.000.

Budgetmutatie verkeersveiligheidsmaatregelen kom Babberich	**-85**	**0**	**0**	**0**

Eind 2017 is in een bestuurlijk overleg tussen de toenmalige wethouder en de toenmalig gedeputeerde afgesproken om een drietal maatregelen te gaan realiseren ter verbetering van de verkeersveiligheid in en om de bebouwde kom van Babberich. Gemeente Zevenaar zou 25% van de kosten voor haar rekening nemen. In 2018 is hiervoor budget beschikbaar gesteld maar bij de jaarstukken 2020 is het bedrag afgeraamd. Dit had niet gemoeten. De maatregelen zijn al enige jaren geleden uitgevoerd maar de provincie heeft ons aandeel in de kosten onlangs alsnog bij ons in rekening gebracht. Een eenmalig nadeel in 2024 van € 85.000.

Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	**50**	**-50**	**0**	**0**

In de kadernota 2022 is € 50.000 beschikbaar gesteld om de mogelijkheden voor een HUB op de locatie 7Poort nader te verkennen. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de potentie van HUB Zevenaar Oost. Op basis van de uitkomsten van dit rapport bepalen wij welke aanvullende onderzoeken nodig zijn. Op dit moment is er echter nog steeds geen duidelijkheid over het project ViA15 waardoor aanvullend onderzoek nog niet mogelijk is. Daarom schuiven wij het budget door naar 2025.

Fasering budget opstellen mobiliteitsvisie	**38**	**-38**	**0**	**0**

In de begroting 2023-2026 en in de 1e voortgangsrapportage 2024 is in totaal € 76.000 beschikbaar gesteld voor het omvormen van het bestaande gemeentelijke verkeers- en vervoersplan (GVVP) tot een bredere mobiliteitsvisie (inclusief enquête). De werkzaamheden zijn ondertussen gestart. Het rapport wordt in 2025 opgeleverd. Om die reden schuiven wij € 38.000 door naar 2025.

Fasering budget opstellen nota parkeerbeleid	**15**	**-15**	**0**	**0**

In de eerste voortgangsrapportage 2024 is € 30.000 gehonoreerd voor het opstellen van een nota parkeerbeleid. De werkzaamheden zijn ondertussen gestart. Het rapport wordt in 2025 opgeleverd. Om die reden schuiven wij € 15.000 door naar 2025.

Totaal mutaties	**180**	**-45**	**-39**	**-43**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	**-8**	**-8**	**0**	**0**

Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.

Totaal reservemutaties	**-8**	**-8**	**0**	**0**

3. ECONOMIE

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over economische ontwikkeling, werklocaties, regelingen voor ondernemers en promotie van de gemeente.

Ontwikkelingen
Economie
De werkgelegenheid in onze gemeente is in 2023 bovengemiddeld gestegen. Wij kenden een groei van 5% tot 19.430 banen, tegenover een groei van 3,3% in de Groene Metropoolregio en 3% in Gelderland. In 2024 zetten we in op het verbeteren van de dienstverlening aan ondernemers. Naast het verbeteren van onze gemeentelijke dienstverlening, met name op het gebied van communicatie en doorlooptijden, werken we met de Groene Metropoolregio aan het overzichtelijk en beter bereikbaar maken van informatie specifiek voor bedrijven. Dit pakken we samen met partners als de Kamer van Koophandel op.
In de tweede helft van 2024 voeren we een Ondernemerspeiling uit. De resultaten verwerken we in de Monitor Economie en Toerisme, die we in november presenteren bij de Dag van de Ondernemer.

Beleidskaders
- Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025 (2015)
- Liemers Economische Visie LEV (2019)
- Economische Agenda Zevenaar (2021)
- Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030 (2012)

WAT WILLEN WE?

3. Economie

Economische ontwikkeling is een essentieel onderdeel van de brede welvaart. We willen 'Onderneem het in Zevenaar!' op de kaart zetten. Dit doen we om economisch groeien, vernieuwen en ondernemen in Zevenaar aantrekkelijker te maken. Daarvoor bieden we ruimte voor ondernemerschap op toekomstbestendige bedrijventerreinen, in een bruisend stadscentrum en in levendige dorpscentra. Ons buitengebied is aantrekkelijk en combineert agrarische en vrijetijdseconomie op duurzame wijze. We zorgen voor het juiste aanbod van kavels op nieuwe bedrijventerreinen en verbetering van de kwaliteit van bestaande. Dat laatste kan als ondernemers zich per bedrijventerrein weten te organiseren rond het thema van 'toekomstbestendige bedrijventerreinen'.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
3.1.1 Wij werken samen aan een toekomstbestendig centrum van Zevenaar	2022-2026		
3.1.2 Wij zetten in op het herinrichten en aantrekkelijker maken van de pleinen in het centrum van Zevenaar	2022-2024		
3.2.1 Wij blijven inzetten op de realisatie van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ)	2017-2024		
3.2.2 Wij zetten in op het toekomstbestendig maken van het bedrijventerrein Tatelaar/Hengelder	2021-2024		
3.2.3 Wij maken plannen voor de ontwikkeling van 7Poort II	2022-2035		
3.3.1 Wij stimuleren partners om in te zetten op meer balans op de	2023-2025		

krappe arbeidsmarkt

3.3.2 Wij participeren in de Liemerse Ambassade	2023-2026		
3.3.3 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Productieve Regio	2021-2026		
3.3.4 Wij voeren de Economische Agenda Zevenaar uit	2022-2026		
3.3.5 Wij voeren de Liemers Economische Visie uit	2023-2026		
3.3.6 Wij zetten in op een toekomstbestendig ondernemersklimaat voor agrariërs	2022-2024		

3.1 Realiseren van een aantrekkelijke binnenstad van Zevenaar voor inwoners en bezoekers

3.1.1 Wij werken samen aan een toekomstbestendig centrum van Zevenaar 2022-2026

Wij zetten in op het behoud van de leefbaarheid en de economische vitaliteit (als bovenlokaal winkelgebied) van het centrum van Zevenaar. Wij starten samen met centrumondernemers en vastgoedeigenaren met het toekomstbestendig maken van het centrum. Ieder vanuit zijn eigen rol. We zetten in op een eenduidige profilering en het compact maken van het kernwinkelgebied tot een centrumgebied.

We voeren het Actieplan Centrum uit, met als doel het centrum te ontwikkelen tot een compleet, compact en comfortabel winkel-, woon-, werk- en uitgaansgebied. We faciliteren de aanstelling van een centrummanager en professionalisering van de samenwerking tussen ondernemers, vastgoed en gemeente. Daarnaast stellen we met de betrokken partners een marketingstrategie en activiteitenplan op en voeren deze uit. Ook starten we met het opstellen van een plan om het centrum compact te maken: een transformatieplan.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	 Volgens plan	 Volgens plan

Dit jaar geven we een vervolg aan het toekomstbestendig maken van het centrum. Samen met vastgoedeigenaren en ondernemers zetten we in op het compacter maken van het kernwinkelgebied door het transformeren van winkelpanden aan de randen. Ook bestrijden we de leegstand door actief op zoek te gaan naar nieuwe detaillisten en winkelformules. Momenteel wordt het traject naar een BIZ (Bedrijven Investerings Zone) doorlopen. In dit collectief zijn vastgoedeigenaren en ondernemers in het kernwinkelgebied van Zevenaar vertegenwoordigd. Een sterke samenwerking waardoor het werken aan een vitaal toekomstbestendig centrum continuïteit (funding) krijgt.
Mede door een subsidie van de Provincie Gelderland (programma Steengoed Benutten) van 35.000 euro voeren we het vervolgplan "compacter centrum" vanaf 1 september uit met de inzet van een transformatie manager.

3.1.2 Wij zetten in op het herinrichten en aantrekkelijker maken van de pleinen in het centrum van Zevenaar 2022-2024

We voeren de volgende projecten uit:

• Herinrichting van het Raadhuisplein in Zevenaar
In het najaar van 2022 starten we met de uitvoering van de herinrichting van het Raadhuisplein. Oplevering is voorzien in 2023. Dit plein behoudt de functie van evenemententerrein en krijgt een sfeervolle en functionele inrichting. Het ontwerp is in samenspraak met omwonenden en ondernemers gemaakt.

• Herinrichting van de Markt in Zevenaar
Een opwaardering van de openbare ruimte in het centrum biedt veiligheid, comfort en beleving voor de consument. Dit leidt tot meer bezoekers en uitgaven en dus omzet voor de ondernemers. Deze maatregel moet specifiek meer ruimte voor horecaondernemers bieden. De start van de herinrichting is gepland voor uiterlijk 2024.

• Herinrichting van het Muldershof
In 2022 starten we met het maken van een ontwerp voor het Muldershof, samen met omwonenden en ondernemers. We hebben specifiek aandacht voor de verblijfsfunctie van het plein en het toepassen van duurzaamheidsmaatregelen in het kader van hittestress en klimaatadaptatie.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Niet volgens plan

In september 2024 starten wij met de herinrichting van het Muldershof. Naar verwachting zijn de werkzaamheden medio 2025 afgerond.

Voorstel raad
Wij stellen voor om het jaar gereed aan te passen naar 2025.

3.2 Ruimte bieden voor groei- en ontwikkelkansen voor bedrijven

3.2.1 Wij blijven inzetten op de realisatie van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ) 2017-2024

We blijven inzetten op het realiseren van de Fashion Outlet Zevenaar. Deze ontwikkeling levert circa 500 directe arbeidsplaatsen op. We werken aan een positief effect voor de binnenstad. Daarnaast benutten we de FOZ om de regio te promoten. Dit heeft een economische spin-off. Samen met de Regionale Opleidingscentra (ROC's) leidt de FOZ haar personeel op.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

De situatie is onveranderd ten opzichte van de 1e voortgangsrapportage 2024. De overeenkomst met de ontwikkelaar is onlangs verlengd.

Voorstel raad
Kennisnemen van de vertraging en het jaar gereed aanpassen naar 2025.

3.2.2 Wij zetten in op het toekomstbestendig maken van het bedrijventerrein Tatelaar/Hengelder 2021-2024

Om de economische structuur en de positie van Zevenaar te versterken investeren we in toekomstbestendige werklocaties, waar duurzaamheid en mobiliteit onderdeel van uitmaken. Om Hengelder en Tatelaar toekomstbestendig te maken, is onderzocht wat de actuele knelpunten zijn. Alternatieve invullingen worden hierbij ook afgewogen. Denk aan de mogelijkheid van transformatie naar een woongebied.
Samen met ondernemersvereniging Lindus voeren we gesprekken met ondernemers. De inzet is gericht op het vergroten van de organisatiegraad en het opstellen en uitvoeren van maatregelen. Voor de uitvoering van de maatregelen dienen we een subsidieaanvraag bij de provincie in.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Niet volgens plan

De stuurgroep van Hengelder en Tatelaar wil zich verenigen en onderzoekt de mogelijkheden om dit te realiseren. Middels een aanbestedingsprocedure is een parkmanager voor één jaar geselecteerd met uitzicht op vervolg. Een deel van de kosten wordt gesubsidieerd en hiervoor is een aanvraag ingediend bij de provincie.

Daarnaast onderzoeken ze verschillende thema's en wordt er een tweede Dag voor Hengelder en Tatelaar georganiseerd waar ondernemers en vastgoedeigenaren samen komen om over de toekomst van beide bedrijventerreinen te praten. Vanuit de gemeente wordt het groen- en verkeersplan opgesteld en is gestart met het ontwerp van de Edisonstraat.

Voorstel raad
Dit resultaat heeft 2024 als jaar gereed staan. Het project bestaat echter uit verschillende onderdelen en doorlooptijden. Om die reden stellen wij voor om jaar gereed op 2028 zetten.

3.2.3 Wij maken plannen voor de ontwikkeling van 7Poort II 2022-2035

We realiseren uitgeefbare bedrijfskavels ten behoeve van de werkgelegenheid. Hiermee faciliteren we ook de behoefte vanuit lokale ondernemers en voorzien wij in uitbreidingsruimte voor bedrijven. We zetten in op een toekomstbestendig en duurzaam bedrijventerrein. We starten met de planuitwerking van Business Park 7PoortII. Om ook het bedrijfsleven de kans te geven groener te worden, zetten we in op een waterstoftankstation in de gemeente. Bij voorkeur op Business Park 7PoortII. Dit nemen we mee in de planuitwerking. We richten een projectorganisatie in, maken ontwerpen, stemmen af en voeren de benodigde onderzoeken uit. Na de planuitwerking wordt een grondexploitatie vastgesteld. Naar verwachting komt de grondexploitatie een jaar na de start van de planuitwerking voor besluitvorming ter tafel.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Gerealiseerd

De projectgroep is geformeerd. Op 26 juni 2024 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan en de grondexploitatie vastgesteld. Deze plannen vormen de basis voor de verdere planuitwerking. De eerste grondaankopen hebben ondertussen plaatsgevonden.

Voorstel raad
Wij stellen voor dit resultaat af te sluiten. Wij zullen u met voortgangsrapportages informeren over de voortgang van de grondexploitatie Businesspark 7Poort II.

3.3 Bevorderen van een beter ondernemingsklimaat

3.3.1 Wij stimuleren partners om in te zetten op meer balans op de krappe arbeidsmarkt 2023-2025

De arbeidsmarkt is uit balans. Er zijn voldoende vacatures, met name in de horeca, zorg, techniek en ICT. Geschikte en beschikbare werknemers zijn lastig te vinden. Vanuit onze rol als gemeente gaan wij in gesprek met partners zoals de Liemerse Ambassade, Groene Metropoolregio, ondernemersverenigingen, onderwijs- en andere kennisinstellingen, Regionale Sociale Dienst de Liemers (RSD) en het werkgeversservicepunt (WSP).

We stimuleren om personeel op te leiden, om te scholen en/of om geschikte opleidingen en werkervaringsplaatsen (stages) aan te bieden en inzet van arbeidsmigranten te faciliteren. We leggen hierbij de nadruk op techniek- en talentonderwijs en hebben oog voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en inclusief werkgeverschap.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In regionaal verband zijn wij betrokken bij de uitvoering van de Human Capital Agenda. The Economic Board coördineert de uitvoering hiervan. Speerpunten zijn Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen, aantrekken en behouden van talent en activeren onbenut arbeidspotentieel. Ook werken we via de Liemerse Ambassade (vervolg op Techniekpact) en de Liemers Economische Visie (binnen het speerpunt maakindustrie) aan een arbeidsmarkt die meer in balans komt.

3.3.2 Wij participeren in de Liemerse Ambassade 2023-2026

In 2020 is de Liemerse Ambassade opgericht. De Liemerse Ambassade is het knooppunt in het regionaal economisch netwerk. Deze netwerkorganisatie helpt projectideeën te realiseren van Liemerse inwoners en bedrijven. Dat doen ze door krachten van ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen, overheid en inwoners te verbinden, talenten te ontwikkelen, middelen te verwerven en de resultaten aan het hele land te laten zien. De meerwaarde van deelname is meer samenhang realiseren tussen verschillende gebieden en vergroten van de structurele samenwerking om de economische kracht in de Liemers te versterken. Met name op de arbeidsmarktproblematiek en uitvoering van de Liemers Economische Visie speelt de Liemerse Ambassade een rol.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De belangrijkste projecten van de Liemerse Ambassade in 2024 zijn:
1. Uitvoering Liemerse Economische Visie: voor de drie speerpunten Maakindustrie, Vrijetijdseconomie en Logistiek zijn uitvoeringsplannen gemaakt.
2. Penvoerderschap LEADER: in de tweede helft van 2024 start de aanvraag voor ondersteuning van de eerste projecten om de leefbaarheid in de Liemers te vergroten.
3. Toekomstbestendige landbouw: samen met de agrarische sector wordt gewerkt aan een Agrarische Agenda en een netwerkorganisatie.

3.3.3 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Productieve Regio 2021-2026

Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Binnen het programma Productieve Regio stimuleren we het ondernemerschap in het MKB en versterken we de arbeidsmarkt door uitvoering van de Human Capital Agenda. Ook richten we ons op doorontwikkeling van de clusters Health & Hightech en Energy en zorgen we voor toekomstbestendige werklocaties. We zorgen er tenslotte voor dat de logistiek in onze regio kan verduurzamen, aangezien dit een belangrijke randvoorwaarde is voor een gezond economisch klimaat.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In afstemming met de deelnemende gemeenten, andere opgaven van de GMR en externe partners is een Uitgangspuntennotitie RPW opgesteld. Deze is aangeboden aan de gemeenteraden om wensen en bedenkingen in te dienen. De zienswijzen nemen we mee in de definitieve uitwerking van het nieuwe RPW 2025-2028. Dat is begin 2025 gereed en gaat vervolgens de besluitvormingsprocedure in. Binnen de Productieve regio faciliteren we MKB-ers meer hun weg te vinden in het grote woud van informatie. Wij zorgen o.a. samen met de Kamer van Koophandel voor een 1-loket functie: waar een ondernemer ook terechtkomt, hij wordt verwezen naar de juiste partij om zijn vraag te kunnen beantwoorden. Binnen het speerpunt duurzame logistiek is hard gelobbyd om de provinciale gelden die bestemd waren voor de Rail Terminal Gelderland, en nu vrijvallen, in te blijven zetten voor logistiek. Deze lobby is succesvol geweest, in de perspectiefnota van de provincie Gelderland is 10 miljoen euro opgenomen voor een herstructureringsfonds en 5 miljoen voor duurzame en innovatieve logistiek.

3.3.4 Wij voeren de Economische Agenda Zevenaar uit 2022-2026

We blijven werken aan de uitvoering van de Economische Agenda Zevenaar. We zetten in op meer werkgelegenheid, meer ruimte voor ondernemerschap en meer samenwerken als partners in business. Vermindering van regeldruk en verbetering van de dienstverlening aan ondernemers door de gemeentelijke organisatie zijn hiervoor belangrijke resultaten. We verbeteren onze dienstverlening onder meer door het inrichten van een speciaal ondernemersloket. Door uitvoering van een tweejaarlijkse ondernemerspeiling meten we het effect van de verbetering. In het kader van ruimte voor ondernemerschap gaan we aan de slag met het toekomstbestendig maken van bedrijventerrein in Lobith en/of Giesbeek, afhankelijk van de organisatiegraad op het terrein.

Om de uitvoering van de Economische Agenda te bewaken, stellen we een Economische Monitor op.

Status 1e VGR	Status 2e VGR
	
Volgens plan	Volgens plan

Stand van zaken

In de 2e helft van 2024 voeren we een Ondernemerspeiling uit. De resultaten verwerken we in de economische monitor, die we wederom op de bijeenkomst in het kader van de Dag van de Ondernemer presenteren. Projecten die we momenteel uitvoeren zijn het verbeteren van de dienstverlening vanuit de gemeente aan ondernemers (als onderdeel van de Dienstverleningsvisie) en het toekomstbestendig maken van Tatelaar/Hengelder. We werken in het centrum aan transformatie van winkelpanden aan de randen van het kernwinkelgebied naar andere vormen van dienstverlening of wonen. Ook bereiden we samen met vastgoed en ondernemers de realisatie van een Bedrijveninvesteringszone in het centrum voor, die in 2025 van start moet gaan.

3.3.5 Wij voeren de Liemers Economische Visie uit 2023-2026

In 2020 zijn we gestart met de uitvoering van de Liemers Economische Visie, samen met de gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland en Westervoort. Speerpunten zijn maakindustrie, logistiek, vrijetijdseconomie en detailhandel. In 2022 ronden we de eerste fase af en stellen we een nieuw uitvoeringsprogramma 2023-2026 op. Deze voeren we samen met de Liemerse gemeenten, ondernemers en onderwijsinstellingen binnen de Liemerse Ambassade uit.

Status 1e VGR	Status 2e VGR
	
Volgens plan	Volgens plan

Stand van zaken

Eind 2023 is het uitvoeringsprogramma 2020-2023 geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie hebben we met de Liemerse Ambassade opnieuw een dienstverleningsovereenkomst gesloten voor de coördinatie van de uitvoeringsagenda 2024-2026. Voor het speerpunt logistiek sluiten we ons aan bij de activiteiten van Logistics Valley. Voor de speerpunten maakindustrie en vrijetijdseconomie stelt de Liemerse Ambassade, samen met ondernemers en kennisinstellingen, een uitvoeringsplan op. Naar verwachting continueren we de projecten die al voor de vrijetijdseconomie zijn opgestart, onder de vlag van de campagne 'Kijk verder in de Liemers'. Binnen de maakindustrie is behoefte aan een betere aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt en een locatie waar onderwijs, ondernemers kunnen ontmoeten, samenwerken en innoveren.

3.3.6 Wij zetten in op een toekomstbestendig ondernemersklimaat voor agrariërs 2022-2024

We werken mee aan het opstellen van een landbouwvisie, waarvan de coördinatie bij de Liemerse Ambassade ligt. Uit deze visie blijkt wat agrariërs nodig hebben in de Liemers om toekomstbestendig te kunnen boeren. Multifunctioneel ruimtegebruik, ruimte voor nevenfuncties, lokale producten (korte ketens), belangenafweging en regelgeving bij duurzame energiebronnen en duurzame bedrijfsvoering kan in deze visie een plek krijgen. Vervolgens worden deze vertaald in onze ruimtelijke plannen.

Status 1e VGR	Status 2e VGR
	
Volgens plan	Volgens plan

Stand van zaken

Op 9 april 2024 heeft er een tweede bijeenkomst plaatsgevonden in PLOK, georganiseerd door Liemerse Ambassade (LA). Tijdens deze avond is voor de deelgebieden 't Broek, Azewijn (Montferland) en Gelders Eiland opgehaald wat agrariërs willen. Vervolgens is door PGLD een uitvraag opgesteld voor LA om een eerste verkenning uit te voeren voor 't Broek. Inmiddels is door Aveco de Bondt hiervoor een offerte geschreven die in het bestuur van LA op 17 juli is goedgekeurd. De planning is dat deze verkenning voor het eind van het jaar is afgerond. Agrariërs uit 't Broek organiseren ook zelf bijeenkomsten om samen verder te komen en af te stemmen of en hoe de animo is voor een eerste verkenning en een gebiedsproces. Vanuit Zevenaar zijn we bestuurlijk en ambtelijk goed aangehaakt en betrokken.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	9.178	2.039	493	493
1e voortgangsrapportage 2024	6	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-2.410	21.742	0	8.777
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**6.775**	**23.781**	**493**	**9.269**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
2. Actualisatie bestaand beleid	-8	**-8**	-8	-8
Actualisatie budgetten openbare werken	-8	-8	-8	-8
Totaal gemuteerde baten	**-8**	**-8**	**-8**	**-8**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**6.767**	**23.773**	**485**	**9.261**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	9.862	2.588	1.081	1.119
1e voortgangsrapportage 2024	-20	14	12	-11
Kadernota 2025	0	-6	-6	-6
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-2.414	21.748	6	8.783
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**7.428**	**24.344**	**1.093**	**9.885**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	-22	**-12**	0	0
Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven	0	0	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	-22	-12	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	-23	**0**	0	0
Actualisatie afschrijvingslasten	-23	0	0	0
Actualisatie budgetten openbare werken	0	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**-45**	**-12**	**0**	**0**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**7.383**	**24.332**	**1.093**	**9.885**
Resultaat voor bestemming	**-617**	**-559**	**-608**	**-623**

Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	55	0	17	17
1e voortgangsrapportage 2024	-21	0	15	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	-17	0
Totaal onttrekkingen reserves	34	**0**	15	17
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	0	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**34**	**0**	**15**	**17**
Resultaat na bestemming	**-582**	**-559**	**-593**	**-607**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven	0	0	0	0
De ramingen van de grondexploitaties zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitaties per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 juni 2024. Door een hogere boekwaarde op 1 januari 2024 van de grondexploitatie Zevenaar-Oost bedrijven wordt meer rente toegerekend aan deze grondexploitatie. Een voordeel voor begrotingssaldo 2024 van € 144.000.				
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	22	12	0	0
Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024 € 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.				
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	23	0	0	0
Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.				
Actualisatie budgetten openbare werken	-8	-8	-8	-8
In de meerjarenbegroting 2023-2026 hebben we rekening gehouden met een verhoging van de brandstofprijzen. De prijs valt lager uit dan verwacht en daarom ramen wij een deel (€ 75.000) af. Daarnaast is afgelopen drie jaar de opbrengst van het staangeld van de kermissen lager en ramen wij een deel (€ 8.000) af. Deze wijzigingen leiden tot een structureel voordeel van € 67.000 vanaf 2024.				
Totaal mutaties	37	4	-8	-8

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	0	0	-17	0
Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.				
Totaal reservemutaties	0	0	-17	0

4. ONDERWIJS

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over alle onderwijszaken, zoals het openbaar onderwijs, huisvesting van scholen en leerlingzaken (leerlingenvervoer, kinderopvang, volwasseneneducatie, onderwijskansenbeleid).

Ontwikkelingen
Onderwijskansenbeleid
In de afgelopen maanden hebben we het beleidsplan onderwijskansen voor de komende jaren (2024-2027) geactualiseerd. Verder zijn aan de hand van de uitvoeringsagenda activiteiten aangeboden. Hier noemen we met name de Zomerschool die door Kunstwerk! en de scholen is georganiseerd. In de zomervakantie hebben kinderen meegedaan aan creatieve activiteiten waarbij de nadruk ligt op het verbeteren van de Nederlandse taal. Hiermee zorgen we ervoor dat de kinderen een fijne tijd hebben in de zomervakantie en het onderwijsniveau op peil houden. Ook ouders worden hierbij uitgenodigd.

Bevorderen van een veilig en zorgzaam schoolklimaat
Het jongerenwerk op school verloopt in 2024 naar wens en verwachting. Op alle drie locaties van het Liemers College zijn, op gezette dagen en tijden, jongerenwerkers laagdrempelig en benaderbaar aanwezig voor alle leerlingen. Ook wordt op alle drie de locaties schoolmaatschappelijk werk ingezet. De inzet van het jongerenwerk en het schoolmaatschappelijk werk is gericht op preventie en biedt leerlingen handvatten om te leren omgaan met diverse vraagstukken die horen bij het opgroeien. Halt biedt preventieve interventies aan leerlingen die problematisch gedrag vertonen binnen en buiten de school. Hiermee leren deze leerlingen reflecteren op hun gedrag en de consequenties daarvan voor zichzelf en hun omgeving. Het programma Helder op School van Iriszorg Preventie bereikt veel leerlingen, ouders en docenten met informatie over en handvatten voor het omgaan met alcohol- en drugsgebruik onder jongeren.

Volwassenenducatie
Het samenwerkingsverband Liemers Taalhuis is in juni 2024 officieel gecertificeerd door de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT). Daarmee is een belangrijke stap gezet in de professionaliteit van de organisatie, waardoor we nog beter en duurzamer inwoners kunnen helpen met een (digi)taal probleem. We zetten in op het beter uitrusten van diverse vindplaatsen, waaronder onze eigen organisatie. Vanaf september 2024 is er in de Zevenaar academie voor iedere medewerker een E-learning beschikbaar over het (herkennen van) laaggeletterdheid. Daarnaast vindt er in Q4 van dit jaar een fysieke training plaats voor medewerkers met rechtstreeks inwonerscontact, zodat we laaggeletterdheid bij inwoners beter kunnen signaleren en ze op de juiste manier kunnen doorverwijzen naar passend aanbod.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting
In 2023 is een start gemaakt met het opstellen van een vernieuwd Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting (IHP). Dit heeft door een lastig in te vullen vacature vertraging opgelopen. Vanaf 2025 zal het IHP waarschijnlijk wettelijk verplicht worden. Om tot een gedegen plan te komen is er een projectgroep opgestart binnen de gemeente waarvan verschillende disciplines deel uitmaken (ruimtelijke ordening, onderwijs-inhoudelijk, duurzaamheid), onder begeleiding van een ervaren projectleider. Daarnaast willen we dit gezamenlijk met de schoolbesturen oppakken zodat het een breed gedragen beleidsdocument wordt. Wij verwachten dat het IHP in Q2 2025 aan de raad wordt aangeboden.

Projecten Onderwijshuisvesting
In 2023 is een eind gekomen aan het onderzoek naar onderwijshuisvesting voor IKC's de Wissel en de Tamboerijn op Vestersbos. Om die reden zijn we op dit moment bezig met haalbaarheidsonderzoeken voor de Wissel op de Vincent van Goghstraat 4. Wij werken aan een projectplan voor de Wissel. Hierin wordt ook al gekeken naar de mogelijkheden/scenario's voor de Tamboerijn en de Taalschool. Met de GRHVOL zijn de mogelijkheden verkend voor vervangende nieuwbouw van locatie Zonegge. Ook hiervoor wordt een projectplan geschreven. Beide projectplannen zullen ook zorgvuldig met de schoolbesturen worden besproken zodat deze plannen brede dekking hebben. Ook voor beide projecten staat een ervaren projectleider aan de lat. Zo gauw de projectplannen gereed zijn zal dit ook aan het college en de raad worden gepresenteerd.

Over de voortgang met betrekking tot De Wissel - de nood is daar het hoogst - gaan we u zeker nog dit najaar nader informeren.

Beleidskaders

- Beleidsplan onderwijskansen 2024-2027
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)
- Beleidsregels uitvoering gemeentelijke taken Wet Kinderopvang Zevenaar 2019
- Convenant Schoolveiligheid, 14-06-2018 (Liemers College, Politie Basiseenheid Rivierenland-Oost, Gemeente Zevenaar)
- Beleidsregels Handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen 2014 (Liemers) (vastgesteld in 2014)
- Integraal Huisvestingsplan 2020-2036 (2019)
- Beleidsnota Harmonisatie Kinderopvang Peuterspeelzalen gemeente Zevenaar 2018 e.v. (vastgesteld in 2018)
- Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs Zevenaar 2020 (2019)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Zevenaar 2020 (2019)
- Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs Zevenaar 2019 (2019)
- Verordening leerlingenvervoer Zevenaar 2018
- Subsidieregeling peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie (2022)
- Visie- en werkdocument 'de verbinding van onderwijs en jeugd in de Liemers 2019-2023
- Notitie Participatie, een kijk op de samenwerking tussen inwoners en gemeente 2018

WAT WILLEN WE?

4. Onderwijs

We vinden het belangrijk dat kinderen zo dicht mogelijk bij huis naar school kunnen gaan. Hierdoor is de school een ontmoetingsplaats voor kinderen en ouders. Kinderen moeten lopend of met de fiets naar de basisschool kunnen.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
4.1.1 Wij vernieuwen het Integraal Huisvestingsplan (IHP)	2023-2024		

4.1 Voorzien in gezonde en duurzame leer- en ontwikkelomgeving voor kinderen

4.1.1 Wij vernieuwen het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2023-2024

We stellen samen met het onderwijs een nieuw Integraal Huisvestings Plan (IHP) 2024-2044 op. Hierbij gaan we onder meer uit van een goede spreiding van de schoollocaties, zo dicht mogelijk bij waar kinderen wonen. Het uitgangspunt bij (nieuwe) verzoeken voor onderwijshuisvesting is dat wij eerst nadrukkelijk kijken naar leegstaande lokalen en gebouwen en hoe deze weer geschikt te maken zijn voor moderne en adequate onderwijshuisvesting, voordat we over gaan tot (vervangende) nieuwbouw of uitbreiding. Tevens onderzoeken we manieren om verduurzaming van schoolgebouwen te stimuleren en verwerken de uitkomsten in het nieuwe IHP. Daarnaast hebben we aandacht voor groene en uitdagende buitenruimten en goede ventilatie van schoolgebouwen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Niet volgens plan

Door het vertrek van senior beleidsmedewerkers onderwijshuisvesting heeft het ontwikkelen van een nieuw IHP vertraging opgelopen. Er is inmiddels een ervaren projectleider aangetrokken, een gespecialiseerd extern bureau gecontracteerd en een projectgroep opgezet waar verschillende disciplines binnen de gemeente aan deelnemen (onderwijs inhoudelijk, ruimtelijke ontwikkeling, duurzaamheid en financiën). We stellen samen met het onderwijs dit nieuwe IHP 2025-2050 op. De termijn van het IHP hebben we verlengd waarbij deze aansluit met de klimaatdoelstellingen die per 2050 gelden. De uitgangspunten zoals eerder beschreven blijven hetzelfde.

Voorstel raad
Wij stellen voor om de afronding van dit resultaat door te schuiven naar 2025. De portefeuillehouder heeft dit eerder mondeling aangekondigd in uw raad.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	1.077	1.074	1.074	1.074
1e voortgangsrapportage 2024	135	135	135	135
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-17	-34	-34	-34
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**1.195**	**1.174**	**1.174**	**1.174**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
2. Actualisatie bestaand beleid	200	**0**	0	0
Budgetmutatie lokaal onderwijsbeleid	200	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**200**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**1.395**	**1.174**	**1.174**	**1.174**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	6.096	6.032	6.540	6.696
1e voortgangsrapportage 2024	300	142	137	137
Kadernota 2025	0	76	84	105
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	80	0	0	0
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**6.476**	**6.250**	**6.761**	**6.938**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
2. Actualisatie bestaand beleid	54	**-30**	-228	-228
Actualisatie afschrijvingslasten	-181	-30	-30	-30
Actualisatie investeringen onderwijshuisvesting primair onderwijs (PO)	0	0	-198	-198
Budgetmutatie lokaal onderwijsbeleid	200	0	0	0
Budgetmutatie opstellen integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvesting	35	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**54**	**-30**	**-228**	**-228**

Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**6.530**	**6.219**	**6.533**	**6.710**
Resultaat voor bestemming	**-5.135**	**-5.046**	**-5.359**	**-5.536**
Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	193	193	193	193
1e voortgangsrapportage 2024	-51	-51	75	75
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-20	-20	-145	-145
Totaal onttrekkingen reserves	123	**123**	123	123
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	451	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-176	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	275	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**-152**	**123**	**123**	**123**
Resultaat na bestemming	**-5.287**	**-4.922**	**-5.236**	**-5.413**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	**181**	**30**	**30**	**30**
Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.				
Actualisatie investeringen onderwijshuisvesting primair onderwijs (PO)	**0**	**0**	**198**	**198**
Wij hebben de raming van de fasering voor de investeringen in de onderwijshuisvesting (primair - onderwijs) geactualiseerd. De fasering betreft vooral investeringen voor de herontwikkeling van vervangende nieuwbouw in het basisonderwijs (Basisscholen de Wissel/Tamboerijn). Dit leidt tot een eenmalig voordeel, incidenteel lagere afschrijvingslasten in 2026 en 2027 omdat de nieuwbouw later gerealiseerd zal worden dan eerder gepland.				
Budgetmutatie lokaal onderwijsbeleid	**0**	**0**	**0**	**0**
Het Rijk heeft voor de periode 1 augustus 2021 tot en met 31 juli 2023 middelen beschikbaar gesteld (Specifieke uitkering - NPO) om in overleg met peuteropvangorganisaties en het onderwijs, achterstanden en problemen door corona aan te pakken. Een deel (€ 200.000) van deze middelen wordt in 2024 ingezet voor het schoolmaatschappelijk werk. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.				
Budgetmutatie opstellen integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvesting	**-35**	**0**	**0**	**0**
Het wetsvoorstel onderwijshuisvesting zal naar verwachting worden goedgekeurd door de Eerste Kamer. Daarmee wordt het opstellen van een IHP een verplichte taak voor de gemeente. Dit heeft gevolgen voor de voorbereiding en samenwerking om te komen tot een IHP. Dit betekent onder andere dat er een zogenaamde inhoudelijke visie samen met schoolbesturen dient te worden opgesteld. Vooruitlopend hierop willen wij het IHP volgens dit uitgangspunt oppakken. Om die reden is, naast een bureau dat ons ondersteunt met het opzetten van het nieuwe IHP, ook een ervaren projectleider geworven die dit in goede banen leidt. Dit zorgt voor extra (incidentele) kosten in 2024 van € 35.000.				
Totaal mutaties	**146**	**30**	**228**	**228**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	**156**	**-20**	**-145**	**-145**
Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.				
Totaal reservemutaties	**156**	**-20**	**-145**	**-145**

5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden sport, kunst en cultuur, erfgoed, media (bibliotheek), openbaar groen en vrijetijdseconomie.

Ontwikkelingen
Cultuur
De eerste stappen zijn gezet voor de uitvoeringsagenda Kunst & Cultuur (aanvullend op de integrale visie Sociaal Domein). Op het gebied van cultuureducatie zetten we het succes van de aanwezigheid op de basisschool voort binnen het voortgezet onderwijs met het project Kunstbende dat start in september 2024. Vanuit incidenteel budget vanuit de Groene Metropool Regio kunnen we daarnaast inzet van de cultuurcoach op het voortgezet onderwijs realiseren.

Beleidsnota Sport 2021-2028
De in 2021 vastgestelde beleidsnota sport wordt momenteel uitgevoerd. Het sportbeleid is gericht op de positieve en preventieve effecten van een gezonde leefstijl met voldoende beweging. We werken hiervoor nauw samen met onze uitvoeringspartner Ataro B.V. en hun team Sportservice. Zij zoeken de verbinding met sportaanbieders, kinderopvang, zorg- en welzijnsaanbieders en het onderwijs. Dit vertaalt zich onder andere in een lokaal Sportakkoord, intensief contact met sportaanbieders en projecten om minder actieven te motiveren een gezonde leefstijl te omarmen.

Vrijetijdseconomie
In regionaal verband werken wij aan een belevingsconcept om het derde waterverhaal "De Rivier, je kan er niet omheen" te ontwikkelen. Afhankelijk van het uitvoeringsprogramma, wat in de loop van 2024 in dat kader wordt ontwikkeld, en de ambitie van Zevenaar zullen middelen nodig zijn om het waterverhaal 'aan de man te brengen'. Daarnaast gaan wij het Romeins verleden in Zevenaar/Liemers nog beter zichtbaar en beleefbaar maken. In de loop van 2025 zal duidelijk worden welke financiële consequenties daaraan vasthangen.

Beleidskaders
- Beleidsnota Sport 2021-2028
- Cultuur en erfgoedpact de Liemers 2022-2024 (2022)
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2028 (2024)
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2012-2030
- Een visie op het erfgoed 2015-2019 (Zevenaar)
- Beleidskader vrijetijdseconomie 2030 (2019)
- Archeologie in de gemeente Zevenaar, actualisatie van de archeologische waarden en verwachtingskaart
- Notitie kunstbezit
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (DPRA) (2022)
- Beheerplan openbaar groen (2022)
- Beheerplan speelvoorzieningen (2022)
- Beleidskader de Liemers Kunstwerk! 2022-2025 (2021)

WAT WILLEN WE?

5. Sport, cultuur en recreatie

Wij vinden het belangrijk dat inwoners hun vrije tijd op een aangename en zinvolle wijze kunnen invullen. Een goed aanbod van sport, cultuur en recreatie is hiervoor essentieel en draagt bij aan de leefbaarheid, ontmoeting en verbinding. Sport is goed voor de gezondheid en brengt mensen samen. We willen een divers en kwalitatief sterk cultureel en educatief aanbod dat toegankelijk is voor alle inwoners. De gemeente Zevenaar is een mooie bestemming. We hebben diverse natuurgebieden, recreatiegebieden en landgoederen. Zowel inwoners als toeristen moeten zich kunnen ontspannen en vermaken in onze gemeente.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
5.1.1 Wij benutten subsidies beter om onze beleidsdoelstellingen te bereiken	2023-2026		
5.2.1 Wij verhogen de sport- en beweegdeelname	2022-2026		
5.2.2 Wij promoten het sportaanbod	2023-2026		
5.2.3 Wij maken sportpark Hengelder toekomstbestendig	2023-2026		
5.2.4 Wij willen vitalere sportverenigingen en sportaanbieders	2023-2026		
5.2.5 Wij stimuleren aangepast sporten	2023-2026		
5.3.1 Wij stellen een Beleidsnotitie Erfgoed op en geven hier uitvoering aan	2023e.v.		
5.3.2 Wij stellen de herziene Archeologische Beleidskaart Zevenaar en een parapluplan Archeologie Zevenaar vast	2023e.v.		
5.3.3 Wij stellen een Individueel Management Plan De Neder-Germaanse Limes, Herwen-De Bijland op en geven hier uitvoering aan	2022e.v.		
5.3.4 Wij zetten in op doorontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek	2022-2026		
5.3.5 Wij zetten in op doorontwikkeling van de prestatieafspraken met Kunstwerk! en Filmhuis Zevenaar	2022-2026		
5.4.1 Wij voeren het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 uit	2022-2030		
5.4.2 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Ontspannen Regio	2022-2026		
5.5.1 Wij zetten in op verduurzaming van dorpshuizen	2023-2026		
5.6.1 Wij hebben meer aandacht voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte	2022-2032		
5.6.2 Wij vergroten de biodiversiteit	2023-2026		
5.6.3 Wij breiden het aantal bomen uit	2023-2026		
5.6.4 Wij bestrijden schadelijke planten	2023-2026		
5.6.5 Wij betrekken de samenleving bij de openbare ruimte	2023-2026		
5.6.6 Wij verbeteren speel- en ontmoetingsplekken	2023-2025		
5.6.7 Wij bevorderen de toegankelijkheid van de openbare ruimte	2023-2026		

5.1 Werken aan een doelmatiger subsidiebeleid

5.1.1 Wij benutten subsidies beter om onze beleidsdoelstellingen te bereiken 2023-2026

Wij gaan subsidie gerichter inzetten om gemeentelijke beleidsdoelen te bereiken en sturen daarmee als gemeente op de gewenste maatschappelijke effecten. Daarnaast verbeteren we de vindbaarheid en rechtmatigheid van onze subsidies. Vanaf 2023 herzien wij daartoe stapsgewijs onze subsidiesystematiek als beleidsontwikkeling daar aanleiding toe geeft. Wij streven er naar dit proces in 2026 af te ronden. Met ingang van 2023 herzien wij de bezuinigingstaakstelling voor culturele festivals.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In 2024 gaf u de kaders aan ons voor het nieuwe subsidiebeleid. Dit deed u door middel van een commissievoorstel. De komende tijd gaan wij aan de slag met het participatietraject. Onze insteek is dat begin 2025 een raadsvoorstel klaar ligt.

5.2 Stimuleren van sport- en beweegdeelname voor verschillende doelgroepen

5.2.1 Wij verhogen de sport- en beweegdeelname 2022-2026

We voeren de onderdelen van de Beleidsnota Sport en Bewegen 2021-2028 uit. We stimuleren senioren en kwetsbare groepen om meer te bewegen en hun leefstijl gezonder te maken. Daarvoor zetten we onder meer de combinatiefunctionarissen in, middels de opdrachtverlening aan Ataro. We richten ons speciaal op die groep waarbij voldoende bewegen kan voorkomen dat zij intensievere zorg en ondersteuning nodig hebben in de toekomst.
Ook stimuleren we de ontwikkeling en deelname aan programma's die gericht zijn op een gezonde leefstijl. Hiervoor werken wij samen met zorgverleners, sport- en beweegaanbieders, dorps- en buurthuizen, verzorgingshuizen en belangenorganisaties. Tevens continueren we de inzet van de Gelrepas en de samenwerking met Stichting Leergeld De Liemers om financiële drempels om te gaan sporten zoveel mogelijk weg te nemen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Het stimuleren van sport- en beweegdeelname staat centraal in de Beleidsnota Sport en Bewegen. Sport en bewegen heeft ook een prominente plek in de nieuwe Brede SPUK vanuit het Rijk met als onderleggers o.a. het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Lokaal SportAkkoord (LSA). Hierin ligt de focus op preventie wat we op lokaal niveau vertalen naar de kwetsbare doelgroepen qua sportdeelname: ouderen, jonge kinderen, jongeren en inwoners met een lage sociaal economische status (SES). Onze combinatiefunctionarissen voeren programma's uit gericht op deze doelgroepen om hen blijvend aan het sporten en bewegen te krijgen.
Met sportbedrijf Ataro B.V. is een dienstverleningsovereenkomst (DVO) overeengekomen m.b.t. de inzet van de zogenaamde combinatiefunctionarissen ten behoeve van het stimuleren van sport- en beweegdeelname. Zo is er aandacht voor bewegen en gezond leven voor jong en oud, en individuen en organisaties.

5.2.2 Wij promoten het sportaanbod 2023-2026

We leggen verbindingen tussen scholen en sportverenigingen en zorgen dat kinderen kennismaken met het lokaal sport- en beweegaanbod. Hier zetten we onder andere onze combinatiefunctionarissen voor in, middels de opdrachtverlening aan Ataro. Ook faciliteren we sportverenigingen bij het zichtbaar maken en promoten van kennismakingsactiviteiten voor kinderen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Het team Sportservice (combinatiefunctionarissen) van Ataro B.V. staat in contact met scholen, sportverenigingen, kinderopvang, welzijnsorganisaties en zorgaanbieders. Ook zorgt Ataro B.V. voor vakantieactiviteiten, verenigingsondersteuning en brengen ze het al sportaanbod in de gemeente samen op hun website. Hierdoor ontstaat een centrale locatie, waar organisaties en inwoners terecht kunnen met al hun vragen over sport en bewegen.

5.2.3 Wij maken sportpark Hengelder toekomstbestendig 2023-2026

Het initiatief van de verenigingen op Hengelder voor de vernieuwing van het sportpark ondersteunen wij. Wij faciliteren daartoe onder voorwaarden de procesbegeleiding op basis van nader te maken afspraken, zodat zij hun plannen verder kunnen uitwerken. In samenspraak met de verenigingen voeren wij tevens een locatieonderzoek uit waarbij wij meerdere opties voor een toekomstige plek voor de sportactiviteiten beoordelen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Vóór het zomerreces hebben gesprekken plaatsgevonden met omwonenden, zorgpartijen en de sportverenigingen. De Programma's van Eisen zijn geactualiseerd, SWOT-analyse is uitgevoerd. In samenspraak met de projectgroep zijn uitgangspunten geformuleerd en ruimtelijke wensen vertaald, die geleid hebben tot uitwerking van een drietal scenario's. In september 2024 organiseren wij inloopbijeenkomsten waar betrokken partijen en omwonenden kunnen reageren op de scenario's en kunnen evt. verbetersuggesties aangereikt worden. Daarna volgt verdere uitwerking van de scenario's in de vorm van ruimtelijke ontwerpen en zal een globale kostenaanduiding worden opgesteld. In december 2024 presenteren wij aan de raad een 'beeld' van de uitgewerkte scenario's en financiële consequenties op hoofdlijnen. In Q1 2025 leggen wij een kredietvoorstel voor aan de raad.

5.2.4 Wij willen vitalere sportverenigingen en sportaanbieders 2023-2026

Sportverenigingen en sportaanbieders faciliteren wij bij vraagstukken rondom ontwikkelingen in de samenleving. De Rijksoverheid heeft gemeenten gevraagd een eigen lokaal sportakkoord op te stellen. Hierin stemmen lokale sportaanbieders, onderwijs- en zorginstellingen en de gemeente met elkaar af hoe er meer mensen een leven lang kunnen genieten van sport en bewegen. Wij geven uitvoering aan het in 2021 vastgestelde lokale sportakkoord.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

'Vitale sportverenigingen en sportaanbieders' is een pijler in het gemeentelijk sportbeleid waar uitvoering aan wordt gegeven via het Lokaal Sportakkoord Zevenaar. In dit Sportakkoord zijn diverse organisaties en sectoren vertegenwoordigd, om een integrale aanpak en visie te garanderen.

5.2.5 Wij stimuleren aangepast sporten 2023-2026

We blijven Uniek Sporten ondersteunen. Wij onderzoeken of wij via ons subsidiebeleid en door verdere samenwerking met verenigingen, zorgaanbieders en het onderwijs, aangepast en inclusief sporten verder kunnen stimuleren.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
		
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Uniek Sporten zorgt voor een structurele samenwerking. Er wordt continu gekeken naar kansen en mogelijkheden op lokaal niveau als aanvulling op de regionale inzet van Uniek Sporten. We staan hierin niet alleen maar werken hierbij regionaal samen.

5.3 Stimuleren van het behoud van cultureel erfgoed en een goed aanbod van culturele voorzieningen

5.3.1 Wij stellen een Beleidsnotitie Erfgoed op en geven hier uitvoering aan 2023-e.v.

Bij het opstellen van een Beleidsnotitie Erfgoed betrekken wij actief onze inwoners, ondernemers en instellingen. Het doel van deze beleidsnotitie is behoud van het cultuurhistorisch erfgoed. In de notitie nemen wij een harmonisatie met het Gelders Eiland mee (inventariseren en aanwijzen van monumenten), we wijzen mogelijk Post'65 monumentale objecten aan, zetten in op het verduurzamen en herbestemmen van monumentaal erfgoed en we bepalen hoe we het erfgoed vermarkten.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
		
Stand van zaken	Volgens plan	Niet volgens plan

Inmiddels is het opstellen van een beleidsnotitie Erfgoed gestart. Wegens langdurige ziekte van enkele medewerkers en het belang van een zorgvuldig participatietraject is de geplande oplevering met een jaar uitgesteld naar eind december 2025.

Voorstel raad
Kennisnemen van de vertraging.

5.3.2 Wij stellen de herziene Archeologische Beleidskaart Zevenaar en een parapluplan Archeologie Zevenaar vast 2023-e.v.

In 2022 hebben wij een herziene archeologische beleidskaart opgesteld. Deze kaart vervangt de verouderde kaarten van de voormalige gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden. De conceptkaart is ter consultatie voorgelegd aan inwoners en ondernemers in Zevenaar. De reacties nemen we mee in het bestemmingsplan buitengebied Gelders Eiland. Voor het noordelijke deel van de gemeente en de kernen van het Gelders Eiland stellen we een parapluplan (omgevingsplan) Archeologie op.
De beleidskaart Archeologie Zevenaar is een bouwsteen voor de Omgevingsvisie.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
		
Stand van zaken	Niet volgens plan	Niet volgens plan

Vanwege omissies bij de publicatie van het plan eind 2023 wordt het parapluplan Archeologie & Cultuurhistorie in de loop van 2024 opnieuw in procedure gebracht. Het dorpsgezicht Oud-Zevenaar is eveneens in deze procedure betrokken.
Door de wijze waarop het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) is ingericht, neemt dit meer tijd dan verwacht.

De ervaringen met thematisch wijzigen, die worden opgedaan tijdens een pilot, bepalen hoe en wanneer het plan in procedure kan worden gebracht.

Voorstel raad
Kennis nemen van de vertraging.

5.3.3 Wij stellen een Individueel Management Plan De Neder-Germaanse Limes, Herwen-De Bijland op en geven hier uitvoering aan — 2022-e.v.

In 2022 stellen wij het Individueel Management Plan (IMP) vast. Het opstellen van een IMP vloeit voort uit de werelderfgoedstatus van de Neder-Germaanse Limes. Het doel van het managementplan is het beschermen, behouden en duurzaam onderhouden van de site. Ambities met betrekking tot onder andere educatie, publieksbereik, vrijetijdseconomie en de vindplaats Herwen-Hemeling zijn onderdeel van het plan.

Op basis van het IMP voeren we elk jaar een Werelderfgoedgesprek met de Nederlandse Limes Samenwerking en de provincie, gecombineerd met een schouw. Tijdens dit gesprek wordt de stand van zaken en realisatie van de ambities en doelen van het plan besproken.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Gerealiseerd

Het college heeft 10 januari 2023 het IMP (versie oktober 2022) vastgesteld en de raad geïnformeerd door middel van een raadinformatiebrief. Een gesprek met de Nederlandse Limes Samenwerking (NLS) is inmiddels ingepland voor november 2024. Het IMP wordt dan besproken, bijgesteld en er wordt een bezoek aan de site gebracht.

Voorstel raad
De status op gerealiseerd zetten. Het IMP is een monitoringsmiddel m.b.t. management thema's als behoud, educatie, presentatie en recreatie/toerisme. Het is een continu proces.
Indien er nieuwe ontwikkelingen zijn, informeren wij de raad geïnformeerd via een RIB.

5.3.4 Wij zetten in op doorontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek — 2022-2026

Wij stimuleren activiteiten in de Turmac Cultuurfabriek, zowel van gebruikers als van derden. Het doel is een bruisende ontmoetingsplek met een collectief programma voor Zevenaar en de Liemers. We zetten in op een financieel zo gezond mogelijke exploitatie, waarbij we rekening houden met de valse start in de coronaperiode. Voor het beheer onderzoeken we nieuwe mogelijkheden.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Bijsturing raad	Volgens plan

Tijdens de 1e VGR kregen wij extra financiële middelen voor de doorontwikkeling van de Turmac. Momenteel werken we volop aan een verbetertraject.

5.3.5 Wij zetten in op doorontwikkeling van de prestatieafspraken met Kunstwerk! en Filmhuis Zevenaar — 2022-2026

Met prestatieafspraken geven wij richting aan de rol die Kunstwerk! speelt bij het bevorderen van de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Wij hebben bijzondere aandacht voor activiteiten die bijdragen aan preventie en participatie. Ook stellen wij Kunstwerk! en Filmhuis Zevenaar in staat zich te blijven ontwikkelen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De prestatieafspraken met Kunstwerk! zijn verder in ontwikkeling. Op basis van het beleidskader Kunstwerk! 2022-2025 zijn de doelstellingen voor 2024 en 2025 herijkt, zodat we op de juiste wijze kunnen monitoren en sturen. Samen met Kunstwerk! is de bibliotheek taak verder geëvalueerd. daaruit blijkt dat een extra investering vanuit 2025 nodig is om de wettelijke taken als bibliotheek te kunnen blijven uitvoeren. De bibliotheek is een belangrijke pijler onder vele maatschappelijke taken die Kunstwerk! uitvoert in opdracht van de gemeente, denk hierbij aan spreekuren, Bibliotheek op School en de IDO (Informatiepunt Digitale Overheid) punten.

De gemeente heeft zoals vastgesteld bij de 1e VGR Blueyard opdracht gegeven voor een onafhankelijk onderzoek naar de toekomstbestendigheid van het Filmhuis. Hierbij wordt gekeken naar de markt en professionalisering van de organisatie, waarbij positionering, programmering en de maatschappelijke rol centraal staan. In Q4 van 2024 zullen de mogelijke toekomstscenario's aan de raad gepresenteerd worden voor besluitvorming.

5.4 Optimaliseren van het aanbod van toeristisch-recreatieve voorzieningen

5.4.1 Wij voeren het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 uit 2022-2030

Het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 vormt de basis van onze ambities, doelstellingen, resultaten en dus werkzaamheden op het gebied van recreatie en toerisme. Door in te zetten op vrijetijdseconomie willen wij een bijdrage leveren aan het aantrekkelijker maken van de gemeente Zevenaar als woon- en vestigingslocatie en meer werkgelegenheid in de sector. Om dit te bereiken, hebben wij doelstellingen geformuleerd. We willen meer tevreden inwoners over de mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding, een toename van bestedingen door toeristen en recreanten en een groei van het aantal overnachtingen. Ook willen we meer tevredenheid over het ondernemersklimaat voor toeristisch-recreatieve ondernemers en een toename van het aantal dagtoeristen.
Daarnaast vinden wij het van groot belang dat we goed omgaan met onze recreatiegebieden. Om deze reden zijn we tegen nieuwe plannen voor zonneparken in deze gebieden.

De resultaten behalen wij binnen de volgende taakvelden:
1. Toeristische infrastructuur (paden, routes, bewegwijzering): bijvoorbeeld het bereikbaar maken van onze recreatie- en belevingsgebieden, zoals de Rijnstrangen.
2. Ontwikkeling van aanbod voor dag- en verblijfsrecreatie: bijvoorbeeld het zichtbaar maken van cultuurhistorie, evenementenbeleid, accommodatiebeleid en thematische routes.
3. Samenwerking en kwalitatief & innovatief ondernemerschap: bijvoorbeeld het oprichten van een Toeristisch Platform voor de Liemers en het ondersteunen van ondernemers met goede toeristisch-recreatieve plannen.
4. Marketing, informeren & inspireren: goed en toekomstgericht gastheerschap, zowel op Zevenaars als Liemers niveau, promoot ons gebied voor zowel eigen inwoners als bezoekers van buiten de regio.

Wij monitoren het beleidskader vrijetijdseconomie in 2023. Jaarlijks stellen wij een uitvoeringsagenda op, waarin activiteiten op de bovenstaande taakvelden worden uitgevoerd.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

a. Toeristische infrastructuur (paden, routes, bewegwijzering):
Op het gebied van wandelinfrastructuur openden we het klompenpad Giesepad op 29 juni. Wij zijn nog bezig met de ontwikkeling van het kinderklompenpad Giesbeek. Het Babborgapad en Rijnweidepad kregen kwalitatieve verbeteringen en een ander startpunt.

Het LAW Romeinse Limespad loopt nu door de gemeente, aan dit initiatief werken wij mee.
Eind 2024 zijn de beheerovereenkomsten voor het fiets- en wandelnetwerk herzien en vernieuwd. Onder begeleiding van de GMR is nagedacht over een routebureau regio Arnhem-Nijmegen. Eind dit jaar is de keuze voor de rol van het routebureau bepaald.
Van alle voorzieningen die de afgelopen 1,5 jaar in het openbare gebied langs routes zijn geplaatst is een promotiefilmpje gemaakt dat via de verschillende communicatiekanalen is gedeeld.

b. Ontwikkeling van aanbod voor dag- en verblijfsrecreatie:
Wij adviseren op het gebied van recreatie en toerisme voor de gebiedsontwikkelingen en de omgevingsvisie. Om nieuwe initiatieven voor verblijfsaccommodaties te kunnen beoordelen, is een nieuw verblijfsaccommodatiebeleid met een toetsingskader ontwikkeld en opgenomen in de omgevingsvisie. We hebben waar mogelijk positief geadviseerd over nieuwe verblijfsaccommodaties.
In GMR-verband zitten wij in de begeleidings- en stuurgroep van het opgestelde Masterplan Romeins Verleden voor de regio Arnhem-Nijmegen (en deels rest van Gelderland). De uitvraag voor een kwartiermaker om het Romeinse cluster (w.o. Herwen-Hemeling) Zevenaar/Liemers (door) te ontwikkelen is in de maak.
Ook in GRM-verband hebben we een bijdrage geleverd aan het ambitiedocument en plan van aanpak voor Toeristisch-recreatieve verhaallijnen binnen de regio.
Als initiatiefgroeplid en voorzitter van de bestuurlijke kopgroep hebben we in regionaal verband (GMR en IJsselvallei) meegewerkt aan de totstandkoming van een belevingsconcept voor het 3e waterverhaal van Nederland: De Rivier, je kunt er niet omheen.
Als stuurgroeplid van het Cultuur- en Erfgoedpact leveren we een bijdrage aan de uitvoering ervan, waaronder het beoordelen van binnenkomende subsidieaanvragen.
Dankzij de inzet van de gemeente Zevenaar kan het digitaal museum Spijk (rondom de opgravingen tijdens de werkzaamheden voor de overnachtingshaven) in de lucht blijven.

c. Samenwerking en kwalitatief & innovatief ondernemerschap:
Vanuit en met de Liemerse Ambassade is vanuit de Liemerse Economische Visie gewerkt aan een nieuw actieplan voor Vrijetijdseconomie. Onderdeel van het nieuw opgestelde actieplan om (waarschijnlijk) te komen tot een toeristisch platform voor de Liemers wordt verder uitgewerkt.
Namens de Liemerse gemeenten heeft Zevenaar zitting als adviseur Vrijetijdseconomie in de Lokale Actie Groep van de Leader de Liemers.
Er zijn in 2024 twee toeristische cafés georganiseerd.
Het portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie de Liemers is voorbereid en ondersteund. Deelgenomen hebben we aan de opgave Ontspannen Regio binnen de GMR.

d. Marketing, informeren & inspireren:
Via de Liemerse Ambassade levert een marketingmedewerker een belangrijke bijdrage aan toeristisch-recreatieve marketing van de Liemers onder de vlag van Kijk verder in de Liemers. Er is meer ingezet op actieve profilering van de Liemers.
In de TURMAC is een informatiebalie geplaatst waar ook toeristische informatie wordt verstrekt. Dit jaar zijn de eerste toeristische informatiepunten in het gebied geplaatst.
Onder regie van de GMR is verder gewerkt aan een herziening van de opdracht aan TVAN (Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen).
Samen met een vertegenwoordiging van toeristisch-recreatieve ondernemers en organisaties zitten wij samen met Duiven/Westervoort in de campagneboard van TVAN. Hier bespreken wij de campagnes, die TVAN voorlegt.

e. Doeltreffend beleid:
Van alles wat in de periode 2020-2023 (sinds het bestaan van het Beleidskader Vrijetijdseconomie Zevenaar 2030) is gerealiseerd is een filmpje gemaakt. Deze hebben we samen met de uitvoeringsagenda 2024 en doorkijk voor de komende jaren in juni gepresenteerd aan de raad.
Samen met EZ hebben we gewerkt aan de datamonitor 2024 waarmee we verschillende doelgroepen kunnen informeren met data en weetjes over de beide beleidsvelden.

5.4.2 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Ontspannen Regio 2022-2026

Wij nemen deel aan regionale samenwerking om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Binnen het programma Ontspannen Regio van de Groene Metropoolregio werken we aan een goede balans tussen groei in verstedelijking, mobiliteit en economie, leefbaarheid, duurzaamheid en levendigheid. Als Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zetten we in op een vitale sector voor recreatie en toerisme. Ook werken we aan complete voorzieningennetwerken in centra (project Bruisende Binnensteden Krachtige Kernen) en versterken we onze waardevolle natuur, landschap, cultureel erfgoed en culturele infrastructuur.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Wij nemen actief deel aan diverse onderdelen van de Ontspannen Regio binnen de Groene Metropoolregio. Zie verder met name onder 5.4.1, zoals Masterplan Romeins Verleden en opdracht TVAN.

5.5 Verbeteren van de leefbaarheid van de gemeente, in stad, dorp, wijk of straat

5.5.1 Wij zetten in op verduurzaming van dorpshuizen 2023-2026

De energielasten van de dorpshuizen willen we structureel naar beneden brengen.
Voor dorpshuizen in eigendom van stichtingen onderzoeken wij in 2023 welke geschikte verduurzamingsmaatregelen wij toe kunnen passen. De verduurzamingsplanning van ons eigen vastgoed is opgenomen in het Integraal Accommodatie Plan (IAP). Met het herijken van het IAP bekijken we of er ten aanzien van verduurzaming aanpassingen nodig zijn (zie ook 0.4.10 en 7.2.2).

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Gerealiseerd

Wij voerden een onderzoek uit naar de verduurzaming van de dorpshuizen. Dit onderzoek is gerealiseerd. Wij hebben de dorpshuizen geadviseerd over de (mogelijk) verduurzamingsplannen, en de financiële mogelijkheden. U bent hierover geïnformeerd door middel van een raadsinformatiebrief.

Voorstel raad
Wij stellen voor om dit resultaat als gerealiseerd te beschouwen.

5.6 Bevorderen van de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte

5.6.1 Wij hebben meer aandacht voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte 2022-2032

We vinden het belangrijk dat de openbare ruimte aantrekkelijk, schoon en van goede kwaliteit is. De gewenste kwaliteit willen we in een plan vastleggen. Dit geldt voor alle onderdelen van de openbare ruimte zoals bijvoorbeeld groen, wegen en openbare verlichting. Dit plan noemen we het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022-2032 (IBOR). Het plan geeft inzicht in de huidige omvang, opbouw en kwaliteit van de openbare ruimte en de visie en doelstellingen die de gemeente heeft voor het verbeteren en beheren hiervan.
De uitgangspunten in het plan:
- De basis voor een goed beheer is op orde en achterstanden lopen we in.
- Het beheer draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit.
- De openbare ruimte is klimaatbestendig, aantrekkelijk en uitnodigend.
- Het beheer is duurzaam en circulair.
- We betrekken inwoners bij de inrichting van de openbare ruimte.

Het IBOR vormt de basis voor de verdere uitwerking in beheerplannen per onderdeel.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Op basis van het IBOR en de daaruit voortvloeiende beheerplannen beheren, onderhouden en vervangen wij de openbare ruimte. De raad informeren wij periodiek over de voortgang en resultaten.

5.6.2 Wij vergroten de biodiversiteit 2023-2026

We willen meer soorten planten en dieren in onze gemeente. We moedigen inwoners aan om hier in hun eigen tuin aandacht aan te besteden. Als gemeente geven we het goede voorbeeld bij de keuze van ons plantmateriaal. Dit moet aantrekkelijk zijn voor vogels en insecten. We plaatsen voorzieningen voor dieren zoals nestkasten en zetten verder volledig in op ecologisch berm- en oeverbeheer. We gaan meer gefaseerd maaien. Waar mogelijk passen we sinusbeheer toe, een speciale manier van gefaseerd maaien. We maaien minder, maar vaker een deel van de bermen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

We hebben een kansenkaart biodiversiteit opgesteld en verder hebben we een aantal nestgelegenheden aangebracht voor insecten en vogels. We oriënteren ons nog of er een specifiek beleidsplan wordt opgesteld met als onderwerp de versterking van de biodiversiteit. Dit bespreken wij nog met u in een informatieve raadsvergadering eind 2024.

5.6.3 Wij breiden het aantal bomen uit 2023-2026

Voor elke nieuw geboren inwoner planten we een boom. Dit zijn er jaarlijks zo'n 400. Vierhonderd bomen per jaar vergen veel ruimte, die kunnen niet zomaar even geplant worden. Wij onderzoeken hoe we dit kunnen realiseren. Ook kappen we zo min mogelijk bomen. Als we toch een boom kappen, planten we een nieuwe terug. Bij het maken van herinrichtingsplannen kijken we of we extra bomen in het plan kunnen opnemen. We kiezen waar mogelijk boomsoorten die van nature in de gemeente voorkomen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

We hebben een locatieonderzoek uitgevoerd in het voorjaar van 2024 waar de extra bomen kunnen worden geplant. Dit najaar worden de plannen verder uitgewerkt, zodat we in het plantseizoen 2024-2025 met de uitvoering kunnen starten.

5.6.4 Wij bestrijden schadelijke planten 2023-2026

Planten die van nature niet in Nederland voorkomen en schadelijk zijn voor de natuur, mens of dier, bestrijden we. Een voorbeeld is de Japanse Duizendknoop. Wij doen dit door voorlichting aan inwoners te bieden als deze planten zich op privégrond bevinden. Als de planten in de openbare ruimte staan, gaat de gemeente deze intensief (laten) bestrijden.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

We hebben alle locaties digitaal inzichtelijk gemaakt opdat we de effecten van de bestrijding in de tijd kunnen volgen (monitoringssysteem). Verder voeren wij jaarlijks de bestrijding uit.

5.6.5 Wij betrekken de samenleving bij de openbare ruimte 2023-2026

Inwoners, woningcorporaties, verenigingen en andere partners dagen we uit om samen met de gemeente iets moois te maken van de openbare ruimte. Nieuwe ideeën voor de openbare ruimte ondersteunen wij waar mogelijk. Binnen het IBOR-plan wordt ook aandacht besteed aan de participatie met de samenleving. Dit maakt weer onderdeel uit van het nog op te stellen gemeentebrede participatiebeleid.

Dit onderwerp staat op de raadsagenda. Binnen dit resultaat beschrijven we de reeds gemaakte voorbereidingen inzake, dan wel ons voornemen tot uitvoering. Dit onder voorbehoud van de uitkomsten van de behandeling van dit onderwerp door de raad.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Voor de grootschalige integrale vervangingen van de openbare ruimte passen wij een gedegen participatieproces toe. Daarnaast krijgt het afstemmen van belangen, intenties en gevoeligheden met de omgeving bij de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden in de openbare ruimte extra aandacht in de vorm van omgevingsmanagement. De omgevingsmanager verbindt inwoners en partijen met elkaar en eisen en wensen van stakeholders aan (project) doelen van de gemeente. Daarbij besteden we ook aandacht aan een heldere en transparante terugkoppeling van opgehaalde informatie en geven wij aan wat we hiermee wel of niet gaan/kunnen doen. Zo richten we een projectpagina in waarin inwoners naast relevante operationele informatie ook een verslag en terugkoppeling van de participatieronde(s) kunnen nalezen.

Een concreet recent voorbeeld van participatie bij de inrichting van de openbare ruimte is de realisatie van de 'Kop van Tolkamer'. Samen met inwoners zijn geveltuintjes met passende beplanting gerealiseerd. Ook is hier in samenwerking met grondeigenaren, aanwonenden en een lokale zorginstelling een inclusieve speel- en ontmoetingsruimte gerealiseerd. Wij zorgden voor een goede inrichting en hergebruik van speeltoestellen uit een eerder project in Angerlo. De zorginstelling zorgde via Zevenaar Doet voor tuinmeubilair en een grasmaaier voor het onderhoud van het particuliere terrein.

5.6.6 Wij verbeteren speel- en ontmoetingsplekken 2023-2025

Wij onderzoeken de behoefte en gewenste spreiding voor speel- en ontmoetingsplekken voor jong en oud. We leggen hierbij ook een relatie met de aanpak van overlast door jongeren. In een nog op te stellen Nota Speelplekken brengen wij de fysieke speel- en ontmoetingslocaties in kaart. We kijken daarbij in ieder geval naar een goede verdeling tussen en binnen de kernen, de (natuurlijke) inrichting van de speel- of ontmoetingsplek en of iedereen (ook kinderen met een beperking) hier kan spelen of verblijven. In iedere inspectieronde van de speelplekken toetsen we standaard op die uitgangspunten. In het kader van de herinrichting Angerlo gaan we een speelplek inrichten met deze uitgangspunten. Dit kan als voorbeeld dienen voor de nog op te stellen Nota Speelplekken.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Door middel van een raamovereenkomst hebben wij voor 2 jaar (met optie tot verlenging met nog eens 2 jaar) een partij aan ons gebonden voor het leveren van nieuwe speeltoestellen. Bij de aanbesteding vormden aspecten als gebruik van duurzaam en circulair materiaal en materieel en Social Return belangrijke kaders voor de beoordeling. Renovatie van bestaande speelterreinen vindt, op basis van het beheerplan Spelen, over de hele gemeente plaats. Daarbij volgen wij een participatief proces waarbij bewoners binnen bepaalde kaders een keuze maken voor de soort speeltoestellen die geplaatst worden en de inrichting van de speelplek. In 2024 hebben wij in Angerlo de eerste volledig inclusieve ontmoetingsplek ingericht. Het is de bedoeling speelterreinen op meerdere plekken in de gemeente op deze wijze her in te richten. Daarnaast hebben we op verschillende locaties in de gemeente speeltoestellen vervangen o.a. in Pannerden, Stegeslag en Schaapsdrift.

Bij grote revitaliseringsprojecten wordt de vervanging van speeltoestellen standaard meegenomen. Verder hebben wij in 2023 een onderzoek laten uitvoeren naar de mate van toegankelijkheid en inclusiviteit van onze speelplekken. De uitkomsten van dit onderzoek betrekken wij bij nieuwe renovaties van speelplekken en het rapport vormt de input voor de nog op te stellen Nota Speelplekken. Naar verwachting begin 2025 leggen wij de nota ter vaststelling aan u voor.

5.6.7 Wij bevorderen de toegankelijkheid van de openbare ruimte 2023-2026

Het is belangrijk dat iedereen van de openbare ruimte gebruik kan maken en dat deze voor iedereen (ook voor mensen met een beperking) toegankelijk is. Bij de reguliere schouwen van de openbare ruimte wordt toegankelijkheid een vast onderdeel. In nieuwe projecten besteden wij standaard aandacht aan de toegankelijkheid.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Bij nieuwe aanleg, vervanging of groot onderhoud van de openbare ruimte kijken wij standaard naar verbetering van de bereikbaarheid van objecten en routes voor alle doelgroepen. Voorbeelden hiervan zijn het standaard verlagen van de trottoirbanden bij de hoeken van straten en de aanleg van ribbelstroken voor visueel gehandicapten bij openbaar vervoervoorzieningen. Recent hebben wij in park Rosorum samen met de visvereniging HSV de Breuly de toegankelijkheid voor vismogelijkheden verbeterd voor mensen die minder mobiel zijn.
We hebben een onderzoek uitgevoerd onder de inwoners naar de locaties waar de toegankelijkheid van de openbare ruimte onvoldoende is. De gegevens verwerken we en betrekken we in onze plannen voor revitalisering en groot onderhoud. In 2023 hebben wij een onderzoek laten uitvoeren naar de toegankelijkheid en inclusiviteit van specifiek onze speelplekken. De resultaten van dit onderzoek vormen de input voor de geplande vervanging van speeltoestellen en voor het mede bepalen van beleidskaders in de nog op te stellen Nota Spelen.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	1.420	1.415	1.407	1.407
1e voortgangsrapportage 2024	248	-10	-10	-10
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**1.668**	**1.405**	**1.397**	**1.397**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
1. Autonome ontwikkelingen	471	**0**	0	0
Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	471	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	-19	**19**	0	0
Subsidie kids-klompenpad Giesbeek	-19	19	0	0
Totaal gemuteerde baten	**452**	**19**	**0**	**0**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**2.120**	**1.425**	**1.397**	**1.397**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	11.724	11.575	11.490	11.554
1e voortgangsrapportage 2024	908	-8	38	42
Kadernota 2025	0	372	375	375
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-222	150	0	0
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**12.410**	**12.090**	**11.903**	**11.970**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	797	**84**	0	0
Bijdrage GR SALD voor project e-depot	20	0	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	78	84	0	0
Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	699	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	98	**11**	-7	-7
Actualisatie afschrijvingslasten	-51	4	4	4
Actualisatie investeringen en budgetten vastgoed	-11	-11	-11	-11
Actualisatie investeringen openbaar groen	0	-16	0	0
Actualisatie investeringen speeltoestellen	0	-21	0	0
Budgetmutatie onvoorziene kosten onderhoud/renovatie sportaccommodaties.	216	0	0	0
Fasering budget motie Stolpersteine	-12	12	0	0
Fasering budget opstellen beleidsnotitie erfgoed	-25	25	0	0
Subsidie kids-klompenpad Giesbeek	-19	19	0	0

Totaal gemuteerde lasten	**895**	**96**	**-7**	**-7**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**13.305**	**12.186**	**11.896**	**11.964**
Resultaat voor bestemming	**-11.185**	**-10.761**	**-10.499**	**-10.566**
Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	869	454	254	254
1e voortgangsrapportage 2024	364	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-150	150	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	1.083	**604**	254	254
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	307	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	307	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**776**	**604**	**254**	**254**
Resultaat na bestemming	**-10.410**	**-10.157**	**-10.245**	**-10.312**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Bijdrage GR SALD voor project e-depot	**-20**	**0**	**0**	**0**

Het bestuur van het SALD heeft ingestemd met de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL). Doel is het aansluiten op de e-depot voorziening van het ECAL . Het e-depot is een archiefbewaarplaats voor de digitale bescheiden en is noodzakelijk om de bestaande wettelijke taak uit te voeren. De extra kosten ten opzichte van de begroting bedragen voor Zevenaar in 2024 eenmalig € 20.000.

Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	**-78**	**-84**	**0**	**0**

Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024
€ 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.

Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	**-228**	**0**	**0**	**0**

In juli 2024 is het voorschot ontvangen voor de 'Specifieke uitkering stimulering sport 2024' (SPUK, voor compensatie van kostenverhogende btw). Het door het ministerie beschikbaar gestelde voorschotbedrag is niet voldoende om de kostenverhogende btw volledig te compenseren vanwege het vastgestelde uitkeringsplafond. Daarnaast is in 2024 een nabetaling ontvangen naar aanleiding van de vaststelling van deze SPUK over het jaar 2022. De extra baten voor 2024 bedragen € 471.000.
Naast deze SPUK bijdragen houden wij rekening met hogere lasten in verband met raming van de kostenverhogende btw inclusief de bijgestelde indexering voor de dienstverlening op basis van de afspraken vastgelegd in de DVO (dienstverleningsovereenkomst met Ataro BV). Hierbij houden wij ook rekening met de extra kosten omdat het beheer van sportzaal De Bem is ondergebracht bij Ataro BV. De structurele kosten voor De Bem zijn reeds verwerkt in de kadernota 2025. Totaal hogere lasten bedraagt € 699.000. Per saldo is het nadeel in 2024 eenmalig € 228.000.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	**51**	**-4**	**-4**	**-4**

Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.

Actualisatie investeringen en budgetten vastgoed	**11**	**11**	**11**	**11**

We hebben de vastgoed budgetten nagelopen. Het investeringsbudget voor de inrichting van het Raadhuisplein 1D is ontoereikend. Gevraagd wordt het budget in 2024 met € 40.000 te verhogen naar € 178.000. Deze verhoging is gebaseerd op concrete offertes. In maart 2018 is een raming gemaakt van de te verwachten bouwkosten voor de inrichting van Raadhuisplein 1D. Hier is toen gerekend met kostenkengetallen voor de inrichting van een openbaar toilet, ruimte voor de marktmeester, een kantoor en een grote ruimte voor fietsparkeren. De raming kwam uit op € 130.000, met een aanvullend budget van € 5.000 voor de voorbereiding.

Later (2021) is daar nog behoefte aan opslag en kleedruimte voor evenementen bij gekomen. Echter, ten tijde van het moment van oplevering (december 2021) van de ruimte aan gemeente, zijn er opnieuw discussies gevoerd over de invulling van deze ruimte. Na intern beraad en afstemming met het college is er eind 2023 besloten vast te houden aan de in 2018 bedachte invulling. Voor deze invulling is inmiddels een ontwerp uitgewerkt en zijn er offertes opgevraagd. Door stijging van de bouwkosten is het destijds geraamde bedrag onvoldoende om de invulling te realiseren. Dit leidt tot € 4.000 structurele lasten vanaf 2025.
Daarnaast ramen we, hogere waterlasten bij het gemeentehuis en lagere waterlasten bij het sportbedrijf. Ook verwachten we voor gebouwen - algemeen in verband met vandalisme als gevolg van leegstand extra lasten voor onderhoud in 2024. Dit geldt ook voor de lasten van bewaking voor 2024 en in mindere mate voor 2025 t/m 2028.
Dit leidt totaal tot een eenmalig negatief resultaat van € 44.000 in 2024 en € 8.000 structureel vanaf 2025.

Actualisatie investeringen openbaar groen **0** **16** **0** **0**

We hebben de investeringen openbaar groen nagelopen op basis van de planning en een aantal investeringen opnieuw geraamd. We verwachten bijvoorbeeld dat de werkzaamheden voortvloeiend uit de reguliere vervanging bomen en groen voor een deel van het budget (€ 100.000 en € 180.000) in het voorjaar van 2025 plaatsvindt. Hierdoor houden we rekening met een eenmalig voordeel op de afschrijvingslasten in 2025 van € 16.000.

Actualisatie investeringen speeltoestellen **0** **21** **0** **0**

De investeringsbudgetten voor de speeltoestellen hebben we doorgenomen. In het eerste halfjaar 2024 zijn we bezig met de aanbesteding voor de speeltoestellen uit de investering 'vervanging speeltoestellen 2023 en 2024'. Hierbij moeten we rekening houden met een relatief lange voorbereidings- en levertijd. De verwachting is dat we het investeringsbudget in 2024 niet volledig kunnen besteden en verplaatsen we een deel (€ 115.000) naar 2025.
Hierdoor houden we rekening met een eenmalig voordeel op de afschrijvingslasten in 2025 van € 21.000.

Budgetmutatie onvoorziene kosten onderhoud/renovatie sportaccommodaties. **-216** **0** **0** **0**

Uit een eind 2023 verricht onderzoek kwam naar voren dat in zwembad Lentebad Zevenaar niet-resistent RVS is gebruikt. Op diverse plaatsen is deze gaan corroderen, waardoor de verbindingen volgens het rapport onbetrouwbaar waren. Deze verbindingen zijn zo snel mogelijk vervangen, waardoor dit type materiaal niet meer aanwezig is in het zwembad. Door de urgentie van deze werkzaamheden is ervoor gekozen om Ataro deze werkzaamheden te laten coördineren en uitvoeren. Deze werkzaamheden waren onvoorzien en zijn derhalve niet in het meerjarenonderhoudsplan opgenomen. De kosten voor vervanging bedragen € 135.300.
Daarnaast is de slingerkooi van de atletiekaccommodatie door de Atletiek Unie afgekeurd. Om er voor te zorgen dat de accommodatie bij het begin van het wedstrijdseizoen 2024 weer gebruikt kon worden voor officiële wedstrijden heeft renovatie met urgentie plaatsgevonden. Ataro BV heeft in overleg met de gemeente deze renovatie begeleid en laten uitvoeren. De door Ataro BV gemaakte kosten voor dit project bedragen € 80.700.
Totaal nadeel, vanwege extra onvoorziene kosten voor onderhoud/renovatie, bedraagt € 216.000.

Fasering budget motie Stolpersteine **12** **-12** **0** **0**

In de raadsvergadering van 24 februari 2021 is raadsbreed een motie aangenomen om in de gemeente Zevenaar Stolpersteine te leggen om zo de slachtoffers van het nazisme uit de Joodse gemeenschap in de gemeente een naam te geven, te herdenken en bewustwording te bevorderen. De steentjes zijn ondertussen besteld maar hebben een lange levertijd. De factuur verwachten wij in 2025. Om die reden schuiven wij € 12.000 door naar 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 12.000, een eenmalig nadeel in 2025 van € 12.000.

Fasering budget opstellen beleidsnotitie erfgoed	**25**	**-25**	**0**	**0**

Voor het opstellen van de beleidsnotitie erfgoed inclusief het participatietraject is in de begroting 2023-2026 € 50.000 beschikbaar gesteld. Het project is eind mei 2024 gestart en de verwachte oplevering is eind juni 2025. Om die reden schuiven wij € 25.000 door van 2024 naar 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 25.000 en een eenmalig nadeel in 2025 van € 25.000.

Subsidie kids-klompenpad Giesbeek	**0**	**0**	**0**	**0**

Het kids-klompenpad Giesbeek ronden wij naar verwachting in 2025 af. Om die reden schuiven wij € 19.000 door naar 2025. Dekking komt uit provinciale subsidie. Dus per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Totaal mutaties	**-443**	**-76**	**7**	**7**

6. SOCIAAL DOMEIN

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden maatschappelijke ontwikkeling, jeugd, arbeidsparticipatie, leefbaarheid en wijkgericht werken, vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. Samen vormen deze beleidsvelden het sociaal domein. Voor het realiseren van de opgaven in het sociaal domein nemen we ook onderdelen uit de beleidsvelden sport, cultuur, veiligheid, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, gezondheid en onderwijs mee die bij andere programma's zijn ondergebracht.
Op 26 juni 2024 is de visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 vastgesteld. Dit document is gemaakt samen met input van onze inwoners, maatschappelijke partners, collega's, participatieraad, het college en gemeenteraad.
In de visie sociaal domein 2020 – 2023 lag de nadruk op financiële beheersbaarheid en haalbaarheid. Er was minder aandacht voor onder andere sociale verbinding, de invloed van leefstijl en het benutten van gemeenschapskracht. Nu willen we meer bouwen en ontwikkelen, met aandacht voor bestaanszekerheid en gelijke kansen voor iedereen. We gaan samen aan de slag met de huidige opgaven en vraagstukken in het sociaal domein, vanuit een andere houding. Daarbij houden we de drie kernwaarden van de gemeente Zevenaar voor ogen: samenwerking, resultaatgerichtheid en klantgerichtheid.

Onze visie:
"In de gemeente Zevenaar staan het sociale netwerk, gezondheid en leefbaarheid centraal. We werken aan de mogelijkheden voor iedereen om een eigen, zelfstandig en betekenisvol leven te leiden. Dit vanuit een stabiele (financiële) basis en gelijke kansen voor iedereen. In een prettige en gezonde leefomgeving. Met en voor elkaar. Zo maken we Zevenaar een nog fijnere plek om te wonen, werken en leven!"

Deze visie en integrale nota:
geven aan wat voor gemeente we willen zijn;
geven richting aan beleid en uitvoering binnen het sociaal domein;
sluiten aan op de woonzorgvisie, omgevingsvisie en onze visie op de dienstverlening.

Om het beleid en de uitvoering vorm te geven, hebben we zes bouwstenen beschreven. Dit zijn:
1. bestaanszekerheid;
2. sociale basis;
3. leefbaarheid;
4. gezondere leefstijl;
5. kansrijk en veilig opgroeien;
6. veerkrachtig ouder worden.

De concrete vertaling van alle doelen, keuzes en uitdagingen in de bouwstenen uiten zich in uitvoeringsplannen per bouwsteen. Bij de uitwerking houden we rekening met de volgende uitgangspunten:
- iedereen doet ertoe en is van waarde (inclusie);
- de mens staat centraal (positieve gezondheid);
- voorkomen is beter dan genezen (preventie);
- niet ieder probleem vraagt om een professional voor de oplossing (normaliseren);
- de kosten gaan soms voor de baten uit (investeren);
- we maken het mogelijk houding (we denken in oplossingen).

Ontwikkelingen
Ontwikkelingen jeugd
Landelijk is de hervormingsagenda Jeugd vastgesteld en deze wordt deels regionaal en deels lokaal opgepakt. De Visie Sociaal Domein 2024-2040 is in mei 2024 vastgesteld door de gemeenteraad. Er wordt nu een start gemaakt met de lokale uitvoeringsplannen op de verschillende bouwstenen uit de Visie Sociaal Domein. Een van de uitvoeringsplannen is Veilig en Gezond opgroeien met specifieke aandacht voor de jeugd in Zevenaar. Integraal samenwerken is hierbij een belangrijke focus. We werken aan een brede kijk en integrale aanpak bij de ondersteuningsvragen in het sociaal domein. Er zijn nu diverse preventieve voorzieningen voor de jeugd en hun ouders, we onderzoeken of deze behouden moeten blijven en of uitbreiding gewenst is.

Jongeren op straat
Op bepaalde plekken in de gemeente wordt met enige regelmaat overlast ervaren door jongeren die op straat rondhangen. We zetten straatcoaches in om deze jongeren te bereiken, aan te spreken en bij te sturen in hun gedrag. De straatcoaches maken makkelijk contact met jongeren op straat, en leggen zoveel mogelijk ook de verbinding tussen de jongeren en hun omgeving. Ze gaan uit van een positieve benadering en verwijzen jongeren door naar alternatieve vormen van vrijetijdsbesteding, zoals school, werk en sport. Op het Gelders Eiland kunnen jongeren twee keer per week terecht bij de inloop in het jongerencentrum in Lobith. Daar sluit ook regelmatig een preventieadviseur van Iriszorg aan om laagdrempelig met de jongeren te spreken over de consequenties van alcohol- en drugsgebruik.

Maatschappelijke ontwikkeling
We maken inzichtelijk welke impact de voor 2024 doorgevoerde bezuinigingen op de voorliggende voorzieningen (maatschappelijk werk en welzijn) hebben voor de dienstverlening en mogelijkheden van preventie, in relatie tot zwaardere vormen van ondersteuning en hulpverlening. Dit wordt zo nodig gevolgd door een of meerdere voorstellen. Een en ander in samenhang met de vastgestelde Visie Sociaal Domein.
We geven uitvoering aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), via een specifieke uitkering van het Rijk. Hierbij wordt vanuit het principe van integraal beleid gewerkt aan gezonde leefstijl, sterke sociale basis en deskundigheidsbevordering.
Op regionaal niveau nemen we actief deel aan de ontwikkelingen in het kader van het Integraal Zorg Akkoord (IZA), waarbij intensivering van de relatie tussen de medische en gemeentelijke (zorg)wereld aan de orde is. Middels enkele pilotprojecten wordt gewerkt aan de beweging van zorg naar preventie. Op regionaal (Gelderland Midden) en subregionaal (de Liemers) niveau zijn we hierin actief.

Participatiewet in Balans
De Participatiewet wordt de komende jaren herzien omdat deze als complex werd ervaren, onvoldoende uitgaat van vertrouwen en niet in alle opzichten de gestelde doelen bereikt. Het ministerie van SZW stelde een programmaplan op, bestaande uit drie zogenaamde 'sporen', waarmee de Participatiewet weer in 'balans' wordt gebracht. Deze wetswijziging, die naar verwachting vanaf 1 januari 2025 van kracht gaat, vraagt de nodige aanpassingen in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk.
Het wetsvoorstel bestaat uit ruim twintig verschillende maatregelen die op korte en middellange termijn te realiseren zijn. Met de voorgestelde wijzigingen van de Participatiewet geeft de regering invulling aan het zogenoemde spoor 1 van het bredere programma 'Participatiewet in balans'. Overkoepelend wil de regering met dit voorstel in de uitvoering van de Participatiewet de mens meer centraal stellen en van vertrouwen uitgaan. Ook vereenvoudiging van regelgeving is een belangrijk aandachtspunt.
Spoor 1; Maatregelen op korte termijn.
Spoor 2; Fundamentele herziening van de Participatiewet.
Spoor 3; Vakmanschap
Als Zevenaar geven we al invulling aan een aantal voorgestelde maatregelen op korte termijn, bijvoorbeeld door de 4 weken zoektermijn voor jongeren alleen te implementeren op het moment dat uit onderzoek blijkt dat een jongere in staat is om zelfstandig werk te zoeken of door de verkorte aanvraagprocedure aan te bieden aan inwoners die her-instromen na een periode van werk. Ook op spoor 2 en 3 loopt Zevenaar vooruit op de wet, door te investeren in scholing van de klantmanagers en hen deel te laten nemen aan het kwaliteitsregister (KRSD) en lidmaatschap van de beroepsvereniging.

BUIG-tekort
We hebben geconstateerd dat de BUIG-uitgaven in 2024 hoger liggen dan het budget dat het Rijk hiervoor aan ons door middel van het BUIG-budget heeft toegekend. Uit onderzoek van Significant blijkt dat dit onder meer te maken heeft met het feit dat de verdeelsystematiek van de BUIG niet aansluit bij de bevolkingssamenstelling van de gemeente Zevenaar. Daarnaast blijkt dat het macrobudget in de nader voorlopige beschikking stukken lager uitvalt dan de voorlopige beschikking voorspelde. Naar verwachting zullen we voor 2024 een Vangnetuitkering aan moeten vragen. Om het BUIG-tekort zo veel mogelijk te beperken, zijn er verschillende maatregelen geformuleerd die in de komende maanden geïmplementeerd zullen worden, onder andere:
- Terug naar de kerntaak; meer accent op direct aan het werk;
- Verhoging van de inzet van LKS;
- verhoging van het instrument Handhaving.

Re-integratieverordening
De raad heeft in september van 2024 besloten over het al dan niet instemmen met de re-integratieverordening Participatiewet 2024.

Materieel werkgeverschap Wgsw
In 2020 is de dienstverlening én het gekozen construct met een scheiding tussen het formeel werkgeverschap (MGR) en materieel werkgeverschap (Scalabor) voor de eerste keer geëvalueerd. De afspraken tussen Scalabor, gemeenten en de MGR zijn, na een verkennend onderzoek met ingang van 2022 gecontinueerd voor de periode 2022 – 2025 (met een opzegtermijn van twaalf maanden). Eind 2024 moet derhalve iedere individuele gemeente een besluit genomen hebben over de voortzetting van de afspraken en de voorwaarden die daarvoor gelden.

Maatschappelijke ondersteuning
De ontwikkelingen in het sociaal domein en ook specifiek over de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 staan niet stil. Ook heeft u met het vaststellen van de visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 een nieuwe stip op de sociaal domein horizon gezet. Tot slot is, met het oog op een gezonde (financiële) toekomst van de gemeente, ook een kostenreductie voor de uitvoering van de Wmo 2015 nodig. Om deze redenen wordt het beleid maatschappelijke ondersteuning geactualiseerd.
We werken in het kader van de Wmo 2015 regionaal en lokaal aan de transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis. Het lokale uitvoeringsplan, dat bedoeld is om de lokale infrastructuur voor kwetsbare inwoners te versterken wordt afgestemd met de uitvoeringsplannen sociaal domein, het uitvoeringsplan woonzorgvisie en de kadernota 2025. Om ervoor te zorgen dat kwetsbare inwoners beschermd thuis kunnen wonen hebben we ook geïnvesteerd in samenwerking met onze maatschappelijke partners. Zo zijn we aangesloten bij het project Wachtlijsten GGZ de Liemers. Hierin werken GGNet, gemeenten, 1e lijnszorg en welzijn samen aan oplossingen voor de grote wachtlijsten in de GGZ. Door een betere samenwerking, slimmere toewijzing en meer kennis van elkaars aanbod kunnen inwoners eerder de hulp krijgen die ze nodig hebben. Met dit project voldoen we ook aan de voorwaarden voor een Mentaal Gezondheidscentrum die we vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) op moeten zetten. Als Liemerse gemeenten zijn we daarmee in de regio koploper. Inwoners met psychische kwetsbaarheid, waaronder ook de doelgroep die beschermd thuis komt te wonen, zijn vaak eenzaam omdat zij weinig aansluiting vinden in de maatschappij. We zijn daarom aan het onderzoeken of er in onze gemeente een herstelacademie kan komen. Hier kunnen inwoners met een psychische kwetsbaarheid elkaar ondersteunen, herstellen en zo mogelijk weer mee doen in de maatschappij. Tot slot kijken we of we de huidige groepsbegeleiding (dagbesteding) meer in open locaties kunnen onderbrengen en ook toegankelijk kunnen maken voor mensen met een psychische kwetsbaarheid.
Met betrekking tot kwetsbare inwoners zetten we in op het terugdringen van verward- en/of onbegrepen gedrag. Zie hiervoor onder programma 1 Veiligheid, resultaat 1.1.2.
In het kader van eenzaamheid zijn we welzijn op recept aan het opstarten. Welzijn op recept is een activerende interventie om weer kleur aan het leven toe te voegen. Huisartsen zien regelmatig patiënten met psychosociale klachten waarbij eenzaamheid en sociaal isolement een onderliggend probleem zijn. Met welzijn op recept schrijft de huisarts bij deze patiënten een 'recept' uit voor de welzijnscoach. Een welzijnscoach gaat samen met de inwoner in gesprek over de onderliggende problematiek en koppelt deze aan een passende activiteit. Een voorbeeld van zo'n activiteit is vrijwilligerswerk waardoor de inwoner weer onder de mensen is. De verwachting is dat in Q4 de eerste welzijn op recepten worden uitgeschreven.
Rondom suïcidepreventie zijn we aan het onderzoeken wat we hierin als gemeente kunnen betekenen. Nog onduidelijk is of hiervoor ook middelen vanuit het rijk beschikbaar komen. De VNG doet hier namens de gemeenten onderzoek naar.

ZevenaarDoet
In Q2 van 2024 heeft de tweede ronde van Zevenaar Doet plaatsgevonden en het programma blijkt een groot succes. Dankzij de brede betrokkenheid van inwoners zijn er wederom veel waardevolle initiatieven gerealiseerd. De positieve impact op de gemeenschap is duidelijk zichtbaar en het draagvlak onder deelnemers voor toekomstige rondes groeit. Meer informatie hierover wordt in Q4 2024 gedeeld in een raadsinformatiebrief.

Dorpenvisie(s)
Veel dorpen in de gemeente Zevenaar zijn actief bezig met het ontwikkelen van hun dorpsvisies. Deze visies worden door en voor de inwoners opgesteld, met de dorpsraden als kartrekker met een representatief participatietraject. Sommige dorpen hebben hun visie al ver gevorderd, terwijl anderen nog volop in ontwikkeling zijn. Deze visies bieden waardevolle inzichten in de wensen, kansen en behoeften van onze inwoners en zijn van groot belang voor de toekomstplanning van onze gemeente.

Opvang Oekraïne
De taakstelling voor de opvang van de ontheemden uit Oekraïne is verhoogd. De gemeente zoekt voortdurend naar mogelijkheden om de bestaande opvanglocaties te verlengen en nieuwe locaties te openen. In 2024 wordt een locatie verlengd, twee nieuwe locaties geopend en een locatie gesloten in verband met sloop. De bijdrage van het Rijk voor de opvang is per 1 januari 2024 verlaagd naar € 61 per plek per dag. Het Rijk heeft toegezegd dat eventuele tekorten gecompenseerd worden. Ook is er sprake van een aantal wetswijzigingen: met ingang van 1 juli 2024 moeten werkende Oekraïners een eigen bijdrage van € 105 per maand voor de betaling van gas, water en licht betalen. Per gezin of leefeenheid kan dit maximaal voor € 210 per maand gedaan worden. Voor de uitvoering van deze Eigen Bijdrage regeling heeft de gemeente aan de RSD de Liemers gevraagd om dit voor haar uit te voeren. De uitvoeringskosten van deze regeling worden verrekend met de opbrengsten en aan het ministerie overgemaakt. Ook is (of wordt) de Tijdelijke wet Oekraïne gewijzigd. De verantwoordelijkheid voor de opvang ligt niet langer bij de burgemeester maar bij het college. De opvang van de Oekraïners geeft een (toenemende) druk op bijvoorbeeld het onderwijs, zorg, leerlingenvervoer en begeleiding bij mentale problemen als gevolg van de oorlog of het ontbreken van perspectief op terugkeer naar het eigen land. We investeren in de mensen door het aanbieden van taallessen en het begeleiden naar passende vormen van werk.

Asielopvang en huisvesting statushouders
Door de aanhoudende druk op de asielopvang en de spreidingswet werken we aan de uitbreiding van de opvanglocatie voor nareizigers aan de Hunneveldweg. Dit doen we tot het moment dat het Kabinet besluit om de opvang te beperken of te wijzigen en deze wijzigingen verankerd heeft in gewijzigd beleid of wetgeving. Samen met het COA gaan we met de omwonenden in gesprek over extra initiatieven rondom de opvanglocatie.
De druk op de woningmarkt blijft hoog en dit heeft gevolgen voor de huisvesting van statushouders, door het tekort aan sociale huurwoningen. Er wordt gewerkt aan een beleidskader 'beter benutten bestaande woonvoorraad'. Samen met de woningcorporaties gaan we initiatieven inzetten (zoals deelwonen) binnen dit kader voor de huisvesting van de statushouders. De planning hiervan staat nog niet vast. In het derde kwartaal wordt er een tweede gezin hervestigers gehuisvest in Zevenaar binnen de pilot van Vluchtelingenwerk. In het vierde kwartaal evalueren we dit.
Samen met de woningcorporaties werken we aan een training woonvaardigheden voor statushouders die zich nieuw vestigen in Zevenaar.

Inburgering
De Z- en B1-leerroutes kopen we regionaal opnieuw in per 1 januari 2025. We zetten in op kwaliteitsverbetering binnen de leerroutes, maar ook daarbuiten. We werken samen met GGNet en andere netwerkpartners rondom complexe casuïstiek en zetten een aanbod rondom mentale weerbaarheid op voor statushouders. Zo zorgen we dat mensen snel aan de slag gaan en voorkomen we (langdurige) afhankelijkheid van een uitkering. Ook zetten we in op een aanvullend aanbod voor laagopgeleide jongeren bij het Rijn IJssel en bieden we maatwerk binnen inburgering.

Kindertoeslagenaffaire
Er worden beleidsregels opgesteld om kaders te bieden voor het uitvoeren van de brede ondersteuning voor de gedupeerden, zodat we passende hulp kunnen bieden die recht doet aan de situatie van de gedupeerde(n).

Preventie discriminatie
Via de meicirculaire heeft de gemeente aanvullende middelen ontvangen voor de preventie van discriminatie. Deze middelen worden in 2024 ingezet voor een campagne rondom bewustwording van discriminatie en het vergroten van de bekendheid van discriminatie.nl.

Beleidskaders

- Notitie participatie, een kijk op de samenwerking tussen inwoners en gemeente 2018
- Convenant Schoolveiligheid (Financiële en inhoudelijke onderlegger: Samenwerkingsagenda Veilig en Zorgzaam Schoolklimaat)
- Radar-rapport behorende bij raadsvoorstel 'Toekomst uitvoering participatiewet' (vastgesteld: raad Rijnwaarden 27-6-2017 en raad Zevenaar 6-7-2017)
- Agenda werk en economie (april 2018)
- Bestuurlijke opdracht RSD 2024-2026
- Re-integratieverordening 2017
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)
- Beleidsnota Armoede en Schuldhulpverlening (2019)
- Onderwijskansenbeleid 2020- 2023
- Uitvoeringsagenda Onderwijskansenbeleid 2020-2023
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Zevenaar 2023.
- Beleidsregels en Nadere regels Wmo 2023.
- Kadernota Samen aan Zet 2022 en verder (transformatie beschermd wonen naar beschermd thuis).
- Verordening jeugdhulp 2023 inclusief beleidsregels en nadere regels

WAT WILLEN WE?

6. Sociaal domein

Wij willen dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Mensen die hier hulp bij nodig hebben ondersteunen we zo goed mogelijk. We richten ons op preventie: voorkomen is beter dan genezen. Als problemen eerder gesignaleerd worden, kan er op een laagdrempelige manier een oplossing gezocht worden. Voor werkzoekenden zetten we primair in op het vinden van passend werk.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
6.1.1 Bestendigen en versterken samenwerking armoedeplatform	2022-2026		
6.1.2 Wij synchroniseren waar mogelijk de inkomensgrenzen van minimaregelingen	2022-2024		
6.1.3 Wij breiden de aanpak vroegsignalering schulden uit en zetten in op doorontwikkeling hiervan	2022-2024		
6.2.2 Wij bieden een herkenbare toegang tot het sociaal domein	2023-2025		
6.2.3 Wij verbeteren de afspraken en sturen op het aantal contracten met (regionale) aanbieders van jeugdzorg en wmo	2022-2026		
6.2.4 Wij werken efficiënt en eenvoudig in het sociaal domein	2022-2026		
6.2.5 Wij stellen een verbeterplan doelgroepenvervoer op	2023-2025		
6.2.6 Wij volgen de landelijke (financiële) ontwikkelingen rondom jeugdzorg	2022-2026		
6.3.1 Wij onderzoeken een manier van waardering voor mantelzorgers	2022-2024		
6.4.1 Wij willen een passende uitvoering van de Participatiewet	2022-2025		
6.4.2 Wij heroverwegen de bezuinigingen in het maatschappelijke veld	2023-2024		
6.4.3 Wij experimenteren met de regels voor werkzoekenden voor het verkrijgen van een baan en de regels voor vrijwilligerswerk	2022-2024		

6.1 Verruimen van de inkomensondersteuning voor meer bestaanszekerheid van inwoners

6.1.1 Bestendigen en versterken samenwerking armoedeplatform 2022-2026

We evalueren de aanpak van de bestrijding van armoede zoals beschreven in de beleidsnotitie armoede en schulden voor de periode 2019-2022. Ook laten we een minima-effectrapportage door het NIBUD uitvoeren, waarbij de financiële gevolgen van het synchroniseren van de inkomensgrens voor inwoners inzichtelijk wordt. Tevens zullen we het NIBUD vragen om inzichtelijk te maken voor welke huishoudtypen er mogelijk sprake is van een armoedeval. Daarnaast kijken we naar wat het verhogen van de inkomensgrens voor de inwoner aan welzijn en preventie oplevert. De uitkomsten van het NIBUD-onderzoek en van de beleidsevaluatie bespreken we met het armoedeplatform. De uitkomsten verwerken we in een nieuwe Beleidsnota armoede en schulden. Samenwerking met het armoedeplatform bestendigen en versterken we.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Er is een NIBUD effectrapportage opgesteld waaruit blijkt wat het effect is van onze minimaregelingen. Met de bevindingen uit het rapport evalueren we de aanpak van de bestrijding van armoede zoals beschreven in de beleidsnotitie armoede en schulden over de periode 2019-2022. De uitkomsten worden op dit moment verwerkt in het nieuwe uitvoeringsplan Armoede en Schulden voor de periode 2024-2028.
In het najaar van 2024 zal er een congres worden georganiseerd vanuit onze Ketenpartners waar ook de gemeente Zevenaar aan zal bijdragen. Dit om samenwerking en verbinding te vergroten en voor onze inwoners meer zichtbaar te zijn voor wat betreft het bieden van bestaanszekerheid voor zover dit ligt bij onze ketenpartners en de gemeente.

6.1.2 Wij synchroniseren waar mogelijk de inkomensgrenzen van minimaregelingen 2022-2024

De ambitie is om dezelfde inkomensgrens te gebruiken voor alle regelingen. Zo is het voor inwoners eenvoudiger te bepalen wanneer zij op welke hulp kunnen rekenen. De inkomensgrenzen voor de minimaregelingen zijn, op de individuele inkomenstoeslag (110%) en de collectieve zorgverzekering (140%, derde pakket) na, allemaal gesteld op 120%. We onderzoeken verdere synchronisatie van de inkomensgrenzen.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Het college is momenteel gestart met het onderzoeken van de mogelijkheden om de inkomensgrenzen voor minimaregelingen te harmoniseren. Dit onderzoek heeft als doel om te bepalen of een uniforme inkomensgrens haalbaar en wenselijk is, met als uiteindelijk doel om de toegankelijkheid en duidelijkheid voor onze inwoners te vergroten. Daarnaast heeft het college de resultaten van de minimaeffectrapportage ontvangen, die door het Nibud is uitgevoerd. Deze rapportage biedt waardevolle inzichten in de effecten van het huidige minimabeleid op de doelgroep.
Op basis van deze gegevens zal het armoedebeleid verder worden herijkt. De herijking van het beleid zal vervolgens worden opgenomen in het uitvoeringsplan Armoede en Schulden, dat wij ter besluitvorming aan de raad voorleggen.

6.1.3 Wij breiden de aanpak vroegsignalering schulden uit en zetten in op doorontwikkeling hiervan 2022-2024

We willen nog meer inzetten op het in een vroeg stadium helpen van inwoners die financiële problemen ondervinden. Hiervoor richten wij ons op het doorontwikkelen en uitbreiden van de aanpak vroegsignalering schulden in de uitvoering door onze schuldhulpverleningsconsulenten. Nadere doelstellingen ten behoeve van vroegsignalering schulden werken we in de komende Beleidsnotitie armoede en schulden voor 2023 en verder uit.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Nadere doelstellingen ten behoeve van vroegsignalering schulden worden op dit moment uitgewerkt in het uitvoeringsplan Armoede en Schulden. Parallel daaraan wordt nu al ingezet om de genoemde nadere doelstellingen in het uitvoeringsplan waar te maken. Dit werpt nu al zijn vruchten af. We ontvangen meer meldingen van inwoners met schulden (mensen die zichzelf melden) en voor wat betreft het oppakken van de signalen van betalingsachterstanden van onze inwoners zijn we meer aan het inzetten op kortdurende interventies en snellere doorverwijzingen. Dit om meer inwoners te kunnen helpen. Ook lopen er pilots met een belteam en met budgetbeheer, dit om onze inwoners sneller financiële rust te bieden.

6.2 Ondersteunen van inwoners door passende jeugd- en maatschappelijke zorg, hulp en ondersteuning aan te bieden

6.2.2 Wij bieden een herkenbare toegang tot het sociaal domein 2023-2025

De toegang tot het sociaal domein moet zowel fysiek, telefonisch als elektronisch te benaderen zijn. De inwoner met een ondersteuningsvraag kan rekenen op goede informatie en advies, kortdurende ondersteuning, verwerking van een hulpvraag, een beschikking en/of een doorverwijzing naar een ander loket, zoals het Centrum voor Indicatiestelling Zorg (CIZ) voor ondersteuning vanuit de Wet Langdurige Zorg of zorg op basis van de Zorgverzekeringswet (ZVW).
De komende jaren zetten wij in op het bieden van een integrale intake voor inwoners met ondersteuningsvragen. Daarbij kijken wij ook naar integrale dienstverlening. Ook voor andere professionals, die contact hebben met inwoners van de gemeente Zevenaar is de toegang tot hulp en ondersteuning een herkenbare en belangrijke partner. Voor inwoners die geen ondersteuningsvraag hebben (maar wel problemen kennen) en multi-probleem casussen bieden wij een integrale aanpak van de vraagstukken.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Wij bieden een herkenbare toegang tot het sociaal domein. Het Klant Contact Centrum (KCC) is het eerste aanspreekpunt. Zij verbinden door naar het juiste team binnen het sociaal domein. Er is een aanmeldteam Jeugd en een spoedlijn voor professionals naar de jeugdconsulenten. De nieuwe visie sociaal domein 2024-2040 zal in sterke mate bijdragen aan de integrale blik.

6.2.3 Wij verbeteren de afspraken en sturen op het aantal contracten met (regionale) aanbieders van jeugdzorg en wmo 2022-2026

De kwaliteit van de zorg aan onze jeugdigen monitoren we continu door middel van cliëntervaringsonderzoeken, accountgesprekken en controle op doelmatigheid, rechtmatigheid en kwaliteit. In de aanbestedingstrajecten hebben wij altijd aandacht voor de kwaliteit van de zorg. Voor wat betreft contracten met jeugdhulpaanbieders en Wmo-zorgaanbieders sluiten we aan bij de regionaal aangestuurde inkooptrajecten van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland. Bij iedere inkoopronde sturen wij op het afsluiten van langer lopende contracten en het verminderen van het aantal aanbieders.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De verlenging en/of nieuwe inkoop van contracten is een doorlopend proces. We kijken kritisch naar bestaande afspraken en convenanten en sturen op kwaliteit. Zevenaar heeft een actieve rol in de regionale werkgroepen.

6.2.4 Wij werken efficiënt en eenvoudig in het sociaal domein 2022-2026

Binnen het sociaal domein willen we werken vanuit vertrouwen met minder regeldruk en betere efficiëntie. We hebben de ambitie om een betere balans tussen uitgaven en daadwerkelijke zorg te realiseren en minder geld te besteden aan administratieve taken. Met eenvoudig werken willen we geld besparen, aangezien onnodige regels en processen geld kosten. Door te vertrouwen op onze professionals binnen het sociaal domein is er minder verantwoording en administratie nodig.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

We volgen de regionale en landelijke ontwikkelingen (hervormingsagenda en toekomstscenario) waarbij minder regeldruk, een eenduidige werkwijze en betere monitoring hoog op de agenda staan. We volgen en anticiperen op deze ontwikkelingen. We toetsen de werkprocessen binnen jeugd intern op efficiëntie en noodzaak en op de regionale herstructurering die eraan komt.

6.2.5 Wij stellen een verbeterplan doelgroepenvervoer op 2023-2025

Ons doelgroepenvervoer willen we verbeteren. Dit betreft niet zozeer de huidige functie, het wagenpark of de dienstverlening van de BVO-DRAN, maar onze werkwijze en instroombeheersing. We stellen een verbeterplan op en werken in de periode 2023-2025 onder meer aan alternatieven om de instroom te beperken of om te buigen door inzet van voorliggende voorzieningen.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Het verbeterplan is door u vastgesteld. De meewerkende projectleider is samen met het projectteam de verbeteringen aan het realiseren. De werving voor een vervoersconsulent loopt.

6.2.6 Wij volgen de landelijke (financiële) ontwikkelingen rondom jeugdzorg 2022-2026

Sinds de invoering van de Jeugdwet (2015) is jeugdzorg voortdurend in ontwikkeling. Wij nemen actief deel aan relevante regionale overleggen (via de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland) en blijven op de hoogte van de ontwikkelingen en oefenen waar mogelijk invloed uit.
Wij volgen de ontwikkelingen via de VNG nauwgezet. Verder volgen wij ook de landelijke ontwikkelingen op het gebied van innovatie. Best–practices nemen we (indien mogelijk) over in Zevenaar.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Zevenaar heeft een actieve rol in de regio en is nauw betrokken bij de ontwikkelingen rondom de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming, zowel op beleids- als bestuurlijk niveau. De zeven Gelderse jeugdhulpregio's (G7) werken samen om de beschikbaarheid en bereikbaarheid van hoogspecialistische jeugdhulp ('essentiele functies') te verbeteren. Samen als jeugdhulpregio's, maar ook samen met zorgaanbieders, ervaringsdeskundigen, onderwijs en verwijzers. De deskundigencommissie voor de Hervormingsagenda bekijkt hoe het gaan met de uitvoering van de Hervormingsagenda en of dit op de lange termijn het gewenste effect heeft op de uitgaven.

6.3 Stimuleren en waarderen van de zorg van inwoners voor chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, familielid of vriend

6.3.1 Wij onderzoeken een manier van waardering voor mantelzorgers 2022-2024

De inzet van mantelzorgers is van groot belang en van onschatbare waarde, ook om te voldoen in de groeiende zorgvraag. We onderzoeken hoe mantelzorgers een waardering gegeven kan worden, aanvullend op de bestaande mantelzorgondersteuning.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In mei heeft de raad besloten om aan Caleidoz opdrachten te verstrekken voor mantelzorgwaardering in de jaren 2024, 2025 en 2026. In juli is deze opdracht voor 2024 verstrekt. In het eerste kwartaal van 2025 wordt deze opdracht geëvalueerd en in Q2 2025 informeren wij de raad hierover door middel van een raadsinformatiebrief.

6.4 Stimuleren van de deelname van meer inwoners aan het arbeidsproces

6.4.1 Wij willen een passende uitvoering van de Participatiewet 2022-2025

We houden meer rekening met de menselijke maat bij de uitvoering van de Participatiewet, bijvoorbeeld door het aanpakken van hardheden en knelpunten bij de uitvoering van de Participatiewet. Daarbij hebben we tevens aandacht voor de vorm van onze handhaving.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De Participatiewet wordt de komende jaren herzien omdat deze als complex werd ervaren, onvoldoende uitging van vertrouwen en niet in alle opzichten de gestelde doelen bereikt. Het ministerie van SZW stelde een programmaplan op, bestaande uit drie zogenaamde 'sporen', waarmee de Participatiewet weer in 'balans' wordt gebracht. Deze wetswijziging, die naar verwachting vanaf 1 januari 2025 van kracht gaat, vraagt de nodige aanpassingen in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk.

Inhoud van het wetsvoorstel
Het wetsvoorstel bestaat uit ruim twintig verschillende maatregelen die op korte en middellange termijn te realiseren zijn. Met de voorgestelde wijzigingen van de Participatiewet geeft de regering invulling aan het zogenoemde spoor 1 van het bredere programma 'Participatiewet in balans'. Overkoepelend wil de regering met dit voorstel in de uitvoering van de Participatiewet de mens meer centraal stellen en van vertrouwen uitgaan. Ook vereenvoudiging van regelgeving is een belangrijk aandachtspunt.

Spoor 1: Maatregelen op korte termijn.
Spoor 2: Fundamentele herziening van de Participatiewet.
Spoor 3: Vakmanschap

Als Zevenaar geven we al invulling aan een aantal voorgestelde maatregelen op korte termijn, bijvoorbeeld door de 4 weken zoektermijn voor jongeren alleen te implementeren op het moment dat uit onderzoek blijkt dat een jongere in staat is om zelfstandig werk te zoeken of
door de verkorte aanvraagprocedure aan te bieden aan inwoners die her-instromen na een periode van werk. Ook op spoor 2 en 3 loopt Zevenaar vooruit op de wet, door te investeren in scholing van de klantmanagers en hen deel te laten nemen aan het kwaliteitsregister (KRSD) en lidmaatschap van de beroepsvereniging.

6.4.2 Wij heroverwegen de bezuinigingen in het maatschappelijke veld 2023-2024

De effectiviteit van een aantal preventieve voorzieningen in het sociaal domein die de afgelopen jaren zijn wegbezuinigd onderzoeken en herzien we waar nodig. Het gaat hier om een heroverweging van bezuinigingen op sociaal raadsliedenwerk, volwasseneneducatie (Caleidoz) en mantelzorgondersteuning (zie ook 6.3.1).

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De afgelopen jaren heeft als onderdeel van een grote taakstelling een aantal bezuinigingen plaatsgevonden op een aantal preventieve voorzieningen in het sociaal domein (onder andere op welzijn en maatschappelijke dienstverlening). Een deel van de voorgenomen bezuinigingen was opgeschort, maar uiteindelijk bij het vaststellen van de begroting voor 2024 alsnog doorgevoerd. Evenwel hebben de preventieve voorzieningen in het sociaal domein een substantiële functie in het kader van uitvoering geven aan de Visie en integrale nota Sociaal domein 2024-2040 die door uw raad is vastgesteld op 24 juni 2024. Bij de verdere uitwerking en concretisering van deze visie (verwacht Q1 2025) wordt verder bepaald hoe de rol van de preventieve voorzieningen dient te worden vormgegeven, inclusief financiële vertaling.

6.4.3 Wij experimenteren met de regels voor werkzoekenden voor het verkrijgen van een baan en de regels voor vrijwilligerswerk 2022-2024

Vrijwilligerswerk kan werkzoekenden helpen bij het vinden van een baan en draagt bij aan het voorkomen van eenzaamheid. We willen soepeler omgaan met de regels voor vrijwilligerswerk voor werkzoekenden. Ook met andere regels voor werkzoekenden willen we experimenteren om de kans op het vinden van een passende baan te vergroten.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In het najaar van 2024 starten wij met een experiment waarbij de klant zelf de beschikking krijgt over diens eigen re-integratietraject. Zij kunnen gebruik maken van alle beschikbare re-integratieinstrumenten uit het LEON om hun eigen traject naar werk uit te zetten. Bij dit experiment gaan we uit van vertrouwen in de inwoner, dat deze het best zelf kan bepalen wat voor hem of haar het beste traject naar werk kan zijn. Met deze werkwijze wordt de intrinsieke motivatie van een inwoner nog eens extra bevorderd. Voor dit experiment is er ruimte voor 15 deelnemers en wordt gefinancierd uit bestaande middelen, welke regulier zouden worden ingezet door de klantmanager.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	13.690	16.017	16.705	17.121
1e voortgangsrapportage 2024	7.241	1.891	1.986	1.951
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	186	186	186
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**20.931**	**18.094**	**18.877**	**19.258**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
1. Autonome ontwikkelingen	-1.147	**-3.183**	117	117
Actualisatie budget beschermd wonen	-1.200	-2.000	0	0
Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	-64	0	0	0
Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	-1.300	0	0
Specifieke uitkering Wet inburgering	117	117	117	117
2. Actualisatie bestaand beleid	325	**0**	-119	0
Actualisatie afschrijvingslasten	0	0	-119	0
Middelen specifieke uitkering kinderopvangtoeslagproblematiek	325	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**-822**	**-3.183**	**-2**	**117**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**20.109**	**14.911**	**18.875**	**19.375**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	72.477	73.730	74.056	74.501
1e voortgangsrapportage 2024	10.582	6.473	6.582	6.582
Kadernota 2025	0	-977	-997	-1.024
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-1	186	186	186
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**83.058**	**79.412**	**79.827**	**80.245**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	-334	**-1.883**	117	117
Actualisatie budget beschermd wonen	-1.200	-2.000	0	0
Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	749	0	0	0
Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	0	0	0
Specifieke uitkering Wet inburgering	117	117	117	117
2. Actualisatie bestaand beleid	501	**248**	148	148
Actualisatie afschrijvingslasten	0	0	0	0
Actualisatie budget kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-25	-25	-25	-25

Actualisatie budget opvang en begeleiding vluchtelingen uit bestemmingsreserve	130	100	0	0
Actualisatie budget rijksmiddelen jeugdbescherming	84	84	84	84
Actualisatie budget verbeteren dienstverlening aanpak armoede en schulden	89	89	89	89
Actualisatie investering Stationsplein 4 Zevenaar	0	0	0	0
Budgetmutatie bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds'	625	0	0	0
Budgetmutatie gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	6	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel sociaal domein	510	0	0	0
Budgetmutatie sociaal ontwikkelbedrijven	155	0	0	0
Budgetmutatie voorziening oninbare vorderingen RSD	-450	0	0	0
Budgetmutatie zorgkosten Wmo en Jeugd	-949	0	0	0
Middelen specifieke uitkering kinderopvangtoeslagproblematiek	325	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**167**	**-1.635**	**265**	**265**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**83.225**	**77.777**	**80.092**	**80.510**
Resultaat voor bestemming	**-63.116**	**-62.866**	**-61.216**	**-61.135**
Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	24	24	24	24
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	230	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	755	100	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	1.009	**124**	24	24
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	230	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	230	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**779**	**124**	**24**	**24**
Resultaat na bestemming	**-62.337**	**-62.742**	**-61.192**	**-61.111**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget beschermd wonen	0	0	0	0

In de begroting is rekening gehouden dat beschermd wonen per 1 januari 2024 overgaat van de centrum gemeente (Arnhem) naar de regio gemeentes.
De overgangsdatum is uitgesteld naar 1-1-2026. Daarom worden de rijksmiddelen, samen met de daarmee samenhangende uitgaven, voor de jaren 2024 (€ 1.200.000) en 2025 (€ 2.000.000) afgeraamd. Per saldo budgettair neutraal.

Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	-813	0	0	0

Op basis van de prognose van de Regionale Sociale Dienst (RSD-de Liemers) van de te verwachten hogere uitkeringslasten actualiseren wij de raming. Deze prognose is gebaseerd op de uitgaven tot en met juni 2024. Daarnaast wordt rekening gehouden met lagere bijdragen van het Rijk, gebaseerd op het in april 2024 gepubliceerde bijgestelde nader voorlopig budget inkomensdeel (BUIG). Door de hogere lasten verwachten wij een nadeel in 2024 van € 749.000. Het nadeel door de lagere baten bedraagt € 64.000. Per saldo bedraagt het nadelig resultaat 2024 voor de uitkeringslasten/-baten € 813.000.

Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	-1.300	0	0

In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. De geraamde besparing van € 500 miljoen in 2025 kan nog niet door het Rijk gerealiseerd worden. Om die reden is in 2025 incidenteel € 500 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 1.300.000 in 2025. In verband met deze geraamde besparing is in onze begroting in 2025 een stelpost opgenomen van € 1.300.000 (inkomst). Deze stelpost valt nu weg tegen het bedrag dat in de meicirculaire is opgenomen. Een budgettair neutrale mutatie.

Specifieke uitkering Wet inburgering	0	0	0	0

De rijksbijdragen (specifieke uitkeringen) voor de 'Wet inburgering' en de 'Onderwijsroute' actualiseren wij jaarlijks op basis van de geprognosticeerde taakstelling van het aantal asielstatushouders dat inburgeringsplichtig is. De ramingen voor 2024 en verdere jaren zijn hierop aangepast naar aanleiding van de definitieve vaststelling van de specifieke uitkering Wet inburgering over 2023 en de ontvangen voorlopige uitkering onderwijsroute 2024. Tegenover de hogere bijdragen houden we rekening met hogere lasten voor hetzelfde bedrag. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	0	0	-119	0

Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.

Actualisatie budget kwijtschelding gemeentelijke belastingen	25	25	25	25

De afgelopen jaren loopt het aantal kwijtscheldingsverzoeken en het aantal toekenningen terug. Deze trend lijkt zich ook voor 2024 door te zetten. We melden een structureel voordeel van € 25.000.

Actualisatie budget opvang en begeleiding vluchtelingen uit bestemmingsreserve	**-130**	**-100**	**0**	**0**

Bij de jaarrekening 2023 is een bestemmingsreserve gecreëerd m.b.t. extra kosten in het kader van de opvang en inburgering van vluchtelingen. Zowel in 2024 als 2025 zetten wij in op extra taallessen, aanpassing van woningen voor grote gezinnen, het beter benutten van de bestaande woningvoorraad en de ondersteuning van dorpsinitiatieven. De exacte verdeling over 2024 en 2025 is nog lastig aan te geven. Wij verwachten in 2024 € 130.000 en in 2025 € 100.000 uit te geven.
Deze kosten worden ten laste gebracht van de daarvoor bestemde reserve.

Actualisatie budget rijksmiddelen jeugdbescherming	**-84**	**-84**	**-84**	**-84**

In de meicirculaire 2024 heeft het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld voor het verlagen van de werkdruk in de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering door de gecertificeerde instellingen (GI's). Deze middelen dienen ter compensatie voor de extra kosten die gemeenten maken in aanloop naar een landelijk tarief. Voor Zevenaar betekent dit een compensatie van € 84.000 per jaar.

Actualisatie budget verbeteren dienstverlening aanpak armoede en schulden	**-89**	**-89**	**-89**	**-89**

Vanuit de 'Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden', die in juli 2022 aan de Tweede Kamer is gepresenteerd, heeft het kabinet via het gemeentefonds € 40 miljoen aan structurele middelen voor betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn voor 2023 incidenteel aan gemeenten beschikbaar gesteld. De toekenning (via de meicirculaire 2024) vanaf 2024 is structureel om gemeenten verder in staat te stellen om strategisch en doelgericht te handelen en hun activiteiten uit te breiden zoals het verdubbelen van het gebruik van schuldhulpverlening en het bevorderen van activiteiten om armoede onder kinderen te bestrijden. Het extra structurele budget voor Zevenaar bedraagt € 89.000. Per saldo budgettair neutraal in combinatie met de algemene uitkering.

Actualisatie investering Stationsplein 4 Zevenaar	**0**	**0**	**0**	**0**

In de raadsvergadering van 24 april 2024 is besloten tot de aankoop van het pand Stationsplein 4 te Zevenaar. In totaal € 1.726.000. Hiervan hevelen wij € 50.000 over naar een apart actief voor de grond. Voor het pand resteert daardoor € 1.676.000.

Budgetmutatie bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds'	**-625**	**0**	**0**	**0**

In 2022 is de bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds' gecreëerd om ondersteuning te bieden vanwege de gestegen energiekosten. In de raadvergadering van 29 november 2023 is unaniem een motie aanvaard die ertoe strekt het fonds ook in 2024 van kracht te laten zijn. Het fonds is voortgezet als tijdelijk energiefonds en is van kracht over de periode 1 juli 2023 tot 1 juli 2024. In deze voortgangsrapportage worden de kosten van het 1e halfjaar opgenomen. Deze kosten (totaal € 625.000 voor uitkeringen aan personen, instellingen en verenigingen en uitvoering) worden ten laste gebracht van de daarvoor bestemde reserve.

Budgetmutatie gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	**-6**	**0**	**0**	**0**

Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om preventie van discriminatie op lokaal niveau. Voor de kerntaken van de ADV's krijgen gemeenten sinds 2009 structureel middelen via het gemeentefonds. Vanaf dit jaar krijgen gemeenten middelen (meicirculaire 2024) om samen met hun ADV's méér aan preventie te kunnen doen.
De decentralisatie-uitkering maakt het mogelijk om op lokaal niveau maatwerk te kunnen toepassen. De ADV's kunnen gemeenten aan de hand van hun meldingscijfers adviseren over onderwerpen die hen zijn opgevallen binnen die gemeenten. Hiervoor is in 2024 landelijk in totaal € 2,5 miljoen beschikbaar.

Het ministerie van BZK werkt momenteel aan een stelselherziening voor de ADV's en kondigde in een eerdere Kamerbrief en een brief aan alle gemeenten aan dat er vooruitlopende op de stelselherziening extra middelen beschikbaar zijn voor gemeenten. De middelen vanaf 2025 zullen naar verwachting in de komende septembercirculaire worden verwerkt.
Het incidenteel voor 2024 extra beschikbaar gestelde budget voor Zevenaar bedraagt € 6.322.

Budgetmutatie inhuur extern personeel sociaal domein	**-510**	**0**	**0**	**0**

De transformatie in het Sociaal Domein is ingrijpend. Vooral door met name het Integraal Zorgakkoord, Het Gezond en Actief Leven Akkoord, de Hervormingsagenda Jeugd, en de doordecentralisatie Beschermd Wonen regionaal en lokaal te vertalen. Naast de landelijke wetten in het zorgdomein hebben we ook lokaal te maken met stevige opgaven in het brede maatschappelijk domein; De ontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek, revitalisering van sportpark Hengelder en enkele onderwijshuisvestingsvraagstukken in het primair en voortgezet onderwijs zijn bekende voorbeelden daarvan. Tegelijk zien we dat in de huidige arbeidsmarkt vacatures moeilijk in te vullen zijn. Het bovenstaande vraagt eenmalig om een ophoging van het inhuurbudget 2024. Daarbij is al rekening gehouden met extra rijksmiddelen. Deze zijn echter niet toereikend gebleken om alle lokale en regionale inzet te verantwoorden. Dit levert een eenmalig nadeel in 2024 op van € 510.000.

Het verloop van medewerkers in het domein is groot. Dit heeft geleid tot een groot aantal vacatures. De vrijvallende formatie is niet toereikend voor het dekken van de inhuur. Om de continuïteit en tijdige afhandeling van de wettelijke taken en de gemeentelijke ambities te borgen is vervanging van uitgevallen en vertrekkende collega's noodzakelijk. Naast het openstellen van vacatures voor vaste krachten is ook ingezet op inhuur.

Het langdurig ziekteverzuim is hoog. Daarom is, meer dan verwacht, extern personeel ingehuurd om deze uitval te compenseren.

In 2023 en 2024 zijn veel junior-medewerkers in vaste dienst getreden. Voor het opleiden en begeleiden van deze medewerkers wordt een beroep gedaan op senior medewerkers. Inmiddels is, tegen de landelijke trend op de arbeidsmarkt in, voor het overgrote deel van de vacatures vast personeel geworven. Organisatie breed streven wij er naar vacatures in te vullen met vaste medewerkers.

De organisatieontwikkeling is gepaard gegaan met een nieuwe organisatiestructuur. Daardoor bestond het management in het begin van het jaar uit interim-managers. Bij de overgang naar het vaste management heeft een warme overdracht plaatsgevonden. Daarnaast is inhuur van management uiteraard ook duurder dan vaste managers.
Voor 2025 zetten we, zoals hiervoor aangegeven, waar mogelijke en nodig in op vaste bezetting en blijven we investeren in opleiding en ontwikkeling van de nieuwe vaste medewerkers.

Budgetmutatie sociaal ontwikkelbedrijven	**-155**	**0**	**0**	**0**

Het Rijk heeft via de meicirculaire 2024 incidenteel middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de inrichting van een duurzame infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 155.000. De middelen zijn beschikbaar gesteld omdat het belangrijk is dat iedereen dezelfde kansen heeft om mee te doen op de arbeidsmarkt. In deze opgaven spelen sociaal ontwikkelbedrijven een zeer belangrijke rol. Zij zorgen ervoor dat mensen die niet, of niet zonder meer bij reguliere werkgevers aan de slag kunnen, toch een kans op krijgen op de arbeidsmarkt. Op regionaal niveau (in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland) wordt door gemeenten een onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van sociaal ontwikkelbedrijven in onze regio. Vraag daarbij is vooral welke vormen van dienstverlening voor de toekomst bij het sociaal ontwikkelbedrijf belegd kunnen gaan worden.

Budgetmutatie voorziening oninbare vorderingen RSD	**450**	**0**	**0**	**0**

Er heeft een analyse plaatsgevonden van de werkelijke afboekingen op vorderingen bij de RSD. Hieruit is gebleken dat de werkelijke percentages van de afgelopen jaren lager liggen dan waar wij mee rekenen bij het vormen van de voorziening. Vooruitlopend op de jaarrekening 2024 ramen wij alvast een correctie op de mutatie van de voorziening per 31-12-2024. We verwachten een (incidenteel) voordeel van € 450.000 in 2024.

Budgetmutatie zorgkosten Wmo en Jeugd	**949**	**0**	**0**	**0**

Bij de 1e voortgangsrapportage 2024 zijn de ramingen voor de zorgkosten aangepast in verband met de forse structurele tariefstijgingen. Dit naar aanleiding van het onderzoek naar reële kostprijzen. Bij de jaarrekening is gebleken dat de zorgkosten over 2023 lager zijn uitgevallen. Wanneer we rekening houden met deze definitieve cijfers over 2023 dan kunnen de ramingen naar beneden worden bijgesteld. Bij de kadernota 2025 zijn de effecten vanaf 2025 opgenomen. Het effect voor 2024 (€ 949.000) wordt in deze voortgangsrapportage meegenomen.

Middelen specifieke uitkering kinderopvangtoeslagproblematiek	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor de gemeentelijke taak met betrekking tot de kinderopvangtoeslagenproblematiek worden kosten gemaakt. Wij verwachten een bedrag van € 325.000 uit te geven. Deze begrotingswijziging is budgettair neutraal omdat de uitgaven door het Rijk via een specifieke uitkering worden vergoed.

Totaal mutaties	**-989**	**-1.548**	**-267**	**-148**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budget opvang en begeleiding vluchtelingen uit bestemmingsreserve	**130**	**100**	**0**	**0**

Bij de jaarrekening 2023 is een bestemmingsreserve gecreëerd m.b.t. extra kosten in het kader van de opvang en inburgering van vluchtelingen. Zowel in 2024 als 2025 zetten wij in op extra taallessen, aanpassing van woningen voor grote gezinnen, het beter benutten van de bestaande woningvoorraad en de ondersteuning van dorpsinitiatieven. De exacte verdeling over 2024 en 2025 is nog lastig aan te geven. Wij verwachten in 2024 € 130.000 en in 2025 € 100.000 uit te geven.
Deze kosten worden ten laste gebracht van de daarvoor bestemde reserve.

Budgetmutatie bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds'	**625**	**0**	**0**	**0**

In 2022 is de bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds' gecreëerd om ondersteuning te bieden vanwege de gestegen energiekosten. In de raadvergadering van 29 november 2023 is unaniem een motie aanvaard die ertoe strekt het fonds ook in 2024 van kracht te laten zijn. Het fonds is voortgezet als tijdelijk energiefonds en is van kracht over de periode 1 juli 2023 tot 1 juli 2024. In deze voortgangsrapportage worden de kosten van het 1e halfjaar opgenomen. Deze kosten (totaal € 625.000 voor uitkeringen aan personen, instellingen en verenigingen en uitvoering) worden ten laste gebracht van de daarvoor bestemde reserve.

Totaal reservemutaties	**755**	**100**	**0**	**0**

7. VOLKSGEZONDHEID EN DUURZAAMHEID

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden volksgezondheid, milieu en duurzaamheid. Volksgezondheid richt zich op een gezonde leefomgeving en leefstijl. Milieu richt zich op de onderdelen lucht, geluid, bodem, externe veiligheid en duurzaamheid (klimaat).
Over duurzaamheid/klimaat zijn in het Nationaal Klimaatakkoord afspraken gemaakt waarbij de uitvoering bij de gemeenten is belegd. De aanpak en invulling van Zevenaar is onderverdeeld in de 'resultaten': energietransitie, warmtetransitie, circulaire economie/fairtrade gemeente en klimaatadaptatie.

Ontwikkelingen
Volksgezondheid
Gemeenten hebben de wettelijke taak zorg te dragen voor de publieke gezondheidszorg voor hun inwoners. Deze publieke gezondheidszorg wordt uitgevoerd door de GGD (VGGM) en biedt gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende maatregelen voor alle inwoners (Algemeen Publieke Gezondheidszorg) en preventieve jeugdgezondheidszorg voor 0-18 jarigen (Jeugdgezondheidszorg). Voor de Algemeen Publieke Gezondheidszorg (APG) en de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) geldt dat in 2022-2023 een aantal taken tijdelijk niet of minder uitgevoerd zijn vanwege financiële en personele krapte. Voor 2024 heeft een bijstelling van budgetten plaatsgevonden en is personeel geworven, waarmee in 2024 alle basistaken APG en JGZ weer kunnen worden uitgevoerd. Volgens planning volgt besluitvorming voor een toekomstbestendige GGD in november 2024.

Transitievisie warmte
Vanwege landelijke ontwikkelingen worden andere eisen gesteld aan de Transitievisie warmte. De gemeente moeten per (cluster van) dorp(en) of wijk(en) onderzoeken wat het beste alternatief voor aardgas is. Dit onderzoek wordt/is na de zomer 2024 afgerond en is een bouwsteen voor de actualisatie van de Transitievisie warmte.

Ontwikkelingen wettelijk instrumentarium warmte transitie
Naar aanleiding van de klimaatdoelstellingen is het streven om de gebouwen en woningen in Nederland in 2050 aardgasvrij te maken. Collectieve warmtesystemen gaan hier een grote rol in spelen en daarom is de Wet collectieve warmte (Wcw) in het leven geroepen. Op 19 juni 2024 is de Wcw aangeboden aan de Tweede Kamer waarin het advies van de Raad van State is verwerkt.
De eerder gecommuniceerde datum van inwerkingtreding van de Wcw van 1 januari 2025 lijkt niet realistisch en is nu afhankelijk van de snelheid van de behandeling door de Eerste en Tweede Kamer.

Daarnaast is de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) voorgesteld en biedt gemeenten de mogelijkheid om lokale regels te maken omtrent de warmtetransitie. De belangrijkste maatregel die de gemeenten geboden wordt, is om wijken van het aardgas af te sluiten. De gemeente moet dan met een voorkeursalternatief komen.
De Tweede kamer heeft op 23 april 2024 ingestemd met het voorstel Wgiw. De Wgiw is pas definitief nadat de Eerste Kamer ermee instemt, en de wet is gepubliceerd in de Staatscourant. Het is de bedoeling dat de wet per 1 januari 2025 van kracht is.

Beleidskaders
- Milieubeleidsplan 2013-2030 Zevenaar
- Beleidsvisie Externe Veiligheid 2012 Zevenaar
- Nota Bodembeheer 2011 Zevenaar
- Geluidbeleid 2008 Zevenaar
- Geluidbeleid Rijnwaarden
- Watertakenplan de Liemers 2022-2026 (2022)
- Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (DPRA) (2022)
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Beheerplan water en riolering (2022)

- Beheerplan begraafplaatsen (2022)
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)

WAT WILLEN WE?

7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Wij willen een bijdrage leveren aan een gezonder Zevenaar. Dit bereiken we door meer dan een goede gezondheidszorg alleen. De omgeving waarin we leven is ook belangrijk om ons geestelijk en lichamelijk fit te voelen. We werken ook aan een duurzame samenleving. Zo borgen we de toekomstbestendigheid en leefbaarheid van de samenleving voor onze toekomstige generaties.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
7.1.1 Wij optimaliseren de aanwezigheid van AED's in wijken en dorpen	2022-2025		
7.1.2 Wij werken aan verbetering van aanrijdtijden van ambulancezorg	2022-2025		
7.1.3 Wij versterken de ondersteuning van (aanstaande) ouders en bieden van passende hulp aan kwetsbare (aanstaande) ouders	2023-2025		
7.1.4 Wij zetten ons in voor behoud van de ziekenhuiszorg in ziekenhuis Rijnstate Zevenaar	2022-2025		
7.2.1 Wij stimuleren maatschappelijke discussie, bewustwording en voorlichting over de energietransitie	2023-2026		
7.2.2 Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed	2025-2026		
7.2.3 Wij werken in de regio samen aan de regionale energiestrategie	2023e.v.		
7.2.4 Wij zetten in op energiebesparing	2023-2026		
7.2.5 Wij verruimen de laadinfrastructuur voor elektrische auto's	2022-2026		
7.3.1 Wij voeren de plannen van de Warmtevisie uit	2023-2026		
7.3.2 Wij zetten in op een warmtenet en het gebruik van restwarmte	2023-2026		
7.4.1 Wij zetten ons in voor het keurmerk Fairtrade gemeente	2023-2026		
7.4.2 Wij werken aan de opgave circulaire economie, ook via de Groene Metropoolregio	2023-2025		
7.4.3 Wij vernieuwen het afvalbeleid	2024-2025		
7.5.1 Wij nemen maatregelen ter voorkoming van wateroverlast en droogte	2023-2026		
7.5.2 Wij verminderen hittestress	2024-2026		
7.6.1 Wij onderzoeken de mogelijkheden van verbeteren van de luchtkwaliteit	2023-2024		

7.1 Verbeteren van de volksgezondheid in Zevenaar

7.1.1 Wij optimaliseren de aanwezigheid van AED's in wijken en dorpen 2022-2025

Er zijn in de afgelopen periode al de nodige AED's geplaatst in wijken en dorpen. We beoordelen in de komende periode of er nog aanvulling gewenst is en hoe we het beheer borgen. We onderzoeken een subsidieregeling, met name voor opleidingen. Crowdfunding en andere vormen van financiering willen we aanmoedigen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Op 23 april 2024 heeft het college besloten de subsidieregeling Sport, Cultuur en Welzijn 2024 aan te passen. Er is een waarderingssubsidie toegekend aan Stichting Liemers Hartveilig voor het creëren van een dekkend AED-netwerk in wijk Zevenaar (m.u.v. Groot Holthuizen). De subsidieregeling voor de overige wijken blijft ongewijzigd. Ook heeft de gemeente een opdracht verstrekt aan stichting Liemers Hartveilig om namens de gemeente een AED-vlekkenplan te beheren, dit voor alle wijken in Zevenaar.

7.1.2 Wij werken aan verbetering van aanrijdtijden van ambulancezorg 2022-2025

Met de VGGM blijven we in overleg om de aanrijdtijden van ambulance spoedritten te verbeteren in een aantal kernen. Daarbij houden we rekening met ontwikkelingen in de ambulancezorg, infrastructurele werken en positionering van de ambulanceposten in de regio.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De raad(scommissie) is geïnformeerd over de aanrijdtijden en de context daaromheen. We houden continu vinger aan de pols.

7.1.3 Wij versterken de ondersteuning van (aanstaande) ouders en bieden van passende hulp aan kwetsbare (aanstaande) ouders 2023-2025

Ook al in de fase voor de geboorte van een kind ondersteunen we kwetsbare (aanstaande) ouders. Hierbij sluiten we sinds 2020 aan bij het landelijke project Kansrijke Start voor alle kinderen. Binnen dit kader bieden we de doelgroep laagdrempelige ondersteuning thuis met initiatieven als Voorzorg en Nazorg voor kwetsbare (aanstaande) ouders en Sterk Ouderschap voor ouders die vragen om een steuntje in de rug. We willen dit aanbod uitbreiden met o.a. groepsbijeenkomsten voor aanstaande jonge ouders. Dit is wat de doelgroep zelf als wens heeft aangegeven. De inzet kan een preventieve werking hebben op de lange termijn.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In het tweede kwartaal 2024 zijn wekelijkse inloopbijeenkomsten voor aanstaande ouders en jonge ouders gestart in Zevenaar. Stichting Humanitas coördineert deze activiteit en werkt hierbij samen met onder andere Kunstwerk! (de Bibliotheek) en de GGD (consultatiebureau). Vrijwilligers uit onze gemeente helpen de (aanstaande) ouders tijdens de bijeenkomsten. Er is veel belangstelling uit de doelgroep voor dit initiatief. Verder zijn er netwerkbijeenkomsten. Deze groepsbijeenkomsten zijn onderdeel van het lokale plan Kansrijke Start eerste 1000 dagen. Verder hebben we een ontmoeting Kansrijke Start voor betrokken organisaties in Zevenaar georganiseerd. Dit heeft onder andere als resultaat opgeleverd dat organisaties meer kennis hebben van de sociale kaart. Bijvoorbeeld aanbod voor hulp aan (aanstaande) ouders met jonge kind met armoedeproblematiek. Zo kunnen organisaties ouders sneller in contact brengen met passende hulp.

7.1.4 Wij zetten ons in voor behoud van de ziekenhuiszorg in ziekenhuis Rijnstate Zevenaar 2022-2025

Ziekenhuis Rijnstate Zevenaar blijft behouden voor Zevenaar en omgeving. Met handhaving van het huidige aanbod van zorg onderzoeken we mogelijkheden voor toevoeging van versterkende (specialistische) functies voor gezondheidszorg op deze locatie, bijvoorbeeld geriatrische voorzieningen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Geen bijzonderheden.

7.2 Inzetten voor uitsluitend gebruik van duurzame vormen van energie

7.2.1 Wij stimuleren maatschappelijke discussie, bewustwording en voorlichting over de energietransitie 2023-2026

Samen met onze inwoners en bedrijven staan we voor de opgave energietransitie. Dat willen we bereiken door ons in te zetten op het besparen van het energieverbruik en op een overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame vormen van energie. Wij geven ruimte aan initiatieven uit de samenleving, die een bijdrage leveren aan de energietransitie. We willen in dialoog met inwoners en andere betrokkenen samen een koers uit stippelen hoe Zevenaar in 2050 CO_2 neutraal is. Samen met onze inwoners gaan we op zoek naar de beste alternatieve energiebronnen voor Zevenaar en op welke locaties deze het best gerealiseerd kunnen worden. Via het energieloket, energiecoaches en campagnes als Kids groen en duurzaam, energiebesparing woningvoorraad en door middel van informatievoorziening aan bedrijven (samen met de ODRA) zorgen we voor de nodige bewustwording en gedragsverandering.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Dialoog met de samenleving
De start van het project *dialoog met de samenleving* is iets vertraagd doordat de opdracht later dan gepland is verleend. De eerste uitkomsten van de straatgesprekken worden na de zomer 2024 verwacht. De verdere uitvoering zal ook in 2025 plaatsvinden.

Aanpak energiecoaches
Sinds 1 juli 2024 zijn wij een nieuwe samenwerking aangegaan met Liemers Kunstwerk! met betrekking tot de Aanpak Energiecoaches. Een onderdeel van deze samenwerking is dat Liemers Kunstwerk! fysieke ondersteuningsloketten inricht in de vier bibliotheken in gemeente Zevenaar. Inwoners die bijvoorbeeld niet digitaal vaardig zijn, kunnen hier geholpen worden met het verkrijgen van informatie die nu alleen online beschikbaar is of het invullen van de digitale Huisscan op het energieloket van gemeente Zevenaar.

7.2.2 Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed 2025-2026

De CO_2-Prestatieladder zetten we in om als organisatie op de onderdelen energie inkoop, mobiliteit en eigen vastgoed (gemeentehuis, Turmac Cultuurfabriek en de gemeentewerf) 100% CO_2-neutraal zijn.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In vervolg op het vastgestelde Klimaatplan 'op weg naar een klimaatneutrale organisatie' (vastgesteld november 2023 door het college van B&W) is in juli gestart met het opstellen van een uitvoeringsprogramma Klimaatneutrale Organisatie, het ontwikkelen van een klimaatmonitor en een duurzaamheidsrapportage. In het uitvoeringsprogramma geven wij een nadere uitwerking aan de doelstellingen uit het Klimaatplan op gebied van CO_2- en energiereductie en circulariteit'.

Het doel van het uitvoeringsprogramma is het bieden van handelingsperspectief aan de eigen organisatie: welke acties en maatregelen moeten getroffen worden voor het behalen van de vastgestelde doelstellingen. Volgens de huidige planning wordt het uitvoeringsprogramma eind 2024 afgerond en vervolgens op bestuurlijke route gebracht.

7.2.3 Wij werken in de regio samen aan de regionale energiestrategie 2023-e.v.

Via de Groene Metropoolregio dragen wij bij aan de totstandkoming van een Regionale Energie Strategie (RES). Het RES moet de energietransitie, het overschakelen van fossiele energie naar duurzame energie, mogelijk maken.
Dit gebeurt bijvoorbeeld via zonnevelden, windturbines of warmte uit de bodem. De gezamenlijke ambitie en de zoekgebieden voor duurzame opwek zijn in het RES 1.0 besluit vastgelegd. Verder is de basis gelegd voor de Regionale Structuur Warmte.
Naast duurzaamheid is ook het ruimtelijk aspect van belang. De regio werkt onder andere via een plan Milieueffectrapportage (MER) aan de onderbouwing van de keuzes, die in de RES 2.0 moeten worden gemaakt.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Het uitvoeringsplan (UVP) Regionale Energiestrategie (RES) Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is geactualiseerd. Hierin is afgesproken hoe we de komende jaren gaan samenwerken, hoe we komen tot uitvoering van de RES 1.0 en op welk niveau (lokaal, bovenlokaal, regionaal of bovenregionaal).

7.2.4 Wij zetten in op energiebesparing 2023-2026

De energierekening wordt voor iedereen hoger, de noodzaak en urgentie van de energie- en warmtetransitie is en wordt belangrijker. Daarom moet iedereen mee kunnen doen. We maken slim gebruik van landelijke regelingen en subsidietrajecten. Kennis en kunde worden zoveel mogelijk gedeeld via bestaande platforms/kanalen (zoals het energieloket en energiecoaches). Deelname aan landelijke subsidieregelingen biedt de mogelijkheid van subsidie voor kleine energiebesparende maatregelen. Die deelname zetten wij voort. Ook onze eigen subsidieregeling voor toekomstbestendig wonen blijven we inzetten voor het stimuleren van energiebesparende maatregelen.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Op 27 februari 2024 heeft het college van B&W ingestemd met het Isolatieprogramma Zevenaar. In dit programma is vastgelegd hoe wij eigenaar-bewoners in de gemeente Zevenaar van grondgebonden woningen met een energielabel D, E, F en G of met twee of meer slecht geïsoleerde bouwdelen gaan helpen bij het isoleren van hun woning. In juni 2024 is gestart met het opstellen van een Europese aanbesteding voor een uitvoeringspartij die namens de gemeente Zevenaar uitvoering geeft aan het programma: de lokale aanpak isolatie gemeente Zevenaar. Volgens de huidige planning start de implementatie in Q4 2024 en loopt deze door tot en met 2028 of uiterlijk 2030, afhankelijk van het tijdstip waarop de doelstellingen behaald zijn.

Voordat bepaalde isolatiemaatregelen getroffen kunnen worden is het wettelijk vereist om ecologisch onderzoek uit te laten voeren. Daarom geven wij momenteel ook uitvoering aan het opstellen van een Europese aanbesteding voor het contracteren van een ecologisch bureau dat gebiedsgericht onderzoek dient uit te voeren naar beschermde soorten en daaropvolgend een soortenmanagementplan dient op te stellen. In het soortenmanagementplan worden de populaties en leefgebieden van beschermde soorten binnen de gemeente in kaart gebracht en worden de maatregelen beschreven om deze soorten te beschermen en te stimuleren. Volgens de huidige planning start de implementatie in Q1 2025.

Daarnaast continueren we onze stimuleringslening Toekomstbestendig Wonen, de inzet van het digitale energieloket en de inzet van energiecoaches.

7.2.5 Wij verruimen de laadinfrastructuur voor elektrische auto's 2022-2026

Via een laadvisie willen we aangeven hoe Zevenaar een bijdrage kan leveren aan de totstandkoming van een landelijk dekkend netwerk laadpalen. Wij sluiten daarbij aan op de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL), opgesteld door provincie, gemeenten, marktpartijen en netbeheerders. Wij werken daarvoor samen in de Samenwerkingsregio Oost.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Begin 2024 heeft ElaadNL Outlooks een nieuwe prognose afgegeven over de vraag naar publieke laadinfrastructuur in de gemeente Zevenaar. Deze prognose wijkt af van een eerdere prognose die als doelstelling is vertaald in de Integrale Laadvisie van de gemeente Zevenaar (september 2021). De nieuwe prognose voor 2025 bedraagt het realiseren van 202 laadpalen, in plaats van de eerder geprognosticeerde 169 laadpalen. Momenteel zijn in de gemeente Zevenaar 84 publieke laadpalen gerealiseerd en zijn er 36 laadpalen in ontwikkeling (totaal 120). Oftewel, ruim 59% van het geprognosticeerde aantal laadpalen dat in 2025 gerealiseerd dient te zijn, is gerealiseerd of in ontwikkeling. Op basis van de in de laadvisie bepaalde 'proactieve palen' en 'paal volgt auto' strategieën, in relatie tot het aantal resterende goedgekeurde posities voor laadpalen (96), verloopt de opgave voor publieke laadinfrastructuur volgens plan.

7.3 Werken aan een aardgasvrij Zevenaar in 2050

7.3.1 Wij voeren de plannen van de Warmtevisie uit 2023-2026

Het Nationaal Klimaatakkoord heeft de regie van de warmtetransitie bij de gemeenten neergelegd, om te komen tot alternatieven voor aardgas als warmtebron. In Zevenaar moeten ongeveer 20.000 woningen aardgas vrij worden, waarbij betaalbaarheid en betrouwbaarheid belangrijke uitgangspunten zijn. Dit hebben we vastgelegd in de Warmtetransitievisie (vastgesteld 2019).

De planning om het proces in de wijken en dorpen van Zevenaar te starten om aardgas vrij te worden is vanwege financiële afwegingen bij de Kadernota 2020-2023 getemporiseerd. Er is afgesproken dat vanaf 2023 de verdere uitrol versneld opgepakt gaat worden. De planning wordt daarvoor geactualiseerd. In 2023 starten we de uitvoering van de warmtevisie. Daarin staat de aanpak van het energiezuiniger en aardgasvrij maken van de woningen in de gemeente Zevenaar. Per kern dorp, wijk of en buurt wordt bekeken welke de meest logische alternatieven voor aardgas zouden kunnen zijn en wanneer. Er wordt een termijn van 2 jaar ingepland voor overleg en planvorming met de bewoners.

In Angerlo is al een pilot voor de warmtetransitie opgestart. Het opgestelde plan, vastgesteld door de gemeenteraad op 29 september 2021, vormt de basis voor een uitvoeringsplan. Voor het opstellen daarvan wordt gewerkt door alle betrokken partijen (bewoners, woningcorporatie, netbeheerder en gemeente) samen in de Programma Organisatie Angerlo. De ervaringen en uitkomsten van deze pilot zijn waarschijnlijk goed bruikbaar voor de uitrol over rest van de gemeente.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Niet volgens plan	Volgens plan

De Transitievisie warmte moet als een warmteprogramma onderdeel uit gaan maken van de Omgevingsvisie of -plan. Het concept van het warmteprogramma wordt eind 2024 begin 2025 verwacht en gaat onder andere per dorp inzicht geven in kansrijke en -arme alternatieven voor aardgas.

7.3.2 Wij zetten in op een warmtenet en het gebruik van restwarmte 2023-2026

Met de woningbouwcorporaties en de provincie onderzoekt de gemeente de mogelijkheden van een warmtenet voor de stad Zevenaar. Daarvoor is in 2020 een plan opgesteld. De onderzoeksresultaten geven aanleiding over te gaan tot een intentieovereenkomst (einde 2022) en vervolgens toe te werken naar een samenwerkingsovereenkomst (2023) met als doel de aanleg van een warmtenet.
Verder vindt een onderzoek plaatst naar de mogelijkheden van het door trekken van dit warmtenet naar Didam (gemeente Montferland).

Op het Gelders Eiland is een businesscase in ontwikkeling voor het gebruik van de restwarmte van de steenfabriek in Spijk. De provincie, de gemeente en andere partijen dragen ook bij in de kosten van dit onderzoek.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Rol- en positie gemeente
Voor de externe ondersteuning bij het advies over de rol- en positiebepaling van de gemeente Zevenaar in het publieke aandeel van warmtenetten zetten wij de Specifieke Uitkering (SpUk) Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) in.

Warmtenet stad Zevenaar
Vanwege de ontwikkelingen rondom de verhouding privaat – publiek bij warmtenetten heeft het warmtebedrijf waarmee we in overleg waren alle nieuwe ontwikkelingen stopgezet. Voor ons was dit de reden om te onderzoeken wat de opties zijn voor een eigen afkoppeling direct bij de bron (AVR). Mede vanwege de vertraging van invoering van het nieuwe wettelijk kader worden de resultaten van dit onderzoek eind 2024/begin 2025 verwacht.

Warmtenet Spijk
Het onderzoek naar een warmtenet in Spijk is positief en samen met de partners wordt aan het vervolg gewerkt.

7.4 Werken aan een volledig circulaire economie in 2050

7.4.1 Wij zetten ons in voor het keurmerk Fairtrade gemeente 2023-2026

Met de werkgroep Fairtrade gemeente Zevenaar zetten we ons in om het keurmerk Fairtrade gemeente te verwerven. De voorbereidingen zijn nagenoeg afgerond. Naar verwachting kan het keurmerk nog in 2022 worden aangevraagd en vindt toekenning plaats in 2023. Dat is een eerste stap naar verantwoord inkopen tegen een eerlijke prijs.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Niet volgens plan

Dit jaar is de werkgroep weer zichtbaar geweest bij de jaarlijkse avondvierdaagse. Ditmaal in de stad Zevenaar, waar Fairtrade bananen werden uitgedeeld aan wandelaars. Daarnaast is de werkgroep meerdere malen aanwezig geweest op de weekmarkt in Zevenaar waar bezoekers een Fairtrade kop koffie konden krijgen. Ook heeft de werkgroep een samenwerking gestart met Stichting Activiteitencommissie Zevenaar onder pijler 7 'Aardig voor de aarde' van de 7-Aardigheden, en zijn er ook dit jaar weer nieuwe ondernemers en instellingen aangesloten bij de campagne. Het totaal aantal aangesloten deelnemers staat nu op 45.

De werkgroep Fairtrade Gemeente heeft ook een zogeheten verdiepingsplan opgesteld met acties en maatregelen die de werkgroep kan uitvoeren om Fairtrade nog meer onder de aandacht te brengen van inwoners, bedrijven en instellingen.

Een knelpunt waar de werkgroep tegenaan loopt, is de lage bezettingsgraad van vrijwilligers die deelnemen aan de werkgroep. Momenteel telt de werkgroep drie actieve vrijwilligers die zich enkele uren per week inzetten voor de campagne. Helaas blijkt dat drie vrijwilligers amper voldoende uitvoeringskracht kunnen leveren voor het uitvoeren van de benodigde acties en maatregelen om de titel Fairtrade Gemeente te behouden. Een aantal wervingsberichten voor het aantrekken van nieuwe vrijwilligers heeft helaas nog geen vruchten afgeworpen.

Voorstel raad
Kennisnemen van de stand van zaken.

7.4.2 Wij werken aan de opgave circulaire economie, ook via de Groene Metropoolregio 2023-2025

Een circulaire economie is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen. Het vormt een gesloten kringloop, waarin producten en grondstoffen hun waarde behouden. Zevenaar heeft als doelstelling in 2030 50% en 2050 100% circulair te zijn. Via een routekaart circulaire economie zetten we routes uit om dat doel te bereiken.
Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Wij nemen deel aan de opgave circulaire regio van de Groene Metropoolregio 2023-2025. Via deze regionale samenwerking bevorderen we circulaire opdrachtgeverschap en inkoop in de grond-, weg en waterbouw.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Circulaire routekaart
In het kader van het toewerken naar een klimaatneutrale organisatie is in juli gestart met het opstellen van een uitvoeringsprogramma Klimaatneutrale Organisatie. In het uitvoeringsprogramma wordt een nadere uitwerking gegeven aan de doelstellingen uit het Klimaatplan 'op weg naar een klimaatneutrale organisatie op gebied van CO2- en energiereductie en circulariteit'. Binnen het uitvoeringsprogramma wordt tevens de Circulaire routekaart vormgegeven met als doel het bieden van handelingsperspectief aan de eigen organisatie: welke acties en maatregelen moeten getroffen worden voor het behalen van de circulaire doelstellingen. Volgens de huidige planning wordt het uitvoeringsprogramma eind 2024 afgerond en vervolgens op bestuurlijke route gebracht.

Regionale samenwerking
In 2023 heeft gemeente Zevenaar zich aangesloten bij de regionale Woondeal 2.0 regio Arnhem-Nijmegen en het regionaal programma 'Conceptueel en Circulair Bouwen'. In navolging hierop is gestart met het opstellen van een regionaal plan van aanpak om de gestelde doelstellingen naar de praktijk te vertalen met het streven deze aanpak eind 2024 af te ronden.

7.4.3 Wij vernieuwen het afvalbeleid 2024-2025

Het plaatsen van ondergrondse containers voor restafval bij hoogbouw is het laatste grote onderdeel van de harmonisatie van het afvalbeleid. Ook het nieuwe aanbiedstation op 7Poort nadert zijn voltooiing. In 2023 kunnen we de effecten van deze ontwikkelingen op het afvalaanbod en de afvalscheiding in kaart brengen. Mede op basis daarvan moet de gemeente brengen we in beeld hoe we verder willen met het afvalbeleid in de toekomst, welke doelen wij nastreven en welke middelen hiervoor nodig zijn. Hierna volgt actualisatie van het afvalstoffenbeleid. Wij moeten daarnaast bepalen hoe wij in overleg met de gemeente Montferland gevolg willen geven aan het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de Reinigingsdienst De Liemers (RDL).

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In januari 2024 is een notitie behandeld in de raad om het ambitieniveau vast te stellen. In de vergadering van juni 2024 heeft de raad een Plan van Aanpak vastgesteld voor de inzameling van luier- en incontinentiemateriaal. Eind 2025 worden de maatregelen geëvalueerd. Na de evaluatie van de maatregelen stellen wij eventueel aanvullende maatregelen voor in een beperkt afvalstoffenplan conform het besluit van de raad van 26 juni 2024.

7.5 Voorbereiden op klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor wateroverlast, hitte, verdroging en overstroming

7.5.1 Wij nemen maatregelen ter voorkoming van wateroverlast en droogte 2023-2026

Het klimaat verandert en daar moeten wij op inspelen. Wij hebben samen met de gemeenten Westervoort, Duiven en het Waterschap Rijn en IJssel het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie in de Liemers vastgesteld. Hierin is het beperken en voorkomen van wateroverlast en droogte ten gevolge van klimaatverandering geregeld. Het beperken en voorkomen van hittestress is hierin nog niet geregeld.

In het uitvoeringsplan is gekozen voor het scenario, waarin is gezocht naar zoveel mogelijk samenloop met andere ingrepen en aanpakken binnen gemeente Zevenaar. Maatregelen die worden getroffen in het kader van klimaatadaptatie dragen vaak ook bij aan andere doelen. De kosten van de klimaatmaatregelen worden gedekt uit het watertakenplan.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Zoals in het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie beschreven worden klimaatmaatregelen aangelegd wanneer er zich kansen voordoen op termijn, met andere woorden 'meekoppelen waar het kan'.
Ten behoeve van het beperken en voorkomen van wateroverlast en droogte als gevolg van klimaatverandering worden in lopende projecten (revitalisering Angerlo, herinrichting Raadhuisplein) gerealiseerd. Daarnaast worden voorbereidingen getroffen voor toekomstige projecten (Kop van Tolkamer, wijk Bloemenkamp, Schrijvershoek, Lobith, diverse inbreidingsprojecten, etc.).

Afgeronde taken:
- het maken van een afkoppelkansenkaart (in kaart brengen van potentieel geschikte locaties voor het infiltreren van hemelwater).

Daarnaast lopen in Liemers verband de volgende projecten:
- een plan voor het stimuleren van het afkoppelen/infiltreren van hemelwater door particulieren op eigen erf;
- het opstellen van een handboek voor de inrichting van een klimaatadaptieve openbare ruimte;
- een subsidieregeling voor het stimuleren van klimaatadaptieve maatregelen op particulier terrein;
- het opstellen van een klimaattoets om natuurinclusief en klimaatbestendig ontwerpen de norm te maken;
- een onderzoek opstellen naar het gemeentelijk vastgoed klimaatadaptief inrichten;
- het opstellen van een actieplan klimaatadaptieve schoolpleinen;
- het concreet maken en meenemen van klimaatadaptatie in prestatieafspraken.

7.5.2 Wij verminderen hittestress 2024-2026

Voor de structurele aanpak voor het verminderen van hittestress in de gemeente wordt in 2023 een programma ontwikkeld en dit wordt geborgd in het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Gerealiseerd

In het watertakenplan is als gezamenlijke maatregel benoemd het opstellen van een hitteplan. De drie Liemerse gemeenten en het waterschap Rijn en IJssel hebben allen ingestemd met uitvoering van de maatregelen in het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie waaronder dus ook deze maatregel.

De provincie Gelderland heeft aanpak van Hittestress als een van de speerpunten benoemd. De gemeenten hebben in 2024 een centraal hitteplan opgesteld waarin opgenomen wordt wanneer, wat, wie en hoe gecommuniceerd wordt bij hittegolven. Dit plan hebben we opgesteld met de GGD en veiligheidsregio, zodat een brede vertegenwoordiging partners ontstond met één geluid. Het opstellen van het hitteplan is in 2024 afgerond.

In de grote revitaliseringsprojecten is extra budget beschikbaar voor het toepassen van hittestressmaatregelen in de vorm van toevoeging van groen en bomen.

Voorstel raad
Wij stellen voor om dit resultaat af te sluiten.

7.6 Verbeteren van de luchtkwaliteit

7.6.1 Wij onderzoeken de mogelijkheden van verbeteren van de luchtkwaliteit 2023-2024

Een goede luchtkwaliteit is belangrijk voor een gezonder en langer leven, met meer kwaliteit. Inzetten op het verbeteren van de luchtkwaliteit is daarom essentieel. We onderzoeken mogelijkheden voor subsidie of cofinanciering voor projecten die hiertoe bijdragen.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Op 19 maart 2024 heeft het college besloten dat de gemeente Zevenaar zal toetreden tot het Schone Lucht Akkoord (SLA). Het ondertekenen van het SLA zal in het vierde kwartaal 2024 plaatsvinden omdat de verwachting is dat we dan capaciteit hierop in kunnen zetten (een voorwaarde van het SLA). De raad is door middel van een RIB geïnformeerd die op 20 maart 2024 aan de gemeenteraad verstrekt is met nummer 2024-415.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	11.090	11.056	11.075	10.831
1e voortgangsrapportage 2024	-262	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	14	25	25
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**10.828**	**11.070**	**11.101**	**10.857**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
1. Autonome ontwikkelingen	0	**-7**	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	0	-7	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	30	**-16**	-16	-16
Actualisatie budgetten afval	30	-16	-16	-16
Totaal gemuteerde baten	**30**	**-23**	**-16**	**-16**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**10.858**	**11.047**	**11.085**	**10.841**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	14.521	14.145	13.507	13.454
1e voortgangsrapportage 2024	-27	203	15	15
Kadernota 2025	0	198	198	198
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-58	14	25	25
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**14.436**	**14.560**	**13.745**	**13.692**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	-37	**-7**	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	-37	-7	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	-752	**700**	-6	-21
Actualisatie afschrijvingslasten	-24	28	14	-2
Actualisatie budgetten afval	-20	-16	-16	-16
Actualisatie investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	0	-4	-4	-4
Actualisatie investeringen riolering	0	0	0	0
Budgetmutatie riolering minigemalen	0	0	0	0
Budgetmutatie stimuleren verduurzaming bij bedrijven en organisaties	-16	0	0	0
Fasering budget dialoog met de samenleving/campagne Zevenaar morgen	-70	70	0	0
Fasering budget opstellen soorten managementplan gemeentebreed	-300	300	0	0

Fasering budget uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025	-147	147	0	0
Fasering budget warmtenet stad Zevenaar	-175	175	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**-789**	**693**	**-6**	**-21**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**13.647**	**15.253**	**13.739**	**13.670**
Resultaat voor bestemming	**-2.789**	**-4.206**	**-2.655**	**-2.829**
Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	562	812	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	229	188	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-206	212	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	586	**1.211**	0	0
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	92	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	92	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**494**	**1.211**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-2.296**	**-2.995**	**-2.655**	**-2.829**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	**37**	**0**	**0**	**0**

Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024 € 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie afschrijvingslasten	**24**	**-28**	**-14**	**2**

Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.

Actualisatie budgetten afval	**50**	**0**	**0**	**0**

We hebben de budgetten afval nagelopen en een aantal bijgesteld. We verwachten bijvoorbeeld voor 2024 een vergoeding (€ 42.000) voor het leeghalen van de prullenbakken. Voor 2025 zijn deze inkomsten nog onzeker en daarom niet structureel begroot. Daarnaast verwachten we voor afvalinzameling-beleid lagere lasten (€ 20.000) omdat in plaats van een beleidsplan de nadere uitwerking van beleidsregels volstaat. Voor -restafval verwachten we hogere lasten (€ 25.000) in verband met indexering tarief en afvalstoffenbelasting. Totaal een verhoging van € 9,00 per ton ten opzichte van 2023. Voor -PMD zijn structureel lagere lasten (€ 25.000 en vanaf 2025 € 16.000) geraamd als gevolg van een nieuwe leverancier met betere afspraken ten aanzien van de inkoopprijzen. Voor papier en karton krijgen we een hogere verwerkingsvergoeding (€ 30.000) als gevolg van het oplopen van de tonnageprijs voor oud papier. Per saldo een voordeel van € 92.000 in 2024 welke wij storten in de reserve afval. Vanaf 2025 een structureel voordeel van € 16.000 welke wij verrekenen met de afvalstoffenheffing. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging en is programma overstijgend.

Actualisatie investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	**0**	**4**	**4**	**4**

In de meerjarenbegroting 2024-2028 is investeringsbudget opgenomen voor duurzaamheidsmaatregelen van de eigen organisatie. Met deze wijziging hevelen wij € 56.000 over naar het investeringsbudget wegen Bloemenkamp. Dit budget bedraagt daardoor nu in totaal € 560.000. Deze mutatie levert een voordeel in de afschrijvingslasten op in 2025 van € 4.000 en vanaf 2026 structureel € 2.000.

Actualisatie investeringen riolering	**0**	**0**	**0**	**0**

We hebben de riool gerelateerde investeringen nagelopen op basis van de planning en een aantal investeringen opnieuw geraamd. We verwachten bijvoorbeeld dat de werkzaamheden voortvloeiend uit het vervangen van de oeverbeschoeiing deels in 2025 plaatsvindt. Daarom wordt € 35.000 van het totale budget (€ 50.000) naar 2025 verplaatst. Dit geldt ook voor het vervangen van het riool aan de Koestraat in Lathum. Er wordt € 80.000 van het totale budget (€ 110.000) naar 2025 verplaatst. Daarnaast verwachten we de werkzaamheden in Giesbeek in 2025 in plaats van 2024 af te sluiten. Hiervoor verplaatsen we een deel van de investering (€ 164.000) van 2024 naar 2025.

Voor project Methen en Heerenmäten wordt het totale budget (€ 200.000) naar 2025 verplaatst. Voor het budget minigemalen 2025 wordt het totale budget (€ 125.000) van 2025 naar 2024 verplaatst. Dit geeft een positief resultaat van € 48.000 in 2025 en negatief resultaat van € 8.000 in 2026. Dit wordt verrekend met de voorziening riolering en is derhalve budgettair neutraal.

Budgetmutatie riolering minigemalen	**0**	**0**	**0**	**0**

Hiermee wordt in 2024 het budget van minigemalen goedgezet. Het negatief begrote bedrag in 2024 dat is doorgeschoven uit 2023 wordt in mindering gebracht op het begrote bedrag van 2024.

Budgetmutatie stimuleren verduurzaming bij bedrijven en organisaties	**16**	**0**	**0**	**0**

In de begroting is budget beschikbaar voor initiatieven van bedrijven en organisatie met betrekking tot verduurzaming. Deze initiatieven blijven achter waardoor € 16.000 in 2024 kan vrijvallen ten gunste van het begrotingsresultaat. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 16.000.

Fasering budget dialoog met de samenleving/campagne Zevenaar morgen	**70**	**-70**	**0**	**0**

De start van het project "Dialoog met de samenleving" is vertraagd doordat de opdracht later is verleend dan gepland. Om die reden schuiven wij een deel van het budget (€ 70.000) door naar 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 70.000 en een eenmalig nadeel in 2025 van € 70.000.

Fasering budget opstellen soorten managementplan gemeentebreed	**300**	**-300**	**0**	**0**

Momenteel wordt uitvoering gegeven aan het opstellen van een Europese aanbesteding voor het contracteren van een ecologisch bureau dat gebiedsgericht onderzoek uitvoert naar beschermde soorten en vervolgens een soortenmanagementplan opstelt, waarin beschreven staat hoe de opdrachtgever deze soorten moet beschermen bij aanpassingen in de leefomgeving. De aanvang van de werkzaamheden staat gepland in het eerste kwartaal 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 300.000 en een eenmalig nadeel in 2025 van € 300.000.

Fasering budget uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025	**147**	**-147**	**0**	**0**

In het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025 zijn voor 2024 projecten opgenomen. Hier zijn wij bij een aantal een langere looptijd of vertraging. Om die reden schuiven wij € 147.000 door naar 2025. Het gaat o.a. om:
*project Wijk van de toekomst Angerlo. Vanwege het op dit moment ontbreken van voldoende goede mogelijkheden om Angerlo via collectieve voorzieningen aardgasvrij te maken stellen we de volgende fase uit. Het Rijk werkt aan betere ondersteuning van gemeenten. De verwachting is dat in 2025 de mogelijkheden voor het starten van een vervolgfase verbeteren;
*subsidie groene daken. Vanwege het bestuurlijk proces kan de subsidieregeling pas in het eerste kwartaal 2025 gepubliceerd worden;
*ondersteuning initiatieven samenleving. De subsidieregeling wordt in het vierde kwartaal 2024 aan de raad gepresenteerd;
*laadinfrastructuur elektrisch laden voertuigen. Vanuit de concessie Publieke Laadinfrastructuur is het niet mogelijk om laadpalen te plaatsen op semi openbaar terrein.
Het betreft een budgettair neutrale wijziging aangezien de dekking verloopt via de bestemmingsreserve duurzaamheid.

Fasering budget warmtenet stad Zevenaar	**175**	**-175**	**0**	**0**

De discussie rondom de landelijke ontwikkelingen van het warmtenet (consequenties van de nieuwe wet- en regelgeving) en de besluitvorming van de private warmtebedrijven duurt langer dan voorzien. Daarom wordt voorgesteld om € 175.000 door te schuiven naar 2025.
Hiervan wordt € 65.000 gedekt uit de bestemmingsreserve duurzaamheid. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 110.000, een eenmalig nadeel in 2025 van € 110.000.

Totaal mutaties	**819**	**-716**	**-10**	**5**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	**-37**	**0**	**0**	**0**

Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024
€ 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budgetten afval	**-92**	**0**	**0**	**0**

We hebben de budgetten afval nagelopen en een aantal bijgesteld. We verwachten bijvoorbeeld voor 2024 een vergoeding (€ 42.000) voor het leeghalen van de prullenbakken. Voor 2025 zijn deze inkomsten nog onzeker en daarom niet structureel begroot. Daarnaast verwachten we voor afvalinzameling-beleid lagere lasten (€ 20.000) omdat in plaats van een beleidsplan de nadere uitwerking van beleidsregels volstaat. Voor -restafval verwachten we hogere lasten (€ 25.000) in verband met indexering tarief en afvalstoffenbelasting. Totaal een verhoging van € 9,00 per ton ten opzichte van 2023. Voor -PMD zijn structureel lagere lasten (€ 25.000 en vanaf 2025 € 16.000) geraamd als gevolg van een nieuwe leverancier met betere afspraken ten aanzien van de inkoopprijzen. Voor papier en karton krijgen we een hogere verwerkingsvergoeding (€ 30.000) als gevolg van het oplopen van de tonnageprijs voor oud papier. Per saldo een voordeel van € 92.000 in 2024 welke wij storten in de reserve afval. Vanaf 2025 een structureel voordeel van € 16.000 welke wij verrekenen met de afvalstoffenheffing. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging en is programma overstijgend.

Budgetmutatie inhuur extern personeel riolering	**44**	**0**	**0**	**0**

Bij het taakveld riolering wordt als gevolg van het niet ingevuld krijgen van vacatures gebruik gemaakt van inhuur. De kosten van inhuur liggen door de krapte op de arbeidsmarkt aanzienlijk hoger dan aan budget beschikbaar is. Om de vereiste werkzaamheden voor riolering uit te kunnen voeren is extra inhuurbudget nodig bij team Beheer Fysieke Leefomgeving (BFL). We maken hiervoor gebruik van de reserve riolering. Deze ramen we af, zodat we het inhuurbudget van de afdeling BFL kunnen verhogen. Het gaat om een budgettair neutrale wijziging.

Fasering budget uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025	**-147**	**147**	**0**	**0**

In het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025 zijn voor 2024 projecten opgenomen. Hier zijn wij bij een aantal een langere looptijd of vertraging. Om die reden schuiven wij € 147.000 door naar 2025. Het gaat o.a. om:
*project Wijk van de toekomst Angerlo. Vanwege het op dit moment ontbreken van voldoende goede mogelijkheden om Angerlo via collectieve voorzieningen aardgasvrij te maken stellen we de volgende fase uit. Het Rijk werkt aan betere ondersteuning van gemeenten. De verwachting is dat in 2025 de mogelijkheden voor het starten van een vervolgfase verbeteren;
*subsidie groene daken. Vanwege het bestuurlijk proces kan de subsidieregeling pas in het eerste kwartaal 2025 gepubliceerd worden;
*ondersteuning initiatieven samenleving. De subsidieregeling wordt in het vierde kwartaal 2024 aan de raad gepresenteerd;
*laadinfrastructuur elektrisch laden voertuigen. Vanuit de concessie Publieke Laadinfrastructuur is het niet mogelijk om laadpalen te plaatsen op semi openbaar terrein.
Het betreft een budgettair neutrale wijziging aangezien de dekking verloopt via de bestemmingsreserve duurzaamheid.

Fasering budget warmtenet stad Zevenaar	**-65**	**65**	**0**	**0**

De discussie rondom de landelijke ontwikkelingen van het warmtenet (consequenties van de nieuwe wet- en regelgeving) en de besluitvorming van de private warmtebedrijven duurt langer dan voorzien. Daarom wordt voorgesteld om € 175.000 door te schuiven naar 2025. Hiervan wordt € 65.000 gedekt uit de bestemmingsreserve duurzaamheid. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 110.000, een eenmalig nadeel in 2025 van € 110.000.

Totaal reservemutaties	**-298**	**212**	**0**	**0**

8. VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden ruimtelijke ordening, grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) en wonen.

Ontwikkelingen
Ontwikkeling woningbouw
Binnen het kader van de ruimtelijke (regionale) opgave en ontwikkelingen wordt momenteel gewerkt aan een omgevingsvisie met aandacht voor aspecten zoals wonen, werken, infrastructuur, recreatie, natuur en energietransitie. Dit zal niet alleen bijdragen aan een aansluitende ruimtelijke planning, maar ook een positieve impact hebben op sociaal-maatschappelijke vraagstukken. De vaststelling is voorzien in kwartaal 1 van 2025.
Voor de woningbouw is de ambitie om per jaar 150 tot 200 woningen toe te voegen. De meest recente woningmarktonderzoeken geven aan dat de woningvraag de laatste jaren nog sterker is toegenomen dan eerdere onderzoeken aangaven. Dit impliceert dat de woningaantallen waar wij nu rekening mee houden de komende jaren waarschijnlijk nog verhoogd zullen moeten worden. We hebben daarom positie genomen in de grondmarkt door het voeren van een actief grondbeleid en hebben Wet voorkeursrecht gemeenten (WVG) gevestigd op meerdere locaties binnen onze gemeente. Dit om actief gronden voor toekomstige woningbouwontwikkelingen aan te kunnen kopen, alles met als doel om meer regie te kunnen voeren op de woningbouwproductie. De verdere verkenning naar de haalbaarheid van de Wvg-locaties op onder ander financieel, ruimtelijk vlak loopt en wordt naar verwachting in het 1e kwartaal van 2025 afgerond met besluitvorming. Een andere belangrijke stap die is gezet is de vaststelling van de herontwikkelingsuitgangspunten en het openen van de grondexploitatie voor Vestersbos.

Wet goed verhuurderschap (arbeidsmigranten)
Vanaf 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap ingegaan. Met de invoering van deze wet gelden er aanvullende regels voor verhuur van woonruimte en voor verhuur van verblijfsruimte aan arbeidsmigranten. De kern van deze wetgeving is de introductie van een algemene landelijke norm voor goed verhuurderschap. Vanaf 1 januari 2024 heeft de gemeente een meldpunt goed verhuurderschap waar inwoners een melding van ongewenst gedrag van verhuurders kunnen indienen. Bijvoorbeeld wanneer inwoners vinden dat de verhuurder oneerlijke kosten rekent, discrimineert of bedreigt. Het is niet nodig voor de gemeente Zevenaar om een vergunningsstelsel in te zetten voor huurders en/of arbeidsmigranten.

Beleidskaders
- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)
- Woonzorgvisie Zevenaar 2024-2028
- Plan Woningbouw (2022)
- Nota grondbeleid Zevenaar 2021
- Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2.0 (2023)
- Nota vastgoedbeleid
- Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024
- Toets- en afwegingskader grootschalige duurzame energieopwekking (zon en wind)
- Integraal accommodatieplan 2020-2040 (IAP)

WAT WILLEN WE?

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

We maken gewenste ontwikkelingen mogelijk en bevorderen de ruimtelijke kwaliteit en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Hierbij respecteren wij het landschap en de natuur- en cultuurhistorische waarden. We zetten de veranderopgave van de Omgevingswet in voor een andere manier van werken binnen het fysieke domein. We vinden dat er voor iedereen een geschikte woning moet zijn en dat onze inwoners prettig moeten kunnen wonen in een veilige en schone omgeving.

WAT DOEN WE?

Naam resultaat		Status 1e VGR	Status 2e VGR
8.1.1 Wij actualiseren de woonvisies	2023-2024		
8.1.2 Wij zetten een doorstroommakelaar in	2023-2026		
8.1.3 Wij maken jaarlijks prestatieafspraken met woningcorporaties	2023e.v.		
8.1.4 Wij stellen een woningbouwplan voor een continue bouwstroom op en geven uitvoering aan dit plan	2022-2026		
8.2.1 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Groene Groeiregio	2023-2025		
8.2.2 Wij geven uitvoering aan de Omgevingswet	2022-2026		
8.2.3 Wij intensiveren participatie bij ruimtelijke plannen en wonen	2022-2026		
8.2.4 Wij werken samen met partners aan de realisering van het Rivierklimaatpark	2022e.v.		

8.1 Zorgen voor een geschikte woning voor iedereen

8.1.1 Wij actualiseren de woonvisies 2023-2024

Bij de actualisatie van onze woonvisies kijken we kritisch naar de bestaande beleidsregels: waar zitten belemmeringen en knelpunten. We zetten in op sneller en efficiënter werken. We nemen de woonbehoefte van specifieke doelgroepen zoals spoedzoekers, jongeren, CPO-initiatiefnemers, statushouders, 'reizigers', woon-zorgvragers en arbeidsmigranten mee. Ook nemen we de kwaliteit van de bestaande voorraad en verduurzaming mee. We stimuleren het toevoegen van meer levensloopbestendige woningen of het levensloopbestendig maken van de huidige voorraad, maar ook versnelde realisatie van flexwoningen nemen we hierin mee.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Gerealiseerd

De Woonzorgvisie Zevenaar 2024-2028 is vastgesteld. Voor de uitvoering stellen wij een uitvoeringsprogramma op.

Voorstel raad
Wij stellen voor om dit resultaat af te sluiten.

8.1.2 Wij zetten een doorstroommakelaar in 2023-2026

Een doorstroommakelaar adviseert inwoners (op eigen verzoek) over welke woonsituatie het beste bij hen past. We vragen hiervoor bij een provincie een bijdrage aan vanuit de Verhuiscoachregeling.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Niet volgens plan	Volgens plan

De gemeente Zevenaar is de focusgemeente voor de Provincie Gelderland waar de verhuiscoach (sociale huurwoningen) wordt ingezet. Voor de uitvoering volgen er gesprekken met de provincie en de corporaties binnen onze gemeente. De planning is om de verhuiscoach begin 2025 in te zetten.

8.1.3 Wij maken jaarlijks prestatieafspraken met woningcorporaties 2023-e.v.

In de prestatieafspraken met de woningcorporaties zetten we in op het toevoegen van sociale huurwoningen (30% van de toegevoegde woningvoorraad) en middeldure huurwoningen. Daarnaast zetten we in op verduurzaming bij bestaande woningen en bespreken we de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de corporaties.
In de raamovereenkomst met de corporaties is 25% sociale huur opgenomen, deze passen we aan naar 30%. Wij hebben geen beleid op middeldure woningen, dit is ook niet opgenomen in woonvisies. Dat gaan we nu wel doen. Hiervoor is het nodig om de woonvisies te actualiseren. Daarin gaan we opnieuw de definitie bepalen van wat we betaalbaar vinden, rekening houdend met de huidige marktsituatie en prijsontwikkeling. Daarbij kijken we ook naar instrumenten zoals erfpacht en startersleningen.

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De afspraken voor 2024 zijn gemaakt en worden uitgevoerd. Om voor 2025 een verdere verbeterslag te maken is het format aangepast. Daarnaast zijn de biedingen voor 2025 van de corporatie gedaan op basis van de woonzorgvisie Zevenaar 2024-2028. Samen vormt dit een goede basis voor het maken van de afspraken in 2025.

8.1.4 Wij stellen een woningbouwplan voor een continue bouwstroom op en geven uitvoering aan dit plan 2022-2026

In dit plan staat aangegeven welke woningbouw (nieuwbouw) op welke locaties de komende jaren plaatsvindt. Dit plan is afgestemd op de woningbouwbehoefte.
Wij streven naar een continue bouwstroom door het toevoegen van 150-200 woningen per jaar. Wij kijken naar mogelijkheden om woningen sneller te realiseren. Bouwen met nieuwe technieken, bijvoorbeeld fabrieksmatig (prefab) en alternatieve materialen zoals hout, bieden kansen voor versnelling van de realisatietijd. Daarnaast bekijken we hoe wij het proces nog effectiever kunnen inrichten.
Voor leegkomende of leegstaande gebouwen bekijken we of deze een nieuwe functie kunnen krijgen, bij voorkeur wonen. We gaan hiervoor het gesprek aan met eigenaren van leegstaande objecten om te kijken of deze zich lenen voor functieverandering. Dit kan het geval zijn voor individuele objecten maar ook voor een groter gebied dat om herstructurering vraagt. Als het om ons eigen vastgoed gaat zetten we in op een combinatie van maatschappelijke functies en wonen.

Er moet voldoende capaciteit zijn om goed uitvoering te kunnen geven aan de ambitieuze bouwopgaven (meer bouwen, strakke vergunningverlening) en om uitvoering te kunnen geven aan de Omgevingswet (o.a. kortere procedures, participatie, integrale besluitvorming).

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	 Niet volgens plan	 Volgens plan

De ambitie voor de woningbouw is het toevoegen van 150 tot 200 woningen per jaar. Tot nu toe zijn er 56 woningen in 2024 opgeleverd en wij verwachten dit jaar meer dan 150 woningen op te leveren. De komende jaren streven wij erna om het aantal afgesproken woningen te blijven realiseren. Wel met de kanttekening dat het een lastige markt is en blijft vanwege een aantal complicerende ontwikkelingen op de woningmarkt. Zoals de bekende problemen met betrekking tot hoge bouw- en materiaalkosten, gebrek aan personeel, beperking van de leencapaciteit van kopers en de beschikbaarheid van energie. De gemeente heeft wel geïnvesteerd in de ontbrekende grondposities door een meer situationeel grondbeleid te gaan voeren door actief gronden voor toekomstige woningbouwontwikkelingen aan te kopen. Dit alles met als doel om meer regie te kunnen voeren op de woningbouwproductie.

8.2 Uitvoeren van de Omgevingswet en ruimtelijke projecten

8.2.1 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Groene Groeiregio 2023-2025

Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. In de regio geven we uitvoering aan twee speerpunten:
• Wonen in balans: Versnellen van de woningbouw (uitvoering Woondeal).
• Leefomgeving: Verbinden van de ruimtelijke opgaven (Opstellen verstedelijkingsstrategie en het ondertekenen van het verstedelijkingsakkoord).

	Status 1e VGR	Status 2e VGR
Stand van zaken	 Volgens plan	 Volgens plan

Woondeal
Vanaf maart 2023 werken wij met de Woondeal 2.0, met als voornaamste doel de versnelling van woningbouw, het aanpakken van woningnood en het realiseren van betaalbare woningen. De woondeal erkent de aanzienlijke uitdagingen op het gebied van woningbouw, bouwt voort op de samenwerking vanuit 2020 en versterkt het partnerschap tussen verschillende partijen. Dit draagt bij aan continuïteit en zekerheid voor zowel marktpartijen als woningcorporaties. Om de ambitie te verwezenlijken om 150 tot 200 woningen te realiseren, waarvan 2/3 in het betaalbare segment, neemt ons regieteam actief de regie op de woningbouwprojecten. De woondeal biedt ook de mogelijkheid tot het delen van kennis en het inhuren van expertise o.a. via de flexpool. Ook wordt jaarlijks de woningmarktmonitor uitgebracht.
Deze woondeal legt ook de nadruk op de aandacht voor conceptueel circulair bouwen en huisvesting van aandachtsgroepen. In 2024 is het regionale afsprakenkader Huisvesting Aandachtgroepen 2024 vastgesteld. Hiermee zijn er regionale afspraken gemaakt om de regionale opgave samen op te pakken. Zo weten alle partijen (gemeente, woningcorporaties, zorg- en welzijn organisaties) waar ze aan toe zijn met eenduidige definities en regels. De afspraken sluiten aan op de woonzorgvisie Zevenaar 2024-2028. Daarnaast wordt er uitvoering gegeven aan het conceptueel en circulair programma 2023-2026. Bovendien wordt de circulaire impactladder geïmplementeerd in diverse projecten.

Leefomgeving
Verbinding van de ruimtelijke opgaven in regionaal verband. Het gaat hier om de uitwerking van de gebiedsvisies deelgebied De Liemers en het opstellen en vaststellen van het regioarrangement, voortvloeiend uit de Verstedelijkingsstrategie die eind 2022 door de raad is vastgesteld.

8.2.2 Wij geven uitvoering aan de Omgevingswet 2022-2026

Naar verwachting treedt op 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking. Of dat ook de definitieve datum is, zal in oktober blijken. Belangrijk is namelijk dat de ICT-problemen verholpen zijn. De implementatie van de Omgevingswet heeft een structureel effect op de gemeente als organisatie (groeiende, krimpende en veranderende capaciteit, legesopbrengsten, vervallen taken en nieuwe taken). Daarbij biedt de stelselwijziging veel decentrale beleidsruimte (keuzevrijheid) die effect gaat hebben op de organisatie en de financiën. De VNG heeft in samenwerking met een aantal gemeenten het Structureel Effectenmodel Omgevingswet ontwikkeld. Aan de hand van dit model zijn de structurele effecten van de Omgevingswet in beeld gebracht. Omdat er nog inhoudelijke beleidskeuzes gemaakt moeten worden is uitgegaan van een aantal aannames over o.a. vroegtijdige participatie, overname van de zogenaamde bruidsschat en de opzet van de nieuwe omgevingsplannen (globaal of gedetailleerd). De beschikbaar gestelde budgetten voor de invoering van de Omgevingswet zijn deels nog beschikbaar voor de transitiefase, maar behoeven wellicht nog aanvulling.

De Omgevingswet vereist het vaststellen van een omgevingsvisie en 1 omgevingsplan voor het gehele grondgebied van de gemeente. Bij het opstellen van de omgevingsvisie en het omgevingsplan onderzoeken we ook de mogelijkheden voor welstandsvrij bouwen en houden we de taakstelling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit tegen het licht. Ook verkennen we of (gedeelten van) werklocaties te transformeren zijn naar woongebieden.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 ingevoerd. De Omgevingsvisie is in voorbereiding en kan naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025 worden vastgesteld. In 2024 starten we met een pilot voor het Omgevingsplan voor de kern Angerlo. De ervaringen die hiermee worden opgedaan nemen wij bij het Omgevingsplan voor de gehele gemeente mee.

8.2.3 Wij intensiveren participatie bij ruimtelijke plannen en wonen 2022-2026

Inwoners betrekken we meer en op het juiste moment bij de ruimtelijke ordening en wonen o.a. bij gebiedsgericht werken, omgevingsvisie en bouwplannen. Dit sluit aan op het nog op te stellen gemeentebrede participatiebeleid. Voor het toetsen van initiatieven werken wij met de omgevingstafel. Een omgevingstafel is een overlegstructuur waarbij een initiatief voor een ruimtelijk project vanuit verschillende invalshoeken (o.a. ruimtelijk, wonen, natuur, milieu, fysieke en sociale leefomgeving) wordt bekeken en beoordeeld. Deze is nog zeer intern gericht, maar gaan we uitbreiden en meer naar buiten richten.
Wij kijken kritisch naar het idee van de conceptaanvraag zoals wij deze momenteel hanteren. We toetsen in een vroeg stadium (idee fase) het initiatief op kansrijkheid. Hierdoor geven we wooninitiatieven van inwoners en ontwikkelaars meer kans en we kunnen sneller besluiten. Ook voorkomen we hiermee dat een initiatiefnemer veel voorbereidingskosten moet maken. Bij het herinrichten van een wijk, zetten we in op wijkgericht werken.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

Woningbouwplannen
Om de plannen te beoordelen, maken we momenteel actief gebruik van de omgevingstafel. Deze aanpak is voornamelijk intern gericht. Tijdens de omgevingstafel worden de aanvragen integraal besproken en voorzien van een advies voor verdere behandeling. Dit wordt tevens gedaan om vanuit alle disciplines sneller de aanvraag te kunnen beoordelen.

Locaties voor reizigers (woonwagens).
Voor het vraagstuk rondom het tekort aan woonwagenlocaties hebben we met de sector stappen gezet. Doel is te kunnen voorzien in de behoefte aan standplaatsen op bestaande locaties of nieuwe locaties.
Als eerste is toewijzingsbeleid opgesteld. Daarnaast gaan wij voor de bestaande locaties onderzoeken inzetten die nodig zijn voor de uitbreiding van standplaatsen. Wij blijven in gesprek met de klankbordgroep van woonwagenbewoners en belanghebbenden om het proces verder vorm te geven.

Integraal gebiedsgericht werken
Na evaluatie en gesprekken met de corporaties is besloten een programmamanager aan te stellen om het integraal wijkgericht werken te bevorderen. Deze programmamanager heeft de taak een uitvoeringsprogramma op te stellen en integraal gebiedsgericht werken te promoten. Dit gebeurt door interne en externe verbindingen te leggen en de samenwerking tussen betrokken partijen te stimuleren, zoals woningcorporaties, huurdersverenigingen, welzijns- en zorginstellingen, wijkagenten en verschillende domeinen binnen onze gemeente.

8.2.4 Wij werken samen met partners aan de realisering van het Rivierklimaatpark 2022-e.v.

Op basis van de samenwerkingsovereenkomst die in oktober 2020 gesloten is met de gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort, het waterschap Rijn en IJssel, de provincie Gelderland, de staat der Nederlanden en Natuurmonumenten nemen we in 2022 een besluit over toezegging van financiën voor de uitvoering van maatregelen in het Rivierklimaatpark. Van de gemeente Zevenaar wordt een bijdrage verwacht voor
• Het verbeteren (verkeersveiliger maken) van de Marsweg.
• De opwaardering van de entrees van het gebied.
• Een algemene kwaliteitsimpuls.
• De aanleg van struinroutes.

	Status 1e VGR	**Status 2e VGR**
Stand van zaken	Volgens plan	Volgens plan

In 2023 is opdracht verleend aan IJsselpoortpartners, een samenwerking tussen verschillende ingenieursbureaus, om te komen tot de uitwerking van de voorkeursvariant. Afgelopen jaar is een systeemanalyse uitgevoerd en is ook gewerkt aan het ruimtelijk perspectief. Beide dienen als basis voor het verdere ontwerp van de voorkeursvariant om te komen tot een definitief ontwerp. Daarnaast is afgelopen jaar het participatieplan opgesteld voor verdere concretisering van de procedure en de participatie. Het Ruimtelijk Perspectief en participatieplan zijn samen met een startdocument ter inzage gelegd. Inmiddels zijn we in de planuitwerkingsfase en worden de verschillende varianten verder uitgewerkt.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	6.350	7.119	6.504	49.033
1e voortgangsrapportage 2024	2.095	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-4.959	-7.375	-4.791	-13.064
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**3.486**	**-256**	**1.713**	**35.969**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
2. Actualisatie bestaand beleid	100	**0**	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH	100	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**100**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**3.586**	**-256**	**1.713**	**35.969**
Lasten				
Primitieve begroting 2024-2027	9.830	9.627	8.757	51.267
1e voortgangsrapportage 2024	2.735	-56	-56	-56
Kadernota 2025	0	-49	-49	-49
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-4.422	-7.137	-4.553	-12.928
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**8.143**	**2.386**	**4.099**	**38.234**
Mutaties in deze begroting (lasten)				
1. Autonome ontwikkelingen	0	**0**	0	0
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties woningbouw	0	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	623	**0**	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH	459	0	0	0
Budgetmutatie uitvoering en ondersteuning werkgroep planinitiatieven wonen	-25	0	0	0
Budgetmutatie uitvoeringskosten Omgevingswet	189	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**623**	**0**	**0**	**0**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**8.766**	**2.386**	**4.099**	**38.234**
Resultaat voor bestemming	**-5.180**	**-2.642**	**-2.386**	**-2.266**

Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	1.025	500	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	525	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	414	102	102	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	1.965	**602**	102	0
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	0	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**1.965**	**602**	**102**	**0**
Resultaat na bestemming	**-3.215**	**-2.040**	**-2.285**	**-2.266**

TOELICHTING FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties woningbouw	0	0	0	0

De ramingen van de grondexploitaties zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitatie per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 juni 2024. Door een gunstiger verloop van de boekwaarde op 1 januari 2024 van met name Zevenaar-Oost wonen wordt minder rente toegerekend aan deze grondexploitaties. Een nadeel voor het begrotingssaldo in 2024 van € 91.000.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH	-359	0	0	0

De implementatie van de nieuwe Omgevingswet, gecombineerd met moeilijk in te vullen vacatures en personeelsverloop binnen het team VTH vragen om een eenmalige verhoging van het budget 2024. Deze verhoging kan dit jaar niet volledig gedekt worden door de inkomsten vanuit de leges. In 2024 hebben we namelijk in verhouding tot eerdere jaren veel kleine en minder grote bouwplannen, waardoor de leges inkomsten veel lager zijn ten opzichte van de geleverde inzet. Dit levert een eenmalig nadeel in 2024 van € 359.000

De begrotingsstrategie die tot op heden is gevolgd ging uit van het dekken van eventuele extra uitgaven op het afhandelen van vergunningen en meldingen door de achteraf (na geleverde inspanning) te verhalen leges. Deze samenhang tussen de inkomsten en groeiende uitgaven in combinatie met de gevolgde begrotingsstrategie geven nu voor het eerst in jaren een negatief beeld op de kostendekking. Dit is mede ingegeven doordat vanuit de Omgevingswet - meer dan vooraf verwacht - extra inzet voorafgaand aan het vergunningentraject concept aanvragen worden behandeld en gewogen. Op dit moment zitten we nog in de implementatiefase. De ervaring van deze implementatie kan leiden tot mogelijke gevolgen voor de toekomstige begrotingsstrategie en de structurele formatie.

Budgetmutatie uitvoering en ondersteuning werkgroep planinitiatieven wonen	25	0	0	0

In de zomer 2024 is de vacature uitgezet voor een programmamanager integraal gebiedsgericht werken. Om die reden is de verwachting dat het budget voor uitvoering en ondersteuning werkgroep planinitiatieven wonen in 2024 niet ingezet zal worden. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 25.000.

Budgetmutatie uitvoeringskosten Omgevingswet	-189	0	0	0

In de meicirculaire 2024 is € 189.000 beschikbaar gesteld voor uitvoeringskosten Omgevingswet. Dit om ervoor te zorgen dat de gemeente in haar transitie ervoor kan zorgdragen dat ze aangesloten, geoefend en ingeregeld is en voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen. Er is nog budget beschikbaar uit de algemene reserve maar dit is onvoldoende. Het in de meicirculaire opgenomen bedrag zal ingezet worden voor de pilot Omgevingsplan en om de werkprocessen verder op orde te brengen. Het restant dat eind 2024 nog uit de algemene reserve beschikbaar is zal ingezet worden om te komen tot een definitief omgevingsplan.

Totaal mutaties	-523	0	0	0

FINANCIËN

ALGEMEEN

Inleiding
In dit onderdeel gaan wij in op de ontwikkelingen in de financiële situatie van onze gemeente. Wij presenteren het overzicht van baten en lasten, de financiële ontwikkelingen uit deze rapportage en het actuele financieel meerjarenbeeld.

Beleidskaders
Voor wat betreft de financiën van onze gemeente gelden de volgende beleidskaders:

- Financiële verordening 2023
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2022
  Nota reserves en voorzieningen 2018

OVERZICHT FINANCIËLE MUTATIES IN DE 2E VOORTGANGSRAPPORTAGE

In onderstaande tabel staat een overzicht van alle financiële baten en lasten, zoals die zijn opgenomen in deze rapportage. In de tabel worden baten en lasten apart gepresenteerd.
Na de tabel geven wij de toelichtingen op alle financiële mutaties. Deze toelichtingen staan op alfabetische volgorde, maar er is geen indeling op baten en lasten. Elke wijziging wordt daarmee eenmalig ("netto") toegelicht.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BATEN				
1. Autonome ontwikkelingen	**1.359**	**380**	**5.684**	**5.690**
Actualisatie budget beschermd wonen	-1.200	-2.000	0	0
Actualisatie budget rentekosten	-2	0	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	0	-7	0	0
Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	471	0	0	0
Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	-64	0	0	0
Dividend Ataro B.V.	-132	0	0	0
Meicirculaire 2024	2.169	2.270	5.567	5.573
Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	0	0	0
Specifieke uitkering Wet inburgering	117	117	117	117
2. Actualisatie bestaand beleid	**976**	**93**	**-439**	**74**
Actualisatie afschrijvingslasten	0	0	-513	0
Actualisatie budgetten afval	72	-16	-16	-16
Actualisatie budgetten openbare werken	-8	-8	-8	-8
Actualisatie exploitatie Turmac cultuurfabriek (TCF)	98	98	98	98
Budgetmutatie burgerzaken	30	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH	100	0	0	0
Budgetmutatie lokaal onderwijsbeleid	200	0	0	0
Budgetmutatie reisdocumenten en rijbewijzen	178	0	0	0
Middelen specifieke uitkering kinderopvangtoeslagproblematiek	325	0	0	0
Subsidie kids-klompenpad Giesbeek	-19	19	0	0
Totaal mutaties 2e voortgangsrapportage - Baten	**2.335**	**473**	**5.245**	**5.764**

LASTEN				
1. Autonome ontwikkelingen	**-116**	**222**	**2.162**	**2.162**
Actualisatie budget beschermd wonen	-1.200	-2.000	0	0
Actualisatie budget rentekosten	179	-6	-6	-6
Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven	-144	0	0	0
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties woningbouw	91	0	0	0
Bijdrage GR RID - doorontwikkeling	385	0	0	0
Bijdrage GR SALD voor project e-depot	20	0	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	-88	61	0	0
Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	699	0	0	0
Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	749	0	0	0
Dividend Ataro B.V.	0	0	0	0

Meicirculaire 2024	-924	2.051	2.051	2.051
Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	0	0	0
Specifieke uitkering Wet inburgering	117	117	117	117
2. Actualisatie bestaand beleid	**802**	**1.126**	**-519**	**-18**
Actualisatie afschrijvingslasten	-182	36	-492	9
Actualisatie budget kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-25	-25	-25	-25
Actualisatie budget opvang en begeleiding vluchtelingen uit bestemmingsreserve	130	100	0	0
Actualisatie budget rijksmiddelen jeugdbescherming	84	84	84	84
Actualisatie budget verbeteren dienstverlening aanpak armoede en schulden	89	89	89	89
Actualisatie budgetten afval	-20	-16	-16	-16
Actualisatie budgetten openbare werken	-75	-75	-75	-75
Actualisatie exploitatie Turmac cultuurfabriek (TCF)	98	98	98	98
Actualisatie investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	0	-4	-2	-2
Actualisatie investering Stationsplein 4 Zevenaar	0	0	0	0
Actualisatie investering vervanging werkplekken hardware 2024	0	10	10	10
Actualisatie investeringen en budgetten vastgoed	44	8	8	8
Actualisatie investeringen gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis	0	0	0	0
Actualisatie investeringen onderwijshuisvesting primair onderwijs (PO)	0	0	-198	-198
Actualisatie investeringen openbaar groen	0	-16	0	0
Actualisatie investeringen openbare verlichting en verkeersregelinstallaties	0	-10	0	0
Actualisatie investeringen riolering	0	0	0	0
Actualisatie investeringen speeltoestellen	0	-21	0	0
Actualisatie investeringen wegen en civiele kunstwerken	0	-20	0	0
Budgetmutatie bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds'	625	0	0	0
Budgetmutatie burgerzaken	10	0	0	0
Budgetmutatie gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	6	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel riolering	44	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel sociaal domein	510	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH	459	0	0	0
Budgetmutatie lokaal onderwijsbeleid	200	0	0	0
Budgetmutatie onvoorziene kosten onderhoud/renovatie sportaccommodaties.	216	0	0	0
Budgetmutatie opstellen integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvesting	35	0	0	0
Budgetmutatie projectleiding strategiebepaling	-38	38	0	0
Budgetmutatie reisdocumenten en rijbewijzen	128	0	0	0
Budgetmutatie riolering minigemalen	0	0	0	0
Budgetmutatie sociaal ontwikkelbedrijven	155	0	0	0
Budgetmutatie stimuleren verduurzaming bij bedrijven en organisaties	-16	0	0	0

Budgetmutatie uitvoering en ondersteuning werkgroep planinitiatieven wonen	-25	0	0	0
Budgetmutatie uitvoeringskosten Omgevingswet	189	0	0	0
Budgetmutatie verkeersveiligheidsmaatregelen kom Babberich	85	0	0	0
Budgetmutatie voorziening oninbare vorderingen RSD	-450	0	0	0
Budgetmutatie zorgkosten Wmo en Jeugd	-949	0	0	0
Fasering budget dialoog met de samenleving/campagne Zevenaar morgen	-70	70	0	0
Fasering budget motie Stolpersteine	-12	12	0	0
Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	-50	50	0	0
Fasering budget opstellen beleidsnotitie erfgoed	-25	25	0	0
Fasering budget opstellen mobiliteitsvisie	-38	38	0	0
Fasering budget opstellen nota parkeerbeleid	-15	15	0	0
Fasering budget opstellen soorten managementplan gemeentebreed	-300	300	0	0
Fasering budget uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025	-147	147	0	0
Fasering budget warmtenet stad Zevenaar	-175	175	0	0
Investering terugkoop brandweergarage Pannerden	0	0	0	0
Middelen specifieke uitkering kinderopvangtoeslagproblematiek	325	0	0	0
Subsidie kids-klompenpad Giesbeek	-19	19	0	0
Totaal 2e voortgangsrapportage - Lasten	**686**	**1.348**	**1.643**	**2.144**
Totaal mutaties 2e VGR voor bestemming	**1.649**	**-875**	**3.602**	**3.620**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen	309	332	-151	-147
Toevoegingen	-44	0	0	0
Totaal mutaties reserves	**352**	**332**	**-151**	**-147**
Totaal mutaties 2e VGR na bestemming	**2.001**	**-543**	**3.451**	**3.473**

TOELICHTING MUTATIES IN DE EXPLOITATIE

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget beschermd wonen	**0**	**0**	**0**	**0**

In de begroting is rekening gehouden dat beschermd wonen per 1 januari 2024 overgaat van de centrum gemeente (Arnhem) naar de regio gemeentes.
De overgangsdatum is uitgesteld naar 1-1-2026. Daarom worden de rijksmiddelen, samen met de daarmee samenhangende uitgaven, voor de jaren 2024 (€ 1.200.000) en 2025 (€ 2.000.000) afgeraamd. Per saldo budgettair neutraal.

Actualisatie budget rentekosten	**-180**	**6**	**6**	**6**

Door een hogere financieringsbehoefte verwachten we een nadeel op rentelasten van € 180.000.

Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven	**144**	**0**	**0**	**0**

De ramingen van de grondexploitaties zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitaties per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 juni 2024. Door een hogere boekwaarde op 1 januari 2024 van de grondexploitatie Zevenaar-Oost bedrijven wordt meer rente toegerekend aan deze grondexploitatie. Een voordeel voor begrotingssaldo 2024 van € 144.000.

Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties woningbouw	**-91**	**0**	**0**	**0**

De ramingen van de grondexploitaties zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitatie per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 juni 2024. Door een gunstiger verloop van de boekwaarde op 1 januari 2024 van met name Zevenaar-Oost wonen wordt minder rente toegerekend aan deze grondexploitaties. Een nadeel voor het begrotingssaldo in 2024 van € 91.000.

Bijdrage GR RID - doorontwikkeling	**-385**	**0**	**0**	**0**

Volgens de primitieve begroting 2024 van de RID was de inwonerbijdrage van Zevenaar € 3.153.000. Deze begroting is verhoogd met de indexatie zoals in de Kaderbrief van SDL aangegeven. Daarnaast heeft de doorontwikkeling van de RID zoals besloten in de minimale variant ook voor 2024 effect. In totaal melden wij een incidenteel nadeel in 2024 van € 385.000.

Bijdrage GR SALD voor project e-depot	**-20**	**0**	**0**	**0**

Het bestuur van het SALD heeft ingestemd met de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL). Doel is het aansluiten op de e-depot voorziening van het ECAL . Het e-depot is een archiefbewaarplaats voor de digitale bescheiden en is noodzakelijk om de bestaande wettelijke taak uit te voeren. De extra kosten ten opzichte van de begroting bedragen voor Zevenaar in 2024 eenmalig € 20.000.

Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	**88**	**-68**	**0**	**0**

Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024
€ 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.

Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	**-228**	**0**	**0**	**0**

In juli 2024 is het voorschot ontvangen voor de 'Specifieke uitkering stimulering sport 2024' (SPUK, voor compensatie van kostenverhogende btw). Het door het ministerie beschikbaar gestelde voorschotbedrag is niet voldoende om de kostenverhogende btw volledig te compenseren vanwege het vastgestelde uitkeringsplafond. Daarnaast is in 2024 een nabetaling ontvangen naar aanleiding van de vaststelling van deze SPUK over het jaar 2022. De extra baten voor 2024 bedragen € 471.000.
Naast deze SPUK bijdragen houden wij rekening met hogere lasten in verband met raming van de kostenverhogende btw inclusief de bijgestelde indexering voor de dienstverlening op basis van de afspraken vastgelegd in de DVO (dienstverleningsovereenkomst met Ataro BV). Hierbij houden wij ook rekening met de extra kosten omdat het beheer van sportzaal De Bem is ondergebracht bij Ataro BV. De structurele kosten voor De Bem zijn reeds verwerkt in de kadernota 2025. Totaal hogere lasten bedraagt € 699.000. Per saldo is het nadeel in 2024 eenmalig € 228.000.

Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	**-813**	**0**	**0**	**0**

Op basis van de prognose van de Regionale Sociale Dienst (RSD-de Liemers) van de te verwachten hogere uitkeringslasten actualiseren wij de raming. Deze prognose is gebaseerd op de uitgaven tot en met juni 2024. Daarnaast wordt rekening gehouden met lagere bijdragen van het Rijk, gebaseerd op het in april 2024 gepubliceerde bijgestelde nader voorlopig budget inkomensdeel (BUIG). Door de hogere lasten verwachten wij een nadeel in 2024 van € 749.000. Het nadeel door de lagere baten bedraagt € 64.000. Per saldo bedraagt het nadelig resultaat 2024 voor de uitkeringslasten/-baten € 813.000.

Dividend Ataro B.V.	**-132**	**0**	**0**	**0**

Door Ataro is over het boekjaar 2023 minder dividend uitgekeerd dan begroot. We melden een nadeel van € 132.000 in 2024.

Meicirculaire 2024	**3.093**	**219**	**3.516**	**3.522**

De meicirculaire 2024 laat in alle jaren een groei zien. De groei van de algemene uitkering bestaat voor een groot deel uit compensatie voor inflatie. Daarnaast zijn de volgende onderwerpen opgenomen:
*In verband met het vervroegen van de gewijzigde bbp-indexatie van 2027 naar 2024 dalen het volume en LPO accres voor de jaren 2024 tot en met 2029. Voor 2024 wordt dit volledig gecompenseerd en voor 2025 voor ongeveer 50%, zodat landelijk een tekort van € 675 miljoen resteert. Voor Zevenaar gaat het in 2025 om een eenmalige korting van € 1.584.000.
*In de meicirculaire 2024 is de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026, een structurele uitname van € 675 miljoen, geschrapt. Voor Zevenaar gaat het om € 1.584.000 in 2026 en € 1.580.000 vanaf 2027.
*Het BTW-compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Jaarlijks wordt in september van het lopende jaar een voorschot uitgekeerd van de ruimte onder het plafond. In mei vindt de definitieve afrekening van het voorgaande jaar plaats. Voor Zevenaar is de definitieve afrekening 2023 aanvullend € 506.000.
*Op basis van de ruimte onder het BCF-plafond van het jaar 2023 mag in de meerjarenbegroting 2025 – 2028 een structurele stelpost worden opgenomen ter hoogte van dit bedrag. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 1.361.000. In de begroting houden we al rekening met een voorschot van € 700.000. Dit voorschot hebben we nu verhoogd naar € 1.300.000. Een verhoging van € 600.000.
*De gemeente krijgt meer of minder geld als er taken bijkomen of af gaan. Dit zijn wijzigingen door taakmutaties.

Per saldo resteert een netto resultaat van de algemene uitkering van positief € 3.093.000 (2024), € 219.000 (2025), 3.516.000 (2026) en € 3.522.000 (2027).

Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	**0**	**0**	**0**	**0**

In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. De geraamde besparing van € 500 miljoen in 2025 kan nog niet door het Rijk gerealiseerd worden. Om die reden is in 2025 incidenteel € 500 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 1.300.000 in 2025. In verband met deze geraamde besparing is in onze begroting in 2025 een stelpost opgenomen van € 1.300.000 (inkomst). Deze stelpost valt nu weg tegen het bedrag dat in de meicirculaire is opgenomen. Een budgettair neutrale mutatie.

Specifieke uitkering Wet inburgering	**0**	**0**	**0**	**0**

De rijksbijdragen (specifieke uitkeringen) voor de 'Wet inburgering' en de 'Onderwijsroute' actualiseren wij jaarlijks op basis van de geprognosticeerde taakstelling van het aantal asielstatushouders dat inburgeringsplichtig is. De ramingen voor 2024 en verdere jaren zijn hierop aangepast naar aanleiding van de definitieve vaststelling van de specifieke uitkering Wet inburgering over 2023 en de ontvangen voorlopige uitkering onderwijsroute 2024. Tegenover de hogere bijdragen houden we rekening met hogere lasten voor hetzelfde bedrag. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie afschrijvingslasten	**182**	**-36**	**-20**	**-9**

Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.

Actualisatie budget kwijtschelding gemeentelijke belastingen	**25**	**25**	**25**	**25**

De afgelopen jaren loopt het aantal kwijtscheldingsverzoeken en het aantal toekenningen terug. Deze trend lijkt zich ook voor 2024 door te zetten. We melden een structureel voordeel van € 25.000.

Actualisatie budget opvang en begeleiding vluchtelingen uit bestemmingsreserve	**-130**	**-100**	**0**	**0**

Bij de jaarrekening 2023 is een bestemmingsreserve gecreëerd m.b.t. extra kosten in het kader van de opvang en inburgering van vluchtelingen. Zowel in 2024 als 2025 zetten wij in op extra taallessen, aanpassing van woningen voor grote gezinnen, het beter benutten van de bestaande woningvoorraad en de ondersteuning van dorpsinitiatieven. De exacte verdeling over 2024 en 2025 is nog lastig aan te geven. Wij verwachten in 2024 € 130.000 en in 2025 € 100.000 uit te geven.
Deze kosten worden ten laste gebracht van de daarvoor bestemde reserve.

Actualisatie budget rijksmiddelen jeugdbescherming	**-84**	**-84**	**-84**	**-84**

In de meicirculaire 2024 heeft het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld voor het verlagen van de werkdruk in de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering door de gecertificeerde instellingen (GI's). Deze middelen dienen ter compensatie voor de extra kosten die gemeenten maken in aanloop naar een landelijk tarief. Voor Zevenaar betekent dit een compensatie van € 84.000 per jaar.

Actualisatie budget verbeteren dienstverlening aanpak armoede en schulden	**-89**	**-89**	**-89**	**-89**

Vanuit de 'Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden', die in juli 2022 aan de Tweede Kamer is gepresenteerd, heeft het kabinet via het gemeentefonds € 40 miljoen aan structurele middelen voor betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn voor 2023 incidenteel aan gemeenten beschikbaar gesteld. De toekenning (via de meicirculaire 2024) vanaf 2024 is structureel om gemeenten verder in staat te stellen om strategisch en doelgericht te handelen en hun activiteiten uit te breiden zoals het verdubbelen van het gebruik van schuldhulpverlening en het bevorderen van activiteiten om armoede onder kinderen te bestrijden. Het extra structurele budget voor Zevenaar bedraagt € 89.000. Per saldo budgettair neutraal in combinatie met de algemene uitkering.

Actualisatie budgetten afval	**92**	**0**	**0**	**0**

We hebben de budgetten afval nagelopen en een aantal bijgesteld. We verwachten bijvoorbeeld voor 2024 een vergoeding (€ 42.000) voor het leeghalen van de prullenbakken. Voor 2025 zijn deze inkomsten nog onzeker en daarom niet structureel begroot. Daarnaast verwachten we voor afvalinzameling-beleid lagere lasten (€ 20.000) omdat in plaats van een beleidsplan de nadere uitwerking van beleidsregels volstaat. Voor -restafval verwachten we hogere lasten (€ 25.000) in verband met indexering tarief en afvalstoffenbelasting. Totaal een verhoging van € 9,00 per ton ten opzichte van 2023. Voor -PMD zijn structureel lagere lasten (€ 25.000 en vanaf 2025 € 16.000) geraamd als gevolg van een nieuwe leverancier met betere afspraken ten aanzien van de inkoopprijzen. Voor papier en karton krijgen we een hogere verwerkingsvergoeding (€ 30.000) als gevolg van het oplopen van de tonnageprijs voor oud papier. Per saldo een voordeel van € 92.000 in 2024 welke wij storten in de reserve afval. Vanaf 2025 een structureel voordeel van € 16.000 welke wij verrekenen met de afvalstoffenheffing. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging en is programma overstijgend.

Actualisatie budgetten openbare werken	**67**	**67**	**67**	**67**

In de meerjarenbegroting 2023-2026 hebben we rekening gehouden met een verhoging van de brandstofprijzen. De prijs valt lager uit dan verwacht en daarom ramen wij een deel (€ 75.000) af. Daarnaast is afgelopen drie jaar de opbrengst van het staangeld van de kermissen lager en ramen wij een deel (€ 8.000) af. Deze wijzigingen leiden tot een structureel voordeel van € 67.000 vanaf 2024.

Actualisatie exploitatie Turmac cultuurfabriek (TCF)	**0**	**0**	**0**	**0**

Diverse budgetten die betrekking hebben op de exploitatie van de TCF zijn geactualiseerd. Enerzijds zijn er hogere lasten voor met name beveiliging en anderzijds hogere baten i.v.m. verhuur en doorberekening aan de gebruikers van de hogere exploitatielasten. De mutaties zijn budgettair neutraal.

Actualisatie investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	**0**	**4**	**2**	**2**

In de meerjarenbegroting 2024-2028 is investeringsbudget opgenomen voor duurzaamheidsmaatregelen van de eigen organisatie. Met deze wijziging hevelen wij € 56.000 over naar het investeringsbudget wegen Bloemenkamp. Dit budget bedraagt daardoor nu in totaal € 560.000. Deze mutatie levert een voordeel in de afschrijvingslasten op in 2025 van € 4.000 en vanaf 2026 structureel € 2.000.

Actualisatie investering Stationsplein 4 Zevenaar	**0**	**0**	**0**	**0**

In de raadsvergadering van 24 april 2024 is besloten tot de aankoop van het pand Stationsplein 4 te Zevenaar. In totaal € 1.726.000. Hiervan hevelen wij € 50.000 over naar een apart actief voor de grond. Voor het pand resteert daardoor € 1.676.000.

Actualisatie investering vervanging werkplekken hardware 2024	**0**	**-10**	**-10**	**-10**

Het vervangen van hardware van de vaste en mobiele werkplekken gaat volgens een vooraf gedefinieerde levenscyclus. In 2024 is aanvankelijk € 267.000 gepland. Echter als gevolg van de instroom van nieuwe medewerkers verwachten we in 2024 ± € 40.000 extra benodigd te hebben. Het gaat om de aanschaf van laptops en smartphones. Dit leidt tot een overschrijding van € 40.000 op de investering. De verhoogde afschrijvingslasten zijn € 10.000 per jaar. Wij stellen daarbij voor om net als bij de bestaande investering deze afschrijvingslasten te dekken uit de daarvoor bestemde reserve. Hiervoor voegen wij eenmalig in 2024 een bedrag van € 40.000 toe aan deze bestemmingsreserve.

Actualisatie investeringen en budgetten vastgoed	**-44**	**-8**	**-8**	**-8**

We hebben de vastgoed budgetten nagelopen. Het investeringsbudget voor de inrichting van het Raadhuisplein 1D is ontoereikend. Gevraagd wordt het budget in 2024 met € 40.000 te verhogen naar € 178.000. Deze verhoging is gebaseerd op concrete offertes. In maart 2018 is een raming gemaakt van de te verwachten bouwkosten voor de inrichting van Raadhuisplein 1D. Hier is toen gerekend met kostenkengetallen voor de inrichting van een openbaar toilet, ruimte voor de marktmeester, een kantoor en een grote ruimte voor fietsparkeren. De raming kwam uit op € 130.000, met een aanvullend budget van € 5.000 voor de voorbereiding. Later (2021) is daar nog behoefte aan opslag en kleedruimte voor evenementen bij gekomen. Echter, ten tijde van het moment van oplevering (december 2021) van de ruimte aan gemeente, zijn er opnieuw discussies gevoerd over de invulling van deze ruimte. Na intern beraad en afstemming met het college is er eind 2023 besloten vast te houden aan de in 2018 bedachte invulling. Voor deze invulling is inmiddels een ontwerp uitgewerkt en zijn er offertes opgevraagd. Door stijging van de bouwkosten is het destijds geraamde bedrag onvoldoende om de invulling te realiseren. Dit leidt tot € 4.000 structurele lasten vanaf 2025.
Daarnaast ramen we, hogere waterlasten bij het gemeentehuis en lagere waterlasten bij het sportbedrijf. Ook verwachten we voor gebouwen - algemeen in verband met vandalisme als gevolg van leegstand extra lasten voor onderhoud in 2024. Dit geldt ook voor de lasten van bewaking voor 2024 en in mindere mate voor 2025 t/m 2028.
Dit leidt totaal tot een eenmalig negatief resultaat van € 44.000 in 2024 en € 8.000 structureel vanaf 2025.

Actualisatie investeringen gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis	**0**	**0**	**0**	**0**

In de begroting 2023-2026 is een investeringsbudget van € 1.770.000 beschikbaar gesteld voor de gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis. Hierin is € 500.000 opgenomen voor nader onderzoek en specialisten uitgaande van co-financiering provincie en € 70.000 voor inhuur. De provincie heeft echter aangegeven voorlopig geen geld voor dit project te hebben. Om die reden en omdat wij proberen zo realistisch mogelijk te begroten stellen wij voor om het ondersteunende budget vrij te laten vallen omdat er op dit moment geen concrete acties zijn. Onze inzet richting provincie op dit project blijft uiteraard groot. Als het project wordt opgestart komen wij met een (financieel) voorstel. Het resterende investeringsbudget ad € 1.200.000 blijft gehandhaafd. Dit betreft met name de gemeentelijke bijdrage voor het doortrekken van Witte Kruis ad € 1.000.000. Daarnaast handhaven wij ook de € 100.000 voor extra ambtelijke capaciteit en € 100.000 voor kleinschalige verkeersmaatregelen.

Actualisatie investeringen onderwijshuisvesting primair onderwijs (PO)	**0**	**0**	**198**	**198**

Wij hebben de raming van de fasering voor de investeringen in de onderwijshuisvesting (primair - onderwijs) geactualiseerd. De fasering betreft vooral investeringen voor de herontwikkeling van vervangende nieuwbouw in het basisonderwijs (Basisscholen de Wissel/Tamboerijn). Dit leidt tot een eenmalig voordeel, incidenteel lagere afschrijvingslasten in 2026 en 2027 omdat de nieuwbouw later gerealiseerd zal worden dan eerder gepland.

Actualisatie investeringen openbaar groen	**0**	**16**	**0**	**0**

We hebben de investeringen openbaar groen nagelopen op basis van de planning en een aantal investeringen opnieuw geraamd. We verwachten bijvoorbeeld dat de werkzaamheden voortvloeiend uit de reguliere vervanging bomen en groen voor een deel van het budget (€ 100.000 en € 180.000) in het voorjaar van 2025 plaatsvindt. Hierdoor houden we rekening met een eenmalig voordeel op de afschrijvingslasten in 2025 van € 16.000.

Actualisatie investeringen openbare verlichting en verkeersregelinstallaties	**0**	**10**	**0**	**0**

We hebben de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties gerelateerde investeringsbudgetten nagelopen. We verwachten dat de werkzaamheden in plaats van in 2024 in 2025 uitgevoerd en afgerond worden. Hierdoor houden we rekening met een eenmalig voordeel op de afschrijvingslasten van € 10.000 in 2025.

Actualisatie investeringen riolering	**0**	**0**	**0**	**0**

We hebben de riool gerelateerde investeringen nagelopen op basis van de planning en een aantal investeringen opnieuw geraamd. We verwachten bijvoorbeeld dat de werkzaamheden voortvloeiend uit het vervangen van de oeverbeschoeiing deels in 2025 plaatsvindt. Daarom wordt € 35.000 van het totale budget (€ 50.000) naar 2025 verplaatst. Dit geldt ook voor het vervangen van het riool aan de Koestraat in Lathum. Er wordt € 80.000 van het totale budget (€ 110.000) naar 2025 verplaatst. Daarnaast verwachten we de werkzaamheden in Giesbeek in 2025 in plaats van 2024 af te sluiten. Hiervoor verplaatsen we een deel van de investering (€ 164.000) van 2024 naar 2025. Voor project Methen en Heerenmäten wordt het totale budget (€ 200.000) naar 2025 verplaatst. Voor het budget minigemalen 2025 wordt het totale budget (€ 125.000) van 2025 naar 2024 verplaatst. Dit geeft een positief resultaat van € 48.000 in 2025 en negatief resultaat van € 8.000 in 2026. Dit wordt verrekend met de voorziening riolering en is derhalve budgettair neutraal.

Actualisatie investeringen speeltoestellen	**0**	**21**	**0**	**0**

De investeringsbudgetten voor de speeltoestellen hebben we doorgenomen. In het eerste halfjaar 2024 zijn we bezig met de aanbesteding voor de speeltoestellen uit de investering 'vervanging speeltoestellen 2023 en 2024'. Hierbij moeten we rekening houden met een relatief lange voorbereidings- en levertijd. De verwachting is dat we het investeringsbudget in 2024 niet volledig kunnen besteden en verplaatsen we een deel (€ 115.000) naar 2025.
Hierdoor houden we rekening met een eenmalig voordeel op de afschrijvingslasten in 2025 van € 21.000.

Actualisatie investeringen wegen en civiele kunstwerken	**0**	**20**	**0**	**0**

We hebben de wegen en civiele kunstwerken gerelateerde investeringen nagelopen op basis van de geactualiseerde planning en een aantal investeringsbudgetten opnieuw geraamd. We verplaatsen hiervoor bijvoorbeeld van het investeringsbudget voor de Bijlandseweg Tolkamer een deel (€ 200.000) en van de voetgangersoversteekplaats parkeerring (€ 49.000) van 2024 naar 2025. Voor de revitaliseringsprojecten van Lobith-Noord en Lobith-Zuid verplaatsen we een deel (voor beide projecten € 100.000) van 2025 naar 2024. Daarnaast verwachten we de werkzaamheden voor de herinrichting Kop van Tolkamer in 2025 in plaats van 2024 af te sluiten. Hiervoor verplaatsen we een deel van de investering (€ 400.000) van 2024 naar 2025. Hierdoor houden we rekening met een eenmalig voordeel op de afschrijvingslasten in 2025 van € 20.000.

Budgetmutatie bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds'	**-625**	**0**	**0**	**0**

In 2022 is de bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds' gecreëerd om ondersteuning te bieden vanwege de gestegen energiekosten. In de raadvergadering van 29 november 2023 is unaniem een motie aanvaard die ertoe strekt het fonds ook in 2024 van kracht te laten zijn. Het fonds is voortgezet als tijdelijk energiefonds en is van kracht over de periode 1 juli 2023 tot 1 juli 2024. In deze voortgangsrapportage worden de kosten van het 1e halfjaar opgenomen.

Deze kosten (totaal € 625.000 voor uitkeringen aan personen, instellingen en verenigingen en uitvoering) worden ten laste gebracht van de daarvoor bestemde reserve.

Budgetmutatie burgerzaken	**20**	**0**	**0**	**0**

We zien dat het aantal aanvragen voor naturalisatie dit jaar hoger is dan was begroot. Dit levert voor 2024 een voordeel voor de leges op van € 20.000.

Budgetmutatie gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	**-6**	**0**	**0**	**0**

Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om preventie van discriminatie op lokaal niveau. Voor de kerntaken van de ADV's krijgen gemeenten sinds 2009 structureel middelen via het gemeentefonds. Vanaf dit jaar krijgen gemeenten middelen (meicirculaire 2024) om samen met hun ADV's méér aan preventie te kunnen doen. De decentralisatie-uitkering maakt het mogelijk om op lokaal niveau maatwerk te kunnen toepassen. De ADV's kunnen gemeenten aan de hand van hun meldingscijfers adviseren over onderwerpen die hen zijn opgevallen binnen die gemeenten. Hiervoor is in 2024 landelijk in totaal € 2,5 miljoen beschikbaar.
Het ministerie van BZK werkt momenteel aan een stelselherziening voor de ADV's en kondigde in een eerdere Kamerbrief en een brief aan alle gemeenten aan dat er vooruitlopende op de stelselherziening extra middelen beschikbaar zijn voor gemeenten. De middelen vanaf 2025 zullen naar verwachting in de komende septembercirculaire worden verwerkt.
Het incidenteel voor 2024 extra beschikbaar gestelde budget voor Zevenaar bedraagt € 6.322.

Budgetmutatie inhuur extern personeel riolering	**-44**	**0**	**0**	**0**

Bij het taakveld riolering wordt als gevolg van het niet ingevuld krijgen van vacatures gebruik gemaakt van inhuur. De kosten van inhuur liggen door de krapte op de arbeidsmarkt aanzienlijk hoger dan aan budget beschikbaar is. Om de vereiste werkzaamheden voor riolering uit te kunnen voeren is extra inhuurbudget nodig bij team Beheer Fysieke Leefomgeving (BFL). We maken hiervoor gebruik van de reserve riolering. Deze ramen we af, zodat we het inhuurbudget van de afdeling BFL kunnen verhogen. Het gaat om een budgettair neutrale wijziging.

Budgetmutatie inhuur extern personeel sociaal domein	**-510**	**0**	**0**	**0**

De transformatie in het Sociaal Domein is ingrijpend. Vooral door met name het Integraal Zorgakkoord, Het Gezond en Actief Leven Akkoord, de Hervormingsagenda Jeugd, en de doordecentralisatie Beschermd Wonen regionaal en lokaal te vertalen. Naast de landelijke wetten in het zorgdomein hebben we ook lokaal te maken met stevige opgaven in het brede maatschappelijk domein; De ontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek, revitalisering van sportpark Hengelder en enkele onderwijshuisvestingsvraagstukken in het primair en voortgezet onderwijs zijn bekende voorbeelden daarvan. Tegelijk zien we dat in de huidige arbeidsmarkt vacatures moeilijk in te vullen zijn. Het bovenstaande vraagt eenmalig om een ophoging van het inhuurbudget 2024. Daarbij is al rekening gehouden met extra rijksmiddelen. Deze zijn echter niet toereikend gebleken om alle lokale en regionale inzet te verantwoorden. Dit levert een eenmalig nadeel in 2024 op van € 510.000.

Het verloop van medewerkers in het domein is groot. Dit heeft geleid tot een groot aantal vacatures. De vrijvallende formatie is niet toereikend voor het dekken van de inhuur. Om de continuïteit en tijdige afhandeling van de wettelijke taken en de gemeentelijke ambities te borgen is vervanging van uitgevallen en vertrekkende collega's noodzakelijk. Naast het openstellen van vacatures voor vaste krachten is ook ingezet op inhuur.

Het langdurig ziekteverzuim is hoog. Daarom is, meer dan verwacht, extern personeel ingehuurd om deze uitval te compenseren.

In 2023 en 2024 zijn veel junior-medewerkers in vaste dienst getreden. Voor het opleiden en begeleiden van

deze medewerkers wordt een beroep gedaan op senior medewerkers. Inmiddels is, tegen de landelijke trend op de arbeidsmarkt in, voor het overgrote deel van de vacatures vast personeel geworven. Organisatie breed streven wij er naar vacatures in te vullen met vaste medewerkers.

De organisatieontwikkeling is gepaard gegaan met een nieuwe organisatiestructuur. Daardoor bestond het management in het begin van het jaar uit interim-managers. Bij de overgang naar het vaste management heeft een warme overdracht plaatsgevonden. Daarnaast is inhuur van management uiteraard ook duurder dan vaste managers.
Voor 2025 zetten we, zoals hiervoor aangegeven, waar mogelijke en nodig in op vaste bezetting en blijven we investeren in opleiding en ontwikkeling van de nieuwe vaste medewerkers.

Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH **-359** **0** **0** **0**

De implementatie van de nieuwe Omgevingswet, gecombineerd met moeilijk in te vullen vacatures en personeelsverloop binnen het team VTH vragen om een eenmalige verhoging van het budget 2024. Deze verhoging kan dit jaar niet volledig gedekt worden door de inkomsten vanuit de leges. In 2024 hebben we namelijk in verhouding tot eerdere jaren veel kleine en minder grote bouwplannen, waardoor de leges inkomsten veel lager zijn ten opzichte van de geleverde inzet. Dit levert een eenmalig nadeel in 2024 van € 359.000

De begrotingsstrategie die tot op heden is gevolgd ging uit van het dekken van eventuele extra uitgaven op het afhandelen van vergunningen en meldingen door de achteraf (na geleverde inspanning) te verhalen leges. Deze samenhang tussen de inkomsten en groeiende uitgaven in combinatie met de gevolgde begrotingsstrategie geven nu voor het eerst in jaren een negatief beeld op de kostendekking. Dit is mede ingegeven doordat vanuit de Omgevingswet - meer dan vooraf verwacht - extra inzet voorafgaand aan het vergunningentraject concept aanvragen worden behandeld en gewogen. Op dit moment zitten we nog in de implementatiefase. De ervaring van deze implementatie kan leiden tot mogelijke gevolgen voor de toekomstige begrotingsstrategie en de structurele formatie.

Budgetmutatie lokaal onderwijsbeleid **0** **0** **0** **0**

Het Rijk heeft voor de periode 1 augustus 2021 tot en met 31 juli 2023 middelen beschikbaar gesteld (Specifieke uitkering - NPO) om in overleg met peuteropvangorganisaties en het onderwijs, achterstanden en problemen door corona aan te pakken. Een deel (€ 200.000) van deze middelen wordt in 2024 ingezet voor het schoolmaatschappelijk werk. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Budgetmutatie onvoorziene kosten onderhoud/renovatie sportaccommodaties. **-216** **0** **0** **0**

Uit een eind 2023 verricht onderzoek kwam naar voren dat in zwembad Lentebad Zevenaar niet-resistent RVS is gebruikt. Op diverse plaatsen is deze gaan corroderen, waardoor de verbindingen volgens het rapport onbetrouwbaar waren. Deze verbindingen zijn zo snel mogelijk vervangen, waardoor dit type materiaal niet meer aanwezig is in het zwembad. Door de urgentie van deze werkzaamheden is ervoor gekozen om Ataro deze werkzaamheden te laten coördineren en uitvoeren. Deze werkzaamheden waren onvoorzien en zijn derhalve niet in het meerjarenonderhoudsplan opgenomen. De kosten voor vervanging bedragen € 135.300. Daarnaast is de slingerkooi van de atletiekaccommodatie door de Atletiek Unie afgekeurd. Om er voor te zorgen dat de accommodatie bij het begin van het wedstrijdseizoen 2024 weer gebruikt kon worden voor officiële wedstrijden heeft renovatie met urgentie plaatsgevonden. Ataro BV heeft in overleg met de gemeente deze renovatie begeleid en laten uitvoeren. De door Ataro BV gemaakte kosten voor dit project bedragen € 80.700.
Totaal nadeel, vanwege extra onvoorziene kosten voor onderhoud/renovatie, bedraagt € 216.000.

Budgetmutatie opstellen integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvesting	**-35**	**0**	**0**	**0**

Het wetsvoorstel onderwijshuisvesting zal naar verwachting worden goedgekeurd door de Eerste Kamer. Daarmee wordt het opstellen van een IHP een verplichte taak voor de gemeente. Dit heeft gevolgen voor de voorbereiding en samenwerking om te komen tot een IHP. Dit betekent onder andere dat er een zogenaamde inhoudelijke visie samen met schoolbesturen dient te worden opgesteld. Vooruitlopend hierop willen wij het IHP volgens dit uitgangspunt oppakken. Om die reden is, naast een bureau dat ons ondersteunt met het opzetten van het nieuwe IHP, ook een ervaren projectleider geworven die dit in goede banen leidt.
Dit zorgt voor extra (incidentele) kosten in 2024 van € 35.000.

Budgetmutatie projectleiding strategiebepaling	**38**	**-38**	**0**	**0**

Voor een succesvolle uitvoering van het project "strategiebepaling voor een gezonde toekomst" hebben wij ondersteuning ingezet van een onafhankelijk adviesbureau. In de raadsvergadering van 28 februari 2024 heeft u hiervoor € 75.000 beschikbaar gesteld. De helft van dit budget is in 2024 besteed, de andere helft schuiven wij door naar 2025 en zetten wij in ten behoeve van het proces om de begrotingsjaren 2026-2028 reëel en structureel sluitend te maken. Dit bedrag wordt onttrokken uit de algemene reserve en verloopt hiermee budgetneutraal.

Budgetmutatie reisdocumenten en rijbewijzen	**50**	**0**	**0**	**0**

In de begroting van 2024 is rekening gehouden met de "paspoortpiek" vanaf maart 2024. Toch zien we dat er nog meer aanvragen voor reisdocumenten zijn dan was begroot. Voor 2024 levert dit een voordeel op van € 50.000.

Budgetmutatie riolering minigemalen	**0**	**0**	**0**	**0**

Hiermee wordt in 2024 het budget van minigemalen goedgezet. Het negatief begrote bedrag in 2024 dat is doorgeschoven uit 2023 wordt in mindering gebracht op het begrote bedrag van 2024.

Budgetmutatie sociaal ontwikkelbedrijven	**-155**	**0**	**0**	**0**

Het Rijk heeft via de meicirculaire 2024 incidenteel middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de inrichting van een duurzame infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 155.000. De middelen zijn beschikbaar gesteld omdat het belangrijk is dat iedereen dezelfde kansen heeft om mee te doen op de arbeidsmarkt. In deze opgaven spelen sociaal ontwikkelbedrijven een zeer belangrijke rol. Zij zorgen ervoor dat mensen die niet, of niet zonder meer bij reguliere werkgevers aan de slag kunnen, toch een kans op krijgen op de arbeidsmarkt. Op regionaal niveau (in de arbeidsmarktregio Midden Gelderland) wordt door gemeenten een onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van sociaal ontwikkelbedrijven in onze regio. Vraag daarbij is vooral welke vormen van dienstverlening voor de toekomst bij het sociaal ontwikkelbedrijf belegd kunnen gaan worden.

Budgetmutatie stimuleren verduurzaming bij bedrijven en organisaties	**16**	**0**	**0**	**0**

In de begroting is budget beschikbaar voor initiatieven van bedrijven en organisatie met betrekking tot verduurzaming. Deze initiatieven blijven achter waardoor € 16.000 in 2024 kan vrijvallen ten gunste van het begrotingsresultaat. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 16.000.

Budgetmutatie uitvoering en ondersteuning werkgroep planinitiatieven wonen	**25**	**0**	**0**	**0**

In de zomer 2024 is de vacature uitgezet voor een programmamanager integraal gebiedsgericht werken. Om die reden is de verwachting dat het budget voor uitvoering en ondersteuning werkgroep planinitiatieven wonen in 2024 niet ingezet zal worden. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 25.000.

Budgetmutatie uitvoeringskosten Omgevingswet	**-189**	**0**	**0**	**0**

In de meicirculaire 2024 is € 189.000 beschikbaar gesteld voor uitvoeringskosten Omgevingswet. Dit om ervoor te zorgen dat de gemeente in haar transitie ervoor kan zorgdragen dat ze aangesloten, geoefend en ingeregeld is en voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen. Er is nog budget beschikbaar uit de algemene reserve maar dit is onvoldoende. Het in de meicirculaire opgenomen bedrag zal ingezet worden voor de pilot Omgevingsplan en om de werkprocessen verder op orde te brengen. Het restant dat eind 2024 nog uit de algemene reserve beschikbaar is zal ingezet worden om te komen tot een definitief omgevingsplan.

Budgetmutatie verkeersveiligheidsmaatregelen kom Babberich	**-85**	**0**	**0**	**0**

Eind 2017 is in een bestuurlijk overleg tussen de toenmalige wethouder en de toenmalig gedeputeerde afgesproken om een drietal maatregelen te gaan realiseren ter verbetering van de verkeersveiligheid in en om de bebouwde kom van Babberich. Gemeente Zevenaar zou 25% van de kosten voor haar rekening nemen. In 2018 is hiervoor budget beschikbaar gesteld maar bij de jaarstukken 2020 is het bedrag afgeraamd. Dit had niet gemoeten. De maatregelen zijn al enige jaren geleden uitgevoerd maar de provincie heeft ons aandeel in de kosten onlangs alsnog bij ons in rekening gebracht. Een eenmalig nadeel in 2024 van € 85.000.

Budgetmutatie voorziening oninbare vorderingen RSD	**450**	**0**	**0**	**0**

Er heeft een analyse plaatsgevonden van de werkelijke afboekingen op vorderingen bij de RSD. Hieruit is gebleken dat de werkelijke percentages van de afgelopen jaren lager liggen dan waar wij mee rekenen bij het vormen van de voorziening. Vooruitlopend op de jaarrekening 2024 ramen wij alvast een correctie op de mutatie van de voorziening per 31-12-2024. We verwachten een (incidenteel) voordeel van € 450.000 in 2024.

Budgetmutatie zorgkosten Wmo en Jeugd	**949**	**0**	**0**	**0**

Bij de 1e voortgangsrapportage 2024 zijn de ramingen voor de zorgkosten aangepast in verband met de forse structurele tariefstijgingen. Dit naar aanleiding van het onderzoek naar reële kostprijzen. Bij de jaarrekening is gebleken dat de zorgkosten over 2023 lager zijn uitgevallen. Wanneer we rekening houden met deze definitieve cijfers over 2023 dan kunnen de ramingen naar beneden worden bijgesteld. Bij de kadernota 2025 zijn de effecten vanaf 2025 opgenomen. Het effect voor 2024 (€ 949.000) wordt in deze voortgangsrapportage meegenomen.

Fasering budget dialoog met de samenleving/campagne Zevenaar morgen	**70**	**-70**	**0**	**0**

De start van het project "Dialoog met de samenleving" is vertraagd doordat de opdracht later is verleend dan gepland. Om die reden schuiven wij een deel van het budget (€ 70.000) door naar 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 70.000 en een eenmalig nadeel in 2025 van € 70.000.

Fasering budget motie Stolpersteine	**12**	**-12**	**0**	**0**

In de raadsvergadering van 24 februari 2021 is raadsbreed een motie aangenomen om in de gemeente Zevenaar Stolpersteine te leggen om 20 de slachtoffers van het nazisme uit de Joodse gemeenschap in de gemeente een naam te geven, te herdenken en bewustwording te bevorderen. De steentjes zijn ondertussen besteld maar hebben een lange levertijd. De factuur verwachten wij in 2025. Om die reden schuiven wij € 12.000 door naar 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 12.000, een eenmalig nadeel in 2025 van € 12.000.

Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	**50**	**-50**	**0**	**0**

In de kadernota 2022 is € 50.000 beschikbaar gesteld om de mogelijkheden voor een HUB op de locatie 7Poort nader te verkennen. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de potentie van HUB Zevenaar Oost. Op basis van de uitkomsten van dit rapport bepalen wij welke aanvullende onderzoeken nodig zijn. Op dit moment is er echter nog steeds geen duidelijkheid over het project ViA15 waardoor aanvullend onderzoek nog niet mogelijk is. Daarom schuiven wij het budget door naar 2025.

Fasering budget opstellen beleidsnotitie erfgoed	**25**	**-25**	**0**	**0**

Voor het opstellen van de beleidsnotitie erfgoed inclusief het participatietraject is in de begroting 2023-2026 € 50.000 beschikbaar gesteld. Het project is eind mei 2024 gestart en de verwachte oplevering is eind juni 2025. Om die reden schuiven wij € 25.000 door van 2024 naar 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 25.000 en een eenmalig nadeel in 2025 van € 25.000.

Fasering budget opstellen mobiliteitsvisie	**38**	**-38**	**0**	**0**

In de begroting 2023-2026 en in de 1e voortgangsrapportage 2024 is in totaal € 76.000 beschikbaar gesteld voor het omvormen van het bestaande gemeentelijke verkeers- en vervoersplan (GVVP) tot een bredere mobiliteitsvisie (inclusief enquête). De werkzaamheden zijn ondertussen gestart. Het rapport wordt in 2025 opgeleverd. Om die reden schuiven wij € 38.000 door naar 2025.

Fasering budget opstellen nota parkeerbeleid	**15**	**-15**	**0**	**0**

In de eerste voortgangsrapportage 2024 is € 30.000 gehonoreerd voor het opstellen van een nota parkeerbeleid. De werkzaamheden zijn ondertussen gestart. Het rapport wordt in 2025 opgeleverd. Om die reden schuiven wij € 15.000 door naar 2025.

Fasering budget opstellen soorten managementplan gemeentebreed	**300**	**-300**	**0**	**0**

Momenteel wordt uitvoering gegeven aan het opstellen van een Europese aanbesteding voor het contracteren van een ecologisch bureau dat gebiedsgericht onderzoek uitvoert naar beschermde soorten en vervolgens een soortenmanagementplan opstelt, waarin beschreven staat hoe de opdrachtgever deze soorten moet beschermen bij aanpassingen in de leefomgeving. De aanvang van de werkzaamheden staat gepland in het eerste kwartaal 2025. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 300.000 en een eenmalig nadeel in 2025 van € 300.000.

Fasering budget uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025	**147**	**-147**	**0**	**0**

In het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025 zijn voor 2024 projecten opgenomen. Hier zijn wij bij een aantal een langere looptijd of vertraging. Om die reden schuiven wij € 147.000 door naar 2025. Het gaat o.a. om:
*project Wijk van de toekomst Angerlo. Vanwege het op dit moment ontbreken van voldoende goede mogelijkheden om Angerlo via collectieve voorzieningen aardgasvrij te maken stellen we de volgende fase uit. Het Rijk werkt aan betere ondersteuning van gemeenten. De verwachting is dat in 2025 de mogelijkheden voor het starten van een vervolgfase verbeteren;
*subsidie groene daken. Vanwege het bestuurlijk proces kan de subsidieregeling pas in het eerste kwartaal 2025 gepubliceerd worden;
*ondersteuning initiatieven samenleving. De subsidieregeling wordt in het vierde kwartaal 2024 aan de raad gepresenteerd;
*laadinfrastructuur elektrisch laden voertuigen. Vanuit de concessie Publieke Laadinfrastructuur is het niet mogelijk om laadpalen te plaatsen op semi openbaar terrein.
Het betreft een budgettair neutrale wijziging aangezien de dekking verloopt via de bestemmingsreserve duurzaamheid.

Fasering budget warmtenet stad Zevenaar	**175**	**-175**	**0**	**0**

De discussie rondom de landelijke ontwikkelingen van het warmtenet (consequenties van de nieuwe wet- en regelgeving) en de besluitvorming van de private warmtebedrijven duurt langer dan voorzien. Daarom wordt voorgesteld om € 175.000 door te schuiven naar 2025. Hiervan wordt € 65.000 gedekt uit de bestemmingsreserve duurzaamheid. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 110.000, een eenmalig nadeel in 2025 van € 110.000.

Investering terugkoop brandweergarage Pannerden	**0**	**0**	**0**	**0**

Per 01-10-2024 koopt de gemeente Zevenaar de brandweergarage terug van VGGM. Dit is bij de verkoop in 2013 contractueel overeen gekomen. De overnameprijs is vooraf bepaald op basis van de boekwaarde. In deze mutatie stelt uw raad tevens het investeringsbedag van € 303.000 beschikbaar. De bijdrage aan VGGM is € 20.000 per jaar lager en met dit vrijgekomen budget dekken we jaarlijks de afschrijvingslasten en exploitatielasten. Het betreft een budgettair neutrale wijziging.

Middelen specifieke uitkering kinderopvangtoeslagproblematiek	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor de gemeentelijke taak met betrekking tot de kinderopvangtoeslagenproblematiek worden kosten gemaakt. Wij verwachten een bedrag van € 325.000 uit te geven. Deze begrotingswijziging is budgettair neutraal omdat de uitgaven door het Rijk via een specifieke uitkering worden vergoed.

Subsidie kids-klompenpad Giesbeek	**0**	**0**	**0**	**0**

Het kids-klompenpad Giesbeek ronden wij naar verwachting in 2025 af. Om die reden schuiven wij € 19.000 door naar 2025. Dekking komt uit provinciale subsidie. Dus per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Totaal mutaties	**1.649**	**-875**	**3.602**	**3.620**

TOELICHTING RESERVEMUTATIES

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Autonome ontwikkelingen				
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	**-37**	**0**	**0**	**0**

Op basis van de ontwikkelingen informeren wij u over de stijgende gas- en dalende elektriciteitskosten. Op basis van deze gegevens hebben wij de gaskosten in 2024 verhoogd met € 49.000 en in 2025 met 63.000. De elektriciteitskosten hebben wij in 2024 met € 137.000 en in 2025 met € 3.000 verlaagd. Doordat de mutatie op de elektriciteitskosten deels betrekking heeft op riolering (in 2024
€ 37.000 en in 2025 € 7.000), verrekenen wij dit deel binnen de reserve riolering. Het resterende bedrag in 2024 (€ 50.000) en in 2025 (€ 68.000) komt ten laste van het begrotingsresultaat. Het gaat om een programma overstijgende wijziging.

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie afschrijvingslasten	**-27**	**-27**	**-161**	**-157**

Jaarlijks worden de afschrijvingslasten geactualiseerd. Dit werkt door in diverse programma's.

Actualisatie budget opvang en begeleiding vluchtelingen uit bestemmingsreserve	**130**	**100**	**0**	**0**

Bij de jaarrekening 2023 is een bestemmingsreserve gecreëerd m.b.t. extra kosten in het kader van de opvang en inburgering van vluchtelingen. Zowel in 2024 als 2025 zetten wij in op extra taallessen, aanpassing van woningen voor grote gezinnen, het beter benutten van de bestaande woningvoorraad en de ondersteuning van dorpsinitiatieven. De exacte verdeling over 2024 en 2025 is nog lastig aan te geven. Wij verwachten in 2024 € 130.000 en in 2025 € 100.000 uit te geven.
Deze kosten worden ten laste gebracht van de daarvoor bestemde reserve.

Actualisatie budgetten afval	**-92**	**0**	**0**	**0**

We hebben de budgetten afval nagelopen en een aantal bijgesteld. We verwachten bijvoorbeeld voor 2024 een vergoeding (€ 42.000) voor het leeghalen van de prullenbakken. Voor 2025 zijn deze inkomsten nog onzeker en daarom niet structureel begroot. Daarnaast verwachten we voor afvalinzameling-beleid lagere lasten (€ 20.000) omdat in plaats van een beleidsplan de nadere uitwerking van beleidsregels volstaat. Voor -restafval verwachten we hogere lasten (€ 25.000) in verband met indexering tarief en afvalstoffenbelasting. Totaal een verhoging van € 9,00 per ton ten opzichte van 2023. Voor -PMD zijn structureel lagere lasten (€ 25.000 en vanaf 2025 € 16.000) geraamd als gevolg van een nieuwe leverancier met betere afspraken ten aanzien van de inkoopprijzen. Voor papier en karton krijgen we een hogere verwerkingsvergoeding (€ 30.000) als gevolg van het oplopen van de tonnageprijs voor oud papier. Per saldo een voordeel van € 92.000 in 2024 welke wij storten in de reserve afval. Vanaf 2025 een structureel voordeel van € 16.000 welke wij verrekenen met de afvalstoffenheffing. Dit betreft een budgettair neutrale wijziging en is programma overstijgend.

Actualisatie investering vervanging werkplekken hardware 2024	**-40**	**10**	**10**	**10**

Het vervangen van hardware van de vaste en mobiele werkplekken gaat volgens een vooraf gedefinieerde levenscyclus. In 2024 is aanvankelijk € 267.000 gepland. Echter als gevolg van de instroom van nieuwe medewerkers verwachten we in 2024 ± € 40.000 extra benodigd te hebben. Het gaat om de aanschaf van laptops en smartphones. Dit leidt tot een overschrijding van € 40.000 op de investering. De verhoogde afschrijvingslasten zijn € 10.000 per jaar. Wij stellen daarbij voor om net als bij de bestaande investering deze afschrijvingslasten te dekken uit de daarvoor bestemde reserve. Hiervoor voegen wij eenmalig in 2024 een bedrag van € 40.000 toe aan deze bestemmingsreserve.

Budgetmutatie bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds'	**625**	**0**	**0**	**0**

In 2022 is de bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds' gecreëerd om ondersteuning te bieden vanwege de gestegen energiekosten. In de raadvergadering van 29 november 2023 is unaniem een motie aanvaard die ertoe strekt het fonds ook in 2024 van kracht te laten zijn. Het fonds is voortgezet als tijdelijk energiefonds en is van kracht over de periode 1 juli 2023 tot 1 juli 2024. In deze voortgangsrapportage worden de kosten van het 1e halfjaar opgenomen. Deze kosten (totaal € 625.000 voor uitkeringen aan personen, instellingen en verenigingen en uitvoering) worden ten laste gebracht van de daarvoor bestemde reserve.

Budgetmutatie inhuur extern personeel riolering	**44**	**0**	**0**	**0**

Bij het taakveld riolering wordt als gevolg van het niet ingevuld krijgen van vacatures gebruik gemaakt van inhuur. De kosten van inhuur liggen door de krapte op de arbeidsmarkt aanzienlijk hoger dan aan budget beschikbaar is. Om de vereiste werkzaamheden voor riolering uit te kunnen voeren is extra inhuurbudget nodig bij team Beheer Fysieke Leefomgeving (BFL). We maken hiervoor gebruik van de reserve riolering.

Deze ramen we af, zodat we het inhuurbudget van de afdeling BFL kunnen verhogen. Het gaat om een budgettair neutrale wijziging.

Budgetmutatie projectleiding strategiebepaling	**-38**	**38**	**0**	**0**

Voor een succesvolle uitvoering van het project "strategiebepaling voor een gezonde toekomst" hebben wij ondersteuning ingezet van een onafhankelijk adviesbureau. In de raadsvergadering van 28 februari 2024 heeft u hiervoor € 75.000 beschikbaar gesteld. De helft van dit budget is in 2024 besteed, de andere helft schuiven wij door naar 2025 en zetten wij in ten behoeve van het proces om de begrotingsjaren 2026-2028 reëel en structureel sluitend te maken. Dit bedrag wordt onttrokken uit de algemene reserve en verloopt hiermee budgetneutraal.

Fasering budget uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025	**-147**	**147**	**0**	**0**

In het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025 zijn voor 2024 projecten opgenomen. Hier zijn wij bij een aantal een langere looptijd of vertraging. Om die reden schuiven wij € 147.000 door naar 2025. Het gaat o.a. om:
*project Wijk van de toekomst Angerlo. Vanwege het op dit moment ontbreken van voldoende goede mogelijkheden om Angerlo via collectieve voorzieningen aardgasvrij te maken stellen we de volgende fase uit. Het Rijk werkt aan betere ondersteuning van gemeenten. De verwachting is dat in 2025 de mogelijkheden voor het starten van een vervolgfase verbeteren;
*subsidie groene daken. Vanwege het bestuurlijk proces kan de subsidieregeling pas in het eerste kwartaal 2025 gepubliceerd worden;
*ondersteuning initiatieven samenleving. De subsidieregeling wordt in het vierde kwartaal 2024 aan de raad gepresenteerd;
*laadinfrastructuur elektrisch laden voertuigen. Vanuit de concessie Publieke Laadinfrastructuur is het niet mogelijk om laadpalen te plaatsen op semi openbaar terrein.
Het betreft een budgettair neutrale wijziging aangezien de dekking verloopt via de bestemmingsreserve duurzaamheid.

Fasering budget warmtenet stad Zevenaar	**-65**	**65**	**0**	**0**

De discussie rondom de landelijke ontwikkelingen van het warmtenet (consequenties van de nieuwe wet- en regelgeving) en de besluitvorming van de private warmtebedrijven duurt langer dan voorzien. Daarom wordt voorgesteld om € 175.000 door te schuiven naar 2025. Hiervan wordt € 65.000 gedekt uit de bestemmingsreserve duurzaamheid. Een eenmalig voordeel in 2024 van € 110.000, een eenmalig nadeel in 2025 van € 110.000.

Totaal reservemutaties	**352**	**332**	**-151**	**-147**

FINANCIEEL MEERJARENBEELD

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Primitieve begroting 2024-2027	160.033	157.879	149.674	191.218
1e voortgangsrapportage 2024	10.847	2.972	2.605	3.867
Kadernota 2025	0	594	406	406
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-6.930	14.345	-4.614	-4.111
Totale baten tot de 2e voortgangsrapportage	**163.949**	**175.790**	**148.071**	**191.380**
Mutaties in deze voortgangsrapportage (baten)				
1. Autonome ontwikkelingen	1.359	**380**	5.684	5.690
Actualisatie budget beschermd wonen	-1.200	-2.000	0	0
Actualisatie budget rentekosten	-2	0	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	0	-7	0	0
Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	471	0	0	0
Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	-64	0	0	0
Dividend Ataro B.V.	-132	0	0	0
Meicirculaire 2024	2.169	2.270	5.567	5.573
Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	0	0	0
Specifieke uitkering Wet inburgering	117	117	117	117
2. Actualisatie bestaand beleid	976	**93**	-439	74
Actualisatie afschrijvingslasten	0	0	-513	0
Actualisatie budgetten afval	72	-16	-16	-16
Actualisatie budgetten openbare werken	-8	-8	-8	-8
Actualisatie exploitatie Turmac cultuurfabriek (TCF)	98	98	98	98
Budgetmutatie burgerzaken	30	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH	100	0	0	0
Budgetmutatie lokaal onderwijsbeleid	200	0	0	0
Budgetmutatie reisdocumenten en rijbewijzen	178	0	0	0
Middelen specifieke uitkering kinderopvangtoeslagproblematiek	325	0	0	0
Subsidie kids-klompenpad Giesbeek	-19	19	0	0
Totaal gemuteerde baten	**2.335**	**473**	**5.245**	**5.764**
Totale baten in deze voortgangsrapportage	**2.335**	**473**	**5.245**	**5.764**

Lasten

Primitieve begroting 2024-2027	163.454	157.138	155.004	198.123
1e voortgangsrapportage 2024	16.944	8.055	8.158	7.993
Kadernota 2025	0	787	581	633
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	-6.725	14.537	-4.572	-4.170
Totale lasten tot de 2e voortgangsrapportage	**173.673**	**180.517**	**159.171**	**202.578**

Mutaties in deze voortgangsrapportage (lasten)

1. Autonome ontwikkelingen	-116	**222**	2.162	2.162
Actualisatie budget beschermd wonen	-1.200	-2.000	0	0
Actualisatie budget rentekosten	179	-6	-6	-6
Actualisatie budget rentekosten grondexploitatie bedrijven	-144	0	0	0
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties woningbouw	91	0	0	0
Bijdrage GR RID - doorontwikkeling	385	0	0	0
Bijdrage GR SALD voor project e-depot	20	0	0	0
Budgetmutatie elektriciteits- en gaskosten	-88	61	0	0
Budgetmutatie lasten/baten sportbedrijf	699	0	0	0
Budgetmutatie uitkeringslasten/-baten (BUIG)	749	0	0	0
Dividend Ataro B.V.	0	0	0	0
Meicirculaire 2024	-924	2.051	2.051	2.051
Meicirculaire 2024 hervormingsagenda jeugd	0	0	0	0
Specifieke uitkering Wet inburgering	117	117	117	117
2. Actualisatie bestaand beleid	802	**1.126**	-519	-18
Actualisatie afschrijvingslasten	-182	36	-492	9
Actualisatie budget kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-25	-25	-25	-25
Actualisatie budget opvang en begeleiding vluchtelingen uit bestemmingsreserve	130	100	0	0
Actualisatie budget rijksmiddelen jeugdbescherming	84	84	84	84
Actualisatie budget verbeteren dienstverlening aanpak armoede en schulden	89	89	89	89
Actualisatie budgetten afval	-20	-16	-16	-16
Actualisatie budgetten openbare werken	-75	-75	-75	-75
Actualisatie exploitatie Turmac cultuurfabriek (TCF)	98	98	98	98
Actualisatie investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	0	-4	-2	-2
Actualisatie investering Stationsplein 4 Zevenaar	0	0	0	0
Actualisatie investering vervanging werkplekken hardware 2024	0	10	10	10
Actualisatie investeringen en budgetten vastgoed	44	8	8	8
Actualisatie investeringen gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis	0	0	0	0

Actualisatie investeringen onderwijshuisvesting primair onderwijs (PO)	0	0	-198	-198
Actualisatie investeringen openbaar groen	0	-16	0	0
Actualisatie investeringen openbare verlichting en verkeersregelinstallaties	0	-10	0	0
Actualisatie investeringen riolering	0	0	0	0
Actualisatie investeringen speeltoestellen	0	-21	0	0
Actualisatie investeringen wegen en civiele kunstwerken	0	-20	0	0
Budgetmutatie bestemmingsreserve 'Tijdelijk Noodfonds'	625	0	0	0
Budgetmutatie burgerzaken	10	0	0	0
Budgetmutatie gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	6	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel riolering	44	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel sociaal domein	510	0	0	0
Budgetmutatie inhuur extern personeel team VTH	459	0	0	0
Budgetmutatie lokaal onderwijsbeleid	200	0	0	0
Budgetmutatie onvoorziene kosten onderhoud/renovatie sportaccommodaties.	216	0	0	0
Budgetmutatie opstellen integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvesting	35	0	0	0
Budgetmutatie projectleiding strategiebepaling	-38	38	0	0
Budgetmutatie reisdocumenten en rijbewijzen	128	0	0	0
Budgetmutatie riolering minigemalen	0	0	0	0
Budgetmutatie sociaal ontwikkelbedrijven	155	0	0	0
Budgetmutatie stimuleren verduurzaming bij bedrijven en organisaties	-16	0	0	0
Budgetmutatie uitvoering en ondersteuning werkgroep planinitiatieven wonen	-25	0	0	0
Budgetmutatie uitvoeringskosten Omgevingswet	189	0	0	0
Budgetmutatie verkeersveiligheidsmaatregelen kom Babberich	85	0	0	0
Budgetmutatie voorziening oninbare vorderingen RSD	-450	0	0	0
Budgetmutatie zorgkosten Wmo en Jeugd	-949	0	0	0
Fasering budget dialoog met de samenleving/campagne Zevenaar morgen	-70	70	0	0
Fasering budget motie Stolpersteine	-12	12	0	0
Fasering budget onderzoek naar HUB 7Poort	-50	50	0	0
Fasering budget opstellen beleidsnotitie erfgoed	-25	25	0	0
Fasering budget opstellen mobiliteitsvisie	-38	38	0	0
Fasering budget opstellen nota parkeerbeleid	-15	15	0	0
Fasering budget opstellen soorten managementplan gemeentebreed	-300	300	0	0

Fasering budget uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2025	-147	147	0	0
Fasering budget warmtenet stad Zevenaar	-175	175	0	0
Investering terugkoop brandweergarage Pannerden	0	0	0	0
Middelen specifieke uitkering kinderopvangtoeslagproblematiek	325	0	0	0
Subsidie kids-klompenpad Giesbeek	-19	19	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**686**	**1.348**	**1.643**	**2.144**
Totale lasten tot de voortgangsrapportage	**174.359**	**181.865**	**160.814**	**204.722**
Resultaat voor bestemming	**-8.075**	**-5.602**	**-7.497**	**-7.578**
Onttrekkingen				
Primitieve begroting 2024-2027	5.423	2.611	1.064	1.064
1e voortgangsrapportage 2024	1.283	13	115	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	1.448	252	102	0
2e voortgangsrapportage 2024	309	332	-151	-147
Totaal onttrekkingen reserves	8.463	**3.207**	1.129	917
Toevoegingen				
Primitieve begroting 2024-2027	2.393	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0
Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage 2024	1.184	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-44	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	3.533	**0**	0	0
Saldo reserve mutaties	**4.930**	**3.207**	**1.129**	**917**
Resultaat na bestemming	**-3.145**	**-2.395**	**-6.368**	**-6.661**

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BATEN				
0. Bestuur en ondersteuning	120.806	123.709	118.107	118.646
1. Veiligheid	142	131	131	131
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	502	349	349	349
3. Economie	6.767	23.773	485	9.261
4. Onderwijs	1.395	1.174	1.174	1.174
5. Sport, cultuur en recreatie	2.120	1.425	1.397	1.397
6. Sociaal domein	20.109	14.911	18.875	19.375
7. Volksgezondheid en milieu	10.858	11.047	11.085	10.841
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.586	-256	1.713	35.969
Actuele stand begroting - baten	**166.284**	**176.263**	**153.317**	**197.144**
Lasten				
0. Bestuur en ondersteuning	29.586	32.001	31.344	31.627
1. Veiligheid	4.984	4.879	4.877	4.878
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	6.933	6.832	7.140	7.244
3. Economie	7.383	24.332	1.093	9.885
4. Onderwijs	6.530	6.219	6.533	6.710
5. Sport, cultuur en recreatie	13.305	12.186	11.896	11.964
6. Sociaal domein	83.225	77.777	80.092	80.510
7. Volksgezondheid en milieu	13.647	15.253	13.739	13.670
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.766	2.386	4.099	38.234
Actuele stand begroting - lasten	**174.359**	**181.865**	**160.814**	**204.722**
Saldo voor bestemming				
0. Bestuur en ondersteuning	91.220	91.708	86.763	87.018
1. Veiligheid	-4.842	-4.748	-4.745	-4.747
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-6.431	-6.484	-6.791	-6.895
3. Economie	-617	-559	-608	-623
4. Onderwijs	-5.135	-5.046	-5.359	-5.536
5. Sport, cultuur en recreatie	-11.185	-10.761	-10.499	-10.566
6. Sociaal domein	-63.116	-62.866	-61.216	-61.135
7. Volksgezondheid en milieu	-2.789	-4.206	-2.655	-2.829
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-5.180	-2.642	-2.386	-2.266
Saldo 2e voortgangsrapportage voor bestemming	**-8.075**	**-5.602**	**-7.497**	**-7.578**
Mutaties reserves				
0. Bestuur en ondersteuning	1.033	451	462	450
1. Veiligheid	0	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1	92	150	50
3. Economie	34	0	15	17
4. Onderwijs	-152	123	123	123
5. Sport, cultuur en recreatie	776	604	254	254
6. Sociaal domein	779	124	24	24
7. Volksgezondheid en milieu	494	1.211	0	0
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.965	602	102	0

Totaal mutaties reserves	4.930	3.207	1.129	917
Saldo 2e voortgangsrapportage na bestemming	-3.145	-2.395	-6.368	-6.661

BIJLAGEN

OVERZICHT BEGROTINGSWIJZIGINGEN TOT DE 2E VOORTGANGSRAPPORTAGE

In deze bijlage nemen wij het overzicht op van de wijzigingen van de begroting die nog niet in de meerjarenbegroting 2024-2027 zijn verwerkt tot deze voortgangsrapportage. Dit betreft de wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage en de administratieve wijzigingen.
De wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage betreffen de verwerking van uw besluiten in de afgelopen maanden die nog niet in de meerjarenbegroting verwerkt konden worden. In de administratieve wijzigingen nemen wij aanpassingen op de vastgestelde begroting op, zonder financieel effect.

Wijzigingen tot de 2e voortgangsrapportage

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BATEN				
0. Bestuur en ondersteuning				
Vaststellen grondexploitatie Businesspark 7Poort fase II	0	0	0	0
Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	0	0	0	0
Totaal programma 0.				
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Bijdragen nutsbedrijven voor verhardingen	150	0	0	0
Totaal programma 2.	**150**			
3. Economie				
Actualisatie budget markt in verband met evenementen	0	0	0	0
Herziening grondexploitaties bedrijventerreinen	-2.410	21.742	0	-645
Vaststellen grondexploitatie Businesspark 7Poort fase II	0	0	0	9.421
Totaal programma 3.	**-2.410**	**21.742**		**8.777**
4. Onderwijs				
Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	0	0	0	0
Totaal programma 4.				
5. Sport, cultuur en recreatie				
Fasering budget groen	0	0	0	0
Totaal programma 5.				
6. Sociaal domein				
Aankoop grond en pand Dorpsstraat 33 Angerlo	0	186	186	186
Totaal programma 6.		**186**	**186**	**186**
7. Volksgezondheid en milieu				
Bovengrondse afvalcontainers voor luiers en incontinentiemateriaal	0	14	25	25
Totaal programma 7.		**14**	**25**	**25**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Actualisatie fasering plan woningbouw	0	0	0	0
Herziening grondexploitaties woningbouw	-4.979	-7.375	-4.791	-14.684
Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	0	0	0	1.620
Totaal programma 8.	**-4.979**	**-7.375**	**-4.791**	**-13.064**
Totaal baten	**-7.239**	**14.568**	**-4.579**	**-4.076**

LASTEN				
0. Bestuur en ondersteuning				
Vaststellen grondexploitatie Businesspark 7Poort fase II	0	0	0	0
Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	-66	-66	-66	-66
Totaal programma 0.	**-66**	**-66**	**-66**	**-66**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Bijdragen nutsbedrijven voor verhardingen	150	0	0	0
Totaal programma 2.	**150**	**0**	**0**	**0**
3. Economie				
Actualisatie budget markt in verband met evenementen	6	6	6	6
Herziening grondexploitaties bedrijventerreinen	-2.410	21.742	0	-645
Vaststellen grondexploitatie Businesspark 7Poort fase II	0	0	0	9.421
Totaal programma 3.	**-2.404**	**21.748**	**6**	**8.783**
4. Onderwijs				
Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	0	0	0	0
Totaal programma 4.	**0**	**0**	**0**	**0**
5. Sport, cultuur en recreatie				
Fasering budget groen	-150	150	0	0
Totaal programma 5.	**-150**	**150**	**0**	**0**
6. Sociaal domein				
Aankoop grond en pand Dorpsstraat 33 Angerlo	0	186	186	186
Totaal programma 6.	**0**	**186**	**186**	**186**
7. Volksgezondheid en milieu				
Bovengrondse afvalcontainers voor luiers en incontinentiemateriaal	0	14	25	25
Totaal programma 7.	**0**	**14**	**25**	**25**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Actualisatie fasering plan woningbouw	-61	102	102	0
Herziening grondexploitaties woningbouw	-4.979	-7.375	-4.791	-14.684
Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	475	0	0	1.620
Totaal programma 8.	**-4.565**	**-7.273**	**-4.689**	**-13.064**
Totaal lasten	**-7.034**	**14.759**	**-4.537**	**-4.136**
Saldo voor bestemming	**-205**	**-192**	**-42**	**60**
Mutaties reserves				
Onttrekkingen	755	100	0	0
Toevoegingen	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	**755**	**100**	**0**	**0**
Saldo na bestemming	**60**	**60**	**60**	**60**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aankoop grond en pand Dorpsstraat 33 Angerlo	**0**	**0**	**0**	**0**

De gemeente Zevenaar heeft een taakstelling voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Om aan deze taakstelling te voldoen moeten geschikte locaties gevonden worden voor de (tijdelijke) opvang. Een mogelijkheid is het pand Dorpsstraat 33 Angerlo. In de raadsvergadering van 25 september 2024 is besloten om een bedrag van € 653.000 beschikbaar te stellen voor de aankoop. Door het ministerie van Justitie en Veiligheid is een bijdrage van € 260.000 toegezegd.

Actualisatie budget markt in verband met evenementen	**-6**	**-6**	**-6**	**-6**

Het Raadhuisplein is aangewezen zowel als terrein voor de wekelijkse markt en als evenemententerrein. Om initiatieven voor evenementen in het centrum meer mogelijk te maken en te faciliteren heeft het college beleidsregels vastgesteld over het gebruik van het terrein voor weekmarkt en evenementen. Op basis van deze regels mag de weekmarkt maximaal drie keer per jaar vanwege belangrijke evenementen verplaatst worden. Er wordt uitgegaan van gemiddeld twee maal per jaar. De kosten voor verplaatsing van de markt worden ten laste van de gemeentelijke begroting gebracht en niet ten laste van de marktexploitatie of organisator van het evenement. Een jaarlijks structureel nadeel van € 6.000

Actualisatie fasering plan woningbouw	**61**	**-102**	**-102**	**0**

In de raadvergadering van 26 juni 2024 is de woonzorgvisie vastgesteld. In dit zelfde raadsvoorstel is de fasering van de middelen uit de bestemmingsreserve woningbouw geactualiseerd. Daarnaast is in de raadsvergadering van 25 september 2024 € 143.000 uit de bestemmingsreserve woningbouw beschikbaar gesteld ten behoeve van onderzoeken voor het uitbreiden van het aantal standplaatsen voor woonwagens. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Bijdragen nutsbedrijven voor verhardingen	**0**	**0**	**0**	**0**

Nutsbedrijven leveren een bijdrage voor de verhardingen. Deze ontvangsten doteren we aan de voorziening wegen. Gezien de resultaten in het eerste halfjaar 2024 verwachten we dat deze bijdragen in 2024 € 150.000 hoger zijn dan geraamd. De storting in de voorziening verhogen we met hetzelfde bedrag.

Bovengrondse afvalcontainers voor luiers en incontinentiemateriaal	**0**	**0**	**0**	**0**

In de gemeente Zevenaar is behoefte aan de uitbreiding van mogelijkheden om luiers- en incontinentiemateriaal gescheiden in te leveren. Tot voor kort was dit slechts mogelijk op de aanbiedstations in Zevenaar en Lobith. Om ook in dorpen die ver(der) weg liggen van de aanbiedstations een inzamelmogelijkheid te bieden is daar naar locaties voor luiercontainers gezocht. Dit heeft vooralsnog alleen in Pannerden tot de plaatsing van een container geleid. Om voor iedereen een inlevermogelijkheid in de nabijheid te hebben stellen wij voor om in elke woonkern een container te plaatsen en daarnaast nog vijf containers in de kern Zevenaar. In totaal 18 containers. Het betreffen afgesloten containers welke te openen zijn middels een passysteem. Om dit te realiseren vragen wij een investeringsbudget van € 110.000. Hiervoor hanteren we een afschrijvingstermijn van 10 jaar. De afschrijvingslasten vanaf 2026 bedragen € 11.000. Dit verrekenen we met de afvalstoffenheffing.

Fasering budget groen	**150**	**-150**	**0**	**0**

In het tweede halfjaar 2024 huren we extra mensen ten behoeve van het onderhoud voor openbaar groen in. We maken hiervoor gebruik van het budget van openbaar groen. Dit budget ramen we af zodat we het inhuurbudget van openbaar groen kunnen verhogen.
Daarnaast wordt verwacht dat een deel van het budget voor de werkzaamheden om de achterstand groen in te halen in 2025 plaatsvindt. Dekking vindt plaats vanuit de reserve achterstand groen. Hiervoor is een deel van het budget (€ 150.000) naar 2025 verplaats. Dit betreft een budgetneutrale wijziging.

Herziening grondexploitaties bedrijventerreinen	**0**	**0**	**0**	**0**

De ramingen van de grondexploitaties Zevenaar-Oost bedrijven, Mercurion en Businesspark 7Poort II zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitaties per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 26 juni 2024, aangevuld met actuele ontwikkelingen.

Herziening grondexploitaties woningbouw	**0**	**0**	**0**	**0**

De ramingen van de grondexploitaties Zevenaar-Oost wonen, Middag-Oost & Zwanenwaay, Waaijakkers en Herontwikkeling vastgoedlocaties zijn aangepast op basis van de herziene grondexploitaties per 1 januari 2024 zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 28 juni 2024, aangevuld met actuele ontwikkelingen.

Vaststellen grondexploitatie Businesspark 7Poort fase II	**0**	**0**	**0**	**0**

In de raadsvergadering van 26 juni 2024 is de grondexploitatie Businesspark 7Poort fase II vastgesteld.

Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	**-409**	**66**	**66**	**66**

In de raadsvergadering van 25 september 2024 is de grondexploitatie Vestersbos vastgesteld.

Totaal mutaties	**-205**	**-192**	**-42**	**60**

Toelichting reservemutaties

Reservemutaties (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Actualisatie fasering plan woningbouw	**-61**	**102**	**102**	**0**

In de raadvergadering van 26 juni 2024 is de woonzorgvisie vastgesteld. In dit zelfde raadsvoorstel is de fasering van de middelen uit de bestemmingsreserve woningbouw geactualiseerd. Daarnaast is in de raadsvergadering van 25 september 2024 € 143.000 uit de bestemmingsreserve woningbouw beschikbaar gesteld ten behoeve van onderzoeken voor het uitbreiden van het aantal standplaatsen voor woonwagens. Per saldo een budgettair neutrale wijziging.

Fasering budget groen	**-150**	**150**	**0**	**0**

In het tweede halfjaar 2024 huren we extra mensen ten behoeve van het onderhoud voor openbaar groen in. We maken hiervoor gebruik van het budget van openbaar groen. Dit budget ramen we af zodat we het inhuurbudget van openbaar groen kunnen verhogen.
Daarnaast wordt verwacht dat een deel van het budget voor de werkzaamheden om de achterstand groen in te halen in 2025 plaatsvindt. Dekking vindt plaats vanuit de reserve achterstand groen. Hiervoor is een deel van het budget (€ 150.000) naar 2025 verplaats. Dit betreft een budgetneutrale wijziging.

Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	**475**	**0**	**0**	**0**

In de raadsvergadering van 25 september 2024 is de grondexploitatie Vestersbos vastgesteld.

Totaal reservemutaties	**264**	**252**	**102**	**0**

Administratieve wijzigingen

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0. Bestuur en ondersteuning				
Aanpassing doorbelasting kosten extern personeel	0	0	0	0
Detachering medewerkers bij Kunstwerk!	0	34	34	34
Detachering medewerkers team advies en ondersteuning	0	0	0	0
Detachering medewerkers team ontwikkeling fysieke leefomgeving en vestigingsklimaat	0	0	0	0
Doorbelasting ICT	0	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	-146	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	181	0	0	0
Formatie team Bedrijfsvoering ten behoeve van projecten	75	75	75	75
Formatie team Beheer Fysieke Leefomgeving ten behoeve van projecten	0	0	0	0
Herverdeling budget CDOKE-middelen	0	0	0	0
Herverdeling budget in verband met lagere inschaling vacatures	0	0	0	0
Herverdeling budget inhuur wegens ziekte	0	0	0	0
Herverdeling budget ondernemingsraad	0	0	0	0
Herverdeling budget reiskosten en cao-effect	0	0	0	0
Herverdeling budget salarisruimte naar inhuur	0	0	0	0
Herverdeling budget salarissen nieuw beleid naar salarissen regulier	0	0	0	0
Herverdeling budget uitvoeringkosten Omgevingswet	41	61	61	61
Totaal programma 0.	**151**	**171**	**171**	**171**
1. Veiligheid				
Doorbelasting ICT	0	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	2	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	-3	0	0	0
Totaal programma 1.	**-1**	**0**	**0**	**0**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Doorbelasting ICT	0	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	22	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	-69	0	0	0
Doorbelasting straatreiniging	-25	0	0	0
Totaal programma 2.	**-72**	**0**	**0**	**0**
3. Economie				
Doorbelasting ICT	0	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	3	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	7	0	0	0
Totaal programma 3.	**10**	**0**	**0**	**0**
4. Onderwijs				
Detachering medewerkers bij Kunstwerk!	0	-34	-34	-34
Doorbelasting Kulturhus	5	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	-102	0	0	0
Totaal programma 4.	**-97**	**-34**	**-34**	**-34**
5. Sport, cultuur en recreatie				
Doorbelasting ICT	0	0	0	0
Doorbelasting Kulturhus	-6	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	86	0	0	0

Doorbelasting rente naar taakvelden	-8	0	0	0
Herverdeling budget speeltoestellen	0	0	0	0
Herverdeling budget vastgoed	0	0	0	0
Totaal programma 5.	**72**	**0**	**0**	**0**
6. Sociaal domein				
Actualisatie formatie schuldhulpverlening - team Inkomen en ondersteuning	0	0	0	0
Doorbelasting ICT	0	0	0	0
Doorbelasting Kulturhus	1	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	1	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	-1	0	0	0
Herverdeling budgetten bijdrage RSD voor participatie en exploitatie	0	0	0	0
Herverdeling incidenteel budget ter voorkoming van armoede en schulden	0	0	0	0
Totaal programma 6.	**1**	**0**	**0**	**0**
7. Volksgezondheid en milieu				
Doorbelasting ICT	0	0	0	0
Doorbelasting Kulturhus	0	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	32	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	1	0	0	0
Doorbelasting straatreiniging	25	0	0	0
Herverdeling budget CDOKE-middelen	0	0	0	0
Herverdeling budget riolering	0	0	0	0
Totaal programma 7.	**58**	**0**	**0**	**0**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Budgetmutatie welstand	0	0	0	0
Doorbelasting ICT	0	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	-7	0	0	0
Formatie team Bedrijfsvoering ten behoeve van projecten	-75	-75	-75	-75
Herverdeling budget uitvoeringkosten Omgevingswet	-41	-61	-61	-61
Totaal programma 8.	**-123**	**-136**	**-136**	**-136**
Totaal Administratieve wijzigingen exploitatie	**0**	**0**	**0**	**0**

INVESTERINGSOVERZICHT

In het investeringsoverzicht bij deze voortgangsrapportage presenteren wij de investeringen die afwijken van de planning. Dit kan een financiële afwijking zijn, maar ook een afwijking op de tijdsplanning.
Tevens presenteren wij de investeringen waarvan wij u voorstellen deze af te sluiten.

Let op, deze investering dreigt qua planning of financieel uit de pas te gaan lopen of er is een risico ontstaan, bijsturing is noodzakelijk
De investering is afgerond en wij stellen voor deze af te sluiten

omschrijving	Krediet U 2024	Krediet I 2024	Uitgaven 2024	Inkomsten 2024	Restant uitgaven 2024	Restant inkomsten 2023	Saldo krediet 31-12-2023	Status
Gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis(K) Momenteel is de Gebiedsoplossing opgenomen in het regioarrangement voor Arnhem-Nijmegen. Of het nieuwe kabinet ook geld hierin wil investeren moet de komende tijd duidelijk worden. De provincie heeft in het bestuurlijk overleg van oktober 2023 aangegeven vooralsnog geen geld voor het project te hebben. Wel wil de provincie kijken naar financiële bijdrage voor het langzaam verkeer gerelateerd aan Witte Kruis. Voor de uitvoering van de gebiedsoplossing zal Zevenaar ook financieel moeten bijdragen. Dit is in de begroting 2023-2026 gehonoreerd. Daarnaast wordt een deel van de doortrekking ook meegenomen in de ontwikkeling van de uitbreidingslocatie Groot Holthuizen. In deze plannen en in de uitbreiding van 7Poort houden wij rekening met de doortrekking. Dit is ook tijdens de gesprekken met de gedeputeerde aangegeven.	50.000	0	0	0	50.000	0	50.000	

Voorbereidingskrediet Witte Kruis e.o. Babberich(K) In de raadsvergadering van 20 december 2023 is voor een vijftal locaties een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Deze bedragen zijn aangevraagd vooruitlopend op een door de raad vast te stellen grondexploitatie en zullen te zijner tijd worden ingebracht in de nog op te stellen grondexploitaties. De fasering van de ontwikkeling van dit gebied is gericht op 2032, waardoor de inhoudelijke doorvertaling in de loop van 2025 zal plaatsvinden.	200.000	0	7.778	0	192.222	0	192.222	
Invest. duurzaamheidsmaatregelen eigen org. 2024(K) Voor de investeringsbudgetten die reeds door de raad zijn toegekend (tot en met de begroting 2023-2026) biedt het transitiebudget vanuit het Klimaatplan de mogelijkheid om in deze gevallen toch duurzaamheidsmaatregelen te treffen. Hiervoor is voor investeringen 2024 € 400.000 beschikbaar. Het transitiebudget is bedoeld als tijdelijke financiële steun met als doel dat budgethouders duurzame maatregelen omarmen en dient als aanvulling op het reeds beschikbaar gestelde investeringsbudget. Ondanks diverse inspanningen zijn tot nu toe twee verzoeken binnengekomen die gehonoreerd zijn. Deze moeten nog verder uitgewerkt worden.	400.000	0	0	0	400.000	0	400.000	

Vervanging fietstunnel onder de weg 7Poort Dit project heeft een directe relatie met VIA15 en de aansluiting van de Hengelderweg op de A12 (aansluiting Zevenaar-Oost) en in het verlengde daarvan 7Poort. Dat is de reden dat dit project tot nu toe niet is opgestart. Als er zicht is op een definitieve planning vanuit Rijkswaterstaat dan zal de vervanging van deze fietstunnel ingepland en opgepakt gaan worden. Vanwege de kostenstijgingen in de markt bestaat er een reële kans dat het beschikbaar gestelde investeringsbudget onvoldoende zal blijken te zijn.	25.000	0	0	0	25.000	0	25.000	
Invullen gebouw Raadhuisplein 1 In maart 2018 is een raming gemaakt van de te verwachten bouwkosten voor de inrichting van Raadhuisplein 1D. Hier is toen gerekend met kostenkengetallen voor de inrichting van een openbaar toilet, ruimte voor de marktmeester, een kantoor en een grote ruimte voor fietsparkeren. De raming kwam uit op € 130.000, met een aanvullend budget van € 5000 voor de voorbereiding. Later (2021) is daar nog behoefte aan opslag en kleedruimte voor evenementen bij gekomen. Echter, ten tijde van het moment van oplevering (december 2021) van de ruimte aan de gemeente, zijn er opnieuw discussies gevoerd over de invulling van deze ruimte. Na intern beraad en afstemming met het college is er eind 2023 besloten vast te houden aan de in 2018 bedachte invulling. Voor deze invulling is inmiddels een ontwerp uitgewerkt en zijn er offertes opgevraagd. Door stijging van de bouwkosten is het	137.840	0	2.160	0	135.680	0	135.680	

destijds geraamde bedrag onvoldoende om de invulling te realiseren. Daarom wordt in deze 2e vgr verzocht het budget met € 40.000 euro te verhogen, deze verhoging is gebaseerd op concrete offertes.								
Nieuwbouw basisschool Tamboerijn+Wissel De investering, voor vervangende nieuwbouw, is doorgeschoven (na het wegvallen van locatie Vestersbos) naar 2026/2027 in afwachting van de resultaten van het onderzoek naar de mogelijke locatie voor nieuwbouw. In de Kadernota 2025 is een voorbereidingskrediet gehonoreerd.	5.000.000	0	0	0	5.000.000	0	5.000.000	
Vervanging werkplekken hardware 2024(K) Het vervangen van hardware van de vaste en mobiele werkplekken gaat volgens een vooraf gepland proces. De apparatuur wordt vervangen op basis van een vooraf gedefinieerde levenscyclus. Het gaat onder meer om laptops, thin clients, docking stations, beeldschermen en smartphones. De benodigde vervangingskredieten zijn voor de periode 2022-2025 in totaal € 370.000. In 2024 is aanvankelijk € 267.000 gepland, door de instroom van nieuwe medewerkers verwachten we ± € 40.000 extra benodigd te hebben. Dit zorgt voor een overschrijding en verhoogde kapitaallasten.	267.321	0	163.186	0	104.135	0	104.135	
Speelvoorziening voor kinderen met beperking Investeringsbudget voor voorzieningen voor kinderen met beperking. Wij verwachten het restant van de middelen in het revitaliseringsproject Angerlo te besteden in het tweede kwartaal 2024. Voorgesteld wordt dit investeringsbudget bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	29.890	0	30.000	0	-110	0	-110	

Minigemalen 2023 Beschikbaar gesteld in het Watertakenplan 2022-2026. Dit investeringsbudget gebruiken we voor vervanging van mini- en drukgemalen. In de planning is geschoven en zijn gemalen naar voren gehaald waardoor de werkzaamheden gebiedstechnisch logischer op elkaar zijn afgestemd. Dit investeringsbudget is gefaseerd in jaren. De overschrijding past binnen het door de raad goedgekeurde budget en is verrekend met het investeringsbudget van minigemalen 2024. Voorgesteld wordt dit investeringsbudget bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	-39.338	0	0	0	-39.338	0	-39.338	
Vervanging speeltoestellen Angerlo Beschikbaar gesteld in IBOR. Dit investeringsbudget gebruiken we om de speeltoestellen in Angerlo te vervangen. We ronden dit in juli 2024 af. Voorgesteld wordt het investeringsbudget bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	35.000	0	0	0	35.000	0	35.000	
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen Angerlo Beschikbaar gesteld in IBOR, vanuit de ambitie 'aantrekkelijk en uitnodigend voor iedereen'. Dit investeringsbudget gebruiken we voor nieuwe (diverse) beplanting in Angerlo. Op dit moment vinden de riool- en wegen gerelateerde werkzaamheden plaats in Angerlo. Daarna kan het groen in Angerlo vervangen worden. Wij verwachten dit begin 2024 af te ronden. Voorgesteld wordt het investeringsbudget bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	11.627	0	13.170	0	-1.543	0	-1.543	

Advies/planvorming spoorverdubbeling Zevenaar-Didam Er is een lekkage geconstateerd in de langzaam-verkeer tunnel en wij zijn in overleg met ProRail om het probleem op te lossen. ProRail heeft aannemer Strukton aansprakelijk gesteld voor de schade en heeft Strukton een aantal maatregelen laten uitvoeren om de eerste wateroverlast te beperken. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de mogelijke oorzaak van de lekkage. Vervolgens gaat ProRail dit verhalen op Strukton middels een juridisch traject.	76.940	20.703	403	20.703	76.538	0	76.538	
7Poort - uitvoering aanleg 2e viaduct De realisatie van het 2e viaduct 7Poort is gereed en opengesteld voor verkeer. In afwachting van de realisatie van de nieuwe aansluiting Zevenaar Oost is de aansluiting van het 2e viaduct op de weg Hengelder als een tijdelijke situatie gerealiseerd. Door het uitblijven van een beslissing over het project ViA15 kunnen een aantal onderdelen die opgenomen zijn in het budget van "aanleg 2e viaduct 7Poort" nog niet worden uitgevoerd. Het gaat om het doortrekken van de verharding zijde Hengelderweg, het aanpassen en realiseren van de aansluiting van het viaduct op de Hengelderweg en tijdelijke maatregelen in afwachting van de realisatie van de definitieve herinrichting van de Hengelderweg. De resterende middelen hiervoor zijn in de 1e VGR 2024 toegevoegd aan het investeringsbudget "Vervanging fietstunnel onder de weg 7Poort". De werkzaamheden kunnen dan gecombineerd worden met dit project dat ook	0	0	0	0	0	0	0	

vertraging oploopt in afwachting van de uitspraak over het project ViA15. Deze investering is hierdoor afgerond en kan worden afgesloten.								
Vervangen BOV 2016-2025 armaturen 2023 Conform beleidsplan openbare verlichting. Het restant bedrag uit 2023 geven we in 2024 volledig uit. Voorgesteld wordt deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	15.080	0	14.985	0	95	0	95	
Gronden en terreinen buiten plannen In 2023 zijn de gronden van de locatie Flexwoningen Reisenakker overgeboekt naar een apart actief. Voorgesteld wordt deze investering af te sluiten.	-149	0	0	0	-149	0	-149	
Ford Transit pick-up Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig geleverd. Voorgesteld wordt deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	86.462	0	88.296	0	-1.834	0	-1.834	
Toyota Hi-Lux Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig nog niet geleverd vanwege een	76.273	0	21.165	0	55.108	0	55.108	

lopende discussie met de leverancier met betrekking tot het chassis en de opbouw.								
VW Crafter Pick-Up (vervangt 352) Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig geleverd. Voorgesteld wordt deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	86.462	0	94.363	0	-7.901	0	-7.901	
VW Crafter Pick-Up (vervangt 350) Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig geleverd. Voorgesteld wordt deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	86.462	0	94.312	0	-7.850	0	-7.850	
Iveco I Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig geleverd. Voorgesteld wordt	15.768	0	0	0	15.768	0	15.768	

deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.								
Iveco II Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig nog niet geleverd vanwege een lopende discussie met de leverancier met betrekking tot het chassis en de opbouw.	14.715	0	0	0	14.715	0	14.715	
Tractor MF Betreft vervangingsinvestering. De technische kwaliteit is nog goed waardoor we de vervanging uitstellen. In 2024 beoordelen we dit opnieuw. We gaan niet tot vervanging over. Voorgesteld wordt dit krediet bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	75.000	0	0	0	75.000	0	75.000	
Service auto VW transporter Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig nog niet geleverd vanwege een lopende discussie met de leverancier met betrekking tot het chassis en de opbouw.	102.416	0	0	0	102.416	0	102.416	
Mercedes bus sprinter Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de	70.089	0	88.014	0	-17.925	0	-17.925	

aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig geleverd. Voorgesteld wordt deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.								
Servicewagen t.b.v. bordenploeg (nw) Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig nog niet geleverd vanwege een lopende discussie met de leverancier met betrekking tot het chassis en de opbouw.	92.293	0	88.014	0	4.279	0	4.279	
Servicewagen tbv groenploeg Rijnwaarden Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig geleverd. Voorgesteld wordt deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	86.462	0	88.014	0	-1.552	0	-1.552	
Servicewagen 2e ploeg begraven (nw) Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de	86.462	0	102.137	0	-15.675	0	-15.675	

aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig geleverd. Voorgesteld wordt deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.								
Servicewagen groenploeg Babberich (nw) Betreft vervangingsinvestering. In 2021 is de aanbesteding in de markt gezet en gegund. Eerder is melding gemaakt van vertraging als gevolg van chiptekorten, een te verwachtte prijsstijging van gemiddeld ca. 8 % en leveringsproblemen vanuit de leverancier in verband met geschiktheid van het te leveren chassis en de opbouw. In 2024 is het vervangende voertuig geleverd. Voorgesteld wordt deze investering bij de jaarrekening 2024 af te sluiten.	86.462	0	88.014	0	-1.552	0	-1.552	
Ford Transit Connect Betreft vervangingsinvestering. De technische kwaliteit is nog goed waardoor we de Ford Transit Connect nog niet vervangen. In 2024 beoordelen we dit opnieuw. De huidige auto is verkocht. Er vindt geen herinvestering plaats. Voorgesteld wordt het krediet bij de jaarrekening af te sluiten.	45.000	0	0	0	45.000	0	45.000	
Vervanging werkplekken hardware 2023 Het vervangen van hardware van de vaste en mobiele werkplekken gaat volgens een vooraf gepland proces. De apparatuur wordt vervangen op basis van een vooraf gedefinieerde levenscyclus. Het gaat onder meer om laptops, thin clients, docking stations,	0	0	0	0	0	0	0	

beeldschermen en smartphones. De benodigde vervangingskredieten zijn voor de periode 2022-2025 in totaal € 370.000. In 2023 zijn nieuwe laptops en aanvullende hardware aangeschaft voor extra nieuwe medewerkers die onze organisatie zijn ingestroomd. Dit leidt tot een overschrijding op dit krediet van € 44.000. Dit valt binnen het totale door uw raad beschikbaar gestelde budget voor hardware werkplekken 2022-2025.								

OVERZICHT MUTATIES OP INVESTERINGEN

Onderstaande tabel geeft alle mutaties met betrekking tot investeringsbedragen die zijn opgenomen in deze voortgangsrapportage.

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Aankoop grond en pand Dorpsstraat 33 Angerlo	393	0	0	0
Actualisatie investering duurzaamheidsmaatregelen eigen organisatie	0	0	0	0
Actualisatie investering Stationsplein 4 Zevenaar	0	0	0	0
Actualisatie investering vervanging werkplekken hardware 2024	40	0	0	0
Actualisatie investeringen en budgetten vastgoed	40	0	0	0
Actualisatie investeringen gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis	0	-135	-185	-250
Actualisatie investeringen onderwijshuisvesting primair onderwijs (PO)	-5.000	-2.911	5.000	2.911
Actualisatie investeringen openbaar groen	-280	280	0	0
Actualisatie investeringen openbare verlichting en verkeersregelinstallaties	-170	170	0	0
Actualisatie investeringen riolering	-354	354	0	0
Actualisatie investeringen speeltoestellen	-115	115	0	0
Actualisatie investeringen wegen en civiele kunstwerken	-449	449	0	0
Bovengrondse afvalcontainers voor luiers en incontinentiemateriaal	0	110	0	0
Budgetmutatie riolering minigemalen	0	0	0	0
Detachering medewerkers team ontwikkeling fysieke leefomgeving en vestigingsklimaat	36	0	0	0
Formatie team Bedrijfsvoering ten behoeve van projecten	75	75	75	75
Formatie team Beheer Fysieke Leefomgeving ten behoeve van projecten	44	0	0	0
Herverdeling budget riolering	0	0	0	0
Herverdeling projectgeld wegen	0	0	0	0
Investering terugkoop brandweergarage Pannerden	303	0	0	0
Snelfietsroute SFR 12	0	0	0	0
Starters- en toekomstbestendig wonen leningen	304	0	0	0
Startersleningen	500	1.000	1.000	0
Toekomstbestendig wonen leningen	1.000	0	0	0
Vaststellen grondexploitatie Businesspark 7Poort fase II	-27.250	0	0	0
Vaststellen grondexploitatie Vestersbos	-1.331	0	0	0

OVERZICHT RESULTATEN

Onderstaande tabel geeft alle resultaten weer die zijn opgenomen in deze collegeperiode. Ook de resultaten die zijn gerealiseerd in eerdere documenten worden hier gepresenteerd.

Resultaat	Jaar realisatie	Status 2023 REK	Status 2024 1e VGR	Status 2024 2e VGR
0. Bestuur en ondersteuning				
0.1.1 Wij stellen een nieuw dienstverleningsbeleid op	2023-2024			
0.1.2 Wij breiden onze online dienstverlening uit	2022-2026			
0.1.3 Wij communiceren in begrijpelijke taal	2022-e.v.			
0.1.4 Wij maken onze processen klantgerichter	2024-2026			
0.2.1 Wij coördineren participatie	2023-2024			
0.3.1 Wij werken aan verbetering van de (organisatie)cultuur	Doorlopend			
0.4.1 Wij verbeteren onze interne beheersing	Doorlopend			
0.4.2 Wij herijken het inkoopbeleid en positioneren de inkoopfunctie	2023-2024			
0.4.3 Wij groeien verder als aantrekkelijke werkgever	2022-2026			
0.4.4 Wij voeren een strategisch personeelsbeleid	2023-2024			
0.4.5 Wij herijken de bestuurlijke opdracht aan RID de Liemers	2022-2024			
0.4.6 Wij verbeteren onze datahuishouding en datagedreven werken in Zevenaar	2022-2026			
0.4.7 Wij verbeteren het functioneel beheer in de informatievoorziening	2022-2025			
0.4.8 Wij verbeteren van het (digitaal) documentenbeheer	2022-2025			
0.4.9 Wij voeren de Wet open overheid (Woo) uit	2022-2027			
0.4.10 Wij herijken het Integraal Accommodatiebeleid 2020-2040	2025-2026			
0.5.1 Wij voeren de planning- en controlcyclus uit	2022-2026			
0.5.2 We herijken de lokale belastingen	2023-2026			
1. Veiligheid				
1.1.1 Wij voorkomen dat jongeren overlast op straat veroorzaken en treden op tegen van overlast gevende en/of criminele jeugdgroepen	2022-2026			
1.1.2 Wij zetten in op het terugdringen van meldingen van personen met verward gedrag en betere begeleiding naar passende hulp	2022-2024			
1.1.3 Wij vergroten en bewaken de veiligheid en leefbaarheid in alle kernen	2022-e.v.			
1.2.1 Wij vergroten de zichtbaarheid van de boa's in buurten en wijken en werken aan het verhogen van het veiligheidsgevoel	2023-2023			
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				

2.1.1 Wij anticiperen op het doortrekken van de A15 en het verbreden van de A12	2024-2028			
2.1.2 Wij verbeteren de aansluiting van de fietsstraat Babberichseweg met het centrum	2022-2024			
2.1.3 Wij beschermen en geven voorrang aan fietsers, voetgangers en mensen met een beperking in het verkeer	2022-2030			
2.1.4 Wij actualiseren het verkeers- en mobiliteitsbeleid	2024-2025			
2.1.5 Wij inventariseren verkeersonveilige situaties en ondersteunen lokale initiatieven	2022-2026			
2.1.6 Wij nemen regie op de verbetering van de verkeerssituatie Witte Kruis en stimuleren RWS en de provincie om het wegennet rondom Babberich en Zevenaar te verbeteren en hierop te anticiperen	2022-2030			
2.1.7 Wij anticiperen op wijzigingen in de infrastructuur en op toename van verkeer	2024-2025			
2.1.8 Wij richten de Edisonstraat opnieuw in	2024-2028			
2.2.1 Wij spannen ons in voor de komst van hub Zevenaar Oost	2023-2030			
2.2.2 Wij behouden de buurtbus	2022-2030			
2.2.3 Wij zetten in op het voorkomen van de realisatie van de Noordtak	2022-2026			
2.2.4 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Verbonden Regio	2021-2026			
2.3.1 Wij actualiseren het parkeerbeleid.	2022-2024			
3. Economie				
3.1.1 Wij werken samen aan een toekomstbestendig centrum van Zevenaar	2022-2026			
3.1.2 Wij zetten in op het herinrichten en aantrekkelijker maken van de pleinen in het centrum van Zevenaar	2022-2024			
3.2.1 Wij blijven inzetten op de realisatie van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ)	2017-2024			
3.2.2 Wij zetten in op het toekomstbestendig maken van het bedrijventerrein Tatelaar/Hengelder	2021-2024			
3.2.3 Wij maken plannen voor de ontwikkeling van 7Poort II	2022-2035			
3.3.1 Wij stimuleren partners om in te zetten op meer balans op de krappe arbeidsmarkt	2023-2025			
3.3.2 Wij participeren in de Liemerse Ambassade	2023-2026			
3.3.3 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Productieve Regio	2021-2026			
3.3.4 Wij voeren de Economische Agenda Zevenaar uit	2022-2026			
3.3.5 Wij voeren de Liemers Economische Visie uit	2023-2026			
3.3.6 Wij zetten in op een toekomstbestendig ondernemersklimaat voor agrariërs	2022-2024			
4. Onderwijs				
4.1.1 Wij vernieuwen het Integraal Huisvestingsplan (IHP)	2023-2024			
4.1.2 Wij onderzoeken de invulling van de locatie Vestersbos 4	2022-2022			

5. Sport, cultuur en recreatie

5.2.1 Wij verhogen de sport- en beweegdeelname	2022-2026			
5.2.2 Wij promoten het sportaanbod	2023-2026			
5.2.3 Wij maken sportpark Hengelder toekomstbestendig	2023-2026			
5.2.4 Wij willen vitalere sportverenigingen en sportaanbieders	2023-2026			
5.2.5 Wij stimuleren aangepast sporten	2023-2026			
5.3.1 Wij stellen een Beleidsnotitie Erfgoed op en geven hier uitvoering aan	2023-e.v.			
5.3.2 Wij stellen de herziene Archeologische Beleidskaart Zevenaar en een parapluplan Archeologie Zevenaar vast	2023-e.v.			
5.3.3 Wij stellen een Individueel Management Plan De Neder-Germaanse Limes, Herwen-De Bijland op en geven hier uitvoering aan	2022-e.v.			
5.3.4 Wij zetten in op doorontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek	2022-2026			
5.3.5 Wij zetten in op doorontwikkeling van de prestatieafspraken met Kunstwerk! en Filmhuis Zevenaar	2022-2026			
5.4.1 Wij voeren het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 uit	2022-2030			
5.4.2 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Ontspannen Regio	2022-2026			
5.5.1 Wij zetten in op verduurzaming van dorpshuizen	2023-2026			
5.6.1 Wij hebben meer aandacht voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte	2022-2032			
5.6.2 Wij vergroten de biodiversiteit	2023-2026			
5.6.3 Wij breiden het aantal bomen uit	2023-2026			
5.6.4 Wij bestrijden schadelijke planten	2023-2026			
5.6.5 Wij betrekken de samenleving bij de openbare ruimte	2023-2026			
5.6.6 Wij verbeteren speel- en ontmoetingsplekken	2023-2025			
5.6.7 Wij bevorderen de toegankelijkheid van de openbare ruimte	2023-2026			
5.1.1 Wij benutten subsidies beter om onze beleidsdoelstellingen te bereiken	2023-2026			

6. Sociaal domein

6.1.1 Bestendigen en versterken samenwerking armoedeplatform	2022-2026			
6.1.2 Wij synchroniseren waar mogelijk de inkomensgrenzen van minimaregelingen	2022-2024			
6.1.3 Wij breiden de aanpak vroegsignalering schulden uit en zetten in op doorontwikkeling hiervan	2022-2024			
6.2.1 Wij beoordelen en evalueren de Beleidsvisie Sociaal Domein 2020-2023	2023-2023			
6.2.2 Wij bieden een herkenbare toegang tot het sociaal domein	2023-2025			
6.2.3 Wij verbeteren de afspraken en sturen op het aantal contracten met (regionale) aanbieders van jeugdzorg en wmo	2022-2026			

6.2.4 Wij werken efficiënt en eenvoudig in het sociaal domein	2022-2026			
6.2.5 Wij stellen een verbeterplan doelgroepenvervoer op	2023-2025			
6.2.6 Wij volgen de landelijke (financiële) ontwikkelingen rondom jeugdzorg	2022-2026			
6.3.1 Wij onderzoeken een manier van waardering voor mantelzorgers	2022-2024			
6.4.1 Wij willen een passende uitvoering van de Participatiewet	2022-2025			
6.4.2 Wij heroverwegen de bezuinigingen in het maatschappelijke veld	2023-2024			
6.4.3 Wij experimenteren met de regels voor werkzoekenden voor het verkrijgen van een baan en de regels voor vrijwilligerswerk	2022-2024			
7. Volksgezondheid en milieu				
7.1.1 Wij optimaliseren de aanwezigheid van AED's in wijken en dorpen	2022-2025			
7.1.2 Wij werken aan verbetering van aanrijdtijden van ambulancezorg	2022-2025			
7.1.3 Wij versterken de ondersteuning van (aanstaande) ouders en bieden van passende hulp aan kwetsbare (aanstaande) ouders	2023-2025			
7.1.4 Wij zetten ons in voor behoud van de ziekenhuiszorg in ziekenhuis Rijnstate Zevenaar	2022-2025			
7.2.1 Wij stimuleren maatschappelijke discussie, bewustwording en voorlichting over de energietransitie	2023-2026			
7.2.2 Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed	2025-2026			
7.2.3 Wij werken in de regio samen aan de regionale energiestrategie	2023-e.v.			
7.2.4 Wij zetten in op energiebesparing	2023-2026			
7.2.5 Wij verruimen de laadinfrastructuur voor elektrische auto's	2022-2026			
7.4.1 Wij zetten ons in voor het keurmerk Fairtrade gemeente	2023-2026			
7.4.2 Wij werken aan de opgave circulaire economie, ook via de Groene Metropoolregio	2023-2025			
7.4.3 Wij vernieuwen het afvalbeleid	2024-2025			
7.5.1 Wij nemen maatregelen ter voorkoming van wateroverlast en droogte	2023-2026			
7.5.2 Wij verminderen hittestress	2024-2026			
7.3.1 Wij voeren de plannen van de Warmtevisie uit	2023-2026			
7.3.2 Wij zetten in op een warmtenet en het gebruik van restwarmte	2023-2026			
7.6.1 Wij onderzoeken de mogelijkheden van verbeteren van de luchtkwaliteit	2023-2024			
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1.1 Wij actualiseren de woonvisies	2023-2024			
8.1.2 Wij zetten een doorstroommakelaar in	2023-2026			

8.1.3 Wij maken jaarlijks prestatieafspraken met woningcorporaties	2023-e.v.			
8.1.4 Wij stellen een woningbouwplan voor een continue bouwstroom op en geven uitvoering aan dit plan	2022-2026			
8.2.1 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Groene Groeiregio	2023-2025			
8.2.2 Wij geven uitvoering aan de Omgevingswet	2022-2026			
8.2.3 Wij intensiveren participatie bij ruimtelijke plannen en wonen	2022-2026			
8.2.4 Wij werken samen met partners aan de realisering van het Rivierklimaatpark	2022-e.v.			

Behandeladvies

Planning en Control documenten

GEMEENTE ZEVENAAR

Commissie Samenleving

Programma's:

4.	Onderwijs
4.1	Voorzien in gezonde …
5.	Sport, cultuur en recreatie
5.2	Stimuleren van sport- en …
5.3	Stimuleren van het …
6.	Sociaal domein
6.1	Verruimen van de …
6.2	Ondersteunen van inwoners …
6.3	Stimuleren en waarderen …
6.4	Stimuleren van de deelname ….
7.	Volksgezondheid en duurzaamheid
7.1	Verbeteren van de volksgezondheid in Zevenaar

Commissie Ruimte

Programma's:

0.	Bestuur en ondersteuning
0.2.1	Stimuleren van betrokkenheid van inw..
2.	Verkeer en vervoer
2.1	Optimaliseren van de bereikbaarheid…
2.2	Verbeteren van de bereikbaarheid…
2.3	Met een doelmatig parkeerbeleid…
5.	Sport, cultuur en recreatie
5.5	Verbeteren van de leefbaarheid …
5.6	Bevorderen van de aantrekkelijkheid …
7.	Volksgezondheid en duurzaamheid
7.2	Inzetten voor uitsluitend gebruik …
7.3	Werken aan een aardgasvrij …
7.4	Werken aan een volledig circulaire …
7.4.1	Fairtrade gemeente
7.4.3	Afvalbeleid
7.5	Voorbereiden op klimaatverandering …
7.6	Verbeteren luchtkwaliteit
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening …
8.1	Zorgen voor een geschikte woning …
8.2	Uitvoeren van de Omgevingswet …

Paragrafen:
Grondbeleid

Commissie Middelen

Programma's:

0.	Bestuur en ondersteuning
0.1	Verbeteren van de dienstverlening …
0.3	Optimaliseren van bestuurlijk …
0.4	Verbeteren van de bedrijfsvoering …
0.5	Zorgen voor een betrouwbare …
1.	Veiligheid
1.1	Bestrijden van ernstige overlast en criminaliteit
3.	Economie
3.1	Realiseren van een aantrekkelijke …
3.2	Ruimte bieden voor groei- en …
3.3	Bevorderen van een beter ondernemings-…
5.	Sport, cultuur en recreatie
5.1	Werken aan een doelmatiger subsidiebeleid
5.4	Optimaliseren van het aanbod van toe…
7.	Volksgezondheid en duurzaamheid
7.4	Werken aan een volledig circulaire …
7.4.2	Opgave circulaire economie

Paragrafen:
Lokale heffingen
Weerstandsvermogen
Onderhoud kapitaalgoederen
Financiering
Bedrijfsvoering
Verbonden partijen
Openbaarheidsparagraaf

Alle paragrafen aangaande Financiën

Z08A48EEA76

GEMEENTE ZEVENAAR

Raadsvoorstel

onderwerp	Raadsvoorstel meerjarenbegroting 2025-2028
zaaknummer	Z/24/478817
documentnummer	INT/24/1225597
portefeuillehouder	Arthur Boone
portefeuille	Financiën

1. Samenvatting

Wij bieden u de meerjarenbegroting 2025-2028 ter vaststelling aan. De meerjarenbegroting laat in 2025 een structureel sluitend resultaat zien. Vanaf 2026 (de ravijnjaren) zijn de resultaten negatief. Op basis van de provinciale toezichtvoorschriften moet minimaal het eerste jaar 2025 óf het laatste jaar 2028 structureel en reëel sluitend zijn. De nu voorliggende meerjarenbegroting voldoet hieraan.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor om:

1. de meerjarenbegroting 2025-2028 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp.

3. Waarom naar de raad

De artikelen 189 tot en met 195 van de Gemeentewet regelen de bevoegdheid van de gemeenteraad tot het jaarlijks vaststellen van de gemeentelijke begroting. De raad ziet erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is of dat dit evenwicht binnen de looptijd van de meerjarenbegroting tot stand zal worden gebracht.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Bij ieder programma in de begroting wordt aangeven wat de doelstellingen zijn en wat het beoogd effect van de inhoudelijke programmadoelstelling is.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Wij geven uitvoering aan ons collegeprogramma

De meerjarenbegroting 2025-2028 is de derde begroting die wij u mogen aanbieden vanuit het collegeprogramma 2022-2026. De uitvoering van het collegeprogramma en het voortvarend oppakken van onderwerpen op de raadsagenda blijven ons uitgangspunt. We kunnen onze ogen echter niet sluiten voor de ravijnjaren vanaf 2026. Voorzichtigheid is geboden met betrekking tot het aangaan van structurele verplichtingen en financiële risico's moeten worden vermeden.

1.2 De meerjarenbegroting 2025-2028 is structureel en reëel sluitend

Op basis van de voorschriften van de provinciale toezichthouder moet minimaal het eerste óf het laatste jaar van de meerjarenbegroting structureel sluitend zijn. Wij concluderen dat dit het geval is.

1.3 Er is geen ruimte voor nieuw beleid

Bij de kadernota 2025 hebben we aangegeven dat het, gezien het financiële perspectief, niet verantwoord

is om nieuw beleid op te voeren. Bij het opstellen van deze meerjarenbegroting is er geen aanleiding geweest om de uitgangspunt te herzien. In deze begroting is dus geen nieuw beleid opgenomen.

1.4 Vanaf 2026 laat de meerjarenbegroting een tekort zien.
Door rijksmaatregelen die gevolgen hebben voor de algemene uitkering zien wij forse tekorten vanaf 2026. De VNG heeft opnieuw een begrotingsadvies uitgebracht met als strekking om negatieve resultaten onverkort en realistisch te presenteren.
Nu het Rijk vasthoudt aan de huidige kortingen op de algemene uitkering en geen reële compensatie geeft voor gestegen (zorg)kosten, ontkomen we niet aan het schrappen in het huidige ambitie- en voorzieningenniveau. In de komende periode zullen we daarom samen met u een traject in gaan om goede keuzes te maken om ook voor de komende jaren een sluitende begroting te kunnen presenteren en zo een financieel gezonde gemeente te blijven. Dit betekent dat we met het vervolg op de "strategiebepaling voor een gezonde toekomst" in de kadernota 2026-2029 met bezuinigingsmaatregelen en voorstellen komen om tot een sluitend meerjarenbeeld te komen.

Alternatieven
n.v.t.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
De meerjarenbegroting is onderdeel van de planning en control-cyclus. Door middel van tussentijdse voortgangsrapportages en de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid, de mate waarin doelen zijn behaald, de bereikte resultaten en de financiële positie.

7. Klimaat en duurzaamheid
Bij programma 7 gaan we in op de ontwikkelingen bij duurzaamheid.

8. Communicatie
De digitale meerjarenbegroting wordt op het portal van de gemeente Zevenaar gepresenteerd: https://zevenaar.pcportal.nl . Bij dit raadsvoorstel verstrekken wij u de begroting ook in een pdf-versie, zodat u ook op deze wijze kennis kunt nemen van de inhoud. In deze pdf-versie treft u op meerdere plaatsen een herhaling van teksten aan. Dit is een technisch gevolg van het werken met een website.

9. Kosten, baten en dekking
Het actuele financieel meerjarenbeeld op grond van de meerjarenbegroting 2025-2028 is als volgt:

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Primitieve begroting 2024-2027	-391	3.352	-4.266	-5.841	-6.162
1e Voortgangsrapportage 2024	-4.815	-5.071	-5.438	-4.126	-3.182
Kadernota 2025	0	-193	-175	-228	-458
2e voortgangsrapportage 2024	2.061	-483	3.511	3.533	3.518
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	3	3	3	78
Stand tot de begroting	**-3.145**	**-2.392**	**-6.365**	**-6.658**	**-6.205**
1. Autonome ontwikkelingen	0	-136	-974	461	-290
2. Actualisatie bestaand beleid	0	1.625	874	753	466

Totaal mutaties begroting	**0**	**1.489**	**-99**	**1.213**	**176**
Saldo meerjarenbegroting 2025-2028	**-3.145**	**-902**	**-6.464**	**-5.445**	**-6.029**
Eliminatie incidentele baten en lasten		1.480	-292	69	0
Structureel begrotingssaldo		**578**	**-6.756**	**-5.376**	**-6.029**

Het saldo in 2025 sluit met een nadeel van € 902.000. Het effect van de incidentele baten en lasten is positief in het eerste jaar. Dit leidt tot een structureel positief saldo van € 578.000.

De mutaties die zijn verwerkt in deze meerjarenbegroting bestaan uit autonome ontwikkelingen en actualisatie bestaand beleid. We hebben het, gezien het financiële perspectief, niet verantwoord geacht om voorstellen voor nieuw beleid op te nemen.
Het overzicht 'Financieel meerjarenbeeld' geeft een volledig beeld van alle financiële ontwikkelingen die in deze begroting zijn opgenomen. Uiteraard vindt u deze mutaties ook terug bij de programma's onder het kopje 'Wat kost het?'.

10. Bijlagen
De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INT/24/1226989	Meerjarenbegroting 2025-2028

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Danielle Jansen	Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Raadsvoorstel meerjarenbegroting 2025-2028
zaaknummer	Z/24/478817
documentnummer	INT/24/1225597

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 189 van de Gemeentewet;

besluit:

1. de meerjarenbegroting 2025-2028 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op 6 november 2024.

De griffier	De burgemeester
Drs. C.M. Steenbergen	drs. L.J.E.M. van Riswijk

Meerjarenbegroting

2025 – 2028

Raad 6 november 2024

GEMEENTE ZEVENAAR

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave **2**

Algemeen **3**
Voorwoord 4
Hoofdlijnen 5
Leeswijzer 11

Programma's **14**
0. Bestuur en ondersteuning 15
1. Veiligheid 34
2. Verkeer, vervoer en waterstaat 40
3. Economie 49
4. Onderwijs 58
5. Sport, cultuur en recreatie 65
6. Sociaal domein 76
7. Volksgezondheid en duurzaamheid 91
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 103

Paragrafen **112**
Lokale heffingen 113
Weerstandsvermogen 124
Onderhoud kapitaalgoederen 137
Financiering 145
Bedrijfsvoering 151
Verbonden partijen 156
Grondbeleid 174
Openbaarheidsparagraaf 182

Financiën **185**
Inleiding 185
Autorisatie 185
Kaders en uitgangspunten 187
Financieel meerjarenbeeld 189
Overzicht van baten en lasten per programma 196
Overzicht baten en lasten op taakveld 197
Overzicht algemene dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien 205
Overzicht van incidentele baten en lasten 206
Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 211
Geprognosticeerde balans 212
EMU-saldo 213
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen 213

Bijlagen **216**
Overzicht mutaties Meerjarenbegroting 2024-2027 217
Overzicht mutaties tot de Meerjarenbegroting 2024-2027 219
Meerjareninvesteringsplan 222
Reserves en voorzieningen 228
Overzicht beleidsindicatoren 231

ALGEMEEN

VOORWOORD

Graag presenteren wij u de meerjarenbegroting 2025-2028 van Zevenaar. Deze bieden wij u ter besluitvorming aan.

De meerjarenbegroting bouwt voort op de uitgangspunten van de kadernota 2025 en is een uitwerking van het coalitieakkoord 2022-2026. Het collegeprogramma is integraal onderdeel van de begroting.

Voor de behandeling van de begroting is het volgende proces uitgezet:

• Inloopavond voor raads- en commissieleden:	8 oktober (onder voorbehoud)
• Commissievergaderingen	15, 16 en 17 oktober
• Raadsvergadering	6 november

Wij hopen op een constructief inhoudelijk debat, waarin we met elkaar de begroting behandelen en vaststellen. We wensen u veel leesplezier.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

De secretaris	De burgemeester
Daniëlle Jansen	Lucien van Riswijk

HOOFDLIJNEN

BESTUURLIJKE HOOFDLIJNEN

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2025-2028 die, net als verleden jaar, een tweeledig beeld schetst. Enerzijds is het jaar 2025 financieel sluitend. Dit betekent dat we gedurende dit jaar onze koers kunnen voortzetten en verder kunnen werken aan het realiseren van het collegeprogramma. Anderzijds laten de jaren 2026, 2027 en 2028 een negatief financieel resultaat zien.

Dit negatieve resultaat is grotendeels het gevolg van de nieuwe financieringssystematiek van het gemeentefonds, wat leidt tot de zogenaamde 'ravijnjaren'. Deze systematiek is al jarenlang onderwerp van hevige discussie. Het totale tekort voor gemeenten, geschat op drie miljard euro, zet de budgetten van lokale overheden sterk onder druk. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om essentiële diensten zoals jeugdzorg, woningbouw, armoedebeleid en de energietransitie te financieren.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) voert actie om de gemeentelijke middelen in lijn te brengen met het steeds uitdijende takenpakket. Wij onderstrepen en steunen deze strijd waar mogelijk. Toch blijft het onzeker of er voldoende compensatie vanuit het Rijk zal komen. Daarom hebben we in deze meerjarenbegroting rekening gehouden met deze mogelijke ondercompensatie en volgen hiermee het begrotingsadvies van de VNG. Zoals aangegeven in de kadernota 2025-2028 hebben we besloten geen nieuw beleid te introduceren dat negatieve financiële consequenties heeft. Daarnaast zijn we begonnen met het formuleren van een strategie voor een gezonde financiële toekomst voor onze gemeente.

De uitdagingen beperken zich echter niet tot de financiële situatie. Door de val van kabinet-Rutte IV in november vorig jaar en een langdurige en moeizame formatie hebben belangrijke beleidskeuzes vanuit het Rijk vertraging opgelopen. Op 2 juli is het kabinet-Schoof I aangetreden, maar het blijft afwachten welke oplossingen zullen worden aangedragen voor de stikstofcrisis, de wooncrisis, de energietransitie en de asielketen die zo onder druk staat. Het is ook nog onduidelijk hoe dit kabinet zal omgaan met de algemene uitkering. De keuzes die dit kabinet maakt zullen directe en verstrekkende gevolgen hebben voor de slagkracht van het lokale bestuur.

We zijn trots op de inhoudelijke resultaten waarvoor we in deze begroting ruimte vinden, ondanks de grote financiële uitdagingen die er liggen. We zijn verder gegaan met de ontwikkeling van onze bedrijventerreinen. We hebben samen met u en veel inwoners, maatschappelijke partners en participatieraad een nieuwe visie en integrale nota voor het sociaal domein ontwikkeld. Van daaruit gaan we aan de hand van uitvoeringsplannen met name de sociale basis, de gezondheid en leefbaarheid in onze gemeente versterken. Tegelijk staan we aan de lat voor het realiseren van landelijke opgaven als de Hervormingsagenda Jeugd, het Integraal Zorgakkoord en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen. Hierbij zullen we meer dan ooit tevoren over de domeinen met anderen moet samenwerken. Met een brede blik. Binnen en buiten de organisatie. Het komende jaar hopen we ook flinke stappen te gaan zetten voor de huisvesting van IKC De Wissel en de revitalisering van sportpark Hengelder. En uiteraard blijven ook grote maatschappelijke opgaven als de opvang van vluchtelingen en huisvesting van statushouders en arbeidsmigranten onze volle aandacht houden. Met steun van de provincie Gelderland zijn er grote stappen gezet voor onze organisatieontwikkeling. De komende tijd blijven we ons inspannen voor de verdere uitvoering van deze projecten en opgaven.

De komende bestuursperiode staat deels in het teken van de verdere uitvoering van het collegeprogramma en het uitwerken van de raadsagenda. Een goed functionerend bestuurlijk-ambtelijk samenspel is hiervoor van groot belang. Dit geldt ook voor de strategiebepaling om te komen tot een financieel gezond meerjarenperspectief. De moeilijke keuzes waarvoor we staan, hopen wij in goede samenspraak tussen raad en college te kunnen maken. Dit alles tegen de achtergrond van een robuuste, strategisch sterke en toekomstbestendige ambtelijke organisatie.

FINANCIËLE HOOFDLIJNEN

Inleiding

In dit onderdeel van de begroting presenteren wij u het financieel meerjarenbeeld op hoofdlijnen en geven wij in het kort inzicht in de algemene financiële ontwikkeling, het weerstandsvermogen en overige bijzonderheden. Voor een uitgebreide toelichting op de financiële ontwikkelingen verwijzen wij u naar het hoofdstuk 'Financieel meerjarenbeeld'.

De kadernota 2025 is vastgesteld met een negatief begrotingssaldo van € 1.938.000 in 2025. Op basis van de toezichtvoorschriften van de provincie moet de meerjarenbegroting minimaal óf het jaar 2025 óf het laatste jaar 2028 structureel en reëel sluitend zijn. De kadernota 2025-2028 voldeed hier niet aan. Gelet op dit negatieve financiële beeld is een 'strategiebepaling voor een gezonde toekomst' opgesteld met het oog op een structureel sluitende begroting. Gekozen is voor het uitgangspunt van gedeeltelijke compensatie van het rijk. Hierbij richten we ons op maatregelen in de kadernota 2026-2029. Hierbij is wel uitgegaan van een structureel sluitende begroting in 2025.

Het is gelukt om een reëel sluitende begroting 2025 aan te kunnen bieden. Wel is ook dit jaar de begroting gevoeliger geworden voor onvoorziene en onverwachte ontwikkelingen. Er wordt risicovoller geraamd waarmee nadelen bij de jaarrekening meer waarschijnlijk worden. In de paragraaf weerstandsvermogen is rekening gehouden met dit risico.

De jaren vanaf 2026, de zogenaamde 'ravijnjaren', laten een negatief saldo zien. Net als in 2023 heeft de VNG ook dit jaar een (ongebruikelijk) begrotingsadvies afgegeven. Hierin adviseert de VNG om het boekjaar 2025 sluitend aan te bieden, rekening houdend met de richtlijnen van de provinciale toezichthouder, maar om voor de jaren 2026 en verder een realistisch negatief saldo te presenteren. Daarbij wordt voorgesteld om geen bezuinigingen door te voeren op andere beleidsterreinen vanwege de groei van de kosten voor jeugdzorg. Aanvullend stelt men dat financiële en inhoudelijke consequenties van noodzakelijke bezuinigingen worden benoemd en geeft men in overweging om rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen rondom het Btw-Compensatiefonds (BCF) en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). In deze begroting is op advies van de provinciale toezichthouder alleen rekening gehouden met de BCF-ontwikkelingen.

Het Rijk en de VNG werken samen met betrokken partijen aan een hervormingsagenda jeugd die zich richt op een beter en beheersbaar jeugdstelsel. De hervormingsagenda is in juni 2023 vastgesteld maar is nog steeds onvoldoende uitgewerkt. U hebt een visie en integrale nota sociaal domein vastgesteld. Deze visie wordt verder uitgewerkt in uitvoeringsplannen met daarin ook besparingsmogelijkheden.

Vanaf 2025 is de BBV-taakveldenindeling gewijzigd. Deze wijziging is verwerkt in deze begroting.

Ons weerstandsvermogen laat een uitstekend niveau zien en komt uit op een ratio van 2,3.

In de financiële hoofdlijnen is een tabel opgenomen met de grootste mutaties, groter dan € 100.000.

Financieel meerjarenbeeld

Het actuele financieel meerjarenbeeld ziet er als volgt uit:

Het saldo in de primitieve begroting 2024 was in het jaar 2025 € 3.352.000 positief. Na de begroting 2024-2027 zijn de 1e voortgangsrapportage 2024 en de kadernota 2025 vastgesteld met samen een negatief effect van € 5.264.000. Dit negatieve effect is voornamelijk veroorzaakt door tariefstijging bij de zorgkosten jeugd en Wmo, maar ook door loon- en prijsstijgingen in het algemeen en gestegen kosten bij de gemeenschappelijke regelingen. Het begrotingssaldo na de kadernota 2025 kwam uit op een nadeel van € 1.912.000. De mutaties die volgen uit de 2e voortgangsrapportage komen in 2025 uit op een nadeel van € 483.000. De mutaties in deze begroting zijn opgeteld € 1.489.000 positief. Dit leidt tot een nieuw negatief begrotingssaldo in 2025 van € 902.000. Na eliminatie van incidentele baten en lasten komt het structurele begrotingssaldo uit op € 578.000 (positief) in 2025.

Daarna slaat het resultaat om in een negatief saldo, voornamelijk door een daling van de algemene uitkering van ruim € 7 miljoen in 2026. De jaren vanaf 2026 zijn daarmee zogenaamde ravijnjaren geworden.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Primitieve begroting 2024-2027	-391	3.352	-4.266	-5.841	-6.162
1e Voortgangsrapportage 2024	-4.815	-5.071	-5.438	-4.126	-3.182
Kadernota 2025	0	-193	-175	-228	-458
2e voortgangsrapportage 2024	2.061	-483	3.511	3.533	3.518
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	3	3	3	78
Stand tot de begroting	**-3.145**	**-2.392**	**-6.365**	**-6.658**	**-6.205**
1. Autonome ontwikkelingen	0	-136	-974	461	-290
2. Actualisatie bestaand beleid	0	1.625	874	753	466
Totaal mutaties begroting	**0**	**1.489**	**-99**	**1.213**	**176**
Saldo meerjarenbegroting 2025-2028	**-3.145**	**-902**	**-6.464**	**-5.445**	**-6.029**
Eliminatie incidentele baten en lasten		1.480	-292	69	0
Structureel begrotingssaldo		**578**	**-6.756**	**-5.376**	**-6.029**

Structureel en reëel evenwicht

Op grond van de voorschriften (BBV) dienen wij inzichtelijk te maken of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van een structureel evenwicht. Hiervoor is inzicht in de incidentele baten en lasten nodig. Incidentele lasten beïnvloeden het structurele begrotingssaldo positief en incidentele baten negatief. Door het saldo van de incidentele baten en lasten te betrekken bij het financieel meerjarenbeeld ontstaat een beter inzicht in het structurele evenwicht van onze begroting.

Presentatie structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Saldo meerjarenbegroting 2025-2028 na bestemming	-902	-6.464	-5.445	-6.029
Eliminatie incidentele baten en lasten (- = baten)	1.480	-292	69	0
Structureel begrotingssaldo	**578**	**-6.756**	**-5.376**	**-6.029**

Bij het onderdeel financiën presenteren wij het 'Overzicht van incidentele baten en lasten'. In 2025 en 2027 zijn de incidentele lasten hoger dan de incidentele baten. In 2026 is dit omgekeerd. In 2028 zijn er geen incidentele baten en/of lasten. Elimineren we incidentele baten en lasten dan heeft dit een positief effect op het structurele meerjarenbeeld in 2025 en 2027 en een negatief effect in 2026.
Op basis van de toezichtvoorschriften van de provincie moet óf het jaar 2025 óf het laatste jaar 2028 structureel en reëel sluitend zijn. Wij concluderen dat de nu voorliggende meerjarenbegroting hieraan voldoet en dus structureel en reëel sluitend is.

Toelichting financiële ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000

Mutatie omschrijving	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht van de mutaties >= € 100.000				
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	-395 N	175 V	-230 N	-254 N
Actualisatie budget rentekosten investeringen en treasury	142 V	-1.265 N	573 V	-374 N
Bijdrage Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - module WgSW	0 V	0 V	0 V	222 V
Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	117 V	117 V	117 V	117 V
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budget salarissen ambtelijke organisatie 2025	-253 N	-253 N	-253 N	-253 N
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	114 V	111 V	133 V	91 V
Actualisatie vervangingsinvestering werkplekken hardware 2026-2028	0 V	0 V	-74 N	-156 N
Budgetmutatie beschermd wonen	284 V	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie dienstverlening SW (Sociale Werkvoorziening) 2026-2028	0 V	140 V	65 V	0 V
Budgetmutatie jeugdhulp	380 V	0 V	0 V	0 V
Budgetmutatie uitvoeringskosten sociaal domein	287 V	0 V	0 V	0 V
Straatreiniging van RDL naar gemeente	434 V	434 V	434 V	434 V
Vrijval stelpost indexatie 2025-2028	457 V	458 V	458 V	457 V

(V = Voordeel; N = Nadeel)

Een toelichting op de bovenstaande posten kunt u terugvinden op de afzonderlijke programma's en in het onderdeel 'Financieel meerjarenbeeld'. In de bijlagen is een totaaloverzicht van de mutaties opgenomen.

In bovenstaande tabel presenteren wij een voordeel in verband met de overgang van straatreiniging van de RDL naar de gemeente (€ 434.000). Het beeld dat hiermee mogelijk wordt opgeroepen is niet juist. Het voordeel, dat in totaliteit wordt gepresenteerd, wordt volledig teniet gedaan door kostenverschuivingen verdeeld over meerdere programma's binnen de begroting. De overname heeft geen financieel voordeel opgeleverd.

Weerstandsvermogen

Op basis van de recente actualisatie geeft de ratio de volgende uitkomst:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{19.439.000}{7.867.000} = 2{,}47$$

Het weerstandsvermogen van onze gemeente kan als uitstekend worden gekenmerkt. De ratio moet minimaal 1,0 zijn.

Voor een verdere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf weerstandsvermogen in deze meerjarenbegroting.

LEESWIJZER

Inleiding
De meerjarenbegroting is het hulpmiddel om uw kaderstellende en controlerende rol uit te voeren en te kunnen sturen op hoofdlijnen. De begroting hebben wij ingericht op basis van de voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording; BBV) en de wensen van de provincie. Uiteraard hebben wij ook nadrukkelijk gekeken naar de informatieve waarde voor u en voor de inwoners van onze gemeente.

De meerjarenbegroting bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting is opgebouwd uit de verschillende programma's en paragrafen. In de programma's presenteren wij ons gemeentelijke beleid op hoofdlijnen. De paragrafen richten zich op het beleid van relevante beheersaspecten, zoals de bedrijfsvoering, het weerstandsvermogen, onze kapitaalgoederen en de lokale heffingen. De financiële begroting gaat - naast een aantal samenvattende overzichten - vooral in op het financieel meerjarenbeeld van onze gemeente.

Programma's
Bij de programma's komen de zogenaamde 3 W-vragen terug: Wat willen we? Wat doen we? Wat kost het? Op programmaniveau hebben wij ook de vastgestelde beleidskaders opgenomen. Hiermee hebt u per programma het meest relevante vastgestelde beleid beschikbaar.

Per programma maken wij onze doelstellingen (Wat willen we?) inzichtelijk. Hierbij presenteren wij u ook de verplichte beleidsindicatoren vanuit het BBV. Indien van meerwaarde ontwikkelen wij de komende jaren eigen indicatoren.

Bij het onderdeel 'Wat doen we?' staan de resultaten opgesomd zoals opgenomen in het collegeprogramma. Over onze reguliere taken informeren wij u alleen indien hier aanleiding voor is. Bij de voortgangsrapportages en de jaarstukken leggen wij hier (tussentijds) verantwoording over af. In dit onderdeel presenteren wij ook op hoofdlijnen informatie over de verbonden partijen die een bijdrage leveren aan de uitvoering van ons beleid. Uitvoerige informatie over de verbonden partijen is opgenomen in de betreffende paragraaf.

Per programma presenteren wij ook financiële informatie (Wat kost het?). Hier geven we de ontwikkelingen aan en de toelichting op deze ontwikkelingen. Op grond van de voorschriften (BBV) presenteren wij de financiële informatie ook op taakvelden. Indien van toepassing bieden wij u ook inzicht in de incidentele baten en lasten, de reserves en voorzieningen, en het meerjareninvesteringsplan.

Beleidsindicatoren
Bij het onderdeel 'Wat willen we?' zijn (verplichte) beleidsindicatoren opgenomen. Om te zorgen dat wij onze doelstellingen realiseren hebben wij waar mogelijk een koppeling gemaakt tussen de doelstellingen van het huidige beleid en deze indicatoren. Bij nieuw beleid geven wij aandacht aan het meetbaar maken van de doelstellingen en een goede koppeling tussen ambitie, doelstelling, resultaten en indicator. Dit zien wij als een groeiproces. Zorgvuldigheid, duurzaamheid en eenvoud zijn de uitgangspunten bij het opstellen van de indicatoren.

Bij de ontwikkeling passen wij de onderstaande indeling toe:
1. Verplichte beleidsindicatoren - op basis van het BBV dienen wij een verplichte set beleidsindicatoren op te nemen. De provincie Gelderland is als referentiewaarde opgenomen. Er zijn geen normen bepaald ten aanzien van de beleidsindicatoren, deze volgen uit de doelstellingen die door de gemeenten worden bepaald. Bij de indicatoren is een link naar 'Waarstaatjegemeente?' opgenomen. Hier kunt u de (grafische) informatie vergelijken met andere gemeenten in Nederland.

2. Eigen beleidsindicatoren - een beperkte set van onze eigen beleidsindicatoren. Het uitgangspunt is dat deze duurzaam zijn en waar mogelijk wordt aangesloten bij indicatoren die al via openbare bronnen worden ontsloten.

Bij de indicatoren staat het jaar van realisatie. De tussenliggende stappen zijn aangeduid als streefwaarden. Deze tussenstappen of streefwaarden moeten ervoor zorgen dat het uiteindelijke doel wordt gerealiseerd.

Paragrafen
Het BBV schrijft voor dat in de paragrafen de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. De begroting bevat de volgende paragrafen:

- Lokale heffingen
  In deze paragraaf geven wij de ontwikkelingen met betrekking tot ons belastinggebied weer. Per heffing geven wij aan wat het beleid is en op welke wijze het tarief tot stand is gekomen. Ook geven wij inzicht in de (geraamde) opbrengsten.
- Weerstandsvermogen
  In deze paragraaf brengen wij onze risico's in beeld. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële gezondheid van onze gemeente. Het geeft aan in welke mate wij in staat zijn om financiële risico's op te vangen. Ook presenteren wij hier de financiële kengetallen.
- Onderhoud kapitaalgoederen
  Deze paragraaf geeft inzicht in onze kapitaalgoederen. De kosten van het onderhoud van onze wegen, openbare verlichting, riolering en water, groen en gebouwen vormen een substantieel deel van de begroting.
- Financiering
  In de financieringsparagraaf bespreken wij de uitvoering van het beleid en de specifieke beleidsvoornemens op het gebied van treasury.
- Bedrijfsvoering
  De bedrijfsvoering betreft de processen binnen onze gemeentelijke organisatie om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren, sturen en beheersen. Bedrijfsvoering bestaat uit de onderdelen personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, planning en control, communicatie, inkoop en aanbesteding en juridische zaken.
- Verbonden partijen
  Een gemeente werkt vaak samen met andere gemeenten of externe partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als deze samenwerking in een bestuurlijke en financiële vorm wordt gegoten, spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf lichten wij deze verbonden partijen, hun beleidsdoelstellingen en activiteiten en de hiermee gemoeid zijnde gemeentelijke bijdragen nader toe.
- Grondbeleid
  Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, cultuur, sport en recreatie en economische zaken. Het gaat om grote belangen in diverse disciplines. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De resultaten op grondexploitaties zijn dan ook van groot belang voor de financiële positie van onze gemeente.
- Wet open overheid
  In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting in een aparte paragraaf aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. In de memorie van toelichting bij de Woo staat o.a. dat met dit artikel beoogd wordt een impuls te geven aan de actieve openbaarheid door voor te schrijven dat bestuursorganen in hun begroting en verantwoordingsverslag aan moeten geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo.

Financiën
In dit hoofdstuk schetsen wij de autorisatie, kaders en uitgangspunten, financiële ontwikkelingen en het financieel meerjarenbeeld voor de komende jaren. Ook hebben wij hier de verplichte onderdelen als het overzicht van baten en lasten naar taakvelden, het overzicht van algemene dekkingsmiddelen, het overzicht van incidentele baten en lasten, de balans en de berekening van het EMU-saldo opgenomen.

Tot slot presenteren wij een aantal bijlagen.

PROGRAMMA'S

0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden bestuur, gemeentelijke organisatie, dienstverlening en belastingen.

Wat willen we?
Wij stellen in ons handelen goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties centraal. We willen meer gebruik maken van digitalisering om dienstverlening te verbeteren en zetten daarbij ook in op het versimpelen en digitaal toegankelijk maken van onze dienstverlening. We nemen onze inwoners serieus en betrekken hen actief bij het maken van ons beleid en de uitvoering.

Door vanuit respect, gelijkwaardigheid en transparantie te denken en te doen, zorgen we voor een goede basis voor de organisatie van morgen. We werken daarom ook aan strategisch personeelsbeleid.

De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.

Ontwikkelingen
Verdere digitalisering organisatie
Onze inwoners en bedrijven moeten zoveel mogelijk digitaal, online kunnen regelen. Betrouwbaarheid en veiligheid staan daarbij voorop. Voor wie dit lastig is, blijft persoonlijk contact uiteraard mogelijk. In de organisatie voeren we verdere digitale ontwikkelingen door. Wij zien in innoveren met ICT mede de oplossing voor verandervraagstukken die op ons afkomen als lokale overheid. Dan gaat het bijvoorbeeld over het centraal organiseren van het functioneel (applicatie)beheer. En ook het verder in control brengen van het documenten- of informatiebeheer met als aandachtspunt de zorg voor informatie in vakapplicaties.
Het komende begrotingsjaar staat tevens in het teken van het gaan werken met de Microsoft 365 omgeving. Zo maken tools als Teams, SharePoint en OneDrive verdere samenwerking (aan documenten) mogelijk en zal communiceren via chat en videovergaderingen toe gaan nemen. Wij zetten daarbij nadrukkelijk in op gebruikersadoptie. Dit zorgt ervoor dat dit nieuwe systeem daadwerkelijk wordt omarmd en effectief binnen de organisatie wordt gebruikt.
Als het gaat om datagedreven werken stimuleren wij dat in 2025 op meer beleidsterreinen gebruik gemaakt wordt van dashboards. Hierdoor is bijvoorbeeld snel duidelijk welke prestaties geleverd zijn en waar we verbeteringen kunnen doorvoeren. In het begrotingsjaar willen wij -binnen de wettelijke morgelijkheden- ook data-analyse mogelijkheden inzetten om trends en patronen te identificeren om gemeentelijke vraagstukken aan te pakken. Bij deze ontwikkelingen zorgen we voor kwalitatief goede data, zodat werkprocessen optimaal ondersteund worden.

Door de Wet open overheid ontstaat steeds meer een cultuur van openheid en verantwoording. De verplichte actieve openbaarmaking van bijvoorbeeld beleidsdocumenten, vergaderstukken en onderzoeksrapporten maakt het voor inwoners gemakkelijker om toegang te krijgen tot relevante gemeentelijke informatie. In 2025 ligt daarbij ook de nadruk op het gebruik van duidelijke taal en het efficiënter verwerken van de verzoeken.

Toekomstbestendige regionale ICT dienst
De mogelijkheden en het gemak die technologieën ons in het dagelijks leven bieden zijn voortdurend in ontwikkeling. Als samenleving willen en kunnen we steeds meer met ICT. Deze digitale realiteit roept ook tal van vragen op en brengt verantwoordelijkheden met zich mee. Als lokale overheid dicht bij onze inwoners en bedrijven verwacht men dat we onze ICT goed op orde hebben om inwoners van dienst te zijn, efficiënt te werken en maatschappelijke vraagstukken mede door digitalisering op te lossen.
Begin 2023 is gekozen om de ICT-samenwerking voort te zetten en te intensiveren. Op basis van een I&A visie en -strategie is in beeld gebracht welke veranderingen er bij de RID en de gemeenten moeten plaatsvinden om een robuuste en toekomstbestendige ICT-samenwerking te krijgen en te houden. In deze begroting zijn budgetten opgenomen voor de doorontwikkeling van de RID, conform de minimale variant. Wij zullen sturen

op de prestatie-indicatoren van de speerpunten zoals opgenomen in de I&A-visie. Daarnaast zullen wij bewaken dat inverdieneffecten in beeld gebracht worden.

Beleidskaders

- Visie op dienstverlening 2024-2028
- Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2017 Liemerse gemeenten en SDL
- Collegeprogramma 2022-2026 (2022)
- Financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) 2023
- Verordening controle financieel beheer en organisatie (artikel 213 Gemeentewet) 2023
- Nota Verbonden partijen
- Nota reserves en voorzieningen 2018
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2022
- Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2023
- Nota garantiebeleid 2023
- Normen- en toetsingskader 2023
- Verordening Rekenkamer 2023
- Verordening op de raadscommissies (3e wijziging, 2023)
- Datastrategie 2023-2025
- I&A-visie en -strategie 2023-2025 "Beter samen"

WAT WILLEN WE?

0. Bestuur en ondersteuning

Wij stellen in ons handelen goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties centraal. We willen meer gebruik maken van digitalisering om dienstverlening te verbeteren en zetten daarbij ook in op het versimpelen en digitaal toegankelijk maken van onze dienstverlening. We nemen onze inwoners serieus en betrekken hen actief bij het maken van ons beleid en de uitvoering.

Door vanuit respect, gelijkwaardigheid en transparantie te denken en te doen, zorgen we voor een goede basis voor de organisatie van morgen. We werken daarom ook aan strategisch personeelsbeleid.

De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.

WAT DOEN WE?

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2025
Gemeenschappelijke regeling		
Samenwerking De Liemers	Samenwerking De Liemers is een samenwerkingsverband van Liemerse gemeenten op gebied van ICT, inkoop en werk en inkomen.	7.963
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg	Het Streekarchivariaat heeft als doel het beheren van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten conform de Archiefwet 1995.	253

Euregio Rijn-Waal	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.	13
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is de opvolger van de regio Arnhem-Nijmegen en is op 1 januari 2021 van start gegaan. De regio staat voor de uitdaging hoe om te gaan met groei van wonen, werken en mobiliteit, zodat wij een balans kunnen vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit.	453
Vennootschap		
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank financiert sinds 1914 de publieke sector. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	0
Alliander NV	De primaire taak van Alliander is het onderhouden en beheren van de elektriciteits- en gas(distributie)netten in het verzorgingsgebied. Deze taken zijn wettelijk bepaald omdat de maatschappij sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van (duurzame) energie.	0
Vitens NV	Waarborgen van de kwaliteit en levering van drinkwater.	0
Leisurelands BV	Het doel is het publiekstoegankelijk houden van recreatievoorzieningen en -plassen. Het recreatiegebied Rhederlaag is ondergebracht in Leisurelands BV. Bij het deelnemen aan een verbonden partij staat de vraag centraal of dit de meest geëigende vorm is om de doelstelling van de gemeente (het publieke belang) te realiseren. De gemeente ziet de instandhouding van recreatieplassen als een publiek belang. Het aandeelhouderschap in Leisurelands BV is een middel om invloed te houden op het realiseren van en het laagdrempelig toegankelijk houden van recreatieplassen in Zevenaar en omgeving.	0

BELEIDSINDICATOREN (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Apparaatskosten (in € per inwoner)					
				882,00	882,00

De beleidsindicatoren van dit programma (apparaatskosten, bezetting, externe inhuur, formatie en overhead) zijn niet opgenomen op waarstaatjegemeente.nl. Daarom zijn niet alle waardes gevuld.
De apparaatskosten zijn becijferd door een totaaltelling van salarissen, inhuur, P&O, Huisvesting, Intern Beheer en I&A. Wordt uitgedrukt in € per inwoner.

Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)

7,53 7,53

De huidige bezetting bedraagt 339 fte, uitgedrukt per 1.000 inwoners is dat 7,53. De bezetting met eigen medewerkers is de afgelopen jaren (2022-2025) toegenomen. Dit houdt verband met uitbreiding van de formatie gehonoreerd in eerdere meerjarenbegrotingen.

Externe inhuur (kosten in % totale loonsom en inhuur externen)

30,00 28,00

Het gaat hier om de totale inhuur als % van de loonsom. De inhuur is inclusief inhuur ten laste van projecten, GREX, investeringen en inclusief inhuur wegens ziekte. De externe inhuur is als gevolg van inhuur op projecten en vacatures in de reguliere formatie hoger dan ons streefcijfer. In de huidige krappe arbeidsmarkt is het lastig om personeel aan te trekken. Om het werk toch gedaan te krijgen, zijn we genoodzaakt externe inhuur in te zetten. De verhouding tussen externe inhuur en de inzet van eigen medewerkers loopt verder uiteen. Dit leidt tot een hoog percentage.

Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)

8,30 8,30

De vastgestelde formatie per 01-01-2024 is 373 fte. Dit is inclusief nieuw toegekende formatie voor de uitvoering van het collegeprogramma 2022-2026. In deze indicator wordt de formatie uitgerekend per 1.000 inwoners. Afhankelijk van veranderingen en ontwikkelingen in het takenpakket van gemeenten in de nabije toekomst kan deze indicator wijzigen.

Overhead (in % van totale lasten)

9,85 9,85

Het totaal van de loonkosten, kosten van ICT, P&O, facilitaire zaken, huisvesting en overige overhead wordt uitgedrukt in een % van de totale lasten.
De berekening van overhead sluit aan bij het taakveld 0.4 overhead.
De gevolgen van diverse organisatorische en externe ontwikkelingen zoals datasturing, informatisering & automatisering, gehonoreerde uitbreiding van formatie en organisatieontwikkeling zijn meegenomen in de overhead.

0.1 Verbeteren van de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen

0.1.2 Wij breiden onze online dienstverlening uit 2022-2026

Inwoners kunnen zoveel mogelijk zaken digitaal en online regelen. Betrouwbaarheid en veiligheid staan daarbij voorop. We ondersteunen inwoners die minder digitaal vaardig zijn bij hun aanvraag. Persoonlijk contact blijft mogelijk. We bouwen digitale formulieren die waar nodig in te vullen zijn met DigiD, e-Herkenning of e-IDas. We implementeren de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Deze wet geeft inwoners het recht om hun zaken met de gemeente digitaal te regelen.

0.1.3 Wij communiceren in begrijpelijke taal 2022-e.v.

Dat alle inwoners onze brieven, e-mails en de informatie op onze websites kunnen begrijpen vinden wij belangrijk. Documenten die online gedeeld worden zijn begrijpelijk geschreven. We trainen medewerkers hierin wanneer ze in dienst komen. We zorgen ervoor dat iedereen, ook bezoekers met een beperking, onze websites goed kunnen gebruiken omdat deze voldoen aan de meest recente richtlijnen voor digitale toegankelijkheid.

0.1.4 Wij maken onze processen klantgerichter 2024-2026

Contact met de gemeente is prettig, open en duidelijk. We denken in oplossingen en vragen inwoners met ons mee te denken. We verplaatsen ons in de inwoner door 'klantreizen' te maken. In een klantreis interviewen we inwoners over hoe zij de contactmomenten met de gemeente hebben ervaren. We gebruiken de ervaringen van inwoners om onze werkprocessen klantgerichter in te richten.

0.2 Stimuleren van betrokkenheid van inwoners, ondernemers en instellingen

0.2.1 Wij coördineren participatie 2023-2024

Participatie gaat over op welke manieren inwoners mogen meedenken en meepraten over onderwerpen en beleid in de gemeente. Participatie is een belangrijk thema voor onze bestuursperiode. Participatie is een rode draad in het coalitieakkoord en in dit collegeprogramma, maar ook onderwerp op de raadsagenda. In verschillende resultaten in dit collegeprogramma is participatie concreet benoemd, onder andere bij energietransitie (7.2.1), ruimtelijke plannen en wonen (8.2.3), invoering van de Omgevingswet (8.2.2) en openbare ruimte (5.6.5 en 8.2.3).
Wij brengen de verschillende initiatieven op het gebied van participatie samen in een uniforme werkwijze door hiervoor een programma participatie in te richten. We stellen hiervoor een toolbox samen. De middelen en methodes uit deze toolbox helpen medewerkers en inwoners om op een effectieve manier participatie in te zetten. We stellen een tijdelijke programmamanager aan om dit te realiseren.

0.3 Optimaliseren van bestuurlijk ambtelijk samenspel

0.3.1 Wij werken aan verbetering van de (organisatie)cultuur Doorlopend

Het verbeteren van de bestuurlijke en ambtelijke werk- en omgangsvormen richt zich op verschillende dimensies. In de eerste plaats raakt dit het functioneren van de raad zelf. Daarnaast gaat het om de betrekkingen tussen het college en de raad. Verder is er het samenspel tussen het bestuur en de ambtelijke organisatie en tenslotte het samenspel met de samenleving. Van belang is dat men op een respectvolle manier met elkaar omgaat met ruimte voor eenieders mening en standpunt. Het debat wordt op een goede en toegankelijke manier gevoerd, het besluitvormingsproces is helder en duidelijk en men gunt elkaar een succes.

Raad en college moeten vanuit een duidelijke taakverdeling werken met een heldere rolverdeling in termen van opdrachtgever- en opdrachtnemersrol. Het college ondersteunt de raad bij het nemen van uitvoerbare besluiten en voert deze besluiten uit. Rolzuiverheid, verantwoording, evalueren en leren moeten structureel onderdeel zijn van het samenspel tussen raad en college.

De ambtelijke organisatie ondersteunt het college (en de raad) vanuit een integrale werkwijze en fungeert als antennefunctie voor het bestuur. Zij informeert het bestuur over belangrijke opgaven en urgente ontwikkelingen in de samenleving. In de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie hebben we de uitdaging om onze organisatie hierop nog beter in te richten en onze medewerkers daarvoor de goede uitrusting te geven.

Voor een goed samenspel met de samenleving is het van belang om samen op te trekken en zuiver te zijn over rolverdeling, taken en verantwoordelijkheden. Rond concrete maatschappelijke opgaven organiseren we samenwerking en bundelen we de krachten. Participatie vormt een rode draad in de aanpak van de ambities uit dit collegeprogramma.

Het verbeteren van de bestuurlijke en ambtelijke werk- en omgangsvormen is een proces van lange adem. Een allesomvattende aanpak is er eigenlijk niet. De bereidheid om te willen veranderen en het inzicht in de mogelijkheden en kansen om elkaar te versterken en te helpen, zijn de eerste stappen naar een verbeterde samenwerking. In de raadagenda wordt de verdere aanpak uitgewerkt.

0.4 Verbeteren van de bedrijfsvoering (betere sturing en beheersing van processen) als ondersteuning aan het realiseren van taken en doelen van de gemeente

0.4.1 Wij verbeteren onze interne beheersing Doorlopend

Een goede interne beheersing is de basis voor een transparante en betrouwbare gemeente, die zijn doelstelling weet te realiseren en verantwoord omgaat met de middelen die zij beheert. We willen een (digitaal) toegankelijke, betrouwbare organisatie zijn waarbij veiligheid en zorg voor onze inwoners voorop

staat. Om dit te kunnen realiseren moet de interne beheersing van onze bedrijfsvoeringsprocessen op orde zijn.

Wij zijn verantwoordelijk voor het in kaart brengen van de risico's en moeten daar adequate maatregelen voor inrichten. Hiervoor is concernbreed aandacht, ook waar het gaat om de beschikbare capaciteit om de uitvoering van de bestuurlijke ambities te realiseren vanuit alle domeinen (fysiek, sociaal en bedrijfsvoering). Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor het behalen van de doelen in het coalitieakkoord en dit collegeprogramma.

Wij leggen verantwoording af aan de raad over de kwaliteit van de interne beheersing in de paragraaf bedrijfsvoering van de documenten uit de planning- en controlcyclus. Daar gaan we in op de kwaliteit van de interne beheersing met specifieke aandacht voor onderwerpen als rechtmatigheid, privacy en informatieveiligheid. Met name ook de verwachte toename van het aantal cyberincidenten de komende jaren, vereist dat cybersecurity integraal onderdeel moet zijn binnen onze processen. We blijven dan ook investeren in het veilig inrichten van onze bedrijfsvoeringsprocessen en zorgen voor bewustwording bij onze medewerkers.

Ter ondersteuning hiervan starten we met de doorontwikkeling van meetlatten en (beleids)indicatoren om de effectiviteit van beleid beter te kunnen meten.

0.4.2 Wij herijken het inkoopbeleid en positioneren de inkoopfunctie 2023-2024

Om de lokale economie te stimuleren, zetten we in op het gebruik van lokale producten. Dit geldt ook voor lokale diensten. In verband met de complexiteit van inkoop en aanbesteding en de toenemende aandacht vanuit rechtmatigheid is het noodzakelijk om voor dit onderwerp vol aandacht te hebben. Dit thema – en ook social return en duurzaamheid - komt nadrukkelijk aan bod bij het herijken van ons inkoopbeleid. Tevens positioneren we de inkoopfunctie zodanig dat deze past bij de huidige ambitie van de organisatie en het bestuur.

0.4.3 Wij groeien verder als aantrekkelijke werkgever 2022-2026

Er is sprake van een aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. We willen ook nu in staat blijven om (nieuwe) medewerkers aan te trekken, te boeien, te binden en te behouden. We vinden het belangrijk dat alle medewerkers volledig zichzelf kunnen zijn, dat iedereen erbij hoort en dat iedereen dat ook zo voelt. Daarin geven we zelf het goede voorbeeld.

Wij nemen maatregelen die zijn gericht op het faciliteren van groei in de professionele en persoonlijke ontwikkeling van onze medewerkers. Daarnaast richten we ons op het kunnen bieden van moderne marktconforme arbeidsvoorwaardelijke ontwikkelingen en aandacht voor diversiteit en inclusiviteit. Deze maatregelen vragen om een meer centrale aanpak.

We investeren in centrale regievoering op werving en selectie, het opleiden en begeleiden van medewerkers en de aanpassing van de arbeidsvoorwaarden. Dit heeft een tweeledig doel. Allereerst richten we ons op ontwikkeling en behoud van onze huidige medewerkers. Daarnaast willen we ook een gezonde instroom in ons personeelsbestand. We zien landelijk dat medewerkers steeds meer betekenisvol werk zoeken. Als gemeente kunnen we dit gezien onze maatschappelijke taak zeker bieden.

Door de krapte op de arbeidsmarkt is het aantrekken van ervaren medewerkers steeds uitdagender. We willen door het inzetten van traineeships, stages en ontwikkelfuncties als werkgever aantrekkelijker worden voor de jongere generatie. We investeren daarbij in opleiding en begeleiding van deze doelgroep naar ervaren medewerkers.

0.4.4 Wij voeren een strategisch personeelsbeleid 2023-2024

Het uitgangspunt hierbij is dat er aansluiting is op de visie en missie van de organisatie. Het doel van het strategisch personeelsbeleid is om ondersteunend te zijn aan het realiseren van doelstellingen (beleidsmatig en organisatorisch) door adequate inzet van personeel en organisatie. Het stapsgewijs toewerken naar een vernieuwd strategisch personeelsbeleid stelt ons in staat om in te spelen op veranderingen in de toekomst. Na

de herindeling in 2018 zijn we vooral bezig geweest met consolideren en de basis van de organisatie op orde brengen. We willen nu meer gaan kijken naar veranderingen in de samenleving, maatschappelijke opgaven, nieuwe taken en de arbeidsmarkt. We brengen op basis daarvan kansen en uitdagingen in beeld.

Door dit anticiperend inzicht kunnen we tijdig interventies in gang zetten om de organisatie wendbaar te houden. Bijvoorbeeld door:

- Arbeidsmarktcommunicatie
- Doorontwikkeling van de Zevenaar Academie
- Beleid voor duurzame inzetbaarheid
- Verhogen van digitale vaardigheden
- Datagedreven werken
- Digitalisering, automatisering en robotisering
- Aanpassing van arbeidsvoorwaarden
- Aansluiting beschikbare formatie t.o.v. uitvoeringsvraag borgen (m.n. binnen fysiek en sociaal domein)

Een onderdeel van het strategisch personeelsbeleid is het opmaken van een strategische personeelsplanning. Op basis van de opgedane inzichten inventariseren we welke competenties noodzakelijk zijn om de doelstellingen en ambities van bestuur en organisatie te realiseren. We brengen kwantitatief en kwalitatief in beeld wat de huidige situatie is en waar we naar toe willen groeien. Wij houden daarbij rekening met de te verwachten competenties als gevolg van de ambities zoals deze in het coalitieakkoord zijn opgenomen. Wij sturen op het (verplicht) ontwikkelen en bijhouden van (dienstverlenings)competenties, schriftelijke en mondelinge communicatie en vakinhoudelijke kennis en competenties.

0.4.5 Wij herijken de bestuurlijke opdracht aan RID de Liemers 2022-2024

We leven in een informatiesamenleving. Dit zien we onder meer aan de razendsnelle ontwikkeling van ICT. Om deze ontwikkeling bij te kunnen houden, moeten we in staat zijn om snel en flexibel te handelen. Hiervoor hebben we informatiekundige kennis in eigen huis nodig, maar ook partners om ons heen die mee kunnen gaan in de veranderende vraag.

RID de Liemers is een belangrijke partner als uitvoeringsorganisatie. In Liemers verband stellen we een toekomstvisie voor RID de Liemers op. Hierin wordt ook duidelijk of de RID robuust genoeg is om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien. In het uitwerken van de opdracht betrekken we medewerkers, directie, gemeentesecretarissen en bestuurders van de verschillende organisaties.

0.4.6 Wij verbeteren onze datahuishouding en datagedreven werken in Zevenaar 2022-2026

Het tempo van de digitale transitie is ook binnen onze organisatie de laatste tijd versneld. We willen daarmee meer en beter inspelen op digitale ontwikkelingen in de maatschappij en economie. Als meest nabije overheid hebben we de zorg voor inwoners die zich minder of niet redden in dit digitale tijdperk. Daarnaast zijn we scherp op privacy en informatieveiligheid. Dit is het fundament voor onze kijk op het gebied van digitalisering. We willen de veranderkracht van digitalisering verder te benutten.

Het ontwikkelen van een datastrategie is een prioriteit. In deze strategie worden onder andere datamanagement, governance, beveiliging en bewustwording (bijvoorbeeld rondom het werken met algoritmen) aangestipt. We werken toe naar het kunnen analyseren van trends met data om vooruit te kunnen kijken. Daarvoor moet eerst de basis op orde zijn. Die basis wordt gelegd in deze collegeperiode. We voeren diverse experimenten uit. Bij succesvolle resultaten rollen we deze verder uit.

Aan het einde van de collegeperiode is het goed kunnen analyseren van data ter beoordeling van beleid steeds vaker een dagelijkse gang van zaken. Het verbreedt onze kennis uit en over onze omgeving.
We halen data uit onze systemen en tonen deze in verschillende dashboards. Bijvoorbeeld op het gebied van bereikbaarheid, wachttijden en doorlooptijden van onze dienstverlening. Het dashboard maakt zichtbaar waar we met de dienstverlening staan en waar verbeterkansen liggen. Op basis hiervan stellen we doelen voor verdere verbetering.

0.4.7 Wij verbeteren het functioneel beheer in de informatievoorziening 2022-2025

Inwoners moeten zoveel mogelijk zaken digitaal, online kunnen regelen. Betrouwbaarheid en veiligheid staan daarbij voorop. Voor wie dit lastig is, blijft persoonlijk contact mogelijk.
Digitalisering van onze dienstverlening en een efficiënt werkende gemeente vragen om goed georganiseerde informatievoorziening. Maar informatievoorziening is meer dan dat, want het is ook een randvoorwaarde voor het behalen van maatschappelijke doelen. De realisatie van de digitale transformatie van de gemeente Zevenaar gaat gepaard met een goede centraal georganiseerde informatievoorziening op het gebied van het functioneel beheer van de gemeentelijke applicaties.

0.4.8 Wij verbeteren van het (digitaal) documentenbeheer 2022-2025

Onze manier van werken willen we blijven verbeteren. Belangrijk element daarbij is dat we goed zorg hebben voor de (digitale) documenten die we in huis hebben. We werken systematisch aan het verder op orde en in control brengen van het (digitaal) informatiebeheer. Dit doen we tijdens deze bestuursperiode op basis van een informatiebeheerplan (2023) en met een kwaliteitssysteem informatiebeheer. Belangrijk onderdeel is de zorg voor informatie in vakapplicaties. Daarnaast bereiden we ons voor en sluiten we aan op een e-depot, waarin het opslaan van informatie en het garanderen van de houdbaarheid van deze digitale informatie voor langere tijd is ingericht.

0.4.9 Wij voeren de Wet open overheid (Woo) uit 2022-2027

Een open cultuur vinden wij belangrijk, we willen duidelijk zijn in wat we doen en waarom.

De invoering van de Wet open overheid faciliteert dit:

- We voeren een analyse uit om te bepalen wat de impact is van de Woo op de gehele organisatie.
- We stellen een strategie op voor het uitvoeren van de Woo, waarin onder andere ambitieniveau, communicatiewijze (intern en extern) en participatie aan bod komen.
- Wij voeren actieve openbaarmaking in (het online publiceren van minstens de 11 aangewezen informatiecategorieën: wet- en regelgeving, organisatiegegevens, raadsstukken, bestuursstukken, stukken van adviescolleges, convenanten, jaarplannen en -verslagen, Wob/Woo-verzoeken, onderzoeken, beschikkingen, klachten). Hierbij houden we de landelijke planning aan.

De aanpak richt zich daarnaast op de gemeentelijke systemen (o.a. aanschaf van software), cultuur (o.a. trainen medewerkers) en het op orde brengen van de informatiehuishouding (o.a. vastleggen van meta-gegevens bij te bewaren documenten).

0.4.10 Wij herijken het Integraal Accommodatiebeleid 2020-2040 2025-2026

De raad heeft eind 2020 het Integraal Accommodatieplan (IAP) voor gemeentelijk vastgoed vastgesteld. Dit is een strategisch plan dat aangeeft welke gemeentelijke accommodaties wij willen behouden en welke wij op termijn willen afstoten. Ook geeft het plan aan voor welke maatschappelijke doelgroepen wij in principe huisvesting aanbieden en voor welke functies. De beleidskaders worden elke vier jaar opnieuw onder de loep genomen om rekeningen te kunnen houden met actuele ontwikkelingen en inzichten. Specifieke aandachtspunten bij de herijking van het IAP zijn verduurzaming en het beoordelen of leegstaande gemeentelijke panden een nieuwe functie kunnen krijgen in de buurt, wijk of het dorp bij voorkeur in combinatie met wonen.

0.5 Zorgen voor een betrouwbare en een houdbare financiële huishouding

0.5.1 Wij voeren de planning- en controlcyclus uit 2022-2026

In ons financieel beleid is het uitgangspunt: een structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting en voldoende weerstandsvermogen. Wij geven uitvoering aan de planning- en controlcyclus (P&C-cyclus) door het opstellen van een kadernota, begroting, voortgangsrapportages en jaarstukken. De beschikbare middelen zijn integraal afgewogen bij de kadernota en de begroting. We blijven de P&C-cyclus doorontwikkelen.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	116.816	118.748	112.004	110.847	110.277
1e voortgangsrapportage 2024	1.343	956	494	1.791	2.678
Kadernota 2025	0	525	337	337	337
2e voortgangsrapportage 2024	2.647	3.480	5.271	5.671	5.711
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	241	150	190	190
Totale baten tot de begroting	**120.806**	**123.950**	**118.257**	**118.836**	**119.193**
Mutaties in deze begroting (baten)					
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**98**	103	133	-27
Actualisatie budget reisdocumenten en rijbewijzen	0	200	205	235	75
Actualisatie budget salarissen ambtelijke organisatie 2025	0	-102	-102	-102	-102
Totaal gemuteerde baten	**0**	**98**	**103**	**133**	**-27**
Totale baten in deze begroting	**120.806**	**124.048**	**118.361**	**118.969**	**119.166**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	27.105	27.733	27.819	27.598	27.136
1e voortgangsrapportage 2024	2.465	1.304	1.204	1.137	1.151
Kadernota 2025	0	1.192	978	1.036	1.086
2e voortgangsrapportage 2024	17	1.771	1.343	1.856	1.743
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	-3.219	-3.557	-2.229	-3.735
Totale lasten tot de begroting	**29.586**	**28.782**	**27.788**	**29.398**	**27.382**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
1. Autonome ontwikkelingen	0	**253**	1.091	-344	629
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	0	395	-175	230	254
Actualisatie budget rentekosten investeringen en treasury	0	-142	1.265	-573	374
Actualisatie budget salarissen college B&W	0	0	0	0	0
Actualisatie budget vergoeding raad- en commissieleden	0	0	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**-248**	-234	-159	-114
Actualisatie budget reisdocumenten en rijbewijzen	0	150	155	165	85
Actualisatie budget salarissen ambtelijke organisatie 2025	0	151	151	151	151

Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	0	-42	-39	-60	-19
Actualisatie budgetten afval 2025	0	40	40	40	40
Actualisatie vervangingsinvestering werkplekken hardware 2026-2028	0	0	0	74	156
Actualisatie vervangingsinvesteringen voertuigen openbare werken	0	0	3	18	18
Straatreiniging van RDL naar gemeente	0	-87	-87	-87	-87
Vrijval stelpost indexatie 2025-2028	0	-457	-458	-458	-457
Vrijval voorziening wachtgeld wethouders	0	-3	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**5**	**856**	**-503**	**515**
Totale lasten in deze begroting	**29.586**	**28.787**	**28.644**	**28.895**	**27.896**
Resultaat voor bestemming	**91.220**	**95.262**	**89.717**	**90.074**	**91.269**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	2.492	489	537	537	537
1e voortgangsrapportage 2024	383	-86	-86	-86	-86
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	741	48	10	-2	-94
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	3.616	**451**	462	450	358
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	2.085	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	-495	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	994	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	2.584	**0**	0	0	0
Saldo reserve mutaties	**1.033**	**451**	**462**	**450**	**358**
Resultaat na bestemming	**92.253**	**95.713**	**90.178**	**90.523**	**91.627**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Hieronder vindt u een overzicht met de financiële toelichtingen van mutaties in de exploitatie die in bovenstaande tabel zijn opgenomen. Alleen zijn bij de toelichtingen de baten en lasten gesaldeerd.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	**-395**	**175**	**-230**	**-254**

Als gevolg van de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2024 en de gewijzigde rekenrente wordt de doorbelasting van rente aan grondexploitaties aangepast. Door het gewijzigde meerjarenverloop van de boekwaarde wordt in 2025 en 2028 minder rente toegerekend aan de grondexploitaties. Dit betekent een nadeel voor het begrotingssaldo. In 2026 en 2027 is dit andersom. Voor 2025 wordt in totaal een nadeel verwacht van € 207.000, in 2026 een voordeel van € 305.000, in 2027 een voordeel van € 504.000 en in 2028 een nadeel van € 94.000.

Actualisatie budget rentekosten investeringen en treasury	**142**	**-1.265**	**573**	**-374**

Jaarlijks actualiseren wij de rentelasten. De volgende zaken hebben invloed op de hoogte van de rentelast:
1. Het faseren van investeringen;
2. De hoogte van de boekwaarden van de GREX;
3. Wijzigen van de toe te passen rente op de GREX door nieuwe BBV notitie Rente;
4. Aflopen van huidige langlopende leningen met lage rentes.

1. Doordat investeringen worden verschoven, verschuift ook de bijbehorende rentelast.
2. Door het verschuiven van kosten en opbrengsten in de komende jaren en het openen van nieuwe GREXEN, zijn de boekwaarden van de GREXEN in de komende jaren hoger dan eerder geraamd. Dit veroorzaakt een grotere financieringsbehoefte en dus een hogere rentelast. Met name in 2026 veroorzaakt dit een grote stijging van de rentelast.
3. In de nieuwe notitie rente van de BBV staat dat de omslagrente vanaf de begroting 2025 gebruikt dient te worden voor het doorbelasten van rente aan de GREX. De omslagrente ligt lager dan de eerder gehanteerde rente, waardoor er in verhouding minder rente doorbelast kan worden naar de GREX. Er blijft dus meer rente in de exploitatie over.
4. In de komende jaren lossen we ca. 30 miljoen af op huidige langlopende leningen. Het rentepercentage van deze leningen is gemiddeld een stuk lager dan de huidige rente waartegen we nieuwe leningen aan moeten trekken om aan onze financieringsbehoefte te voldoen.

Actualisatie budget salarissen college B&W	**0**	**0**	**0**	**0**

De autonome loonontwikkeling in de salarissen voor het college van B&W ramen we bij. De stelpost voor indexatie zetten we in als financiële dekking, waardoor het resultaat budgettair neutraal blijft.

Actualisatie budget vergoeding raad- en commissieleden	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor de raad- en commissieleden is een berekening gemaakt en het verschil ramen we bij. De dekking komt uit de stelpost voor loon- en prijsindex.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budget reisdocumenten en rijbewijzen	**50**	**50**	**70**	**-10**

Op basis van de verlopen reisdocumenten en rijbewijzen is een actualisatie gemaakt van de uitgaven en inkomsten voor de jaren 2025-2028. Hierbij is ook rekening gehouden met de gestegen kosten voor de

aanvraag van een reisdocument en rijbewijs.
Voor de komende jaren levert dit het volgende resultaat op:
2025 : € 50.000
2026 : € 50.000
2027 : € 70.000
2028 : € 10.000 -/-

Actualisatie budget salarissen ambtelijke organisatie 2025	**-253**	**-253**	**-253**	**-253**

De salarissen voor 2025 en verder ramen we volgens de actuele personeelsbegroting. De stelpost voor loonontwikkeling zetten we in voor de cao-stijging en de groei in tredes binnen de functieschaal / uitloopschaal van medewerkers. Daarnaast ramen we een lagere vergoeding van € 253.000 van de RDL omdat wij straatreinigers van de RDL hebben overgenomen. Hiertegenover staat overigens een voordeel op programma 2 vanwege lagere bijdrage aan de RDL.

Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	**42**	**39**	**60**	**19**

In 2024 is grondexploitatie Businesspark 7Poort II geopend. Dit zorgt ervoor dat aan deze grondexploitatie salaris- en overheadkosten kunnen worden toegerekend. Dit heeft een positief effect op de meerjarenbegroting. Daarnaast is naar verwachting minder capaciteit nodig voor grondexploitatie Waaijakkers en deelgrondexploitaties binnen complex Zevenaar-Oost wonen. Dit heeft een negatief effect op de meerjarenbegroting. Per saldo een structureel voordeel vanaf 2024 aflopend van € 114.000 naar € 91.000.

Actualisatie budgetten afval 2025	**-40**	**-40**	**-40**	**-40**

In 2025 hebben we te maken met diverse kostenstijgingen en -dalingen binnen de gemeente en de RDL. Per saldo stijgen de totale kosten als gevolg van de hieronder genoemde wijzigingen binnen de gemeente en de RDL in 2024 met € 497.000 en vanaf 2025 met € 523.000. Dit verrekenen wij binnen de afvalstoffenheffing en is daarmee budgettair neutraal. Door bovengenoemde kostenstijging stijgt het tarief van de afvalstoffenheffing.
Binnen de RDL zijn de kosten voor afvalinzameling, en hiermee onze bijdrage aan de RDL, fors hoger. Op nagenoeg alle onderdelen is sprake van stijging van personele- en materiële kosten als gevolg van cao stijging en bijvoorbeeld brandstofkosten. Bij het aanbiedstation zijn de kosten van bepaalde afvalstromen zoals grof huishoudelijk afval, hout en klein chemisch afval fors gestegen. De tonnages betaald afval zijn sinds het openen van het nieuwe aanbiedstation gedaald, waardoor de kosten per saldo hoger uitvallen. Daarnaast zijn de rente- en afschrijvingskosten vanaf 2025 volledig in de begroting opgenomen. Bij PMD zijn aanvullende kosten gemaakt in verband met extra inzet op arbo-omstandigheden. Bij papier en karton in verband met gestegen kosten inhuur derden.
Binnen de gemeente zijn met name de loonkosten gestegen die voor een deel worden doorbelast aan de RDL. De kostendaling wordt met name veroorzaakt door de lagere brandstofkosten mede als gevolg van de overdracht van het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland.

Actualisatie vervangingsinvestering werkplekken hardware 2026-2028	**0**	**0**	**-74**	**-156**

Het vervangen van hardware van de vaste en mobiele werkplekken gaat volgens een vooraf gedefinieerde levenscyclus. Het gaat om de aanschaf van laptops en smartphones. De geplande investeringen in de jaren 2026, 2027 en 2028 zijn € 294.000, € 329.000 en € 141.000. De kapitaallasten komen uit op € 73.500 in 2027 en € 155.750 in 2028.

Actualisatie vervangingsinvesteringen voertuigen openbare werken	**0**	**-3**	**-18**	**-18**

De budgetten voor vervangingsinvesteringen voor openbare werken hebben we doorgenomen. Voorgesteld wordt de noodzakelijke twee auto's (in 2025 en 2026) en een vrachtwagen (in 2026) te vervangen. De totale investering bedraagt € 157.000. Deze wijzigingen leiden tot structurele lasten vanaf 2026 van € 3.000 en aanvullend vanaf 2027 van € 15.000.

Straatreiniging van RDL naar gemeente	**87**	**87**	**87**	**87**

Als gevolg van het besluit raadsvoorstel 'Begroting RDL 2025' vindt met ingang van 2025 overdracht plaats van het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland. Hiermee komt de bijdrage van de gemeente Zevenaar aan de RDL te vervallen. Deze wijziging leidt tot een structureel voordeel van € 434.000 vanaf 2025. Dit voordeel valt weg door nadelen die ontstaan als gevolg van personele kosten, zichtbaar in programma 0 en bij de doorbelasting naar wegen, niet zichtbaar in programma 2. De doorbelasting naar afval en riool wordt verrekend met de afvalstoffen- en de rioolheffing en is budgettair neutraal.
Een nadere uitwerking van de begrote ureninzet op de veegtaken, de kosten van de veegmachine(s) en -trucks moet nog plaatsvinden.

Vrijval stelpost indexatie 2025-2028	**457**	**458**	**458**	**457**

Op basis van de meicirculaire 2024 is een stelpost opgenomen voor indexatie van salarissen en kostenstijging (inflatie). Deze stelpost is bij het opstellen van deze begroting als dekking ingezet.
Binnen de gehele organisatie is uitgebreid bekeken of er budgetten zijn die toereikend zijn zonder een verhoging voor inflatie. Hierdoor hoeft de stelpost niet volledig te worden ingezet.
De stelpost kan nu vrijvallen ten gunste van het resultaat. Het gaat om een vrijval van afgerond € 457.000.

Vrijval voorziening wachtgeld wethouders	**3**	**0**	**0**	**0**

De stand van de voorziening is € 3.000 te hoog. In dit journaal ramen we de afboeking zodat de stand in de begroting op nul loopt.

Totaal mutaties	**94**	**-753**	**636**	**-542**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
0.2	Burgerzaken	490	1.087	1.110	1.220	1.310	580
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	827	921	1.315	1.272	926	926
0.4	Overhead	2.293	2.383	1.986	1.891	1.891	1.891
0.5	Treasury	635	1.049	893	890	889	889
0.61	OZB woningen	8.159	8.826	9.009	9.086	9.086	9.086
0.62	OZB niet-woningen	5.795	5.948	6.019	6.019	6.019	6.019
0.63	Parkeerbelasting	1.280	1.289	1.289	1.281	1.281	1.281
0.64	Belastingen overig	248	224	224	224	224	224
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	92.112	99.064	102.188	96.463	97.328	98.255

0.8	Overige baten en lasten	200	16	16	16	16	16
Totaal Baten		**112.040**	**120.806**	**124.048**	**118.361**	**118.969**	**119.166**
Lasten							
0.1	Bestuur	2.419	2.305	2.444	2.479	2.489	2.489
0.2	Burgerzaken	1.197	1.568	1.678	1.830	1.868	1.540
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.416	2.562	2.767	2.465	2.353	2.425
0.4	Overhead	20.882	21.311	19.879	19.601	19.640	19.502
0.5	Treasury	556	405	554	803	1.081	476
0.61	OZB woningen	1.038	1.100	1.136	1.136	1.136	1.136
0.62	OZB niet-woningen	11	30	30	30	30	30
0.63	Parkeerbelasting	1	0	2	2	2	2
0.64	Belastingen overig	184	261	252	252	252	252
0.8	Overige baten en lasten	246	44	45	45	45	44
Totaal Lasten		**28.950**	**29.586**	**28.787**	**28.644**	**28.895**	**27.896**
Saldo							
0.1	Bestuur	-2.419	-2.305	-2.444	-2.479	-2.489	-2.489
0.2	Burgerzaken	-707	-481	-568	-611	-558	-960
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.588	-1.641	-1.451	-1.194	-1.426	-1.499
0.4	Overhead	-18.589	-18.928	-17.894	-17.711	-17.749	-17.612
0.5	Treasury	80	644	339	87	-192	413
0.61	OZB woningen	7.120	7.726	7.873	7.950	7.950	7.950
0.62	OZB niet-woningen	5.784	5.918	5.989	5.989	5.989	5.989
0.63	Parkeerbelasting	1.280	1.289	1.287	1.279	1.279	1.279
0.64	Belastingen overig	64	-37	-27	-28	-28	-28
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	92.112	99.064	102.188	96.463	97.328	98.255
0.8	Overige baten en lasten	-45	-29	-29	-29	-29	-28
Begrotingsresultaat voor bestemming		**83.090**	**91.220**	**95.262**	**89.717**	**90.074**	**91.269**
0.10	Mutaties reserves						
	Onttrekkingen	12.488	3.616	451	462	450	358
	Toevoegingen	12.120	2.584	0	0	0	0
Totaal Mutaties reserves		**368**	**1.033**	**451**	**462**	**450**	**358**
Begrotingsresultaat na bestemming		**83.458**	**92.253**	**95.713**	**90.178**	**90.523**	**91.627**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 0. Bestuur en ondersteuning					
Baten					
Opbrengst verkoop vastgoed.	Verkoop van vastgoed levert incidenteel een voordeel op.	389	346	0	0
Korting 2025 op algemene uitkering.	Het Rijk heeft een eenmalige korting in 2025 toegepast op de algemene uitkering.	-1.584	0	0	0
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	38	0	0	0
Lasten					
Afboeking boekwaarde vastgoed.	Afboeking van boekwaardes in verband met de verkoop van vastgoed.	289	0	0	0
Totaal programma 0		**-1.446**	**346**	**0**	**0**

In het hoofdstuk 'Financiën' wordt in het 'overzicht incidentele baten en lasten' een nadere toelichting gegeven met betrekking tot de incidentele lasten.

Reserves

Algemene reserve

Algemene reserve (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9000	Algemene reserve	40.957	38.144	38.078	38.035	38.007

De algemene reserve is een buffer om onverwachte tegenvallers en fluctuaties in de exploitatie op te kunnen vangen. Daarnaast is de algemene reserve bedoeld als dekking voor risico's. Het gedeelte van de algemene reserve dat niet nodig is als bufferfunctie of voor het afdekken van risico's is vrij aanwendbaar voor bestuurlijke ambities.

Onttrekking

Het geraamde bedrag van de onttrekkingen in 2025 op basis van genomen raadsbesluiten bedraagt € 65.500:
Stoppen subsidie Kunstwerk! onderdeel Volksuniversiteit € 21.000
Huurderving vermindering spreekuren sociaal Raadsliedenwerk € 7.000
Projectleiding strategiebepaling € 37.500

Totaal algemene reserve	40.957	38.144	38.078	38.035	38.007

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9047	Onderhoud gebouwen	66	0	0	0	0

In 2017 is het restant van de voorziening onderhoud gebouwen Rijnwaarden overgeboekt naar de bestemmingsreserve onderhoud gemeentegebouwen, omdat er voor groot onderhoud gebouwen geen actueel onderhoudsplan meer was.
De reserve is bedoeld voor groot onderhoud van de gebouwen van de voormalige gemeente Rijnwaarden. Na vaststelling van een nieuw onderhoudsplan kan deze reserve vervallen.

Toevoeging Deze zijn conform het bestaande beheerplan.

Onttrekking De vaststelling van het nieuwe onderhoudsplan verwachten wij in 2024/2025. Deze zijn conform het bestaande beheerplan

Totaal bestemmingsreserves	66	0	0	0	0

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9007	Werkzaamheden gemeentehuis	505	492	480	467	455
9027	Balansverkorting	131	125	120	115	110
9040	Verbouw nieuwbouw gemeentehuis	1.017	936	856	775	695
9067	Vervanging hardware werkplekken	0	276	184	92	0
9068	Vervanging hardware werkplekken 2022	0	24	12	0	0
9069	Vervanging hardware werkplekken 2023	0	382	286	191	95
9070	Vervanging hardware werkplekken 2024	0	252	189	126	63
9071	Vervanging hardware werkplekken 2025	0	192	192	144	96
Totaal bestemmingsreserves afschrijvingslasten		1.652	2.680	2.319	1.910	1.513

Voorzieningen

Voorzieningen (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
8002	Pensioenen wethouders	2.141	2.047	2.025	1.999	1.974

Voor de huidige en voormalige wethouders van de (voormalige) gemeente Zevenaar en de voormalige gemeente Rijnwaarden die nog niet de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt, is een voorziening gevormd. Eén van de grondslagen die gehanteerd wordt bij de berekening van het benodigd doelvermogen van de pensioenvoorziening is de zogenaamde rekenrente, welke gebaseerd is op de marktrente.

Toevoeging Bij de berekening van het benodigd doelvermogen van de pensioenvoorziening hanteren we de rekenrente die wordt geadviseerd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en die in lijn is met de rente die geldt voor individuele waardeoverdrachten. In 2025 en verder staat er in de begroting jaarlijks € 75.000 als storting geraamd.

Onttrekking Op begrotingsbasis wordt rekening gehouden met een onttrekking van € 94.000 per jaar welke op loopt. Dit betreft de maandelijkse betalingen van de pensioenen.

8004	Onderhoud gebouwen	2.138	2.825	3.053	2.880	2.826

Deze voorziening is bedoeld voor de egalisatie van kosten van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen conform het meerjarenonderhoudsplan.

Toevoeging Er wordt rekening gehouden met een jaarlijkse dotatie conform het meerjarenonderhoudsplan.
Onttrekking Er wordt rekening gehouden met een jaarlijkse onttrekking conform het meerjarenonderhoudsplan.

8013	Wachtgelden wethouders	199	80	0	0	0

Na het aftreden van burgemeester en wethouders hebben bestuurders recht op een wachtgelduitkering. Hiertoe is bij de jaarrekening 2017 een voorziening gevormd. Om aan de verplichtingen te kunnen voldoen, wordt jaarlijks bij de 2e Voortgangsrapportage bekeken of een aanvulling nodig is in de voorziening.
Toevoeging Op basis van een inschatting van de wachtgeldverplichtingen in de jaren 2023 tot en met 2026 is in 2022 een storting gedaan in de voorziening. Dit betreft het wachtgeld van wethouders uit de bestuursperiode 2018-2022. De voorziening is hiermee op peil en voldoende om de verwachte onttrekkingen in 2025 te kunnen afdekken.

Onttrekking De verwachte bedragen in verband met het recht op wachtgeld van wethouders uit de bestuursperiode 2018-2022 worden ten laste van de voorziening gebracht. 2025 is het laatste jaar waarin er betalingen worden gedaan. Dit is het wachtgeld van wethouders uit de bestuursperiode 2018-2022.

8014	Verlofsparen	216	216	216	216	216

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning. De bovenwettelijke vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskostengerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw kennen, vormen wij hier een voorziening voor.
Toevoeging Op basis van het saldo van verlofsparen opgebouwd door medewerkers per 31-12-2023 is bij het opmaken van de jaarstukken 2023 een bedrag van € 93.000 aan de voorziening toegevoegd. Dit betreft de bovenwettelijke verlofuren. Jaarlijks boeken we het saldo van de verlofspaaruren.

Onttrekking In de komende jaren kan het verlofspaarsaldo door de medewerker worden opgenomen waarna de voorziening wordt aangesproken. Hier zijn nog geen concrete verwachtingen van bekend.

8015	Voorziening regeling vervroegde uitkering (RVU)	52	52	52	52	52

Voorziening voor de regeling vervroegde uitkering (RVU). Van medewerkers waarmee een overeenkomst is afgesloten, wordt het benodigde bedrag in de voorziening gestort.

Toevoeging	In 2023 is met één medewerker een overeenkomst afgesloten. Het bedrag aan verplichtingen in de komende 3 jaren is in de voorziening gestort.					
Onttrekking	In de CAO is opgenomen dat vanaf 2024 medewerkers een RVU uitkering kunnen ontvangen. De medewerker gaat uit dienst en ontvangt gedurende 2 jaren voorafgaand aan zijn AOW datum, een uitkering van de gemeente. De uit te keren bedragen brengen wij t.z.t. ten laste van de voorziening.					
8016	Sociaal plan	125	125	85	45	45

Voorziening voor de kosten die betrekking hebben op het sociaal plan en de organisatieontwikkeling. .

Toevoeging	In 2023 is het besluit genomen om een organisatieontwikkeling in te gaan. Op basis van het sociaal plan is € 125.000 in de voorziening gestort.
Onttrekking	In 2025 en 2026 wordt naar verwachting 2 x € 40.000 onttrokken ten behoeve van salarisgaranties die op basis van het sociaal plan zijn afgegeven.

Totaal voorzieningen	**4.871**	**5.346**	**5.431**	**5.192**	**5.113**

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	Separaat voorstel	Investeringsbedrag (x € 1.000) 2024	2025	2026	2027	2028
4e verdieping, tech. installaties etc.		124	0	0	0	0
Bouw toiletvoorziening Breuly		26	0	0	0	0
Ford Transit Connect		45	0	0	0	0
Ford Transit pick-up		86	0	0	0	0
Hal 12 - inrichting en installaties		0	100	0	0	0
Hefbrug 24 ton		135	0	0	0	0
Heftruck Toyota		0	25	0	0	0
Invullen gebouw Raadhuisplein 1		178	0	0	0	0
Iveco Daily 35S VZF-29-B		16	0	0	0	0
Iveco Daily 35S VZF-30-B		15	0	0	0	0
Mercedes bus sprinter		70	0	0	0	0
Mercedes Sprinter Pick-up		63	0	0	0	0
Pand Dorpsstraat 33 Angerlo		451	0	0	0	0
Rioolcombi (kolkenzuiger)		400	0	0	0	0
Service auto VW Transporter		102	0	0	0	0
Toyota Hi-Lux		76	0	0	0	0
Tractor MF		75	0	0	0	0
Verduurzaming brandweerkazerne Zevenaar		27	0	0	0	0
Vervangen Servicewagen 468 VJ-092-F		0	34	0	0	0
vervangen VW Crafter bus (355)		0	61	0	0	0
vervangen VW crafter/kipper (356)		0	88	0	0	0
vervangen VW Crafter/kipper (357)		0	88	0	0	0
Vervanging werkplekken hardware 2024		307	0	0	0	0
Vervanging werkplekken hardware 2025		0	192	0	0	0

Vloeistoftank 32000 liter	33	0	0	0	0
Vrachtauto 210 MAN TGL (30-BJP-5)	0	0	80	0	0
Vrachtwagen DAF CF75	410	0	0	0	0
VW Crafter Pick-up	172	0	0	0	0
Werkplekke hardware 2028	0	0	0	0	141
Werkplekken hardware 2026	0	0	294	0	0
Werkplekken hardware 2027	0	0	0	329	0
Werkplekken Turmac kantoorgebouw	0	50	0	0	0
Totaal programma 0.	**2.811**	**638**	**374**	**329**	**141**

1. VEILIGHEID

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over brandweerzorg, crisisbeheersing en integrale veiligheid.

Wat willen we?
We zetten ons in voor een veilige en leefbare samenleving. Samen met onze inwoners werken we aan een omgeving waarin iedereen zich veilig voelt. Thuis, op straat, in het dorp of de stad én in het buitengebied.

Ontwikkelingen
Veiligheidsagenda
De kaders vanuit Veiligheid zijn vastgelegd in de Integrale Veiligheidsagenda 2023-2026. Naast de reguliere werkzaamheden is er de aankomende jaren extra aandacht voor:
- De aanpak van de georganiseerde criminaliteit
- Zorg en veiligheid
- Digitale veiligheid

Georganiseerde criminaliteit
Het gevaar van georganiseerde criminaliteit is dat illegale activiteiten en reguliere functies in de gemeente naar elkaar toegroeien. Dat ondermijnt de democratische rechtsstaat en schaadt de samenleving en de levens van (jonge) en kwetsbare mensen op allerlei manieren. We zetten in op bewustwording van onze medewerkers, maar ook samen met inwoners en bedrijven proberen we de weerbaarheid te vergroten. We zetten in op het vergroten van de veiligheid van bedrijventerreinen en het buitengebied.
Specifiek moeten we de aankomende jaren aandacht hebben voor de aanpak van het vakantiepark Rhederlaagse Meren. De aanpak is binnen de gemeente geprioriteerd om de misstanden op het park aan te pakken.

Zorg en veiligheid
Sinds de start van het team zorg en veiligheid vanuit het sociaal domein, kunnen we sneller en professioneler reageren op signalen en meldingen. Het team zorg en veiligheid vormt voor ketenpartners de toegang bij complexe domeinoverstijgende casuïstiek, complexe (gezins-)situaties en casuïstiek die (naar verwachting) kan leiden tot crimineel en/of overlastgevend gedrag of verder afglijden. De procesregisseurs uit het team zijn verantwoordelijk voor het coördineren, ontwikkelen, structureren, bewaken, onderhouden en versterken van de samenwerking tussen professionals in het sociaal- en veiligheidsdomein. Graag willen we doorstappen naar een persoonsgerichte aanpak (PGA). Hiermee kunnen we de samenwerking organiseren tussen tal van in- en externe partners bij complexe casuïstiek die te veeleisend is voor het gebiedsteam / sociaal team, maar te licht voor het Zorg- en Veiligheidshuis. Ook biedt de lokale PGA goede handvatten voor afbakening van de doelgroep, gegevensdeling, monitoring en het integreren van bestaande overleggen.

Digitale criminaliteit
Helaas wordt de impact van online criminaliteit op slachtoffers onderschat. Daarbij gaat het niet alleen om financiële schade en verlies van waardevolle gegevens, maar ook om verlies van vertrouwen, de wereldwijde schaal van verspreiding en victimblaming (het slachtoffer wordt aan de spreekwoordelijke schandpaal genageld), en het gevoel nooit slachtoffer af te zijn. Het startpunt voor ons is het vergroten van de bewustwording en weerbaarheid van burgers en ondernemers.

Beleidskaders
- Integrale Veiligheidsagenda 2023-2026
- Toezicht en handhavingsbeleid 2018-2022

WAT WILLEN WE?

1. Veiligheid

We zetten ons in voor een veilige en leefbare samenleving. Samen met onze inwoners werken we aan een omgeving waarin iedereen zich veilig voelt. Thuis, op straat, in het dorp of de stad én in het buitengebied.

WAT DOEN WE?

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2025
Gemeenschappelijke regeling		
Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden-Gelderland (VGGM)	De VGGM behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van brandweer, regionale ambulancevoorziening en GGD voor de vijftien gemeenten in de regio Gelderland-Midden.	5.276

BELEIDSINDICATOREN (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Diefstal uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)					
	2023	1,10	0,60	0,50	0,50
	Het aantal woninginbraken is in Zevenaar al bijzonder laag. Samen met de politie en buurtWhatsAppgroepen is hier de afgelopen jaren op geïnvesteerd. We hopen het aantal woninginbraken voor Zevenaar zo laag mogelijk te houden.				
Drugsdelicten: drugsvervaardiging, -handel en -bezit (aantal per 10.000 inwoners)					
	2023	6,31	7,33	6,31	6,31
	Dit is een KPI die aansluit bij de prioritering uit de Integrale Veiligheidsagenda (2023-2026). Het is geen verplichte BBV-indicator. Het vervaardigen, handelen en bezitten van drugs is strafbaar gesteld als misdrijf. Het aantal door de politie geregistreerde drugsdelicten in Zevenaar ligt iets boven het Gelders gemiddelde.				
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)					
	2023	3,40	2,30	2,30	2,00
	Zevenaar scoort onder het Gelders gemiddelde. Toch zouden we graag zien dat het aantal geweldmisdrijven blijft afnemen.				
Politieregistraties overlast door verward persoon (aantal per 10.000 inwoners)					
	2023	77,00	38,00	35,00	35,00
	Dit is een KPI die aansluit bij de prioritering uit de Integrale Veiligheidsagenda (2023-2026). Het is geen verplichte BBV-indicator. Het aantal politieregistraties van overlast met verwarde personen is een nieuw opgenomen beleidsindicator. In 2023 kwam Zevenaar ver onder het Gelders gemiddelde uit. We streven de komende jaren naar een verdere verlaging.				

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)

2023	5,20	3,30		3,30	3,00

Zevenaar zit onder het Gelders gemiddelde. Wij streven ernaar om dit de aankomende jaren vast kunnen houden.

Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)

2023	8,00	14,00		9,00	9,00

Bureau Halt kan voor jongeren een passende straf zijn. Het is goed dat we als gemeente kunnen doorverwijzen naar Halt.

1.1 Bestrijden van ernstige overlast en criminaliteit

1.1.1 Wij voorkomen dat jongeren overlast op straat veroorzaken en treden op tegen van overlast gevende en/of criminele jeugdgroepen 2022-2026

We zetten in op preventief jongerenwerk buiten de organisatie (outreachend) in Zevenaar. Dit jongerenwerk houdt in dat de jongerenwerkers ondersteuning bieden binnen de leefwereld van de jongeren. In 2022 start een pilot jongerenwerk op straat. Dit wordt in 2023 geëvalueerd. Bij preventief beleid kijken we ook naar maatregelen om te voorkomen dat jongeren overlast veroorzaken. Voldoende speel- en sportvoorzieningen en locaties voor het organiseren van activiteiten voor jongeren kunnen preventief werken en overlast elders beperken of voorkomen.

Voor de aanpak van overlast veroorzakende en/of criminele jeugdgroepen werken we samen met betrokken partijen op basis van het in 2022 afgesproken convenant. Gezien de ontwikkeling van de problematiek met overlast veroorzaakt door jeugdigen in onze gemeente willen we, naast het outreachend jongerenwerk, de inzet van jeugdboa's onderzoeken. Een jeugdboa richt zich specifiek op jeugdigen en de daarbij horende overlast. De inzet van een jeugdboa gaat een stap verder dan het jongerenwerk en kan een repressief karakter aannemen. De jeugdboa kan handhavend optreden. In 2023 start een pilot met de inzet van jeugdboa's.

Belangrijk hierbij is dat we deze problematiek vanuit inhoud en bestuurlijk-ambtelijke inzet integraal benaderen vanuit beide prevalente belangen: zorg voor onze jongeren en zorg voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid.

1.1.2 Wij zetten in op het terugdringen van meldingen van personen met verward gedrag en betere begeleiding naar passende hulp 2022-2024

Er kan sprake zijn van ordeverstorend verward gedrag bij bepaalde ziektebeelden, verslavingsproblematiek of andere onderliggende psychosociale problemen. De verbinding tussen zorg en veiligheid is van cruciaal belang voor het integraal bieden van ondersteuning voor kwetsbare inwoners met multiproblematiek en begeleiding naar passende hulp.

We beschrijven onze integrale aanpak op het gebied van preventie en dienstverlening in een lokaal plan kwetsbare inwoners. Dit doen we samen met maatschappelijke partners, ervaringsdeskundigen en (vertegenwoordigers van) inwoners. Lokaal richten we ons op voorzieningen als respijtzorg en tijdelijke opvang. We werken daarbij via de lijn: voorkomen en signaleren – dienstverlening – toezicht en handhaving.

Regionale voorzieningen gelden als vangnet. Veiligheid en handhaving is het sluitstuk van de keten. We werken samen met de politie indien er sprake is van verstoring van de openbare orde en veiligheid, maar ook wanneer er sprake is van zorgvragen die door politie geconstateerd worden. Vanuit deze samenwerking zorgen we voor een zorgvuldige en adequate hulpverlening bij huiselijk geweld en overlast gevende personen.

1.1.3 Wij vergroten en bewaken de veiligheid en leefbaarheid in alle kernen 2022-e.v.

Samen met onze inwoners werken we aan een omgeving waarin iedereen zich veilig voelt. Thuis en op straat, in het dorp en de stad én in het buitengebied. We werken hiervoor samen met partners vanuit het werkveld, zoals de politie en partners vanuit het RIEC-verband. Het RIEC is het Regionale Informatie- en Expertise Centrum dat zich richt op bestrijding van ondermijnende criminaliteit.

We zorgen voor een veilige en prettig leefbare gemeente. Hierbij hebben we een aantal speerpunten:

- De inzet van cameratoezicht zien we als laatste inzetmiddel, we willen dit dus zo min mogelijk inzetten. Tijdelijke inzet van camera's kan een overweging zijn.
- We continueren de inzet van het kernteam ondermijning. We zetten in op kleinschalige controles met interne collega's, waar nodig aangevuld met onze partners uit het RIEC-verband.
- We geven uitvoering aan Uitvoeringsplan Ondermijning 2022-2023.
- We geven opvolging aan de aanbevelingen uit Weerbaarheidsscan (2022) van het RIEC.

Regionaal, vanuit het RIEC, maar ook door de Provincie Gelderland wordt geïnvesteerd in de aanpak van ondermijning op verschillende vlakken. Willen we hiervan profiteren dan is nu het moment om hieraan deel te nemen. Zo zijn we gestart met Ariadne (aanpak vakantieparken). Er is een Districtelijk ondermijningsteam ingesteld dat kan ondersteunen bij integrale controles en is er een platform veilig ondernemen actief, dat zich specifiek richt op het buitengebied.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	131	131	131	131	131
1e voortgangsrapportage 2024	11	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	2	2	2	2
Totale baten tot de begroting	**142**	**133**	**133**	**133**	**133**
Mutaties in deze begroting (baten)					
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze begroting	**142**	**133**	**133**	**133**	**133**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	4.821	4.812	4.802	4.803	4.803
1e voortgangsrapportage 2024	170	91	95	95	95
Kadernota 2025	0	-20	-20	-20	-20
2e voortgangsrapportage 2024	-7	-4	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	-38	-36	-45	-39
Totale lasten tot de begroting	**4.984**	**4.841**	**4.841**	**4.833**	**4.839**

Mutaties in deze begroting (lasten)

	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale lasten in deze begroting	**4.984**	**4.841**	**4.841**	**4.833**	**4.839**
Resultaat voor bestemming	**-4.842**	**-4.708**	**-4.708**	**-4.700**	**-4.706**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves					
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves					
Saldo reserve mutaties					
Resultaat na bestemming	**-4.842**	**-4.708**	**-4.708**	**-4.700**	**-4.706**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	86	71	72	72	72	72
1.2	Openbare orde en veiligheid	80	71	61	61	61	61
Totaal Baten		**166**	**142**	**133**	**133**	**133**	**133**
Lasten							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.106	3.463	3.450	3.445	3.437	3.443
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.233	1.521	1.392	1.396	1.396	1.396
Totaal Lasten		**4.339**	**4.984**	**4.841**	**4.841**	**4.833**	**4.839**
Saldo							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-3.020	-3.392	-3.378	-3.373	-3.365	-3.371
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.153	-1.450	-1.331	-1.335	-1.335	-1.336
Begrotingsresultaat voor bestemming		**-4.173**	**-4.842**	**-4.708**	**-4.708**	**-4.700**	**-4.706**
	Onttrekkingen						
	Toevoegingen						
Totaal Mutaties reserves							
Begrotingsresultaat na bestemming		**-4.173**	**-4.842**	**-4.708**	**-4.708**	**-4.700**	**-4.706**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

In dit programma zijn geen incidentele baten en lasten opgenomen.

Meerjareninvesteringsplan

Er zijn binnen dit programma geen investeringen gepland.

2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over verkeer en vervoer (wegen, openbare verlichting e.d.), parkeren en openbaar vervoer.

Wat willen we?
Wij willen dat de gemeente Zevenaar voor elke inwoner en bezoeker goed bereikbaar is. Of je nu wandelt of jezelf met de fiets, auto of het openbaar vervoer verplaatst. Dit moet voor iedereen comfortabel en veilig zijn. Hierbij hebben we oog voor verkeersgedrag, de inrichting van de infrastructuur en het verkeersveiligheidsgevoel van inwoners.

Ontwikkelingen
Project ViA15: doortrekken A15 en verbreden A12
Op 6 maart 2024 heeft de Raad van State (RvS) wederom een tussenuitspraak gedaan. Naar aanleiding hiervan moet de minister van infrastructuur en waterstaat nog een betere onderbouwing geven bij het zogenaamde extern salderen. In RIB 2024-453 hebben wij u geïnformeerd dat de RvS verwacht in oktober 2024 te besluiten of het Tracébesluit onherroepelijk of vernietigd wordt. Het is dus nog niet duidelijk of het project kan doorgaan. Vooralsnog gaan we uit van een positieve uitspraak. De raad wordt uiteraard geïnformeerd zodra er nieuwe ontwikkelingen zijn.

Daarnaast speelt nog dat de huidige VRI's op de kruising Doesburgseweg/Ringbaan/Noordeinde al vier jaar technisch zijn afgeschreven en dringend aan vervanging toe zijn. Uitstel is vanuit oogpunt van veiligheid niet meer acceptabel. Over vervanging van deze voorzieningen is overleg gaande met Rijkswaterstaat aangezien de besturing van de twee VRI's van Rijkswaterstaat aan de Doesburgseweg gekoppeld zijn aan de besturing van de gemeentelijke VRI's. Omdat de recente uitspraak van de RvS nog steeds geen uitsluitsel geeft over de aanleg A15/verbreding A12 zijn we nu genoodzaakt om voorzorgsmaatregelen te treffen. In 2025 gaan we alle armaturen van de VRI's aan de Doesburgseweg vervangen.

Project ongelijkvloerse overwegen
Op initiatief van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is een verkenning gestart naar de gelijkvloerse overwegen in de gemeente Duiven en gemeente Zevenaar. Doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de overwegveiligheid en bereikbaarheid van de overwegen als gevolg van de intensivering van het spoor en woningbouwontwikkelingen. De resultaten uit deze verkenning vormen de basis om het belang van de overwegen in het gemeentelijk verkeers- en vervoersnetwerk te bepalen. Hieruit volgt een integrale visie waarin de stationsomgeving, de ruimtelijke ontwikkelingen rondom het spoor en de te behouden (ongelijkvloerse) overwegen zijn opgenomen.

Beleidskaders
- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030 (2013)
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Gemeentelijke verkeers- en vervoersplan 2020
- Beheerplan openbare verlichting (2022)
- Beheerplan straatmeubilair (2022)
- Beheerplan verkeersregelinstallaties (2022)
- Beheerplan wegen en civiele kunstwerken (2022)

WAT WILLEN WE?

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Wij willen dat de gemeente Zevenaar voor elke inwoner en bezoeker goed bereikbaar is. Of je nu wandelt of jezelf met de fiets, auto of het openbaar vervoer verplaatst. Dit moet voor iedereen comfortabel en veilig zijn. Hierbij hebben we oog voor verkeersgedrag, de inrichting van de infrastructuur en het verkeersveiligheidsgevoel van inwoners.

WAT DOEN WE?

2.1 Optimaliseren van de bereikbaarheid via verkeersveilig infrastructuur

2.1.1 Wij anticiperen op het doortrekken van de A15 en het verbreden van de A12 2024-2028

Een doorgetrokken A15 en verbreding van de A12 met daarbij de aanleg van deze twee nieuwe aansluitingen heeft gevolgen voor het verkeer op ons onderliggend wegennet. Wij zetten ons in om hinder (o.a. sluipverkeer) tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken. Ondertussen werken wij aan een alternatief plan, indien onverhoopt het project A15/A12 niet doorgaat als gevolg van de uitspraak van de Raad van State.

2.1.3 Wij beschermen en geven voorrang aan fietsers, voetgangers en mensen met een beperking in het verkeer 2022-2030

Bij onderhoud of het opnieuw inrichten van wegen houden we rekening met de bescherming van fietsers, voetgangers en mensen met een beperking. Wij streven naar een optimale toegankelijkheid en een optimaal gebruik van de openbare ruimte, wegen, en fietspaden. We stimuleren het fietsen door goede en veilige fietsroutes en zorgen voor voldoende ruimte om fietsen te kunnen parkeren. Binnen ons Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan, dat onderdeel uit gaat maken van een nieuw op te stellen mobiliteitsvisie, geven wij prioriteit aan de thema's fietsverkeer, voetgangers en openbaar vervoer.

2.1.4 Wij actualiseren het verkeers- en mobiliteitsbeleid 2024-2025

In de bredere mobiliteitsvisie die wij opstellen, actualiseren wij de (beleids)plannen op het gebied van verkeer en vervoer. Dit onderwerp staat op de raadsagenda. Aan de raad wordt parkeren en het parkeerbeleid voorgelegd voor beeldbepaling en meningsvorming (zie 2.3.1.). Uiteraard betrekken wij onze inwoners en belangengroepen ook bij het opstellen van de visie, onder andere om de locaties waar verkeersonveiligheid ervaren wordt in kaart te brengen.

Verkeersveiligheid krijgt naast mobiliteit en verkeerscirculatie volop aandacht in deze visie. Dat geldt ook voor verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid op de wegen die niet in eigen beheer/eigendom zijn. Hiervoor treden wij actief in overleg met andere wegbeheerders, zoals de Provincie Gelderland.
In het huidige Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP) zijn in het uitvoeringsprogramma doelstellingen gekoppeld aan jaartallen waarin het doel bereikt dient te worden. In deze collegeperiode integreren wij de acties uit het GVVP in de nieuw op te stellen mobiliteitsvisie. Wij onderzoeken of de acties aansluiten op onze visie op een verbetering van de verkeersveiligheid.

2.1.5 Wij inventariseren verkeersonveilige situaties en ondersteunen lokale initiatieven 2022-2026

Vooruitlopend op de brede mobiliteitsvisie inventariseren wij in hoeverre de meest kwetsbare verkeersdeelnemers zich veilig voelen in het verkeer. We brengen in kaart welke plekken niet verkeersveilig zijn in onze gemeente. We kijken dan niet alleen naar de cijfers zoals het aantal ongevallen, maar ook naar hoe (on)veilig inwoners zich voelen op de weg. Wij ondersteunen en maken daarbij gebruik van lokale initiatieven die werken aan verkeersveiligheid. We werken samen met instanties zoals Veilig Verkeer Nederland en ouderenbonden en maken gebruik van het nog op te richten participatieplatform. Verder houden wij een enquête specifiek gericht op het inventariseren van ervaren verkeersonveilige situaties. De input verwerken we in de plannen ter uitvoering van het GVVP.

2.1.6 Wij nemen regie op de verbetering van de verkeerssituatie Witte Kruis en stimuleren RWS en de provincie om het wegennet rondom Babberich en Zevenaar te verbeteren en hierop te anticiperen 2022-2030

Wij benutten elke gelegenheid om de gewenste aanpassingen aan het wegennet in en rondom Babberich en Zevenaar (Witte Kruis) onder de aandacht te brengen bij de provincie en Rijkswaterstaat. Wij zetten in op het stimuleren van verbeteringen en anticiperen hierop. Dit doen we zowel ambtelijk als bestuurlijk. De hiervoor reeds gedane inspanningen in de afgelopen jaren zetten wij voortvarend voort in deze collegeperiode. Daarbij zetten wij ons in om de gebiedsoplossing samen met de provincie gerealiseerd te krijgen. Het doortrekken van de Witte Kruis maakt onderdeel uit van de gebiedsoplossing Babberich. Zo nodig en mogelijk treffen wij kleinschalige maatregelen voor wegen waar de gemeente wegbeheerder van is.

2.1.7 Wij anticiperen op wijzigingen in de infrastructuur en op toename van verkeer 2024-2025

Bij het opstellen van een brede mobiliteitsvisie zoeken we een oplossing om de toename van verkeer op verschillende plekken in de gemeente in goede en veilige banen te leiden. Waar nodig en mogelijk verminderen we het drukke verkeer. Het project ViA15 brengt met de realisatie van twee nieuwe aansluitingen op de A12 en A15 wijzigingen aan ons wegennet met zich mee. Wij passen ons wegennetwerk hier verder op aan en maken bewuste keuzes over via welke wegen wij het verkeer willen afwikkelen (categoriseringsplan). Hierdoor kunnen wij wegen in- en rondom woonwijken afwaarderen/anders categoriseren. Dit sluit aan op de motie die onlangs in de Tweede Kamer is aangenomen om de maximum snelheid binnen de bebouwde kom terug te brengen van 50 naar 30 kilometer per uur. Dit vraagt een herinrichting van wegen binnen de bebouwde kom.

2.1.8 Wij richten de Edisonstraat opnieuw in 2024-2028

Het opnieuw inrichten van de Edisonstraat is nodig om een goede aansluiting van de diverse bedrijventerreinen (vooral Mercurion) op de nieuwe aansluiting op de A12 bij Zevenaar Oost te realiseren. De Edisonstraat wordt hiervoor aangepast.

2.2 Verbeteren van de bereikbaar van de kernen via openbaar vervoer

2.2.1 Wij spannen ons in voor de komst van hub Zevenaar Oost 2023-2030

Er zijn en worden veel woningen gebouwd op Groot Holthuizen. Eveneens staat de realisatie van de Fashion Outlet op de planning en worden steeds meer bedrijven op 7Poort gerealiseerd. Goede bereikbaarheid, ook met het openbaar vervoer vinden we van groot belang. We blijven ons inzetten voor een station Zevenaar Oost. De Groene Metropoolregio (GMR) heeft onlangs een verkenning opgestart om de potentie van een mobiliteitshub Zevenaar Oost te onderzoeken. Een hub is een vervoersknooppunt waar je kunt overstappen van het ene naar het andere vervoersmiddel. Na de zomer van 2022 wordt het rapport door de GMR opgeleverd aan de gemeente Zevenaar. Het doel zoals opgenomen in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2020 – 2030 blijft vooralsnog dat Zevenaar Oost in 2030 fungeert als mobiliteitshub.

2.2.2 Wij behouden de buurtbus 2022-2030

De buurtbus vervult een belangrijke rol om de kleine kernen van onze gemeente bereikbaar te houden. Om de buurtbus te behouden gaan wij de vrijwilligers meer ondersteunen. Als eerste actie overleggen wij met de organisatie en de vrijwilligers om de knelpunten die zij ervaren in kaart te brengen.

2.2.3 Wij zetten in op het voorkomen van de realisatie van de Noordtak 2022-2026

We zijn tegen de aanleg van een Noordtak van de Betuweroute. Aanleg van de Noordtak leidt ertoe dat Zevenaar steeds meer ingeklemd wordt door grootschalige infrastructuur. Dit heeft een negatieve invloed op het woon- en leefplezier van onze inwoners in met name Zevenaar Oost en Babberich. Daarnaast is de impact op de natuur en het landschap groot. Dit standpunt blijven wij duidelijk maken in ambtelijke en bestuurlijke gremia. We trekken hierin samen op met de regio Achterhoek en de Liemerse gemeenten. Wij dragen ons standpunt regionaal uit. Daarom wordt er allereerst actief gestuurd op het onderzoeken van het nut en de noodzaak van de voorgestelde varianten voor het goederenvervoer.

2.2.4 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Verbonden Regio 2021-2026

Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Een integrale gebiedsaanpak voor mobiliteit is nodig om onze ambities op het gebied van verstedelijking, duurzaamheid en leefbaarheid kans van slagen te geven. Binnen de opgave Verbonden Regio zetten we in op het verder verminderen, veranderen en verduurzamen van de mobiliteit. Regionale projecten voeren we uit binnen de speerpunten gebiedsgerichte corridors, fiets, hubs en knooppunten (o.a. Zevenaar-Oost), gedrag en duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid.

2.3 Met een doelmatig parkeerbeleid de leefbaarheid en veiligheid in de kernen bevorderen

2.3.1 Wij actualiseren het parkeerbeleid. 2022-2024

Met de gemeenteraad en samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers onderzoeken we wat er goed is en wat kan worden verbeterd aan het parkeren in de gemeente Zevenaar. Op de raadsagenda staat dit onderwerp opgenomen als onderdeel van het thema Mobiliteitsvisie (zie 2.1.4).

Met actieve betrokkenheid van genoemde groepen maken we een plan waarin in ieder geval de volgende onderdelen zijn opgenomen:

- Het opstellen van een parkeerbeleid voor de gehele gemeente (o.a. parkeernormen).
- Een evaluatie en zo nodig het bijstellen van het betaald parkeren en vergunningen-parkeren in het reguleringsgebied in Zevenaar.
- Het zo nodig actualiseren van de Parkeerverordening Zevenaar 2017.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	280	280	280	280	280
1e voortgangsrapportage 2024	30	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	69	69	69	69
2e voortgangsrapportage 2024	192	0	0	0	0
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totale baten tot de begroting	**502**	**349**	**349**	**349**	**349**
Mutaties in deze begroting (baten)					
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze begroting	**502**	**349**	**349**	**349**	**349**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	7.019	6.894	6.952	7.131	7.299
1e voortgangsrapportage 2024	-169	-107	131	52	-23
Kadernota 2025	0	0	18	18	18

2e voortgangsrapportage 2024	84	45	39	43	66
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	1.402	1.471	1.120	1.439
Totale lasten tot de begroting	**6.933**	**8.234**	**8.612**	**8.365**	**8.799**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**-251**	-251	-251	-251
Straatreiniging van RDL naar gemeente	0	-251	-251	-251	-251
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**-251**	**-251**	**-251**	**-251**
Totale lasten in deze begroting	**6.933**	**7.984**	**8.361**	**8.114**	**8.549**
Resultaat voor bestemming	**-6.431**	**-7.635**	**-8.012**	**-7.765**	**-8.200**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	202	139	39	39	39
1e voortgangsrapportage 2024	-148	-39	111	11	11
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-8	-8	0	0	-11
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	46	**92**	150	50	39
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	45	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	45	**0**	0	0	0
Saldo reserve mutaties	**1**	**92**	**150**	**50**	**39**
Resultaat na bestemming	**-6.429**	**-7.543**	**-7.862**	**-7.716**	**-8.161**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Hieronder vindt u een overzicht met de financiële toelichtingen van mutaties in de exploitatie die in bovenstaande tabel zijn opgenomen. Alleen zijn bij de toelichtingen de baten en lasten gesaldeerd.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Straatreiniging van RDL naar gemeente	**251**	**251**	**251**	**251**

Als gevolg van het besluit raadsvoorstel 'Begroting RDL 2025' vindt met ingang van 2025 overdracht plaats van het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland. Hiermee komt de bijdrage van de gemeente Zevenaar aan de RDL te vervallen. Deze wijziging leidt tot een structureel voordeel van € 434.000 vanaf 2025. Dit voordeel valt weg door nadelen die ontstaan als gevolg van personele kosten, zichtbaar in programma 0 en bij de doorbelasting naar wegen, niet zichtbaar in programma 2. De doorbelasting naar afval en riool wordt verrekend met de afvalstoffen- en de rioolheffing en is budgettair neutraal.
Een nadere uitwerking van de begrote ureninzet op de veegtaken, de kosten van de veegmachine(s) en -trucks moet nog plaatsvinden.

Totaal mutaties	**251**	**251**	**251**	**251**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
2.1	Verkeer en vervoer	639	502	348	348	348	348
2.2	Parkeren	1	1	1	1	1	1
Totaal Baten		**640**	**502**	**349**	**349**	**349**	**349**
Lasten							
2.1	Verkeer en vervoer	5.669	5.826	6.684	7.007	6.851	7.223
2.2	Parkeren	1.024	1.092	1.283	1.338	1.247	1.310
2.5	Openbaar vervoer	15	16	16	16	16	16
Totaal Lasten		**6.708**	**6.933**	**7.984**	**8.361**	**8.114**	**8.549**
Saldo							
2.1	Verkeer en vervoer	-5.030	-5.324	-6.336	-6.659	-6.503	-6.875
2.2	Parkeren	-1.023	-1.091	-1.283	-1.337	-1.247	-1.309
2.5	Openbaar vervoer	-15	-16	-16	-16	-16	-16
Begrotingsresultaat voor bestemming		**-6.068**	**-6.431**	**-7.635**	**-8.012**	**-7.765**	**-8.200**
0.10	Mutaties reserves						
	Onttrekkingen	503	46	92	150	50	39
	Toevoegingen	501	45	0	0	0	0
Totaal Mutaties reserves		**2**	**1**	**92**	**150**	**50**	**39**
Begrotingsresultaat na bestemming		**-6.066**	**-6.429**	**-7.543**	**-7.862**	**-7.716**	**-8.161**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 2. Verkeer en vervoer					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	50	100	0	0
Lasten					
Begeleiding en advies A12/A15	Besteding BR advies en begeleiding project a12/a15	50	100	0	0
Totaal programma 2		**0**	**0**	**0**	**0**

In het hoofdstuk 'Financiën' wordt in het 'overzicht incidentele baten en lasten' een nadere toelichting gegeven met betrekking tot de incidentele lasten.

Reserves

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9012	Snelfietsroute F12	393	393	392	384	375
9036	Fietspad Geitenwaard	100	100	98	95	93
9037	Herinrichting Tengnagelwaard	50	48	47	46	44
9055	Herontwikkeling Bizetstraat 1 Zevenaar	166	166	160	155	149
9072	Vervanging software centrale afsluiting parkeren	0	34	22	11	0
Totaal bestemmingsreserves afschrijvingslasten		**709**	**741**	**720**	**691**	**662**

Voorzieningen

Voorzieningen (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
8006	Openbare verlichting	206	138	170	202	234

Deze voorziening dient om schommelingen in de kosten van het periodieke onderhoud aan de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties op te vangen.

We houden rekening met een jaarlijkse storting van afgerond € 29.000 op basis van het beheerplan openbare verlichting en verkeersregelinstallaties (2022).
De oorspronkelijk geraamde onttrekking voor 2023 is gelijkmatig verdeeld over 2023 en 2024. Hierdoor houden we in 2024 rekening met € 100.000 onttrekking uit de voorziening.

8007	Wegen	3.328	2.935	2.425	2.666	2.906

Afdekken van verplichtingen en om schommelingen in het wegenonderhoud op te kunnen vangen. Het groot onderhoud aan de wegen is opgenomen in het beheerplan wegen en civiele kunstwerken. Na het vaststellen van het geharmoniseerde beheerplan wordt de reserve wegen van de voormalige gemeente Rijnwaarden naar deze voorziening overgeheveld.

De jaarlijkse storting is conform het beheerplan wegen en civiele kunstwerken (2022).

De onttrekking is conform het beheerplan wegen en civiele kunstwerken (2022).

8008	Bruggen	164	172	176	127	79

Deze voorziening is bedoeld voor de egalisatie van kosten van groot onderhoud aan bruggen conform het beheerplan wegen en civiele kunstwerken.

De jaarlijkse storting van € 114.000 is gebaseerd op de in 2022 geactualiseerde beheerplan wegen en civiele kunstwerken

De oorspronkelijk geraamde onttrekking voor 2023 is gelijkmatiger verdeeld over 2023 en 2024. Hierdoor houden we in 2024 rekening met € 115.000 onttrekking uit de voorziening.

Totaal voorzieningen	**3.698**	**3.245**	**2.771**	**2.995**	**3.219**

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	Separaat voorstel	Investeringsbedrag (x € 1.000) 2024	2025	2026	2027	2028
Advies/planv spoorverdubbeling Zev-Di en verb RB35		77	0	0	0	0
Ambities wegen 2025		0	30	0	0	0
Ambities wegen 2026		0	0	30	0	0
Ambities wegen Angerlo		30	0	0	0	0
Ambities wegen Lobith-Zuid		0	23	8	0	0
Fietspad Geitenwaard (result. jaarrek.Rijnw 2016)		0	99	0	0	0
Fietspadstrooier		50	0	0	0	0
Gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis	JA	50	150	0	0	1.000
Herinr. BAT-terrein voor, parkeren en ontsluiting		17	0	0	0	0
Herinrichting Babberichseweg		407	0	0	0	0
Herinrichting Kop van Tolkamer		410	487	0	0	0
Herinrichting Markt Zevenaar		271	0	0	0	0
Herinrichting Muldershof		444	42	0	0	0
Herinrichting park.plaatsen centrum/babberichseweg		805	0	0	0	0
kleine vrachtwagen 358 VW Crafter VBN-379-K		0	0	43	0	0
Monitoring geluid/fijnstof/trillingen A12/A15		0	84	0	0	84
Onderzoek PlanMER Witte Kruis		82	0	0	0	0
Planvorming herinrichting Doesburgseweg		0	96	0	0	0
Planvorming herinrichting Edisonstraat		47	47	0	0	0
Planvorming herinrichting Mercurion		0	0	0	71	0

Reconstructie Arnhemseweg/Methen/Ringbaan-Noord	3	0	0	0	0
Revitalisatie dijken	0	74	100	200	0
Revitalisatie Nieuwstraat Pannerden	44	0	0	0	0
Revitalisatie Parkeerdek Masiusplein Zevenaar	0	525	0	0	0
Revitalisatie wegen Angerlo	287	0	0	0	0
Revitalisatie wegen Bijlandseweg Tolkamer	0	400	200	0	0
Revitalisatie wegen Bloemenkamp	132	389	0	0	0
Revitalisatie wegen Lobith-Noord	100	150	1.004	1.000	0
Revitalisatie wegen Lobith-Zuid	100	227	110	0	0
Revitalisatie wegen Pannerden	356	1.498	0	0	0
Revitalisatie wegen Schrijvershoek	172	100	302	505	0
Revitalisatie wegen Spijk	342	0	0	0	0
Servicewagen t.b.v. bordenploeg (nw)	92	0	0	0	0
Snelfietsroute F12	810	500	0	0	0
Straatmeubilair 2024	91	0	0	0	0
Straatmeubilair 2025	0	50	0	0	0
Straatmeubilair 2026	0	0	71	50	0
Verkeersregelinstallaties 2023	49	0	0	0	0
Verkeersregelinstallaties 2024	0	110	0	0	0
Verkeersregelinstallaties 2025	0	115	0	0	0
Verkeersregelinstallaties 2026	0	0	120	0	0
Verlichting duurzaam en circulair 2023	30	0	0	0	0
Verlichting duurzaam en circulair 2024	0	60	0	0	0
Verlichting duurzaam en circulair 2025	0	80	0	0	0
Verlichting duurzaam en circulair 2026	0	0	70	0	0
Vervangen armaturen 2026	0	0	250	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 armaturen 2023	15	0	0	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 armaturen 2024	187	0	0	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 armaturen 2025	0	237	0	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 masten 2024	204	0	0	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 masten 2025	0	204	0	0	0
Vervangen brug Eltenseweg	0	315	335	0	0
Vervangen grote zoutsproeier Epoke (GH-3)	65	0	0	0	0
Vervangen grote zoutsproeier Epoke (GH-7)	65	0	0	0	0
Vervangen masten 2026	0	0	160	0	0
Vervanging fietstunnel onder de weg 7Poort	25	261	261	0	0
Voetgangersoversteekplaatsen parkeerring	0	92	0	0	0
Zoutsilo	37	0	0	0	0
Totaal programma 2.	**5.896**	**6.445**	**3.064**	**1.826**	**1.084**

3. ECONOMIE

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over economische ontwikkeling, werklocaties, regelingen voor ondernemers en promotie van de gemeente.

Wat willen we?
Economische ontwikkeling is een essentieel onderdeel van de brede welvaart. We willen 'Onderneem het in Zevenaar!' op de kaart zetten. Dit doen we om economisch groeien, vernieuwen en ondernemen in Zevenaar aantrekkelijker te maken. Daarvoor bieden we ruimte voor ondernemerschap op toekomstbestendige bedrijventerreinen, in een bruisend stadscentrum en in levendige dorpscentra. Ons buitengebied is aantrekkelijk en combineert agrarische en vrijetijdseconomie op duurzame wijze. We zorgen voor het juiste aanbod van kavels op nieuwe bedrijventerreinen en verbetering van de kwaliteit van bestaande. Dat laatste kan als ondernemers zich per bedrijventerrein weten te organiseren rond het thema van 'toekomstbestendige bedrijventerreinen'.

Ontwikkelingen
Economische ontwikkelingen
De komende jaren zal naar verwachting de economie licht groeien en de inflatie neemt verder af. Het aantal faillissementen en ontslagen zal toenemen, maar door de krapte op de arbeidsmarkt blijft de werkloosheid laag. Het overheidstekort loopt licht op. Ondernemers hebben nog steeds te maken met hoge inkoopkosten en personeelskrapte. Daarnaast is financiering aantrekken steeds moeilijker en speelt de netcongestie een steeds grotere rol. Verduurzaming en digitalisering biedt het MKB kansen.

Regionale ontwikkelingen
De Groene Metropoolregio (GMR) start in 2025 met uitvoering van de nieuwe Regionale Agenda. Onderdeel hiervan is de Productieve Regio, waarin Werklocaties, Dienstverlening aan het MKB en Duurzame logistiek belangrijke speerpunten zijn. Regionale afspraken over de ruimte voor economie maken we in het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028.
In de triple helix organisatie Liemerse Ambassade werken we samen met ondernemers en kennisinstellingen aan de versterking van de economie in de Liemers. De Liemerse Ambassade coördineert de uitvoering van de Liemerse Economische Visie, is penvoerder van LEADER De Liemers en houdt zich bezig met de versterking van de landbouwsector door zich in te zetten voor het maken van een Landbouwagenda en de oprichting van een landbouw netwerk. Dit in samenspraak met de Liemerse agrariërs.

Lokale ontwikkelingen
Op voorwaarde van positieve besluitvorming over het project ViA15 (o.a. aansluiting Zevenaar Oost bij Hengelder) ronden we de ontwikkeling van BusinessPark 7Poort af. We verwachten de laatste kavels te verkopen en bebouwen, de Fashion Outlet Zevenaar te realiseren en de openbare ruimte definitief in te richten. Ook zetten we de ontwikkeling van BusinessPark 7Poort II voort: we gaan aan de slag met het bouwrijp maken van de eerste fasen waarna de kavels verkocht kunnen worden en bebouwd.

Beleidskaders
- Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025 (2015)
- Liemers Economische Visie LEV (2019)
- Economische Agenda Zevenaar (2021)
- Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030 (2012)

WAT WILLEN WE?

3. Economie

Economische ontwikkeling is een essentieel onderdeel van de brede welvaart. We willen 'Onderneem het in Zevenaar!' op de kaart zetten. Dit doen we om economisch groeien, vernieuwen en ondernemen in Zevenaar aantrekkelijker te maken. Daarvoor bieden we ruimte voor ondernemerschap op toekomstbestendige bedrijventerreinen, in een bruisend stadscentrum en in levendige dorpscentra. Ons buitengebied is aantrekkelijk en combineert agrarische en vrijetijdseconomie op duurzame wijze. We zorgen voor het juiste aanbod van kavels op nieuwe bedrijventerreinen en verbetering van de kwaliteit van bestaande. Dat laatste kan als ondernemers zich per bedrijventerrein weten te organiseren rond het thema van 'toekomstbestendige bedrijventerreinen'.

WAT DOEN WE?

BELEIDSINDICATOREN (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Functiemenging (%)					
	2022	54,10	47,50	46,50	46,00
	Het aantal banen en woningen is in de gemeente Zevenaar niet volledig in balans. Vanuit de geplande woningbouw opgave is het zaak om ook ruimte voor economie goed te borgen. Een gezonde economie draagt, net als een gezonde leefomgeving en een inclusieve samenleving, bij aan de brede welvaart. Voor het versterken van de lokale economie zetten we onder andere in op de uitbreiding van bedrijventerrein 7Poort. De voorkeur heeft het om het woon-werkverkeer zo beperkt mogelijk te houden. Naar verwachting vindt dit pas vanaf 2028 plaats.				
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)					
	2023	166,30	149,30	149,00	152,00
	De gemeente Zevenaar volgt de provinciale en landelijke trend. Het aantal vestigingen ten opzichte van de inwoners in de leeftijdscategorie 15 t/m 64 jaar stijgt. Oorzaak hiervoor is het relatief grote aantal oprichtingen en het nog beperkt aantal faillissementen. De verwachte stijging zet wel door, maar niet zo fors als in 2022.				

3.1 Realiseren van een aantrekkelijke binnenstad van Zevenaar voor inwoners en bezoekers

3.1.1 Wij werken samen aan een toekomstbestendig centrum van Zevenaar 2022-2026

Wij zetten in op het behoud van de leefbaarheid en de economische vitaliteit (als bovenlokaal winkelgebied) van het centrum van Zevenaar. Wij starten samen met centrumondernemers en vastgoedeigenaren met het toekomstbestendig maken van het centrum. Ieder vanuit zijn eigen rol. We zetten in op een eenduidige profilering en het compact maken van het kernwinkelgebied tot een centrumgebied.

We voeren het Actieplan Centrum uit, met als doel het centrum te ontwikkelen tot een compleet, compact en comfortabel winkel-, woon-, werk- en uitgaansgebied. We faciliteren de aanstelling van een centrummanager en professionalisering van de samenwerking tussen ondernemers, vastgoed en gemeente. Daarnaast stellen we met de betrokken partners een marketingstrategie en activiteitenplan op en voeren deze uit. Ook starten we met het opstellen van een plan om het centrum compact te maken: een transformatieplan.

3.1.2 Wij zetten in op het herinrichten en aantrekkelijker maken van de pleinen in het centrum van Zevenaar 2022-2024

We voeren de volgende projecten uit:

- Herinrichting van het Raadhuisplein in Zevenaar

In het najaar van 2022 starten we met de uitvoering van de herinrichting van het Raadhuisplein. Oplevering is voorzien in 2023. Dit plein behoudt de functie van evenemententerrein en krijgt een sfeervolle en functionele inrichting. Het ontwerp is in samenspraak met omwonenden en ondernemers gemaakt.

- Herinrichting van de Markt in Zevenaar

Een opwaardering van de openbare ruimte in het centrum biedt veiligheid, comfort en beleving voor de consument. Dit leidt tot meer bezoekers en uitgaven en dus omzet voor de ondernemers. Deze maatregel moet specifiek meer ruimte voor horecaondernemers bieden. De start van de herinrichting is gepland voor uiterlijk 2024.

- Herinrichting van het Muldershof

In 2022 starten we met het maken van een ontwerp voor het Muldershof, samen met omwonenden en ondernemers. We hebben specifiek aandacht voor de verblijfsfunctie van het plein en het toepassen van duurzaamheidsmaatregelen in het kader van hittestress en klimaatadaptatie.

3.2 Ruimte bieden voor groei- en ontwikkelkansen voor bedrijven

3.2.1 Wij blijven inzetten op de realisatie van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ) 2017-2024

We blijven inzetten op het realiseren van de Fashion Outlet Zevenaar. Deze ontwikkeling levert circa 500 directe arbeidsplaatsen op. We werken aan een positief effect voor de binnenstad. Daarnaast benutten we de FOZ om de regio te promoten. Dit heeft een economische spin-off. Samen met de Regionale Opleidingscentra (ROC's) leidt de FOZ haar personeel op.

3.2.2 Wij zetten in op het toekomstbestendig maken van het bedrijventerrein Tatelaar/Hengelder 2021-2024

Om de economische structuur en de positie van Zevenaar te versterken investeren we in toekomstbestendige werklocaties, waar duurzaamheid en mobiliteit onderdeel van uitmaken. Om Hengelder en Tatelaar toekomstbestendig te maken, is onderzocht wat de actuele knelpunten zijn. Alternatieve invullingen worden hierbij ook afgewogen. Denk aan de mogelijkheid van transformatie naar een woongebied.
Samen met ondernemersvereniging Lindus voeren we gesprekken met ondernemers. De inzet is gericht op het vergroten van de organisatiegraad en het opstellen en uitvoeren van maatregelen. Voor de uitvoering van de maatregelen dienen we een subsidieaanvraag bij de provincie in.

3.3 Bevorderen van een beter ondernemingsklimaat

3.3.1 Wij stimuleren partners om in te zetten op meer balans op de krappe arbeidsmarkt 2023-2025

De arbeidsmarkt is uit balans. Er zijn voldoende vacatures, met name in de horeca, zorg, techniek en ICT. Geschikte en beschikbare werknemers zijn lastig te vinden. Vanuit onze rol als gemeente gaan wij in gesprek met partners zoals de Liemerse Ambassade, Groene Metropoolregio, ondernemersverenigingen, onderwijs- en andere kennisinstellingen, Regionale Sociale Dienst de Liemers (RSD) en het werkgeversservicepunt (WSP).

We stimuleren om personeel op te leiden, om te scholen en/of om geschikte opleidingen en werkervaringsplaatsen (stages) aan te bieden en inzet van arbeidsmigranten te faciliteren. We leggen hierbij de nadruk op techniek- en talentonderwijs en hebben oog voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en inclusief werkgeverschap.

3.3.2 Wij participeren in de Liemerse Ambassade 2023-2026

In 2020 is de Liemerse Ambassade opgericht. De Liemerse Ambassade is het knooppunt in het regionaal economisch netwerk. Deze netwerkorganisatie helpt projectideeën te realiseren van Liemerse inwoners en

bedrijven. Dat doen ze door krachten van ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen, overheid en inwoners te verbinden, talenten te ontwikkelen, middelen te verwerven en de resultaten aan het hele land te laten zien. De meerwaarde van deelname is meer samenhang realiseren tussen verschillende gebieden en vergroten van de structurele samenwerking om de economische kracht in de Liemers te versterken. Met name op de arbeidsmarktproblematiek en uitvoering van de Liemers Economische Visie speelt de Liemerse Ambassade een rol.

3.3.3 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Productieve Regio 2021-2026

Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Binnen het programma Productieve Regio stimuleren we het ondernemerschap in het MKB en versterken we de arbeidsmarkt door uitvoering van de Human Capital Agenda. Ook richten we ons op doorontwikkeling van de clusters Health & Hightech en Energy en zorgen we voor toekomstbestendige werklocaties. We zorgen er tenslotte voor dat de logistiek in onze regio kan verduurzamen, aangezien dit een belangrijke randvoorwaarde is voor een gezond economisch klimaat.

3.3.4 Wij voeren de Economische Agenda Zevenaar uit 2022-2026

We blijven werken aan de uitvoering van de Economische Agenda Zevenaar. We zetten in op meer werkgelegenheid, meer ruimte voor ondernemerschap en meer samenwerken als partners in business. Vermindering van regeldruk en verbetering van de dienstverlening aan ondernemers door de gemeentelijke organisatie zijn hiervoor belangrijke resultaten. We verbeteren onze dienstverlening onder meer door het inrichten van een speciaal ondernemersloket. Door uitvoering van een tweejaarlijkse ondernemerspeiling meten we het effect van de verbetering. In het kader van ruimte voor ondernemerschap gaan we aan de slag met het toekomstbestendig maken van bedrijventerrein in Lobith en/of Giesbeek, afhankelijk van de organisatiegraad op het terrein. Om de uitvoering van de Economische Agenda te bewaken, stellen we een Economische Monitor op.

3.3.5 Wij voeren de Liemers Economische Visie uit 2023-2026

In 2020 zijn we gestart met de uitvoering van de Liemers Economische Visie (LEV), samen met de gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland en Westervoort. Speerpunten zijn maakindustrie, logistiek, vrijetijdseconomie en detailhandel. In 2022 ronden we de eerste fase af en stellen we een nieuw uitvoeringsprogramma 2023-2026 op. Deze voeren we samen met de Liemerse gemeenten, ondernemers en onderwijsinstellingen binnen de Liemerse Ambassade uit.

3.3.6 Wij zetten in op een toekomstbestendig ondernemersklimaat voor agrariërs 2022-2024

We werken mee aan het opstellen van een landbouwvisie, waarvan de coördinatie bij de Liemerse Ambassade ligt. Uit deze visie blijkt wat agrariërs nodig hebben in de Liemers om toekomstbestendig te kunnen boeren. Multifunctioneel ruimtegebruik, ruimte voor nevenfuncties, lokale producten (korte ketens), belangenafweging en regelgeving bij duurzame energiebronnen en duurzame bedrijfsvoering kan in deze visie een plek krijgen. Vervolgens worden deze vertaald in onze ruimtelijke plannen.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	9.178	2.039	493	493	493
1e voortgangsrapportage 2024	6	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-2.418	21.734	-8	8.769	9.508
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0

Totale baten tot de begroting	**6.767**	**23.773**	**485**	**9.261**	**10.000**
Mutaties in deze begroting (baten)					
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze begroting	**6.767**	**23.773**	**485**	**9.261**	**10.000**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	9.862	2.588	1.081	1.119	1.064
1e voortgangsrapportage 2024	-20	14	12	-11	0
Kadernota 2025	0	-6	-6	-6	-31
2e voortgangsrapportage 2024	-2.458	21.736	6	8.783	9.522
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	100	90	75	85
Totale lasten tot de begroting	**7.383**	**24.431**	**1.183**	**9.960**	**10.640**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
1. Autonome ontwikkelingen	0	**0**	0	0	0
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	0	0	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**-102**	-102	-102	-87
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	0	-95	-95	-95	-95
Actualisatie budget uitvoeren economische agenda Zevenaar	0	0	0	0	15
Straatreiniging van RDL naar gemeente	0	-7	-7	-7	-7
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**-102**	**-102**	**-102**	**-87**
Totale lasten in deze begroting	**7.383**	**24.329**	**1.081**	**9.858**	**10.553**
Resultaat voor bestemming	**-617**	**-556**	**-596**	**-596**	**-552**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	55	0	17	17	17
1e voortgangsrapportage 2024	-21	0	15	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	-17	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	34	**0**	15	17	17
Toevoegingen					

Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves					
Saldo reserve mutaties	**34**	**0**	**15**	**17**	**17**
Resultaat na bestemming	**-582**	**-556**	**-581**	**-580**	**-536**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Hieronder vindt u een overzicht met de financiële toelichtingen van mutaties in de exploitatie die in bovenstaande tabel zijn opgenomen. Alleen zijn bij de toelichtingen de baten en lasten gesaldeerd.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	**0**	**0**	**0**	**0**

Als gevolg van de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2024 en de gewijzigde rekenrente wordt de doorbelasting van rente aan grondexploitaties aangepast. Door het gewijzigde meerjarenverloop van de boekwaarde wordt in 2025 en 2028 minder rente toegerekend aan de grondexploitaties. Dit betekent een nadeel voor het begrotingssaldo. In 2026 en 2027 is dit andersom. Voor 2025 wordt in totaal een nadeel verwacht van € 207.000, in 2026 een voordeel van € 305.000, in 2027 een voordeel van € 504.000 en in 2028 een nadeel van € 94.000.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	**95**	**95**	**95**	**95**

In 2024 is grondexploitatie Businesspark 7Poort II geopend. Dit zorgt ervoor dat aan deze grondexploitatie salaris- en overheadkosten kunnen worden toegerekend. Dit heeft een positief effect op de meerjarenbegroting. Daarnaast is naar verwachting minder capaciteit nodig voor grondexploitatie Waaijakkers en deelgrondexploitaties binnen complex Zevenaar-Oost wonen. Dit heeft een negatief effect op de meerjarenbegroting. Per saldo een structureel voordeel vanaf 2024 aflopend van € 114.000 naar € 91.000.

Actualisatie budget uitvoeren economische agenda Zevenaar	**0**	**0**	**0**	**-15**

In het collegeprogramma 2022-2026 is een tweejaarlijks ondernemerspeiling opgenomen. Hiervoor is in 2024 en 2026 een bedrag begroot van € 15.000. Om de monitor actueel te houden trekken wij deze lijn door naar 2028 ev. Een nadeel in 2028 van € 15.000.

Straatreiniging van RDL naar gemeente	**7**	**7**	**7**	**7**

Als gevolg van het besluit raadsvoorstel 'Begroting RDL 2025' vindt met ingang van 2025 overdracht plaats van het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland. Hiermee komt de

bijdrage van de gemeente Zevenaar aan de RDL te vervallen. Deze wijziging leidt tot een structureel voordeel van € 434.000 vanaf 2025. Dit voordeel valt weg door nadelen die ontstaan als gevolg van personele kosten, zichtbaar in programma 0 en bij de doorbelasting naar wegen, niet zichtbaar in programma 2. De doorbelasting naar afval en riool wordt verrekend met de afvalstoffen- en de rioolheffing en is budgettair neutraal.
Een nadere uitwerking van de begrote ureninzet op de veegtaken, de kosten van de veegmachine(s) en -trucks moet nog plaatsvinden.

Totaal mutaties	**102**	**102**	**102**	**87**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
3.1	Economische ontwikkeling	198	6	0	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11.240	6.275	23.288	0	8.777	9.516
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	32	45	45	45	45	45
3.4	Economische promotie	424	440	440	440	440	440
Totaal Baten		**11.894**	**6.767**	**23.773**	**485**	**9.261**	**10.000**
Lasten							
3.1	Economische ontwikkeling	813	638	599	633	636	591
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11.141	6.275	23.288	0	8.777	9.516
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	148	159	173	171	171	171
3.4	Economische promotie	307	311	269	276	275	275
Totaal Lasten		**12.410**	**7.383**	**24.329**	**1.081**	**9.858**	**10.553**
Saldo							
3.1	Economische ontwikkeling	-615	-631	-599	-633	-636	-591
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	99	0	0	0	0	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-116	-114	-128	-126	-126	-126
3.4	Economische promotie	117	129	171	164	165	165
Begrotingsresultaat voor bestemming		**-516**	**-617**	**-556**	**-596**	**-596**	**-552**
0.10	Mutaties reserves						
	Onttrekkingen	294	34	0	15	17	17
	Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Totaal Mutaties reserves		**294**	**34**	**0**	**15**	**17**	**17**
Begrotingsresultaat na bestemming		**-222**	**-582**	**-556**	**-581**	**-580**	**-536**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 3. Economie					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	0	15	0	0
Lasten					
Opstellen lokale ontwikkelstrategie.	Voor versterking van het landelijk gebied is projectsubsidie aangevraagd. Doel is om te komen tot een lokale ontwikkelstrategie voor de vijf gemeenten in de Liemers. In totaliteit is vanuit Zevenaar een bedrag van € 274.500 beschikbaar gesteld.	69	69	69	0
Totaal programma 3		**-69**	**-54**	**-69**	**0**

In het hoofdstuk 'Financiën' wordt in het 'overzicht incidentele baten en lasten' een nadere toelichting gegeven met betrekking tot de incidentele lasten.

Reserves

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9005	Centrummanagement	34	0	0	0	0

In de raadsvergadering van 25 januari 2017 heeft de gemeenteraad uit de algemene reserve een bedrag van € 280.000 beschikbaar gesteld voor centrummanagement. Het doel is het behoud van de economische vitaliteit van het centrum als bovenlokaal winkelgebied en het daarbij versterken van de leefbaarheid.

Onttrekking De onttrekking in 2024 is € 34.000. Hierna is het saldo van de reserve nihil.

Totaal bestemmingsreserves	**34**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9006	Revitalisering Tatelaar fase 2	500	500	500	500	483
9051	Herinrichting Muldershof	565	565	551	537	523
9052	Herinrichting Markt Zevenaar	375	372	360	347	335
Totaal bestemmingsreserves afschrijvingslasten		**1.440**	**1.437**	**1.410**	**1.384**	**1.341**

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	Separaat	Investeringsbedrag (x € 1.000)				
	voorstel	2024	2025	2026	2027	2028
Bruisend maken centrum Zevenaar (o.a. straten etc)		43	0	0	0	0
Herinrichten Edisonstraat/Doesburgseweg		0	250	250	250	0
Herinrichten Raadhuisplein		28	0	0	0	0
Toekomstbest. bedrijventerrein Hengelder&Tatelaar		50	210	210	0	0
Toekomstbestendig maken bedr.terrein Lobith/Giesb		0	250	250	0	0
Totaal programma 3.		**121**	**710**	**710**	**250**	**0**

4. ONDERWIJS

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over alle onderwijszaken, zoals het openbaar onderwijs, huisvesting van scholen en leerlingzaken (leerlingenvervoer, kinderopvang, volwasseneneducatie, onderwijskansenbeleid).

Wat willen we?
We vinden het belangrijk dat kinderen zo dicht mogelijk bij huis naar school kunnen gaan. Hierdoor is de school een ontmoetingsplaats voor kinderen en ouders. Kinderen moeten lopend of met de fiets naar de basisschool kunnen.

Ontwikkelingen
Onderwijs algemeen
We vinden het belangrijk dat alle kinderen in onze gemeente kwalitatief goed en passend onderwijs krijgen, bij voorkeur zo dicht mogelijk bij huis. En daarbij blijven we investeren in de goede samenwerking met kinderopvang en onderwijs. Hierbij noemen we met name de voorschoolse educatie, hulp bij taal en lezen om kansen voor alle kinderen te vergroten. Soms is het nodig dat er extra gemeentelijke hulp geboden wordt naast de ondersteuning vanuit passend onderwijs. Daarvoor is binnen de gemeente Zevenaar aandacht.

Onderwijskansenbeleid
In 2025 werken we samen met betrokken organisaties aan de uitvoering van het geactualiseerde onderwijskansenbeleid 2024-2027. Leidraad hiervoor is de uitvoeringsagenda die we hebben opgesteld. De uitvoeringsagenda is in samenspraak met de schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en andere betrokken partijen opgesteld. Belangrijk hierin is dat we kinderen uit een sociaal-economisch moeilijke situatie extra aandacht geven. Hiermee geven wij deze kinderen meer kansen om een goede start te maken. Het geactualiseerde onderwijskansenbeleid past binnen de visie en integrale nota Sociaal Domein 2024-2040.

Maatschappelijk werk op school
We erkennen de meerwaarde van maatschappelijk werk op school. Soms is ondersteuning vanuit een voorliggende voorziening voor ouders en kinderen voldoende en meer passend dan geïndiceerde zorg. De financiering voor het schoolmaatschappelijk werk is tot en met 2025 opgenomen in de gemeentebegroting. In 2025 geven we de gemeenteraad advies over voorliggende voorzieningen en het versterken van de sociale basis vanaf 2026. Onderdeel van dit advies is de mogelijke continuering van het maatschappelijk werk voor ouders en kinderen.

Onderwijshuisvesting
We zijn bezig met haalbaarheidsonderzoeken voor de Wissel en de Tamboerijn. Hierbij wordt ook de Taalschool meegenomen en waar deze mogelijk na augustus 2026 gerealiseerd kan worden. Voor de Taalschool zijn er binnen de regio afspraken gemaakt tot augustus 2026. Voor verlenging van de Taalschool binnen de gemeente Zevenaar zal dit opnieuw moeten worden besproken binnen de regio. We verwachten dat in de loop van 2025 er een voorbereidingskrediet voor de Wissel nodig zal zijn. Indien De Wissel op Vincent van Goghstraat kan worden gerealiseerd zal er naar alternatieve huisvesting voor de Taalschool moeten worden gezocht. Afhankelijk van de nieuwe locatie weten we welke kosten dit met zich mee zal brengen. De Wissel, de Tamboerijn en de Taalschool worden in onderlinge samenhang aangepakt.
Eind 2024/begin 2025 is de verwachting dat er een beslissing wordt genomen over nieuwe huisvesting voor Heerenmäten/Zonegge. Hiervoor lopen nu enkele onderzoeken m.b.t. ruimtelijke inpassing en financiële haalbaarheid binnen de GRHVOL. Ook hiervoor verwachten we in de loop van 2025 een voorbereidingskrediet beschikbaar te moeten stellen.
Er is eerder dit jaar een doorstart gemaakt voor het nieuwe Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025-2050. De verwachting is dat dit in 2025 zal worden afgerond. Het IHP krijg iedere 4 jaar een update.
In relatie met het IHP gaat onderzocht worden welke impact de woningbouwopgave heeft op de leerlingenprognoses. Er zal nog moeten worden onderzocht wat de woningbouwopgave gaat betekenen voor het aantal leerlingen en het scholenbestand binnen de gemeente Zevenaar. Aangezien de meeste beoogde

woningbouw in de kern Zevenaar is gesitueerd maar de ruimte soms beperkt is, kan het realiseren van nieuwe (basis)scholen nog wel wat uitdagingen geven.
Wel is duidelijk dat basisschool de Trompetter in Angerlo hard groeit vanwege de nieuwbouwwijk van Doesburg, grenzend aan Angerlo. Afhankelijk van hoe dit zich verder ontwikkelt moeten we hier rekening mee houden met uitbreiding/vernieuwing van het huidige schoolgebouw.

Beleidskaders

- Beleidsplan onderwijskansen 2024-2027
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)
- Beleidsregels uitvoering gemeentelijke taken Wet Kinderopvang Zevenaar 2019
- Convenant Schoolveiligheid, 14-06-2018 (Liemers College, Politie Basiseenheid Rivierenland-Oost, Gemeente Zevenaar)
- Beleidsregels Handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen 2014 (Liemers) (vastgesteld in 2014)
- Integraal Huisvestingsplan 2020-2036 (2019)
- Beleidsnota Harmonisatie Kinderopvang Peuterspeelzalen gemeente Zevenaar 2018 e.v. (vastgesteld in 2018)
- Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs Zevenaar 2020 (2019)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Zevenaar 2020 (2019)
- Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs Zevenaar 2019 (2019)
- Verordening leerlingenvervoer Zevenaar 2024
- Subsidieregeling peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie (2024)
- Notitie Participatie, een kijk op de samenwerking tussen inwoners en gemeente 2018

WAT WILLEN WE?

4. Onderwijs

We vinden het belangrijk dat kinderen zo dicht mogelijk bij huis naar school kunnen gaan. Hierdoor is de school een ontmoetingsplaats voor kinderen en ouders. Kinderen moeten lopend of met de fiets naar de basisschool kunnen.

WAT DOEN WE?

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2025
Gemeenschappelijke regeling		
Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	Op het gebied van huisvesting voortgezet onderwijs werken de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar samen in een Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs Liemers. Door deze samenwerking kunnen er in alle drie de gemeenten grote renovaties en nieuwbouw plaatsvinden, die de gemeenten zelfstandig moeilijk kunnen realiseren.	971

BELEIDSINDICATOREN (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2022	5,00	1,20	1,30	1,30

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jeugdige (5 tot 16 jaar) of een kwalificatieplichtige jeugdige (16 en 17 jaar) niet op een school staat ingeschreven.

De cijfers voor Zevenaar wijken positief af van het Gelders gemiddelde. We zetten in op preventie en het vroegtijdig melden van verzuim. Daarmee kunnen tijdig interventies plaatsvinden om langdurige uitval te voorkomen. In de zomerperiode wordt door het RBL nauwkeurig gemonitord of leerlingen die worden uitgeschreven bij een school, op een nieuwe school weer staan ingeschreven. Dit geldt met name bij de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs, en van voortgezet onderwijs naar een vervolgopleiding. Monitoring zorgt ervoor dat jeugdigen sneller in beeld komen, en dus ook sneller kan worden ingegrepen als blijkt dat er geen (her)inschrijving heeft plaatsgevonden.

Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2023	24,00	45,00	20,00	20,00

Van relatief verzuim is sprake als een leerplichtige of kwalificatieplichtige jeugdige (tot 23 jaar) gedurende 4 opeenvolgende lesweken meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuimt.

De stijging in relatief verzuim zet verder door. Dit komt deels doordat scholen meer en eerder verzuim melden, waardoor het aantal meldingen stijgt. Hoe eerder zorgelijk verzuim gemeld wordt, hoe eerder passende interventies kunnen worden ingezet om de schoolgang van de jeugdige vlot te hervatten. Naast een toename in vroegtijdige meldingen, zorgt ook de toename van mentale en sociaal-emotionele problematieken bij jeugdigen en de toename in de vraag om jeugdhulp voor een verminderde veerkracht en belastbaarheid bij sommige kinderen en jongeren. Dat heeft zijn weerslag op de schoolgang van jeugdigen. Dit is een landelijke trend. Met het RBL, het onderwijs en partners in het jeugdveld werken we samen om de duurzame schoolgang van alle jeugdigen te bevorderen.

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan VO en MBO)	2023	2,20	2,50	1,70	1,70

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie die langer dan vier weken aaneengesloten geen onderwijs volgen of niet staan ingeschreven op een school.

Het percentage voortijdig schoolverlaters is in Zevenaar iets gestegen. De krappe arbeidsmarkt zorgt ervoor dat jeugdigen sneller stoppen met school om aan het werk te gaan. Ook de na-effecten van de coronamaatregelen spelen een rol. Te denken valt aan een 'verkeerde' opleidingskeuze doordat er geen open dagen plaats vonden, maar ook de gevolgen van thuisonderwijs of mentale problemen die door de coronamaatregelen zijn ontstaan. In samenwerking met de scholen en onderwijsinstellingen werkt het RBL aan een aanpak voortijdig schoolverlaters, met als doel dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen.

4.1 Voorzien in gezonde en duurzame leer- en ontwikkelomgeving voor kinderen

4.1.1 Wij vernieuwen het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2023-2024

We stellen samen met het onderwijs een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2024-2044 op. Hierbij gaan we onder meer uit van een goede spreiding van de schoollocaties, zo dicht mogelijk bij waar kinderen wonen. Het uitgangspunt bij (nieuwe) verzoeken voor onderwijshuisvesting is dat wij eerst nadrukkelijk kijken naar leegstaande lokalen en gebouwen en hoe deze weer geschikt te maken zijn voor moderne en adequate onderwijshuisvesting, voordat we over gaan tot (vervangende) nieuwbouw of uitbreiding. Tevens onderzoeken we manieren om verduurzaming van schoolgebouwen te stimuleren en verwerken de uitkomsten in het nieuwe IHP. Daarnaast hebben we aandacht voor groene en uitdagende buitenruimten en goede ventilatie van schoolgebouwen.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	1.077	1.074	1.074	1.074	1.074
1e voortgangsrapportage 2024	135	135	135	135	135
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	183	-34	-34	-34	-34
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totale baten tot de begroting	**1.395**	**1.174**	**1.174**	**1.174**	**1.174**
Mutaties in deze begroting (baten)					
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze begroting	**1.395**	**1.174**	**1.174**	**1.174**	**1.174**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	6.096	6.032	6.540	6.696	6.696
1e voortgangsrapportage 2024	300	142	137	137	137
Kadernota 2025	0	76	84	105	175
2e voortgangsrapportage 2024	134	-31	-228	-228	-30
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	255	263	-145	249
Totale lasten tot de begroting	**6.530**	**6.475**	**6.796**	**6.565**	**7.227**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
1. Autonome ontwikkelingen	0	**-8**	-8	-8	-8
Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	0	-8	-8	-8	-8
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**-8**	**-8**	**-8**	**-8**

Totale lasten in deze begroting	**6.530**	**6.467**	**6.789**	**6.557**	**7.219**
Resultaat voor bestemming	**-5.135**	**-5.294**	**-5.615**	**-5.383**	**-6.045**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	193	193	193	193	193
1e voortgangsrapportage 2024	-51	-51	75	75	75
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-20	-20	-145	-145	-20
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	123	**123**	123	123	248
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	451	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-176	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	275	**0**	0	0	0
Saldo reserve mutaties	**-152**	**123**	**123**	**123**	**248**
Resultaat na bestemming	**-5.287**	**-5.170**	**-5.491**	**-5.260**	**-5.797**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Hieronder vindt u een overzicht met de financiële toelichtingen van mutaties in de exploitatie die in bovenstaande tabel zijn opgenomen. Alleen zijn bij de toelichtingen de baten en lasten gesaldeerd.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	**8**	**8**	**8**	**8**

Naar aanleiding van de binnengekomen zienswijzen van de deelnemende gemeenten heeft het DB in afstemming het AB besloten om de concept primaire begroting 2025 van de MGR SDCG voorafgaand aan de definitieve vaststelling op 5 september 2024 te herijken. De bijgestelde bedragen zijn verwerkt op de budgetten van de diverse modules op programma 4 (Onderwijs) en 6 (Sociaal domein). Per saldo een structureel voordeel van € 117.000 ten opzichte van de bedragen opgenomen in de kadernota 2025-2028.

Totaal mutaties	**8**	**8**	**8**	**8**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
4.2	Onderwijshuisvesting	12	14	10	11	11	11
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.373	1.380	1.163	1.163	1.163	1.163
Totaal Baten		**1.385**	**1.395**	**1.174**	**1.174**	**1.174**	**1.174**
Lasten							
4.1	Openbaar basisonderwijs	9	10	10	10	10	10
4.2	Onderwijshuisvesting	3.306	3.496	3.489	3.787	3.491	4.083
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.736	3.024	2.968	2.991	3.056	3.126
Totaal Lasten		**6.051**	**6.530**	**6.467**	**6.789**	**6.557**	**7.219**
Saldo							
4.1	Openbaar basisonderwijs	-9	-10	-10	-10	-10	-10
4.2	Onderwijshuisvesting	-3.294	-3.482	-3.479	-3.777	-3.480	-4.072
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.362	-1.644	-1.804	-1.828	-1.893	-1.963
Begrotingsresultaat voor bestemming		**-4.665**	**-5.135**	**-5.294**	**-5.615**	**-5.383**	**-6.045**
0.10	Mutaties reserves						
	Onttrekkingen	68	123	123	123	123	248
	Toevoegingen	0	275	0	0	0	0
Totaal Mutaties reserves		**68**	**-152**	**123**	**123**	**123**	**248**
Begrotingsresultaat na bestemming		**-4.597**	**-5.287**	**-5.170**	**-5.491**	**-5.260**	**-5.797**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

In dit programma zijn geen incidentele baten en lasten opgenomen.

Reserves

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	**Naam**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
9028	Onderwijshuisvesting	270	261	251	242	232
9029	Basisschool 't Scathe	1.893	1.834	1.776	1.717	1.658

9034	De Cirkel/De Duim	579	551	524	496	469
9053	Vervangende nieuwbouw Tamboerijn/de Wissel	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
9064	IHP 2007 Lindehagen/Tamboerijn	0	220	165	110	55
9065	Aanpassing tijdelijke huisvesting Platanenlaan	0	0	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves afschrijvingslasten		**9.242**	**9.366**	**9.215**	**9.065**	**8.914**

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	Separaat	Investeringsbedrag (x € 1.000)				
	voorstel	2024	2025	2026	2027	2028
Bouwkundige aanpassingen Jonkerschool		25	0	0	0	0
Bouwvoorbereiding basisschool de Wissel (PO)		0	250	0	0	0
Bouwvoorbereiding vervangende nieuwbouw/renovatie locatie Heerenmäten (VO)		0	250	0	0	0
Carrousel/Maatjes verbouw/aanpassing		232	0	0	0	0
Herinrichting openbare ruimte Platanenlaan		47	0	0	0	0
Herstel dak en kozijnen basisschool de Bem		50	0	0	0	0
IHP 2007 Lindenhage/Tamboerijn		115	0	0	0	0
OLP en (gym) meubilair Groot Holthuizen (bijz)		278	0	0	0	0
Renovatie in div. schoolgebouwen		178	0	0	0	0
Uitbr. Liemers College HeerenMäten en Landeweer	JA	0	3.500	0	0	0
Vervangende nieuwbouw Tamboerijn/de Wissel	JA	0	0	5.000	2.911	0
Totaal programma 4.		**925**	**4.000**	**5.000**	**2.911**	**0**

5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden sport, kunst en cultuur, erfgoed, media (bibliotheek), openbaar groen en vrijetijdseconomie.

Wat willen we?
Wij vinden het belangrijk dat inwoners hun vrije tijd op een aangename en zinvolle wijze kunnen invullen. Een goed aanbod van sport, cultuur en recreatie is hiervoor essentieel en draagt bij aan de leefbaarheid, ontmoeting en verbinding. Sport is goed voor de gezondheid en brengt mensen samen. We willen een divers en kwalitatief sterk cultureel en educatief aanbod dat toegankelijk is voor alle inwoners. De gemeente Zevenaar is een mooie bestemming. We hebben diverse natuurgebieden, recreatiegebieden en landgoederen. Zowel inwoners als toeristen moeten zich kunnen ontspannen en vermaken in onze gemeente.

Ontwikkelingen
Cultuur
Het komende jaar zal, in lijn met het aanstaande vernieuwde subsidiebeleid, bekeken worden of de verdeling van de subsidies in het subsidieprogramma welzijn, cultuur en sport zoals die al jaren is, nog passend is voor de huidige situatie. Waar nodig zullen we aanpassingen moeten doen en keuzes moeten maken, zodat er een stevige culturele basis-infrastructuur blijft en deze zich verder kan ontwikkelen.
In januari 2025 wordt er bij de provincie een nieuwe aanvraag gedaan voor het Cultuur en Erfgoed Pact de Liemers 2025-2028. Dit gebeurt gezamenlijk door de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar. De opzet en werkwijze zal wegens succes in grote lijnen gelijk blijven aan het huidige pact. Het pact is een belangrijk middel om Liemers brede initiatieven te kunnen ondersteunen, hierdoor zijn er al vele succesvolle projecten gerealiseerd in de Liemers.
Samen met Kunstwerk! en de gemeenten Duiven, Westervoort en Montferland vernieuwen we het beleidskader Kunstwerk! 2022-2025, waarbij monitoring en prestatieafspraken verder worden doorontwikkeld. Aandachtsgebied hierbij is de bibliotheek in combinatie met volwasseneducatie.
Vanaf 2025 hebben gemeenten zelf de zorgplicht voor bibliotheken, waarbij moet worden zorggedragen voor de uitvoering van de 5 bibliotheekfuncties uit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (WSOB). Als gevolg van bezuinigingen in het verleden zit de bijdrage per inwoner voor de bibliotheekvoorziening in de gemeente Zevenaar ver onder het landelijk gemiddelde en kan er vanaf 2025 niet meer aan deze wettelijke taak worden voldaan. We zullen daarom vanaf 2025 extra investeren in onze bibliotheek om aan de uitvoering van de WSOB, de aankomende zorgplicht te kunnen voldoen en volwasseneducatie te kunnen borgen binnen de bibliotheek.
Op het gebied van cultuureducatie zetten de we de inzet van een cultuurmakelaar voort in het primair onderwijs, de opdracht voor deze combinatiefunctionaris wordt hiervoor verduidelijkt. In het schooljaar 2024-2025 wordt een pilot gedraaid van het landelijke project Kunstbende op alle Liemerse middelbare scholen. Hiermee wordt er een start gemaakt met het borgen van cultuureducatie in het VO, tevens ondersteund vanuit projectgelden vanuit de Groene Metropool Regio.

Vrijetijdseconomie
In regionaal verband werken wij aan een belevingsconcept om het derde waterverhaal "De Rivier, je kan er niet omheen" te ontwikkelen. Afhankelijk van het uitvoeringsprogramma, wat in de loop van 2024 in dat kader wordt ontwikkeld, en de ambitie van Zevenaar zullen middelen nodig zijn om het waterverhaal 'aan de man te brengen'. Daarnaast gaan wij het Romeins verleden in Zevenaar/Liemers nog beter zichtbaar en beleefbaar maken. In de loop van 2025 zal duidelijk worden welke financiële consequenties daaraan vasthangen.

Beleidskaders

- Beleidsnota Sport 2021-2028
- Cultuur en erfgoedpact de Liemers 2022-2024 (2022)
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2028 (2024)
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2012-2030
- Een visie op het erfgoed 2015-2019 (Zevenaar)
- Beleidskader vrijetijdseconomie 2030 (2019)
- Archeologie in de gemeente Zevenaar, actualisatie van de archeologische waarden en verwachtingskaart
- Notitie kunstbezit
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (DPRA) (2022)
- Beheerplan openbaar groen (2022)
- Beheerplan speelvoorzieningen (2022)
- Beleidskader de Liemers Kunstwerk! 2022-2025 (2021)

WAT WILLEN WE?

5. Sport, cultuur en recreatie

Wij vinden het belangrijk dat inwoners hun vrije tijd op een aangename en zinvolle wijze kunnen invullen. Een goed aanbod van sport, cultuur en recreatie is hiervoor essentieel en draagt bij aan de leefbaarheid, ontmoeting en verbinding. Sport is goed voor de gezondheid en brengt mensen samen. We willen een divers en kwalitatief sterk cultureel en educatief aanbod dat toegankelijk is voor alle inwoners. De gemeente Zevenaar is een mooie bestemming. We hebben diverse natuurgebieden, recreatiegebieden en landgoederen. Zowel inwoners als toeristen moeten zich kunnen ontspannen en vermaken in onze gemeente.

WAT DOEN WE?

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2025
Vennootschap		
Ataro BV	Ataro B.V. heeft als doel het beheren en exploiteren van maatschappelijk vastgoed.	2.464

BELEIDSINDICATOREN (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Niet sporters (%)					
	2022	46,80	53,70	48,50	47,50

Tijdens de corona-pandemie zijn onze inwoners, net als in de rest van het land, minder gaan bewegen. Landelijke cijfers laten zien dat het beweeggedrag in diverse gemeenten weer stijgende is. Deze ontwikkeling is in 2022 in Zevenaar nog nauwelijks waarneembaar. Echter, door de inzet van de sportaanbieders en onze combinatiefunctionarissen, en extra inzet vanuit het Gezond Actief Leven Akkoord verwachten wij komende jaren een inhaalslag te maken.

5.1 Werken aan een doelmatiger subsidiebeleid

5.1.1 Wij benutten subsidies beter om onze beleidsdoelstellingen te bereiken 2023-2026

Wij gaan subsidie gerichter inzetten om gemeentelijke beleidsdoelen te bereiken en sturen daarmee als gemeente op de gewenste maatschappelijke effecten. Daarnaast verbeteren we de vindbaarheid en rechtmatigheid van onze subsidies. Vanaf 2023 herzien wij daartoe stapsgewijs onze subsidiesystematiek als beleidsontwikkeling daar aanleiding toe geeft. Wij streven er naar dit proces in 2026 af te ronden. Met ingang van 2023 herzien wij de bezuinigingstaakstelling voor culturele festivals.

5.2 Stimuleren van sport- en beweegdeelname voor verschillende doelgroepen

5.2.1 Wij verhogen de sport- en beweegdeelname 2022-2026

We voeren de onderdelen van de Beleidsnota Sport en Bewegen 2021-2028 uit. We stimuleren senioren en kwetsbare groepen om meer te bewegen en hun leefstijl gezonder te maken. Daarvoor zetten we onder meer de combinatiefunctionarissen in, middels de opdrachtverlening aan Ataro. We richten ons speciaal op die groep waarbij voldoende bewegen kan voorkomen dat zij intensievere zorg en ondersteuning nodig hebben in de toekomst.
Ook stimuleren we de ontwikkeling en deelname aan programma's die gericht zijn op een gezonde leefstijl. Hiervoor werken wij samen met zorgverleners, sport- en beweegaanbieders, dorps- en buurthuizen, verzorgingshuizen en belangenorganisaties. Tevens continueren we de inzet van de Gelrepas en de samenwerking met Stichting Leergeld De Liemers om financiële drempels om te gaan sporten zoveel mogelijk weg te nemen.

5.2.2 Wij promoten het sportaanbod 2023-2026

We leggen verbindingen tussen scholen en sportverenigingen en zorgen dat kinderen kennismaken met het lokaal sport- en beweegaanbod. Hier zetten we onder andere onze combinatiefunctionarissen voor in, middels van de opdrachtverlening aan Ataro. Ook faciliteren we sportverenigingen bij het zichtbaar maken en promoten van kennismakingsactiviteiten voor kinderen.

5.2.3 Wij maken sportpark Hengelder toekomstbestendig 2023-2026

Het initiatief van de verenigingen op Hengelder voor de vernieuwing van het sportpark ondersteunen wij. Wij faciliteren daartoe onder voorwaarden de procesbegeleiding op basis van nader te maken afspraken, zodat zij hun plannen verder kunnen uitwerken. In samenspraak met de verenigingen voeren wij tevens een locatieonderzoek uit waarbij wij meerdere opties voor een toekomstige plek voor de sportactiviteiten beoordelen.

5.2.4 Wij willen vitalere sportverenigingen en sportaanbieders 2023-2026

Sportverenigingen en sportaanbieders faciliteren wij bij vraagstukken rondom ontwikkelingen in de samenleving. De Rijksoverheid heeft gemeenten gevraagd een eigen lokaal sportakkoord op te stellen. Hierin stemmen lokale sportaanbieders, onderwijs- en zorginstellingen en de gemeente met elkaar af hoe er meer mensen een leven lang kunnen genieten van sport en bewegen. Wij geven uitvoering aan het in 2021 vastgestelde lokale sportakkoord.

5.2.5 Wij stimuleren aangepast sporten 2023-2026

We blijven Uniek Sporten ondersteunen. Wij onderzoeken of wij via ons subsidiebeleid en door verdere samenwerking met verenigingen, zorgaanbieders en het onderwijs, aangepast en inclusief sporten verder kunnen stimuleren.

5.3 Stimuleren van het behoud van cultureel erfgoed en een goed aanbod van culturele voorzieningen

5.3.1 Wij stellen een Beleidsnotitie Erfgoed op en geven hier uitvoering aan 2023-e.v.

Bij het opstellen van een Beleidsnotitie Erfgoed betrekken wij actief onze inwoners, ondernemers en instellingen. Het doel van deze beleidsnotitie is behoud van het cultuurhistorisch erfgoed. In de notitie nemen wij een harmonisatie met het Gelders Eiland mee (inventariseren en aanwijzen van monumenten), we wijzen mogelijk Post'65 monumentale objecten aan, zetten in op het verduurzamen en herbestemmen van monumentaal erfgoed en we bepalen hoe we het erfgoed vermarkten.

5.3.2 Wij stellen de herziene Archeologische Beleidskaart Zevenaar en een parapluplan Archeologie Zevenaar vast 2023-e.v.

In 2022 hebben wij een herziene archeologische beleidskaart opgesteld. Deze kaart vervangt de verouderde kaarten van de voormalige gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden. De conceptkaart is ter consultatie voorgelegd aan inwoners en ondernemers in Zevenaar. De reacties nemen we mee in het bestemmingsplan buitengebied Gelders Eiland. Voor het noordelijke deel van de gemeente en de kernen van het Gelders Eiland stellen we een parapluplan (omgevingsplan) Archeologie op.
De beleidskaart Archeologie Zevenaar is een bouwsteen voor de Omgevingsvisie.

5.3.4 Wij zetten in op doorontwikkeling van de Turmac Cultuurfabriek 2022-2026

Wij stimuleren activiteiten in de Turmac Cultuurfabriek, zowel van gebruikers als van derden. Het doel is een bruisende ontmoetingsplek met een collectief programma voor Zevenaar en de Liemers. We zetten in op een financieel zo gezond mogelijke exploitatie, waarbij we rekening houden met de valse start in de coronaperiode. Voor het beheer onderzoeken we nieuwe mogelijkheden.

5.3.5 Wij zetten in op doorontwikkeling van de prestatieafspraken met Kunstwerk! en Filmhuis Zevenaar 2022-2026

Met prestatieafspraken geven wij richting aan de rol die Kunstwerk! speelt bij het bevorderen van de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Wij hebben bijzondere aandacht voor activiteiten die bijdragen aan preventie en participatie. Ook stellen wij Kunstwerk! en Filmhuis Zevenaar in staat zich te blijven ontwikkelen.

5.4 Optimaliseren van het aanbod van toeristisch-recreatieve voorzieningen

5.4.1 Wij voeren het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 uit 2022-2030

Het Beleidskader vrijetijdseconomie Zevenaar 2030 vormt de basis van onze ambities, doelstellingen, resultaten en dus werkzaamheden op het gebied van recreatie en toerisme. Door in te zetten op vrijetijdseconomie willen wij een bijdrage leveren aan het aantrekkelijker maken van de gemeente Zevenaar als woon- en vestigingslocatie en meer werkgelegenheid in de sector. Om dit te bereiken, hebben wij doelstellingen geformuleerd. We willen meer tevreden inwoners over de mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding, een toename van bestedingen door toeristen en recreanten en een groei van het aantal overnachtingen. Ook willen we meer tevredenheid over het ondernemersklimaat voor toeristisch-recreatieve ondernemers en een toename van het aantal dagtoeristen.
Daarnaast vinden wij het van groot belang dat we goed omgaan met onze recreatiegebieden. Om deze reden zijn we tegen nieuwe plannen voor zonneparken in deze gebieden.

De resultaten behalen wij binnen de volgende taakvelden:

1. Toeristische infrastructuur (paden, (kunst-)routes, bewegwijzering): bijvoorbeeld het bereikbaar maken van onze recreatie- en belevingsgebieden, zoals de Rijnstrangen.
2. Ontwikkeling van aanbod voor dag- en verblijfsrecreatie: bijvoorbeeld het zichtbaar maken van cultuurhistorie, evenementenbeleid, accommodatiebeleid en thematische routes.
3. Samenwerking en kwalitatief & innovatief ondernemerschap: bijvoorbeeld het oprichten van een Toeristisch Platform voor de Liemers en het ondersteunen van ondernemers met goede toeristisch-recreatieve plannen.

4. Marketing, informeren & inspireren: goed en toekomstgericht gastheerschap, zowel op Zevenaars als Liemers niveau, promoot ons gebied voor zowel eigen inwoners als bezoekers van buiten de regio.

Wij monitoren het beleidskader vrijetijdseconomie in 2023. Jaarlijks stellen wij een uitvoeringsagenda op, waarin activiteiten op de bovenstaande taakvelden worden uitgevoerd.

5.4.2 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Ontspannen Regio 2022-2026

Wij nemen deel aan regionale samenwerking om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Binnen het programma Ontspannen Regio van de Groene Metropoolregio werken we aan een goede balans tussen groei in verstedelijking, mobiliteit en economie, leefbaarheid, duurzaamheid en levendigheid. Als Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zetten we in op een vitale sector voor recreatie en toerisme. Ook werken we aan complete voorzieningennetwerken in centra (project Bruisende Binnensteden Krachtige Kernen) en versterken we onze waardevolle natuur, landschap, cultureel erfgoed en culturele infrastructuur.

5.6 Bevorderen van de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte

5.6.1 Wij hebben meer aandacht voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte 2022-2032

We vinden het belangrijk dat de openbare ruimte aantrekkelijk, schoon en van goede kwaliteit is. De gewenste kwaliteit willen we in een plan vastleggen. Dit geldt voor alle onderdelen van de openbare ruimte zoals bijvoorbeeld groen, wegen en openbare verlichting. Dit plan noemen we het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022-2032 (IBOR). Het plan geeft inzicht in de huidige omvang, opbouw en kwaliteit van de openbare ruimte en de visie en doelstellingen die de gemeente heeft voor het verbeteren en beheren hiervan. De uitgangspunten in het plan:

- De basis voor een goed beheer is op orde en achterstanden lopen we in.
- Het beheer draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit.
- De openbare ruimte is klimaatbestendig, aantrekkelijk en uitnodigend.
- Het beheer is duurzaam en circulair.
- We betrekken inwoners bij de inrichting van de openbare ruimte.

Het IBOR vormt de basis voor de verdere uitwerking in beheerplannen per onderdeel.

5.6.2 Wij vergroten de biodiversiteit 2023-2026

We willen meer soorten planten en dieren in onze gemeente. We moedigen inwoners aan om hier in hun eigen tuin aandacht aan te besteden. Als gemeente geven we het goede voorbeeld bij de keuze van ons plantmateriaal. Dit moet aantrekkelijk zijn voor vogels en insecten. We plaatsen voorzieningen voor dieren zoals nestkasten en zetten verder volledig in op ecologisch berm- en oeverbeheer. We gaan meer gefaseerd maaien. Waar mogelijk passen we sinusbeheer toe, een speciale manier van gefaseerd maaien. We maaien minder, maar vaker een deel van de bermen.

5.6.3 Wij breiden het aantal bomen uit 2023-2026

Voor elke nieuw geboren inwoner planten we een boom. Dit zijn er jaarlijks zo'n 400. Vierhonderd bomen per jaar vergen veel ruimte, die kunnen niet zomaar even geplant worden. Wij onderzoeken hoe we dit kunnen realiseren. Ook kappen we zo min mogelijk bomen. Als we toch een boom kappen, planten we een nieuwe terug. Bij het maken van herinrichtingsplannen kijken we of we extra bomen in het plan kunnen opnemen. We kiezen waar mogelijk boomsoorten die van nature in de gemeente voorkomen.

5.6.4 Wij bestrijden schadelijke planten 2023-2026

Planten die van nature niet in Nederland voorkomen en schadelijk zijn voor de natuur, mens of dier, bestrijden we. Een voorbeeld is de Japanse Duizendknoop. Wij doen dit door voorlichting aan inwoners te bieden als deze planten zich op privégrond bevinden. Als de planten in de openbare ruimte staan, gaat de gemeente deze intensief (laten) bestrijden.

5.6.5 Wij betrekken de samenleving bij de openbare ruimte 2023-2026

Inwoners, woningcorporaties, verenigingen en andere partners dagen we uit om samen met de gemeente iets moois te maken van de openbare ruimte. Nieuwe ideeën voor de openbare ruimte ondersteunen wij waar mogelijk. Binnen het IBOR-plan wordt ook aandacht besteed aan de participatie met de samenleving. Dit maakt weer onderdeel uit van het nog op te stellen gemeentebrede participatiebeleid.

Dit onderwerp staat op de raadsagenda. Binnen dit resultaat beschrijven we de reeds gemaakte voorbereidingen inzake, dan wel ons voornemen tot uitvoering. Dit onder voorbehoud van de uitkomsten van de behandeling van dit onderwerp door de raad.

5.6.6 Wij verbeteren speel- en ontmoetingsplekken 2023-2025

Wij onderzoeken de behoefte en gewenste spreiding voor speel- en ontmoetingsplekken voor jong en oud. We leggen hierbij ook een relatie met de aanpak van overlast door jongeren. In een nog op te stellen Nota Speelplekken brengen wij de fysieke speel- en ontmoetingslocaties in kaart. We kijken daarbij in ieder geval naar een goede verdeling tussen en binnen de kernen, de (natuurlijke) inrichting van de speel- of ontmoetingsplek en of iedereen (ook kinderen met een beperking) hier kan spelen of verblijven. In iedere inspectieronde van de speelplekken toetsen we standaard op die uitgangspunten. In het kader van de herinrichting Angerlo gaan we een speelplek inrichten met deze uitgangspunten. Dit kan als voorbeeld dienen voor de nog op te stellen Nota Speelplekken.

5.6.7 Wij bevorderen de toegankelijkheid van de openbare ruimte 2023-2026

Het is belangrijk dat iedereen van de openbare ruimte gebruik kan maken en dat deze voor iedereen (ook voor mensen met een beperking) toegankelijk is. Bij de reguliere schouwen van de openbare ruimte wordt toegankelijkheid een vast onderdeel. In nieuwe projecten besteden wij standaard aandacht aan de toegankelijkheid.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	1.420	1.415	1.407	1.407	1.407
1e voortgangsrapportage 2024	248	-10	-10	-10	-10
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	452	19	0	0	0
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	1	1	1	1
Totale baten tot de begroting	**2.120**	**1.425**	**1.398**	**1.398**	**1.398**
Mutaties in deze begroting (baten)					
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze begroting	**2.120**	**1.425**	**1.398**	**1.398**	**1.398**

Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	11.724	11.575	11.490	11.554	11.579
1e voortgangsrapportage 2024	908	-8	38	42	33
Kadernota 2025	0	372	375	375	375
2e voortgangsrapportage 2024	673	246	-7	-7	-15
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	731	770	689	760
Totale lasten tot de begroting	**13.305**	**12.916**	**12.666**	**12.652**	**12.731**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
	0	**0**	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale lasten in deze begroting	**13.305**	**12.916**	**12.666**	**12.652**	**12.731**
Resultaat voor bestemming	**-11.185**	**-11.491**	**-11.268**	**-11.254**	**-11.333**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	869	454	254	254	254
1e voortgangsrapportage 2024	364	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-150	150	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	1.083	**604**	254	254	254
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	307	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	307	**0**	0	0	0
Saldo reserve mutaties	**776**	**604**	**254**	**254**	**254**
Resultaat na bestemming	**-10.410**	**-10.887**	**-11.014**	**-11.000**	**-11.079**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
5.1	Sportbeleid en activering	281	0	0	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	2.596	1.668	1.192	1.192	1.192	1.192
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	221	161	162	162	162	162
5.4	Musea	19	17	17	17	17	17
5.5	Cultureel erfgoed	37	29	24	16	16	16
5.6	Media	0	197	0	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	41	48	30	11	11	11
Totaal Baten		**3.196**	**2.120**	**1.425**	**1.398**	**1.398**	**1.398**
Lasten							
5.1	Sportbeleid en activering	719	536	442	442	442	442
5.2	Sportaccommodaties	4.991	4.677	3.722	3.685	3.659	3.653
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.303	1.245	1.225	1.227	1.223	1.226
5.4	Musea	235	310	359	342	342	342
5.5	Cultureel erfgoed	162	203	204	167	165	162
5.6	Media	620	880	891	890	890	890
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.959	5.453	6.075	5.912	5.931	6.015
Totaal Lasten		**12.989**	**13.305**	**12.916**	**12.666**	**12.652**	**12.731**
Saldo							
5.1	Sportbeleid en activering	-438	-536	-442	-442	-442	-442
5.2	Sportaccommodaties	-2.395	-3.009	-2.529	-2.493	-2.466	-2.461
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.082	-1.084	-1.063	-1.066	-1.061	-1.064
5.4	Musea	-216	-293	-342	-326	-326	-326
5.5	Cultureel erfgoed	-125	-175	-180	-151	-149	-146
5.6	Media	-620	-683	-891	-890	-890	-890
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-4.918	-5.405	-6.045	-5.901	-5.920	-6.004
Begrotingsresultaat voor bestemming		**-9.794**	**-11.185**	**-11.491**	**-11.268**	**-11.254**	**-11.333**
0.10	Mutaties reserves						
	Onttrekkingen	1.346	1.083	604	254	254	254
	Toevoegingen	1.000	307	0	0	0	0
Totaal Mutaties reserves		**345**	**776**	**604**	**254**	**254**	**254**
Begrotingsresultaat na bestemming		**-9.448**	**-10.410**	**-10.887**	**-11.014**	**-11.000**	**-11.079**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	350	0	0	0
Lasten					
Openbaar groen	Voor het inhalen van onderhoudsachterstanden binnen het openbaar groen is incidenteel budget beschikbaar gesteld.	350	0	0	0
Totaal programma 5		**0**	**0**	**0**	**0**

In het hoofdstuk 'Financiën' wordt in het 'overzicht incidentele baten en lasten' een nadere toelichting gegeven met betrekking tot de incidentele lasten.

Reserves

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9058	Achterstand groen	814	350	0	0	0

Deze bestemmingsreserve is gevormd om de achterstanden onderhoud groen in te halen. Zodra deze achterstanden zijn ingelopen heffen we deze reserve weer op.

Toevoeging De storting in de reserve in 2022 was eenmalig. We houden geen rekening met verdere stortingen.

Onttrekking De onttrekking aan de reserve achterstand groen hebben we geraamd op basis van het beheerplan openbaar groen. Wij verwachten dat we deze bestemmingsreserve per 2026 kunnen opheffen.

Totaal bestemmingsreserves		814	350	0	0	0

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9035	Sportvelden RKPSC	60	51	43	34	26

9038	Speelvoorzieningen kinderen met beperking	100	100	98	96	94
9039	Brede Blik Giesbeek	1.081	1.009	938	866	794
9057	Sportaccommodaties	1.235	1.158	1.082	1.006	930
9061	Ledverlichting sportterreinen	760	710	659	608	557
9062	Beregeningsinstallatie sportvelden	0	307	287	266	246
Totaal bestemmingsreserves afschrijvingslasten		**3.236**	**3.336**	**3.106**	**2.876**	**2.647**

Voorzieningen

Voorzieningen (stand per 1 januari)						**(Bedragen x € 1.000)**
Nummer	**Naam**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
8012	Aanspraken overstromingen Riverparc	132	134	137	139	141

Deze voorziening dient om de aanspraken op schades van derden die het gevolg zijn van eventuele overstromingen in Riverparc te financieren. Als de Stichting Woonbelangen Riverparc (SWR) de hoogte van de oever aanpast aan de norm of als de oever door andere omstandigheden voldoet aan de norm, wordt de bijdrage inclusief de opgebouwde rente terugbetaald aan de SWR.

Jaarlijks wordt 2% rente toegevoegd op basis van het saldo per 1 januari van dat jaar.

Totaal voorzieningen	**132**	**134**	**137**	**139**	**141**

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	**Separaat voorstel**	**Investeringsbedrag (x € 1.000)**				
		2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Afvalbakken		0	60	0	0	0
Beregeningsinstallaties sportvelden		373	0	0	0	0
Duurzaam materieel speelvoorzieningen 2023		30	0	0	0	0
Duurzaam materieel speelvoorzieningen 2024		15	15	0	0	0
Duurzaam materieel speelvoorzieningen 2025		0	30	0	0	0
Duurzaam materieel speelvoorzieningen 2026		0	0	30	0	0
Gimbornhof		31	53	0	0	0
Herontwikkeling Bizetstraat 1 Zevenaar		266	0	0	0	0
Hittestress maatregelen 2026		0	0	37	0	0
Hittestress maatregelen Angerlo		10	0	0	0	0
Hittestress maatregelen Bloemenkamp		0	99	0	0	0
Hittestress maatregelen Lobith-Noord		0	5	10	17	0
Hittestress maatregelen Lobith-Zuid		0	19	6	0	0
Hittestress maatregelen Schrijvershoek		0	3	9	15	0
Hondenloslooopterreinen		0	140	0	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen 2023		22	0	0	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen 2024		100	0	0	0	0

Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen 2025	0	100	0	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen 2026	0	0	100	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen Angerlo	12	0	0	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen Lobith-N	0	14	10	10	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen Lobith-Z	0	19	6	0	0
Impuls aantrekkelijk groen Bloemenkamp	0	25	0	0	0
Impuls aantrekkelijk groen Kop van Tolkamer	0	30	0	0	0
Impuls aantrekkelijk groen Schrijvershoek	0	0	10	20	0
Led verlichting sportvelden	-2	0	0	0	0
Maailaadwagen (637)	0	65	0	0	0
Reguliere vervanging bomen 2023	72	0	0	0	0
Reguliere vervanging bomen 2024	60	100	0	0	0
Reguliere vervanging bomen 2025	0	160	0	0	0
Reguliere vervanging bomen 2026	0	0	160	0	0
Reguliere vervanging groen 2023	470	0	0	0	0
Reguliere vervanging groen 2024	220	180	0	0	0
Reguliere vervanging groen 2025	0	400	0	0	0
Reguliere vervanging groen 2026	0	0	400	0	0
Reguliere vervangingen bomen Angerlo	8	0	0	0	0
Reguliere vervangingen bomen Bloemenkamp	0	25	0	0	0
Reguliere vervangingen bomen Kop van Tolkamer	0	25	0	0	0
Reguliere vervangingen bomen Lobith-Noord	0	4	10	20	0
Reguliere vervangingen bomen Lobith-Zuid	0	19	6	0	0
Reguliere vervangingen bomen Schrijvershoek	0	0	25	60	0
Reguliere vervangingen groen Angerlo	11	0	0	0	0
Reguliere vervangingen groen Bloemenkamp	0	55	0	0	0
Reguliere vervangingen groen Kop van Tolkamer	0	30	0	0	0
Reguliere vervangingen groen Lobith-Noord	0	10	20	60	0
Reguliere vervangingen groen Lobith-Zuid	0	34	11	0	0
Reguliere vervangingen groen Schrijvershoek	0	0	25	60	0
Servicewagen groenploeg Babberich (nw)	86	0	0	0	0
Servicewagen tbv groenploeg RW (nw)	86	0	0	0	0
Speelvoorz. voor kinderen met beperking (jrk 2016)	30	0	0	0	0
Uitbreiding bomen 2025	0	100	0	0	0
Uitbreiding bomen 2026	100	0	0	0	0
Vervanging speeltoestellen 2023	117	0	0	0	0
Vervanging speeltoestellen 2024	192	100	0	0	0
Vervanging speeltoestellen 2025	0	281	0	0	0
Vervanging speeltoestellen 2026	0	0	268	0	0
Vervanging speeltoestellen 2027	0	0	0	260	0
Vervanging speeltoestellen Angerlo	35	0	0	0	0
Vervanging speeltoestellen Bloemenkamp	0	39	0	0	0
Vervanging speeltoestellen Lobith-Noord	0	0	10	20	0
Vervanging speeltoestellen Lobith-Zuid	0	19	6	0	0
Vervanging speeltoestellen Schrijvershoek	0	0	10	15	0
Totaal programma 5.	**2.344**	**2.258**	**1.169**	**557**	**0**

6. SOCIAAL DOMEIN

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden maatschappelijke ontwikkeling, jeugd, arbeidsparticipatie, leefbaarheid en wijkgericht werken, vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. Samen vormen deze beleidsvelden het sociaal domein. Voor het realiseren van de opgaven in het sociaal domein nemen we ook onderdelen uit de beleidsvelden sport, cultuur, veiligheid, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, gezondheid en onderwijs mee die bij andere programma's zijn ondergebracht.
Op 26 juni 2024 is de visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 vastgesteld. Dit document is gemaakt samen met input van onze inwoners, maatschappelijke partners, collega's, participatieraad, het college en gemeenteraad.
In de visie sociaal domein 2020 – 2023 lag de nadruk op financiële beheersbaarheid en haalbaarheid. Er was minder aandacht voor onder andere sociale verbinding, de invloed van leefstijl en het benutten van gemeenschapskracht. Nu willen we meer bouwen en ontwikkelen, met aandacht voor bestaanszekerheid en gelijke kansen voor iedereen. We gaan samen aan de slag met de huidige opgaven en vraagstukken in het sociaal domein, vanuit een andere houding. Daarbij houden we de drie kernwaarden van de gemeente Zevenaar voor ogen: samenwerking, resultaatgerichtheid en klantgerichtheid.

Onze visie:
"In de gemeente Zevenaar staan het sociale netwerk, gezondheid en leefbaarheid centraal. We werken aan de mogelijkheden voor iedereen om een eigen, zelfstandig en betekenisvol leven te leiden. Dit vanuit een stabiele (financiële) basis en gelijke kansen voor iedereen. In een prettige en gezonde leefomgeving. Met en voor elkaar. Zo maken we Zevenaar een nog fijnere plek om te wonen, werken en leven!"

Deze visie en integrale nota:
geven aan wat voor gemeente we willen zijn;
geven richting aan beleid en uitvoering binnen het sociaal domein;
sluiten aan op de woonzorgvisie, omgevingsvisie en onze visie op de dienstverlening.

Om het beleid en de uitvoering vorm te geven, hebben we zes bouwstenen beschreven. Dit zijn:
1. bestaanszekerheid;
2. sociale basis;
3. leefbaarheid;
4. gezondere leefstijl;
5. kansrijk en veilig opgroeien;
6. veerkrachtig ouder worden.

De concrete vertaling van alle doelen, keuzes en uitdagingen in de bouwstenen uiten zich in uitvoeringsplannen per bouwsteen. Bij de uitwerking houden we rekening met de volgende uitgangspunten:
- iedereen doet ertoe en is van waarde (inclusie);
- de mens staat centraal (positieve gezondheid);
- voorkomen is beter dan genezen (preventie);
- niet ieder probleem vraagt om een professional voor de oplossing (normaliseren);
- de kosten gaan soms voor de baten uit (investeren);
- we maken het mogelijk houding (we denken in oplossingen).

Wat willen we?
Wij willen dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Mensen die hier hulp bij nodig hebben ondersteunen we zo goed mogelijk. We richten ons op preventie: voorkomen is beter dan genezen. Als problemen eerder gesignaleerd worden, kan er op een laagdrempelige manier een oplossing gezocht worden. Voor werkzoekenden zetten we primair in op het vinden van passend werk.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen Jeugd

Landelijk gezien zijn een aantal ontwikkelingen van belang, waaronder de toename van jeugdzorg (die alsmaar oploopt), de keuze om de gesloten jeugdzorg af te bouwen en te werken naar kleinschaligheid, een tekort aan pleegouders, arbeidsmarktperikelen, jeugdzorgorganisaties die het (financieel) steeds moeilijker hebben. Het Rijk en de VNG werken samen met betrokken partijen aan een hervormingsagenda jeugd die zich richt op een beter en beheersbaar jeugdstelsel. De hervormingsagenda is vastgesteld in juni 2023. Er is landelijk een start gemaakt met de uitwerking hiervan. Ook regionaal en lokaal zijn we volop bezig om de doelen uit de agenda te realiseren. We werken in regionaal verband samen, en hebben ook op lokaal niveau de nodige zaken te doen hebben (zoals de ontwikkeling naar Sterke Lokale Teams etc.)
De gemeenteraad heeft juni 2024 de Visie en integrale nota Sociaal Domein 2024-2040 vastgesteld. Deze visie is de basis voor al ons beleid en hierin komen de principes uit de hervormingsagenda terug.
De regionale samenwerking rondom jeugdzorg bestaat uit een aantal gezamenlijke projecten. Zevenaar is actief betrokken bij de uitwerking van de plannen. Die richten zich onder andere op het terugdringen van jeugdzorg met verblijf en complexe scheidingen. Er is een regionale begroting opgesteld, waarbij de kosten over alle gemeenten verdeeld worden.
Daarnaast zien we bij alle vormen van jeugdhulp nog steeds wachtlijsten. Er is veel verloop van personeel bij de zorgaanbieders en het is moeilijk om personeel te vinden en te behouden.

Preventieve voorzieningen voor ouders en kinderen

We merken dat het aantal zorgvragen is toegenomen. We zien echter dat veel zorgvragen in een eerder stadium opgepakt zouden kunnen worden, waardoor zwaarder geïndiceerde zorg voorkomen kan worden. Deze zorgvragen kunnen bijvoorbeeld vanuit een voorliggende voorziening voor ouders opgepakt worden. Daarom willen we verder investeren in het voorliggende veld, zodat inwoners eerder en beter geholpen worden en het aantal (duurdere) zorgindicaties afneemt. Voorliggende voorzieningen zijn bijvoorbeeld het maatschappelijk werk op school, het jongerenwerk en bijeenkomsten voor ouders waarin ze handvatten krijgen voor de opvoeding en tips en handvatten aan elkaar geven. In 2025 geven we de gemeenteraad advies over voorliggende voorzieningen en het versterken van de sociale basis vanaf 2026. Onderdeel van dit advies is de mogelijke continuering van het maatschappelijk werk voor ouders en kinderen.

Ontwikkelingen maatschappelijke ondersteuning

We bieden inwoners de maatschappelijke ondersteuning die ze nodig hebben. Dat is, en blijft, het uitgangspunt. De vraag naar en de complexiteit in ondersteuning stijgt. Daardoor neemt de financiële druk om de Wmo 2015 binnen de begrote budgetten uit te voeren toe. Dit komt door allerlei ontwikkelingen. Vooral door aspecten waar we als gemeente niets aan kunnen doen zoals de overheveling van taken door het rijk, jurisprudentie die nadelig is voor gemeenten, stijgende tarieven (door o.a. krappe arbeidsmarkt) en vergrijzing van de samenleving. Een deel van de kostenstijging heeft te maken met zaken die wel, zij het lastig, te beïnvloeden zijn. Te denken valt aan: individualisering, (onterecht) claimen van ondersteuning, afname weerbaarheid, complexere samenleving en vraagstukken. Met de visie Sociaal Domein 2024-2040 en de woonzorgvisie 2024-2028 als grondslagen gaan we dit door middel van uitvoeringsplannen en het actualiseren van beleid en uitvoering beïnvloeden. Op deze wijze verwachten we dat we kostenreductie samen op kunnen laten gaan met het (blijven) bieden van maatschappelijke ondersteuning die nodig is.

Maatschappelijke ondersteuning en Welzijn

Zoals hierboven reeds aangegeven, wordt de druk op het systeem van zorg en ondersteuning steeds groter vanwege toenemende complexiteit, verzwaring van problematiek, verdere decentralisaties vanuit de rijksoverheid, kostenstijgingen en capaciteitsproblemen. Dit maakt de noodzaak voor een versterking van het voorliggende veld en sociale basis van de samenleving urgent. Door een sterke sociale basis kunnen inwoners meer zelf en vooral ook samen. Dan kunnen zorgprofessionals zich richten op die situaties die om specifieke deskundigheid vragen. De versterking van het voorliggend veld vraagt om investeringen in bestaande en/of nieuw op te zetten algemene voorzieningen, zoals maatschappelijk werk en opbouwwerk. Zo kunnen met kortdurende ondersteuning inwoners vaak weer verder en wordt erger voorkomen. Bij de uitwerking van de Visie Sociaal Domein 2024-2040 in uitvoeringsplannen, krijgt deze ontwikkeling vorm en inhoud. Daarbij maken we gebruik van en sluiten we aan bij de ontwikkelingen en mogelijkheden die we hebben via het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Daarbij zoeken we ook sterk de (sub)regionale verbinding.

Hervorming van de infrastructuur voor de arbeidsmarkt
Zevenaar geeft mede vorm aan de inrichting van de nieuwe infrastructuur voor de arbeidsmarkt, om de dienstverlening aan werkzoekenden, werkenden en werkgevers te versterken.
Hiermee kunnen we de kansen die de huidige krapte op de arbeidsmarkt biedt, benutten voor mensen die langs de lijn staan. Ook kan dit de druk op werkgevers in tekortsectoren verlichten.
In elke arbeidsmarktregio komt één gezamenlijk regionaal loket: het Werkcentrum. Zevenaar organiseert dit samen met de centrumgemeente en UWV. Werkzoekenden, werkenden en werkgevers kunnen bij het werkcentrum terecht voor brede dienstverlening door publieke en private partijen. Ook ontwikkelen we nieuwe gezamenlijke dienstverlening. Verder zetten we de dienstverlening van Werkgeversservicepunten, Leerwerkloketten, en de versterkte samenwerking zoals bij de Regionale Mobiliteitsteams voort in de Werkcentra.

Beschut Werk
Beschut werk is een dienstbetrekking in een beschutte omgeving onder aangepaste omstandigheden. Gemeenten ontvangen vanaf 2025 structureel meer middelen om invulling te geven aan deze taak. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 60.000,--, dat we zullen inzetten om meer mensen met een beschut werk indicatie te begeleiden naar een voor hen passende beschutte werkplek. Hiermee streven we zo dicht mogelijk bij de landelijk opgelegde doelstelling te komen. Voor 2024 is het streven 33 plekken voor Zevenaar. Momenteel hebben we hiervan een derde gerealiseerd.

Re-integratieverordening
De raad heeft in september van 2024 besloten over het al dan niet instemmen met de re-integratieverordening Participatiewet 2024.

Opvang Oekraïners
Zevenaar vangt op dit moment vluchtelingen uit Oekraïne op in vier gemeentelijke opvanglocaties. De oorlog in Oekraïne is nog niet voorbij en er is een groot tekort aan opvangplekken. De gemeente bekijkt steeds of de bestaande opvanglocaties verlengd kunnen worden of nieuwe locaties geopend worden. De taakstelling voor de opvang van de Oekraïners wordt verhoogd per 2025 naar 295. De opvang van de Oekraïners leidt tot een aantal uitdagingen. De druk op de voorzieningen zoals zorg, school en begeleiding bij mentale problemen is hoog. Veel Oekraïners zijn afhankelijk van tijdelijk en laaggeschoold werk. Samen met de uitvoeringspartners willen we hen begeleiden naar meer duurzaam werk wat ook een beroep doet op kennis en vaardigheden van de Oekraïner. De bijdrage van het Rijk voor de opvang van de Oekraïners is net voldoende om de opvang en begeleiding op een goede en menselijk manier te organiseren.

Asielopvang en huisvesting statushouders
De opgaven voor asielopvang en de huisvesting van statushouders zijn groot. De taakstelling die de gemeente krijgt voor het eerste halfjaar van 2025 wordt in het derde kwartaal bekend gemaakt door het rijk. Door de bredere ontwikkelingen in de politiek en de maatschappij is veel onduidelijk. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de financiering vanuit het rijk en daarmee de inzet van de gemeente op dit onderwerp. In 2025 zetten we onder andere in op het beter benutten van de bestaande woonvoorraad door samen met de woningcorporaties initiatieven op te zetten voor het huisvesten van statushouders. Hiervoor gebruiken we (deels) de reserve voor opvang en begeleiding vluchtelingen. In Q4 2024 neemt het college van burgemeester en wethouders ook een besluit over het inzetten op huisvesting van hervestigers. Hervestigers zijn uitgenodigde vluchtelingen die wegens hun persoonlijke omstandigheden zo snel mogelijk gehuisvest moeten worden en niet eerst in een AZC komen te wonen.

Inburgering
Op 1 januari start de implementatieperiode van de regionale inkoop van Zelfredzaamheids- en B1-leerroutes in de inburgering. Deze implementatie duurt naar verwachting zes maanden en vraagt extra inzet vanuit beleid en uitvoering. Er moet onder andere overgedragen worden van oude naar nieuwe aanbieders, contracten afgesloten worden met de nieuwe aanbieders en werkafspraken gemaakt worden. Voor de implementatieperiode is incidenteel € 40.000 nodig. In de nieuwe inkoop wordt de ondersteuning bij kinderopvang en het aanvragen van de kinderopvangtoeslagen losgekoppeld van de aanbieder. We zoeken naar een geschikte uitvoeringsorganisatie om dit met de inburgeringsplichtigen te doen. De aanvullende kosten hiervan dekken we uit het bestaande inburgeringsbudget. Daarnaast zetten we in op het starten van voor inburgering op het AZC. Dit betekent dat wanneer de statushouders aan de gemeente zijn gekoppeld,

maar er nog geen woning voor hen is gevonden, ze al wel beginnen met hun inburgering. Hiermee sturen we aan op een betere start en een snellere toeleiding naar werk.

Beleidskaders

- Notitie participatie, een kijk op de samenwerking tussen inwoners en gemeente 2018
- Convenant Schoolveiligheid (Financiële en inhoudelijke onderlegger: Samenwerkingsagenda Veilig en Zorgzaam Schoolklimaat)
- Radar-rapport behorende bij raadsvoorstel 'Toekomst uitvoering participatiewet' (vastgesteld: raad Rijnwaarden 27-6-2017 en raad Zevenaar 6-7-2017)
- Agenda werk en economie (april 2018)
- Bestuurlijke opdracht RSD 2024-2026
- Re-integratieverordening 2017
- Beleidsplan Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en Participatiewet 2020-2023 (2020)
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)
- Beleidsnota Armoede en Schuldhulpverlening (2019)
- Onderwijskansenbeleid 2020- 2023
- Uitvoeringsagenda Onderwijskansenbeleid 2020-2023
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Zevenaar 2024.
- Beleidsregels en Nadere regels Wmo 2022.
- Kadernota Samen aan Zet 2022 en verder (transformatie beschermd wonen naar beschermd thuis).
- Verordening jeugdhulp 2023 inclusief beleidsregels en nadere regels

WAT WILLEN WE?

6. Sociaal domein

Wij willen dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Mensen die hier hulp bij nodig hebben ondersteunen we zo goed mogelijk. We richten ons op preventie: voorkomen is beter dan genezen. Als problemen eerder gesignaleerd worden, kan er op een laagdrempelige manier een oplossing gezocht worden. Voor werkzoekenden zetten we primair in op het vinden van passend werk.

WAT DOEN WE?

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2025
Gemeenschappelijke regeling		
MGR Sociaal domein Centraal-Gelderland	Regionale samenwerking in het sociaal domein moet leiden tot kwalitatief goede en efficiënte dienstverlening aan de inwoners van de 11 deelnemende gemeenten. Daarbij is het lokale beleid leidend. De MGR is van en voor de samenwerkende gemeenten.	5.881
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	De vervoersorganisatie is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het	1.559

buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is en dat het vervoer een optimale aansluiting heeft op het openbaar-vervoer-netwerk.

BELEIDSINDICATOREN (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin					
	2022	5,00	4,00	4,50	4,00
Ons beleid is er op gericht om het aantal kinderen in armoede terug te dringen. Landelijk ligt het percentage kinderen dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen op 6%. In gemeente Zevenaar streven we naar een lager percentage dan het landelijke.					
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren					
	2022	1,00	2,00	1,10	1,00
Het percentage werkloze jongeren in de gemeente Zevenaar ligt iets hoger dan het Gelders gemiddelde. in Zevenaar en de arbeidsmarktregio wordt er actief ingezet op het voorkomen van jeugdwerkloosheid. Het jongerenloket van RSD de Liemers vormt een belangrijk instrument dat ingezet wordt om de jeugdwerkloosheid terug te dringen. daarnaast vormt de aanpak van jeugdwerkloosheid een onderdeel van de bestuurlijke opdracht aan de RSD. Ook geldt er een regionale aanpak jeugdwerkloosheid, hierin zijn vier lijnen vastgelegd waarlangs projecten starten en inspanningen worden verricht.					
Banen (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)					
	2023	830,60	707,50	720,00	725,00
Er heerst nog steeds krapte op de arbeidsmarkt, al is deze inmiddels wat afgekoeld. De krapte houdt verband met de lage werkloosheid. Ondanks de werkgelegenheid, blijft er onbenut arbeidspotentieel. Ons beleid is erop gericht de krapte te verminderen door extra inzet op onbenut arbeidspotentieel (o.a. mensen met een uitkering en mensen zonder uitkering (niet-uitkeringsgerechtigden).					
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo					
	2022		890,00	940,00	940,00
Ondanks het ontbreken van de meest recente cijfers van Gelderland is de verwachting dat het aantal cliënten met een maatwerkarrangement in Zevenaar nog steeds iets hoger dan het gemiddelde in Gelderland is. Dit past bij het beeld dat er veel aanvragen blijven komen bij de toegang. Er wordt gewerkt aan het verminderen van het aantal maatwerkarrangementen. Dit o.a. door ontwikkelen van (meer) voorzieningen in het voorliggende veld, meer aandacht naar positieve gezondheid en actualisatie van het Wmo beleid.					
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)					
	2022	1,00	1,00	0,80	0,80

Met de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming werken we toe naar een sterk lokaal team dat een nauwe samenwerking heeft met GI's en Veilig Thuis. Daarbij hebben we ons preventief jeugdbeleid voor jongeren uitgebreid met trajecten als Straatwerk, Halt in de Wijk en Iriszorg. De verwachting is dat dit alles een preventief effect zal hebben.

Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)

2023	1,00	1,30	1,00	1,00

We maken ons lokaal en regionaal sterk om te voorkomen dat er een jeugdbeschermingsmaatregel nodig is. Onder andere met de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming. Ook zetten we lokaal meer in op preventie en hebben we ons preventieve aanbod flink uitgebreid voor kinderen, jongeren en gezinnen. Als er toch een jeugdscheringmaatregel wordt uitgesproken door de kinderrechter, dan zorgen we dat deze zo goed mogelijk wordt uitgevoerd en er een nauwe samenwerking is tussen de Gecertificeerde Instelling, het lokaal team en het voorliggend veld, gericht op tijdelijk gedeelde regie en terug naar eigen regie waar dat kan en veilig is.

Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)

2023	15,80	14,20	12,40	12,40

We zien binnen onze gemeente een vrij stabiel beeld de afgelopen drie jaar van het percentage jongeren met jeugdhulp. Deze trend is ook zichtbaar bij de provincie en landelijk. Met de verdere inzet op versterking van de samenwerking met de JeugdPOH-GGZ, een investering op schoolmaatschappelijk werk, het preventieve aanbod in het voorliggend veld en het toewerken naar Sterke Lokale Teams hopen we deze koers vast te houden.

Jongeren met jeugdreclassering (% kinderen 12 tot 23 jaar)

2023	0,20	0,30	0,20	0,20

Het streven is om in ieder geval in de pas te blijven lopen met Gelderland. Omdat het om relatief weinig jongeren gaat, kan het percentage fluctueren.
Het voorkomen van een jeugdreclasseringsmaatregel is niet altijd haalbaar. Wel proberen we in samenwerking met onze netwerkpartners zoveel mogelijk in te zetten op preventieve hulp en ondersteuning aan jongeren en gezinnen. Denk bijvoorbeeld aan het preventieve aanbod HALT in de Wijk, waardoor er minder jongeren hoeven worden doorverwezen naar HALT. Als ook het preventieve aanbod van Iriszorg en Straatwerk. De ontwikkeling naar het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming waarbij de gemeente een sterk lokaal team heeft dat samenwerkt met een nog op te richten Regionaal Veiligheidsteam zal mogelijk een preventief effect hebben.

Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar)

2023	195,80	196,60	210,00	225,00

In december 2023 is de huidige bestuurlijke opdracht voor RSD de Liemers door de raad verstrekt. De opdracht richt zich voornamelijk op de doelgroep inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt, vaak met complexe problematiek of een langere bijstandsafhankelijkheid. Om deze groep mensen de groei naar een betaalde baan te kunnen laten maken, zal deelname aan passende re-integratietrajecten noodzakelijk zijn. De verwachting is dat het aantal re-integratievoorzieningen in de komende jaren zal toenemen.

Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)

2023	73,70	71,70	73,00	74,50

Het cijfer netto arbeidsparticipatie geeft aan hoeveel procent van de beroepsgeschikte bevolking daadwerkelijk een betaalde baan heeft. De gemeente Zevenaar scoort in de buurt van het cijfer van de provincie Gelderland. In de afgelopen paar jaren is wel sprake van een lichte stijging in de netto arbeidsparticipatie, gedeeltelijk ten gevolge van de bestuurlijke opdracht die door de raad aan RSD de Liemers is verstrekt. De huidige bestuurlijke opdracht, verstrekt in december 2023, is erop gericht om de potentiële beroepsbevolking zoveel mogelijk aan het werk te helpen en te houden. Specifiek ook de inwoners die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Hierdoor verwachten we, ondanks dat de inwoners die (nog) niet werkzaam zijn vaak complexe problematiek hebben, toch een lichte stijging in de netto arbeidsparticipatie.

Personen met een bijstandsuitkering van 18 jaar en ouder (aantal per 10.000 inwoners)

2023	289,70	246,80	255,00	260,00

RSD de Liemers is door de raad een bestuurlijke opdracht verstrekt waardoor de inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt begeleiding ontvangen om stappen richting werk te kunnen maken. De verwachting is dat hierdoor meer inwoners kunnen uitstromen naar de arbeidsmarkt. Gelijktijdig wordt een bestandsontwikkeling van +1,4% verwacht, hierdoor is de verwachting dat de personen met een bijstandsuitkering in de komende jaren licht zal stijgen.

6.1 Verruimen van de inkomensondersteuning voor meer bestaanszekerheid van inwoners

6.1.1 Bestendigen en versterken samenwerking armoedeplatform 2022-2026

We evalueren de aanpak van de bestrijding van armoede zoals beschreven in de beleidsnotitie armoede en schulden voor de periode 2019-2022. Ook laten we een minima-effectrapportage door het NIBUD uitvoeren, waarbij de financiële gevolgen van het synchroniseren van de inkomensgrens voor inwoners inzichtelijk wordt. Tevens zullen we het NIBUD vragen om inzichtelijk te maken voor welke huishoudtypen er mogelijk sprake is van een armoedeval. Daarnaast kijken we naar wat het verhogen van de inkomensgrens voor de inwoner aan welzijn en preventie oplevert. De uitkomsten van het NIBUD-onderzoek en van de beleidsevaluatie bespreken we met het armoedeplatform. De uitkomsten verwerken we in een nieuwe Beleidsnota armoede en schulden. Samenwerking met het armoedeplatform bestendigen en versterken we.

6.1.2 Wij synchroniseren waar mogelijk de inkomensgrenzen van minimaregelingen 2022-2024

De ambitie is om dezelfde inkomensgrens te gebruiken voor alle regelingen. Zo is het voor inwoners eenvoudiger te bepalen wanneer zij op welke hulp kunnen rekenen. De inkomensgrenzen voor de minimaregelingen zijn, op de individuele inkomenstoeslag (110%) en de collectieve zorgverzekering (140%, derde pakket) na, allemaal gesteld op 120%. We onderzoeken verdere synchronisatie van de inkomensgrenzen.

6.1.3 Wij breiden de aanpak vroegsignalering schulden uit en zetten in op doorontwikkeling hiervan 2022-2024

We willen nog meer inzetten op het in een vroeg stadium helpen van inwoners die financiële problemen ondervinden. Hiervoor richten wij ons op het doorontwikkelen en uitbreiden van de aanpak vroegsignalering schulden in de uitvoering door onze schuldhulpverleningsconsulenten. Nadere doelstellingen ten behoeve van vroegsignalering schulden werken we in de komende Beleidsnotitie armoede en schulden voor 2023 en verder uit.

6.2 Ondersteunen van inwoners door passende jeugd- en maatschappelijke zorg, hulp en ondersteuning aan te bieden

6.2.2 Wij bieden een herkenbare toegang tot het sociaal domein 2023-2025

De toegang tot het sociaal domein moet zowel fysiek, telefonisch als elektronisch te benaderen zijn. De inwoner met een ondersteuningsvraag kan rekenen op goede informatie en advies, kortdurende ondersteuning, verwerking van een hulpvraag, een beschikking en/of een doorverwijzing naar een ander loket, zoals het Centrum voor Indicatiestelling Zorg (CIZ) voor ondersteuning vanuit de Wet Langdurige Zorg of zorg op basis van de Zorgverzekeringswet (ZVW).
De komende jaren zetten wij in op het bieden van een integrale intake voor inwoners met ondersteuningsvragen. Daarbij kijken wij ook naar integrale dienstverlening. Ook voor andere professionals, die contact hebben met inwoners van de gemeente Zevenaar is de toegang tot hulp en ondersteuning een herkenbare en belangrijke partner. Voor inwoners die geen ondersteuningsvraag hebben (maar wel problemen kennen) en multi-probleem casussen bieden wij een integrale aanpak van de vraagstukken.

6.2.3 Wij verbeteren de afspraken en sturen op het aantal contracten met (regionale) aanbieders van jeugdzorg en wmo 2022-2026

De kwaliteit van de zorg aan onze jeugdigen monitoren we continu door middel van cliëntervaringsonderzoeken, accountantsgesprekken en controle op doelmatigheid, rechtmatigheid en kwaliteit. In de aanbestedingstrajecten hebben wij altijd aandacht voor de kwaliteit van de zorg. Voor wat betreft contracten met jeugdhulpaanbieders en Wmo-zorgaanbieders sluiten we aan bij de regionaal aangestuurde inkooptrajecten van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland. Bij iedere inkoopronde sturen wij op het afsluiten van langer lopende contracten en het verminderen van het aantal aanbieders.

6.2.4 Wij werken efficiënt en eenvoudig in het sociaal domein 2022-2026

Binnen het sociaal domein willen we werken vanuit vertrouwen met minder regeldruk en betere efficiëntie. We hebben de ambitie om een betere balans tussen uitgaven en daadwerkelijke zorg te realiseren en minder geld te besteden aan administratieve taken. Met eenvoudig werken willen we geld besparen, aangezien onnodige regels en processen geld kosten. Door te vertrouwen op onze professionals binnen het sociaal domein is er minder verantwoording en administratie nodig.

6.2.5 Wij stellen een verbeterplan doelgroepenvervoer op 2023-2025

Ons doelgroepenvervoer willen we verbeteren. Dit betreft niet zozeer de huidige functie, het wagenpark of de dienstverlening van de BVO-DRAN, maar onze werkwijze en instroombeheersing. We stellen een verbeterplan op en werken in de periode 2023-2025 onder meer aan alternatieven om de instroom te beperken of om te buigen door inzet van voorliggende voorzieningen.

6.2.6 Wij volgen de landelijke (financiële) ontwikkelingen rondom jeugdzorg 2022-2026

Sinds de invoering van de Jeugdwet (2015) is jeugdzorg voortdurend in ontwikkel. Wij nemen actief deel aan relevante regionale overleggen (via de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland) en blijven op de hoogte van de ontwikkelingen en oefenen waar mogelijk invloed uit.
Wij volgen de ontwikkelingen via de VNG nauwgezet. Verder volgen wij ook de landelijke ontwikkelingen op het gebied van innovatie. Best–practices nemen we (indien mogelijk) over in Zevenaar.

6.4 Stimuleren van de deelname van meer inwoners aan het arbeidsproces

6.4.1 Wij willen een passende uitvoering van de Participatiewet 2022-2025

We houden meer rekening met de menselijke maat bij de uitvoering van de Participatiewet, bijvoorbeeld door het aanpakken van hardheden en knelpunten bij de uitvoering van de Participatiewet. Daarbij hebben we tevens aandacht voor de vorm van onze handhaving.

6.4.2 Wij heroverwegen de bezuinigingen in het maatschappelijke veld 2023-2024

De effectiviteit van een aantal preventieve voorzieningen in het sociaal domein die de afgelopen jaren zijn wegbezuinigd onderzoeken en herzien we waar nodig. Het gaat hier om een heroverweging van bezuinigingen op sociaal raadsliedenwerk, volwasseneneducatie (Caleidoz) en mantelzorgondersteuning (zie ook 6.3.1).

6.4.3 Wij experimenteren met de regels voor werkzoekenden voor het verkrijgen van een baan en de regels voor vrijwilligerswerk 2022-2024

Vrijwilligerswerk kan werkzoekenden helpen bij het vinden van een baan en draagt bij aan het voorkomen van eenzaamheid. We willen soepeler omgaan met de regels voor vrijwilligerswerk voor werkzoekenden. Ook met andere regels voor werkzoekenden willen we experimenteren om de kans op het vinden van een passende baan te vergroten.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	13.690	16.017	16.705	17.121	17.121
1e voortgangsrapportage 2024	7.241	1.891	1.986	1.951	1.951
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-822	-2.997	184	303	303
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totale baten tot de begroting	**20.109**	**14.911**	**18.875**	**19.375**	**19.375**
Mutaties in deze begroting (baten)					
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze begroting	**20.109**	**14.911**	**18.875**	**19.375**	**19.375**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	72.477	73.730	74.056	74.501	74.501
1e voortgangsrapportage 2024	10.582	6.473	6.582	6.582	6.582
Kadernota 2025	0	-977	-997	-1.024	-929
2e voortgangsrapportage 2024	165	-1.449	451	451	451
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	865	869	862	870
Totale lasten tot de begroting	**83.225**	**78.642**	**80.961**	**81.372**	**81.476**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
1. Autonome ontwikkelingen	0	**-110**	-110	-110	-332

Bijdrage Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - module WgSW	0	0	0	0	-222
Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	0	-110	-110	-110	-110
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**-850**	-78	-2	65
Actualisatie budget integratie-uitkering Participatie - beschut werk	0	60	62	63	65
Budgetmutatie beschermd wonen	0	-284	0	0	0
Budgetmutatie dienstverlening SW (Sociale Werkvoorziening) 2026-2028	0	0	-140	-65	0
Budgetmutatie implementatie regionale inkoop leerroutes Wet inburgering	0	40	0	0	0
Budgetmutatie jeugdhulp	0	-380	0	0	0
Budgetmutatie uitvoeringskosten sociaal domein	0	-287	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**-960**	**-188**	**-112**	**-267**
Totale lasten in deze begroting	**83.225**	**77.682**	**80.773**	**81.261**	**81.209**
Resultaat voor bestemming	**-63.116**	**-62.771**	**-61.898**	**-61.886**	**-61.834**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	24	24	24	24	24
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	985	100	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	1.009	**124**	24	24	24
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	230	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	230	**0**	0	0	0
Saldo reserve mutaties	**779**	**124**	**24**	**24**	**24**
Resultaat na bestemming	**-62.337**	**-62.647**	**-61.874**	**-61.861**	**-61.809**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Hieronder vindt u een overzicht met de financiële toelichtingen van mutaties in de exploitatie die in bovenstaande tabel zijn opgenomen. Alleen zijn bij de toelichtingen de baten en lasten gesaldeerd.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Bijdrage Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - module WgSW	**0**	**0**	**0**	**222**

In de meerjarenbegroting 2025-2028 wordt rekening gehouden met de jaarlijkse gemiddelde uitstroom van SW-medewerkers voor de module WgSW van 5%. In de jaren 2025 t/m 2027 is met de jaarlijkse dalende lasten rekening gehouden. De lagere lasten voor het jaar 2028 t.o.v. 2027 bedragen € 222.000.

Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	**110**	**110**	**110**	**110**

Naar aanleiding van de binnengekomen zienswijzen van de deelnemende gemeenten heeft het DB in afstemming het AB besloten om de concept primaire begroting 2025 van de MGR SDCG voorafgaand aan de definitieve vaststelling op 5 september 2024 te herijken. De bijgestelde bedragen zijn verwerkt op de budgetten van de diverse modules op programma 4 (Onderwijs) en 6 (Sociaal domein). Per saldo een structureel voordeel van € 117.000 ten opzichte van de bedragen opgenomen in de kadernota 2025-2028.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budget integratie-uitkering Participatie - beschut werk	**-60**	**-62**	**-63**	**-65**

Beschut werk is een dienstbetrekking in een beschutte omgeving onder aangepaste omstandigheden. Gemeenten ontvangen via de meicirculaire 2024 structureel meer middelen om invulling te geven aan deze taak. Landelijk is hiervoor met ingang van 2024 € 23,1 miljoen beschikbaar. Het bedrag loopt jaarlijks op tot 2048 naar € 65,3 miljoen. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 60.000 in 2025. Het bedrag wordt jaarlijks verhoogd.

Budgetmutatie beschermd wonen	**284**	**0**	**0**	**0**

In de begroting 2025 zijn middelen opgenomen in het kader van beschermd wonen (€ 283.500). Gelet op de ontwikkelingen, verschuiving ingangsdatum beschermd wonen naar 1-1-2026 en de regionale afspraken, hoeven we dit bedrag dit jaar niet in te zetten. Daarom ramen wij in totaal € 283.500 af.

Budgetmutatie dienstverlening SW (Sociale Werkvoorziening) 2026-2028	**0**	**140**	**65**	**0**

Voor de continuering van de dienstverlening SW c.q. het materieel werkgeverschap SW door Scalabor voor de periode 2026-2028 dient de regeling, behorende bij het Aanwijzingsbesluit (versie 19 november 2021) geactualiseerd te worden. Aan Scalabor is gevraagd een voorstel uit te werken dat gebaseerd is op de afspraken die voor de periode 2023-2025 opgenomen zijn in de regeling, behorend bij het Aanwijzingsbesluit. Daarmee wordt uitgegaan van de huidige prestatie-indicatoren en richt de vraag zich met name op de prijsstelling. Scalabor is gevraagd te komen met een basistarief voor de SW-dienstverlening en daarnaast voorstellen te doen hoe dit basistarief, door andere activiteiten/dienstverlening en partnerschap, zo laag mogelijk kan worden. De ramingen in de meerjarenbegroting zijn aangepast aan het door Scalabor uitgewerkte voorstel. Per saldo is dit een voordeel in de jaren 2026 en 2027 van respectievelijk € 140.000 en € 65.000.

Budgetmutatie implementatie regionale inkoop leerroutes Wet inburgering	**-40**	**0**	**0**	**0**

Op 1 januari 2025 start de implementatieperiode van de regionale inkoop van Z- en B1-leerroutes t.b.v. uitvoering van de Wet inburgering. Deze implementatie duurt naar verwachting zes maanden en vraagt om inzet van extra formatie (beleid en uitvoering). Er moet onder andere overgedragen worden van oude naar nieuwe aanbieders, contracten afgesloten worden met de nieuwe aanbieders en werkafspraken gemaakt worden. Hiervoor is in 2025 een incidenteel bedrag nodig van € 40.000.

Budgetmutatie jeugdhulp	**380**	**0**	**0**	**0**

Om kinderen zoveel mogelijk thuis op te laten groeien investeren Rijk, gemeenten en aanbieders in de af- en ombouw van residentiële jeugdhulp en het creëren van alternatieven. Ingezet wordt op kleinschalige vormen van opvang. Er moet nog veel gebeuren en er zijn nog veel onzekerheden. Wel verwachten wij als gevolg van deze ombouw een bedrag op verblijfskosten te kunnen besparen van € 380.000. In afwachting van landelijke ontwikkelingen en keuzes in de regio boeken wij deze besparing in voor 2025. Wij volgen de kostenontwikkeling om te kijken of deze ook de komende jaren ingeboekt kan worden in samenhang met overige ontwikkelingen in het kader van de hervormingsagenda jeugd.

Budgetmutatie uitvoeringskosten sociaal domein	**287**	**0**	**0**	**0**

In de begroting is een bedrag opgenomen voor 2025 voor uitvoeringskosten voortkomend uit de vorige visie. In de huidige visie sociaal domein hebben wij geen concreet bestedingsdoel opgenomen. Dit komt nog in de uitvoeringsplannen 2025-2028 met SMART doelstellingen die momenteel uitgewerkt worden. Daarom schrappen wij dit bedrag voor 2025 in de begroting. Dit levert een voordeel op van € 286.500.

Totaal mutaties	**960**	**188**	**112**	**267**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6.944	6.779	1.616	1.576	1.576	1.576
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	368	325	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	12.029	12.570	12.634	12.634	12.634	12.634
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	6	5	5	5	5	5
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	459	430	657	661	661	661
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	31	0	0	1.400	1.400	1.400
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	162	0	0	0	0	0
6.811	Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	2.600	3.100	3.100
Totaal Baten		**19.999**	**20.109**	**14.911**	**18.875**	**19.375**	**19.375**
Lasten							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	14.274	16.530	6.972	6.501	6.548	6.602

6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	198	387	392	392	392	392
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	29	25	230	230	230	230
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	925	940	373	660	660	660
6.3	Inkomensregelingen	20.622	19.973	19.253	19.253	19.603	19.603
6.4	WSW en beschut werk	5.184	5.375	5.396	5.010	4.864	4.709
6.5	Arbeidsparticipatie	3.227	3.836	4.073	4.073	3.726	3.726
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.165	2.227	3.107	3.164	3.181	3.192
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	6.453	7.161	7.846	8.030	8.043	8.043
6.712	Begeleiding (WMO)	3.942	4.400	4.845	4.974	4.988	4.988
6.713	Dagbesteding (WMO)	98	65	437	437	437	437
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	5	5	5	5	5
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	2.636	3.193	140	140	140	140
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	6.568	6.947	11.178	11.206	11.246	11.284
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	209	315	319	319	319	319
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	923	950	31	31	31	31
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.452	2.795	10.151	10.531	10.531	10.531
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	4.318	6.050	50	50	50	50
6.791	PGB WMO	125	238	462	462	462	462
6.792	PGB Jeugd	228	306	309	309	309	309
6.811	Beschermd wonen (WMO)	40	229	-85	2.799	3.299	3.299
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	5	5	5	5	5
6.821	Jeugdbescherming	798	1.099	1.471	1.471	1.471	1.471
6.822	Jeugdreclassering	114	175	285	285	285	285
6.91	Coördinatie en beleid WMO	0	0	271	271	271	271
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	168	168	168	168
Totaal Lasten		**75.526**	**83.225**	**77.682**	**80.773**	**81.261**	**81.209**
Saldo							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-7.330	-9.750	-5.356	-4.925	-4.972	-5.026
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-198	-387	-392	-392	-392	-392
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-29	-25	-230	-230	-230	-230
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-557	-615	-373	-660	-660	-660
6.3	Inkomensregelingen	-8.592	-7.403	-6.619	-6.619	-6.969	-6.969

6.4	WSW en beschut werk	-5.184	-5.375	-5.396	-5.010	-4.864	-4.709
6.5	Arbeidsparticipatie	-3.227	-3.836	-4.073	-4.073	-3.726	-3.726
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-2.159	-2.222	-3.102	-3.159	-3.176	-3.187
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-5.994	-6.731	-7.189	-7.369	-7.382	-7.382
6.712	Begeleiding (WMO)	-3.942	-4.400	-4.845	-4.974	-4.988	-4.988
6.713	Dagbesteding (WMO)	-98	-65	-437	-437	-437	-437
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	-5	-5	-5	-5	-5
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-2.636	-3.193	-140	-140	-140	-140
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-6.537	-6.947	-11.178	-9.806	-9.846	-9.884
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-209	-315	-319	-319	-319	-319
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-923	-950	-31	-31	-31	-31
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.290	-2.795	-10.151	-10.531	-10.531	-10.531
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-4.318	-6.050	-50	-50	-50	-50
6.791	PGB WMO	-125	-238	-462	-462	-462	-462
6.792	PGB Jeugd	-228	-306	-309	-309	-309	-309
6.811	Beschermd wonen (WMO)	-40	-229	85	-199	-199	-199
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	-5	-5	-5	-5	-5
6.821	Jeugdbescherming	-798	-1.099	-1.471	-1.471	-1.471	-1.471
6.822	Jeugdreclassering	-114	-175	-285	-285	-285	-285
6.91	Coördinatie en beleid WMO	0	0	-271	-271	-271	-271
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	-168	-168	-168	-168
Begrotingsresultaat voor bestemming		**-55.527**	**-63.116**	**-62.771**	**-61.898**	**-61.886**	**-61.834**
0.10	Mutaties reserves						
	Onttrekkingen	462	1.009	124	24	24	24
	Toevoegingen	34	230	0	0	0	0
Totaal Mutaties reserves		**428**	**779**	**124**	**24**	**24**	**24**
Begrotingsresultaat na bestemming		**-55.099**	**-62.337**	**-62.647**	**-61.874**	**-61.861**	**-61.809**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 6.Sociaal domein					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	100	0	0	0
Totaal programma 6		**100**	**0**	**0**	**0**

Reserves

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9010	Uitvoeringskosten TOZO	202	202	202	202	202

Deze reserve heeft als doel om de uitvoeringskosten van de TOZO regeling zelfstandig ondernemers te egaliseren.

Onttrekking Er is geen onttrekking in 2023 geweest en de verwachting is dat ook in 2024 en 2025 de middelen van de bestemmingsreserve niet nodig zijn. De RSD de Liemers, belast met de uitvoering, beschikt m.i.v. 2020 over een bestemmingsreserve voor dekking van de uitvoeringskosten voor de deelnemende gemeenten. Hiervoor is destijds een deel van de van het rijk ontvangen middelen voor uitvoeringskosten ingezet. Voor het resterende deel van de uitvoeringskosten voor Zevenaar is een eigen bestemmingsreserve gevormd. De reserve bij de RSD is in vooralsnog toereikend voor dekking van de uitvoeringskosten.

9060	Tijdelijk energiefonds (voorheen noodfonds)	1.929	1.304	1.304	1.304	1.304

De raad heeft besloten om een noodfonds in te stellen om de toegenomen betalingsproblemen en financiële kwetsbaarheid van huishoudens te voorkomen als gevolg van hoge energiekosten en inflatie. Hiervoor is deze bestemmingsreserve gecreëerd.

9073	Opvang en begeleiding Oekraïners	0	100	0	0	0

Deze bestemmingsreserve is bedoeld voor activiteiten op het gebied van opvang en begeleiding van vluchtelingen. Hiermee werken we ook aan de taakstelling voor statushouders en geven we vorm aan het deelwonen, we trainen de woonvaardigheden en kunnen extra taallessen organiseren.

Onttrekking Voor 2024 (€ 130.000) en 2025 (€ 100.000) zijn uitgaven geraamd met als dekking deze bestemmingsreserve. Het gaat om extra taallessen, woningaanpassingen voor grote gezinnen, beter benutten van de woningvoorraad, training woonvaardigheden en de ondersteuning van dorpsinitiatieven.

Totaal bestemmingsreserves	**2.131**	**1.606**	**1.506**	**1.506**	**1.506**

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	Separaat	Investeringsbedragen (x € 1.000)				
	voorstel	2024	2025	2026	2027	2028
Aankoop pand Stationsplein 4 Zevenaar	NEE	1.676	0	0	0	0
Grond Dorpsstraat 33 Angerlo	NEE	203	0	0	0	0
Grond Stationsplein 4 Zevenaar	NEE	50	0	0	0	0
Totaal programma 6.		**1.929**	**0**	**0**	**0**	**0**

7. VOLKSGEZONDHEID EN DUURZAAMHEID

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden volksgezondheid, milieu en duurzaamheid. Volksgezondheid richt zich op een gezonde leefomgeving en leefstijl. Milieu richt zich op de onderdelen lucht, geluid, bodem, externe veiligheid en duurzaamheid (klimaat).
Over duurzaamheid/klimaat zijn in het Nationaal Klimaatakkoord afspraken gemaakt waarbij de uitvoering bij de gemeenten is belegd. De aanpak en invulling van Zevenaar is onderverdeeld in de 'resultaten': energietransitie, warmtetransitie, circulaire economie/fairtrade gemeente en klimaatadaptatie.

Wat willen we?
Wij willen een bijdrage leveren aan een gezonder Zevenaar. Dit bereiken we door meer dan een goede gezondheidszorg alleen. De omgeving waarin we leven is ook belangrijk om ons geestelijk en lichamelijk fit te voelen. We werken ook aan een duurzame samenleving. Zo borgen we de toekomstbestendigheid en leefbaarheid van de samenleving voor onze toekomstige generaties.

Ontwikkelingen
Soortenmanagementplan
Het overkoepelende doel van het opstellen van een soortenmanagementplan is een gebiedsgerichte ontheffing aanvragen. Voor het opstellen van het soortenmanagementplan is een ecologisch onderzoek nodig. Uit dit onderzoek kan blijken dat er beschermde soorten voorkomen. Om ontheffing te krijgen van het bevoegd gezag moeten compenserende en mitigerende maatregelen getroffen worden. Duidelijkheid over de additionele financiële middelen die voor de compenserende en mitigerende maatregelen nodig zijn volgt later (verwachting tweede helft 2025).

Volksgezondheid
Voor de gemeente is het prioriteit dat de inwoners zoveel mogelijk en zo lang mogelijk gezond blijven. Dat betekent namelijk dat het goed gaat met hun welzijn en dat zij zo lang mogelijk mee kunnen blijven doen in de maatschappij. Preventie van gezondheidsproblemen draagt daaraan bij en de GGD (onderdeel van VGGM) is de uitvoeringsorganisatie hiervoor. Het is belangrijk dat onze GGD de taken voor onze inwoners goed kan blijven uitvoeren de komende jaren. Om de basis op orde te krijgen voor de Jeugdgezondheidszorg en Algemene Publieke Gezondheidszorg is in 2023 en 2024 een financiële impuls gegeven in de organisatie. In 2024 is planvorming ontwikkeld voor een toekomstbestendige GGD, waarin de uitvoering van de taken voor de algemene gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg versterkt wordt. De gevolgen van besluitvorming worden in de gemeentelijke begroting verwerkt.

Beleidskaders
- Milieubeleidsplan 2013-2030 Zevenaar
- Beleidsvisie Externe Veiligheid 2012 Zevenaar
- Nota Bodembeheer 2011 Zevenaar
- Geluidbeleid 2008 Zevenaar
- Geluidbeleid Rijnwaarden
- Watertakenplan de Liemers 2022-2026 (2022)
- Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (DPRA) (2022)
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022-2032 (2022)
- Beheerplan water en riolering (2022)
- Beheerplan begraafplaatsen (2022)
- Visie en integrale nota sociaal domein 2024-2040 (2024)

WAT WILLEN WE?

7. Volksgezondheid en milieu

Wij willen een bijdrage leveren aan een gezonder Zevenaar. Dit bereiken we door meer dan een goede gezondheidszorg alleen. De omgeving waarin we leven is ook belangrijk om ons geestelijk en lichamelijk fit te voelen. We werken ook aan een duurzame samenleving. Zo borgen we de toekomstbestendigheid en leefbaarheid van de samenleving voor onze toekomstige generaties.

WAT DOEN WE?

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2025
Gemeenschappelijke regeling		
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	Uitvoering van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.	889
Reinigingsdienst de Liemers (RDL)	RDL zorgt voor de uitvoering van een groot deel van de afvalinzameling en -verwerking, een basistaak van de gemeente.	2.400

BELEIDSINDICATOREN (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Omvang huishoudelijke restafval (kg/inwoner)					
	2022	95,00	97,00	91,00	91,00
	In 2022 was de hoeveelheid aan huis opgehaald restafval 97 kg per inwoner. In 2023 verwachten wij een daling naar 91 kg vanwege de invoering van diftar bij hoogbouw halverwege het jaar. Daarna kan alleen nieuw beleid leiden tot een verdere vermindering. Daartoe wordt in 2024 een nieuw afvalstoffen- en grondstoffenplan opgesteld.				
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit (%)					
	2022	29,00	31,40		
	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.				

7.1 Verbeteren van de volksgezondheid in Zevenaar

7.1.1 Wij optimaliseren de aanwezigheid van AED's in wijken en dorpen 2022-2025

Er zijn in de afgelopen periode al de nodige AED's geplaatst in wijken en dorpen. We beoordelen in de komende periode of er nog aanvulling gewenst is en hoe we het beheer borgen. We onderzoeken een subsidieregeling, met name voor opleidingen. Crowdfunding en andere vormen van financiering willen we aanmoedigen.

7.1.2 Wij werken aan verbetering van aanrijdtijden van ambulancezorg 2022-2025

Met de VGGM blijven we in overleg om de aanrijdtijden van ambulance spoedritten te verbeteren in een aantal kernen. Daarbij houden we rekening met ontwikkelingen in de ambulancezorg, infrastructurele werken en positionering van de ambulanceposten in de regio.

7.1.3 Wij versterken de ondersteuning van (aanstaande) ouders en bieden van passende hulp aan kwetsbare (aanstaande) ouders 2023-2025

Ook al in de fase voor de geboorte van een kind ondersteunen we kwetsbare (aanstaande) ouders. Hierbij sluiten we sinds 2020 aan bij het landelijke project Kansrijke Start voor alle kinderen. Binnen dit kader bieden we de doelgroep laagdrempelige ondersteuning thuis met initiatieven als Voorzorg en Nazorg voor kwetsbare (aanstaande) ouders en Sterk Ouderschap voor ouders die vragen om een steuntje in de rug. We willen dit aanbod uitbreiden met o.a. groepsbijeenkomsten voor aanstaande jonge ouders. Dit is wat de doelgroep zelf als wens heeft aangegeven. De inzet kan een preventieve werking hebben op de lange termijn.

7.1.4 Wij zetten ons in voor behoud van de ziekenhuiszorg in ziekenhuis Rijnstate Zevenaar 2022-2025

Ziekenhuis Rijnstate Zevenaar blijft behouden voor Zevenaar en omgeving. Met handhaving van het huidige aanbod van zorg onderzoeken we mogelijkheden voor toevoeging van versterkende (specialistische) functies voor gezondheidszorg op deze locatie, bijvoorbeeld geriatrische voorzieningen.

7.2 Inzetten voor uitsluitend gebruik van duurzame vormen van energie

7.2.1 Wij stimuleren maatschappelijke discussie, bewustwording en voorlichting over de energietransitie 2023-2026

Samen met onze inwoners en bedrijven staan we voor de opgave energietransitie. Dat willen we bereiken door ons in te zetten op het besparen van het energieverbruik en op een overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame vormen van energie. Wij geven ruimte aan initiatieven uit de samenleving, die een bijdrage leveren aan de energietransitie. We willen in dialoog met inwoners en andere betrokkenen samen een koers uit stippelen hoe Zevenaar in 2050 CO_2 neutraal is. Samen met onze inwoners gaan we op zoek naar de beste alternatieve energiebronnen voor Zevenaar en op welke locaties deze het best gerealiseerd kunnen worden. Via het energieloket, energiecoaches en campagnes als Kids groen en duurzaam, energiebesparing woningvoorraad en door middel van informatievoorziening aan bedrijven (samen met de ODRA) zorgen we voor de nodige bewustwording en gedragsverandering.

7.2.2 Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed 2025-2026

De CO_2-Prestatieladder zetten we in om als organisatie op de onderdelen energie inkoop, mobiliteit en eigen vastgoed (gemeentehuis, Turmac Cultuurfabriek en de gemeentewerf) 100% CO_2-neutraal zijn.

7.2.3 Wij werken in de regio samen aan de regionale energiestrategie 2023-e.v.

Via de Groene Metropoolregio dragen wij bij aan de totstandkoming van een Regionale Energie Strategie (RES). Het RES moet de energietransitie, het overschakelen van fossiele energie naar duurzame energie, mogelijk maken.
Dit gebeurt bijvoorbeeld via zonnevelden, windturbines of warmte uit de bodem. De gezamenlijke ambitie en de zoekgebieden voor duurzame opwek zijn in het RES 1.0 besluit vastgelegd. Verder is de basis gelegd voor de Regionale Structuur Warmte.

Naast duurzaamheid is ook het ruimtelijk aspect van belang. De regio werkt onder andere via een plan Milieueffectrapportage (MER) aan de onderbouwing van de keuzes, die in de RES 2.0 moeten worden gemaakt.

7.2.4 Wij zetten in op energiebesparing 2023-2026

De energierekening wordt voor iedereen hoger, de noodzaak en urgentie van de energie- en warmtetransitie is en wordt belangrijker. Daarom moet iedereen mee kunnen doen. We maken slim gebruik van landelijke regelingen en subsidietrajecten. Kennis en kunde worden zoveel mogelijk gedeeld via bestaande platforms/kanalen (zoals het energieloket en energiecoaches). Deelname aan landelijke subsidieregelingen biedt de mogelijkheid van subsidie voor kleine energiebesparende maatregelen. Die deelname zetten wij voort. Ook onze eigen subsidieregeling voor toekomstbestendig wonen blijven we inzetten voor het stimuleren van energiebesparende maatregelen.

7.2.5 Wij verruimen de laadinfrastructuur voor elektrische auto's 2022-2026

Via een laadvisie willen we aangeven hoe Zevenaar een bijdrage kan leveren aan de totstandkoming van een landelijk dekkend netwerk laadpalen. Wij sluiten daarbij aan op de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL), opgesteld door provincie, gemeenten, marktpartijen en netbeheerders. Wij werken daarvoor samen in de Samenwerkingsregio Oost.

7.3 Werken aan een aardgasvrij Zevenaar in 2050

7.3.1 Wij voeren de plannen van de Warmtevisie uit 2023-2026

Het Nationaal Klimaatakkoord heeft de regie van de warmtetransitie bij de gemeenten neergelegd, om te komen tot alternatieven voor aardgas als warmtebron. In Zevenaar moeten ongeveer 20.000 woningen aardgas vrij worden, waarbij betaalbaarheid en betrouwbaarheid belangrijke uitgangspunten zijn. Dit hebben we vastgelegd in de Warmtetransitievisie (vastgesteld 2019).

De planning om het proces in de wijken en dorpen van Zevenaar te starten om aardgas vrij te worden is vanwege financiële afwegingen bij de kadernota 2020-2023 getemporiseerd. Er is afgesproken dat vanaf 2023 de verdere uitrol versneld opgepakt gaat worden. De planning wordt daarvoor geactualiseerd. In 2023 starten we de uitvoering van de warmtevisie. Daarin staat de aanpak van het energiezuiniger en aardgasvrij maken van de woningen in de gemeente Zevenaar. Per kern dorp, wijk of en buurt wordt bekeken welke de meest logische alternatieven voor aardgas zouden kunnen zijn en wanneer. Er wordt een termijn van 2 jaar ingepland voor overleg en planvorming met de bewoners.

In Angerlo is al een pilot voor de warmtetransitie opgestart. Het opgestelde plan, vastgesteld door de gemeenteraad op 29 september 2021, vormt de basis voor een uitvoeringsplan. Voor het opstellen daarvan wordt gewerkt door alle betrokken partijen (bewoners, woningcorporatie, netbeheerder en gemeente) samen in de Programma Organisatie Angerlo. De ervaringen en uitkomsten van deze pilot zijn waarschijnlijk goed bruikbaar voor de uitrol over rest van de gemeente.

7.3.2 Wij zetten in op een warmtenet en het gebruik van restwarmte 2023-2026

Met de woningbouwcorporaties en de provincie onderzoekt de gemeente de mogelijkheden van een warmtenet voor de stad Zevenaar. Daarvoor is in 2020 een plan opgesteld. De onderzoeksresultaten geven aanleiding over te gaan tot een intentieovereenkomst (einde 2022) en vervolgens toe te werken naar een samenwerkingsovereenkomst (2023) met als doel de aanleg van een warmtenet.
Verder vindt een onderzoek plaatst naar de mogelijkheden van het door trekken van dit warmtenet naar Didam (gemeente Montferland).

Op het Gelders Eiland is een businesscase in ontwikkeling voor het gebruik van de restwarmte van de steenfabriek in Spijk. De provincie, de gemeente en andere partijen dragen ook bij in de kosten van dit onderzoek.

7.4 Werken aan een volledig circulaire economie in 2050

7.4.1 Wij zetten ons in voor het keurmerk Fairtrade gemeente 2023-2026

Met de werkgroep Fairtrade gemeente Zevenaar zetten we ons in om het keurmerk Fairtrade gemeente te verwerven. De voorbereidingen zijn nagenoeg afgerond. Naar verwachting kan het keurmerk nog in 2022 worden aangevraagd en vindt toekenning plaats in 2023. Dat is een eerste stap naar verantwoord inkopen tegen een eerlijke prijs.

7.4.2 Wij werken aan de opgave circulaire economie, ook via de Groene Metropoolregio 2023-2025

Een circulaire economie is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen. Het vormt een gesloten kringloop, waarin producten en grondstoffen hun waarde behouden. Zevenaar heeft als doelstelling in 2030 50% en 2050 100% circulair te zijn. Via een routekaart circulaire economie zetten we routes uit om dat doel te bereiken.
Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. Wij nemen deel aan de opgave circulaire regio van de Groene Metropoolregio 2023-2025. Via deze regionale samenwerking bevorderen we circulaire opdrachtgeverschap en inkoop in de grond-, weg en waterbouw.

7.4.3 Wij vernieuwen het afvalbeleid 2024-2025

Het plaatsen van ondergrondse containers voor restafval bij hoogbouw is het laatste grote onderdeel van de harmonisatie van het afvalbeleid. Ook het nieuwe aanbiedstation op 7Poort nadert zijn voltooiing. In 2023 kunnen we de effecten van deze ontwikkelingen op het afvalaanbod en de afvalscheiding in kaart brengen. Mede op basis daarvan moet de gemeente brengen we in beeld hoe we verder willen met het afvalbeleid in de toekomst, welke doelen wij nastreven en welke middelen hiervoor nodig zijn. Hierna volgt actualisatie van het afvalstoffenbeleid. Wij moeten daarnaast bepalen hoe wij in overleg met de gemeente Montferland gevolg willen geven aan het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de Reinigingsdienst De Liemers (RDL).

7.5 Voorbereiden op klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor wateroverlast, hitte, verdroging en overstroming

7.5.1 Wij nemen maatregelen ter voorkoming van wateroverlast en droogte 2023-2026

Het klimaat verandert en daar moeten wij op inspelen. Wij hebben samen met de gemeenten Westervoort, Duiven en het Waterschap Rijn en IJssel het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie in de Liemers vastgesteld. Hierin is het beperken en voorkomen van wateroverlast en droogte ten gevolge van klimaatverandering geregeld. Het beperken en voorkomen van hittestress is hierin nog niet geregeld.

In het uitvoeringsplan is gekozen voor het scenario, waarin is gezocht naar zoveel mogelijk samenloop met andere ingrepen en aanpakken binnen gemeente Zevenaar. Maatregelen die worden getroffen in het kader van klimaatadaptatie dragen vaak ook bij aan andere doelen. De kosten van de klimaatmaatregelen worden gedekt uit het watertakenplan.

7.6 Verbeteren van de luchtkwaliteit

7.6.1 Wij onderzoeken de mogelijkheden van verbeteren van de luchtkwaliteit 2023-2024

Een goede luchtkwaliteit is belangrijk voor een gezonder en langer leven, met meer kwaliteit. Inzetten op het verbeteren van de luchtkwaliteit is daarom essentieel. We onderzoeken mogelijkheden voor subsidie of cofinanciering voor projecten die hiertoe bijdragen.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	11.090	11.056	11.075	10.831	11.167
1e voortgangsrapportage 2024	-262	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	30	-9	9	9	9
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	113	113	113	113
Totale baten tot de begroting	**10.858**	**11.160**	**11.197**	**10.953**	**11.289**
Mutaties in deze begroting (baten)					
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**628**	654	654	654
Actualisatie budgetten afval 2025	0	497	523	523	523
Straatreiniging van RDL naar gemeente	0	131	131	131	131
Totaal gemuteerde baten	**0**	**628**	**654**	**654**	**654**
Totale baten in deze begroting	**10.858**	**11.788**	**11.851**	**11.607**	**11.943**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	14.521	14.145	13.507	13.454	13.789
1e voortgangsrapportage 2024	-27	203	15	15	15
Kadernota 2025	0	198	198	198	198
2e voortgangsrapportage 2024	-847	708	20	4	56
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	118	243	-142	432
Totale lasten tot de begroting	**13.647**	**15.371**	**13.983**	**13.528**	**14.489**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**500**	526	526	526
Actualisatie budgetten afval 2025	0	457	483	483	483
Straatreiniging van RDL naar gemeente	0	43	43	43	43
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**500**	**526**	**526**	**526**
Totale lasten in deze begroting	**13.647**	**15.871**	**14.509**	**14.054**	**15.015**
Resultaat voor bestemming	**-2.789**	**-4.083**	**-2.658**	**-2.447**	**-3.072**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	562	812	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	229	188	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0

2e voortgangsrapportage 2024	-206	212	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	586	**1.211**	0	0	0
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	92	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	92	**0**	0	0	0
Saldo reserve mutaties	**494**	**1.211**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-2.296**	**-2.872**	**-2.658**	**-2.447**	**-3.072**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Hieronder vindt u een overzicht met de financiële toelichtingen van mutaties in de exploitatie die in bovenstaande tabel zijn opgenomen. Alleen zijn bij de toelichtingen de baten en lasten gesaldeerd.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budgetten afval 2025	**40**	**40**	**40**	**40**

In 2025 hebben we te maken met diverse kostenstijgingen en -dalingen binnen de gemeente en de RDL. Per saldo stijgen de totale kosten als gevolg van de hieronder genoemde wijzigingen binnen de gemeente en de RDL in 2024 met € 497.000 en vanaf 2025 met € 523.000. Dit verrekenen wij binnen de afvalstoffenheffing en is daarmee budgettair neutraal. Door bovengenoemde kostenstijging stijgt het tarief van de afvalstoffenheffing.
Binnen de RDL zijn de kosten voor afvalinzameling, en hiermee onze bijdrage aan de RDL, fors hoger. Op nagenoeg alle onderdelen is sprake van stijging van personele- en materiële kosten als gevolg van cao stijging en bijvoorbeeld brandstofkosten. Bij het aanbiedstation zijn de kosten van bepaalde afvalstromen zoals grof huishoudelijk afval, hout en klein chemisch afval fors gestegen. De tonnages betaald afval zijn sinds het openen van het nieuwe aanbiedstation gedaald, waardoor de kosten per saldo hoger uitvallen. Daarnaast zijn de rente- en afschrijvingskosten vanaf 2025 volledig in de begroting opgenomen. Bij PMD zijn aanvullende kosten gemaakt in verband met extra inzet op arbo-omstandigheden. Bij papier en karton in verband met gestegen kosten inhuur derden.
Binnen de gemeente zijn met name de loonkosten gestegen die voor een deel worden doorbelast aan de RDL. De kostendaling wordt met name veroorzaakt door de lagere brandstofkosten mede als gevolg van de overdracht van het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland.

Straatreiniging van RDL naar gemeente	**88**	**88**	**88**	**88**

Als gevolg van het besluit raadsvoorstel 'Begroting RDL 2025' vindt met ingang van 2025 overdracht plaats van het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland. Hiermee komt de bijdrage van de gemeente Zevenaar aan de RDL te vervallen. Deze wijziging leidt tot een structureel voordeel van € 434.000 vanaf 2025. Dit voordeel valt weg door nadelen die ontstaan als gevolg van personele kosten, zichtbaar in programma 0 en bij de doorbelasting naar wegen, niet zichtbaar in programma 2. De doorbelasting naar afval en riool wordt verrekend met de afvalstoffen- en de rioolheffing en is budgettair neutraal.
Een nadere uitwerking van de begrote ureninzet op de veegtaken, de kosten van de veegmachine(s) en -trucks moet nog plaatsvinden.

Totaal mutaties	**128**	**128**	**128**	**128**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
7.1	Volksgezondheid	210	0	0	0	0	0
7.2	Riolering	4.879	4.955	5.196	5.263	5.029	5.365
7.3	Afval	4.376	4.940	5.645	5.656	5.646	5.646
7.4	Milieubeheer	475	828	812	797	797	797
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	133	135	135	135	135	135
Totaal Baten		**10.073**	**10.858**	**11.788**	**11.851**	**11.607**	**11.943**
Lasten							
7.1	Volksgezondheid	1.969	2.198	2.335	2.335	2.335	2.335
7.2	Riolering	4.004	4.094	4.219	4.480	3.987	4.926
7.3	Afval	3.861	4.344	4.842	4.860	4.835	4.842
7.4	Milieubeheer	1.885	2.699	4.140	2.496	2.563	2.575
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	293	312	334	337	334	336
Totaal Lasten		**12.011**	**13.647**	**15.871**	**14.509**	**14.054**	**15.015**
Saldo							
7.1	Volksgezondheid	-1.759	-2.198	-2.335	-2.335	-2.335	-2.335
7.2	Riolering	875	860	977	783	1.042	439
7.3	Afval	515	596	803	796	811	804
7.4	Milieubeheer	-1.409	-1.871	-3.328	-1.699	-1.765	-1.778
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-160	-177	-200	-203	-200	-202
Begrotingsresultaat voor bestemming		**-1.938**	**-2.789**	**-4.083**	**-2.658**	**-2.447**	**-3.072**
0.10	Mutaties reserves						
	Onttrekkingen	426	586	1.211	0	0	0
	Toevoegingen	0	92	0	0	0	0

Totaal Mutaties reserves	**426**	**494**	**1.211**	**0**	**0**	**0**
Begrotingsresultaat na bestemming	**-1.511**	**-2.296**	**-2.872**	**-2.658**	**-2.447**	**-3.072**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 7. Volksgezondheid en duurzaamheid					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	1.212	0	0	0
Lasten					
Duurzaamheid	Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2023-2025	1.212	0	0	0
Opstellen gemeentebreed SMP	Voor het opstellen van een gemeentebreed SMP (ecologisch onderzoek) zijn eenmalig middelen beschikbaar gesteld.	300	0	0	0
Totaal programma 7		**-300**	**0**	**0**	**0**

In het hoofdstuk 'Financiën' wordt in het 'overzicht incidentele baten en lasten' een nadere toelichting gegeven met betrekking tot de incidentele lasten.

Reserves

Bestemmingsreserves

9017	Afval	463	429	429	429	429

De reserve afval is bedoeld voor efficiency voor- en nadelen en voor hogere/lagere opbrengsten afval. Hierdoor blijven de middelen die oorspronkelijk bedoeld zijn voor afval ook beschikbaar voor afval.

Toevoeging In 2025 verwachten we geen storting in de reserve.

Onttrekking In 2023 hebben we een negatief resultaat behaald van € 163.000. Dit is onder meer veroorzaakt door hogere kosten voor afvalverwerking en inzamelkosten. Bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2024 is besloten € 126.000 van de reserve afval in te zetten.

9018	Riolering	581	414	414	414	414

De reserve riolering is bedoeld voor efficiency voor- en nadelen en voor hogere/lagere opbrengsten riolering. Hierdoor blijven de middelen die oorspronkelijk bedoeld zijn voor riolering ook beschikbaar voor riolering.

Toevoeging In 2025 verwachten we geen storting in de reserve riolering.

Onttrekking In 2023 hebben we een negatief resultaat behaald hetgeen onttrokken is aan de reserve. De stand van de reserve riolering overschrijdt de bovengrens van € 500.000 die we in de nota reserves en voorzieningen hebben opgenomen. Bij een dergelijke overschrijding passen we de tarieven hierop aan. Bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2024 is besloten € 160.000 van de reserve afval in te zetten en wordt een bedrag van € 160.000 aan de reserve onttrokken.

9054	Duurzaamheid	1.459	1.256	44	44	44

Voor de duurzaamheidsprojecten is een bedrag beschikbaar gesteld vanuit de algemene reserve. Deze zal de komende jaren worden benut voor de ontwikkeling op het gebied van warmte- en energietransitie.

Onttrekking Het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid heeft een looptijd tot en met 2025. Het is de verwachting dat de reserve eind 2025 grotendeels uitgeput is.

Totaal bestemmingsreserves	**2.502**	**2.099**	**887**	**887**	**887**

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten (stand per 1 januari)						**(Bedragen x € 1.000)**
Nummer	**Naam**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
9066	Rioolcombi (kolkenzuiger)	0	360	320	280	240
Totaal bestemmingsreserves afschrijvingslasten		**0**	**360**	**320**	**280**	**240**

Voorzieningen

Voorzieningen (stand per 1 januari)						**(Bedragen x € 1.000)**
Nummer	**Naam**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
8009	Begraafplaatsen	96	77	58	62	66

Deze voorziening is gevormd voor het egaliseren van meerjarige periodieke onderhoudskosten. Het onderhoud aan de begraafplaatsen is opgenomen in het beheerplan begraafplaatsen.

In 2022 hebben we het beheerplan begraafplaatsen geactualiseerd. De jaarlijkse storting is conform dit plan.

De onttrekking aan de voorziening hebben we geraamd op basis van het beheerplan begraafplaatsen (2022).

8010	Riolering	5.276	5.253	5.264	5.184	4.749

Deze voorziening riolering waarborgt dat bijdragen van de burger voor riolering specifiek beschikbaar blijven voor riolering.

Het gedeelte in het tarief rioolheffing dat bestemd is voor de vervangingsinvesteringen aan het rioolstelsel wordt jaarlijks gedoteerd aan de voorziening vervangingsinvesteringen riolering.

De voorziening wordt ingezet voor groot onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen op basis van het watertakenplan 2022-2026.

Totaal voorzieningen	**5.372**	**5.330**	**5.322**	**5.246**	**4.815**

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	Separaat	Investeringsbedrag (x € 1.000)				
	voorstel	2024	2025	2026	2027	2028
18 containers voor luiers en incontinentiemat		0	110	0	0	0
Bloemenkamp vernieuwen rioolstelsel		300	1.716	0	0	0
Duikers (in buitengebied in beeld en herstellen)		23	0	0	0	0
Gemalen bouwkundig 2023		21	0	0	0	0
Gemalen bouwkundig 2024		246	0	0	0	0
Gemalen bouwkundig 2025		0	109	0	0	0
Gemalen mechanisch/elektrisch en IBA's 2023		357	0	0	0	0
Gemalen mechanisch/elektrisch en IBA's 2024		234	170	170	0	0
Gemalen mechanisch/elektrisch en IBA's 2025		0	148	31	0	0
Glascontainers		6	0	0	0	0
Invest. duurzaamheidsmaatregelen eigen org. 2024		345	0	0	0	0
Invest. duurzaamheidsmaatregelen eigen org. 2025		0	400	0	0	0
Invest. duurzaamheidsmaatregelen eigen org. 2026		0	0	400	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen 2026		0	0	32	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen Angerlo		59	0	0	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen Bloemenkamp		74	250	0	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen Lobith-Noord		0	0	25	40	0
Klimaatadaptieve maatregelen Lobith-Zuid		0	98	33	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen plein Didamsestraat		108	75	100	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen Schrijvershoek		0	0	25	27	0
Klimaatadaptieve maatregelen Zevenaar		107	25	150	0	0
Kop van Tolkamer: vernieuwen rioolstelsel etc.		38	165	0	0	0
Lathum (Koestraat): vernieuwen rioolstelsel etc.		31	80	0	0	0
Lobith-Noord: vernieuwen riool-stelsel etc.		785	1.818	3.151	3.500	0
Marktplein Lobith-Zuid: vernieuwen riool-stelsel		1.067	375	152	0	0
Methen en Heerenmäten: vrijverval riool		0	200	0	0	0
Minigemalen 2024		86	0	0	0	0
Minigemalen 2025		125	0	0	0	0
Minigemalen 2026		0	0	67	0	0
Ondergrondse restafvalcontainers		25	0	0	0	0
Pannerden vernieuwen rioolstelsel		140	500	0	0	0
Renovatie 2024		218	0	0	0	0

Renovatie 2025	0	250	0	0	0
Renovatie 2026	0	0	250	0	0
Revitalisering Giesbeek	73	164	0	0	0
Schrijvershoek vernieuwen rioolstelsel	464	500	1.425	2.000	0
Servicewagen 2e ploeg begraven (nw)	86	0	0	0	0
Verbetering riolering Angerlo (rioolvervanging)	393	0	0	0	0
Verv bouwkundig deel gemalen Methen en Heerenmäte	100	39	0	0	0
Vervangen oeverbeschoeiing 2024	15	35	0	0	0
Vervangen oeverbeschoeiing 2025	0	100	0	0	0
Vervangen oeverbeschoeiing 2026	0	0	50	0	0
Vervangen Toyota Auris Milieu (472)	35	0	0	0	0
Zwanenwaay: Vernieuwen rioolstelsel	132	0	0	0	0
Totaal programma 7.	**5.693**	**7.327**	**6.061**	**5.567**	**0**

8. VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

ALGEMEEN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden ruimtelijke ordening, grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) en wonen.

Wat willen we?
We maken gewenste ontwikkelingen mogelijk en bevorderen de ruimtelijke kwaliteit en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Hierbij respecteren wij het landschap en de natuur- en cultuurhistorische waarden. We zetten de veranderopgave van de Omgevingswet in voor een andere manier van werken binnen het fysieke domein. We vinden dat er voor iedereen een geschikte woning moet zijn en dat onze inwoners prettig moeten kunnen wonen in een veilige en schone omgeving.

Ontwikkelingen
Woningbouw Ontwikkeling
Binnen het kader van de ruimtelijke (regionale) opgave en ontwikkelingen wordt momenteel onderzoek verricht naar de mogelijke toekomstige uitbreiding van de gemeente Zevenaar, met aandacht voor aspecten zoals wonen, werken, infrastructuur, recreatie, natuur en energietransitie. Het is van essentieel belang om deze ontwikkelingen te integreren in de omgevingsvisie, zodat de verschillende ruimteclaims effectief op elkaar kunnen worden afgestemd. Een doelgerichte afstemming zal niet alleen bijdragen aan een aansluitende ruimtelijke planning, maar ook een positieve impact hebben op de aanpak van sociaal-maatschappelijke vraagstukken.

Wet goed verhuurderschap (arbeidsmigranten)
Vanaf 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap ingegaan. Met de invoering van deze wet gelden er aanvullende regels voor verhuur van woonruimte en voor verhuur van verblijfsruimte aan arbeidsmigranten. De kern van deze wetgeving is de introductie van een algemene landelijke norm voor goed verhuurderschap. Vanaf 1 januari 2024 heeft de gemeente een meldpunt goed verhuurderschap waar inwoners een melding van ongewenst gedrag van verhuurders kunnen indienen. Bijvoorbeeld wanneer inwoners vinden dat de verhuurder oneerlijke kosten rekent, discrimineert of bedreigt. Het is niet nodig voor de gemeente Zevenaar om een vergunningsstelsel in te zetten voor huurders en/of arbeidsmigranten.

Ontwikkeling Woningmarkt
De ambitie voor de woningbouw is het toevoegen van 150 tot 200 woningen per jaar. Tot nu toe zijn er 56 woningen in 2024 opgeleverd en wij verwachten dit jaar meer dan 150 woningen op te leveren. De komende jaren streven wij erna om het aantal afgesproken woningen te blijven realiseren. Wel met de kanttekening dat het een lastige markt is en blijft vanwege een aantal complicerende ontwikkelingen op de woningmarkt. Zoals de bekende problemen met betrekking tot hoge bouw- en materiaalkosten, gebrek aan personeel, beperking van de leencapaciteit van kopers en de beschikbaarheid van energie. De gemeente heeft wel geïnvesteerd in de ontbrekende grondposities door een meer situationeel grondbeleid te gaan voeren door actief gronden voor toekomstige woningbouwontwikkelingen aan te kopen. Dit alles met als doel om meer regie te kunnen voeren op de woningbouwproductie.

Uitvoering Omgevingswet
De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 brengt de nodige veranderingen met zich mee. U bent hierover als raad al diverse malen geïnformeerd. De invoering van de wet heeft ook de nodige financiële consequenties. De kosten voor de voorbereiding zijn voldoende afgedekt met middelen die beschikbaar zijn gesteld uit de algemene reserve. De implementatie van de Omgevingswet leidt ook tot structurele effecten. Deze zullen echter pas op middel tot lange termijn zichtbaar worden en zijn o.a. afhankelijk van keuzes die nog gemaakt moeten worden (bijvoorbeeld over het omgevingsplan globaal of gedetailleerd of het overnemen van de zogenaamde bruidsschat). Het bedrag dat nu in de begroting is opgenomen is een raming gebaseerd op een door VNG in marktpartijen ontwikkelt effectenmodel. De praktijk moet de komende jaren uitwijzen of het nu opgenomen bedrag volstaat.

Een van de wettelijke verplichtingen uit de Omgevingswet is dat de gemeente uiterlijk 2032 beschikt over een gemeentebreed Omgevingsplan. In het omgevingsplan worden alle regels voor de fysieke leefomgeving gebundeld. Om aan deze wettelijke verplichting te voldoen, is gestart met een pilot voor het deelgebied Angerlo. De vaststelling door de raad is voorzien in het 1e halfjaar van 2025.

Beleidskaders

- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)
- Woonzorgvisie Zevenaar 2024-2028
- Plan Woningbouw (2022)
- Nota grondbeleid Zevenaar 2021
- Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2.0 (2023)
- Nota vastgoedbeleid
- Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024
- Toets- en afwegingskader grootschalige duurzame energieopwekking (zon en wind)
- Integraal accommodatieplan 2020-2040 (IAP)

WAT WILLEN WE?

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

We maken gewenste ontwikkelingen mogelijk en bevorderen de ruimtelijke kwaliteit en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Hierbij respecteren wij het landschap en de natuur- en cultuurhistorische waarden. We zetten de veranderopgave van de Omgevingswet in voor een andere manier van werken binnen het fysieke domein. We vinden dat er voor iedereen een geschikte woning moet zijn en dat onze inwoners prettig moeten kunnen wonen in een veilige en schone omgeving.

WAT DOEN WE?

BELEIDSINDICATOREN (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Demografische druk (%)					
	2024	74,30	80,10	80,10	80,10
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)					
	2023	876,00	812,00	772,00	772,00
	Deze indicator betreft het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing). Het is een zo goed mogelijke inschatting op een bepaald moment. Hierdoor kan de uitkomst (licht) afwijken van andere publicaties. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid en voor de OZB hanteren we de inflatiecorrectie.				
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)					
	2023	938,00	913,00	870,00	870,00
	De indicator heeft betrekking op het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing).				

Het is een zo goed mogelijke inschatting op een bepaald moment. Hierdoor kan de uitkomst (licht) afwijken van andere publicaties. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid en voor de OZB hanteren we de inflatiecorrectie.

Gemiddelde WOZ-waarde (per € 1.000)

2024	380,00	320,00	340,00	405,00

De ontwikkeling van de woningmarkt wordt conform landelijke cijfers als volgt ingeschat:

2023 --> 2024 +6%
2024 --> 2025 +6%
2025 --> 2026 +6%
2026 --> 2027 +6%
2027 --> 2028 +6%

Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)

2023	9,60	2,70	9,50	9,30

In de afgelopen drie jaar zijn er meer dan 500 woningen gebouwd en opgeleverd in de gemeente Zevenaar. De vraag naar woningen blijft hoog en daarom blijven wij inzetten op realisatie en versnelling van de opgave de komende jaren. We streven ernaar om jaarlijks 200 woningen toe te voegen, met als uiteindelijk doel een continue bouwstroom van 150 tot 200 woningen per jaar. Dit blijft echter wel lastig door en aantal complicerende ontwikkelingen op de woningmarkt.

8.1 Zorgen voor een geschikte woning voor iedereen

8.1.2 Wij zetten een doorstroommakelaar in — 2023-2026

Een doorstroommakelaar adviseert inwoners (op eigen verzoek) over welke woonsituatie het beste bij hen past. We vragen hiervoor bij een provincie een bijdrage aan vanuit de Verhuiscoachregeling.

8.1.3 Wij maken jaarlijks prestatieafspraken met woningcorporaties — 2023-e.v.

In de prestatieafspraken met de woningcorporaties zetten we in op het toevoegen van sociale huurwoningen (30% van de toegevoegde woningvoorraad) en middeldure huurwoningen. Daarnaast zetten we in op verduurzaming bij bestaande woningen en bespreken we de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de corporaties.
In de raamovereenkomst met de corporaties is 25% sociale huur opgenomen, deze passen we aan naar 30%. Wij hebben geen beleid op middeldure woningen, dit is ook niet opgenomen in woonvisies. Dat gaan we nu wel doen. Hiervoor is het nodig om de woonvisies te actualiseren. Daarin gaan we opnieuw de definitie bepalen van wat we betaalbaar vinden, rekening houdend met de huidige marktsituatie en prijsontwikkeling. Daarbij kijken we ook naar instrumenten zoals erfpacht en startersleningen.

8.1.4 Wij stellen een woningbouwplan voor een continue bouwstroom op en geven uitvoering aan dit plan — 2022-2026

In dit plan staat aangegeven welke woningbouw (nieuwbouw) op welke locaties de komende jaren plaatsvindt. Dit plan is afgestemd op de woningbouwbehoefte.
Wij streven naar een continue bouwstroom door het toevoegen van 150-200 woningen per jaar. Wij kijken naar mogelijkheden om woningen sneller te realiseren. Bouwen met nieuwe technieken, bijvoorbeeld fabrieksmatig (prefab) en alternatieve materialen zoals hout, bieden kansen voor versnelling van de realisatietijd. Daarnaast bekijken we hoe wij het proces nog effectiever kunnen inrichten.
Voor leegkomende of leegstaande gebouwen bekijken we of deze een nieuwe functie kunnen krijgen, bij voorkeur wonen. We gaan hiervoor het gesprek aan met eigenaren van leegstaande objecten om te kijken of deze zich lenen voor functieverandering. Dit kan het geval zijn voor individuele objecten maar ook voor een

groter gebied dat om herstructurering vraagt. Als het om ons eigen vastgoed gaat zetten we in op een combinatie van maatschappelijke functies en wonen.
Er moet voldoende capaciteit zijn om goed uitvoering te kunnen geven aan de ambitieuze bouwopgaven (meer bouwen, strakke vergunningverlening) en om uitvoering te kunnen geven aan de Omgevingswet (o.a. kortere procedures, participatie, integrale besluitvorming).

8.2 Uitvoeren van de Omgevingswet en ruimtelijke projecten

8.2.1 Wij nemen deel aan de Groene Metropool Regio: opgave Groene Groeiregio 2023-2025

Regionale samenwerking is belangrijk om doelstellingen te behalen die wij niet op lokale schaal kunnen bereiken. In de regio geven we uitvoering aan twee speerpunten:

- Wonen in balans: Versnellen van de woningbouw (uitvoering Woondeal).
- Leefomgeving: Verbinden van de ruimtelijke opgaven (Opstellen verstedelijkingsstrategie en het ondertekenen van het verstedelijkingsakkoord).

8.2.2 Wij geven uitvoering aan de Omgevingswet 2022-2026

Naar verwachting treedt op 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking. Of dat ook de definitieve datum is, zal in oktober blijken. Belangrijk is namelijk dat de ICT-problemen verholpen zijn. De implementatie van de Omgevingswet heeft een structureel effect op de gemeente als organisatie (groeiende, krimpende en veranderende capaciteit, legesopbrengsten, vervallen taken en nieuwe taken). Daarbij biedt de stelselwijziging veel decentrale beleidsruimte (keuzevrijheid) die effect gaat hebben op de organisatie en de financiën. De VNG heeft in samenwerking met een aantal gemeenten het Structureel Effectenmodel Omgevingswet ontwikkeld. Aan de hand van dit model zijn de structurele effecten van de Omgevingswet in beeld gebracht. Omdat er nog inhoudelijke beleidskeuzes gemaakt moeten worden is uitgegaan van een aantal aannames over o.a. vroegtijdige participatie, overname van de zogenaamde bruidsschat en de opzet van de nieuwe omgevingsplannen (globaal of gedetailleerd). De beschikbaar gestelde budgetten voor de invoering van de Omgevingswet zijn deels nog beschikbaar voor de transitiefase, maar behoeven wellicht nog aanvulling.

De Omgevingswet vereist het vaststellen van een omgevingsvisie en 1 omgevingsplan voor het gehele grondgebied van de gemeente. Bij het opstellen van de omgevingsvisie en het omgevingsplan onderzoeken we ook de mogelijkheden voor welstandsvrij bouwen en houden we de taakstelling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit tegen het licht. Ook verkennen we of (gedeelten van) werklocaties te transformeren zijn naar woongebieden.

8.2.3 Wij intensiveren participatie bij ruimtelijke plannen en wonen 2022-2026

Inwoners betrekken we meer en op het juiste moment bij de ruimtelijke ordening en wonen o.a. bij gebiedsgericht werken, omgevingsvisie en bouwplannen. Dit sluit aan op het nog op te stellen gemeentebrede participatiebeleid. Voor het toetsen van initiatieven werken wij met de omgevingstafel. Een omgevingstafel is een overlegstructuur waarbij een initiatief voor een ruimtelijk project vanuit verschillende invalshoeken (o.a. ruimtelijk, wonen, natuur, milieu, fysieke en sociale leefomgeving) wordt bekeken en beoordeeld. Deze is nog zeer intern gericht, maar gaan we uitbreiden en meer naar buiten richten.
Wij kijken kritisch naar het idee van de conceptaanvraag zoals wij deze momenteel hanteren. We toetsen in een vroeg stadium (idee fase) het initiatief op kansrijkheid. Hierdoor geven we wooninitiatieven van inwoners en ontwikkelaars meer kans en we kunnen sneller besluiten. Ook voorkomen we hiermee dat een initiatiefnemer veel voorbereidingskosten moet maken. Bij het herinrichten van een wijk, zetten we in op wijkgericht werken.

8.2.4 Wij werken samen met partners aan de realisering van het Rivierklimaatpark 2022-e.v.

Op basis van de samenwerkingsovereenkomst die in oktober 2020 gesloten is met de gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort, het waterschap Rijn en IJssel, de provincie Gelderland, de staat der Nederlanden en Natuurmonumenten nemen we in 2022 een besluit over toezegging van financiën voor de uitvoering van maatregelen in het Rivierklimaatpark. Van de gemeente Zevenaar wordt een bijdrage verwacht voor

- Het verbeteren (verkeersveiliger maken) van de Marsweg.
- De opwaardering van de entrees van het gebied.
- Een algemene kwaliteitsimpuls.
- De aanleg van struinroutes.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	6.350	7.119	6.504	49.033	49.033
1e voortgangsrapportage 2024	2.095	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	-4.859	-7.375	-4.791	-13.064	-46.210
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	11	11	11	11
Totale baten tot de begroting	**3.586**	**-245**	**1.724**	**35.980**	**2.834**
Mutaties in deze begroting (baten)					
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Totaal gemuteerde baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale baten in deze begroting	**3.586**	**-245**	**1.724**	**35.980**	**2.834**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	9.830	9.627	8.757	51.267	51.342
1e voortgangsrapportage 2024	2.735	-56	-56	-56	-53
Kadernota 2025	0	-49	-49	-49	-9
2e voortgangsrapportage 2024	-3.799	-7.137	-4.553	-12.928	-46.149
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	150	158	127	177
Totale lasten tot de begroting	**8.766**	**2.536**	**4.258**	**38.361**	**5.308**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
1. Autonome ontwikkelingen	0	**0**	0	0	0
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	0	0	0	0	0
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**53**	23	23	23
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	0	23	23	23	23
Budgetmutatie advieskosten bestemmingsplannen	0	30	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**53**	**23**	**23**	**23**

Totale lasten in deze begroting	**8.766**	**2.588**	**4.280**	**38.384**	**5.331**
Resultaat voor bestemming	**-5.180**	**-2.833**	**-2.556**	**-2.404**	**-2.496**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	1.025	500	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	525	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	414	102	102	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	1.965	**602**	102	0	0
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	0	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	0	**0**	0	0	0
Saldo reserve mutaties	**1.965**	**602**	**102**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-3.215**	**-2.231**	**-2.454**	**-2.404**	**-2.496**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Hieronder vindt u een overzicht met de financiële toelichtingen van mutaties in de exploitatie die in bovenstaande tabel zijn opgenomen. Alleen zijn bij de toelichtingen de baten en lasten gesaldeerd.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	**0**	**0**	**0**	**0**

Als gevolg van de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2024 en de gewijzigde rekenrente wordt de doorbelasting van rente aan grondexploitaties aangepast. Door het gewijzigde meerjarenverloop van de boekwaarde wordt in 2025 en 2028 minder rente toegerekend aan de grondexploitaties. Dit betekent een nadeel voor het begrotingssaldo. In 2026 en 2027 is dit andersom. Voor 2025 wordt in totaal een nadeel verwacht van € 207.000, in 2026 een voordeel van € 305.000, in 2027 een voordeel van € 504.000 en in 2028 een nadeel van € 94.000.

2. Actualisatie bestaand beleid				
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	**-23**	**-23**	**-23**	**-23**

In 2024 is grondexploitatie Businesspark 7Poort II geopend. Dit zorgt ervoor dat aan deze grondexploitatie salaris- en overheadkosten kunnen worden toegerekend. Dit heeft een positief effect op de meerjarenbegroting. Daarnaast is naar verwachting minder capaciteit nodig voor grondexploitatie Waaijakkers en deelgrondexploitaties binnen complex Zevenaar-Oost wonen. Dit heeft een negatief effect op de meerjarenbegroting. Per saldo een structureel voordeel vanaf 2024 aflopend van € 114.000 naar € 91.000.

Budgetmutatie advieskosten bestemmingsplannen	**-30**	**0**	**0**	**0**

Nog voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 moest nog een aantal (paraplu) bestemmingsplannen worden opgesteld en beoordeeld. Het was de verwachting dat dit in 2023 zou plaatsvinden. Voor 3 parapluplannen is dit niet gehaald waardoor het budget is vrijgevallen ten gunste van het rekeningresultaat. Nu wordt dit in 2025 opgepakt. De extra advieskosten hiervoor in 2025 bedragen € 30.000.

Totaal mutaties	**-53**	**-23**	**-23**	**-23**

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
8.1	Ruimte en leefomgeving	109	83	23	23	23	23
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	5.879	2.422	-1.230	739	34.995	1.849
8.3	Wonen en bouwen	1.535	1.081	962	962	962	962
Totaal Baten		**7.523**	**3.586**	**-245**	**1.724**	**35.980**	**2.834**
Lasten							
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.242	2.044	967	937	937	1.006
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	5.232	2.905	-1.435	788	35.018	1.896
8.3	Wonen en bouwen	2.357	3.817	3.056	2.556	2.429	2.429
Totaal Lasten		**8.830**	**8.766**	**2.588**	**4.280**	**38.384**	**5.331**
Saldo							
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.133	-1.961	-944	-914	-914	-982
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	647	-483	205	-48	-23	-47
8.3	Wonen en bouwen	-822	-2.736	-2.094	-1.594	-1.467	-1.467
Begrotingsresultaat voor bestemming		**-1.308**	**-5.180**	**-2.833**	**-2.556**	**-2.404**	**-2.496**
0.10	Mutaties reserves						
	Onttrekkingen	189	1.965	602	102	0	0

Toevoegingen	38	0	0	0	0	0
Totaal Mutaties reserves	**151**	**1.965**	**602**	**102**	**0**	**0**
Begrotingsresultaat na bestemming	**-1.157**	**-3.215**	**-2.231**	**-2.454**	**-2.404**	**-2.496**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 8. Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	602	102	0	0
Opbrengst verkoop vastgoed.	Verkoop van vastgoed levert incidenteel een voordeel op.	235	0	0	0
Lasten					
Bevordering woningbouw.	Voor het bevorderen van de woningbouw en doorstroming op de woningmarkt zijn incidenteel middelen beschikbaar gesteld.	602	102	0	0
Totaal programma 8		**235**	**0**	**0**	**0**

In het hoofdstuk 'Financiën' wordt in het 'overzicht incidentele baten en lasten' een nadere toelichting gegeven met betrekking tot de incidentele lasten.

Reserves

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	**Naam**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
9013	Nazorg complexen grondexploitaties	115	0	0	0	0

Deze reserve is ingesteld om extra kosten voor onder andere onderhoud aan wegen, groen, riool etc. na het afsluiten van grondexploitaties te bekostigen. In de Nota reserves en voorzieningen is besloten om de budgetten voor onderhoud na het afsluiten van grondexploitaties direct in de meerjarenbegroting op te nemen. Het saldo van de reserve is in de Nota reserves en voorzieningen herbestemd om in 2019 te gebruiken voor het onderhoud van de Tol.
De overdracht van de deelgebieden Tol en (later) Bem aan Beheer was vertraagd en zou naar verwachting in 2021 plaatsvinden. Daarmee werd ook de overdracht van het nazorgbudget in 2021 verwacht. In de meerjarenbegroting 2022-2025 is aangegeven dat de overdracht is uitgesteld naar 2023. De reserve blijft in stand tot de overdracht van de deelgebieden heeft plaatsgevonden.

Onttrekking De overdracht van de deelgebieden heeft plaatsgevonden. De reserve nazorg complexen grondexploitaties wordt bij de jaarrekening in 2024 afgesloten.

9031 Bestemmingsplannen 51 0 0 0 0

De bestemmingsreserve is afkomstig uit de voormalige gemeente Rijnwaarden. De reserve is bedoeld voor het egaliseren van de kosten voor het opstellen en actualiseren van bestemmingsplannen, maar ook voor kosten die te maken hebben met de procedurele afhandeling.

Onttrekking De onttrekking in 2024 bedraagt € 51.000. Hierna is het saldo nihil.

9056 Woningbouw 2.850 1.936 1.334 1.232 1.232

De plannen voor het bevorderen van de woningbouw voor starters en doorstroming op de woningmarkt worden bekostigd uit deze bestemmingsreserve.

Onttrekking Er is een grove inschatting gemaakt over de besteding van de reserve. Voor de concrete plannen zijn de middelen door de raad beschikbaar gesteld en begroot. Voor nog nieuw te ontwikkelen plannen zijn nog geen onttrekkingen geraamd.

9059 Advies en begeleiding project A12/A15 500 500 450 350 350

De kosten met betrekking tot het project A12/A15 worden gedekt uit deze bestemmingsreserve. Het gaat om de kosten voor advies en begeleiding van de voorbereiding en uitvoering.

Onttrekking Op dit moment zijn wij nog steeds in afwachting van de uitspraak van de Raad van State. Er is een grove inschatting gemaakt over de besteding van de reserve. Gelet op de onzekerheden is voor de latere jaren nog geen onttrekking geraamd.

Totaal bestemmingsreserves	**3.515**	**2.436**	**1.784**	**1.582**	**1.582**

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	**Separaat**	**Investeringsbedrag (x € 1.000)**				
	voorstel	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Realiseren rivierklimaatpark		75	0	0	1.200	0
Voorbereidingskrediet Dijkweg e.o. Oud-Zevenaar		100	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet Groot Holthuizen Veld A		200	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet Groot Holthuizen Veld B		200	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet Reisenakker Zevenaar		200	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet Witte Kruis e.o. Babberich		200	0	0	0	0
Totaal programma 8.		**975**	**0**	**0**	**1.200**	**0**

PARAGRAFEN

LOKALE HEFFINGEN

Inleiding
De lokale belastingen vormen een belangrijk deel (grofweg 20%) van de inkomsten van de gemeente. Deze paragraaf geeft inzicht in de te verwachten of gerealiseerde opbrengsten van de verschillende belastingen, heffingen en retributies. De lokale belastingen bestaan uit algemene belastingen, bestemmingsheffingen en retributies. De opbrengsten van de algemene belastingen, zoals onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting en toeristenbelasting, behoren tot de algemene dekkingsmiddelen. Bij bestemmingsheffingen en retributies, zoals de afvalstoffenheffing, rioolheffing of leges, is sprake van een samenhang tussen de opbrengst en bepaalde aanwijsbare kosten of tegenprestaties.

In de Gemeentewet en enkele bijzondere wetten, zoals de Wet milieubeheer, staat aangegeven welke belastingen een gemeente mag heffen. Wij benutten een groot deel van de toegestane belastingsoorten. U besluit tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van belastingen door het vaststellen van een verordening. Voor elke heffing stelt u een afzonderlijke verordening vast.

Beleid
U stelt de verordeningen vast voor alle gemeentelijke belastingen en heffingen. In deze verordeningen is ook opgenomen of -en tot welk bedrag- kwijtschelding mogelijk is. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2025 gelden de volgende uitgangspunten:

- De afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges mogen wettelijk gezien maximaal 100% kostendekkend zijn. Concreet betekent dit dat de geraamde baten van deze belastingen niet hoger mogen zijn dan de geraamde lasten die hiermee verband houden. Wij voldoen hieraan. Bij sommige heffingen, zoals marktgelden en lijkbezorgingsrechten, zien wij af van volledige kostendekking.
- Het te hanteren inflatiepercentage voor 2025 is 1,2% (raming CPB);
- De kosten die wij maken voor heffing en invordering van de belastingen en rechten worden op basis van een verdeelsleutel toegerekend naar de bestemmingsheffingen, zoals afvalstoffen- en rioolheffing en naar één verzamelpost voor de algemene heffingen. Deze verdeelsleutel is een zo goed mogelijke inschatting. Omdat het gros van de werkzaamheden niet specifiek aan één enkele belastingsoort is toe te rekenen, is een meer specifieke inschatting niet te maken.
- Eventuele besluitvorming na totstandkoming van deze begroting wordt waar mogelijk verwerkt bij het vaststellen van de belastingverordeningen door uw raad.

Beleidskaders
De beleidskaders zijn opgenomen bij de verschillende belastingen en heffingen.

Ontwikkelingen
Indien van toepassing zijn er bij de betreffende belastingen en heffingen specifieke ontwikkelingen opgenomen.

OPBRENGSTEN

Bedragen x € 1.000

Belastingen en heffingen	Begroting na wijziging 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Belastingen					
Belasting op eigendom woningen	8.826	9.009	9.086	9.086	9.086
Belasting op eigendom en gebruik bedrijven	5.948	6.019	6.019	6.019	6.019
Precariobelasting	37	38	38	38	38
Precariobelasting kabels en leidingen	0	0	0	0	0
Reclamebelasting	105	105	105	105	105

Toeristenbelasting	382	382	382	382	382
Parkeerbelasting - parkeergelden	965	961	953	953	953
Parkeerbelasting - parkeervergunningen	123	124	124	124	124
Totaal belastingen	**16.386**	**16.638**	**16.707**	**16.707**	**16.707**
Heffingen					
Leges - burgerzaken	140	112	112	112	112
Leges - paspoorten en rijbewijzen	947	998	1.108	1.198	1.038
Leges - opstellen en handhaven APV	60	61	61	61	61
Marktgelden	36	36	36	36	36
Afvalstoffenheffing	3.971	4.703	4.714	4.704	4.704
Lijkbezorgingsrechten	135	135	135	135	135
Leges - omgevingsvergunningen	891	901	901	901	901
Leges - ruimtelijke ordening	16	16	16	16	16
Leges - welstand	63	43	43	43	43
Rioolheffing	4.941	5.183	5.249	5.016	5.351
Totaal heffingen	**11.200**	**12.188**	**12.375**	**12.222**	**12.397**
Totaal belastingen en heffingen	**27.586**	**28.826**	**29.082**	**28.929**	**29.104**

OVERZICHT KOSTENDEKKENDHEID

Heffingssoort (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Overhead	BCF	Baten	Dekkingspercentage
Afvalstoffenheffing	3.866	929	745	4.703	100%
Rioolheffing	4.318	642	223	5.183	100%
Lijkbezorging	339	184	0	135	26%
Marktgelden	25	9	0	34	100%
Leges					
Titel 1 Algemene Dienstverlening	1.044	430	0	1.251	85%
Titel 2 Omgevingsvergunningen	733	535	0	962	76%
Titel 3 Europese Dienstenrichtlijn	42	34	0	61	80%
Totaal leges	1.819	999	0	2.273	81%

LOKALE LASTENDRUK

Over de lokale lastendruk wordt jaarlijks door diverse organisaties gepubliceerd. In deze publicaties wordt bij het bepalen van de lastendruk veelal uitgegaan van verschillende gegevensverzamelingen en verschillende methoden van berekening en grondslagen. In de ene publicatie wordt bijvoorbeeld gewerkt met gemiddelden, in de andere worden verschillende standaardprofielen onderscheiden of wordt alleen een aantal tevoren geselecteerde heffingen opgenomen. Hierbij gaat het dan ook vrijwel altijd uitsluitend om de lasten voor bewoners en dus niet voor bedrijven.
Informatie over lastendruk is onder andere te vinden bij de Provincie Gelderland, het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) , op Waar staat je gemeente en via de Lokale Lastenmeter.

Hieronder vindt u een overzicht van de gemiddelde lastendruk van een meerpersoonshuishouden. Dit is een

zo goed mogelijke inschatting op een bepaald moment en kan daardoor (licht) afwijken van andere publicaties. Bij de raming voor 2025 is het prijsindexcijfer (1,2%) gehanteerd. Dit kan bij de heffingen afwijken bij het vaststellen van de verordeningen vanwege de kostendekkendheidsnorm.

Opslag voor overhead.
Voor de toerekening van de overheadkosten aan (kostendekkende) tarieven maken we gebruik van een opslagpercentage. Dit percentage wordt jaarlijks bij de meerjarenbegroting bepaald en vastgesteld.
De totale overhead volgens taakveld 0.4 wordt omgeslagen over het totaal van de geraamde directe personeelslasten (salarissen en inhuur). Dit is conform artikel 12, lid 5 van de financiële verordening.
Voor het begrotingsjaar 2025 is het percentage vastgesteld op 80%.

Soort	Lasten 2024	Lasten 2025
Afvalstoffenheffing	€ 198	€ 200
Rioolheffing	€ 243	€ 246
OZB eigen woning	€ 438	€ 443

KWIJTSCHELDING

Inleiding
Inwoners en ondernemers die niet in staat zijn de gemeentelijke belastingen te betalen kunnen onder voorwaarden in aanmerking komen voor kwijtschelding.

Beleid
Uw raad is gebonden aan wettelijk voorgeschreven regels (o.a. de Invorderingswet 1990, de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 en de Gemeentewet).
Daarnaast heeft de gemeenteraad in de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen gebruik gemaakt van de bevoegdheden een ruimer kwijtscheldingsbeleid te voeren.
In die Regeling heeft de gemeenteraad onder andere benoemd voor welke belastingsoorten kwijtschelding mogelijk is, kwijtschelding opengesteld voor ondernemers en het percentage van de kosten van bestaan verruimd naar de maximale 100% van de bijstandsnorm. Dit betekent dat een belastingschuldige met een inkomen op of rond 100% van de bijstandsnorm voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding in aanmerking kan komen.
In de gemeente Zevenaar is kwijtschelding mogelijk voor de ozb, de rioolheffing en het vastrechtgedeelte van de afvalstoffenheffing.

ONROERENDE ZAAKBELASTINGEN

Inleiding
De onroerendezaakbelastingen (OZB) wordt geheven op grond van artikel 220 van de Gemeentewet. Er worden twee soorten belastingen geheven:

- een eigenarenbelasting van de eigenaren van woningen en van niet-woningen;
- een gebruikersbelasting van de gebruikers van niet-woningen.

Bij niet-woningen met woondelen (zoals een boerderij of een winkelpand met bovenwoning) wordt voor de gebruikersbelasting de waarde van die woondelen buiten beschouwing gelaten.

Grondslag
De grondslag voor de OZB is de waarde op basis van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. Begin van het jaar heeft iedere belastingplichtige een nieuwe WOZ-beschikking ontvangen gecombineerd met de aanslag.

Gebruik WOZ-waarde in Woningwaarderingsstelsel
De WOZ-waarde heeft invloed op de maximaal redelijke huurprijs voor huurwoningen. Het puntensysteem van het Woningwaarderingsstelsel is deels gebaseerd op de WOZ-waarde van de woning. Veel huurders van

woningen hebben daardoor een formeel belang bij de WOZ-waarde van hun woning. Immers kan de jaarlijkse huurverhoging beïnvloed worden door de maximaal redelijke huurprijs die direct samenhangt met de WOZ-waarde. Daarom is het van belang dat ook de huurder van woningen de mogelijkheid heeft om bezwaar te maken tegen de WOZ-waarde en zij hebben dus eveneens een WOZ-beschikking ontvangen.

Beleid

OZB en gemeentefonds

De hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds van een gemeente hangt onder andere af van de zogenoemde 'OZB-belastingcapaciteit' van een gemeente. Het idee daarachter is eenvoudig: hoe meer geld een gemeente aan OZB kan binnenhalen, des te minder geld uit het Gemeentefonds nodig is. Zonder de toepassing van de OZB-belastingcapaciteit bij de verdeling van het Gemeentefonds zouden gemeenten met een hoge waarde aan onroerende zaken een hoger voorzieningenniveau of lagere belastingtarieven kunnen bieden dan gemeenten met een lage waarde.
Bij een gelijk tarief zijn de OZB-inkomsten in een gemeente met hoge WOZ-waarden immers hoger dan in een gemeente met lage WOZ-waarden. Een andere mogelijkheid is dat de tarieven in de gemeente met hoge WOZ-waarden lager uitvallen, terwijl de voorzieningen op een gemiddeld peil worden geboden.

Reken-/normtarieven

De belastingcapaciteit is afhankelijk van de WOZ-waarden in een gemeente. Hoe hoger de waarde, hoe hoger de belastingcapaciteit, hoe hoger de 'OZB-aftrekpost' bij de verdeling van het Gemeentefonds. Gemeenten worden afgerekend op de zogenoemde reken- of normtarieven. Er zijn drie reken- of normtarieven:

- voor eigenaren van woningen
- voor gebruikers van niet woningen
- voor eigenaren van niet-woningen

Deze drie tarieven zijn voor alle gemeenten gelijk. Verschillen tussen gemeenten in de OZB-aftrekpost worden dus alleen bepaald door verschillen in de waarde van onroerende zaken. De tarieven die de gemeenten werkelijk in rekening brengen bij de gebruikers en eigenaren van onroerende zaken spelen hierbij geen enkele rol. Dit betekent dat een verhoging of verlaging van de OZB-tarieven door de gemeente geen gevolgen heeft voor de uitkering uit het Gemeentefonds. Alleen als de totale WOZ-waarde verandert, door de jaarlijkse hertaxatie of door nieuwbouw of sloop, verandert de Gemeentefondsuitkering.

Beleidskaders

Actuele verordening onroerendezaakbelasting:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

PARKEERBELASTING

Inleiding

Gemeenten zijn op grond van artikel 225 van de Gemeentewet bevoegd parkeerbelastingen te heffen. De parkeerbelastingen zijn aan te merken als algemene en zakelijke belastingen. 'Algemeen' omdat de opbrengsten vrij besteedbaar zijn voor de gemeenten en 'zakelijk' omdat geen rekening wordt gehouden met persoonlijke omstandigheden.

Beleid

De parkeerbelasting is ingevoerd in het kader van parkeerregulering. De kostenopslag bij de naheffingsaanslagen mag maximaal kostendekkend zijn en is wettelijk gemaximeerd door het Rijk.

Beleidskaders

Actuele verordening parkeerbelasting:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

Ontwikkelingen
Er is een pilot gaande waarin het tweede uur parkeren gratis is. Deze pilot wordt t.z.t. geëvalueerd en uw raad wordt geïnformeerd over de resultaten.

PRECARIOBELASTING

Inleiding
De precariobelasting is gebaseerd op artikel 228 van de Gemeentewet. Deze belasting kan worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Beleid
De gemeente Zevenaar heft belasting voor terrassen en standplaatsen (anders dan de weekmarkt) op gemeentegrond. De raad is bevoegd tarieven vast te stellen. In december doen wij uw raad daartoe een concreet voorstel.

Beleidskaders
Actuele verordening precariobelasting:
Zevenaar
Hierin is onder andere het tarief opgenomen.

RECLAMEBELASTING

Inleiding
Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg. Vanaf 2010 heffen wij voor het centrumgebied van Zevenaar reclamebelasting.

Beleid
De opbrengsten betalen wij, onder aftrek van € 7.500 voor perceptiekosten, door aan de Stichting Activiteitencommissie Zevenaar. Dit is ter financiering van centrumpromotieactiviteiten.

Beleidskaders
Actuele verordening reclamebelasting:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

Ontwikkelingen
Ter eventuele vervanging van de reclamebelasting wordt een draagvlakmeting uitgevoerd voor de invoering van een bedrijven investeringszone (BIZ).

TOERISTENBELASTING

Inleiding
Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet wordt toeristenbelasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente in hotels en pensions, op campings en dergelijke. De toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er is in beginsel geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Beleid
Belastingplichtig voor de toeristenbelasting is degene die tegen een vergoeding gelegenheid biedt tot verblijf met overnachting. De belastingplichtige is bevoegd de belasting te verhalen op degene die verblijf houdt. Het tarief in 2025 wordt € 1,05 per overnachting. Deze belasting ondergaat geen inflatiecorrectie. Eventuele tariefsaanpassing gebeurt na afstemming met de branche.

De opbrengst van de toeristenbelasting is vrij besteedbaar, maar in het coalitieakkoord is afgesproken dat de opbrengst van de toeristenbelasting ten goede komt aan recreatie en toerisme.

Beleidskaders
Actuele verordening toeristenbelasting:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

Ontwikkelingen
We onderzoeken in welke mate een tariefsdifferentiatie mogelijk is op basis van de luxe van een accommodatie.

AFVALSTOFFENHEFFING

Inleiding
Afvalstoffenheffing wordt geheven op grond van de Wet milieubeheer.

Beleid
De heffing leggen wij op aan de gebruikers van percelen waarvoor wij verplicht zijn huishoudelijk afval in te zamelen.

Wij hanteren het diftar-systeem. Dit houdt in dat wij, naast een vast bedrag per huishouden, een bedrag per lediging van de afvalcontainer dan wel storting in een ondergrondse container in rekening brengen. Uitgangspunt bij de tariefsbepaling is 100% kostendekkendheid.

Beleidskaders
Actuele verordening afvalstoffenheffing:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

AFVALSTOFFENHEFFING	
Omschrijving	**Begroting 2025**
Taakveld	3.866
Overhead	92
BCF	745
Totaal kosten	**4.703**
Heffing	-4.703

Kostendekkendheid	**100%**

LIJKBEZORGINGSRECHTEN

Inleiding
Voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en het daarbij verlenen van diensten door of vanwege de gemeente worden leges geheven op grond van de 'Verordening lijkbezorgingsrechten'.

Beleid
In het vierde kwartaal wordt uw raad bij de vaststelling van de verordening een voorstel gedaan waarbij de opbrengst van de lijkbezorgingsrechten verhoogd wordt met een inflatiecorrectie van 1,2%. Wijzigingen in wet- en regelgeving etc. worden eveneens in dat voorstel verwerkt.

Beleidskaders
Actuele verordening lijkbezorgingsrechten:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

LIJKBEZORGING	
Omschrijving	**Begroting 2025**
Taakveld	339
Overhead	184
Totaal kosten	523
Heffing	-135
Kostendekkendheid	**26%**

LEGES

Inleiding
Voor het door ons verlenen van diensten heffen wij leges. In de Legesverordening op grond van artikel 229 van de Gemeentewet is geregeld voor welke diensten leges verschuldigd zijn.
Belastingplichtig is degene die de dienst aanvraagt, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Voor de Legesverordening nemen wij de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten als basis.

Beleid
De tarieven worden met het prijsindexcijfer van 1,2% aangepast. Daartoe wordt uw raad eind 2024 een voorstel met de verordening leges aangeboden. Wijzigingen in wet- en regelgeving etc. worden eveneens in dat voorstel verwerkt.

Beleidskaders
Actuele legesverordening:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. In het totaaloverzicht aan het begin van deze paragraaf is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Hieronder wordt een gedetailleerder overzicht per titel gepresenteerd.

Kostendekkendheid hoofdstuk 1 algemene dienstverlening

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale opbrengsten	Kosten dekking
paragraaf	1	Burgerlijke stand	€ 94.374	€ 75.148	€ 169.522	€ 91.488	53,97%
paragraaf	2	Reisdocumenten en Nederlands identiteitskaarten	€ 525.001	€ 132.343	€ 657.344	€ 598.814	91,10%
paragraaf	3	Rijbewijzen	€ 289.105	€ 131.001	€ 420.106	€ 399.209	95,03%
paragraaf	4	Verstrekkingen uit de basisregistratie persoonsgegevens	€ 16.270	€ 10.884	€ 27.154	€ 7.294	26,86%
paragraaf	5	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	6	Vastgoedinformatie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	7	Overige publiekszaken	€ 13.687	€ 2.537	€ 16.224	€ 12.744	78,55%
paragraaf	8	Gemeentearchief	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	9	Bijzondere wetten	€ 104.805	€ 76.744	€ 181.549	€ 138.500	76,29%
paragraaf	10	Diversen	€ 1.587	€ 1.274	€ 2.861	€ 2.548	89,06%
Kostendekking Hoofdstuk 1			**€ 1.044.829**	**€ 429.931**	**€ 1.474.760**	**€ 1.250.597**	**84,80%**

Bij hoofdstuk 1 is weinig ruimte om de tarieven te verhogen omdat de opbrengsten voornamelijk veroorzaakt worden door paspoorten en rijbewijzen. Deze tarieven zijn momenteel gelijk aan de maximaal toegestane hoogte.

Kostendekkendheid hoofdstuk 2 dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Hoofdstuk 2 Omgevingswet			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kosten dekking
paragraaf	1	Algemene bepalingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	2	Voorfase	€ 159.656	€ 127.992	€ 287.648	€ 91.839	31,93%
paragraaf	3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	€ 419.274	€ 312.399	€ 731.673	€ 800.359	109,39%
paragraaf	4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	€ 11.382	€ 9.124	€ 20.506	€ 1.690	8,24%
paragraaf	5	Milieubelastende activiteiten	€ 7.904	€ 6.336	€ 14.240	€ 7.590	53,30%
paragraaf	6	Lozingsactiviteiten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	7	Aanlegactiviteiten	€ 47.549	€ 38.119	€ 85.668	€ 24.002	28,02%
paragraaf	8	Overige activiteiten	€ 12.647	€ 10.138	€ 22.785	€ 5.423	23,80%
paragraaf	9	Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	10	Gelijkwaardigheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	11	Overige tarieven	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	12	Modaliteiten	€ 74.088	€ 31.023	€ 105.111	€ 30.710	29,22%
paragraaf	13	Vermindering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	14	Teruggaaf	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Hoofdstuk 2			**€ 732.500**	**€ 535.131**	**€ 1.267.631**	**€ 961.613**	**75,86%**

De begrote kostendekking van hoofdstuk 2 zit onder de 100%. De nieuwe Omgevingswet is per 1 januari in werking getreden waardoor er nog weinig data voorhanden is. We monitoren de komende jaren de data en doen mogelijk in de toekomst voorstellen tot het aanpassen van de tarieven.

Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kosten dekking
paragraaf	1	Horeca	€ 14.479	€ 11.606	€ 26.085	€ 15.728	60,30%
paragraaf	2	Seksbedrijven	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	3	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	4	Organiseren van evenementen of markt	€ 25.430	€ 20.386	€ 45.816	€ 42.514	92,79%
paragraaf	5	Standplaatsen	€ 2.099	€ 1.682	€ 3.781	€ 2.500	66,12%
paragraaf	6	Huisvestingswet 2014	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
paragraaf	7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Hoofdstuk 3			**€ 42.008**	**€ 33.674**	**€ 75.682**	**€ 60.742**	**80,26%**

Hoofdstuk 3 is een klein onderdeel van de legesverordening en heeft weinig invloed op de totale kostendekkendheid.

Samenvatting hoofdstuk 1,2 en 3

Recapitulatie Hoofdstuk 1, 2 en 3	Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kosten dekking
Kostendekking Hoofdstuk 1	€ 1.044.829	€ 429.931	€ 1.474.760	€ 1.250.597	84,80%
Kostendekking Hoofdstuk 2	€ 732.500	€ 535.131	€ 1.267.631	€ 961.613	75,86%
Kostendekking Hoofdstuk 3	€ 42.008	€ 33.674	€ 75.682	€ 60.742	80,26%
Kostendekking totale tarieventabel	**€ 1.819.337**	**€ 998.736**	**€ 2.818.073**	**€ 2.272.952**	**80,66%**

Conclusie
De kostendekkendheid van gemeente Zevenaar voldoet aan de wettelijk gestelde eisen.

MARKTGELDEN

Inleiding
Marktgeld wordt geheven van degene die goederen of koopwaren uitstalt tijdens de wekelijkse markt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende de tijd dat het markt is.

Beleid
In Zevenaar geldt een tarief per strekkende meter die in gebruik is genomen. Bij het tarief marktgeld hebben wij rekening gehouden met de kosten voor promotie van de markt. De tarieven worden met het prijsindexcijfer van 1,2% aangepast. Daartoe wordt uw raad eind 2024 een voorstel met de verordening marktgelden 2025 aangeboden. Wijzigingen in wet- en regelgeving etc. worden eveneens in dat voorstel verwerkt.

Beleidskaders
Actuele verordeningen marktgelden:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

MARKTGELDEN	
Omschrijving	Begroting 2025
Taakveld	25
Overhead	9
Totaal kosten	34
Heffing	-34
Kostendekkendheid	**100%**

RIOOLHEFFING

Inleiding
De Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken is in werking getreden. Dit heeft een verbreding van de gemeentelijke zorgplicht tot gevolg. Tegenwoordig gaat het niet meer slechts om kostenverhaal van een doelmatig werkende riolering. Het gaat om verhaal van kosten die gemoeid zijn met alle collectieve maatregelen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering én om verhaal van kosten van alle overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater, kortom voor de volledige uitvoering van de gemeentelijke watertaken. De rioolheffing is gebaseerd op artikel 228a van de Gemeentewet.

Beleid
Wij heffen de rioolheffing van de gebruiker van een perceel van waaruit direct of indirect water (huishoudelijk afvalwater, bedrijfsafvalwater, hemelwater of grondwater) op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. De opbrengst baseren wij op het Watertakenplan de Liemers. De tarieven worden conform genoemd plan aangepast. Daartoe wordt uw raad eind 2024 een voorstel met de verordening rioolheffing aangeboden. Wijzigingen in wet- en regelgeving etc. worden eveneens in dat voorstel verwerkt. Uitgangspunt bij de tariefsbepaling is 100% kostendekkendheid.

Beleidskaders
Actuele verordening rioolheffing:
Zevenaar
Hierin zijn onder andere de verschillende tarieven opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

RIOOLHEFFING	
Omschrijving	**Begroting 2025**
Taakveld	4.318
Overhead	642
BCF	223
Totaal kosten	**5.183**
Heffing	-5.183
Kostendekkendheid	**100%**

WEERSTANDSVERMOGEN

Inleiding
In deze paragraaf worden de ontwikkelingen in risicomanagement toegelicht. Hierbij wordt het risicoprofiel en het bijbehorende weerstandsvermogen voor de gemeente Zevenaar weergegeven. Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het bestaande beleid aangepast moet worden en zonder dat de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening in gevaar komt.
De gemeente Zevenaar vindt het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering en de verschillende beleidsterreinen inzichtelijk en beheersbaar te maken. Door inzicht in de (financiële) risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze een afweging te maken en besluiten te nemen over de inzet van middelen. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van deze risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Beleid
Het beleid op het terrein van risicomanagement heeft als het doel:

- Het inzichtelijk maken van en sturen op (financiële) risico's;
- Het vergroten van het risicobewustzijn;
- Het voorkomen van onaangename (financiële) verrassingen;
- Het aanhouden van voldoende weerstandsvermogen, minimaal ratio 1.0.

De gemeenteraad neemt kennis van het risicoprofiel, bepaalt de financiële omvang van de noodzakelijke risicoreservering en stelt de ratio vast.

Beleidskaders
Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen (2023)

Ontwikkelingen
We werken aan een doorontwikkeling van het risicomanagement. Naast het inventariseren en actualiseren van de financiële risico's gaan we meer focus leggen op risicobeheersing en risicomanagement van doelstellingen. Welke risico's hangen met de doelstellingen van de gemeente samen, welke maatregelen nemen we en hoe gaan we met de risico's om?

OVERZICHT TOPRISICO'S

In de voorbereiding op deze meerjarenbegroting zijn de risico's geïnventariseerd en geactualiseerd. In het hieronder weergegeven overzicht zijn de risico's gepresenteerd met de grootste netto impact; dat wil zeggen effect x kans groter dan € 250.000.

	Risico Bedragen x € 1.000	Kans op voordoen van risico	Financieel gevolg (maximaal)
1.	Niet realiseren geraamde opbrengstwaarde grondexploitaties	*1	3.897
2.	Algemene uitkering wijkt af van de begroting	50%	1.900
3.	Verbonden partijen	70%	1.350
4	Aantrekken en behouden gekwalificeerd personeel	70%	1.300
5	Aangescherpte ramingen / budgetoverschrijdingen	50%	1.500
6	Bylandse brug	30%	2.000
7	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	50%	1.200
8	Voortgang hervormingsagenda/eigen bijdragen	20%	2.900
9	Sociaal domein / Jeugd / WMO	70%	750
10	Tekort op het I-deel / BUIG budget	70%	600
11	Dividendinkomsten deelnemingen	50%	758
12	Wachtgeld wethouders	30%	980
13	Uitval ICT-systemen	50%	500

Opmerking:
*1: Voor de grondexploitaties is een separate risico-inventarisatie en -analyse uitgevoerd. De uitkomst daarvan is opgenomen in deze tabel, vandaar dat hiervoor geen kans is opgenomen.

Ontwikkeling weerstandsvermogen
In de jaarstukken 2023 is de laatste stand van de risico's opgenomen. De benodigde weerstandscapaciteit in de jaarstukken bedroeg € 10,9 miljoen. Dit is in deze begroting afgenomen naar 7,9 miljoen, met name als gevolg van aanpassingen in de risico's van de grondexploitaties en grondposities.

In onderstaande paragraaf is de analyse op basis van de inzichten per augustus 2024 opgenomen. Vervolgens is een specifieke toelichting opgenomen op de grootste risico's.

Marktontwikkelingen en weerstandsvermogen

(CPB augustus 2024)
De economie groeit weer, met 0,6% in 2024 en 1,6% in 2025. Met een stijging van de koopkracht van in doorsnee 2,5% dit jaar en 1,1% in 2025 is het eerdere koopkrachtverlies als gevolg van de inflatieschok weer ingelopen. Het begrotingstekort van de rijksoverheid komt de komende jaren aanzienlijk hoger uit dan afgelopen jaar, dicht tegen de afgesproken vangrail van -3% bbp.

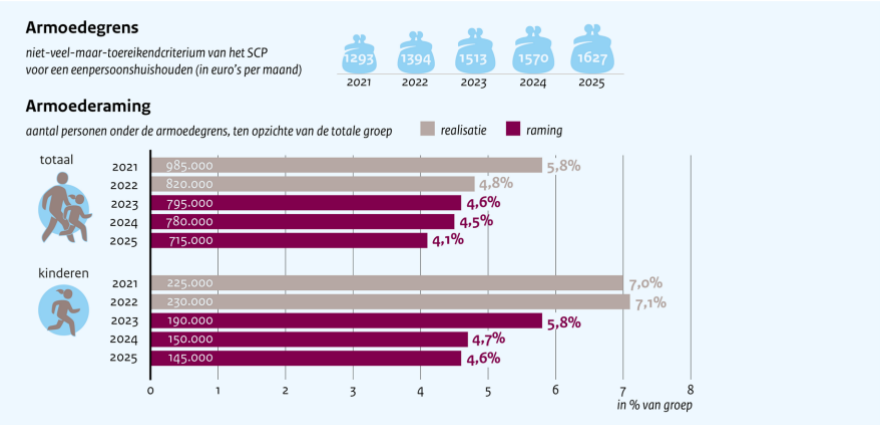
De koopkracht neemt toe als gevolg van hogere lonen en lastenverlichting. Met een stijging van de koopkracht van in doorsnee 2,5% in 2024 en 1,1% in 2025 is het eerdere koopkrachtverlies als gevolg van de inflatieschok ingelopen. De koopkracht in 2025 is duidelijk hoger dan bij de vorige raming als gevolg van de lastenverlichting uit het hoofdlijnenakkoord. Het aantal mensen onder de armoedegrens daalt naar 4,1% van de bevolking in 2025, en loopt in de jaren daarna weer licht op.

Het aanpassingsproces van de lonen op de inflatieschok uit 2022 is nog niet volledig voltooid. De reële lonen liggen nog wat onder het niveau van 2021. Er worden nog altijd nieuwe cao's afgesloten waarin compensatie wordt geboden voor de eerdere oploop van de prijzen. Dit resulteert in een groei van de contractlonen in de marktsector in 2024 van 6,4%, volgend jaar zwakt die groei af naar 4,2%. De lonen liggen daarmee in beide jaren duidelijk boven de inflatie. Als gevolg van de gunstige onderhandelingspositie van werknemers in de krappe arbeidsmarkt, is ook de incidentele loongroei positief.

De overheidsschuld bevindt zich op een laag niveau, maar zet wel een stijgend pad in dat op enig moment moet worden bijgebogen. Het begrotingstekort loopt zonder aanvullend beleid na de kabinetsperiode verder op. Een schuldprojectie ten laat zien dat de schuld in 2038 kan uitkomen op 70% bbp, boven de grenswaarde van 60%. Daarbij is nog geen rekening gehouden met extra zorgkosten in lijn met bijvoorbeeld de historische kwaliteitsverbetering en veranderende voorkeuren of de kosten van aanvullend klimaatbeleid nadat het huidige klimaatfonds in 2030 afloopt. Hoewel de staatsschuld niet snel op een zorgwekkend niveau belandt, laat dit wel zien dat met het huidige beleid financiële lasten naar toekomstige generaties worden geschoven.

De armoede daalt als gevolg van de koopkrachtstijging en gericht beleid, vooral de armoede onder kinderen is hard gedaald. In 2025 heeft 4,1% van de bevolking een inkomen onder de armoedegrens, het laagste niveau sinds het begin van de meting (2011). Het armoedecijfer daalt als gevolg van de loonstijgingen, maar ook als gevolg van de brede lastenverlichting en meer gerichte maatregelen, zoals in de huurtoeslag. Het percentage kinderen dat in armoede leeft, bedraagt in 2025 4,6%. De afgelopen jaren is de armoede onder kinderen harder gedaald dan de algemene armoede. Dit is het gevolg van gericht beleid, zoals de verhoging van het kindgebonden budget.

Figuur 1.4 Armoede neemt af, voor kinderen is de daling het sterkst

Bron: SCP en CPB (link)

Geopolitieke ontwikkelingen blijven een voorname bron van onzekerheid rond deze raming. De terugkeer naar een gematigd groeitempo die in deze raming besloten ligt, steunt deels op het aantrekken van de wereldhandel en het stabiliseren van de energieprijzen. Geopolitieke ontwikkelingen die hierop van invloed kunnen zijn, zoals een uitbreiding van het conflict in het Midden-Oosten of een verslechtering van de relaties tussen Europa, de VS en China, vormen een neerwaarts risico voor de centrale raming.

Toelichting op risico's

1. Grondexploitaties (lopende)
Uit een recente risicoanalyse van de grondexploitaties blijkt dat het totale risicoprofiel van de grondexploitaties is berekend op € 3.897.000. Ten opzichte van het risico in de jaarstukken 2023 (€ 2.130.000) betekent dit een stijging van € 1.767.000.

Dit risicoprofiel van € 3,9 miljoen bestaat onder andere uit risico's die worden veroorzaakt door projecten die zich in de beginfase van de ontwikkeling bevinden, zoals het Hof, Waaijakkers, Middag-Oost fase 3 en Businesspark 7Poort II. In deze fase zijn nog veel onzekerheden en kunnen risico's in de toekomst plaatsvinden. Risico's waar we geen grip op hebben zoals kostenstijging en vertraging in de gronduitgifte worden daarom meegenomen in het risicoprofiel. Ook de prijsstijging van materialen is ongekend hoog geweest. Hoe het prijsverloop verder zal gaan is onzeker en vormt daarom een risico. De gevolgen van het Oekraïne conflict zijn vanaf 2022 meegenomen in de grondexploitaties en daardoor geen onderdeel meer van het risicoprofiel.

Het risico van grondposities is ten opzichte van de jaarstukken gedaald. Het risico op afwaardering is door het openen van een grondexploitatie (26 juni 2024) onderdeel geworden van de grondexploitatie. In de stukken behorend bij het raadsvoorstel "Bestemmingsplan en exploitatieplan BusinessPark 7Poort fase II" heeft u inzicht gekregen in de verwachte kosten, opbrengsten en risico's.

In de paragraaf Grondbeleid is een nadere analyse van het risico per project opgenomen.

Grondposities
Naast de ontwikkeling in de grondexploitaties zijn we met meerdere ontwikkelingen bezig, maar deze zijn nog dusdanig omvangrijk dat deze als risico naar voren komen.

2. Algemene uitkering
De jaarlijkse verhogingen of verlagingen (het accres) van het gemeentefonds zijn onzeker. De hoogte van de algemene uitkering is mede afhankelijk van omstandigheden die buiten de invloedssfeer van de gemeenten liggen.Daarnaast spelen er voor de komende jaren onduidelijkheden over deze systematiek en de wijze waarop de algemene uitkering (verruiming belastinggebied) zal worden vorm gegeven.

Het risico is bepaald op 1,8 miljoen, dit is 2% van 92 miljoen. Bij dit risico is geen rekening gehouden met de hiervoor beschreven onzekerheden in de komende jaren. Dit is verder op in deze paragraaf beschreven.

3. Verbonden partijen
De totale jaarlijkse bijdrage van onze gemeente aan verbonden partijen is ruim 28 miljoen. Het risico bestaat dat verbonden partijen in een bepaald jaar een hogere bijdrage nodig hebben dan begroot. Dit kan bijvoorbeeld ontstaan bij onverwachte tegenvallers in hun exploitatie. Omdat de verbonden partijen in hoofdzaak niet beschikken over een eigen weerstandsvermogen, worden deze tegenvallers in rekening gebracht bij de gemeente. Door de huidige economische situatie is de kans groter dat er tekorten ontstaan bij verbonden partijen, die zij niet zelf kunnen opvangen.

4. Aantrekken en behouden gekwalificeerd personeel
Zoals opgenomen in de CPB raming blijft de arbeidsmarkt krap. Het gevolg hiervan zien wij terug in het risico in vacatures die langere tijd open staan en soms zelfs niet in te vullen zijn. Met name bij bouwen & wonen, ruimtelijke ordening en sociaal domein staan vacatures open.

Om het noodzakelijke werk op te kunnen leveren, zetten wij van personeel van derden in (inhuur). Het uitgangspunt is dat de kosten van inhuur binnen de formatieve budgetten blijft. De krappe arbeidsmarkt en stijgende inflatie leiden tot stijgende lonen. De hogere lonen leiden tot hogere kosten voor inhuur.

Mocht er ook geen inhuur beschikbaar zijn, dan kan het risico zich voordoen dat geplande activiteiten niet uitgevoerd kunnen worden. Een geplande activiteit niet meer of anders uitvoeren zal ook tijd en geld kosten. Hierbij kun je denken aan extra kosten voor communicatie en kosten voor alternatieve plannen en verantwoording.

Als maatregel voor dit vraagstuk hebben wij ingezet op de ontwikkeling van aantrekkelijke werkgever. We werken aan de doorontwikkeling naar een moderne en professionele organisatie. Gelet op het belang en onze ambitie hierin vervult Zevenaar een bestuursrol in het P&O-netwerk / werken in Gelderland. In de begroting zijn budgetten opgenomen om een aantrekkelijkere werkgever te worden, aangevuld met budget voor recruitment om daarmee de afhankelijkheid van inhuur te beperken en meer te kunnen ontwikkelen. De maatregelen beperken dit risico enigszins.

Als grondslag voor het bepalen van het risico gebruiken wij de geraamde salarislasten als basis. Er is een risico dat wij 5% meer uit moeten geven dan de geraamde salarislasten om de geplande activiteiten te realiseren. Het risico bedraagt daarmee € 1,3 miljoen met een kans van 70%.

5. Aangescherpte ramingen / budgetoverschrijdingen

In de kadernota 2025-2028 presenteerden we een financieel meerjarenbeeld dat in alle jaren op een fors tekort uit komt. Als gevolg van de financieel onzekere situatie en de daarop gemaakte keuzes is onze begroting gevoeliger geworden voor onvoorziene omstandigheden en onverwachte ontwikkelingen. We zijn genoodzaakt om risicovoller te ramen. Er is sprake van een hoger risico op budgetoverschrijdingen. De budgetten in het sociaal domein zijn in de begroting verhoogd met een indexatie van 1,2%. Mogelijk is dit percentage niet toereikend en moeten we rekening houden met een hoger percentage. Wij hebben geen hogere indexatie toegepast om één lijn te kiezen voor alle budgetten, maar ook omdat in 2025 een commissie van deskundigen nog gaat kijken naar de zorgbudgetten en de compensatie die is gegeven aan gemeenten. Waar dit toe zal leiden is onbekend en betekent een risico in onze begroting.

6. Bylandse brug

De Bylandse brug verkeert in slechte staat en moet op (korte) termijn vervangen worden. Het wegvak over de brug is openbaar en de brug is in particulier eigendom van de steenfabriek Tolkamer (Vandersanden Nederland). De eigenaar stelt dat hij wel eigenaar is maar niet onderhoudsplichtig. De gemeente stelt Vandersanden onderhoudsplichtig is omdat zij in het verleden en nog steeds onderhoud uitvoeren. Er dreigt een juridisch geschil te ontstaan over wie onderhoudsplichtig is. Het risico bestaat dat de gemeente als onderhoudsplichtige wordt aangemerkt en dus ook de kosten voor vervanging op zich moet nemen. In het meerjareninvesteringsplan voor vervanging van kunstwerken is met deze vervanging geen rekening gehouden. De kosten voor vervanging worden geraamd op € 1.500.000 tot € 2.000.000. De kans dat de gemeente volledig opdraait voor vervanging schatten we nu in op 30%.

7. Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Als onderdeel van het integraal accommodatieplan is een financiële doorrekening gemaakt van € 24 miljoen aan verduurzamende maatregelen voor het gemeentelijk vastgoed. Dit gaat om investeringen in nieuwbouw in een tijdshorizon van de komende 20 jaar. Wij schatten in dat een afwijkingsrisico van 25% aanwezig is omdat dit op kengetallen is gebaseerd.

Ervan uit gaande dat we op termijn via de kadernota de investeringsbedragen beschikbaar krijgen, zien wij een risico van zo'n 6 miljoen dat extra investeringen nodig zijn. Het bedrag van € 6 miljoen heeft betrekking op de

totale investering voor de komende 20 jaar. Deze totale investering wordt niet in één keer aangevraagd maar jaarlijks een deel op basis van een investeringsprogramma. Voor de risicoberekening gaan we uit van een periode van 4 jaar. We houden rekening met een risico van € 1,2 miljoen (24 miljoen x 25% = 6 miljoen / 5). De kans is 50%.

8 & 9. Sociaal domein

Algemene ontwikkeling
De prognose voor het gebruik van jeugdzorg en Wmo is gebaseerd op de werkelijke uitgaven, verhoogd met de verwachte ontwikkelingen in prijs en aantal cliënten. Wij zijn hierbij afhankelijk van factoren die buiten onze invloedssfeer liggen. Een andere factor die buiten onze invloedssfeer ligt is de beschikbaarheid van zorg. De beschikbaarheid staat onder druk, waardoor inwoners niet gelijk kunnen worden geholpen. Hierdoor bestaat het risico dat alternatieve (tussentijdse) zorg ingezet moet worden. Daarnaast hebben ook niet voorspelde demografische ontwikkelingen invloed op de gerealiseerde kosten. In de monitor sociaal domein wordt u geïnformeerd over de ontwikkelingen in de huidige jaar.

Als algemeen risico wordt op basis van het huidige kostenniveau voor de gemeente Zevenaar een bedrag van € 750.000 aangehouden.

Hervormingsagenda jeugd
De Hervormingsagenda Jeugd is in juni 2023 definitief vastgesteld. Dit betekent dat alle partijen in volle vaart aan de slag zijn met de grootste hervorming van de jeugdzorg sinds 2015. De Hervormingsagenda Jeugd bevat een omvangrijk pakket afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken. Onder gemeenten is veel ambitie en steun om met de agenda de hulp aan onze jonge inwoners te verbeteren. Door de VNG zijn echter ook zorgen geuit. Daarom zijn in moties de volgende randvoorwaarden meegegeven voor het vervolg:

- Inzet van de VNG om in overleg met het rijk en het IPO te komen met een toelichting hoe gemeenten 2026 en daarna in de meerjarenraming kunnen opnemen.
- Een implementatieplan bij de Hervormingsagenda en een verzoek aan het rijk om daaraan gekoppeld ook een routekaart voor wetgeving te maken.
- Een uitvoeringstoets op het implementatieplan.
- De ALV sprak ook het belang uit dat we gezamenlijk met de partners ons moeten inzetten om de Hervormingsagenda te laten slagen. Specifiek is aandacht gevraagd voor de financiering van de POH-Jeugd (Praktijkondersteuner Huisarts) en een goede samenwerking tussen hulp en onderwijs.

Vooruitlopend op de vaststelling van de hervormingsagenda zijn de financiële consequenties (opgaven) verwerkt in de algemene uitkering die is opgenomen in de meicirculaire. Deze zijn in de begroting verwerkt op basis van de richtlijnen van de Provincie. Het meest belangrijk van het realiseren van de opgaven en veronderstelde besparing zijn de maatregelen. Dit gedeelte moet nog worden uitgewerkt door het nieuwe kabinet (voornamelijk in wetgeving).

Daarnaast zijn de besparingen die gerealiseerd kunnen worden voor gemeenten op landelijk (macro-niveau) bepaald. De potentie om te besparen zal per gemeente afwijken van dit gemiddelde, dit kan zijn doordat bepaalde maatregelen al zijn ingevoerd of omdat er meer tijd nodig is om de samenhangende acties op elkaar aan te sluiten.

Eigen bijdragen
In de voorjaarsnota 2024 van het demissionair kabinet is een voorstel gedaan om een brede eigen bijdrage in te voeren vanaf 2025. Dit primair als reactie op de stijgende kosten (aanzuigende werking) van de huishoudelijke hulp. De compensatie die gemeenten ontvingen in de algemene uitkering is teruggedraaid, maar de maatregelen zijn nog niet omgezet in wetgeving. Daarnaast is op landelijk niveau ingeschat welke uitstroom c.q. eigen bijdragen er netto zal zijn. Dit wordt landelijk afgezet tegen de compensatie door het rijk in 2025. Het is niet duidelijk welke aannames op macro-niveau hieraan ten grondslag liggen en of de gemeenten vanaf 2025 de weggevallen compensatie in de algemene uitkering kunnen compenseren met andere maatregelen.

Daarnaast is het nog niet duidelijk of de voorgestelde wijziging nog wordt doorgevoerd en/of er vertraging ontstaat.

Voortgang hervormingsagenda/eigen bijdragen
Voor al deze onzekerheden en onduidelijkheden in relatie tot de hervormingsagenda en eigen bijdrage houden wij rekening met een risico van 5% van het saldo van de bestedingen in programma 6, zijnde 2,9 miljoen. De kans dat de onzekerheden dit negatieve effect hebben schatten we in op 20%.

10. Tekort I-deel/ BUIG
Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen. Het risico van het tekort op het BUIG-budget fluctueert. Boven de 12,5% worden tekorten volledig gecompenseerd door de vangnetuitkering. Gemiddeld rekening houdend met vangnetuitkeringen is het tekort € 600.000 en 50%.

11. Dividend deelnemingen
We ramen in de begroting dividendinkomsten van Alliander, Ataro en BNG. Het risico bestaat dat dividendinkomsten lager uitvallen, bijvoorbeeld door tegenvallende bedrijfsresultaten.

12. Wachtgeld wethouders
Om de huidige wethouders te beschermen tegen de gevolgen van werkloosheid na het wethouderschap geldt een wachtgeldregeling. Na het wethouderschap ontvangt een wethouder een Appa-ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dit is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Waarom het wethouderschap beëindigd is hierbij niet van belang; het recht op de uitkering bestaat ongeacht de reden van het aftreden. De specifieke aanspraak en omvang kunnen pas worden bepaald op het moment dat zich dit voordoet.

13. Uitval ICT-systemen
Een ICT- storing heeft een grote impact op onze gemeentelijke dienstverlening. Het is van groot belang dat beheer en onderhoud op de ICT- omgeving op een adequate manier wordt uitgevoerd. Hierbij wordt de kwetsbaarheid van de RID zichtbaar. Een combinatie van druk op de personele capaciteit, krapte op de arbeidsmarkt, vertraging in projecten en gebrek aan innovatiekracht, dragen er aan bij dat de kwaliteit van de ICT- omgeving onder druk komt te staan. Hierdoor bestaat het risico dat de kans op incidenten toe neemt en wij worden geconfronteerd met kosten. Dit kunnen kosten zijn op het niet beschikbaar zijn van netwerken en/of data door uitval of bijvoorbeeld een hack.

Het risico op incidenten in relatie tot informatieveiligheid zal de komende jaren alleen maar toenemen. Hier moeten we als gemeente voldoende op voorbereid zijn. In het kader daarvan heeft de VNG reeds eerder aandacht gevraagd voor de toenemende kans geconfronteerd te worden met ransomware oftewel gijzelsoftware. In de risico's is nu een bedrag opgenomen van 0,5 mln. met een kans van 50%. Het risico is bepaald op een aantal dagen dat niet gewerkt kan worden als gevolg van het niet beschikbaar zijn van

systemen. Als dit het gevolg is van ransomware zullen er naast deze kosten ook andere kosten zijn, zoals het herstellen van data en systemen, inrichten aanvullende maatregelen, verantwoording afleggen over voortgang. De financiële omvang is aanzienlijk groter, maar de kans is kleiner. Met de doorontwikkeling van de RID en het versterken van de I-organisatie wordt dit risico op termijn beter beheersbaar.

Risico's van omvang niet in opgenomen bij de toprisico's
In de bovenstaande beschouwing zijn de toprisico's beschreven op basis van financiële impact. De afgelopen jaren hebben ons laten zien dat er grote risico's op ons af komen. Waar de kans klein van is, maar de impact groot of waar de gemeente niet direct financieel voor verantwoordelijk is.

Droogte/regenval
Perioden van droogte of grote regenval komen steeds vaker voor. In de afgelopen jaren zijn door de lage grondwaterstand problemen met woningen in onze gemeente ontstaan. Hoewel dit risico niet direct financieel is voor de gemeente, heeft onze gemeente wel zorgplicht naar zijn inwoners. Ambtelijke en bestuurlijke capaciteit wordt beschikbaar gesteld om onze inwoners te ondersteunen. Waar nodig worden ook beperkte budgettaire aanvragen gedaan. De invloed die wij als gemeente op dit vraagstuk hebben is beperkt, maar wij dragen bij aan de globale doelstellingen waar nodig en mogelijk. De kans van dit risico wordt dus steeds groter, maar de impact blijft beperkt. Hierdoor staat deze niet in de top 10.

Omgevingswet
De Omgevingswet is op 1 januari 2024 ingevoerd. Voor wat betreft de (financiële) gevolgen is nog steeds veel onduidelijk. In de begroting zijn de kosten opgenomen op basis van het meest actuele model voor het bepalen van effect. Dit blijft echter een model met verschillende aannames.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die een grote impact kunnen hebben op de financiën van Zevenaar. Het risicoprofiel is een dynamisch geheel gelet op ontwikkelingen in de in- en externe omgeving, het bijstellen van doelstellingen en de werking van beheersmaatregelen. Op het moment dat een bepaald risico in de begroting is geraamd, is het geen risico meer. Op basis van een actuele risico's heeft de gemeente Zevenaar een weerstandscapaciteit nodig van afgerond € 7,9 miljoen.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt om onverwachte, niet-begrote kosten, dat wil zeggen risico's, op te vangen.

De beschikbare weerstandscapaciteit zit in het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve. Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve van onze gemeente is per 31 december 2024 € 19,4 miljoen.

WEERSTANDSVERMOGEN

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{19.439.000}{7.867.000} = 2{,}47$$

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit het beschikbare vermogen gecorrigeerd met de verwachte toevoegingen en onttrekkingen die zijn opgenomen in deze begroting. De algemene reserve per 31-12-2023 bedraagt afgerond 41 miljoen. We houden rekening met negatieve begrotingsresultaten in de komende jaren. Het geprognosticeerde vrij beschikbare deel komt uit op € 19,4 miljoen. Ten opzichte van de stand in de jaarstukken 2023 is de beschikbare weerstandscapaciteit toegenomen van 11,9 miljoen naar 19,4 mln.

Weerstandsratio

De weerstandsratio is ten opzichte van de jaarstukken 2023 toegenomen van 1,1 naar 2,5. Dit komt door substantiële ontwikkelingen aan beide kanten. De algemene reserve is toegenomen en daarmee de beschikbare weerstandscapaciteit. De risico's zijn afgenomen voornamelijk als gevolg van de ontwikkelingen rondom de grondposities.

De ratio voor het weerstandsvermogen kan worden ingedeeld in een aantal waarderingscijfers.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	2,0 ≤ x	Uitstekend
B	1,4 ≤ x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 ≤ x < 1,4	Voldoende
D	0,8 ≤ x < 1,0	Matig
E	0,6 ≤ x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

De nu berekende ratio van onze gemeente valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen om de risico's af te dekken.

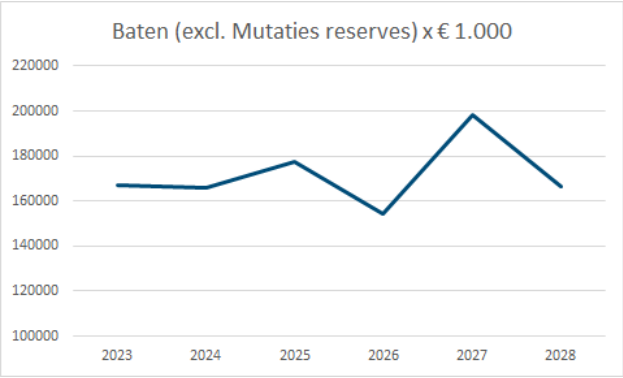
FINANCIELE KENGETALEN

Algemeen

De financiële kengetallen geven u een globaal inzicht in de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen moeten in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie van onze gemeente.

Baten

Als deler bij kengetallen 1, 3 en 4 wordt het totaal aan baten (excl. mutaties reserves) genomen. De ontwikkeling van deze totale baten heeft hierdoor een grote invloed op de ontwikkeling van deze kengetallen. In onderstaande grafiek is het verloop van de te verwachten baten weergegeven voor de komende begrotingsjaren.

Je ziet een wisselend verloop in de komende jaren. De wisselingen in de hoogte van de baten wordt onder andere veroorzaakt door de opbrengsten van lopende grondexploitaties en de hoogte van de algemene uitkering van het rijk. Een daling van de baten heeft een stijgend effect op deze kengetallen.

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen	Jaarrekening 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1.a Netto schuldquote	56,1%	77,5%	106,6%	88,2%	104,8%
1.b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	45,7%	68,2%	96,3%	80,3%	95,7%
2. Solvabiliteitsratio	30,3%	22,6%	18,2%	15,7%	13,3%
3. Grondexploitatie	10,0%	11,2%	19,1%	13,9%	16,1%
4. Structurele exploitatieruimte	-1,5%	0,3%	-4,4%	-2,7%	-3,6%
5. Belastingcapaciteit	87%	89,4%	89,4%	89,4%	89,4%

Toelichtingen

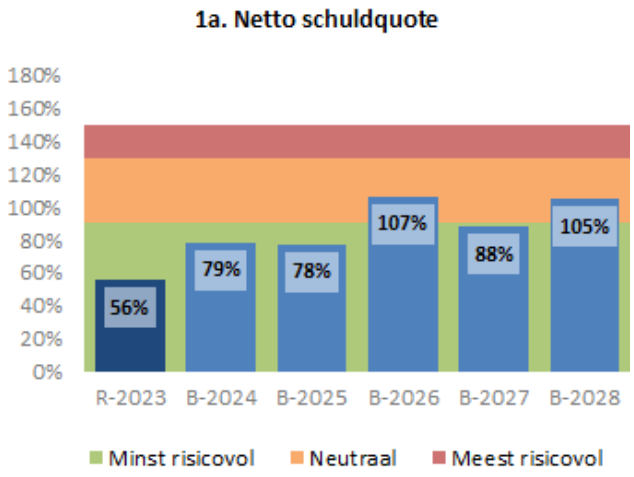
De provincie Gelderland heeft voor zijn toezicht drie categorieën bepaald die een beeld geven van de risico's. De kengetallen van de Gemeente Zevenaar zijn hieronder in grafiekjes weergegeven in verhouding tot de gestelde categorieën van de provincie.
Categorie A is het laagste risico = groen
Categorie B is gemiddeld risico = oranje
Categorie C is hoog risico = rood

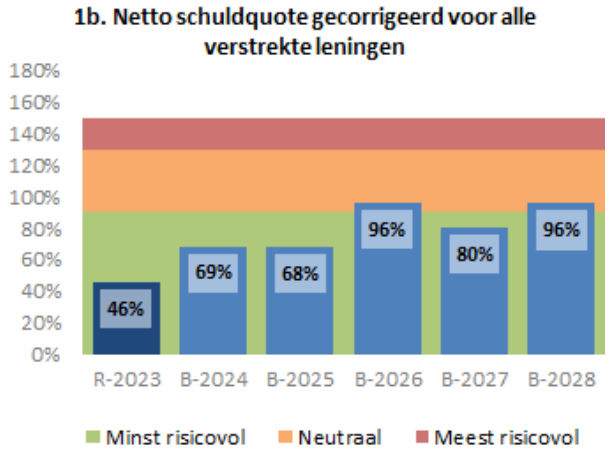
1. Netto schuldquote
De netto schuldquote bestaat uit twee kengetallen:

a. netto schuldquote: dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Hoe lager het percentage hoe beter. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.
b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De gegevens zijn ontleend aan de geprognosticeerde balans. Voor onze gemeente bedraagt het percentage van de netto schuldquote in 2025 77,5%. Mede als gevolg van ons meerjareninvesteringsplan en de investeringen in de grondexploitaties zullen de leningen de komende jaren weer toenemen. Met name investeringen in de fysieke leefomgeving en het onderwijs (IHP) zorgen ervoor dat wij meer middelen nodig hebben. In de jaren 2026 en 2028 komen de percentages in het oranje gebied. Dit wordt met name veroorzaakt door de daling in de baten in die betreffende jaren.

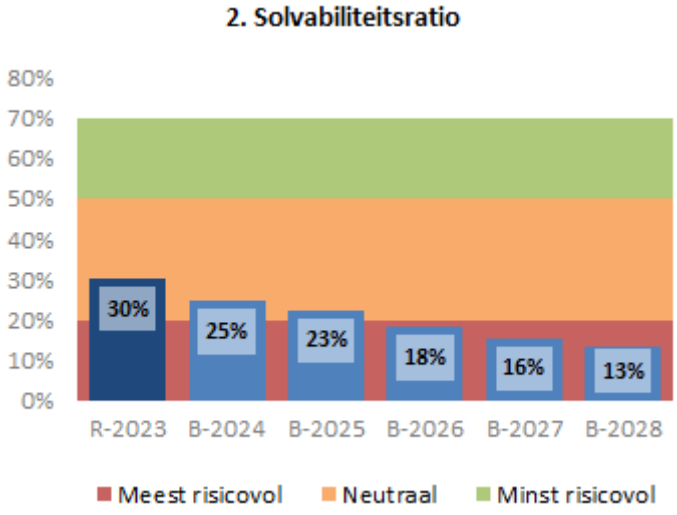
De gecorrigeerde netto schuldquote komt in 2025 uit op 68,2%. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen spelen voornamelijk de hypotheken aan ambtenaren en de verstrekte leningen aan de RDL en Alliander een rol. Deze leningen zijn de afgelopen jaren sterk gedaald en de verwachting is dat deze de komende jaren verder afnemen. We zien hier een nagenoeg zelfde verloop als de netto schuldquote.

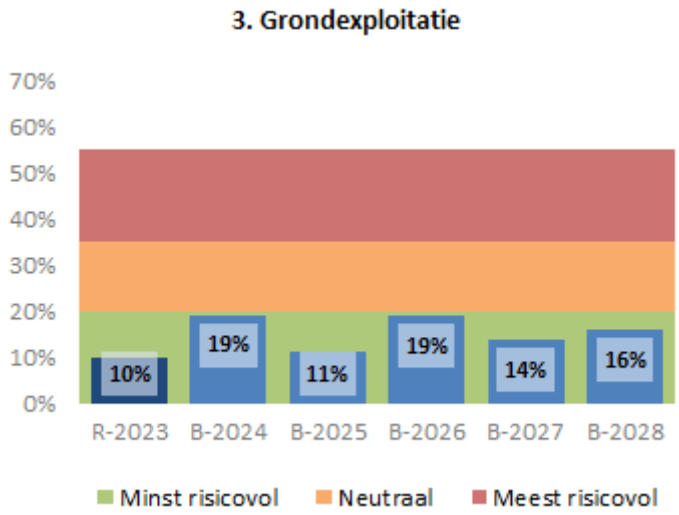
2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Voor onze gemeente zien we in de komende begrotingsjaren een dalende solvabiliteitsratio van ca. 23% naar ca. 13%. Deze daling wordt veroorzaakt door de toegenomen leningen in verband met investeringen en een afname van het eigen vermogen door de negatieve resultaten en het inzetten van reserves.

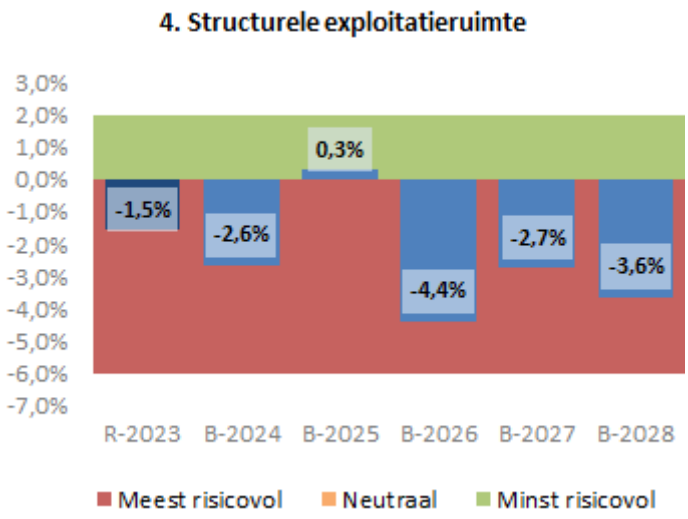
3. Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie is ten opzichte van de totale baten. In onze gemeente is sprake van 'in exploitatie genomen bouwgronden' die de komende jaren bestaat uit grondexploitaties Zevenaar-Oost, Babberich, Het Hof, Waaijakkers, Mercurion, Vestersbos, Herontwikkeling vastgoedlocaties en Businesspark 7Poort II. De stijging van de percentages in 2026 en 2028 zijn vooral te wijten aan de daling in de baten van deze beide jaren.

Deze ontwikkeling moet ook in samenhang worden gezien met de ontwikkeling van de weerstandsratio. De grondexploitaties kennen de grootste risico's. De projecten en daarmee samenhangende risico's worden steeds kleiner. De baten van de afgelopen jaren zijn toegevoegd aan de algemene reserve. Bij het opstarten van nieuwe projecten heeft dit aan beide zijden weer invloed. Onttrekkingen uit de algemene reserve en toename van risico's.

4. Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de Algemene uitkering en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Een negatief percentage betekent dat er meer structurele lasten zijn dan structurele baten. Dit kengetal is relevant voor de beoordeling van de financiële positie, omdat het van belang is om te weten of en welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

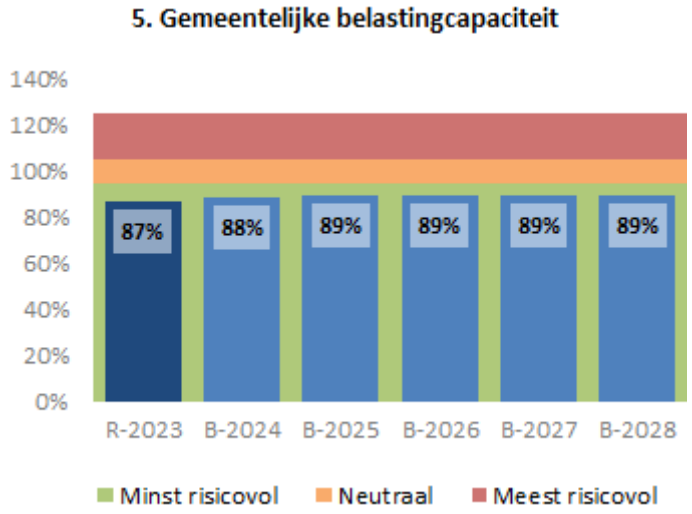
De structurele begrotingsruimte is alleen in begrotingsjaar 2025 positief en de jaren daarna negatief. De onzekerheden en onduidelijkheden ten aanzien van deze jaren zijn beschreven in de financiële hoofdlijnen en de paragraaf weerstandsvermogen.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de belastingdruk van de gemeente ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Het landelijk gemiddelde is gebaseerd op de gegevens van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO), die jaarlijks een rapport opstelt over de ontwikkeling van de lokale lasten. COELO veronderstelt een vaste waarde voor gebruik en zet dit af tegen de tarievenontwikkeling. Het feitelijk gebruik kan afwijken van het veronderstelde gebruik, waardoor de ruimte voor belastingverhoging niet wordt bepaald door het percentage dat door de COELO wordt berekend.

In de berekening zijn meegenomen de OZB-lasten, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een gemiddeld gezin.

CONCLUSIE

Samenvattend concluderen we dat de onzekerheden voor de komende jaren nog groot zijn. We kunnen de tekorten en risico's opvangen met de beschikbare weerstandscapaciteit, maar het structurele begrotingssaldo blijft zonder hogere bijdragen of maatregelen ruim negatief. De solvabiliteit komt zonder de maatregelen in het risicogebied terecht.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding
De gemeente Zevenaar heeft een groot deel van haar vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van gebouwen, wegen en bruggen, openbare verlichting, groen, riolering en water. Het onderhoud van deze zaken is een kerntaak van de gemeente en van groot belang voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers. Het onderhoud van kapitaalgoederen is grotendeels vastgelegd in beleids- en onderhoudsplannen. In deze paragraaf wordt per kapitaalgoed ingegaan op onder andere het beleid, de kwaliteitsnormen, het onderhoud, de financiële middelen en de risico's die met het onderhoud samenhangen.

Beleid
Vanwege de grote raakvlakken tussen groen, openbare verlichting, riolering en onderhoud wegen pakken we onderhoudsprojecten integraal aan. Een integraal beleidskader ontbrak echter nog. Op basis van de geactualiseerde beheerdata heeft u in oktober 2022 het integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) vastgesteld. Dit plan bevat de kaders voor het beheer van de openbare ruimte. Naast vaststelling van het gewenste verzorgend en technisch onderhoudsniveau bevat het IBOR ambities op het gebied van biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Op basis van de beleidsmatige en financiële kaders van het IBOR hebben wij de beheer- en onderhoudsplannen voor de aankomende jaren uitgewerkt per onderdeel van de openbare ruimte (groen, wegen, openbare verlichting etc.). In deze plannen komt tot uitdrukking hoe we, met de beschikbare budgetten, de openbare ruimte kunnen onderhouden op de vastgestelde onderhoudsniveaus.

Beleidskaders
- Integraal Beheer Openbare Ruimte (2018)
- Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (2022)
- Integraal AccommodatiePlan (2020)

Ontwikkelingen
IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte)
Het IBOR schenkt ruim aandacht aan biodiversiteit, duurzaamheid en circulariteit. We spelen in op de gevolgen van klimaatverandering. De natuur krijgt haar plek terug in de openbare ruimte door meer beplanting toe te voegen en overbodige verharding te verwijderen. Ook gaan we meer gebruik maken van gerecyclede materialen voor de inrichting van de openbare ruimte. In de planning en uitvoering van revitaliseringsprojecten openbare ruimte houden wij zoveel mogelijk rekening met nieuwe ontwikkelingen zoals de energietransitie of klimaatadaptieve maatregelen zoals vastgelegd in het Watertakenplan. Daarnaast bevat het IBOR concrete doelstellingen over de communicatie met onze inwoners en voor het betrekken van de inwoners bij het beheer en de inrichting van de openbare ruimte. Ook de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor alle doelgroepen heeft de aandacht. Per project geven wij hier concreet invulling aan.

IAP (Integraal AccomodatiePlan)
In het IAP is op strategisch niveau vastgesteld welk vastgoed benodigd is om alle maatschappelijke taken te kunnen vervullen. Dit leidt tot een doelmatigere, duurzamere en meer toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille, die past bij de wettelijke taken van de gemeente en bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Een belangrijk aspect hierin is de verduurzamingsopgave ten aanzien van de CO_2-reductie en 0 op de meter in 2050. In blokken van 4 jaar (tot aan 2050) zijn objecten gecategoriseerd naar belang en prioriteit, waarbij de hoofdmaatregelen per object zijn weergegeven. In 2025 wordt het IAP geactualiseerd op basis van de meest recente stand van zaken. Er gaat een raming gemaakt worden voor de totale verduurzamingsinvestering van de vastgoedportefeuille om te voldoen aan de eisen vanuit het klimaatplan.

GEBOUWEN

Beleid
Het onderhoudsbeleid is gerelateerd en afgeleid vanuit het integraal accommodatieplan (hierna: IAP). Dit IAP is in december 2020 vastgesteld. In het IAP is op strategisch niveau vastgesteld welk vastgoed benodigd is om alle maatschappelijke taken te kunnen vervullen. Dit leidt tot een meer doelmatiger, duurzamer en toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille, die past bij de wettelijke taken van de gemeente en bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Een belangrijk aspect hierin is de verduurzamingsopgave ten aanzien van de CO2-reductie en 0 op de meter in 2050.

Kwaliteitsnormen
Het onderhoud van het maatschappelijk vastgoed is gebaseerd op de meerjarenonderhoudsplannen (hierna MJOP). Deze MJOP's zijn opgesteld conform de NEN 2767 methodiek. Op basis van deze methodiek worden de keuzes gemaakt welk onderhoud uitgevoerd wordt en wat niet. Dit betekent dat er op conditiescore en risico's wordt gestuurd. De risico's veiligheid, gezondheid en bruikbaarheid zijn hierin leidend. In principe wordt er gestuurd op onderhoudsconditie drie als grenswaarde. Panden die op de nominatie staan om vervangen, gerenoveerd of gesloopt te worden wijken hier (sturing op onderhoudsconditie drie) van af. Hier wordt minimale inspanning uitgevoerd om het object veilig en bruikbaar te houden.

Beleidskaders
Nota Vastgoedbeleid (2017)
Integraal AccommodatiePlan (2020), inclusief routekaart verduurzaming

Onderhoud
De staat van onderhoud is gerelateerd aan de eisen vanuit de gebruiksfunctie, zoals hierboven beschreven is onder 'kwaliteitsnormen'. De staat van onderhoud van het gemeentelijk vastgoed voldoet in het algemeen aan de gestelde criteria. Uitzondering hierop, en ook niet begroot conform het vastgesteld MJOP, betreft de vervanging van de dakafwerking op de Turmac Cultuurfabriek. Alle bestaande MJOP's zijn inmiddels voorzien van een update. De financiële doorrekening wordt momenteel gemaakt, het ziet er naar uit dat dotatie aan de voorziening omhoog zal moeten vanwege de toegenomen bouwkosten.

Ontwikkelingen
In de strategische verduurzamingsopgave wordt voorrang gegeven aan de objecten waar het eigen personeel in gehuisvest is. De verwarming van de werkplaats bij de gemeentewerf wordt vervangen voor een warmtepomp. Bij de vervanging van het dak (2025) op de Turmac Cultuurfabriek wordt de isolatiewaarde flink verhoogd. Momenteel wordt geïnventariseerd of er meer zonnepanelen op de loodsen van de gemeentewerf kunnen.
Voor de verduurzaming van het Musiater en het dak van de Turmac Cultuurfabriek is DUMAVA subsidie verkregen (subsidie betreft 30% van de verduurzamingsinvestering). Uitvoering verduurzaming Musiater: zomer 2024 t/m najaar 2025.
Het contract voor gaslevering is verlengd voor de periode 2026-2028 bij Eneco. De levering van elektriciteit is medio 2022 verlengd bij Greenchoice voor de periode 2023-2032.
We passen het huurprijsbeleid t.a.v. de kostprijsdekkende huur aan.
Vier leegstaande objecten worden herontwikkeld (Da Costastraat 2, Markt 8, Steenhuizen 6 en Nieuwe Komstraat 19). De sloop van de Bizetstraat, Da Costastraat, Steenhuizen en Nieuwe Komstraat is aanbesteed en vindt plaats in de periode september-december 2024 met uitloop naar februari 2025.
In 2025 wordt het IAP geactualiseerd op basis van de meest recente stand van zaken. Er gaat een raming gemaakt worden voor de totale verduurzamingsinvestering van de vastgoedportefeuille om te voldoen aan de eisen vanuit het klimaatplan.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Belastingen	230	231	232	232	232
Doorbelastingen	50	143	149	149	149
Dotatie voorziening	839	559	560	560	560
Huisvestingslasten	1.156	948	901	901	901
Leveringen diensten en goederen	266	270	252	231	231
Onderhoud gebouwen	346	318	318	318	318
Totaal	**2.887**	**2.469**	**2.412**	**2.391**	**2.391**

GROEN

Beleid
Voor het beheer van de openbare ruimte en daarmee voor het openbaar groen heeft u in 2022 het beleidsplan IBOR (integraal beleidsplan openbare ruimte) vastgesteld. Hierin is de gewenste beeldkwaliteit vastgesteld voor het groenonderhoud en zijn de ambities voor het openbaar groen voor de komende jaren benoemd.

Kwaliteitsnormen
In het beleidsplan IBOR is het gewenste niveau voor de openbare ruimte vastgesteld en daarmee ook voor het openbaar groen. De beeldkwaliteitsniveaus zijn vastgesteld op basis van kwaliteitsnormen volgens de CROW beeldkwaliteitssystematiek.

Beeldkwaliteit hoog: centrum, begraafplaatsen en accentplekken;
Beeldkwaliteit basis: woonwijken, doorgaande wegen, parken en industrieterreinen;
Beeldkwaliteit laag: buitengebied.

De vastgestelde beeldkwaliteit heeft betrekking op het verzorgende en technische onderhoud van de openbare ruimte.

Beleidskaders
- Integraal beleidsplan openbare ruimte (2022)
- Beheerplan openbaar groen en bomen (2022)

Onderhoud
Het onderhoud van de groenvoorzieningen wordt voor een deel in eigen beheer uitgevoerd en voor een deel door derden. Voor het reguliere onderhoud maken we een integraal beeldkwaliteitsbestek dat voor meerdere jaren wordt aanbesteed. Daarnaast maken we bestekken voor het onderhoud van bermen, gazon maaien en bomenonderhoud. Deze bestekken inclusief de raamovereenkomst voor het uitvoeren van renovaties zijn in 2023 voor meerdere jaren aanbesteed.

Ontwikkelingen
Op basis van het IBOR beleidsplan en het collegeprogramma 2023-2026 zijn de volgende ontwikkelingen voor het openbaar groen van belang:
Een deel van het openbaar groen verkeert in een slechte technische staat en moet de komende jaren worden vervangen. Daarnaast hebben we een opgave om de veiligheid van ons bomenbestand op orde te brengen zodat we voldoen aan onze zorgplicht. U heeft incidenteel budget beschikbaar gesteld zodat wij deze achterstand in kunnen halen. Voor het wegwerken van achterstanden in het beheer en onderhoud van het openbaar groen is een meerjarenplanning gemaakt. Voor 2025 zijn de volgende wijken ingepland:

- Lentemorgen 1
- Lentemorgen 2

--De Horst
- Tolkamer
- Babberich
- Oud Zevenaar
- Ooy

Het behouden en versterken van de biodiversiteit is een belangrijke opgave in Zevenaar. De komende jaren geven we verder vorm aan ecologisch bermbeheer en aan een natuur inclusieve inrichting van de openbare ruimte. In 2023 zijn we gestart met het gefaseerd maaien van bermen. Het bestrijden van de invasieve exoten voortkomend uit Europese wetgeving krijgt de komende jaren veel aandacht. Voor de komende periode heeft de bestrijding van de Reuzenberenklauw en de Japanse Duizendknoop in de directe omgeving van tuinen prioriteit.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bestekken onderhoud groen	2.363	2.220	1.870	1.870	1.870
Doorbelastingen	1.321	2.014	2.034	2.032	2.037
Leveringen diensten en goederen	504	418	426	426	426
Onkruidbestrijding	236	238	238	238	238
Overige lasten	43	43	43	43	43
Totaal	**4.467**	**4.933**	**4.611**	**4.609**	**4.614**

OPENBARE VERLICHTING

Beleid
Op basis van de geactualiseerde beheerdata hebben wij een nieuw integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) opgesteld inclusief consequenties die samenhangen met complexe opgaven als bijvoorbeeld klimaatadaptatie en participatie. Dit plan heeft u in 2022 vastgesteld. Tegelijkertijd hebben wij het beheerplan voor openbare verlichting voor de aankomende jaren uitgewerkt. Hierin komt tot uitdrukking hoe we met de beschikbare budgetten de openbare verlichting onderhouden op het vastgestelde onderhoudsniveau. In 2024 hebben wij aan de hand van het beheerplan onderhouds- en vervangingswerkzaamheden uitgevoerd.

Kwaliteitsnormen
De kwaliteitsnormen zijn vastgelegd in IBOR en uitgewerkt in de beheerplannen openbare verlichting en verkeersregelinstallaties. Verder worden normen voor de inrichting en plaatsing van deze voorzieningen opgenomen in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR).

Beleidskaders
- Integraal beleidsplan openbare ruimte 2022 - 2032 (2022)
- Beheerplan openbare verlichting (2022)
- Beheerplan verkeersregelinstallaties (2022)

Onderhoud
In 2021 hebben wij een nieuwe Europese aanbesteding gehouden samen met de gemeenten Duiven en Westervoort. De opdracht is aangegaan voor twee jaar met de optie om twee keer met één jaar te verlengen. Hiervoor is een raamcontract afgesloten waarin deelopdrachten zijn uitgezet. Deze bestekken zullen in onderdelen te zijner tijd worden omgezet in beeldkwaliteitsbestekken. Het is de bedoeling het bestaande contract met twee jaar te verlengen en daarna over te gaan op een beeldkwaliteitsbestek op basis van een vastgesteld IBOR. In 2024 gaat de gemeente opnieuw op basis van beeldkwaliteit een aanbesteding houden

voor beheer, onderhoud en vervanging van openbare verlichting. Volgens planning kunnen we het werk eind 2024 gunnen voor vier jaar. In 2025 starten wij met het actualiseren van het beheerplan.

Ontwikkelingen
Het beheer van de openbare verlichting draagt bij aan het realiseren van doelstellingen van het rijk en de ambities in het IBOR op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing. Behoudens de actuele aandacht voor duurzaamheid zijn er geen nieuwe externe ontwikkelingen te benoemen. In het afgelopen jaar is vervanging van PLL-lampen door LED-verlichting voortgezet. Op dit moment is circa 90 % van de openbare verlichting voorzien van LED-verlichting.

Het HIOR (Handboek Inrichting Openbare Ruimte) dat we in 2024 gaan opstellen bevat ook kwaliteitsnormen ten aanzien van de inrichting van de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties.

Voor 2025 is budget beschikbaar voor vervangingen van verkeersregelinstallaties, lichtmasten en armaturen. Voor de reguliere vervangingen vanaf 2026 dienen investeringsmiddelen te worden aangevraagd.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Elektriciteit	273	205	210	210	210
Leveringen diensten en goederen	95	96	96	96	96
Doorbelastingen	91	132	132	132	132
Dotatie voorziening	18	18	18	18	18
Overige lasten	0	0	0	0	0
Totaal	**477**	**451**	**456**	**456**	**456**

RIOLERING EN WATER

Beleid
In samenwerking met drie Liemerse gemeenten en waterschap Rijn en IJssel wordt het "Watertakenplan de Liemers" (WTP) opgesteld. Het WTP heeft een planperiode van vijf jaar. Het watertakenplan is een praktische vertaling van onze visie op de waterketen en klimaatadaptatie naar beleid en maatregelen. In het nieuwe watertakenplan de Liemers 2022 – 2026 krijgt het beleid t.a.v. klimaatadaptatie met de bijbehorende begroting extra aandacht.

Zowel gemeenten als waterschap ondersteunen hierbij de gekozen strategie, maar behouden hierbij ieder hun eigen wettelijke taken en verantwoordelijkheden, waarbij iedere organisatie een eigen individuele vastgestelde financiële bijlage heeft. Aanvullend op de bestaande beleidsstukken is door de vier organisaties in dit Watertakenplan gekeken naar een gezamenlijke strategie ten aanzien van interacties binnen de waterketen en klimaatadaptatie. Specifiek voor het gebied De Liemers vormt dit watertakenplan op onderstaande vier thema's een verbijzondering van algemeen beleid. De thema's zijn:

- Basis op orde;
- Klaar voor de toekomst;
- Burgers betrokken;
- Samenwerking De Liemers.

De Liemerse gemeenten en het waterschap zijn begin 2021 gestart met het opstellen van een nieuw "watertakenplan de Liemers 2022-2026". In dit WTP wordt het vastgestelde uitvoeringsprogramma uit het lopende DPRA traject (Deltaplan ruimtelijke adaptatie) met de bijbehorende begroting opgenomen in het kostendekkingsplan. Wij hebben in september 2022 het geactualiseerde watertakenplan aan u voorgelegd.

Kwaliteitsnormen
De gemeente draagt zorg voor de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater vermengd met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander water. De ontvangst en zuivering van het door de gemeente ingezamelde (stedelijke) afvalwater is de taak van het waterschap. Daarnaast draagt het waterschap zorg voor de waterhuishouding. Deze zorgplichten dienen in onderlinge samenwerking tussen de Liemerse gemeenten en het waterschap goed te worden uitgevoerd. Informatie hierover is beschreven in het rapport "Watertakenplan de Liemers 2022-2026".

Beleidskaders
- Watertakenplan de Liemers 2022-2026 (2022)

Onderhoud
Waterschap en gemeenten dragen zorg voor de instandhouding van de afvalwaterketen en het watersysteem zodanig dat voorzieningen goed blijven functioneren en geen gevaar optreden voor de volksgezondheid, het milieu of voor de leefomgeving. Jaarlijks zijn hiervoor activiteiten gepland zoals het vervangen en renoveren van objecten, uitvoeren van onderzoek, planvorming en beleid en zorg dragen voor het beheer en onderhoud. Deze werkzaamheden zijn meestal periodiek en/of cyclisch van aard.
Waterschap en gemeenten willen de komende jaren toegroeien naar een meer risicobewust beheer voor het uitvoeren van de watertaken. Dit is onderdeel van de implementatie van assetmanagement om te komen tot een meer doelmatiger waterbeheer.
In 2021 zijn, na afronding van het project revitalisering Giesbeek, twee grote projecten gestart waarin eveneens voor een integrale gebiedsaanpak is gekozen. Dit betreft de revitalisering Angerlo (dit jaar afgerond). Daarnaast worden voorbereidingen getroffen voor revitalisering Lobith, Tolkamer en Tuindorp en delen van de kern Zevenaar.

Ontwikkelingen
De problematiek inzake woningverzakkingen als gevolg van onder meer klimaatverandering (langdurige droogte) met name in de kern Zevenaar is nog actueel. Woningen die gebouwd zijn voor 1976 en op stroken zijn gefundeerd, hebben kans op verzakkingen. Er is een comité opgericht binnen de gemeente Zevenaar, in nauwe samenwerking met Waterschap Rijn en IJssel en gemeenten Duiven en Westervoort. Doel hiervan is om te bekijken in hoeverre de overheden de gedupeerden bij kunnen staan en via klimaatadaptieve maatregelen het risico van verdroging kunnen verminderen.

In 2025 bereiden wij het opstellen van het nieuwe Watertakenplan voor 2027-2031 voor.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheersystemen en IT	41	41	41	41	41
Doorbelastingen	1.323	1.229	1.236	1.236	1.237
Dotatie voorziening	640	675	584	228	393
Onderhoud en reparaties	575	582	582	582	582
Onderzoeken	140	140	140	140	140
Overige lasten	407	307	257	257	257
Totaal	**3.126**	**2.973**	**2.840**	**2.484**	**2.650**

WEGEN EN BRUGGEN

Beleid
Vanwege de grote raakvlakken tussen riolering en onderhoud wegen worden projecten integraal aangepakt. Voor de gemeente Zevenaar is het van belang alle beheerdata over de gemeentelijke kapitaalgoederen (groen, wegen, riolering e.d.) op orde te hebben. Deze beheerdata zijn essentieel om als sturingsmiddel te gebruiken bij het nemen van (strategische) beslissingen over het beheren van de openbare ruimte.
Op basis van de geactualiseerde beheerdata hebben wij een nieuw integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) opgesteld inclusief consequenties die samenhangen met complexe opgaven als bijvoorbeeld klimaatadaptatie. Tegelijkertijd hebben wij de onderhoudsplannen voor wegen en civiele kunstwerken uitgewerkt. De komende jaren gaan wij deze plannen uitvoeren.

Verder willen wij de hoeveelheid teerhoudend asfalt verminderen omdat dit milieuvervuilend is. Het eerste grote project waarbij wij dit concreet hebben uitgevoerd, is Angerlo. Bij dit project hebben wij het asfalt daar waar nodig gereinigd en door klinkers vervangen. De ervaringen bij Angerlo zijn positief wat betreft hergebruik van vrijgekomen materialen. In Angerlo hergebruiken wij bijna alle vrijkomende materialen in ons nieuwe plan. Deze aanpak gaan wij nu ook toepassen bij toekomstige revitaliseringsprojecten). Ook bij regulier beheer en onderhoud streven wij naar een zo hoog mogelijk percentage hergebruik.

Kwaliteitsnormen
Openbare wegen en civiele kunstwerken zijn een onderdeel van de openbare ruimte. In het IBOR heeft de raad het gewenste technische onderhoudsniveau van de openbare ruimte vastgesteld. Het IBOR geeft inzicht in de noodzakelijke omvang van de onderhoudsbudgetten. In de beheerplannen gaan wij specifiek in op de onderdelen van de openbare ruimte, zoals wegen en civiele kunstwerken. Daarbij houden wij rekening met het vastgestelde onderhoudsniveau, geplande renovaties en de areaalvergrotingen van de afgelopen en toekomstige jaren. Daarnaast zijn wij continu bezig met het actualiseren van het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) waarin kwaliteitsnormen zijn opgenomen ten aanzien van de inrichting van de openbare ruimte.

Beleidskaders
- Integraal beleidsplan openbare ruimte (2022)
- Beheerplan Wegen en kunstwerken (2022)
- Beheerplan Straatmeubilair (2022)

Onderhoud
Het klein onderhoud van de wegen en civiele kunstwerken wordt deels in eigen beheer uitgevoerd. Ook is een deel van het onderhoud uitbesteed aan derden. Voor de uitvoering van het onderhoud zijn raambestekken gemaakt. In 2023 hebben wij het raambestek asfalt opnieuw aanbesteed. In deze aanbestedingen zijn ook duurzaamheidscriteria opgenomen. Het voordeel van deze raamcontracten is dat het onderhoud voor meerdere jaren is geborgd.
Grootschalig onderhoud pakken wij zoveel mogelijk integraal op om zo een efficiëntieslag te maken. Vervangingen geschieden eveneens integraal en gebiedsgewijs. Zo is in 2024 de revitalisering van Angerlo afgerond.

Eind 2024 starten wij met de revitalisering van de kern Lobith en de wijk Bloemenkamp in Zevenaar. Medio 2026 verwachten wij de werkzaamheden te kunnen afronden. Aansluitend komen de eerste fase Lobith Noord, Pannerden en Schrijvershoek aan de beurt. In de wijk Stegeslag gaan wij in 2025 de element- en asfaltverharding controleren en waar nodig herstellen (groot onderhoud). In 2025 gaan wij ook het Masiusplein aanpakken om de afwatering van het plein te verbeteren. Daarnaast gaan wij in 2025 en 2026 op enkele wegen herstelwerkzaamheden aan asfaltlagen uitvoeren.

In 2024 zijn een aantal kunstwerken ingrijpend gerenoveerd en soms vervangen. In 2025 worden deze werkzaamheden voortgezet.

Ontwikkelingen
In de planning en uitvoering van revitaliseringsprojecten openbare ruimte (waaronder wegen) houden wij rekening met nieuwe ontwikkeling zoals de komende energietransitie. Dit betekent dat wij in elk (revitaliserings)plan voorwaarden scheppen om de energietransitie in de toekomst mogelijk te maken, zoals het aanleggen van een warmtenet in de kern Zevenaar en een elektranet in de hele gemeente Zevenaar. Wij zijn in overleg met Liander over de posities van de trafostations in de dorpen in verband met de noodzakelijke uitbreiding van het netwerk. Ook Vitens onze waterleverancier loopt tegen de grenzen aan van hun eigen capaciteit om iedere huishouden van water te voorzien. Ook zij gaan ingrijpende investeringen doen om de capaciteit op orde te brengen voor de komende 40 jaar. Dit betekent in de praktijk dat de komende jaren veel grondroeringen plaats gaan vinden. Eén op de drie wegen krijgt te maken met het (ver-)leggen van nieuwe netwerkkabels of leidingen in de grond. Het eerste kwartaal van 2025 starten de werkzaamheden in de kern Babberich. Daarna komen de kernen Pannerden en Giesbeek aan de beurt.

Een andere ontwikkeling is dat de komende jaren steeds meer datanetten verzwaard worden. Deze grondroeringen hebben een impact op de omgeving en op de kwaliteit van het wegonderhoud. Bij de aanleg van deze telecomnetwerken is extra capaciteit nodig voor toezicht, coördinatie en schouw.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Doorbelastingen	1.021	1.785	1.789	1.789	1.789
Dotatie voorziening	2.229	2.114	2.114	2.114	2.114
Leveringen diensten en goederen	250	256	256	256	256
Overige lasten	33	33	33	33	33
Totaal	**3.533**	**4.188**	**4.192**	**4.192**	**4.192**

CONCLUSIE

Met de vaststelling van het beleidsplan IBOR heeft u het kwaliteitsniveau van het onderhoud van de openbare ruimte vastgesteld. Het beleidsplan IBOR biedt verder inzicht in de middelen die voor beheer, onderhoud en vervanging noodzakelijk zijn.

In onderstaande tabel zijn de onderhoudskosten van de verschillende onderdelen binnen de kapitaalgoederen opgenomen.

Gemeente Zevenaar Bedragen x € 1.000

Soort kapitaalgoed (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Gebouwen	2.887	2.469	2.412	2.391	2.391
Wegen en bruggen	3.533	4.188	4.192	4.192	4.192
Openbare verlichting	477	451	456	456	456
Groen	4.467	4.933	4.611	4.609	4.614
Riolering	3.126	2.973	2.840	2.484	2.650
Totaal lasten onderhoud kapitaalgoederen	**14.490**	**15.014**	**14.511**	**14.132**	**14.303**

Op basis van de huidige meerjarenbegroting is een bedrag van circa € 15 miljoen nodig voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen binnen de gemeente Zevenaar.

FINANCIERING

Inleiding
De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de daarbij behorende ministeriële regelingen. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij bijvoorbeeld tot uitdrukking in voorschriften voor een verplichte financieringsparagraaf in de begroting en in de jaarrekening. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's.

Definitie van het begrip treasury:
Het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

De doelstelling van de treasuryfunctie is dat deze uitsluitend de lokale publieke taak dient. De gemeente Zevenaar hanteert daarom als uitgangspunt dat er defensief en risicomijdend op de geld- en kapitaalmarkt opgetreden wordt. Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen. De controlfunctie is juist belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen en die van de controlfunctie op de baten en lasten. In deze paragraaf staan voornamelijk de feitelijke kas- en financieringsstromen centraal.

Beleid
Het beleid van de gemeente Zevenaar is gericht op:

- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Beleidskaders
Financiële verordening Gemeente Zevenaar 2023 (art. 212 GW)
Treasurystatuut Gemeente Zevenaar 2018

GEMEENTEFINANCIERING

Financieringsbehoefte

De financieringspositie bepalen wij door het saldo van de boekwaarden van vaste activa en grondexploitaties ten opzichte van het totaal aan beschikbare financieringsmiddelen. De gemeente Zevenaar heeft een financieringstekort. Voor dit tekort verwachten wij in de komende jaren nieuwe geldleningen aan te trekken.

In onderstaand overzicht is het verwachte verloop van de langlopende reeds bestaande geldleningen inclusief de nieuwe te verwachten geldleningen weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Jaar	Stand 31-12	Rente bedrag	Rente in %
2024	101.207	2.328	2,30
2025	118.997	3.165	2,66
2026	121.964	3.658	3,00
2027	114.909	3.393	2,95
2028	157.829	4.898	3,10

Het gemiddelde rentepercentage is gebaseerd op de te betalen rente van de afgesloten geldleningovereenkomsten, vermeerderd met de geprognosticeerde rente voor nieuw aan te trekken leningen op basis van de financieringsbehoefte, gedeeld door het schuldrestant aan het einde van het jaar. Doordat 75% van de huidige leningen voor een langere looptijd zijn afgesloten, fluctueert ons gemiddelde rentepercentage minder dan de huidige rentestand (zie ontwikkelingen onder kopje rente). De afgesloten leningen die voor een kortere looptijd zijn afgesloten (zogenaamde fixe leningen, welke aan het einde van de looptijd in één keer worden afgelost) hebben echter een zeer laag tot zelfs negatief rentepercentage en brengen daarmee het gemiddelde rentepercentage naar beneden. Het vrijvallen van deze leningen in de komende jaren, en het afsluiten van nieuwe leningen zullen met de huidige hogere marktrente het gemiddelde rentepercentage op termijn laten stijgen. Gezien de huidige renteontwikkelingen (zie verderop in deze paragraaf) en bovengenoemde situatie verwachten wij dat stijgende rentelasten de komende jaren hun invloed zullen hebben op de begroting.

RENTE

De belangrijkste risico's voor de gemeente die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan uit renterisico's. Deze worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

1. De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan één jaar) mag opnemen;
2. De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld (looptijd vanaf één jaar) in beeld gebracht.

De ontwikkelingen van deze renten lichten wij hieronder nader toe.

1) De kasgeldlimiet

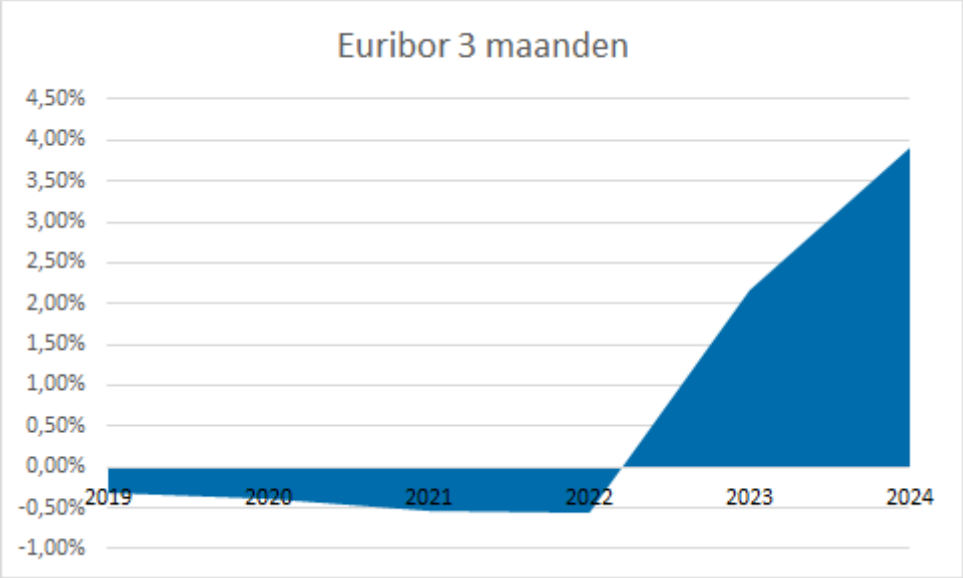
De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan 1 jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico met zich meebrengt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote potentiële beweeglijkheid van de rentelasten op korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst wordt. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan 1 jaar de aangewezen oplossing.

De hoogte van de kasgeldlimiet is afhankelijk van de omvang van de lopende uitgaven.
De kasgeldlimiet voor de gemeente Zevenaar voor 2025 is berekend op 15,9 miljoen en is gelijk aan 8,5% van de begrotingsomvang. Dit percentage is vastgesteld in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Uitvoeringsregeling Fido, art 2, lid 1b). Het begrotingstotaal per 1 januari 2025 is € 187,4 mln

(inclusief de begrotingstotalen van de Gemeenschappelijke Regelingen de RDL (Reinigingsdienst De Liemers) en het SALD (Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg).
Als drie kwartalen achtereen de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet (volgens artikel 4 van de Wet Fido) de provincie als toezichthouder hiervan op de hoogte worden gebracht. Daarnaast moet de kwartaalrapportage en een plan om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring aan de toezichthouder voorgelegd worden.

Renterisico kort geld

De rentelasten van kort geld (kasgeldlimiet) hangen samen met de ontwikkeling van de Euribor. In onderstaande grafiek is het verloop van de Euribor in de afgelopen jaren weergegeven.

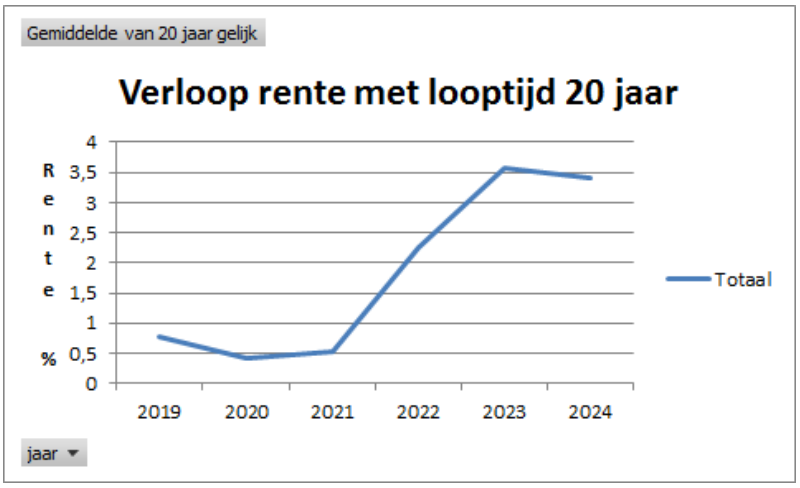

Zoals uit bovenstaande grafiek blijkt bevindt het kortlopende renteniveau (referentierente: 3-maands Euribor) zich de afgelopen twee jaren weer ruim boven de 0%. Dit korte renteniveau staat hoofdzakelijk onder invloed van het monetair beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft als primaire taak om de inflatie te bestrijden. Zij houdt als streefwaarde voor de inflatie 2% aan. In juni 2024 heeft de ECB sinds lange tijd de rente van het depositotarief verlaagd van 4% naar 3,75%. Het depositotarief heeft veel invloed op de rentes op financiële markten. De verwachting is dat de ECB de rente in de komende tijd nog wat verder zal verlagen. De depositorente ligt namelijk ruim boven de neutrale rente, het renteniveau waarbij het monetair beleid van de ECB een remmende noch een stimulerende invloed heeft op de economische groei. De neutrale rente is een fictieve maatstaf die niet precies is vast te stellen. Schattingen op financiële markten lopen uiteen van 1,5 procent tot 2 procent.

Renterisico lang geld, renterisiconorm

De gemeente Zevenaar gaat uit van totaalfinanciering. Op basis van de behoefte wordt lang geld aangetrokken. Het geld wenden wij met name aan om activa te financieren. In de gemeente Zevenaar schrijven wij activa lineair af en hier wordt met het langlopende geld bij aangesloten.
Voor het bepalen van de rentelasten voor de begroting nemen wij het volgende uitgangspunt als basis: Rentelasten van langlopend geld zijn gebaseerd op een lening bij de BNG met een looptijd van 20 jaar, waarbij de rente tussentijds niet wordt aangepast. Voor de begroting wordt de ontwikkeling van de rente in de eerste 6 maanden van het jaar gehanteerd.

In onderstaande grafiek staat het verloop van de rente in de afgelopen jaren opgenomen (stand 26-8-2024).

De inflatie in de eurozone is in het afgelopen jaar gedaald van 5,3% in juli 2023 naar 2,6% in juli 2024. Hiermee ligt het inflatiecijfer inmiddels een stuk dichter bij de streefwaarde van de ECB, de economie is aan het afkoelen. Naast de daling van de inflatie, zien we de werkloosheid oplopen. In het begin van dit jaar stond het werkloosheidspercentage op historisch laag niveau, momenteel loopt de werkloosheid langzaam op. Een verdere verslechtering van de arbeidsmarkt en algehele economie zou kunnen leiden tot een verdere daling van de rente. Per saldo verwachten wij een licht dalend niveau van de lange rente in de komende periode.

2) Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinanciering en renteherziening. Herfinanciering houdt in, dat een vervangende geldlening wordt aangetrokken om aan de aflossingsverplichtingen van bestaande geldleningen te kunnen voldoen. Bij renteherziening gaat het om het aanpassen van het rentepercentage door de geldgever tijdens de looptijd van de geldlening.

Bedragen x € 1.000

		2025	2026	2027	2028
	Rente				
1a	Renteherzieningen (leningen)	-	-	-	-
1b	Renteherzieningen (leningen u/g)	-	-	-	-
2a	Aflossingen (leningen)	12.211	17.032	7.055	7.079
2b	Aflossingen (leningen u/g)	-	-	-	-
3	**Renterisico**	**12.211**	**17.032**	**7.055**	**7.079**
	Renterisiconorm				
	Begrotingstotaal	181.466	161.944	204.609	173.341
	Bij ministeriële regeling vastgesteld	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm	36.293	32.389	40.922	34.668
	Renterisico's	12.211	17.032	7.055	7.079
	Ruimte (+) / overschrijding (-)	**24.082**	**15.357**	**33.867**	**27.589**

RISICOBEHEER

Gemeentelijk treasurybeleid
De beleidskaders ten aanzien van de treasury functie zijn vastgelegd in het treasury statuut 2018 van de gemeente Zevenaar.

Schatkistbankieren
De wet verplicht schatkistbankieren is in 2013 van kracht geworden. In deze wet is geregeld dat decentrale overheden, waaronder de gemeenten, verplicht worden tot schatkistbankieren. Het doel van het 'schatkistbeleggen' is om de EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk) te verminderen.

EMU-saldo
Gemeenten zijn verplicht om bij hun begroting een EMU-saldo te bepalen. Het EMU-saldo heeft het karakter van een resultaatbepaling op kasbasis. Om die reden geeft de uitkomst van het EMU-saldo een goede richting in de gemeentelijke financieringsbehoefte.
De opstelling voor het EMU-saldo tot en met 2026 treft u aan onder de bijlagen bij deze begroting. In dat overzicht komt een financieringsbehoefte tot uitdrukking in een EMU-saldo. Een overschot leidt tot een positief EMU-saldo.

RENTETOEREKENING

Beleid rentetoerekening
In de begroting zijn zowel de stellige uitspraken als de aanbevelingen uit de notitie rente (dec 2023) van de Commissie BBV verwerkt. De belangrijkste onderdelen betreffen:

- Treasury activiteiten worden via het taakveld treasury verwerkt in de begroting;
- Er wordt geen rente over het eigen vermogen verwerkt in de begroting;
- De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd.

Voor toerekening van rente aan de grondexploitatie worden de voorschriften, opgenomen in de notitie grondbeleid (dec 2023) van de Commissie BBV, gehanteerd. Op basis hiervan moet de voorziening contant worden gemaakt tegen 2%.

De verwerking van de rente is in onderstaand schema inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Renteschema		2025
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering		3.174
b. Externe rentebaten	-/-	36
Saldo rentelasten en rentebaten		**3.138**
c. Rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) moet worden doorberekend	-/-	-
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	566
Rentebaat van doorverstrekte leningen indien er sprake is van is van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+	-

	Totaal rente aan grondexploitaties en projectfinanciering	-/-	566
	Saldo door te rekenen externe rente		**2.572**
d1.	Rente over eigen vermogen		-
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**2.572**
e.	De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	2.572
f.	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**		**-**

Toelichting

a) Werkelijk verschuldigde rente voor de aangetrokken vaste geldleningen en berekende rente over het financieringstekort.

b) De geraamde rente voor de verstrekte hypothecaire geldleningen aan gemeenteambtenaren zijn hier als baten opgenomen.

c) Aan de taakvelden inzake grondexploitaties wordt met ingang van 2025 de rente toegerekend op basis van de renteomslag.

Van projectfinanciering is sprake wanneer een lening extern is aangetrokken specifiek voor de financiering van een specifiek project, een specifieke activiteit. De rentelasten voortkomend uit deze financiering moeten daarom aan die activiteit op het betreffende taakveld worden toegerekend (via het taakveld Treasury) en worden niet meegenomen in de omslagrente over het geheel van de activa. Dit betreft investeringen uit het verleden waarvoor vaste rentepercentages gelden en rente over de nieuwe investeringen in 2025 volgens de berekende rente zoals aangegeven in de kadernota.

d1) en d2) Op aanbeveling van de Commissie BBV en door de harmonisatie is besloten geen rente over het eigen vermogen (bespaarde rente) te berekenen.

f) Het renteresultaat van € 2.572.568 is omgeslagen over de boekwaarde per 1 januari 2025 van afgerond € 175 miljoen en betekent een percentage van 1,47.

BEDRIJFSVOERING

Inleiding
Deze paragraaf beschrijft de ontwikkelingen en speerpunten in de bedrijfsvoering van de gemeente Zevenaar. Met de term bedrijfsvoering wordt bedoeld de sturing en beheersing van alle primaire processen, ondersteunende processen en besturingsprocessen in de organisatie. Kernwoorden zijn efficiency en effectiviteit. In een goed functionerende bedrijfsvoering organiseren we de dienstverlening efficiënt en ondersteunen we de realisatie van beleidsinhoudelijke doelstellingen effectief. Dit betekent aandacht voor onze kernwaarden; klantgerichtheid, resultaatgerichtheid en samenwerking.
In deze paragraaf noemen we een aantal speerpunten in de bedrijfsvoering, waarbij aan de hand van enkele indicatoren zichtbaar wordt waar in de bedrijfsvoering op sturen en welke doelen wij nastreven.

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Personeel
We willen een duurzamere, aantrekkelijkere en professionelere werkgever zijn. In ons personeelsbeleid is nadrukkelijk aandacht voor duurzaamheid. Vanwege de arbeidsmarktkrapte is ingezet op verbetering van onze arbeidsmarktcommunicatie (werkgeversmerkverhaal) en is de website WerkenbijZevenaar.nl gebouwd en in gebruik genomen. De organisatieontwikkeling maar ook externe ontwikkelingen vragen om investeringen in de professionaliteit van onze medewerkers. Hiervoor bieden wij de benodigde faciliteiten waardoor wij als organisatie robuust en wendbaar zijn en blijven.

De arbeidsmarkt is in beweging waardoor de uitstroom van personeel gaat stijgen. Daarnaast blijkt uit de kwantitatieve personeelsanalyse (SPP) dat de komende tien jaar bijna een derde van ons personeelsbestand de organisatie verlaat vanwege het bereiken van de AOW-leeftijd. Dat noopt tot meer inspanning op het aantrekken van nieuw personeel. Daarvoor gaan we actiever de arbeidsmarkt op en bieden we aantrekkelijke secundaire arbeidsvoorwaarden aan. Daarnaast willen we onderscheidend zijn door onder meer door nadrukkelijk te investeren in leren en ontwikkelen via onze Zevenaar Academie. Dit past bij de generatie die nu het meest actief is op de arbeidsmarkt.

Ziekteverzuim
Onze ambitie is om onder het landelijk gemiddelde ziekteverzuimpercentage van 5,80% te blijven. In de personeelsmonitor van het AenO fonds over 2023 wordt aangegeven dat het verzuimpercentage gedaald is naar 6,3% (gemeenten met vergelijkbare grootte). Binnen onze organisatie zien we deze daling inderdaad ook (van 6,97% naar 6,04%). In 2023 is ons verzuim gedaald, dit is ook in lijn met het landelijk ontwikkeling. We zetten vooral in op preventie om te zorgen dat medewerkers duurzaam inzetbaar zijn en blijven. Het is daarmee dan ook een vast onderwerp in de jaarlijkse gesprekken die de leidinggevenden met hun medewerkers voeren. Maar ook besteden we actief aandacht aan veilig en gezond werken (arbo), bieden we een gericht opleidingsaanbod via onze Zevenaar Academie en worden indien nodig via de bedrijfsarts preventieve interventies ingezet. In 2023 zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar verzuimrisico's. Hierop worden preventieve maatregelen genomen in lijn met de Cao Gemeenten.

	Werkelijk 2022	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
%Ziekteverzuim	6,97	6,04	5,80	5,80

In 2023 is de hoofdstructuur vastgesteld Deze bestaat uit twee sturingsniveaus; strategische sturing om de maatschappelijke opgaven te vertalen naar opgaven voor de organisatie en operationele sturing om uitvoering aan de opgaven te geven. In het laatste kwartaal 2023 is gestart met de personele invulling van deze twee sturingsniveaus. Op 1 mei 2024 zijn de drie domeinmanagers gestart en vanaf medio juni de teammanagers. Met het organisatiebesluit als basis voor de verdere inrichting van onze organisatie is de

vervolgstap de detailinrichting in de domeinen, waarbij we rekening houden met het een andere normering van het aantal productieve uren als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving. Met de vaststelling van de domeinplannen wordt de basis gelegd voor de verdere professionalisering van de organisatie, waaronder klantgerichtheid online dienstverlening en interne beheersing.

Formatie

Onderstaand overzicht geeft de formatie per team aan voor het jaar 2025. Op basis van deze formatie zijn de salarislasten 2025 berekend. Deze formatie is op basis van de nieuwe structuur en de doorwerking van de organisatieontwikkeling. In het proces van de detailinrichting per domein kunnen in de loop van 2025 en verder wijzigingen in de formatie plaats vinden.

Afdeling	Totaal formatie
Directeur/ domeinman. / staf	11,84
Griffie	3,67
Sociaal domein:	
Beleid sociaal domein	22,71
Bedrijfsbureau	20,93
Jeugd	17,00
WMO	22,19
Fysiek domein:	
Openbare Werken incl. RDL	75,59
Beheer Fysieke Leefomgeving	33,29
Ontwikkeling Fysieke Leefomgeving	24,63
Vergunning, toezicht en handhaving	35,43
Dienstverlening&Bedrijfsvoering:	
Publiekszaken	27,30
Bedrijfsvoering	31,35
Financiën incl. belastingen	30,78
Informatie, secretariaat en facilitair	29,85
Totaal	**386,56**

INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING

Toekomstbestendige regionale ICT dienst

Als samenleving willen en kunnen we steeds meer met ICT. In het bijzonder door de mogelijkheden en het gemak die technologieën ons in het dagelijks leven bieden. Deze digitale realiteit roept ook tal van vragen op en brengt verantwoordelijkheden met zich mee. Als lokale overheid, dicht bij onze inwoners en bedrijven, wordt van ons verwacht dat we onze ICT goed op orde hebben om inwoners van dienst te zijn, efficiënt te werken en maatschappelijke vraagstukken op te lossen.

In 2022 hebben de Liemerse gemeenten de ICT-samenwerking bij het Regionaal ICT en Inkoop Dienstencentrum (RID) De Liemers onder de loep genomen. Daarbij zijn verschillende scenario's in beeld gebracht. Uiteindelijk is begin 2023 gekozen om de samenwerking voort te zetten en te intensiveren. We concludeerden ook dat de ICT-samenwerking vooral kosten-gedreven is en dat er te weinig in de samenwerking is geïnvesteerd om deze voldoende te laten renderen en de kwetsbaarheid te verminderen. Op basis van een I&A visie en -strategie is in beeld gebracht welke veranderingen er bij de RID en de gemeenten moeten plaatsvinden om een robuuste en toekomstbestendige ICT-samenwerking te krijgen en te houden. In

april 2024 hebben de raden van de Liemerse gemeenten gekozen voor het versterken van de Liemerse ICT samenwerking. Voor de uitwerking is gekozen voor de minimale variant, mede gezien lastige financiële positie waar de gemeente zich op dit moment in bevindt.

Informatievoorziening
We leven in een informatiesamenleving. Dit zien we o.a. aan de razendsnelle ontwikkeling van ICT. Om deze ontwikkeling bij te kunnen houden, moeten we in staat zijn om snel en flexibel te handelen. Hiervoor hebben we informatiekundige kennis in eigen huis nodig, maar ook partners om ons heen die mee kunnen in de veranderende vraag. De toekomstvisie en strategie voor de Liemerse samenwerking biedt hier houvast. Digitalisering van dienstverlening en een efficiënt werkende gemeente vragen om goed georganiseerde informatievoorziening. Maar informatievoorziening is meer dan dat, want het is ook randvoorwaardelijk voor het behalen van maatschappelijke doelen. De realisatie van de digitale transformatie van de gemeente Zevenaar gaat gepaard met een goede centraal georganiseerde informatievoorziening op het gebied van procesmanagement, functioneel beheer, informatiemanagement en informatiebeheer. De komende jaren gaan we verder met het inrichten van de centrale informatievoorziening en de positionering in de organisatie.

Wij positioneren ons als een slimme volger op dit terrein: we proberen op ons niveau kansen aan te pakken, vooral gericht op dienstverlening, initiatieven uit de lokale samenleving en bedrijfsvoering. Centraal staan bedrijfscontinuïteit van bestaande ICT- en informatievoorzieningen en het toepassen van wettelijke regels en het uitvoeren van afspraken ("samen organiseren") die via de VNG zijn gemaakt.

Digitaal archiefbeheer
In 2024 zijn we gestart met het project Aansluiting e-Depot (Streekarchivariaat). In 2025 zetten we de stap naar aansluiting van de gemeente Zevenaar op het e-Depot. Dit is van groot belang voor het toekomstig beheer van onze digitale informatie, met een gegarandeerde veilige en duurzame opslag van digitale archieven. Hierdoor blijven deze altijd toegankelijk voor onze inwoners en medewerkers. Naast de projectwerkzaamheden verbeteren we ons informatiebeheer door aanpassingen in systemen en processen, zodat deze structureel aansluiten op het e-Depot.

PLANNING & CONTROL

In de reguliere planning & control-cyclus starten wij met een kadernota. Deze heeft een richtinggevend karakter en vormt het moment in de P&C cyclus om voorstellen voor nieuw beleid integraal af te wegen. Hiermee leggen we de basis voor de meerjarenbegroting. In het jaar van uitvoering informeren wij u door middel van twee voortgangsrapportages over de voortgang van de uitvoering, zowel op beleidsmatig als financieel gebied. Als afsluiting verantwoorden wij het uitvoeringsjaar in de jaarstukken. De documenten van de planning & control-cyclus blijven continue in ontwikkeling. Dit geldt voor zowel de inhoud als de vorm. Alle documenten worden digitaal beschikbaar gesteld via een portal.

Het doel is een reëel en structureel sluitende meerjarenbegroting te presenteren. Uit de kadernota 2024-2027 bleek een groot structureel begrotingstekort vanaf 2026. Wij hebben een 'strategiebepaling voor een gezonde toekomst' opgesteld waarin we verschillende momenten hebben geformuleerd waarop we de benodigde maatregelen kunnen treffen, zodat we ook op de lange termijn een structureel sluitende begroting kunnen presenteren. De raad heeft in de raadsvergadering van februari 2024 gekozen voor het uitgangspunt van gedeeltelijke compensatie van het Rijk, dus we treffen in de (volgende) kadernota 2026-2029 maatregelen. Onderzoeksbureau BMC heeft als eerste stap vervolgens een onderzoeksrapport opgesteld dat bij de kadernota is gepresenteerd. Dit rapport heeft geleid tot meer inzicht in de beïnvloedbaarheid van de begroting, bezuinigingsrichtingen en een vergelijking met andere soortgelijke gemeenten (benchmark). Bij de begroting 2025-2028 doen wij in afstemming met de raad een voorstel voor de bezuinigingsopgaven zodat wij ten behoeve van de kadernota 2026-2029 concrete maatregelen kunnen uitwerken en aan de raad voorleggen.

Rechtmatigheid
In de jaarstukken 2023 zijn gemeenten voor de eerste keer verantwoordelijk voor het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording. De hoofdlijn van de wijziging is dat het college in de jaarrekening verantwoording aflegt of zij rechtmatig heeft gehandeld. Daarnaast zal er in de paragraaf bedrijfsvoering een toelichting moeten worden opgenomen op de rechtmatigheidsverantwoording. Met de auditcommissie en met de raad zijn de toleranties en vereisten afgesproken. Deze zijn vastgelegd in de financiële verordening.

Naast het oordeel over de rechtmatigheid moet de verantwoording inzicht geven in de kwaliteit en beheersing van processen die tot de verantwoording hebben geleid. Fouten of onduidelijkheden kunnen hier verder worden toegelicht. De wijze van rapporteren in de paragraaf bedrijfsvoering is onderdeel van de aanpassing in de verordeningen die volgen als de nieuwe wetgeving is vastgesteld. In 2024 geven wij de verantwoording verder vorm, op basis van ervaringen over 2023. Dit zijn aanpassingen in de controlestrategie, de omvang van de controles en de aanpassingen van verordeningen als dat nodig is. Daarnaast speelt ook de organisatieverandering en met name het inbedden van de verantwoordelijkheid in de 1ste lijn een belangrijke rol. De organisatieontwikkeling draagt bij aan een betere verdeling van verantwoordelijkheden in relatie tot de rechtmatigheidsverantwoording, omdat er gerichter kan worden gestuurd op naleving en verantwoording dan in de oude situatie.

COMMUNICATIE

Onze samenleving is constant in beweging, en de communicatie vanuit de gemeente evolueert mee om hierbij aan te sluiten. We kunnen alleen door samenwerking met inwoners en partners uitdagingen aanpakken en ervoor zorgen dat onze gemeente een fijne plek blijft om te wonen, werken en leven. Daarom stimuleren we participatie en laten we waar mogelijk de uitvoering aan onze inwoners over. Om de verbondenheid met de gemeente te versterken en de tevredenheid te verhogen, richten we ons op herkenbaarheid, openheid, heldere communicatie en gemeenschappelijke trots.

Communicatie is een cruciaal middel voor de gemeente. Iedereen binnen onze organisatie speelt hierin een rol. Communicatie draait niet alleen om informatie delen, maar vooral om luisteren en aandacht schenken. Dit komt duidelijk naar voren in de bestuursfilosofie en het coalitieakkoord 2022-2026, getiteld 'Het moet anders en het gaat anders, samen!'. Deze documenten sturen ons denken over de verbinding met inwoners. We streven naar een open cultuur en transparantie in ons handelen en de redenen daarvoor. 'We willen prettig samenwerken en een gemeente zijn die verbindt. We willen weten wat er leeft in de verschillende kernen en zoeken naar mogelijkheden in plaats van beperkingen.'

De basis van onze communicatie rust deze coalitieperiode op de volgende zeven pijlers:

- Optimale informatievoorziening en dienstverlening
- Van buiten naar binnen denken
- Meer dialoog en interactie
- Trots op Zevenaar
- Buiten winnen begint binnen
- Online waar het kan, offline waar nodig
- Vooruitstrevend en innovatief

INKOOP EN AANBESTEDING

Ontvlechting inkoop
Zevenaar wil de inkoopfunctie professionaliseren met als doel beter in control te komen op het complexe inkoopproces. Met name het waarmaken van de ambities en opgaven in het collegeprogramma (duurzaamheid, social return en regionale inkoop) en het rechtmatig/doelmatig aanbesteden maakt het uitdagend goed grip te houden op het inkoopproces.
Dit hebben we gedaan door de inkoop, aanbesteding en contractmanagement dichterbij te organiseren. We werken met een gecoördineerd besturingsmodel met verantwoordelijkheid binnen de betreffende teams en domeinen. Hierbij is er een centrale coördinatie met begeleiding en ondersteuning. De gewenste

professionalisering bekostigen wij enerzijds uit de ontvlechting van de RID en anderzijds door de kosten van de flexibele schil (tactische inkoop en aanbestedingsjurist) op te nemen in de budgetten van de betreffende aanbesteding. Daarnaast is voor het uitvoeren van strategisch inkoop, contract- en leveranciersmanagement tijdelijke en structurele formatie ingezet.

JURIDISCHE ZAKEN

Komend jaar verwachten wij nog steeds veel ambtelijke capaciteit nodig te hebben om alle lopende procedures en de daaruit volgende procedures inzake het raadsenquête dossier af te handelen. Daarnaast vragen diverse betrokkenen veel ambtelijke capaciteit vanwege hun uitzonderlijk schrijfgedrag. Hierdoor kan Juridische zaken zich komend jaar enkel inzetten op de reguliere werkzaamheden, waaronder het verzorgen van het secretariaat van de bezwarencommissies en het coördineren van klachten en verzoeken op grond van de Wet open overheid. Omdat ook op de reguliere werkzaamheden een toename in aantallen en complexiteit merkbaar is, zorgt dit voor de nodige druk op de inzet van Juridische zaken. In het kader van het verbeteren van de juridische kwaliteit, juridische control en juridisch risicobeheer zal komend jaar bekeken moeten worden of er ruimte is om nieuwe onderdelen op te pakken uit het projectplan 'aan de slag met JKZ'. In 2025 worden wel de jaarlijkse trainingen met onze huisadvocaten opgepakt, evenals de reguliere vakberaden met alle 1e en 2e lijns juristen.

VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding
Gemeenten kennen in het Nederlands staatsbestel een omvangrijk en uiteenlopend takenpakket, dat door overheveling van rijkstaken naar de gemeenten alleen nog maar groter wordt. Deze ontwikkeling past bij de filosofie van de gemeente als eerste overheid. Waar mogelijk moeten taken worden neergelegd bij de overheid die het dichtst bij de burger staat en vanuit dat oogpunt het beste de belangen van haar inwoners kan behartigen.

Gemeenten kunnen voor de uitoefening van hun taken uit een aantal uitvoeringsvarianten kiezen. Ze kunnen de taken zelf uitvoeren of de taken op afstand zetten. Een taak kan op afstand worden gezet door via inkoop of subsidie een andere partij te contracteren voor de uitvoering van een bepaalde taak. Een andere mogelijkheid vormt het aangaan van een samenwerkingsverband met andere publiek- of privaatrechtelijke partijen voor de uitvoering van een bepaalde taak. In alle gevallen blijft de gemeente verantwoordelijk voor de inhoudelijke aansturing of opdrachtverlening en de controle daarop.

Omschrijving
Wij spreken van een verbonden partij als het gaat om een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang heeft. Van een financieel belang is sprake als:

- een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat;
- de gemeente voor bedragen aansprakelijk kan worden gesteld indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Dit betekent concreet dat er sprake is van een bestuurlijk belang als de wethouder, het raadslid of de ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Bij alleen een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht - de gemeente mag een bestuurder of commissaris in de organisatie benoemen of voordragen - is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij.
In de gemeenschappelijke regeling heeft de gemeente zowel de rol van eigenaar als opdrachtgever.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Bijdrage 2024	Bijdrage 2025	Aandeel gemeente (%)	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Gemeenschappelijke regeling					
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	1.552	1.559	6	0	0
Euregio Rijn-Waal	13	13	2	0	0
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	430	453	6	0	0
Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	1.037	971	45	0	0
MGR Sociaal domein Centraal-Gelderland	5.787	5.881	9	0	0
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	830	889	8	0	0
Reinigingsdienst de Liemers (RDL)	2.376	2.400	45	0	0
Samenwerking De Liemers	7.583	7.963	52	0	0

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg	185	253	48	0	0
Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden-Gelderland (VGGM)	5.192	5.276	6	0	0
Vennootschap					
Alliander NV	0	0	0	0	0
Ataro BV	3.160	2.464	100	0	0
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0	0	0	0	0
Leisurelands BV	0	0	3	0	0
Vitens NV	0	0	1	0	0
Totaal verbonden partijen	**28.145**	**28.122**			

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	
Omschrijving	Een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar en de provincie Gelderland.
Beleidskaders	• Verordening Leerlingenvervoer gemeente Zevenaar 2024; • Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024 • Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Zevenaar 2024 • Verordening jeugdhulp gemeente Zevenaar 2023 • Visie en integrale nota Sociaal Domein 2024-2040.
Openbaar belang en doel	De vervoersorganisatie is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is en dat het vervoer een optimale aansluiting heeft op het openbaar-vervoer-netwerk.
Bestuurlijk belang	In het algemeen bestuur van de BVO DRAN wordt de gemeente Zevenaar vertegenwoordigd door een collegelid.
Aandeel in %	6,20
Ontwikkelingen	De Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (BVO DRAN) is een gemeenschappelijke regeling tussen 18 regio-gemeenten waaronder gemeente Zevenaar. De BVO DRAN is verantwoordelijk voor de inkoop en uitvoering van het doelgroepenvervoer. Het doelgroepenvervoer is onderverdeeld in het vraagafhankelijk Wmo-vervoer, het routegebonden Wmo-vervoer (het zgn. dagbestedingsvervoer), het routegebonden Jeugdwet vervoer en het routegebonden Leerlingenvervoer. Gemeente Zevenaar heeft al het genoemde doelgroepenvervoer in de BVO DRAN ingebracht. Per 1 augustus 2024 zijn de contracten voor het routegebonden vervoer met 2 jaar verlengd en is voor het vraagafhankelijke Wmo-vervoer een nieuw contract voor in totaal 10 jaar gestart. Een blijvend tekort aan chauffeurs is een voortdurend aandachtspunt. Deze situatie leidt naar verwachting de komende jaren tot een hogere loonindexatie. Ook de fluctuerende brandstofprijzen beïnvloeden de financiële situatie van het doelgroepenvervoer. Gelet op beide aspecten wordt vanaf 2025 in de ontwerpbegroting BVO DRAN rekening gehouden met een historisch indexatiegemiddelde van 3% in plaats van 2%.
Prestaties	Geen bijzonderheden.
Website	Website vervoersorganisatie

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	1.402	1.552	1.559	1.722	1.952	2.116
Resultaat partij	3.289					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	10.691					

Risico's	De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Periodiek wordt er gerapporteerd over het volume van het aantal ritten en worden de gevolgen van verwachte toenames van ritten tijdig gecommuniceerd met de klant (gemeente). Buiten de post onvoorzien is er geen weerstandscapaciteit aanwezig bij de BVO.
Programma	6. Sociaal domein

Euregio Rijn-Waal	
Omschrijving	De Euregio Rijn-Waal is een samenwerkingsverband van 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten en steden, de Kreise Kleve en Wesel, de Niederrheinische IHK en het Landschaftsverband Rheinland.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Kleve
Partijen	De Euregio Rijn-Waal is een samenwerkingsverband van 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten en steden, de Kreise Kleve en Wesel, de Niederrheinische IHK en het Landschaftsverband Rheinland.
Openbaar belang en doel	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.
Bestuurlijk belang	Zevenaar wordt vertegenwoordigd in de Euregioraad met een lid namens het college en twee leden namens de gemeenteraad
Aandeel in %	2,20
Ontwikkelingen	Het programma voor Interreg VI Deutschland-Nederland, ingediend bij de Europese Commissie, is het begin van een nieuwe subsidieperiode, waarin grensoverschrijdende projecten kunnen gaan starten. Voor de Nederlands-Duitse grensregio staat in de periode 2021-2027 een bedrag van ca. 450 miljoen euro ter beschikking. Bedrijven, kennisinstellingen en belangenorganisaties grensoverschrijdend werken samen aan de ontwikkeling van innovatieve producten op het gebied van agrofood, digitalisering, energie, toerisme etc. In het kader van Interreg is in 2023 het Kleinprojectenfonds (KPF) van start gegaan. Met dit fonds worden mini-projecten tot 750 euro en kleine projecten tot een max subsidiebedrag van 25.000 ondersteund. Nieuw is dat voor beide projecttypen de subsidievoorwaarden vereenvoudigd zijn. Zo hoeven projecten geen betaalbewijzen en facturen aan te leveren.
Prestaties	In het kader van Interreg zijn in totaal 60 projecten goedgekeurd, waarvan 18 projecten in de Euregio Rijn-Waal. Door de gemeenten Zevenaar, Doetinchem, Montferland en Emmerich wordt invulling gegeven aan het Euregionaal Mobiliteitsplan. Deze vier gemeenten werken in het kader van een KPF samen aan de uitwerking van de plannen voor een verbeterede fietsverbinding tussen de gemeenten. Ook de stad Kleve is hierbij betrokken. Tevens geeft de Euregio Rijn-Waal invulling aan de doelstelling om ook Nederlandse scholen in aanmerking te laten komen voor het certificaat Euregioprofielschool. De eerste scholen aan Nederlandse zijde worden naar verwachting in 2024 gecertificeerd.
Website	Website Euregio Rijn-Waal

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	11	13	13	13	13	13
Resultaat partij	-12					

Eigen vermogen	1.747
Vreemd vermogen	2.788

Risico's	Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Omschrijving	De 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen willen de positie van de regio Arnhem-Nijmegen versterken en een kwalitatieve groei van de regio – met behoud van de typische balans tussen levendige verstedelijking en ontspannen leefkwaliteit – bewerkstelligen. Daartoe is in 2020 een nieuw samenwerkingsverband opgericht in de vorm van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) als vervanger van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Elst
Partijen	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Beleidskaders	Regionale Agenda 2025 - 2028
Openbaar belang en doel	De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is de opvolger van de regio Arnhem-Nijmegen en is op 1 januari 2021 van start gegaan. De regio staat voor de uitdaging hoe om te gaan met groei van wonen, werken en mobiliteit, zodat wij een balans kunnen vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit.
Bestuurlijk belang	De colleges van de 18 deelnemende gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar kiezen een vertegenwoordiger in het algemeen bestuur, Het AB bestaat uit 18 leden, van iedere gemeente een collegelid. Uit het algemeen bestuur wordt een dagelijks bestuur gevormd, bestaande uit 3 leden. De burgemeester van Zevenaar maakt deel uit van het dagelijks bestuur.
Aandeel in %	5,60
Ontwikkelingen	In 2024 hebben we de nieuwe Regionale Agenda vastgesteld die een looptijd kent van 2025-2028. Hierbij hebben we aangegeven voor de komende vier jaar in te tekenen voor alle opgaven. De regionale agenda is opgebouwd uit vijf opgaven en het regiobureau. Voor de periode 2025-2028 ligt de focus op de uitvoering. Deze regionale agenda vormt de basis voor de inzet van menskracht en middelen.
Prestaties	Uitvoering geven aan de vijf opgaven: circulaire regio, verbonden regio, productieve regio, ontspannen regio en groene groeiregio.
Website	Groenemetropoolregio.nl

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	361	430	453	453	453	453
Resultaat partij	198					
Eigen vermogen	381					
Vreemd vermogen	5.324					

Risico's	De risico's voor de gemeente zijn beperkt, omdat voor deze regionale samenwerking, naast een algemene bijdrage van € 2,77 per inwoner de financiële verplichtingen voor de regionale agenda steeds voor een beperkte periode (vier jaar) worden aangegaan.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)

Omschrijving	Samenwerkingsverband op het gebied van huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Het betreft een samenwerking tussen de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar.
Beleidskaders	IHP 2020-2036
Openbaar belang en doel	Op het gebied van huisvesting voortgezet onderwijs werken de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar samen in een Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs Liemers. Door deze samenwerking kunnen er in alle drie de gemeenten grote renovaties en nieuwbouw plaatsvinden, die de gemeenten zelfstandig moeilijk kunnen realiseren.
Bestuurlijk belang	De gemeente Zevenaar benoemt een van de drie leden van het algemeen bestuur.
Aandeel in %	44,98
Prestaties	Benodigde aanpassingen gemeenschappelijke regeling (n.a.v. gewijzigde Wgr in 2022) zijn doorgevoerd en inmiddels in alle deelnemende raden goedgekeurd. Bevoegdheid voor vaststellen is naar colleges gegaan. Alle deelnemende colleges hebben begin zomer 2024 de nieuwe GR vastgesteld.
Website	geen

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	1.019	1.037	971	1.121	1.122	1.121
Resultaat partij	1.005					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						

Risico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en neemt geen eigen besluiten. Financiële risico's zijn hierdoor nihil. De gemeentelijke bijdrage kan wel jaarlijks verschillen, aangezien het aantal leerlingen wijzigt.
Programma	4. Onderwijs

MGR Sociaal domein Centraal-Gelderland

Omschrijving	De MGR (Modulaire Gemeenschappelijke Regeling) biedt een algemeen kader voor samenwerking op het gebied van het sociaal domein binnen de regio Centraal Gelderland en voorziet in samenwerkingsmodules. Zevenaar neemt deel aan de modules: Inkoop, Werkgevers Service Punt (WSP), Regionaal Bureau Leerplicht (Onderwijs), Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) en Beheer.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	11 regiogemeenten nemen deel aan de algemene regeling: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. Het aantal deelnemende gemeenten per samenwerkingsmodule verschilt.

Beleidskaders	De MGR is een uitvoeringsorganisatie. Opdrachtgeverschap gemeenten verloopt via de bestuurscommissies van de verschillende modules. De afspraken worden jaarlijks vastgelegd in de begroting van de MGR met daarbij een uitvoeringsprogramma voor het komende jaar.
Openbaar belang en doel	Regionale samenwerking in het sociaal domein moet leiden tot kwalitatief goede en efficiënte dienstverlening aan de inwoners van de 11 deelnemende gemeenten. Daarbij is het lokale beleid leidend. De MGR is van en voor de samenwerkende gemeenten.
Bestuurlijk belang	Deelname aan het algemeen bestuur en de verschillende bestuurscommissies.
Aandeel in %	8,70
Ontwikkelingen	De MGR ontwikkelt zich verder op het gebied van integraliteit, netwerksamenwerking en ketenoptimalisatie in het sociaal domein. - Module Inkoop Zorg. De module Inkoop Zorg versterkt de operationele aansturing en de strategische positionering van het inkoopbeleid. Het juridisch advies, dat voorheen incidenteel extern werd ingekocht, wordt nu een vast onderdeel van het team waardoor vaste expertise opgebouwd wordt. De doorontwikkeling van de regionale inkoopopdracht (wat koopt de MGR in voor de regiogemeenten?) zal bijdragen aan het sturen op en realiseren van beleidsdoelstellingen. - Module Regionale Facilitering Zorg. Het team Facilitering Zorg is nieuw binnen de MGR en vormt zowel intern (binnen de MGR) als extern (binnen de regiogemeenten) een onmisbare schakel in de regionale samenwerking. Er doen zich een aantal op elkaar ingrijpende ontwikkelingen voor de zowel inhoudelijk op Jeugd als binnen de regionale samenwerking, bovenregionaal en op landelijke niveau. Voorbeelden van deze landelijke en bovenregionale ontwikkelingen zijn de bovenregionale verwerving van de Essentiële Functies en de Hervormingsagenda Jeugd. - Module Onderwijs. Verwacht wordt dat de stijging van het aantal meldingen zich doorzet gezien de stijging van 25% van het aantal leerplichtmeldingen in het eerste halve schooljaar (augustus 2023 t/m januari 2024) ten opzichte van dezelfde periode in het vorige schooljaar. De onderstaande ontwikkelingen zijn hiervoor mede de reden: - De hoge meldingsfrequentie van de scholen; - De verwachting dat de migratiestroom van jongeren verder toeneemt; - Meer meldingen van luxeverzuim; - Toename van ernst en complexiteit van de problematiek. - Module WSP. Vanaf 2023 wordt vanuit de regio gewerkt aan het mede ontwikkelen van de landelijke kaders en de regionale implementatie van de nieuw te vormen Regionale Werkcentra. De verwachting is dat in 2025 de contouren hiervan bekend zijn en onderzocht kan gaan worden welke werkvorm het best passend is voor onze arbeidsmarktregio. Gelijk aan eerdere jaren zal het WSP bijdragen aan regionale ontwikkelingen en projecten/samenwerkingen die in het kader van de regionale strategische agenda worden opgezet. Belangrijke thema's hierbij zijn het verkleinen van de afstand van jongeren naar werk en het vergroten van het netwerk van inclusieve werkgevers. Ook de inzet op statushouders, in brede zin, is een belangrijk item. - Module WgSW. In 2020 is de dienstverlening én het gekozen construct met een scheiding tussen het formeel werkgeverschap (MGR) en materieel werkgeverschap (Scalabor) voor de eerste keer geëvalueerd. De afspraken tussen Scalabor, gemeenten en de MGR zijn, na een verkennend onderzoek met ingang van 2022 gecontinueerd voor de periode 2022 – 2025 (met een opzegtermijn van twaalf maanden). Eind 2024 moet derhalve iedere

individuele gemeente een besluit genomen hebben over de voortzetting van de afspraken en de voorwaarden die daarvoor gelden.
Op regionaal niveau wordt door gemeenten een onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van sociaal ontwikkelbedrijven in onze regio. Vraag daarbij is vooral welke vormen van dienstverlening voor de toekomst bij het sociaal ontwikkelbedrijf belegd kunnen gaan worden. De module WgSW blijft het formeel werkgeverschap invullen van ca. 1.500 SW medewerkers (waarvan 137 medewerkers uit Zevenaar).

Prestaties

Zorg
Voor onze inwoners die dat nodig hebben is kwalitatief goede en passende zorg beschikbaar. Verhoging van de kwaliteit van zorg, samenhang in het zorgaanbod, efficiency in de uitvoering van taken, door eenduidige uitvoering en versnelling van de transformatie door bundeling van kennis en inkoopkracht.

Regionale Facilitering Zorg
Regionale facilitering zorg organiseert activiteiten op het gebied van kind- en gezinsbescherming, Sterke lokale toegang en complexe hulpvragen, zodat professionals onze inwoners zo optimaal mogelijk kunnen begeleiden en ondersteunen wanneer dit nodig blijkt.

Onderwijs
Het RBL volgt de schoolloopbaan van 73.000 leerlingen vanaf 5 jaar, totdat ze een startkwalificatie hebben behaald of 23 jaar worden, met als doel het bieden van professionele ondersteuning in de netwerksamenwerking aan leerplichtige jongeren (tot 18 jaar) waarbij de schoolloopbaan niet altijd soepel verloopt. Deze samenwerking zorgt ervoor dat jongeren die ongeoorloofd verzuimen de draad op school weer oppakken en naar een diploma toewerken. De wet 'van school naar duurzaam werk' die naar verwachting medio 2025 in werking zal treden vormt een sluitend regionaal vangnet om jongeren te helpen bij het vinden van een passende plek in onderwijs, werk, zorg of een combinatie hiervan. Met als doel een zo zelfstandige mogelijke deelname aan de maatschappij.

WSP
Onze belangen behartigen op het gebied van de dienstverlening aan werkgevers in relatie tot het plaatsen van de doelgroepen waarvoor wij een re-integratie-verantwoordelijkheid hebben.
Kengetallen voor de te behalen prestaties zijn:
- de vacature-vervulling die afhankelijk is van het aantal door gemeenten en UWV aangedragen werkfitte werkzoekenden.
- de vervullingsquote van het aantal vervulde vacatures.

WgSW
Het vormgeven van het (formeel) werkgeverschap voor 1.500 SW medewerkers, waarvan 137 afkomstig uit Zevenaar. Daarmee krijgen de SW medewerkers hun salaris betaald en zijn HR en arbodienstverlening voor deze medewerkers goed geborgd.

CMI
De uitvoering van de inburgeringstrajecten op managementniveau volgen om zo snel te kunnen bijsturen waar resultaten achterblijven.

Website

Website MGR

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	5.527	5.787	5.881	5.606	5.384	5.162
Resultaat partij						
Eigen vermogen	714					

Vreemd vermogen	7.149
Risico's	Het risicoprofiel voor de MGR (toegelicht in onze nota verbonden partijen) is voor 2025 bepaald op 'gemiddeld/stabiel'.
Programma	6. Sociaal domein

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	
Omschrijving	De Omgevingsdienst voert taken op het gebied van bouwen, milieu, handhaving en toezicht voor de deelnemende gemeenten en Provincie uit. De ODRA is vanaf 1 april 2013 operationeel.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeente Arnhem, Gemeente Doesburg, Gemeente Duiven, Gemeente Lingewaard, Gemeente Overbetuwe, Gemeente Renkum, Gemeente Rheden, Gemeente Rozendaal, Gemeente Westervoort, Gemeente Zevenaar en de Provincie Gelderland.
Beleidskaders	De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem ODRA is per 14 november 2012 in werking getreden. Per 1 april 2013 is vervolgens de Omgevingsdienst van start gegaan.
Openbaar belang en doel	Uitvoering van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Bestuurlijk belang	Deelname in het algemeen bestuur door een wethouder. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar.
Aandeel in %	7,80
Ontwikkelingen	De wet- en regelgeving is dynamisch. Het is van belang om tijdig in te spelen op veranderingen voor onszelf maar ook voor de partners. Deze veranderingen kunnen plaats vinden op gemeentelijk niveau (bijv. handhavingsbeleid of gemeentelijk VTH-beleid), provinciaal niveau (bijv. provinciaal geurbeleid), nationaal niveau (bijv. Omgevingswet) of het Europese niveau (bijv. wijzigingen op het gebied van luchtkwaliteit). De ODRA heeft met de partners een initiële begroting opgesteld door extrapolatie van de begroting en de realisatie van de voorafgaande begrotingsjaren. Voor de begroting hanteert de ODRA de werkwijze door trendmatig te gaan begroten. Dit houdt in dat er op productgroep/productniveau samen met de partners de trends worden besproken en vertaald naar de werkprogramma's. Voor sommige productgroepen betekent dit een neerwaartse tendens. Voor andere producten een positieve, afhankelijk van de economische en maatschappelijke ontwikkelingen.
Prestaties	Er wordt uitvoering gegeven aan de VTH-taken op het gebied van milieu overeenkomstig het werkprogramma.
Website	Website ODRA

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	879	830	889	889	889	889
Resultaat partij	144					
Eigen vermogen	857					
Vreemd vermogen	7.099					

Toelichting	De werkzaamheden van ODRA worden bekostigd op basis van outputfinanciering. Er wordt gerapporteerd op basis van afgenomen diensten en op basis van geleverde producten. De daadwerkelijke gemaakte kosten worden verrekend met de partners van de ODRA.
Risico's	Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Deze is positief en er is daardoor een laag risico.
Programma	7. Volksgezondheid en milieu

Reinigingsdienst de Liemers (RDL)

Omschrijving	Reinigingsdienst De Liemers is een samenwerkingsverband van de gemeenten Montferland en Zevenaar voor uitvoerende taken op het gebied van afval en reiniging.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	De gemeenten Montferland en Zevenaar maken deel uit van de GR.
Beleidskaders	De vastgestelde GR is het kader op basis waarvan RDL functioneert.
Openbaar belang en doel	RDL zorgt voor de uitvoering van een groot deel van de afvalinzameling en -verwerking, een basistaak van de gemeente.
Bestuurlijk belang	Het bestuurlijk belang is 50%, Zevenaar levert één van de twee bestuurders.
Aandeel in %	45,00
Ontwikkelingen	Vanaf 2025 zullen de veegtaken niet meer bij de RDL worden belegd, maar zal dit werk door de eigen uitvoerende dienst van de gemeente Zevenaar worden uitgevoerd. Door het wegvallen van de veegtaken van de RdL stijgt de bijdrage van de gemeente aan de RdL minder hard.
Prestaties	De RdL blijft ook in 2025 bijdragen aan de VANG doelstellingen van de gemeente.
Website	Geen

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	2.386	2.376	2.400	2.400	2.400	2.400
Resultaat partij	156					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	6.787					

Toelichting	De extra bijdrage is enerzijds veroorzaakt door hogere inzamelkosten als gevolg van gestegen lonen en anderzijds omdat de inkomsten op de aanbiedstations lager waren dan geraamd. Het aanbod van afval was niet alleen 18% lager dan in 2022, maar vooral 33% lager dan begroot. Bij de betaalde stromen was het aanbod 44% lager dan begroot en de inkomsten daarmee ook navenant lager. Omdat die inkomstendaling slechts gedeeltelijk is gecompenseerd door minder verwerkingskosten, valt het saldo negatief uit.
Risico's	Fluctuerende verwerkings- en opbrengstprijzen vormen een risico voor de jaarrekening. Deze kunnen namelijk afwijken van de begroting. Zowel in positieve als negatieve zin. Op het nieuwe aanbiedstations betalen bezoekers een vaste prijs per kilo. Voor stromen die daardoor duurder zijn geworden, heeft dat geleid tot minder aanbod. Dat financiële risico is vooraf benoemd, maar er is geen aanname gedaan van de daling.
Programma	7. Volksgezondheid en milieu

Samenwerking De Liemers	
Omschrijving	Het uitvoeren van de ICT (RID), sociale dienst (RSD) en de inkoop voor de deelnemende gemeenten: Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Duiven
Partijen	Gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Beleidskaders	- I-visie en I-strategie - Businesscase RSD
Openbaar belang en doel	Samenwerking De Liemers is een samenwerkingsverband van Liemerse gemeenten op gebied van ICT, inkoop en werk en inkomen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de SDL de Liemers wordt gevormd door de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
Aandeel in %	52,00
Ontwikkelingen	De doorontwikkeling van de RID is gewijzigd naar de minimale variant. SdL heeft te maken met onzekere factoren zoals de oorlog in Oekraïne en de daaruit voortvloeiende zaken: hoge energielasten, opvang Oekraïners en uitbetalen leefgelden. Daar bovenop de inflatie, de nieuwe wet op de Gemeenschappelijke Regeling, de doorontwikkeling van de RID en de nieuwe bestuurlijke opdracht van RSD. Daarnaast vraagt de nieuwe wet inburgering en de bestuurlijke opdracht bij de RID aandacht. Informatieveiligheid staat hoog op de agenda bij de RID. In juli 2023 hebben wij aangegeven te willen stoppen met de inkoopsamenwerking bij de GR Samenwerking de Liemers.
Prestaties	De RID is tevreden wanneer de gemeenten ook tevreden zijn over de gezamenlijke uitvoering van de I-Visie en I-Strategie. Uitgangspunten van de I-visie: Digitaal waar zinvol, Toegankelijk, Integraal, Flexibel, Betrouwbaar en Transparant KPI's: - minimaal 90% conformering aan de geldende service level agreement (SLA) voor ICT-verstoringen. - RID blijft onder het landelijk gemiddelde kostenniveau / ICT Benchmark voor gemeenten RSD: - minimaal een 8 voor klanttevredenheid - minimaal 80% duurzame plaatsing, langer dan zes maanden; - 100% van de klanten worden actief begeleid.
Website	Website RSD De Liemers

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	6.145	7.583	7.963	8.021	7.399	7.449
Resultaat partij	52					
Eigen vermogen	132					
Vreemd vermogen						

Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg

Omschrijving	Regionale voorziening voor het beheren van de archiefbescheiden.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeenten Doesburg, Zevenaar, Duiven en Westervoort
Beleidskaders	Archiefwet 1995
Openbaar belang en doel	Het Streekarchivariaat heeft als doel het beheren van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten conform de Archiefwet 1995.
Bestuurlijk belang	Deelname Bestuur.
Aandeel in %	48,00
Ontwikkelingen	Na een intensieve voorbereiding sluiten SALD en de gemeenten aan op het e-depot van archiefdienst Erfgoedcentrum Achterhoek De Liemers (ECAL). Dit gebeurt stap voor stap. Na het project start de beheerfase voor SALD. Dit betekent meer werk. SALD heeft dan meer kennis en expertise nodig in digitaal archief- en informatiebeheer. De projectleider e-depot maakt hiervoor een toekomstvisie met de financiële gevolgen.
Prestaties	Het project Aansluiting e-depot is met wat vertraging gestart. Elke gemeente onderzoekt hoe ze informatie uit hun zaaksysteem kunnen exporteren. We hebben een pilot uitgevoerd met digitale bouwdossiers. De projectleider e-depot heeft de opdracht gekregen om een toekomstvisie SALD op te stellen. Ook is de tweede wijziging van de Gemeenschappelijke regeling SALD vastgesteld. Daarnaast zijn de Financiële verordening en Controleverordening SALD vastgesteld.
Website	Website Streekarchivariaat

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	139	185	253	237	237	237
Resultaat partij	-1					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	92					

Toelichting	In de begroting 2025 van het Streekarchivariaat is de bijdrage voor Zevenaar geraamd op € 253.000.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt daarom gering geschat. Een recente risico-analyse van mogelijke risico's van het Streekarchivariaat heeft dit bevestigd.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden-Gelderland (VGGM)	
Omschrijving	Samenwerking op het gebied van de regionale brandweertaken, ambulancevoorziening, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en collectieve preventieve gezondheidszorg ter realisering van deskundigheidsversterking en capaciteitsvergroting.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeente Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort, Zevenaar.
Beleidskaders	- Beleidsplan veiligheidsregio 2020-2023 - Regionaal crisisplan 2020-2023
Openbaar belang en doel	De VGGM behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van brandweer, regionale ambulancevoorziening en GGD voor de vijftien gemeenten in de regio Gelderland-Midden.
Bestuurlijk belang	Deelname aan algemeen bestuur door burgemeester en in commissie volksgezondheid door portefeuillehouder.
Aandeel in %	6,45
Ontwikkelingen	Voor het programma samen beter bedrijfsvoeren van de VGGM cumulatieve versterking van € 1 miljoen per jaar opgenomen (tot 2027). Dit naar aanleiding van een extern onderzoek naar de werking van de VGGM. Daaruit is naar voren gekomen dat het op het gebied van bedrijfsvoering tekortschiet. Voor beide pijlers van de GGD is versterking nodig. Dat geldt voor de Algemene Gezondheidszorg en de Jeugdgezondheidszorg. Het is VGGM niet ontgaan dat de gemeentelijke begrotingen stevig onder druk zijn komen te staan. Het bestuur van VGGM heeft besloten een indicatieve besparing van 2% door te voeren op de gemeentelijke bijdrage voor het begrotingsjaar 2025.
Prestaties	Binnen Jeugdgezondheidszorg is het VGGM gelukt om het niveau van dienstverlening terug te brengen tot het basisniveau. Er is een bestuurlijk traject in gang gezet om te komen tot een toekomstbestendige Jeugdgezondheidszorg en Algemene Gezondheidszorg. Vanuit de landelijke politiek is aandacht voor het risico op natuurbrand en het komen tot een versnelde aanpak door alle partijen.
Website	Website VGGM

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	4.483	5.192	5.276	5.276	5.276	5.276
Resultaat partij	1.731					
Eigen vermogen	9.309					
Vreemd vermogen	48.887					

Risico's	VGGM heeft het risicomanagement op orde. Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. VGGM vindt het eigen weerstandsvermogen op basis van deze inschatting voldoende om de risico's af te dekken. De bijdrage van Zevenaar aan VGGM bestaat uit de bijdragen voor brandweer, Bevolkingszorg, GGD, JGZ en RVP volgens de vastgestelde begroting van VGGM, aangevuld met maatwerk voor JGZ.
Programma	1. Veiligheid

Alliander NV	
Omschrijving	Alliander N.V. ontwikkelt en beheert energienetten. Via kabels en leidingen ontvangen ruim drie miljoen Nederlandse huishoudens en bedrijven elektriciteit, gas en warmte. Het bedrijf telt 5,8 miljoen klantaansluitingen.
Juridische vorm	Vennootschap
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	De grootste aandeelhouders van Alliander N.V. zijn de provincies Gelderland, Friesland en Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. Deze aandeelhouders bezitten gezamenlijk ongeveer 76% van de aandelen. De overige aandeelhouders, die elk minder dan 3% van de aandelen bezitten, zijn 72 kleinere gemeenten en de provincie Flevoland.
Beleidskaders	Afsprakenkader financieringsbehoefte Alliander
Openbaar belang en doel	De primaire taak van Alliander is het onderhouden en beheren van de elektriciteits- en gas(distributie)netten in het verzorgingsgebied. Deze taken zijn wettelijk bepaald omdat de maatschappij sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van (duurzame) energie.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft recht op deelneming aan de beraadslagingen en stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente is lid van het platform Nuval. Het platform ondersteunt de gemeenten uit Flevoland en Gelderland bij de invulling van het aandeelhouderschap in Alliander N.V.
Aandeel in %	0,45
Ontwikkelingen	De verkoop van Kenter is na de overdracht van de aandelen afgerond en de verkoopopbrengst draagt positief bij aan de financiële positie. De energietransitie is in volle gang is. Niet eerder heeft Alliander zoveel werk verzet en geïnvesteerd in de verzwaring en uitbreiding van de energie-infrastructuur. Tegelijkertijd is het nog lang niet genoeg. Als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen, de gascrisis en de stijgende energieprijzen gaat het hard met de verdere elektrificatie en verduurzaming in Nederland. De groei van het aantal warmtepompen, zonnepanelen, eboilers en oplaadpunten voor personenvervoer en elektrische vrachtwagens zette door en zal ook de komende jaren verder stijgen.
Prestaties	Het resultaat over 2023 van Alliander is positief, maar evenals afgelopen jaren blijft er sprake van een forse financieringsbehoefte gelet op de gigantische investeringsopgave. Het totaalresultaat na belastingen bedraagt € 267 miljoen. De financiële ratio's zoals solvabiliteit zijn gezond. Het dividend over het boekjaar 2023 bedraagt € 120,3 miljoen. Als gevolg van de verkoop van Kenter is een speciaal dividend uitgekeerd van € 53 miljoen.
Website	Website Alliander

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	267.000					
Eigen vermogen	4.749.000					
Vreemd vermogen	6.897.000					

Risico's	Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting. Wij passen de raming van dividend indien nodig aan op de bijgestelde verwachting. In de begroting is de raming van het dividend structureel € 0,80 per aandeel. In de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen is dit risico meegenomen.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Ataro BV	
Omschrijving	Zevenaar heeft in 2015 het sport- en accommodatiebeleid geprofessionaliseerd en ondergebracht in het gemeentelijk sportbedrijf Ataro.
Juridische vorm	Vennootschap
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Zevenaar is enig aandeelhouder
Openbaar belang en doel	Ataro B.V. heeft als doel het beheren en exploiteren van maatschappelijk vastgoed.
Bestuurlijk belang	De rol van gemeentelijk aandeelhouder in Ataro B.V. wordt uitgeoefend door de wethouder sport (A. Boone).
Aandeel in %	100,00
Prestaties	
Website	Website Ataro

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente	3.256	3.160	2.464	2.464	2.464	2.464
Resultaat partij						
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						

Risico's	De gemeente blijft als enig aandeelhouder bij tegenvallende exploitatieresultaten uiteindelijk financieel verantwoordelijk.
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Omschrijving	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang.
Juridische vorm	Vennootschap
Vestigingsplaats	Den Haag
Partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Openbaar belang en doel	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank financiert sinds 1914 de publieke sector. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).
Aandeel in %	0,02
Ontwikkelingen	BNG Bank heeft de eigen strategie vastgelegd in 'ons kompas naar impact'. Het hoofddoel van deze strategie blijft dat de bank zich als belangrijkste kredietverstrekker in het publieke domein zal blijven inzetten voor het socialer en duurzamer maken van Nederland.

Prestaties	Ondanks de geopolitieke spanningen, een aantal faillissementen van buitenlandse banken en de afkoelende economie behaalde BNG Bank in 2023 sterke financiële resultaten. Over het 2023 heeft BNG Bank een nettowinst gerealiseerd van EUR 254 miljoen (2022: EUR 300 miljoen) Hoewel de nettowinst positief beïnvloed is door het gestegen renteresultaat, is deze lager dan in 2022 door een lager resultaat financiële transacties uit hoofde van de liquiditeitsportefeuille. Aan de aandeelhouders is een dividend van EUR 120 miljoen voorgesteld. Dit is 50% van de nettowinst.
Website	Website BNG

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	254.000					
Eigen vermogen	4.700.000					
Vreemd vermogen	110.800.000					

Risico's	Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen. De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van EUR 2,50).
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Leisurelands BV

Omschrijving	Leisurelands B.V. is een recreatiebedrijf met 20 openbare recreatiegebieden. Hiervan is één gebied gelegen in Zevenaar, namelijk: Rhederlaag.
Juridische vorm	Vennootschap
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeenten Apeldoorn, Barneveld, Berg en Dal, Beuningen, Brummen, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Hattem, Heerde, Nijmegen, Nunspeet, Putten, Renkum, Rozendaal, Voorst, Wijchen en Zevenaar.
Beleidskaders	In 2020 is de structuurvisie voor Rivierklimaatpark vastgesteld. Deze vormt nu de kaders voor toekomstig beleid.
Openbaar belang en doel	Het doel is het publiekstoegankelijk houden van recreatievoorzieningen en -plassen. Het recreatiegebied Rhederlaag is ondergebracht in Leisurelands BV. Bij het deelnemen aan een verbonden partij staat de vraag centraal of dit de meest geëigende vorm is om de doelstelling van de gemeente (het publieke belang) te realiseren. De gemeente ziet de instandhouding van recreatieplassen als een publiek belang. Het aandeelhouderschap in Leisurelands BV is een middel om invloed te houden op het realiseren van en het laagdrempelig toegankelijk houden van recreatieplassen in Zevenaar en omgeving.
Bestuurlijk belang	Via stemrecht bij de algemene aandeelhoudersvergadering
Aandeel in %	3,45

Ontwikkelingen	Op Rhederlaag maakten landbouw en industrie sinds de jaren zestig geleidelijk plaats voor natuur en recreatie. Het is nu het grootste watersportgebied van Oost-Nederland. De laatste fase van de zandwinning komt eraan. Vanuit het project Rivierklimaatpark IJsselpoort is de insteek om in het gebied Rhederlaag samen met terreineigenaren en ondernemers de mogelijkheden van duurzame economische kwaliteitsimpuls te onderzoeken en uit te werken. Hiervoor wordt op verschillende onderdelen ingezet. Voor wat betreft de Bahrse Pol zoekt Leisurelands samen met de gemeente naar ruimte voor de ontwikkeling van recreatie als dan niet in combinatie met kleinschalige opwekking van duurzame energie. Voor het gebied de Koppenwaard geldt dat met name op natuurontwikkeling wordt ingezet, ook hier heeft Leisurelands gronden in eigendom. In 2016 is een aandeelhoudersovereenkomst aangegaan, met een aantal afspraken aanvullend op de statuten. De overeenkomst is reeds met 5 jaar verlengd tot aan 31 december 2026. Na 31 december 2026 verloopt de bestaande overeenkomst van rechtswege. De overeenkomst kan niet nogmaals verlengd worden. Wel geeft de overeenkomst aan dat partijen tijdig voor het verlopen van de overeenkomst met elkaar in overleg treden.
Prestaties	Leisurelands trok in 2023 4,3 miljoen strandbezoekers. Rhederlaag telde 363.000 bezoekers. In 2023 heeft Leisurelands hard gewerkt aan de ontwikkeling van de recreatiegebieden, waaronder Veluwe aan Zee. Evenementen en festivals vormen een belangrijk onderdeel van het recreatieve aanbod.
Website	Website Leisurelands

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij						
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						

Risico's	Gezien het geringe belang van de gemeente hierin is het risico bijzonder klein. Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille. Leisurelands B.V. keert tot op heden geen dividend uit.
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie

Vitens NV	
Omschrijving	Vitens wint, zuivert en levert drinkwater en zorgt voor de instandhouding van het leidingnetwerk. Jaarlijks maakt Vitens meer dan 360 miljard liter drinkwater.
Juridische vorm	Vennootschap
Vestigingsplaats	Utrecht
Partijen	De aandelen van Vitens N.V. zijn in handen van 110 aandeelhouders waaronder de provincie Friesland, provincie Gelderland, provincie Overijssel, provincie Flevoland en provincie Utrecht en het merendeel van de in deze provincies liggende gemeenten.
Beleidskaders	Beleidstafel Droogte: aanbevelingen voor het borgen van voldoende drinkwater tijdens extreem droge perioden.
Openbaar belang en doel	Waarborgen van de kwaliteit en levering van drinkwater.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft recht op deelneming aan de beraadslagingen en stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente is lid van het platform Nuval. Het platform ondersteunt de gemeenten uit Flevoland en Gelderland bij de invulling van het aandeelhouderschap in Vitens N.V..
Aandeel in %	0,60

Ontwikkelingen	Er is urgentie voor een versnelling naar duurzame drinkwaterwinning. Om blijvend schoon drinkwater te kunnen garanderen, moeten drinkwaterbedrijven miljarden investeren in nieuwe zuiveringstechnieken en waterbronnen. Toenemende droogte door klimaatverandering, vervuiling van warmtebronnen en een stijgende vraag naar water vergen hoge en extra investeringen.
Prestaties	Het nettoresultaat over het boekjaar 2023 bedraagt € 27,2 miljoen en is aanzienlijk hoger dan het voorgaande jaar. (2022: € 8,2 miljoen). De solvabiliteit is een belangrijke graadmeter voor de continuïteit van de organisatie en geeft de verhouding weer van het eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. Volgens het financieel beleid moet de solvabiliteit van Vitens minimaal 30 procent zijn, maar streeft men naar een solvabiliteit van minimaal 35 procent. In 2023 bedroeg de solvabiliteit 30,3 procent, waarmee Vitens aan de ondergrens van de doelstelling zit. Zoals verwacht doet Vitens ook dit jaar het voorstel om geen dividend uit te keren. De RvC stelt voor het volledige netto resultaat van € 27,2 miljoen, met het oog op de opgave, de solvabiliteitsdoelstelling en de vereisten van de banken, toe te voegen aan de reserves.
Website	Website Vitens

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	27.200					
Eigen vermogen	677.700					
Vreemd vermogen	1.559.700					
Toelichting	De gemeente Zevenaar bezit 34.717 gewone aandelen.					
Risico's	Andere oorzaak van de lage solvabiliteit is de WACC. Deze systematiek beperkt Vitens in de hoeveelheid winst die mag worden gemaakt. Doordat de huidige WACC (2,95 procent voor de periode 2022-2024) te laag is voor de omvang van de investeringsopgave, moet Vitens veel geld bij lenen waardoor de solvabiliteit afneemt.					

Programma	0. Bestuur en ondersteuning

GRONDBELEID

Inleiding
Overeenkomstig artikel 9, lid 2 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient een paragraaf Grondbeleid deel uit te maken van de programmabegroting en het jaarverslag. Transparantie over het grondbeleid voor u is om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege het financiële belang en de risico's en in de tweede plaats vanwege de relatie met de doelstellingen zoals aangegeven in de programma's.

Beleid
Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid gemeente Zevenaar welke op 7 juli 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld. Deze nota is ondersteunend aan de diverse beleidsdoelstellingen van onze gemeente en sluit aan op de diverse beleidsdocumenten, onder meer zoals hieronder genoemd, maar sluit ook aan op het beleid op het gebied van de energietransitie, duurzaamheid en economie. We kiezen in het grondbeleid voor een situationeel grondbeleid wat betekent dat we onze rol per project of locatie op basis van een afwegingskader bepalen. Hierbij wordt gekozen tussen een faciliterende of actieve houding. Aan de hand van de thema's in de nota beoordelen we in hoeverre we een initiatief belangrijk vinden en welke rol we daarin als gemeente willen spelen. Actuele vraagstukken vragen om een andere invulling van het grondbeleid. Zevenaar staat voor een enorme opgave. In het fysieke domein gaat het om transformatie van bestaande bouw, nieuwbouw, klimaatadaptatie, duurzaamheid en de energietransitie. Daarnaast streven we naar verbetering van de economische vitaliteit, leefbaarheid, gezondheid en passende huisvesting. Op basis van deze thema's wegen we af hoe we onze rol bepalen. Hierbij spelen de financiële aspecten uiteraard ook een rol. De afweging vindt altijd gefundeerd plaats.

In de collegevergadering van 30 januari 2024 is de grondprijsbrief 2024 vastgesteld. Door middel van de raadsinformatiebrief 2024-401 bent u hierover op de hoogte gebracht en hebt u kennis kunnen nemen van de inhoud ervan. Jaarlijks wordt de grondprijsbrief geactualiseerd.

Omgevingsvisie
Ten behoeve van de nog op stellen Omgevingsvisie gemeente Zevenaar heeft u in de raadsvergadering van september 2021 een koersdocument vastgesteld. Dit koersdocument geeft richting aan om als vertrekpunt gesprekken met de samenleving aan te gaan. De Omgevingsvisie is een strategische, integrale lange termijnvisie (2040) voor de fysieke leefomgeving. Eind 2022 is gestart met de eerste fase van de totstandkoming van de Omgevingsvisie van Zevenaar. De planning is aangepast en het is de bedoeling dat de Omgevingsvisie uiterlijk begin 2025 gereed is.

Beleidskaders
- Nota grondbeleid gemeente Zevenaar 2021
- Grondprijsbrief gemeente Zevenaar 2024
- Woonzorgvisie gemeente Zevenaar 2024-2028
- Woondeal 2.0 (Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen)
- Regionaal Programma Werklocaties (RPW)

Ontwikkelingen
Macro-economische ontwikkelingen
Op dit moment zijn er veel macro-economische ontwikkelingen die invloed hebben op de woningbouw. Lange tijd was er sprake van stijgende materiaal- en energiekosten, maar deze vlakken inmiddels wat af. Echter zijn de hypotheekrentes de laatste tijd gestegen, waardoor de vrij op naam (VON)-prijzen weer iets meer onder druk staan. Ook zijn de invloeden van de oorlog in Oekraïne op de energiekosten gedaald. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft bekend gemaakt dat de prijzen van consumentengoederen- en diensten in 2023 gemiddeld 3,8% hoger waren dan in 2022. Het CPB raamt in haar persbericht van februari 2024 een inflatie van 2,9% in 2024. De Nederlandse economie keert terug naar een gematigd groeipad. De verwachting is dat de economische groei zich, na een turbulente periode, de komende jaren normaliseert.

Regionaal Programma Werklocaties
Het Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem-Nijmegen (RPW) vormt de kaders voor het regionaal beleid ten aanzien van regionale bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel. Hierin zijn onder meer afspraken vastgelegd als het gaat om:
· Een duurzame ruimtelijke invulling van de werklocaties in de regio Arnhem-Nijmegen in het kader van de Groene Metropoolregio;
. De verdeling van de ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen, waaronder die voor XXL-logistiek;
· Het tweejaarlijks uitvoeren van een monitor van het RPW 2021-2024;

Project ViA15
Bij de Raad van State (RvS) heeft in het kader van het Tracébesluit A12/A15 op 22 november 2022 een zitting plaatsgevonden, waarin de indieners van beroepen en de minister van Infrastructuur en Waterstaat hun standpunt hebben kunnen toelichten. De RvS heeft op 5 april 2023 een tussenuitspraak gedaan over de beroepen tegen het Tracébesluit ViA15. De tussenuitspraak ging in op de wijze waarop de stikstofberekening is uitgevoerd en heeft geoordeeld dat deze op een juiste manier is uitgewerkt. Op 6 maart 2024 is er opnieuw een tussenuitspraak geweest waarin wordt vermeld dat het Tracébesluit ViA15 bijna in orde is. De minister van Infrastructuur en Waterstaat moet alleen voor het zogenoemde extern salderen van stikstof een nadere onderbouwing geven. Het is nu wachten op de definitieve uitspraak van de RvS ten aanzien van het Tracébesluit ViA15.

BOUWGRONDEXPLOITATIE (WONINGBOUW EN BEDRIJVENTERREINEN)

Zevenaar Oost bedrijven - 7Poort
In 2023 is een tweetal kavels geleverd met een totale grootte van 7,04 hectare. In de vigerende grondexploitatie van 1 januari 2024 is er rekening gehouden met de verkoop van één kavel in 2024 met een oppervlakte van 2,78 hectare. Op dit moment loopt een rechtelijke procedure ten opzichte van de levering van de gronden.

Zevenaar Oost bedrijven - Spoorallee
De levering van de kavels ten behoeve van de outletontwikkeling is in de vigerende grondexploitatie voorzien voor 2025. De definitieve en onherroepelijke aansluiting Zevenaar Oost op de A12, als onderdeel van het Tracébesluit ViA15 in het kader van de doortrekking A15/verbreding A12, blijft een vertragende factor in de ontwikkeling. Dit verdere uitstel van de levering van de kavels is niet in strijd met de afspraken en voorwaarden zoals vastgelegd in de in 2017 gesloten koop- en realisatieovereenkomst tussen de Ontwikkelingscombinatie FOZ BV en de gemeente Zevenaar. Zoals eerder al is benoemd is het nu wachten op de definitieve uitspraak van de RvS ten aanzien van het Tracébesluit ViA15.

Zevenaar Oost bedrijven - Landeweer
Voor het noordelijke deel zijn de verwachtingen gematigd positief. De gronden op Landeweer Zuid (13.000 m²) zijn in 2020 uit de grondexploitatie genomen en zijn overgeheveld naar de zgn. materiële vaste activa in de gemeentelijke boekhouding. Overigens betekent dit niet dat de locatie buiten beeld raakt. Er is inmiddels enige interesse voor diverse invullingen. De planning was om een visie op dit gebied in het eerste halfjaar van 2023 af te ronden, echter door verkoop afwikkelingen in 7Poort en uitwerking van andere plangebieden wordt de visie ontwikkeling doorgeschoven naar het tweede halfjaar van 2024.

Businesspark 7Poort II
Op 26 juni 2024 heeft de raad ingestemd met het vaststellen van het bestemmingsplan, de exploitatiebegroting en het openen van een grondexploitatie. Dit is gebeurt voordat het Wet voorkeursrecht gemeenten dat in 2021 is gevestigd zou komen te vervallen. In 2024 is al een significant aantal hectare grond aangekocht. In de aankomende periode wordt verder gegaan met het verwerven van gronden en het doen van diverse onderzoeken om toe te werken naar het bouwrijp maken van het terrein.

Zevenaar Oost wonen

De ontwikkeling van Groot Holthuizen in 2023 stond voor een groot deel in het teken van de eerste verkoop van de woningen door de ontwikkelaars in de deelgrondexploitatie De Holtkamp. Ook heeft de selectieprocedure plaatsgevonden voor de deelgrondexploitatie Het Hof. Hieruit is een ontwikkelaar geselecteerd en de verdere planuitwerking wordt voortgezet. In 2023 werd verwacht dat er in totaal twee kavels geleverd zouden worden gelegen in De Stede. Deze kavels zijn uiteindelijk in 2023 niet uitgegeven. In het plangebied van De Stede zijn nog vier vrije kavels te koop/te leveren en de verwachting is nu bijgesteld naar één in 2024. In de Tol is ook nog sprake van één onverkochte kavel.

In De Holtkamp is nu ruimte voor 128 woningen waarvan 33 stuks in de sociale huur, 52 vrije sector (waarvan 10 in het betaalbare segment) en 24 kavels op "het erf" waar ruimte is voor nog eens een programma voor betaalbare woningen. De gronden ten behoeve van sociale huur zijn in 2023 verkocht aan Baston Wonen. De 24 kavels op "het Erf" zijn halverwege 2023 in de verkoop gegaan en hetzelfde geldt voor een deel van de 52 vrije sector woningen. Deze zijn (deels) verkocht in 2023. De verwachting is dat het restant van de vrije sector woningen in 2024 op de markt komen.

Tot slot komen er in De Holtkamp 19 vrije kavels in de verkoop. Verwachting is dat deze vrije kavels in 2024 en 2025 worden geleverd. De beroepsprocedure is inmiddels afgerond, waarbij de gemeente in het gelijk is gesteld.

In 2022 is de grondexploitatie het Hof geopend. Voor het Hof is begonnen aan de planuitwerking. Ook hierbij is het uitgangspunt 50% betaalbare woningen te realiseren, waarvan 30% sociale woningbouw. Het plangebied is ongeveer 23.000 m² groot. Het gewenste programma, hoogbouw versus laagbouw, bepaalt uiteindelijk het aantal woningen dat hier kan worden gerealiseerd. De verwachting voor het Hof is dat de eerste kavels in 2025 worden uitgegeven.

Middag Oost & Zwanenwaay

Met betrekking tot de ontwikkeling van de Middag Oost is de bouw van woningen in fase 1 en 2 gereed. Daarnaast zijn eind 2022 en begin 2023 ook twee vrije kavels geleverd. Door de levering van deze twee kavels, zijn er geen vrije kavels meer beschikbaar in de Middag Oost. In het najaar van 2021 heeft een uitvraag plaatsgevonden voor de ontwikkeling van de 3e fase van de Middag Oost. Medio december 2021 heeft dit geleid tot de gunning aan een ontwikkelaar. Deze gaat een programma van 44 woningen realiseren waarvan de helft in het betaalbare koopsegment en (twaalf stuks) sociale huur is. De andere helft betreft een programma in het duurdere segment. In 2023 is de koop- en ontwikkelingsovereenkomst getekend met de ontwikkelaar en de woningcorporatie. Inmiddels heeft de ontwikkelaar een start gemaakt met de verkoop van de woningen. Doel van de overeenkomst is o.a. te komen tot een verkoop van de benodigde gronden voor de ontwikkeling van het bouwplan en het vastleggen van de wijze waarop en de voorwaarden waaronder de realisatie van het bouwplan binnen het projectgebied dient plaats te vinden. Fase 3 Middag Oost is eerder al bouwrijp gemaakt, echter zijn deze werkzaamheden destijds nog niet geheel afgerond. Eind 2023 zijn de gronden volledig bouwrijp gemaakt. Baston Wonen is eind 2023 gestart met de bouw net als een deel van de overige ontwikkeling.

Voor de komende korte termijn staat de ontwikkeling van de Zwanenwaay op een laag pitje. Mede gelet op de ambtelijke capaciteit wordt prioriteit gegeven aan Middag Oost. Bovendien moet voorkomen worden dat plannen elkaars concurrent worden.

Waaijakkers

In december 2022 is de grondexploitatie Waaijakkers geopend. Het plangebied Waaijakkers betreft de ontwikkeling van een woongebied in Aerdt. In 2010 is gestart met de bouw van woningen in plangebied

Waaijakkers, echter zijn toen slechts veertien woningen gebouwd. Het plangebied heeft een omvang van circa 1,5 ha. Hierin beschikt de gemeente Zevenaar over een grondpositie met een omvang van ca. 0,8 ha. in het plangebied. Op de gemeentelijke gronden is ruimte voor circa eenentwintig woningen. Op het bestemmingsplan loopt een beroepsprocedure bij de RvS. De selectieprocedure ten behoeve van het selecteren van een ontwikkelaar van de gemeentelijke uitgeefbare gronden is inmiddels in medio 2024 gestart.

Herontwikkeling vastgoedlocaties

In 2023 is de grondexploitatie voor Herontwikkeling vastgoedlocaties geopend. Hiermee wordt de mogelijkheid gecreëerd om 49 woningen te ontwikkelen. Naar verwachting starten wij eind 2024 met de ontwikkeling.

REALISATIE

In onderstaande tabel presenteren wij de gerealiseerde en te realiseren grondverkopen. Ten aanzien van de te realiseren grondverkopen 2024 tot en met 2028 geldt dat deze overeenkomstig de laatst vastgestelde uitgangspunten voor de herziening van de grondexploitaties zijn (per 01-01-2024).

Aantallen/m² kavels wonen en bedrijven (realisatie en prognose)

Naam grondexploitatie	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedrijven (in ha.)							
Zevenaar Oost - 7Poort en Landeweer	1,58	7,04	4,50	2,05	0,00	0,00	0,00
Zevenaar Oost - Spoorallee/FOZ	0,00	0,00	0,81	6,78	0,00	0,00	0,00
Businesspark 7Poort II	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,35	5,35
Mercurion	0,00	0,54	0,31	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal Bedrijven	**1,58**	**7,58**	**5,61**	**8,83**	**0,00**	**5,35**	**5,35**
Wonen (in aantallen kavels/woningen)							
Zevenaar Oost - Groot Holthuizen	3	53	67	54	41	43	0
Middag Oost & Zwanenwaay	1	31	19	1	1	1	1
Waaijakkers	0	0	0	10	11	0	0
Herontwikkeling vastgoedlocaties	0	0	8	41	0	0	0
Totaal Wonen	**4**	**84**	**94**	**106**	**53**	**44**	**1**

Conform de door het college vastgestelde uitgangspunten voor de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2024 wordt er vanuit gegaan dat de levering van de gronden ten behoeve van de FOZ in 2025 plaatsvindt. In verband met de beroepszaak bij de Raad van State rond het Tracébesluit A12/A15 wordt een deel van de gronduitgifte van de andere – nog resterende percelen- voorzien in 2024 en 2025.

PROGNOSE TE VERWACHTEN RESULTATEN

In BBV artikel 16 lid c is opgenomen dat de paragraaf grondbeleid een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie moet bevatten. Wanneer deze prognose is samengesteld uit positieve en negatieve grondexploitaties, dan is het van belang dat de verwachte resultaten voor alle grondexploitaties op een zelfde wijze worden berekend. Dit gebeurt op basis van de "netto contante waarde" methode. De voorschriften zeggen ook dat de resultaten op eindwaarde dienen te worden gepresenteerd waarbij tevens wordt aangegeven wat de verwachte einddatum van de exploitatie is.
Ten aanzien van de grondexploitaties van onze gemeente kan worden gesteld dat er sprake is van een mix van positieve en negatieve grondexploitaties. Aangezien de afzonderlijke grondexploitaties een verschillende einddatum kennen, zijn de resultaten per datum 1 januari 2024 contant gemaakt. Hierdoor worden de resultaten onderling goed vergelijkbaar.

De geprognosticeerde resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties zijn voor het laatst herzien per 1 januari 2024. Vervolgens hebben wij deze verwerkt in de Uitvoeringsrapportage grondexploitaties 2023 welke u hebt vastgesteld in de vergadering van 26 juni 2024. De financiële effecten zijn verwerkt in de jaarstukken 2023.

De geprognosticeerde resultaten van de grondexploitaties luiden als volgt:

Bedragen x € 1.000

Prognose financiële resultaten actieve grondexploitaties Netto Contante Waarde (NCW) per 1 januari 2024			
Naam complex	**Einddatum exploitatie**	**Resultaat herziene Grex NCW per 01-01-2024**	**Resultaat herziene Grex op eindwaarde**
Zevenaar Oost bedrijven	31-12-2026	14.327	15.101
Zevenaar Oost wonen	31-12-2029	-30.237	-33.922
Totaal Zevenaar Oost	**31-12-2029**	**-15.910**	**-18.821**
Middag Oost & Zwanenwaay	31-12-2032	-3.854	-4.287
Mercurion	31-12-2025	174	181
Waaijakkers	31-12-2028	230	254
Herontwikkeling vastgoedlocaties	31-12-2027	629	664
Businesspark 7Poort II	31-12-2033	3.033	3.697
Totaal Overige grondexploitaties	**31-12-2033**	**212**	**509**
Totaal grondexploitaties	**31-12-2033**	**-15.698**	**-18.312**

Voor de verlieslatende exploitaties is, conform de voorschriften van het BBV, een verliesvoorziening getroffen. Omdat uw raad het budgetrecht heeft, bepaalt u (meestal bij de vaststelling van de jaarstukken) wat de bestemming wordt van vrijgevallen verliezen dan wel de dekking van een noodzakelijke aanvulling van de verliesvoorziening.

WINST- EN VERLIESNEMING

Ten aanzien van winst- en verliesneming is hierover het volgende in het BBV opgenomen:

1. Verliezen worden genomen als die bekend zijn (voorzichtigheidsbeginsel), daartoe wordt een voorziening getroffen ten laste van de algemene reserve (risicoreserve);
2. Winsten worden genomen op basis van Percentage of Completion (POC) methode wanneer die gerealiseerd zijn (realisatiebeginsel);
3. Winst en verlies wordt genomen op basis van contante waarde;
4. Winst en verlies komen via de exploitatie ten goede aan respectievelijk ten laste van de reserve grondexploitaties. In de praktijk (zie ook onder 1) is dit nu de algemene reserve;
5. Als de geraamde kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd mag winst worden genomen binnen een (deel) grondexploitatie;
6. Tussentijdse winstneming vindt dan slechts plaats als er voldoende zekerheid is voor het nemen van winst;
7. Winstneming vindt plaats bij de jaarstukken.

Bovenstaande beleidsregels sluiten aan bij de bepalingen in het BBV en de uitwerking door de commissie BBV in de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken. De notitie is als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet herzien en in december 2023 gepubliceerd. Belangrijk aspect in de genoemde notitie is onder meer dat het bovengenoemde realisatiebeginsel zodanig moet worden uitgelegd, dat de winst bij meerjarige projecten niet pas aan het eind van dat project als gerealiseerd moet worden beschouwd. Deze dient gedurende de looptijd als zodanig te worden verantwoord, dit heet tussentijdse winstneming. Bij het bepalen van tussentijdse winst is het noodzakelijk om de nodige voorzichtigheid te betrachten. In dat kader dienen de projectspecifieke risico's van de nog te realiseren kosten en opbrengsten in beeld te zijn gebracht.
Voor het bepalen van de tussentijdse winst heeft de commissie BBV de zogenaamde POC-methode geïntroduceerd (Percentage of Completion). De POC-methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als kosten, verkeert. De methode is vrij eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd voor alle positieve grondexploitaties.

De grondexploitaties Zevenaar Oost bedrijven en wonen en Middag Oost & Zwanenwaay zijn verlieslatend. Tussentijdse winstneming is hier dus niet aan de orde. Wel kunnen de ontwikkelingen rond de grondexploitaties een positief effect hebben waardoor een correctie op de verliesvoorziening plaats kan vinden. In 2023 was dit aan de orde waardoor een vrijval van de verliesvoorziening van een bedrag van € 0,3 miljoen mogelijk was. Dit is verwerkt in de jaarstukken van 2023. Binnen de P&C cyclus wordt telkens gekeken in hoeverre er aanleiding is om de resultaten van de grondexploitaties bij te stellen en een mutatie in de verliesvoorziening nodig is.

Voor de grondexploitaties Mercurion, Waaijakkers, Herontwikkeling vastgoedlocaties en Businesspark 7Poort II is op dit moment geen aanleiding om te veronderstellen dat hier op korte termijn sprake is van een tussentijdse winstneming.

RESERVES, VOORZIENINGEN EN RISICO'S

De stand van de verliesvoorziening grondexploitaties bedraagt volgens de jaarstukken 2023 € 19.613.000.

Ten behoeve van de voorliggende meerjarenbegroting heeft een actualisatie van de risico's plaatsgevonden. Het geactualiseerde risicoprofiel laat het volgende beeld zien:

Bedragen x € 1.000

Risicoprofiel actieve grondexploitaties 01-09-2024 en 01-01-2024

Naam complex	Risicoprofiel per 01-01-2024	Risicoprofiel per 01-09-2024	Verschil sept. 2024- jan. 2024	Afwijking in%
Zevenaar Oost bedrijven	348	342	6	1,7%
Zevenaar Oost wonen	1.439	1.416	23	1,6%
Totaal Zevenaar Oost	**1.787**	**1.758**	**29**	**1,6%**
Businesspark 7Poort II	0	1.796	-1.796	100%
Middag Oost & Zwanenwaay	274	274	0	0,0%
Waaijakkers	69	69	0	0,0%
Totaal Overige complexen	**343**	**2.139**	**-1.796**	**-523,6%**
Totaal Risico's	**2.130**	**3.897**	**-1.767**	**-83,0%**

Toelichting:

Uit een recente risicoanalyse van de grondexploitaties blijkt dat het totale risicoprofiel van de grondexploitaties is berekend op € 3.897.000. Ten opzichte van het risico in de jaarstukken 2023 (€ 2.130.000) betekent dit een stijging van € 1.767.000.

Dit risicoprofiel van € 3,9 miljoen bestaat onder andere uit risico's die worden veroorzaakt door projecten die zich in de beginfase van de ontwikkeling bevinden, zoals het Hof, Waaijakkers, Middag-Oost fase 3 en Businesspark 7Poort II. In deze fase zijn nog veel onzekerheden en kunnen risico's in de toekomst plaatsvinden. Risico's waar we geen grip op hebben zoals kostenstijging en vertraging in de gronduitgifte worden daarom meegenomen in het risicoprofiel. Ook de prijsstijging van materialen is ongekend hoog geweest. Hoe het prijsverloop verder zal gaan is onzeker en vormt daarom een risico. De gevolgen van het Oekraïne conflict zijn vanaf 2022 meegenomen in de grondexploitaties en daardoor geen onderdeel meer van het risicoprofiel.

1. Zevenaar Oost bedrijven:
   Ten opzichte van de jaarrekening zijn de risico's niet gewijzigd. Echter is er wel een verschil ten opzichte van de jaarrekening en dit komt met name door het fictief draaien van 10.000 scenario's vanuit de kans dat een risico kan opspelen. Het risico met betrekking tot vertraging van de uitgifte in de deelgrondexploitatie 7Poort is naar beneden bijgesteld. Er zijn twee kavels verkocht in 2023. Daarnaast wordt het risico binnen Zevenaar Oost bedrijven gevormd door de blijvende onzekerheid rond het Tracébesluit A15/A12 en het blijvende risico op kostenstijgingen. De verbetering komt vooral door de aanpassing van de rekenrente in het risicoprofiel. Dit komt met name door het rekening houden met een rentestijging voor de aankomende jaren. Aangezien de rente op leningen die op het moment worden aangegaan veel hoger is dan de huidige rekenrente binnen de gemeente. Dit heeft een positief effect voor winstgevende grondexploitaties.

2. Zevenaar Oost wonen:
   De risico's voor de grondexploitatie Zevenaar Oost wonen blijven ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2023. Dit betekent dat het risico van dit project wordt gevormd door onder andere het risico op kostenstijgingen en lagere grondprijzen. Ook de toevoeging van deelgebied het Hof zorgt voor risico's. Deze ontwikkeling bevindt zich namelijk nog in de beginfase van de planuitwerking. De verslechtering van het risicoprofiel komt met name door het rekening houden met een rentestijging voor de aankomende jaren. Aangezien de rente op leningen die op dit moment worden aangegaan veel hoger is dan de huidige rekenrente binnen de gemeente. Dit heeft een negatief effect voor verlieslatende grondexploitaties.

3. Businesspark 7Poort II:
   Bij het openen van de nieuwe grondexploitatie behoort ook een nieuw risico overzicht. In het begin van een ruimtelijke ontwikkeling zijn vaak de grootste risico's. Op dit moment houden we rekening met de volgende risico's:
   - Niet doorgaan verbreding A12, het Tracébesluit ViA15;
   - Beperkte beschikbaarheid van nutsvoorzieningen, hierdoor mogelijke vertraging van de verkoop van de bedrijfskavels;
   - Aanvullende onderzoeken flora en fauna;
   - Mogelijke afwaardering gronden, dit is van toepassing op het moment dat niet alle gronden worden ontwikkeld;
   - Onvoldoende interesse in de bedrijfskavels.

4. Middag Oost & Zwanenwaay:
   De risico's voor de grondexploitatie Middag-Oost & Zwanenwaay zijn onveranderd ten opzichte van de jaarrekening. Dit komt vooral doordat de werkzaamheden voor bouwrijp maken op Middag Oost afgerond zijn. Zwanenwaay heeft nog een langere looptijd en zal na afronding Middag Oost worden opgepakt.

5. Waaijakkers:
   De bestaande risico's voor de grondexploitatie Waaijakkers blijven ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening. Deze ontwikkeling bevindt zich nog in de beginfase van de planuitwerking en heeft daardoor meer onzekerheid. Het risico wordt onder andere gevormd door mogelijke kostenstijgingen en het niet verkrijgen van de exploitatiebijdragen.

In de paragraaf weerstandsvermogen verschaffen wij inzicht in de verhouding van de grondexploitatie-risico's in relatie tot het risicoprofiel gemeentebreed.

OPENBAARHEIDSPARAGRAAF

Inleiding
Op 1 mei 2022 heeft de Wet open overheid (Woo) de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen. De Woo geeft burgers het recht op informatie over het handelen van de overheid. Iedereen kan een verzoek om informatie indienen bij de gemeente. Wij maken die informatie vervolgens openbaar door deze online te publiceren, tenzij er een wettelijke uitzonderingsgrond van toepassing is. De gemeente is verplicht om de komende jaren gefaseerd minstens 11 informatiecategorieën openbaar te maken. Denk hierbij aan vergaderstukken voor de raad, maar ook collegebesluiten, onderzoeken, jaarplannen en jaarverslagen. Goede en vindbare informatie is essentieel voor openbaarheid. Daarom geeft de Woo de gemeente meerdere jaren om de informatiehuishouding op orde te brengen. Dat betekent dat we onze systemen (software) steeds beter inrichten.

Beleid
De Wet open overheid is landelijke wetgeving. In artikel 3.5 (openbaarheidsparagraaf) van de Woo staat dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting toelichting geven op de beleidsvoornemens over de uitvoering van deze wet. De openbaarheidsparagraaf is een stok achter de deur, die ervoor zorgt dat er aandacht blijft voor het actief openbaar maken van documenten.

Beleidskaders
Op 10 januari 2023 stelde het college van B&W het 'ambitieniveau actief openbaar maken' vast. Er werd besloten om te gaan voor het VNG-ambitieniveau 'basis' en waar mogelijk aansluiting te zoeken op ambitieniveau 'medium'. Binnen ambitieniveau 'basis' ligt de focus van de werkzaamheden op het technisch mogelijk maken van het online publiceren van documenten en het trainen van medewerkers in het gebruik van de benodigde software. Ambitieniveau 'medium' zet in op participatie en het publiceren van meer documenten dan wettelijk noodzakelijk.
Voor het op orde brengen van onze informatiehuishouding houden we het Meerjarenplan Woo van de VNG aan.

Risico's
Het online publiceren van onze documenten geeft meer transparantie over hoe de overheid werkt. Dit moet zorgvuldig gebeuren. Als de informatie in deze documenten niet correct geanonimiseerd wordt, dan lopen we risico op schadeclaims van burgers en bedrijven (bijv. vermogensschade en immateriële schade). Dit risico ontstaat wanneer we per ongeluk (persoons)gegevens en/of andere informatie onrechtmatig publiceren. Daarom worden medewerkers getraind in het gebruik van anonimiseringssoftware.

Ontwikkelingen
De Woo heeft drie aandachtsgebieden: 1) actief openbaar maken van documenten, 2) passief openbaar maken van documenten (Woo-verzoeken) en 3) informatiehuishouding.

1) Actief openbaar maken van documenten
Steeds meer documenten van onze gemeente zijn online te lezen op onze website voor bestuurlijke informatie (https://zevenaar.bestuurlijkeinformatie.nl/). In 2025 werken we aan het openbaar maken van de volgende categorieën documenten:

- De agenda van de wekelijkse vergadering van het college van B&W
- Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag
- Adviezen
- Jaarplannen en jaarverslagen

Een nadere uitwerking van deze categorieën is te vinden op https://www.open-overheid.nl/onderwerpen/actieve-openbaarmaking/informatiecategorieen-en-werkdefinities.

2) Passief openbaar maken van documenten (Woo-verzoeken)
We bekijken of we in 2025 het proces van het afhandelen van Woo-verzoeken verder kunnen optimaliseren.

We doen dit om te zorgen dat alle Woo-verzoeken die we ontvangen binnen de wettelijke termijn van vier weken plus twee weken uitstel (verdagen) afgehandeld kunnen worden.

3) Informatiehuishouding
In het Meerjarenplan Woo van de VNG staan 7 eisen opgenomen voor een goede informatiehuishouding. Het overzicht Informatiehuishouding op orde (zie tabel hieronder) toont deze eisen en de planning van realisatie in gemeente Zevenaar. De percentages in de tabel tonen de landelijke verwachtingen over de implementatie.

Tabel. Informatiehuishouding op orde

Nr	Eis aan informatiehuishouding	Planning Zevenaar	Landelijke streefpercentages	
			2024	2027
1	Iedere gemeente heeft de beschikking over of is aangesloten op een e-depotvoorziening	Project SALD* 2024-2025	30%	100%
2	Binnen iedere applicatie is de selectielijst geïmplementeerd	2025	50%	100%
3	Iedere gemeente heeft beheer georganiseerd op email-archivering	2023	30%	100%
4	Iedere gemeente heeft beheer georganiseerd op tekstberichten	2023	30%	100%
5	Iedere gemeente heeft een informatiebeheerplan (minimaal: inzicht in werkprocessen, proceseigenaar, in welke applicaties welke data/documenten staat)	2024	50%	80%
6	Iedere gemeente hanteert een kwaliteitssysteem voor het informatiebeheer, zoals vastgelegd in artikel 16 van de Archiefregeling	2024-2025	75%	90%
7	Iedere gemeente heeft een metagegevensschema vastgelegd en aan elk blijvend te bewaren informatieobject metagegevens gekoppeld.	2026	75%	90%

*SALD: Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg

Toelichting op de planning

- Eis 1 De aansluiting op het e-depot wordt gerealiseerd in het project Aansluiting e-depot (Streekarchivariaat) welke in 2024 is gestart. In 2025 moet de aansluiting van het SALD en de deelnemende gemeenten zijn gerealiseerd.
- Eis 2 en 7: het onderzoek van mogelijkheden voor archivering in applicaties en 'archiving by design' is met succes afgerond. We werken nu aan kaders voor de hele organisatie als het gaat om goed informatiebeheer en aan archiveringsprincipes- en eisen (waaronder metadata en selectielijst) die standaard worden toegevoegd aan het Programma van Eisen bij de aanbesteding/inkoop van nieuwe software.
- Eis 3: de bewaring van e-mailberichten wordt meegenomen in nog op te stellen beleid.
- Eis 4: Binnen de organisatie geldt de richtlijn om geen werk-gerelateerde communicatie via berichtenapps te laten lopen. Daar waar dit wel gebeurt, wordt uitgegaan van de archivering binnen het zaaksysteem. Hier is een werkinstructie voor opgesteld en gedeeld binnen de organisatie.
- Eis 5: we beschikken nog niet helemaal over een informatiebeheerplan, maar wel over een volledig overzicht van de te beheren archiefbescheiden. Dit is vastgelegd in het informatiemanagementsysteem genaamd i-Navigator. De verdere invulling van het

informatiebeheerplan vindt per team plaats met daaraan gekoppeld de uit te voeren beheerafspraken. Dit volgt op de vaststelling van het kwaliteitssysteem informatiebeheer.

- Eis 6: we zijn bezig met een plan voor het invoeren van een kwaliteitssysteem voor informatiebeheer. We richten ons in 1e instantie op het zaaksysteem. We voeren al controles uit op de registratie van nieuwe informatie in het zaaksysteem. Dit verhoogt de kwaliteit van het zaaksysteem. Op later moment passen we dit ook toe op andere applicaties.

FINANCIËN

INLEIDING

Inleiding
In onze begroting heeft het beleid een centrale plaats in de programma's. Dit financiële deel betreft de cijfermatige uitwerking van dit beleid. In het onderdeel Financiën van deze meerjarenbegroting bieden wij u financieel inzicht in effecten van het beleid. Dit doen wij op basis van een aantal overzichten en toelichtingen. Deze zijn deels verplicht voorgeschreven in het kader van het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV).
In dit algemene gedeelte gaan wij in op het beleid en de beleidskaders, eventuele ontwikkelingen en risico's. Verder bieden wij u inzicht in de financiële hoofdlijnen van deze begroting, inclusief toelichtingen. Deze presenteren wij in de volgende paragrafen:

- Autorisatie
- Kaders en uitgangspunten
- Financieel meerjarenbeeld
- Overzicht van baten en lasten
- Overzicht van baten en lasten naar taakvelden
- Overzicht algemene dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien
- Overzicht van incidentele baten en lasten
- Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves
- Geprognosticeerde balans
- EMU-saldo
- Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Beleid
Het financiële beleid van onze gemeente is gericht op een gezonde en solide financiële positie en huishouding. Dit betekent een begroting die structureel en reëel sluitend is en waarbij risico's zijn afgedekt. In het kader van ons financiële beleid hebben wij diverse verordeningen en beleidsnota's vastgesteld. Deze zijn beschikbaar onder het kopje 'Beleidskaders'.

Beleidskaders

- Financiële verordening
- Controleverordening
- Nota activering- en afschrijving en afschrijvingsbeleid

AUTORISATIE

De autorisatie van de budgetten gebeurt bij de vaststelling van deze begroting en eventueel later door het vaststellen van wijzigingen van de begroting door uw raad. U autoriseert op het niveau van de in de programma's opgenomen budgetten voor het begrotingsjaar en stelt de budgetten voor de volgende jaarschijven voorlopig vast. De volgende jaarschijven autoriseert u bij de betreffende begrotingsbehandeling in de komende jaren. Bij de behandeling van de huidige begroting autoriseert u dus, eventueel na vaststelling van amendementen, de budgetwijzigingen met ingang van 2025.
Op basis van deze autorisatie zijn wij gemachtigd binnen de gestelde kaders uitgaven te doen en inkomsten te genereren. Dit geldt ook voor de investeringsbudgetten uit de jaarschijf 2025 die wij in het meerjareninvesteringsplan presenteren. Uitzondering hierbij zijn die investeringsbudgetten (kredieten) waarbij u besluit de betreffende investering via een separaat raadsvoorstel te willen behandelen.

Beleid autorisatie
In de vergadering van 31 mei 2023 heeft u de Financiële verordening Gemeente Zevenaar 2023 vastgesteld en hierin het volgende bepaald:

Artikel 5. Autorisatie begroting en investeringskredieten
1. De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de baten en de lasten per programma.
2. Bij de begrotingsbehandeling geeft de raad aan van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringsbudget wil ontvangen. De overige nieuwe investeringsbudgetten worden bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd.
3. Bij de behandeling van de tussentijdse rapportages in de raad bedoeld in artikel 6, eerste lid, doen burgemeester en wethouders voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde baten en lasten, het wijzigen van de geautoriseerde investeringsbudgetten en het bijstellen van het beleid. In geval van investeringen met een meerjarig karakter doen burgemeester en wethouders indien nodig ook bij iedere begroting op grond van geactualiseerde ramingen voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde investeringsbudgetten.
4. Voor een investering waarvan het investeringsbudget niet met het vaststellen van de begroting is geautoriseerd, leggen burgemeester en wethouders voorafgaand aan het aangaan van verplichtingen een investeringsvoorstel met een voorstel voor het vaststellen van een investeringsbudget aan de raad voor.
5. Bij investeringen met een meerjarig karakter mag binnen het investeringsbudget geschoven worden tussen de jaargrenzen. In het investeringsoverzicht bij de jaarstukken worden deze verschuivingen aan de raad gemeld.

Soorten budgetten
Een budget is een in de begroting opgenomen uit te geven of te ontvangen geldbedrag dat is gekoppeld aan een product om bepaalde activiteiten en prestaties te realiseren. Een budget komt tot uitdrukking in een bedrag voor baten en/of lasten.

Binnen onze gemeente kennen wij verschillende soorten budgetten:
1. Exploitatiebudgetten
   Het gaat hierbij om de reguliere jaarbudgetten. Dit betreft, vaak structurele, geldbedragen die op jaarbasis binnen de begroting aan een budgethouder ter beschikking staan.
2. Investeringsbudgetten
   Deze worden ook wel kredieten genoemd. Een investeringsbudget is een afzonderlijk door u verleend geldbedrag voor het uitvoeren van nieuwe investeringen of projecten, toegekend aan een budgethouder. Het nut van deze investeringen strekt zich over meerdere jaren uit.
3. Reserves en voorzieningen
   Reserves en voorzieningen zijn bijzondere 'budgetten'. Deze zijn door u ingesteld voor het doen of dekken van specifieke uitgaven. Bij voorzieningen bijvoorbeeld op basis van een door u vastgesteld beheerplan.

Exploitatiebudgetten
U autoriseert ons college op het niveau van programma's. Wij zijn daarmee bevoegd uitvoering te geven aan het realiseren van de doelstellingen van het betreffende programma met behulp van de daarbij opgenomen middelen. Voorwaarde daarbij is dat wij bij de besteding van de budgetten voor bestaand beleid binnen de grenzen van het totale budget van het programma blijven. Binnen deze grenzen zijn wij bevoegd om de wijze van besteding van de budgetten aan te passen als dit noodzakelijk is voor het bereiken van de door u vastgestelde doelstellingen van het betreffende programma. Hiervoor hoeven wij u, ingevolge de voorschriften, geen begrotingswijziging voor te leggen.
Bij het schuiven met budgetten tussen verschillende programma's, moeten wij uw goedkeuring vragen door middel van het voorleggen van een raadsvoorstel met begrotingswijziging.
Bij tussentijdse voortgangsrapportages en de jaarstukken leggen wij aan u verantwoording af over de uitvoering, de besteding van de middelen en de bereikte resultaten van het betreffende programma en de realisatie van de doelstellingen.

Investeringsbudgetten
Bij de programmabegroting vermelden wij per programma naast de exploitatiebudgetten ook de investeringsbudgetten uit het meerjareninvesteringsplan die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van het betreffende programma. Zoals gezegd autoriseert u ons op het niveau van de programma's en zijn wij daarmee bevoegd uitvoering te geven aan de realisatie van de doelstellingen van het betreffende programma. Wij zijn dus bevoegd om ook uitvoering te geven aan de investeringsbudgetten. Hiertoe ramen wij een investeringsbudget/krediet, inclusief bijbehorende dekking en eventueel in te stellen dekkingsreserves en de jaarlijkse kosten van rente en afschrijving.
Indien bij een investeringsaanvraag blijkt dat het te voteren bedrag noodzakelijkerwijs hoger (10% of meer) is dan het in het meerjareninvesteringsplan opgenomen bedrag zullen wij u hiervoor vooraf om autorisatie vragen. Hierbij zullen wij tevens de daarbij behorende dekkingsmiddelen aangeven. Wij zullen u dan ook een begrotingswijziging voorleggen. Na uw goedkeuring, met de bijbehorende begrotingswijziging, is het krediet beschikbaar gesteld. Uiteraard leggen wij ook over de uitvoering van de investeringsbudgetten, zowel inhoudelijk als financieel, tussentijds (indien er sprake is van noodzakelijke aanpassingen) en bij de jaarstukken verantwoording aan u af.

Budgetten reserves en voorzieningen
Bij de programmabegroting presenteren wij per programma ook de betreffende reserves en voorzieningen. Voor mutaties in reserves zijn wij verplicht uw raad om autorisatie te vragen. In het kader van het budgetrecht bent u als raad bevoegd reserves in te stellen en toevoegingen en onttrekkingen te autoriseren. De bij het onderdeel reserves opgenomen mutaties gelden in dit verband als vast te stellen kader. Voor noodzakelijke wijzigingen hierin komen wij met een apart voorstel bij u terug.
Voor voorzieningen geldt een ander regime. U stelt als raad een voorziening in op basis van bijvoorbeeld een onderhoudsplan. Bij de instelling van de voorziening bepaalt u de hoogte van de jaarlijkse dotatie. De werkelijke bestedingen ten laste van de voorziening vinden plaats op basis van het vastgestelde onderhoudsplan. Deze bestedingen vallen binnen het mandaat van ons college.

KADERS EN UITGANGSPUNTEN

Inleiding
Uitgangspunt van het financiële beleid van onze gemeente is een structureel en reëel sluitende begroting. Dit betekent dat:
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- De begroting duidelijk inzicht geeft welke baten en lasten incidenteel van aard zijn;
- Budgetten in de begroting zijn gebaseerd op het bestaande beleid;
- De meerjarenraming is gebaseerd op constante lonen en prijzen.

Onderdeel	Grondslag	Toelichting
Loonontwikkeling	4,40	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand februari 2024).
Prijsontwikkeling	1,20	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand februari 2024).
Rente	3,36	Zie toelichting.
Huren en pachten	1,20	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand februari 2024).
Subsidies	1,20	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand februari 2024).
Belastingen	1,20	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand februari 2024).
Leges en heffingen	1,20	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand februari 2024).

Het percentage van 1,2% bestaat uit de raming van de prijsontwikkeling van 2025 (2,2%), plus de doorwerking van de correctie op de prijsontwikkeling van 2024 (minus 1,0%).Per saldo dus 1,2%.

Aantal inwoners	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
	45.260	45.480	45.690	45.890

Aantal woningen	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
	21.180	21.380	21.580	21.780

Rentepercentage voor investeringen
Nieuwe investeringen leggen beslag op de financieringsmiddelen. Naast afschrijvingslasten ramen wij daarom ook structureel rentelasten.
Het rentepercentage voor nieuwe investeringen wordt berekend op basis van het gemiddelde percentage van een half jaar voorafgaand aan het opstellen van de begroting van een 20-jarige lineaire vaste geldlening bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten. De keuze voor 20 jaar is het gemiddelde van de meest voorkomende investeringen (bedrijfsgebouwen) 40 jaar en de minimale afschrijvingstermijn van 1 jaar.
De berekening van het percentage voor 2025 volgens deze methodiek komt uit op 3,36 **%** (2024 3,7%)

Groei
De Inkomsten van de algemene uitkering en de belastingen en heffingen worden berekend op basis van een jaarlijkse groei van het aantal woonruimten en inwoners. Voor zover deze groei direct invloed heeft op de uitgavenbudgetten worden deze budgetten in de meerjarenbegroting aangepast.
Overhead
Voor de toerekening van de overheadkosten aan (kostendekkende) tarieven maken we gebruik van een opslagpercentage. Dit percentage wordt jaarlijks bij de meerjarenbegroting bepaald en vastgesteld.
De totale overhead volgens taakveld 0.4 wordt omgeslagen over het totaal van de geraamde directe personeelslasten (salarissen en inhuur). De berekening is conform artikel 12, lid 5 van de financiële verordening en komt uit op 80%.

FINANCIEEL MEERJARENBEELD

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Primitieve begroting 2024-2027	160.033	157.879	149.674	191.218	190.983
1e voortgangsrapportage 2024	10.847	2.972	2.605	3.867	4.754
Kadernota 2025	0	594	406	406	406
2e voortgangsrapportage 2024	-4.595	14.818	632	1.653	-30.713
Wijziging tot de begroting 2025-2028	0	367	277	316	316
Totale baten tot de begroting	**166.284**	**176.630**	**153.593**	**197.460**	**165.746**
Mutaties in deze begroting (baten)					
2. Actualisatie bestaand beleid	0	**726**	757	787	627
Actualisatie budget reisdocumenten en rijbewijzen	0	200	205	235	75
Actualisatie budget salarissen ambtelijke organisatie 2025	0	-102	-102	-102	-102
Actualisatie budgetten afval 2025	0	497	523	523	523
Straatreiniging van RDL naar gemeente	0	131	131	131	131
Totaal gemuteerde baten	**0**	**726**	**757**	**787**	**627**
Totale baten in deze begroting	**166.284**	**177.356**	**154.350**	**198.247**	**166.373**
Lasten					
Primitieve begroting 2024-2027	163.454	157.138	155.004	198.123	198.210
1e voortgangsrapportage 2024	16.944	8.055	8.158	7.993	7.936
Kadernota 2025	0	787	581	633	863
2e voortgangsrapportage 2024	-6.039	15.885	-2.929	-2.027	-34.356
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	364	273	313	238
Totale lasten tot de begroting	**174.359**	**182.229**	**161.087**	**205.035**	**172.890**
Mutaties in deze begroting (lasten)					
1. Autonome ontwikkelingen	0	**136**	974	-461	290
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	0	395	-175	230	254
Actualisatie budget rentekosten investeringen en treasury	0	-142	1.265	-573	374
Actualisatie budget salarissen college B&W	0	0	0	0	0
Actualisatie budget vergoeding raad- en commissieleden	0	0	0	0	0
Bijdrage Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - module WgSW	0	0	0	0	-222

Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	0	-117	-117	-117	-117
2. Actualisatie bestaand beleid	0	-899	-117	34	161
Actualisatie budget integratie-uitkering Participatie - beschut werk	0	60	62	63	65
Actualisatie budget reisdocumenten en rijbewijzen	0	150	155	165	85
Actualisatie budget salarissen ambtelijke organisatie 2025	0	151	151	151	151
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	0	-114	-111	-133	-91
Actualisatie budget uitvoeren economische agenda Zevenaar	0	0	0	0	15
Actualisatie budgetten afval 2025	0	497	523	523	523
Actualisatie vervangingsinvestering werkplekken hardware 2026-2028	0	0	0	74	156
Actualisatie vervangingsinvesteringen voertuigen openbare werken	0	0	3	18	18
Budgetmutatie advieskosten bestemmingsplannen	0	30	0	0	0
Budgetmutatie beschermd wonen	0	-284	0	0	0
Budgetmutatie dienstverlening SW (Sociale Werkvoorziening) 2026-2028	0	0	-140	-65	0
Budgetmutatie implementatie regionale inkoop leerroutes Wet inburgering	0	40	0	0	0
Budgetmutatie jeugdhulp	0	-380	0	0	0
Budgetmutatie uitvoeringskosten sociaal domein	0	-287	0	0	0
Straatreiniging van RDL naar gemeente	0	-303	-303	-303	-303
Vrijval stelpost indexatie 2025-2028	0	-457	-458	-458	-457
Vrijval voorziening wachtgeld wethouders	0	-3	0	0	0
Totaal gemuteerde lasten	**0**	**-763**	**856**	**-426**	**451**
Totale lasten tot de begroting	**174.359**	**181.466**	**161.944**	**204.609**	**173.341**
Resultaat voor bestemming	**-8.075**	**-4.110**	**-7.593**	**-6.362**	**-6.968**
Onttrekkingen					
Primitieve begroting 2024-2027	5.423	2.611	1.064	1.064	1.064
1e voortgangsrapportage 2024	1.283	13	115	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	1.757	584	-50	-147	-125
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0

Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	8.463	**3.207**	1.129	917	939
Toevoegingen					
Primitieve begroting 2024-2027	2.393	0	0	0	0
1e voortgangsrapportage 2024	0	0	0	0	0
Kadernota 2025	0	0	0	0	0
2e voortgangsrapportage 2024	1.140	0	0	0	0
Wijzigingen tot de begroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Meerjarenbegroting 2025-2028	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen reserves	3.533	**0**	0	0	0
Saldo reserve mutaties	**4.930**	**3.207**	**1.129**	**917**	**939**
Resultaat na bestemming	**-3.145**	**-902**	**-6.464**	**-5.445**	**-6.029**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Hieronder vindt u een overzicht met de financiële toelichtingen van mutaties in de exploitatie die in bovenstaande tabel zijn opgenomen. Alleen zijn bij de toelichtingen de baten en lasten gesaldeerd.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Autonome ontwikkelingen				
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	**-395**	**175**	**-230**	**-254**

Als gevolg van de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2024 en de gewijzigde rekenrente wordt de doorbelasting van rente aan grondexploitaties aangepast. Door het gewijzigde meerjarenverloop van de boekwaarde wordt in 2025 en 2028 minder rente toegerekend aan de grondexploitaties. Dit betekent een nadeel voor het begrotingssaldo. In 2026 en 2027 is dit andersom. Voor 2025 wordt in totaal een nadeel verwacht van € 207.000, in 2026 een voordeel van € 305.000, in 2027 een voordeel van € 504.000 en in 2028 een nadeel van € 94.000.

Actualisatie budget rentekosten investeringen en treasury	**142**	**-1.265**	**573**	**-374**

Jaarlijks actualiseren wij de rentelasten. De volgende zaken hebben invloed op de hoogte van de rentelast:
1. Het faseren van investeringen;
2. De hoogte van de boekwaarden van de GREX;
3. Wijzigen van de toe te passen rente op de GREX door nieuwe BBV notitie Rente;
4. Aflopen van huidige langlopende leningen met lage rentes.

1. Doordat investeringen worden verschoven, verschuift ook de bijbehorende rentelast.
2. Door het verschuiven van kosten en opbrengsten in de komende jaren en het openen van nieuwe GREXEN, zijn de boekwaarden van de GREXEN in de komende jaren hoger dan eerder geraamd. Dit veroorzaakt een grotere financieringsbehoefte en dus een hogere rentelast. Met name in 2026 veroorzaakt dit een grote stijging van de rentelast.
3. In de nieuwe notitie rente van de BBV staat dat de omslagrente vanaf de begroting 2025 gebruikt dient te worden voor het doorbelasten van rente aan de GREX. De omslagrente ligt lager dan de eerder gehanteerde rente, waardoor er in verhouding minder rente doorbelast kan worden naar de GREX. Er blijft dus meer rente in de exploitatie over.
4. In de komende jaren lossen we ca. 30 miljoen af op huidige langlopende leningen. Het rentepercentage van deze leningen is gemiddeld een stuk lager dan de huidige rente waartegen we nieuwe leningen aan moeten trekken om aan onze financieringsbehoefte te voldoen.

Actualisatie budget salarissen college B&W	**0**	**0**	**0**	**0**

De autonome loonontwikkeling in de salarissen voor het college van B&W ramen we bij. De stelpost voor indexatie zetten we in als financiële dekking, waardoor het resultaat budgettair neutraal blijft.

Actualisatie budget vergoeding raad- en commissieleden	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor de raad- en commissieleden is een berekening gemaakt en het verschil ramen we bij. De dekking komt uit de stelpost voor loon- en prijsindex.

Bijdrage Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - module WgSW	**0**	**0**	**0**	**222**

In de meerjarenbegroting 2025-2028 wordt rekening gehouden met de jaarlijkse gemiddelde uitstroom van SW-medewerkers voor de module WgSW van 5%. In de jaren 2025 t/m 2027 is met de jaarlijkse dalende lasten rekening gehouden. De lagere lasten voor het jaar 2028 t.o.v. 2027 bedragen € 222.000.

Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	**117**	**117**	**117**	**117**

Naar aanleiding van de binnengekomen zienswijzen van de deelnemende gemeenten heeft het DB in afstemming het AB besloten om de concept primaire begroting 2025 van de MGR SDCG voorafgaand aan de definitieve vaststelling op 5 september 2024 te herijken. De bijgestelde bedragen zijn verwerkt op de budgetten van de diverse modules op programma 4 (Onderwijs) en 6 (Sociaal domein). Per saldo een structureel voordeel van € 117.000 ten opzichte van de bedragen opgenomen in de kadernota 2025-2028.

2. Actualisatie bestaand beleid

Actualisatie budget integratie-uitkering Participatie - beschut werk	**-60**	**-62**	**-63**	**-65**

Beschut werk is een dienstbetrekking in een beschutte omgeving onder aangepaste omstandigheden. Gemeenten ontvangen via de meicirculaire 2024 structureel meer middelen om invulling te geven aan deze taak. Landelijk is hiervoor met ingang van 2024 € 23,1 miljoen beschikbaar. Het bedrag loopt jaarlijks op tot 2048 naar € 65,3 miljoen. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van € 60.000 in 2025. Het bedrag wordt jaarlijks verhoogd.

Actualisatie budget reisdocumenten en rijbewijzen	**50**	**50**	**70**	**-10**

Op basis van de verlopen reisdocumenten en rijbewijzen is een actualisatie gemaakt van de uitgaven en inkomsten voor de jaren 2025-2028. Hierbij is ook rekening gehouden met de gestegen kosten voor de aanvraag van een reisdocument en rijbewijs.
Voor de komende jaren levert dit het volgende resultaat op:
2025 : € 50.000
2026 : € 50.000
2027 : € 70.000
2028 : € 10.000 -/-

Actualisatie budget salarissen ambtelijke organisatie 2025	**-253**	**-253**	**-253**	**-253**

De salarissen voor 2025 en verder ramen we volgens de actuele personeelsbegroting. De stelpost voor loonontwikkeling zetten we in voor de cao-stijging en de groei in tredes binnen de functieschaal / uitloopschaal van medewerkers. Daarnaast ramen we een lagere vergoeding van € 253.000 van de RDL omdat wij straatreinigers van de RDL hebben overgenomen. Hiertegenover staat overigens een voordeel op programma 2 vanwege lagere bijdrage aan de RDL.

Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	**114**	**111**	**133**	**91**

In 2024 is grondexploitatie Businesspark 7Poort II geopend. Dit zorgt ervoor dat aan deze grondexploitatie salaris- en overheadkosten kunnen worden toegerekend. Dit heeft een positief effect op de meerjarenbegroting. Daarnaast is naar verwachting minder capaciteit nodig voor grondexploitatie Waaijakkers en deelgrondexploitaties binnen complex Zevenaar-Oost wonen. Dit heeft een negatief effect op de meerjarenbegroting. Per saldo een structureel voordeel vanaf 2024 aflopend van € 114.000 naar € 91.000.

Actualisatie budget uitvoeren economische agenda Zevenaar	**0**	**0**	**0**	**-15**

In het collegeprogramma 2022-2026 is een tweejaarlijks ondernemerspeiling opgenomen. Hiervoor is in 2024 en 2026 een bedrag begroot van € 15.000. Om de monitor actueel te houden trekken wij deze lijn door naar 2028 ev. Een nadeel in 2028 van € 15.000.

Actualisatie budgetten afval 2025	**0**	**0**	**0**	**0**

In 2025 hebben we te maken met diverse kostenstijgingen en -dalingen binnen de gemeente en de RDL. Per saldo stijgen de totale kosten als gevolg van de hieronder genoemde wijzigingen binnen de gemeente en de RDL in 2024 met € 497.000 en vanaf 2025 met € 523.000. Dit verrekenen wij binnen de afvalstoffenheffing en is daarmee budgettair neutraal. Door bovengenoemde kostenstijging stijgt het tarief van de afvalstoffenheffing.
Binnen de RDL zijn de kosten voor afvalinzameling, en hiermee onze bijdrage aan de RDL, fors hoger. Op nagenoeg alle onderdelen is sprake van stijging van personele- en materiële kosten als gevolg van cao stijging en bijvoorbeeld brandstofkosten. Bij het aanbiedstation zijn de kosten van bepaalde afvalstromen zoals grof huishoudelijk afval, hout en klein chemisch afval fors gestegen. De tonnages betaald afval zijn sinds het openen van het nieuwe aanbiedstation gedaald, waardoor de kosten per saldo hoger uitvallen. Daarnaast zijn de rente- en afschrijvingskosten vanaf 2025 volledig in de begroting opgenomen. Bij PMD zijn aanvullende kosten gemaakt in verband met extra inzet op arbo-omstandigheden. Bij papier en karton in verband met gestegen kosten inhuur derden.
Binnen de gemeente zijn met name de loonkosten gestegen die voor een deel worden doorbelast aan de RDL. De kostendaling wordt met name veroorzaakt door de lagere brandstofkosten mede als gevolg van de overdracht van het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland.

Actualisatie vervangingsinvestering werkplekken hardware 2026-2028	**0**	**0**	**-74**	**-156**

Het vervangen van hardware van de vaste en mobiele werkplekken gaat volgens een vooraf gedefinieerde levenscyclus. Het gaat om de aanschaf van laptops en smartphones. De geplande investeringen in de jaren 2026, 2027 en 2028 zijn € 294.000, € 329.000 en € 141.000. De kapitaallasten komen uit op € 73.500 in 2027 en € 155.750 in 2028.

Actualisatie vervangingsinvesteringen voertuigen openbare werken	**0**	**-3**	**-18**	**-18**

De budgetten voor vervangingsinvesteringen voor openbare werken hebben we doorgenomen. Voorgesteld wordt de noodzakelijke twee auto's (in 2025 en 2026) en een vrachtwagen (in 2026) te vervangen. De totale investering bedraagt € 157.000. Deze wijzigingen leiden tot structurele lasten vanaf 2026 van € 3.000 en aanvullend vanaf 2027 van € 15.000.

Budgetmutatie advieskosten bestemmingsplannen	**-30**	**0**	**0**	**0**

Nog voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 moest nog een aantal (paraplu) bestemmingsplannen worden opgesteld en beoordeeld. Het was de verwachting dat dit in 2023 zou plaatsvinden. Voor 3 parapluplannen is dit niet gehaald waardoor het budget is vrijgevallen ten gunste van het rekeningresultaat. Nu wordt dit in 2025 opgepakt. De extra advieskosten hiervoor in 2025 bedragen € 30.000.

Budgetmutatie beschermd wonen	**284**	**0**	**0**	**0**

In de begroting 2025 zijn middelen opgenomen in het kader van beschermd wonen (€ 283.500). Gelet op de ontwikkelingen, verschuiving ingangsdatum beschermd wonen naar 1-1-2026 en de regionale afspraken, hoeven we dit bedrag dit jaar niet in te zetten. Daarom ramen wij in totaal € 283.500 af.

Budgetmutatie dienstverlening SW (Sociale Werkvoorziening) 2026-2028	**0**	**140**	**65**	**0**

Voor de continuering van de dienstverlening SW c.q. het materieel werkgeverschap SW door Scalabor voor de periode 2026-2028 dient de regeling, behorende bij het Aanwijzingsbesluit (versie 19 november 2021) geactualiseerd te worden. Aan Scalabor is gevraagd een voorstel uit te werken dat gebaseerd is op de afspraken die voor de periode 2023-2025 opgenomen zijn in de regeling, behorend bij het Aanwijzingsbesluit. Daarmee wordt uitgegaan van de huidige prestatie-indicatoren en richt de vraag zich met name op de prijsstelling. Scalabor is gevraagd te komen met een basistarief voor de SW-dienstverlening en daarnaast voorstellen te doen hoe dit basistarief, door andere activiteiten/dienstverlening en partnerschap, zo laag mogelijk kan worden. De ramingen in de meerjarenbegroting zijn aangepast aan het door Scalabor uitgewerkte voorstel. Per saldo is dit een voordeel in de jaren 2026 en 2027 van respectievelijk € 140.000 en € 65.000.

Budgetmutatie implementatie regionale inkoop leerroutes Wet inburgering	**-40**	**0**	**0**	**0**

Op 1 januari 2025 start de implementatieperiode van de regionale inkoop van Z- en B1-leerroutes t.b.v. uitvoering van de Wet inburgering. Deze implementatie duurt naar verwachting zes maanden en vraagt om inzet van extra formatie (beleid en uitvoering). Er moet onder andere overgedragen worden van oude naar nieuwe aanbieders, contracten afgesloten worden met de nieuwe aanbieders en werkafspraken gemaakt worden. Hiervoor is in 2025 een incidenteel bedrag nodig van € 40.000.

Budgetmutatie jeugdhulp	**380**	**0**	**0**	**0**

Om kinderen zoveel mogelijk thuis op te laten groeien investeren Rijk, gemeenten en aanbieders in de af- en ombouw van residentiële jeugdhulp en het creëren van alternatieven. Ingezet wordt op kleinschalige vormen van opvang. Er moet nog veel gebeuren en er zijn nog veel onzekerheden. Wel verwachten wij als gevolg van deze ombouw een bedrag op verblijfskosten te kunnen besparen van € 380.000. In afwachting van landelijke ontwikkelingen en keuzes in de regio boeken wij deze besparing in voor 2025. Wij volgen de kostenontwikkeling om te kijken of deze ook de komende jaren ingeboekt kan worden in samenhang met overige ontwikkelingen in het kader van de hervormingsagenda jeugd.

Budgetmutatie uitvoeringskosten sociaal domein	**287**	**0**	**0**	**0**

In de begroting is een bedrag opgenomen voor 2025 voor uitvoeringskosten voortkomend uit de vorige visie. In de huidige visie sociaal domein hebben wij geen concreet bestedingsdoel opgenomen. Dit komt nog in de uitvoeringsplannen 2025-2028 met SMART doelstellingen die momenteel uitgewerkt worden. Daarom schrappen wij dit bedrag voor 2025 in de begroting. Dit levert een voordeel op van € 286.500.

Straatreiniging van RDL naar gemeente	**434**	**434**	**434**	**434**

Als gevolg van het besluit raadsvoorstel 'Begroting RDL 2025' vindt met ingang van 2025 overdracht plaats van het onderdeel straatreiniging van de RDL naar de gemeente Zevenaar en Montferland. Hiermee komt de bijdrage van de gemeente Zevenaar aan de RDL te vervallen. Deze wijziging leidt tot een structureel voordeel van € 434.000 vanaf 2025. Dit voordeel valt weg door nadelen die ontstaan als gevolg van personele kosten, zichtbaar in programma 0 en bij de doorbelasting naar wegen, niet zichtbaar in programma 2. De doorbelasting naar afval en riool wordt verrekend met de afvalstoffen- en de rioolheffing en is budgettair neutraal.
Een nadere uitwerking van de begrote ureninzet op de veegtaken, de kosten van de veegmachine(s) en -trucks moet nog plaatsvinden.

Vrijval stelpost indexatie 2025-2028	**457**	**458**	**458**	**457**

Op basis van de meicirculaire 2024 is een stelpost opgenomen voor indexatie van salarissen en kostenstijging (inflatie). Deze stelpost is bij het opstellen van deze begroting als dekking ingezet.
Binnen de gehele organisatie is uitgebreid bekeken of er budgetten zijn die toereikend zijn zonder een verhoging voor inflatie. Hierdoor hoeft de stelpost niet volledig te worden ingezet.
De stelpost kan nu vrijvallen ten gunste van het resultaat. Het gaat om een vrijval van afgerond € 457.000.

Vrijval voorziening wachtgeld wethouders	**3**	**0**	**0**	**0**

De stand van de voorziening is € 3.000 te hoog. In dit journaal ramen we de afboeking zodat de stand in de begroting op nul loopt.

Totaal mutaties	**1.489**	**-99**	**1.213**	**176**

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning	112.040	120.806	124.048	118.361	118.969	119.166
1. Veiligheid	166	142	133	133	133	133
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	640	502	349	349	349	349
3. Economie	11.894	6.767	23.773	485	9.261	10.000
4. Onderwijs	1.385	1.395	1.174	1.174	1.174	1.174
5. Sport, cultuur en recreatie	3.196	2.120	1.425	1.398	1.398	1.398
6. Sociaal domein	19.999	20.109	14.911	18.875	19.375	19.375
7. Volksgezondheid en milieu	10.073	10.858	11.788	11.851	11.607	11.943
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	7.523	3.586	-245	1.724	35.980	2.834
Actuele stand begroting - baten	**166.915**	**166.284**	**177.356**	**154.350**	**198.247**	**166.373**
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning	28.950	29.586	28.787	28.644	28.895	27.896
1. Veiligheid	4.339	4.984	4.841	4.841	4.833	4.839
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	6.708	6.933	7.984	8.361	8.114	8.549
3. Economie	12.410	7.383	24.329	1.081	9.858	10.553
4. Onderwijs	6.051	6.530	6.467	6.789	6.557	7.219
5. Sport, cultuur en recreatie	12.989	13.305	12.916	12.666	12.652	12.731
6. Sociaal domein	75.526	83.225	77.682	80.773	81.261	81.209
7. Volksgezondheid en milieu	12.011	13.647	15.871	14.509	14.054	15.015
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.830	8.766	2.588	4.280	38.384	5.331
Actuele stand begroting - lasten	**167.814**	**174.359**	**181.466**	**161.944**	**204.609**	**173.341**
Saldo						
0. Bestuur en ondersteuning	83.090	91.220	95.262	89.717	90.074	91.269
1. Veiligheid	-4.173	-4.842	-4.708	-4.708	-4.700	-4.706
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-6.068	-6.431	-7.635	-8.012	-7.765	-8.200
3. Economie	-516	-617	-556	-596	-596	-552
4. Onderwijs	-4.665	-5.135	-5.294	-5.615	-5.383	-6.045
5. Sport, cultuur en recreatie	-9.794	-11.185	-11.491	-11.268	-11.254	-11.333
6. Sociaal domein	-55.527	-63.116	-62.771	-61.898	-61.886	-61.834
7. Volksgezondheid en milieu	-1.938	-2.789	-4.083	-2.658	-2.447	-3.072
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.308	-5.180	-2.833	-2.556	-2.404	-2.496
Actuele stand begroting - saldo	**-899**	**-8.075**	**-4.110**	**-7.593**	**-6.362**	**-6.968**

Mutaties reserves						
0. Bestuur en ondersteuning	368	1.033	451	462	450	358
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	2	1	92	150	50	39
3. Economie	294	34	0	15	17	17
4. Onderwijs	68	-152	123	123	123	248
5. Sport, cultuur en recreatie	345	776	604	254	254	254
6. Sociaal domein	428	779	124	24	24	24
7. Volksgezondheid en milieu	426	494	1.211	0	0	0
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	151	1.965	602	102	0	0
Totaal mutaties reserves	**2.083**	**4.930**	**3.207**	**1.129**	**917**	**939**
Saldo na bestemming						
0. Bestuur en ondersteuning	83.458	92.253	95.713	90.178	90.523	91.627
1. Veiligheid	-4.173	-4.842	-4.708	-4.708	-4.700	-4.706
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-6.066	-6.429	-7.543	-7.862	-7.716	-8.161
3. Economie	-222	-582	-556	-581	-580	-536
4. Onderwijs	-4.597	-5.287	-5.170	-5.491	-5.260	-5.797
5. Sport, cultuur en recreatie	-9.448	-10.410	-10.887	-11.014	-11.000	-11.079
6. Sociaal domein	-55.099	-62.337	-62.647	-61.874	-61.861	-61.809
7. Volksgezondheid en milieu	-1.511	-2.296	-2.872	-2.658	-2.447	-3.072
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.157	-3.215	-2.231	-2.454	-2.404	-2.496
Actuele stand begroting	**1.184**	**-3.145**	**-902**	**-6.464**	**-5.445**	**-6.029**

OVERZICHT BATEN EN LASTEN OP TAAKVELD

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
0. Bestuur en ondersteuning							
0.10	Mutaties reserves	12.488	3.616	451	462	450	358
0.2	Burgerzaken	490	1.087	1.110	1.220	1.310	580
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	827	921	1.315	1.272	926	926
0.4	Overhead	2.293	2.383	1.986	1.891	1.891	1.891
0.5	Treasury	635	1.049	893	890	889	889
0.61	OZB woningen	8.159	8.826	9.009	9.086	9.086	9.086
0.62	OZB niet-woningen	5.795	5.948	6.019	6.019	6.019	6.019
0.63	Parkeerbelasting	1.280	1.289	1.289	1.281	1.281	1.281
0.64	Belastingen overig	248	224	224	224	224	224
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	92.112	99.064	102.188	96.463	97.328	98.255
0.8	Overige baten en lasten	200	16	16	16	16	16
Totaal baten programma 0.		**124.527**	**124.422**	**124.500**	**118.822**	**119.419**	**119.524**

1. Veiligheid							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	86	71	72	72	72	72
1.2	Openbare orde en veiligheid	80	71	61	61	61	61
Totaal baten programma 1.		**166**	**142**	**133**	**133**	**133**	**133**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat							
0.10	Mutaties reserves	503	46	92	150	50	39
2.1	Verkeer en vervoer	639	502	348	348	348	348
2.2	Parkeren	1	1	1	1	1	1
Totaal baten programma 2.		**1.142**	**549**	**441**	**499**	**399**	**387**
3. Economie							
0.10	Mutaties reserves	294	34	0	15	17	17
3.1	Economische ontwikkeling	198	6	0	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11.240	6.275	23.288	0	8.777	9.516
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	32	45	45	45	45	45
3.4	Economische promotie	424	440	440	440	440	440
Totaal baten programma 3.		**12.188**	**6.801**	**23.773**	**500**	**9.278**	**10.017**
4. Onderwijs							
0.10	Mutaties reserves	68	123	123	123	123	248
4.2	Onderwijshuisvesting	12	14	10	11	11	11
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.373	1.380	1.163	1.163	1.163	1.163
Totaal baten programma 4.		**1.454**	**1.518**	**1.297**	**1.297**	**1.297**	**1.422**
5. Sport, cultuur en recreatie							
0.10	Mutaties reserves	1.346	1.083	604	254	254	254
5.1	Sportbeleid en activering	281	0	0	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	2.596	1.668	1.192	1.192	1.192	1.192
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	221	161	162	162	162	162
5.4	Musea	19	17	17	17	17	17
5.5	Cultureel erfgoed	37	29	24	16	16	16
5.6	Media	0	197	0	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	41	48	30	11	11	11
Totaal baten programma 5.		**4.541**	**3.203**	**2.029**	**1.652**	**1.652**	**1.652**
6. Sociaal domein							
0.10	Mutaties reserves	462	1.009	124	24	24	24

6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6.944	6.779	1.616	1.576	1.576	1.576
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	368	325	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	12.029	12.570	12.634	12.634	12.634	12.634
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	6	5	5	5	5	5
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	459	430	657	661	661	661
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	31	0	0	1.400	1.400	1.400
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	162	0	0	0	0	0
6.811	Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	2.600	3.100	3.100
Totaal baten programma 6.		**20.461**	**21.118**	**15.036**	**18.900**	**19.400**	**19.400**
7. Volksgezondheid en milieu							
0.10	Mutaties reserves	426	586	1.211	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	210	0	0	0	0	0
7.2	Riolering	4.879	4.955	5.196	5.263	5.029	5.365
7.3	Afval	4.376	4.940	5.645	5.656	5.646	5.646
7.4	Milieubeheer	475	828	812	797	797	797
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	133	135	135	135	135	135
Totaal baten programma 7.		**10.500**	**11.443**	**12.999**	**11.851**	**11.607**	**11.943**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing							
0.10	Mutaties reserves	189	1.965	602	102	0	0
8.1	Ruimte en leefomgeving	109	83	23	23	23	23
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	5.879	2.422	-1.230	739	34.995	1.849
8.3	Wonen en bouwen	1.535	1.081	962	962	962	962
Totaal baten programma 8.		**7.711**	**5.551**	**357**	**1.826**	**35.980**	**2.834**
Totaal Baten		**182.691**	**174.747**	**180.563**	**155.480**	**199.164**	**167.312**
Lasten							
0. Bestuur en ondersteuning							
0.1	Bestuur	2.419	2.305	2.444	2.479	2.489	2.489
0.10	Mutaties reserves	12.120	2.584				
0.2	Burgerzaken	1.197	1.568	1.678	1.830	1.868	1.540
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.416	2.562	2.767	2.465	2.353	2.425
0.4	Overhead	20.882	21.311	19.879	19.601	19.640	19.502
0.5	Treasury	556	405	554	803	1.081	476
0.61	OZB woningen	1.038	1.100	1.136	1.136	1.136	1.136
0.62	OZB niet-woningen	11	30	30	30	30	30
0.63	Parkeerbelasting	1		2	2	2	2

0.64	Belastingen overig	184	261	252	252	252	252
0.8	Overige baten en lasten	246	44	45	45	45	44
Totaal lasten programma 0.		**41.070**	**32.170**	**28.787**	**28.644**	**28.895**	**27.896**
1. Veiligheid							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.106	3.463	3.450	3.445	3.437	3.443
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.233	1.521	1.392	1.396	1.396	1.396
Totaal lasten programma 1.		**4.339**	**4.984**	**4.841**	**4.841**	**4.833**	**4.839**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat							
0.10	Mutaties reserves	501	45				
2.1	Verkeer en vervoer	5.669	5.826	6.684	7.007	6.851	7.223
2.2	Parkeren	1.024	1.092	1.283	1.338	1.247	1.310
2.5	Openbaar vervoer	15	16	16	16	16	16
Totaal lasten programma 2.		**7.209**	**6.978**	**7.984**	**8.361**	**8.114**	**8.549**
3. Economie							
3.1	Economische ontwikkeling	813	638	599	633	636	591
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11.141	6.275	23.288		8.777	9.516
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	148	159	173	171	171	171
3.4	Economische promotie	307	311	269	276	275	275
Totaal lasten programma 3.		**12.410**	**7.383**	**24.329**	**1.081**	**9.858**	**10.553**
4. Onderwijs							
0.10	Mutaties reserves	0	275				
4.1	Openbaar basisonderwijs	9	10	10	10	10	10
4.2	Onderwijshuisvesting	3.306	3.496	3.489	3.787	3.491	4.083
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.736	3.024	2.968	2.991	3.056	3.126
Totaal lasten programma 4.		**6.051**	**6.805**	**6.467**	**6.789**	**6.557**	**7.219**
5. Sport, cultuur en recreatie							
0.10	Mutaties reserves	1.000	307				
5.1	Sportbeleid en activering	719	536	442	442	442	442
5.2	Sportaccommodaties	4.991	4.677	3.722	3.685	3.659	3.653
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.303	1.245	1.225	1.227	1.223	1.226
5.4	Musea	235	310	359	342	342	342
5.5	Cultureel erfgoed	162	203	204	167	165	162
5.6	Media	620	880	891	890	890	890
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.959	5.453	6.075	5.912	5.931	6.015
Totaal lasten programma 5.		**13.989**	**13.613**	**12.916**	**12.666**	**12.652**	**12.731**

6. Sociaal domein

0.10	Mutaties reserves	34	230				
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	14.274	16.530	6.972	6.501	6.548	6.602
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	198	387	392	392	392	392
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	29	25	230	230	230	230
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	925	940	373	660	660	660
6.3	Inkomensregelingen	20.622	19.973	19.253	19.253	19.603	19.603
6.4	WSW en beschut werk	5.184	5.375	5.396	5.010	4.864	4.709
6.5	Arbeidsparticipatie	3.227	3.836	4.073	4.073	3.726	3.726
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.165	2.227	3.107	3.164	3.181	3.192
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	6.453	7.161	7.846	8.030	8.043	8.043
6.712	Begeleiding (WMO)	3.942	4.400	4.845	4.974	4.988	4.988
6.713	Dagbesteding (WMO)	98	65	437	437	437	437
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	5	5	5	5	5
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	2.636	3.193	140	140	140	140
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	6.568	6.947	11.178	11.206	11.246	11.284
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	209	315	319	319	319	319
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	923	950	31	31	31	31
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.452	2.795	10.151	10.531	10.531	10.531
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	4.318	6.050	50	50	50	50
6.791	PGB WMO	125	238	462	462	462	462
6.792	PGB Jeugd	228	306	309	309	309	309
6.811	Beschermd wonen (WMO)	40	229	-85	2.799	3.299	3.299
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	5	5	5	5	5
6.821	Jeugdbescherming	798	1.099	1.471	1.471	1.471	1.471
6.822	Jeugdreclassering	114	175	285	285	285	285
6.91	Coördinatie en beleid WMO	0		271	271	271	271
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0		168	168	168	168
Totaal lasten programma 6.		**75.560**	**83.455**	**77.682**	**80.773**	**81.261**	**81.209**

7. Volksgezondheid en milieu

0.10	Mutaties reserves	0	92				
7.1	Volksgezondheid	1.969	2.198	2.335	2.335	2.335	2.335
7.2	Riolering	4.004	4.094	4.219	4.480	3.987	4.926
7.3	Afval	3.861	4.344	4.842	4.860	4.835	4.842
7.4	Milieubeheer	1.885	2.699	4.140	2.496	2.563	2.575

7.5	Begraafplaatsen en crematoria	293	312	334	337	334	336
Totaal lasten programma 7.		**12.011**	**13.739**	**15.871**	**14.509**	**14.054**	**15.015**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing							
0.10	Mutaties reserves	38					
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.242	2.044	967	937	937	1.006
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	5.232	2.905	-1.435	788	35.018	1.896
8.3	Wonen en bouwen	2.357	3.817	3.056	2.556	2.429	2.429
Totaal lasten programma 8.		**8.868**	**8.766**	**2.588**	**4.280**	**38.384**	**5.331**
Totaal Lasten		**181.507**	**177.892**	**181.466**	**161.944**	**204.609**	**173.341**
Saldo							
0. Bestuur en ondersteuning							
0.1	Bestuur	-2.419	-2.305	-2.444	-2.479	-2.489	-2.489
0.10	Mutaties reserves	368	1.033	451	462	450	358
0.2	Burgerzaken	-707	-481	-568	-611	-558	-960
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.588	-1.641	-1.451	-1.194	-1.426	-1.499
0.4	Overhead	-18.589	-18.928	-17.894	-17.711	-17.749	-17.612
0.5	Treasury	80	644	339	87	-192	413
0.61	OZB woningen	7.120	7.726	7.873	7.950	7.950	7.950
0.62	OZB niet-woningen	5.784	5.918	5.989	5.989	5.989	5.989
0.63	Parkeerbelasting	1.280	1.289	1.287	1.279	1.279	1.279
0.64	Belastingen overig	64	-37	-27	-28	-28	-28
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	92.112	99.064	102.188	96.463	97.328	98.255
0.8	Overige baten en lasten	-45	-29	-29	-29	-29	-28
Saldo programma 0.		**83.458**	**92.253**	**95.713**	**90.178**	**90.523**	**91.627**
1. Veiligheid							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-3.020	-3.392	-3.378	-3.373	-3.365	-3.371
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.153	-1.450	-1.331	-1.335	-1.335	-1.336
Saldo programma 1.		**-4.173**	**-4.842**	**-4.708**	**-4.708**	**-4.700**	**-4.706**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat							
0.10	Mutaties reserves	2	1	92	150	50	39
2.1	Verkeer en vervoer	-5.030	-5.324	-6.336	-6.659	-6.503	-6.875
2.2	Parkeren	-1.023	-1.091	-1.283	-1.337	-1.247	-1.309
2.5	Openbaar vervoer	-15	-16	-16	-16	-16	-16
Saldo programma 2.		**-6.066**	**-6.429**	**-7.543**	**-7.862**	**-7.716**	**-8.161**

3. Economie

0.10	Mutaties reserves	294	34	0	15	17	17
3.1	Economische ontwikkeling	-615	-631	-599	-633	-636	-591
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	99	0	0	0	0	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-116	-114	-128	-126	-126	-126
3.4	Economische promotie	117	129	171	164	165	165
Saldo programma 3.		**-222**	**-582**	**-556**	**-581**	**-580**	**-536**

4. Onderwijs

0.10	Mutaties reserves	68	-152	123	123	123	248
4.1	Openbaar basisonderwijs	-9	-10	-10	-10	-10	-10
4.2	Onderwijshuisvesting	-3.294	-3.482	-3.479	-3.777	-3.480	-4.072
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.362	-1.644	-1.804	-1.828	-1.893	-1.963
Saldo programma 4.		**-4.597**	**-5.287**	**-5.170**	**-5.491**	**-5.260**	**-5.797**

5. Sport, cultuur en recreatie

0.10	Mutaties reserves	345	776	604	254	254	254
5.1	Sportbeleid en activering	-438	-536	-442	-442	-442	-442
5.2	Sportaccommodaties	-2.395	-3.009	-2.529	-2.493	-2.466	-2.461
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.082	-1.084	-1.063	-1.066	-1.061	-1.064
5.4	Musea	-216	-293	-342	-326	-326	-326
5.5	Cultureel erfgoed	-125	-175	-180	-151	-149	-146
5.6	Media	-620	-683	-891	-890	-890	-890
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-4.918	-5.405	-6.045	-5.901	-5.920	-6.004
Saldo programma 5.		**-9.448**	**-10.410**	**-10.887**	**-11.014**	**-11.000**	**-11.079**

6. Sociaal domein

0.10	Mutaties reserves	428	779	124	24	24	24
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-7.330	-9.750	-5.356	-4.925	-4.972	-5.026
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-198	-387	-392	-392	-392	-392
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-29	-25	-230	-230	-230	-230
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-557	-615	-373	-660	-660	-660
6.3	Inkomensregelingen	-8.592	-7.403	-6.619	-6.619	-6.969	-6.969
6.4	WSW en beschut werk	-5.184	-5.375	-5.396	-5.010	-4.864	-4.709
6.5	Arbeidsparticipatie	-3.227	-3.836	-4.073	-4.073	-3.726	-3.726
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-2.159	-2.222	-3.102	-3.159	-3.176	-3.187

6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-5.994	-6.731	-7.189	-7.369	-7.382	-7.382
6.712	Begeleiding (WMO)	-3.942	-4.400	-4.845	-4.974	-4.988	-4.988
6.713	Dagbesteding (WMO)	-98	-65	-437	-437	-437	-437
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	-5	-5	-5	-5	-5
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-2.636	-3.193	-140	-140	-140	-140
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-6.537	-6.947	-11.178	-9.806	-9.846	-9.884
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-209	-315	-319	-319	-319	-319
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-923	-950	-31	-31	-31	-31
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.290	-2.795	-10.151	-10.531	-10.531	-10.531
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-4.318	-6.050	-50	-50	-50	-50
6.791	PGB WMO	-125	-238	-462	-462	-462	-462
6.792	PGB Jeugd	-228	-306	-309	-309	-309	-309
6.811	Beschermd wonen (WMO)	-40	-229	85	-199	-199	-199
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	-5	-5	-5	-5	-5
6.821	Jeugdbescherming	-798	-1.099	-1.471	-1.471	-1.471	-1.471
6.822	Jeugdreclassering	-114	-175	-285	-285	-285	-285
6.91	Coördinatie en beleid WMO	0	0	-271	-271	-271	-271
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	-168	-168	-168	-168
Saldo programma 6.		**-55.099**	**-62.337**	**-62.647**	**-61.874**	**-61.861**	**-61.809**
7. Volksgezondheid en milieu							
0.10	Mutaties reserves	426	494	1.211	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	-1.759	-2.198	-2.335	-2.335	-2.335	-2.335
7.2	Riolering	875	860	977	783	1.042	439
7.3	Afval	515	596	803	796	811	804
7.4	Milieubeheer	-1.409	-1.871	-3.328	-1.699	-1.765	-1.778
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-160	-177	-200	-203	-200	-202
Saldo programma 7.		**-1.511**	**-2.296**	**-2.872**	**-2.658**	**-2.447**	**-3.072**
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing							
0.10	Mutaties reserves	151	1.965	602	102	0	0
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.133	-1.961	-944	-914	-914	-982
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	647	-483	205	-48	-23	-47
8.3	Wonen en bouwen	-822	-2.736	-2.094	-1.594	-1.467	-1.467
Saldo programma 8.		**-1.157**	**-3.215**	**-2.231**	**-2.454**	**-2.404**	**-2.496**
Begrotingsresultaat na bestemming		**1.184**	**-3.145**	**-902**	**-6.464**	**-5.445**	**-6.029**

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, VENNOOTSCHAPSBELASTING EN ONVOORZIEN

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Bedragen x € 1.000

Specificatie algemene dekkingsmiddelen	Begroting na wijziging 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
Algemene uitkering	97.764	100.888	94.379	95.445	96.264
Lokale heffingen	16.385	16.638	16.707	16.707	16.707
Dividend	913	758	758	758	758
Saldo financieringsfunctie	-264	-415	-667	-948	-345
Overige dekkingsmiddelen	-4	-4	-4	-4	-3
Onvoorziene uitgaven	-25	-25	-25	-25	-25
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**114.769**	**117.840**	**111.148**	**111.933**	**113.356**

De afzonderlijke uitkeringen voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), jeugdhulp en participatie zijn opgenomen onder de Algemene uitkering. De opbrengsten van de Lokale heffing omvatten de onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting en toeristenbelasting. Het saldo van financieringsfunctie betreft hoofdzakelijk rentekosten. De overige dekkingsmiddelen zijn de algemene baten en lasten.

VENNOOTSCHAPSBELASTING

In Nederland zijn overheidsondernemingen in principe belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Activiteiten of clusters van activiteiten zijn te kwalificeren als Vpb-plichtig als sprake is van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid, van deelname aan het economisch verkeer en van een winstoogmerk of van structurele overschotten.
Uit een inventarisatie van de activiteiten binnen de reguliere exploitatie blijken in onze gemeente geen Vpb-plichtige (clusters van) activiteiten aanwezig te zijn. Ook de activiteiten op het gebied van de grondexploitatie zijn niet Vpb-plichtig. Aan de voorwaarde van winstoogmerk of structurele overschotten wordt namelijk niet voldaan.
Daarom luidt de conclusie dat onze gemeente niet belastingplichtig is voor de Vennootschapsbelasting. Wij hebben dan ook geen bedrag hiervoor in onze begroting opgenomen.

ONVOORZIEN

Op taakveld 0.8 Overige baten en lasten van programma 0. Bestuur en ondersteuning is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen voor het opvangen van in de loop van het begrotingsjaar noodzakelijke nieuwe uitgaven of de onvermijdelijke verhoging van bestaande posten. Voor 2025 en volgende jaren is een raming van € 25.000 beschikbaar.

OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Inleiding

Op grond van artikel 189 Gemeentewet ziet u erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. (Opmerking: hiervan kunt u afwijken als wij het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand brengen).

Hiermee wordt het volgende bedoeld:

- structureel evenwicht = structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- reëel evenwicht = geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming zijn volledig en realistisch.

Voor het inzicht in de financiële positie op korte en langere termijn is het voor u van groot belang om een goed beeld te hebben van het structureel begrotingssaldo.

Beleid(skaders)

Voor wat betreft de invulling van het begrip 'incidenteel' volgen wij de notitie incidentele baten en basten van de commissie BBV en de handreiking structurele en incidentele baten en lasten van de gezamenlijke provincies. In onderstaande tabel presenteren wij een totaaloverzicht. Conform het advies van de commissie BBV hanteren wij voor het afzonderlijk bepalen en opnemen van incidentele baten en lasten in het overzicht een grensbedrag van € 250.000. Dit grensbedrag is vastgelegd in de financiële verordening gemeente Zevenaar 2023.

Toelichting bij het hanteren van het grensbedrag:
Volgens het BBV zijn alle onttrekkingen aan reserves incidenteel. In het overzicht incidentele baten en lasten moeten daarom alle onttrekkingen aan reserves worden vermeld, ongeacht de hoogte van het bedrag. Daarnaast hanteren wij bij het gebruik van de reserves over een periode van meerdere jaren het totaal van alle begrotingsjaren. Als dit boven de € 250.000 komt dan wordt het bedrag opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten. Daardoor vermeldt het overzicht in afzonderlijke jaren ook bedragen onder € 250.000.

Toelichting incidentele lasten en baten

Structurele baten en lasten zijn in elk geval die baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting zijn opgenomen. Omdat de gemeente structurele taken uitvoert, zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele lasten zijn de uitzondering. De toezichthouder houdt bij het beoordelen van de incidentele baten en lasten de volgende volgorde aan:

- Aard van de raming (soort of eigenschap van een begrotingspost)
- Einddatum (duidelijk en onvoorwaardelijk)
- De materiële beïnvloeding (voldoende omvang)

Hulpmiddel voor het invullen van het begrip incidenteel is: baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De aard van de raming (soort of eigenschap van een begrotingspost) gaat echter altijd boven het hulpmiddel.

De in het overzicht opgenomen incidentele lasten en baten betreffen middelen die naar de aard van de post een eenmalig karakter hebben en waarbij een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum vastligt.
Voorbeelden van incidentele posten zijn:

- implementatiekosten;
- verkopen van bezit;
- alle mutaties van grondexploitatie.

Overzicht van incidentele lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 0. Bestuur en ondersteuning					
Baten					
Opbrengst verkoop vastgoed.	Verkoop van vastgoed levert incidenteel een voordeel op.	389	346	0	0
Korting 2025 op algemene uitkering.	Het Rijk heeft een eenmalige korting in 2025 toegepast op de algemene uitkering.	-1.584	0	0	0
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	38	0	0	0
Lasten					
Afboeking boekwaarde vastgoed.	Afboeking van boekwaardes in verband met de verkoop van vastgoed.	289	0	0	0
Totaal programma 0		**-1.446**	**346**	**0**	**0**
Programma 2. Verkeer en vervoer					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	50	100	0	0
Lasten					
Begeleiding en advies A12/A15	Besteding BR advies en begeleiding project a12/a15	50	100	0	0
Totaal programma 2		**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 3. Economie					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	0	15	0	0
Lasten					
Opstellen lokale ontwikkelstrategie.	Voor versterking van het landelijk gebied is projectsubsidie aangevraagd. Doel is om te komen tot een lokale ontwikkelstrategie voor de vijf gemeenten in de Liemers. In totaliteit is vanuit Zevenaar een bedrag van € 274.500 beschikbaar gesteld.	69	69	69	0
Totaal programma 3		**-69**	**-54**	**-69**	**0**

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	350	0	0	0
Lasten					
Openbaar groen	Voor het inhalen van onderhoudsachterstanden binnen het openbaar groen is incidenteel budget beschikbaar gesteld.	350	0	0	0
Totaal programma 5		**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 6.Sociaal domein					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	100			
Totaal programma 6		**100**	**0**	**0**	**0**
Programma 7. Volksgezondheid en duurzaamheid					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	1.212	0	0	0
Lasten					
Duurzaamheid	Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2023-2025	1.212	0	0	0
Opstellen gemeentebreed SMP	Voor het opstellen van een gemeentebreed SMP (ecologisch onderzoek) zijn eenmalig middelen beschikbaar gesteld.	300	0	0	0
Totaal programma 7		**-300**	**0**	**0**	**0**
Programma 8. Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Baten					
Mutatie reserves	Onttrekking uit de algemene reserve en bestemmingsreserves	602	102	0	0
Opbrengst verkoop vastgoed.	Verkoop van vastgoed levert incidenteel een voordeel op.	235	0	0	0
Lasten					
Bevordering woningbouw.	Voor het bevorderen van de woningbouw en doorstroming op de woningmarkt zijn incidenteel middelen beschikbaar gesteld.	602	102	0	0
Totaal programma 8		**235**	**0**	**0**	**0**
Totaal saldo incidentele baten minus incidentele lasten		**-1.480**	**292**	**-69**	**0**

Toelichting per programma:

Programma 0. Bestuur en ondersteuning

Opbrengst verkoop vastgoed

In de bezuinigingen bij de meerjarenbegroting 2020-2023 is besloten tot het afstoten van gemeentelijk vastgoed. In 2025 en 2026 zijn hiervoor verkopen geraamd. Verkoop van bezit is altijd incidenteel.

Korting 2025 op algemene uitkering.

Het Rijk heeft een eenmalige korting in 2025 toegepast op de algemene uitkering. Conform het VNG-advies en het advies van de provinciale toezichthouder wordt deze korting als incidenteel aangemerkt. Het gaat om een bedrag van € 1.584.000.

Afboeking boekwaarde vastgoed.

Bij het afstoten van gemeentelijk vastgoed moet ook de resterende boekwaarde van het vastgoed worden afgeboekt. Ook deze kosten zijn altijd incidenteel.

Programma 2. Verkeer en vervoer

Begeleiding en advies A12/A15

De kosten voor advies en begeleiding van het project A12/A15 worden gedekt uit een bestemmingsreserve. Het project heeft duidelijk een eenmalig karakter. In 2025 en 2026 wordt € 50.000 respectievelijk € 100.000 aan kosten begroot. De resterende kosten na 2026 (€ 350.000) zijn nog niet begroot.

Programma 3. Economie

Lokale Ontwikkelstrategie (LOS)

Zevenaar neemt samen met 4 Liemerse gemeenten deel aan de Lokale Ontwikkelstrategie. De kosten worden gedekt door Europese en provinciale subsidie en een bijdrage van de gemeente van € 274.500. Het project loopt van 2023 tot en met 2027 en wordt als incidenteel aangemerkt. Voor de jaren 2025-2027 is nog € 207.000 beschikbaar.

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Achterstand openbaar groen

In het raadsbesluit IBOR is een bestemmingsreserve achterstand openbaar groen ingesteld € 1.250.000 voor de periode 2023-2025. In het overzicht zijn zowel de resterende onttrekking aan de bestemmingsreserve als de incidentele last voor 2025 opgenomen. Deze post is incidenteel van aard en heeft een duidelijke einddatum.

Programma 7. Volksgezondheid en duurzaamheid

Duurzaamheid

In de raadsvergadering van 26 januari 2022 is besloten om voor extra inspanningen op het gebied van duurzaamheid een uitvoeringsprogramma 2022-2024 vast te stellen. Hiervoor is vanuit de algemene reserve een reserve duurzaamheid gevormd. In de raadsvergadering van 21 september 2022 is besloten de periode te verschuiven naar 2023-2025. De duur van de lasten is duidelijk en onvoorwaardelijk vastgelegd.

Gemeentebreed soorten management plan (SMP)

De gemeente stelt een bedrag van € 300.000 beschikbaar voor een gemeentebreed SMP (ecologisch onderzoek). Dit onderzoek zal eenmalig voor de gehele gemeente plaatsvinden in 2025.

Programma 8. Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Opbrengst verkoop vastgoed

In de bezuinigingen bij de meerjarenbegroting 2020-2023 is besloten tot het afstoten van gemeentelijk vastgoed. In 2025 en 2026 zijn hiervoor verkopen geraamd. Verkoop van bezit is altijd incidenteel.

Woningbouw

In de raadvergadering van 3 november 2021 is voor de uitvoering van een plan voor woningbouw voor starters en doorstroming een bedrag van € 3.000.000 beschikbaar gesteld. Hiervoor is uit de algemene reserve een reserve initiatief woningbouw gevormd. De lasten lopen naar verwachting tot 2026.

OVERZICHT STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN RESERVES

Inleiding

In de bijlage reserves en voorzieningen vindt u een overzicht van de begrote toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Vaak zijn deze toevoegingen en onttrekkingen incidenteel. Structurele toevoegingen en onttrekkingen beïnvloeden het structurele saldo van de begroting. Daarom is in het BBV een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen verplicht gesteld. Hieronder treft u het overzicht aan.

Beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Bedragen x € 1.000

Reserve	2025	2026	2027	2028
Lasten (toevoegingen in reserves)	0	0	0	0
Totaal structurele toevoegingen in reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Baten (onttrekkingen aan reserves)				
Algemene reserve	28	28	28	28
Reserves afschrijvingslasten	829	885	889	911
Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	**857**	**913**	**917**	**939**
Saldo toevoegingen minus onttrekkingen	**857**	**913**	**917**	**939**

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Volgens de voorschriften wordt een meerjarig geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. Met het opnemen van deze balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. Deze balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar behoeft niet dezelfde mate van detail te kennen.

Activa	1-1-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Materiële vaste activa	140.742	153.631	168.771	178.940	184.951	179.046
Fin. Vaste activa	17.482	16.845	16.522	15.993	15.640	15.174
Voorraden BIE	36.593	54.148	54.021	78.054	45.688	45.366
-/- Verliesvoorziening	-19.613	-21.714	-34.210	-48.548	-18.154	-18.517
Uitzettingen < 1jr	37.681	19.471	20.474	17.390	17.390	17.390
Liquide middelen	2	3.581	3.629	2.678	258	-
Overlopende activa	10.122	10.122	10.122	10.122	10.122	10.122
Totaal activa	**223.009**	**236.084**	**239.329**	**254.629**	**255.895**	**248.581**

Passiva	1-1-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Reserves (Eigen vermogen)	67.484	58.169	54.059	46.466	40.103	33.135
Voorzieningen	14.073	13.951	13.517	13.442	13.127	13.588
Vaste schulden	108.415	131.225	139.014	161.982	169.926	167.847
Vlottende schulden	6.765	6.467	6.467	6.467	6.467	7.739
Overlopende passiva	26.272	26.272	26.272	26.272	26.272	26.272
Totaal passiva	**223.009**	**236.084**	**239.329**	**254.629**	**255.895**	**248.581**

EMU-SALDO

Bij de berekening van het EMU-saldo is rekening gehouden met de primitieve begrotingscijfers.

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Berekening EMU-saldo

Gemeente Zevenaar (0299)

	Omschrijving	2024 x € 1.000 Volgens realisatie tot en met sept. 2024, aangevuld met raming resterende periode	2025 x € 1.000 Volgens begroting 2025	2026 x € 1.000 Volgens meerjarenraming in begroting 2025
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-9.315	-4.110	-7.594
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	12.889	15.140	10.169
3.	Mutatie voorzieningen	-122	-434	-75
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	15.454	-12.623	9.694
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	**-37.780**	**-7.061**	**-27.532**

ARBEIDSKOSTEN GERELATEERDE VERPLICHTINGEN

In onze begroting hebben wij ramingen opgenomen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Op grond van de voorschriften mag hiervoor geen voorziening getroffen worden, maar dient hierover wel afzonderlijk informatie in de begroting te worden opgenomen. In onze gemeente gaat het om de volgende post:

- opgebouwde vakantierechten (wettelijk verlof)

Als de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen jaarlijks sterk kunnen wisselen dan moet verplicht een voorziening worden gevormd. Hierna lichten wij de systematiek van toevoegingen en onttrekkingen van de volgende posten toe:

- wachtgeldverplichtingen wethouders
- pensioenen wethouders
- bovenwettelijk verlofsparen
- regeling vervroegde uitkering (RVU)
- sociaal plan

OPGEBOUWDE VAKANTIERECHTEN

Per 1 januari 2017 heeft iedere medewerker de beschikking over het Individueel KeuzeBudget (IKB). Het IKB is een budget in geld dat elke medewerker maandelijks kan inzetten voor zelf gekozen doelen. De jaarlijkse vakantietoelage maakt hiervan onderdeel uit. Met het IKB krijgen medewerkers meer keuzevrijheid over de inhoud van hun arbeidsvoorwaardenpakket. De opbouw van het IKB vindt maandelijks plaats van januari tot en met december van een kalenderjaar en wordt uiterlijk in december uitbetaald. De kosten van het IKB zijn daardoor jaarlijks van ongeveer gelijke omvang en zijn in de begroting opgenomen.

WACHTGELDVERPLICHTINGEN WETHOUDERS

Bestuurders hebben geen garantie dat zij na vier jaar hun zetel kunnen behouden. Wethouders hebben na het einde van het wethouderschap het recht op een Appa uitkering (wachtgeld). De wachtgeldverplichtingen van voorgaande colleges worden steeds in de 2e voortgangsrapportage geraamd voor het eerstkomende begrotingsjaar. Eventuele wachtgeldverplichtingen van het huidige college nemen wij op in de begroting op het moment dat tot werkelijke uitbetaling moet worden overgegaan. In de paragraaf weerstandsvermogen van deze begroting hebben wij bij de risico's rekening gehouden met mogelijke wachtgeldverplichtingen.

PENSIOENEN WETHOUDERS

Wethouders bouwen jaarlijks pensioenrechten op. Hiervoor vormen wij een voorziening. In de begroting houden wij in verband met de toename van de rechten jaarlijks rekening met een toevoeging aan deze voorziening.
Over de periode vóór de invoering van het Besluit Begroting en Verantwoording (2004) is geen voorziening voor pensioenen gevormd. Aan voormalige wethouders of hun nabestaanden wordt een pensioenuitkering betaald. Deze lasten zijn in de begroting opgenomen.

VERLOFSPAREN VOOR MEDEWERKERS

In de CAO voor gemeenteambtenaren is opgenomen dat onze medewerkers hun bovenwettelijk verlof kunnen omzetten naar verlofsparen tot maximaal 3600 uur. In tegenstelling tot het wettelijk verlof verjaart het saldo van verlofsparen niet. Aan het eind van het boekjaar storten wij de waarde van het saldo in de nieuw te vormen voorziening voor verlofsparen.

REGELING VERVROEGDE UITTREDING

Wij hebben een voorziening gevormd voor de lasten van de regeling vervroegde uitkering (RVU). Van medewerkers waarmee een overeenkomst is afgesloten, wordt het benodigde bedrag in de voorziening gestort. In de CAO is opgenomen dat vanaf 2024 medewerkers een RVU uitkering kunnen ontvangen. De medewerker gaat uit dienst en ontvangt gedurende 2 jaren voorafgaand aan zijn AOW datum, een uitkering van de gemeente. De uit te keren bedragen brengen wij ten laste van de voorziening.

VOORZIENING SOCIAAL PLAN

In 2023 is het besluit genomen om een organisatieontwikkeling in te gaan. Op basis van het sociaal plan is bij het opmaken van de jaarstukken 2023 de voorziening gevorm en gevoed. De komende jaren worden bedragen onttrokken ten behoeve van salarisgaranties die op basis van het sociaal plan zijn afgegeven.

BIJLAGEN

OVERZICHT MUTATIES MEERJARENBEGROTING 2024-2027

In deze bijlage presenteren wij alle voorgestelde wijzigingen in deze begroting per programma.

BEGROTINGSMUTATIES:

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0. Bestuur en ondersteuning				
Actualisatie budget rentekosten grondexploitaties	-395	175	-230	-254
Actualisatie budget rentekosten investeringen en treasury	142	-1.265	573	-374
Actualisatie budget salarissen college B&W	0	0	0	0
Actualisatie budget vergoeding raad- en commissieleden	0	0	0	0
Actualisatie budget reisdocumenten en rijbewijzen	50	50	70	-10
Actualisatie budget salarissen ambtelijke organisatie 2025	-253	-253	-253	-253
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	42	39	60	19
Actualisatie budgetten afval 2025	-40	-40	-40	-40
Actualisatie vervangingsinvestering werkplekken hardware 2026-2028	0	0	-74	-156
Actualisatie vervangingsinvesteringen voertuigen openbare werken	0	-3	-18	-18
Straatreiniging van RDL naar gemeente	87	87	87	87
Vrijval stelpost indexatie 2025-2028	457	458	458	457
Vrijval voorziening wachtgeld wethouders	3	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Straatreiniging van RDL naar gemeente	251	251	251	251
3. Economie				
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	95	95	95	95
Actualisatie budget uitvoeren economische agenda Zevenaar	0	0	0	-15
Straatreiniging van RDL naar gemeente	7	7	7	7
4. Onderwijs				
Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	8	8	8	8
6. Sociaal domein				

Bijdrage Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - module WgSW	0	0	0	222
Bijdragen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR SDCG) - actualisatie bijdragen voor alle modules	110	110	110	110
Actualisatie budget integratie-uitkering Participatie - beschut werk	-60	-62	-63	-65
Budgetmutatie beschermd wonen	284	0	0	0
Budgetmutatie dienstverlening SW (Sociale Werkvoorziening) 2026-2028	0	140	65	0
Budgetmutatie implementatie regionale inkoop leerroutes Wet inburgering	-40	0	0	0
Budgetmutatie jeugdhulp	380	0	0	0
Budgetmutatie uitvoeringskosten sociaal domein	287	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu				
Actualisatie budgetten afval 2025	40	40	40	40
Straatreiniging van RDL naar gemeente	88	88	88	88
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Actualisatie budget salarissen en overhead doorbelast aan grondexploitaties	-23	-23	-23	-23
Budgetmutatie advieskosten bestemmingsplannen	-30	0	0	0
Totaal mutaties	**1.489**	**-99**	**1.213**	**176**

OVERZICHT MUTATIES TOT DE MEERJARENBEGROTING 2024-2027

Hieronder treft u een overzicht aan met begrotingswijzigingen die in de stand 'mutaties tot de meerjarenbegroting 2025-2028' zijn opgenomen. Dit zijn begrotingswijzigingen die tussen de laatste rapportage en deze meerjarenbegroting separaat door uw raad zijn vastgesteld en begrotingswijzigingen die puur administratief van aard zijn. De wijzigingen hieronder betreffen met name deze laatste categorie. Per saldo moeten de administratieve wijzigingen budgettair neutraal zijn. Zij mogen het resultaat niet beïnvloeden. Het gaat veelal om budgetverschuivingen en dergelijke.

Mutaties exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0. Bestuur en ondersteuning				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	18.323	18.323	18.323	18.398
Actualisatie doorbelasting heffing en inning belastingen	-115	-115	-115	-115
Doorbelasting kosten ICT naar taakvelden	128	128	128	128
Doorbelasting materieel openbare werken	12	17	12	21
Doorbelasting rente naar taakvelden	707	950	-332	1.088
Doorbelasting salarissen ten laste van projecten	0	0	0	0
Terugramen doorbelastingen salarissen	-16.140	-16.140	-16.140	-16.140
Toekennen indexatie 2025	544	544	543	545
Verdeling raming reiskosten, aantrekkelijke werkgever en correctie vacatures te laag	0	0	0	0
1. Veiligheid				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	-1.177	-1.177	-1.177	-1.177
Doorbelasting kosten ICT naar taakvelden	-3	-3	-3	-3
Doorbelasting materieel openbare werken	0	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	-9	-11	-3	-8
Terugramen doorbelastingen salarissen	1.230	1.230	1.230	1.230
Toekennen indexatie 2025	0	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	-2.766	-2.766	-2.766	-2.766
Actualisatie doorbelasting heffing en inning belastingen	18	18	18	18
Doorbelasting kosten ICT naar taakvelden	-31	-31	-31	-31
Doorbelasting materieel openbare werken	-2	-3	-2	-3
Doorbelasting rente naar taakvelden	-197	-265	85	-232
Terugramen doorbelastingen salarissen	1.611	1.611	1.611	1.611
Toekennen indexatie 2025	-35	-35	-35	-35

3. Economie				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	-662	-662	-662	-662
Doorbelasting kosten ICT naar taakvelden	-11	-11	-11	-11
Doorbelasting materieel openbare werken	0	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	-1	9	23	14
Terugramen doorbelastingen salarissen	576	576	576	576
Toekennen indexatie 2025	-1	-1	-1	-1

4. Onderwijs				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	-377	-377	-377	-377
Doorbelasting Kulturhus	0	-1	-1	-1
Doorbelasting rente naar taakvelden	-237	-244	164	-230
Terugramen doorbelastingen salarissen	365	365	365	365
Toekennen indexatie 2025	-6	-6	-6	-6

5. Sport, cultuur en recreatie				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	-2.371	-2.371	-2.371	-2.371
Doorbelasting kosten ICT naar taakvelden	8	8	8	8
Doorbelasting Kulturhus	0	1	1	1
Doorbelasting materieel openbare werken	-7	-10	-7	-12
Doorbelasting rente naar taakvelden	-31	-68	11	-56
Terugramen doorbelastingen salarissen	1.755	1.755	1.755	1.755
Toekennen indexatie 2025	-84	-84	-84	-84

6. Sociaal domein				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	-6.435	-6.435	-6.435	-6.435
Aanpassing taakvelden sociaal domein	0	0	0	0
Actualisatie formatie uitvoering Wet inburgering	0	0	0	0
Doorbelasting kosten ICT naar taakvelden	-32	-32	-32	-32
Doorbelasting Kulturhus	0	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	0	0	0	0
Doorbelasting rente naar taakvelden	-15	-19	-9	-16
Terugramen doorbelastingen salarissen	6.136	6.136	6.136	6.136
Toekennen indexatie 2025	-519	-519	-523	-523

7. Volksgezondheid en milieu				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	-1.785	-1.785	-1.785	-1.785
Actualisatie doorbelasting heffing en inning belastingen	97	97	97	97

Doorbelasting kosten ICT naar taakvelden	7	7	7	7
Doorbelasting Kulturhus	0	0	0	0
Doorbelasting materieel openbare werken	-3	-4	-3	-5
Doorbelasting rente naar taakvelden	-186	-311	69	-501
Doorbelasting salarissen ten laste van projecten	0	0	0	0
Terugramen doorbelastingen salarissen	1.774	1.774	1.774	1.774
Toekennen indexatie 2025	91	91	95	93
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Doorbelastingen salarissen naar taakvelden	-2.745	-2.745	-2.745	-2.745
Actualisatie doorbelasting heffing en inning belastingen	0	0	0	0
Doorbelasting kosten ICT naar taakvelden	-67	-67	-67	-67
Doorbelasting rente naar taakvelden	-31	-40	-8	-58
Terugramen doorbelastingen salarissen	2.694	2.694	2.694	2.694
Toekennen indexatie 2025	11	11	11	11
Totaal mutaties	**3**	**3**	**3**	**78**

MEERJARENINVESTERINGSPLAN

In het meerjareninvesteringsplan vermelden wij de voor de komende vier jaren geplande investeringen. Het meerjareninvesteringsplan is bedoeld voor de bewaking van de planning en de voortgang van deze investeringen. De wijzigingen hebben vooral betrekking op de fasering van de investeringen die in het meerjareninvesteringsplan zijn opgenomen en daarmee op de raming van de lasten in de meerjarenbegroting. Het meerjareninvesteringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld bij de begroting.
In de 2e Voortgangsrapportage en de jaarstukken nemen wij het investeringsoverzicht op. In dit overzicht geven wij de stand van zaken weer van de beschikbaar gestelde en lopende investeringen.

Hierna presenteren wij het bijgestelde meerjareninvesteringsplan voor de jaren 2025-2028. Voor de toelichting op de geplande investeringen verwijzen wij u naar de betreffende programma's bij het onderdeel 'Wat kost het?'.

In onderstaande tabel is een kolom 'separaat voorstel' opgenomen. Wanneer in deze kolom een 'ja' is ingevuld dan komen wij bij u terug met een separaat raadsvoorstel.

Omschrijving	Separaat voorstel	Investeringsbedrag (x € 1.000)				
		2024	2025	2026	2027	2028
4e verdieping, tech. installaties etc.		124	0	0	0	0
Bouw toiletvoorziening Breuly		26	0	0	0	0
Ford Transit Connect		45	0	0	0	0
Ford Transit pick-up		86	0	0	0	0
Hal 12 - inrichting en installaties		0	100	0	0	0
Hefbrug 24 ton		135	0	0	0	0
Heftruck Toyota		0	25	0	0	0
Invullen gebouw Raadhuisplein 1		178	0	0	0	0
Iveco Daily 35S VZF-29-B		16	0	0	0	0
Iveco Daily 35S VZF-30-B		15	0	0	0	0
Mercedes bus sprinter		70	0	0	0	0
Mercedes Sprinter Pick-up		63	0	0	0	0
Pand Dorpsstraat 33 Angerlo		451	0	0	0	0
Rioolcombi (kolkenzuiger)		400	0	0	0	0
Service auto VW Transporter		102	0	0	0	0
Toyota Hi-Lux		76	0	0	0	0
Tractor MF		75	0	0	0	0
Verduurzaming brandweerkazerne Zevenaar		27	0	0	0	0
Vervangen Servicewagen 468 VJ-092-F		0	34	0	0	0
vervangen VW Crafter bus (355)		0	61	0	0	0
vervangen VW crafter/kipper (356)		0	88	0	0	0
vervangen VW Crafter/kipper (357)		0	88	0	0	0
Vervanging werkplekken hardware 2024		307	0	0	0	0
Vervanging werkplekken hardware 2025		0	192	0	0	0
Vloeistoftank 32000 liter		33	0	0	0	0
Vrachtauto 210 MAN TGL (30-BJP-5)		0	0	80	0	0
Vrachtwagen DAF CF75		410	0	0	0	0
VW Crafter Pick-up		172	0	0	0	0
Werkplekke hardware 2028		0	0	0	0	141
Werkplekken hardware 2026		0	0	294	0	0

Werkplekken hardware 2027		0	0	0	329	0
Werkplekken Turmac kantoorgebouw		0	50	0	0	0
Totaal programma 0.		**2.811**	**638**	**374**	**329**	**141**
Advies/planv spoorverdubbeling Zev-Di en verb RB35		77	0	0	0	0
Ambities wegen 2025		0	30	0	0	0
Ambities wegen 2026		0	0	30	0	0
Ambities wegen Angerlo		30	0	0	0	0
Ambities wegen Lobith-Zuid		0	23	8	0	0
Fietspad Geitenwaard (result. jaarrek.Rijnw 2016)		0	99	0	0	0
Fietspadstrooier		50	0	0	0	0
Gebiedsopgave Babberich met Witte Kruis	JA	50	150	0	0	1.000
Herinr. BAT-terrein voor, parkeren en ontsluiting		17	0	0	0	0
Herinrichting Babberichseweg		407	0	0	0	0
Herinrichting Kop van Tolkamer		410	487	0	0	0
Herinrichting Markt Zevenaar		271	0	0	0	0
Herinrichting Muldershof		444	42	0	0	0
Herinrichting park.plaatsen centrum/babberichseweg		805	0	0	0	0
kleine vrachtwagen 358 VW Crafter VBN-379-K		0	0	43	0	0
Monitoring geluid/fijnstof/trillingen A12/A15		0	84	0	0	84
Onderzoek PlanMER Witte Kruis		82	0	0	0	0
Planvorming herinrichting Doesburgseweg		0	96	0	0	0
Planvorming herinrichting Edisonstraat		47	47	0	0	0
Planvorming herinrichting Mercurion		0	0	0	71	0
Reconstructie Arnhemseweg/Methen/Ringbaan-Noord		3	0	0	0	0
Revitalisatie dijken		0	74	100	200	0
Revitalisatie Nieuwstraat Pannerden		44	0	0	0	0
Revitalisatie Parkeerdek Masiusplein Zevenaar		0	525	0	0	0
Revitalisatie wegen Angerlo		287	0	0	0	0
Revitalisatie wegen Bijlandseweg Tolkamer		0	400	200	0	0
Revitalisatie wegen Bloemenkamp		132	389	0	0	0
Revitalisatie wegen Lobith-Noord		100	150	1.004	1.000	0
Revitalisatie wegen Lobith-Zuid		100	227	110	0	0
Revitalisatie wegen Pannerden		356	1.498	0	0	0
Revitalisatie wegen Schrijvershoek		172	100	302	505	0
Revitalisatie wegen Spijk		342	0	0	0	0
Servicewagen t.b.v. bordenploeg (nw)		92	0	0	0	0
Snelfietsroute F12		810	500	0	0	0
Straatmeubilair 2024		91	0	0	0	0
Straatmeubilair 2025		0	50	0	0	0
Straatmeubilair 2026		0	0	71	50	0
Verkeersregelinstallaties 2023		49	0	0	0	0
Verkeersregelinstallaties 2024		0	110	0	0	0
Verkeersregelinstallaties 2025		0	115	0	0	0
Verkeersregelinstallaties 2026		0	0	120	0	0
Verlichting duurzaam en circulair 2023		30	0	0	0	0
Verlichting duurzaam en circulair 2024		0	60	0	0	0
Verlichting duurzaam en circulair 2025		0	80	0	0	0
Verlichting duurzaam en circulair 2026		0	0	70	0	0
Vervangen armaturen 2026		0	0	250	0	0

Vervangen BOV 2016-2025 armaturen 2023		15	0	0	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 armaturen 2024		187	0	0	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 armaturen 2025		0	237	0	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 masten 2024		204	0	0	0	0
Vervangen BOV 2016-2025 masten 2025		0	204	0	0	0
Vervangen brug Eltenseweg		0	315	335	0	0
Vervangen grote zoutsproeier Epoke (GH-3)		65	0	0	0	0
Vervangen grote zoutsproeier Epoke (GH-7)		65	0	0	0	0
Vervangen masten 2026		0	0	160	0	0
Vervanging fietstunnel onder de weg 7Poort		25	261	261	0	0
Voetgangersoversteekplaatsen parkeerring		0	92	0	0	0
Zoutsilo		37	0	0	0	0
Totaal programma 2.		**5.896**	**6.445**	**3.064**	**1.826**	**1.084**
Bruisend maken centrum Zevenaar (o.a. straten etc)		43	0	0	0	0
Herinrichten Edisonstraat/Doesburgseweg		0	250	250	250	0
Herinrichten Raadhuisplein		28	0	0	0	0
Toekomstbest. bedrijventerrein Hengelder&Tatelaar		50	210	210	0	0
Toekomstbestendig maken bedr.terrein Lobith/Giesb		0	250	250	0	0
Totaal programma 3.		**121**	**710**	**710**	**250**	**0**
Bouwkundige aanpassingen Jonkerschool		25	0	0	0	0
Bouwvoorbereiding basisschool de Wissel (PO)		0	250	0	0	0
Bouwvoorbereiding vervangende nieuwbouw/renovatie locatie Heerenmäten (VO)		0	250	0	0	0
Carrousel/Maatjes verbouw/aanpassing		232	0	0	0	0
Herinrichting openbare ruimte Platanenlaan		47	0	0	0	0
Herstel dak en kozijnen basisschool de Bem		50	0	0	0	0
IHP 2007 Lindenhage/Tamboerijn		115	0	0	0	0
OLP en (gym) meubilair Groot Holthuizen (bijz)		278	0	0	0	0
Renovatie in div. schoolgebouwen		178	0	0	0	0
Uitbr. Liemers College HeerenMäten en Landeweer	JA	0	3.500	0	0	0
Vervangende nieuwbouw Tamboerijn/de Wissel	JA	0	0	5.000	2.911	0
Totaal programma 4.		**925**	**4.000**	**5.000**	**2.911**	**0**
Afvalbakken		0	60	0	0	0
Beregeningsinstallaties sportvelden		373	0	0	0	0
Duurzaam materieel speelvoorzieningen 2023		30	0	0	0	0
Duurzaam materieel speelvoorzieningen 2024		15	15	0	0	0
Duurzaam materieel speelvoorzieningen 2025		0	30	0	0	0
Duurzaam materieel speelvoorzieningen 2026		0	0	30	0	0
Gimbornhof		31	53	0	0	0
Herontwikkeling Bizetstraat 1 Zevenaar		266	0	0	0	0
Hittestress maatregelen 2026		0	0	37	0	0
Hittestress maatregelen Angerlo		10	0	0	0	0
Hittestress maatregelen Bloemenkamp		0	99	0	0	0
Hittestress maatregelen Lobith-Noord		0	5	10	17	0
Hittestress maatregelen Lobith-Zuid		0	19	6	0	0
Hittestress maatregelen Schrijvershoek		0	3	9	15	0
Hondenloslooopterreinen		0	140	0	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen 2023		22	0	0	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen 2024		100	0	0	0	0

Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen 2025	0	100	0	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen 2026	0	0	100	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen Angerlo	12	0	0	0	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen Lobith-N	0	14	10	10	0
Impuls aantrekkelijk en uitnodigend groen Lobith-Z	0	19	6	0	0
Impuls aantrekkelijk groen Bloemenkamp	0	25	0	0	0
Impuls aantrekkelijk groen Kop van Tolkamer	0	30	0	0	0
Impuls aantrekkelijk groen Schrijvershoek	0	0	10	20	0
Led verlichting sportvelden	-2	0	0	0	0
Maailaadwagen (637)	0	65	0	0	0
Reguliere vervanging bomen 2023	72	0	0	0	0
Reguliere vervanging bomen 2024	60	100	0	0	0
Reguliere vervanging bomen 2025	0	160	0	0	0
Reguliere vervanging bomen 2026	0	0	160	0	0
Reguliere vervanging groen 2023	470	0	0	0	0
Reguliere vervanging groen 2024	220	180	0	0	0
Reguliere vervanging groen 2025	0	400	0	0	0
Reguliere vervanging groen 2026	0	0	400	0	0
Reguliere vervangingen bomen Angerlo	8	0	0	0	0
Reguliere vervangingen bomen Bloemenkamp	0	25	0	0	0
Reguliere vervangingen bomen Kop van Tolkamer	0	25	0	0	0
Reguliere vervangingen bomen Lobith-Noord	0	4	10	20	0
Reguliere vervangingen bomen Lobith-Zuid	0	19	6	0	0
Reguliere vervangingen bomen Schrijvershoek	0	0	25	60	0
Reguliere vervangingen groen Angerlo	11	0	0	0	0
Reguliere vervangingen groen Bloemenkamp	0	55	0	0	0
Reguliere vervangingen groen Kop van Tolkamer	0	30	0	0	0
Reguliere vervangingen groen Lobith-Noord	0	10	20	60	0
Reguliere vervangingen groen Lobith-Zuid	0	34	11	0	0
Reguliere vervangingen groen Schrijvershoek	0	0	25	60	0
Servicewagen groenploeg Babberich (nw)	86	0	0	0	0
Servicewagen tbv groenploeg RW (nw)	86	0	0	0	0
Speelvoorz. voor kinderen met beperking (jrk 2016)	30	0	0	0	0
Uitbreiding bomen 2025	0	100	0	0	0
Uitbreiding bomen 2026	100	0	0	0	0
Vervanging speeltoestellen 2023	117	0	0	0	0
Vervanging speeltoestellen 2024	192	100	0	0	0
Vervanging speeltoestellen 2025	0	281	0	0	0
Vervanging speeltoestellen 2026	0	0	268	0	0
Vervanging speeltoestellen 2027	0	0	0	260	0
Vervanging speeltoestellen Angerlo	35	0	0	0	0
Vervanging speeltoestellen Bloemenkamp	0	39	0	0	0
Vervanging speeltoestellen Lobith-Noord	0	0	10	20	0
Vervanging speeltoestellen Lobith-Zuid	0	19	6	0	0
Vervanging speeltoestellen Schrijvershoek	0	0	10	15	0
Totaal programma 5.	**2.344**	**2.258**	**1.169**	**557**	**0**
Aankoop pand Stationsplein 4 Zevenaar	1.676	0	0	0	0
Grond Dorpsstraat 33 Angerlo	203	0	0	0	0
Grond Stationsplein 4 Zevenaar	50	0	0	0	0

Totaal programma 6.	**1.929**	**0**	**0**	**0**	**0**
18 containers voor luiers en incontinentiemat	0	110	0	0	0
Bloemenkamp vernieuwen rioolstelsel	300	1.716	0	0	0
Duikers (in buitengebied in beeld en herstellen)	23	0	0	0	0
Gemalen bouwkundig 2023	21	0	0	0	0
Gemalen bouwkundig 2024	246	0	0	0	0
Gemalen bouwkundig 2025	0	109	0	0	0
Gemalen mechanisch/elektrisch en IBA's 2023	357	0	0	0	0
Gemalen mechanisch/elektrisch en IBA's 2024	234	170	170	0	0
Gemalen mechanisch/elektrisch en IBA's 2025	0	148	31	0	0
Glascontainers	6	0	0	0	0
Invest. duurzaamheidsmaatregelen eigen org. 2024	345	0	0	0	0
Invest. duurzaamheidsmaatregelen eigen org. 2025	0	400	0	0	0
Invest. duurzaamheidsmaatregelen eigen org. 2026	0	0	400	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen 2026	0	0	32	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen Angerlo	59	0	0	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen Bloemenkamp	74	250	0	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen Lobith-Noord	0	0	25	40	0
Klimaatadaptieve maatregelen Lobith-Zuid	0	98	33	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen plein Didamsestraat	108	75	100	0	0
Klimaatadaptieve maatregelen Schrijvershoek	0	0	25	27	0
Klimaatadaptieve maatregelen Zevenaar	107	25	150	0	0
Kop van Tolkamer: vernieuwen rioolstelsel etc.	38	165	0	0	0
Lathum (Koestraat): vernieuwen rioolstelsel etc.	31	80	0	0	0
Lobith-Noord: vernieuwen riool-stelsel etc.	785	1.818	3.151	3.500	0
Marktplein Lobith-Zuid: vernieuwen riool-stelsel	1.067	375	152	0	0
Methen en Heerenmäten: vrijverval riool	0	200	0	0	0
Minigemalen 2024	86	0	0	0	0
Minigemalen 2025	125	0	0	0	0
Minigemalen 2026	0	0	67	0	0
Ondergrondse restafvalcontainers	25	0	0	0	0
Pannerden vernieuwen rioolstelsel	140	500	0	0	0
Renovatie 2024	218	0	0	0	0
Renovatie 2025	0	250	0	0	0
Renovatie 2026	0	0	250	0	0
Revitalisering Giesbeek	73	164	0	0	0
Schrijvershoek vernieuwen rioolstelsel	464	500	1.425	2.000	0
Servicewagen 2e ploeg begraven (nw)	86	0	0	0	0
Verbetering riolering Angerlo (rioolvervanging)	393	0	0	0	0
Verv bouwkundig deel gemalen Methen en Heerenmäte	100	39	0	0	0
Vervangen oeverbeschoeiing 2024	15	35	0	0	0
Vervangen oeverbeschoeiing 2025	0	100	0	0	0
Vervangen oeverbeschoeiing 2026	0	0	50	0	0
Vervangen Toyota Auris Milieu (472)	35	0	0	0	0
Zwanenwaay: Vernieuwen rioolstelsel	132	0	0	0	0
Totaal programma 7.	**5.693**	**7.327**	**6.061**	**5.567**	**0**
Realiseren rivierklimaatpark	75	0	0	1.200	0
Voorbereidingskrediet Dijkweg e.o. Oud-Zevenaar	100	0	0	0	0

Voorbereidingskrediet Groot Holthuizen Veld A	200	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet Groot Holthuizen Veld B	200	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet Reisenakker Zevenaar	200	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet Witte Kruis e.o. Babberich	200	0	0	0	0
Totaal programma 8.	**975**	**0**	**0**	**1.200**	**0**
Totaal alle programma's	**20.694**	**21.378**	**16.378**	**12.640**	**1.225**

RESERVES EN VOORZIENINGEN

Algemene reserve (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	**Naam**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
9000	Algemene reserve	40.957	38.144	38.078	38.035	38.007
Totaal	**algemene reserve**	**40.957**	**38.144**	**38.078**	**38.035**	**38.007**

Bestemmingsreserves (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	**Naam**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
9005	Centrummanagement	34	0	0	0	0
9010	Uitvoeringskosten TOZO	202	202	202	202	202
9013	Nazorg complexen grondexploitaties	115	0	0	0	0
9017	Afval	463	429	429	429	429
9018	Riolering	581	414	414	414	414
9031	Bestemmingsplannen	51	0	0	0	0
9047	Onderhoud gebouwen	66	0	0	0	0
9054	Duurzaamheid	1.459	1.256	44	44	44
9056	Woningbouw	2.850	1.936	1.334	1.232	1.232
9058	Achterstand groen	814	350	0	0	0
9059	Advies en begeleiding project A12/A15	500	500	450	350	350
9060	Tijdelijk energiefonds (voorheen noodfonds)	1.929	1.304	1.304	1.304	1.304
9073	Opvang en begeleiding Oekraïners	0	100	0	0	0
Totaal	**bestemmingsreserves**	**9.063**	**6.490**	**4.177**	**3.976**	**3.976**

Bestemmingsreserves afschrijvingslasten (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
9006	Revitalisering Tatelaar fase 2	500	500	500	500	483
9007	Werkzaamheden gemeentehuis	505	492	480	467	455
9012	Snelfietsroute F12	393	393	392	384	375
9027	Balansverkorting	131	125	120	115	110
9028	Onderwijshuisvesting	270	261	251	242	232
9029	Basisschool 't Scathe	1.893	1.834	1.776	1.717	1.658
9034	De Cirkel/De Duim	579	551	524	496	469
9035	Sportvelden RKPSC	60	51	43	34	26
9036	Fietspad Geitenwaard	100	100	98	95	93
9037	Herinrichting Tengnagelwaard	50	48	47	46	44
9038	Speelvoorzieningen kinderen met beperking	100	100	98	96	94
9039	Brede Blik Giesbeek	1.081	1.009	938	866	794
9040	Verbouw nieuwbouw gemeentehuis	1.017	936	856	775	695
9051	Herinrichting Muldershof	565	565	551	537	523
9052	Herinrichting Markt Zevenaar	375	372	360	347	335
9053	Vervangende nieuwbouw Tamboerijn/de Wissel	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
9055	Herontwikkeling Bizetstraat 1 Zevenaar	166	166	160	155	149
9057	Sportaccommodaties	1.235	1.158	1.082	1.006	930
9061	Ledverlichting sportterreinen	760	710	659	608	557
9062	Beregeningsinstallatie sportvelden	0	307	287	266	246
9064	IHP 2007 Lindehagen/Tamboerijn	0	220	165	110	55
9065	Aanpassing tijdelijke huisvesting Platanenlaan	0	0	0	0	0
9066	Rioolcombi (kolkenzuiger)	0	360	320	280	240
9067	Vervanging hardware werkplekken	0	276	184	92	0
9068	Vervanging hardware werkplekken 2022	0	24	12	0	0
9069	Vervanging hardware werkplekken 2023	0	382	286	191	95
9070	Vervanging hardware werkplekken 2024	0	252	189	126	63
9071	Vervanging hardware werkplekken 2025	0	192	192	144	96
9072	Vervanging software centrale afsluiting parkeren	0	34	22	11	0
Totaal	**bestemmingsreserves afschrijvingslasten**	**16.280**	**17.919**	**17.091**	**16.206**	**15.317**

Voorzieningen (stand per 1 januari)						(Bedragen x € 1.000)
Nummer	Naam	2024	2025	2026	2027	2028
8002	Pensioenen wethouders	2.141	2.047	2.025	1.999	1.974
8004	Onderhoud gebouwen	2.138	2.825	3.053	2.880	2.826
8006	Openbare verlichting	206	138	170	202	234
8007	Wegen	3.328	2.935	2.425	2.666	2.906
8008	Bruggen	164	172	176	127	79
8009	Begraafplaatsen	96	77	58	62	66
8010	Riolering	5.276	5.253	5.264	5.184	4.749
8012	Aanspraken overstromingen Riverparc	132	134	137	139	141
8013	Wachtgelden wethouders	199	80	0	0	0
8014	Verlofsparen	216	216	216	216	216
8015	Voorziening regeling vervroegde uitkering (RVU)	52	52	52	52	52
8016	Sociaal plan	125	125	85	45	45
8017	Afval	0	113	113	113	113
Totaal	**voorzieningen**	**14.073**	**14.167**	**13.774**	**13.686**	**13.402**

OVERZICHT BELEIDSINDICATOREN

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Begroting 2025	Begroting 2028
Programma 0. Bestuur en ondersteuning					
Apparaatskosten (in € per inwoner)				882,00	882,00
De beleidsindicatoren van dit programma (apparaatskosten, bezetting, externe inhuur, formatie en overhead) zijn niet opgenomen op waarstaatjegemeente.nl. Daarom zijn niet alle waardes gevuld. De apparaatskosten zijn becijferd door een totaaltelling van salarissen, inhuur, P&O, Huisvesting, Intern Beheer en I&A. Wordt uitgedrukt in € per inwoner.					
Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)				7,53	7,53
De huidige bezetting bedraagt 339 fte, uitgedrukt per 1.000 inwoners is dat 7,53. De bezetting met eigen medewerkers is de afgelopen jaren (2022-2025) toegenomen. Dit houdt verband met uitbreiding van de formatie gehonoreerd in eerdere meerjarenbegrotingen.					
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom en inhuur externen)				30,00	28,00
Het gaat hier om de totale inhuur als % van de loonsom. De inhuur is inclusief inhuur ten laste van projecten, GREX, investeringen en inclusief inhuur wegens ziekte. De externe inhuur is als gevolg van inhuur op projecten en vacatures in de reguliere formatie hoger dan ons streefcijfer. In de huidige krappe arbeidsmarkt is het lastig om personeel aan te trekken. Om het werk toch gedaan te krijgen, zijn we genoodzaakt externe inhuur in te zetten. De verhouding tussen externe inhuur en de inzet van eigen medewerkers loopt verder uiteen. Dit leidt tot een hoog percentage.					
Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)				8,30	8,30
De vastgestelde formatie per 01-01-2024 is 373 fte. Dit is inclusief nieuw toegekende formatie voor de uitvoering van het collegeprogramma 2022-2026. In deze indicator wordt de formatie uitgerekend per 1.000 inwoners. Afhankelijk van veranderingen en ontwikkelingen in het takenpakket van gemeenten in de nabije toekomst kan deze indicator wijzigen.					
Overhead (in % van totale lasten)				9,85	9,85
Het totaal van de loonkosten, kosten van ICT, P&O, facilitaire zaken, huisvesting en overige overhead wordt uitgedrukt in een % van de totale lasten. De berekening van overhead sluit aan bij het taakveld 0.4 overhead. De gevolgen van diverse organisatorische en externe ontwikkelingen zoals datasturing, informatisering & automatisering, gehonoreerde uitbreiding van formatie en organisatieontwikkeling zijn meegenomen in de overhead.					

Programma 1. Veiligheid

Diefstal uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)

2023	1,10	0,60	0,50	0,50

Het aantal woninginbraken is in Zevenaar al bijzonder laag. Samen met de politie en buurtWhatsAppgroepen is hier de afgelopen jaren op geïnvesteerd. We hopen het aantal woninginbraken voor Zevenaar zo laag mogelijk te houden.

Drugsdelicten: drugsvervaardiging, -handel en -bezit (aantal per 10.000 inwoners)

2023	6,31	7,33	6,31	6,31

Dit is een KPI die aansluit bij de prioritering uit de Integrale Veiligheidsagenda (2023-2026). Het is geen verplichte BBV-indicator. Het vervaardigen, handelen en bezitten van drugs is strafbaar gesteld als misdrijf. Het aantal door de politie geregistreerde drugsdelicten in Zevenaar ligt iets boven het Gelders gemiddelde.

Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)

2023	3,40	2,30	2,30	2,00

Zevenaar scoort onder het Gelders gemiddelde. Toch zouden we graag zien dat het aantal geweldmisdrijven blijft afnemen.

Politieregistraties overlast door verward persoon (aantal per 10.000 inwoners)

2023	77,00	38,00	35,00	35,00

Dit is een KPI die aansluit bij de prioritering uit de Integrale Veiligheidsagenda (2023-2026). Het is geen verplichte BBV-indicator. Het aantal politieregistraties van overlast met verwarde personen is een nieuw opgenomen beleidsindicator. In 2023 kwam Zevenaar ver onder het Gelders gemiddelde uit. We streven de komende jaren naar een verdere verlaging.

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)

2023	5,20	3,30	3,30	3,00

Zevenaar zit onder het Gelders gemiddelde. Wij streven ernaar om dit de aankomende jaren vast kunnen houden.

Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)

2023	8,00	14,00	9,00	9,00

Bureau Halt kan voor jongeren een passende straf zijn. Het is goed dat we als gemeente kunnen doorverwijzen naar Halt.

Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)

2023	2,10	0,80	0,80	0,80

In 2023 zien we een daling in de cijfers. We hopen dit lage cijfer de aankomende jaren vast te houden. Wel moet er bereidheid zijn van de winkeliers om diefstallen te melden, de wijkagent zet hier op in.

Programma 3. Economie

Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)

2023	166,30	149,30		149,00	152,00

De gemeente Zevenaar volgt de provinciale en landelijke trend. Het aantal vestigingen ten opzichte van de inwoners in de leeftijdscategorie 15 t/m 64 jaar stijgt. Oorzaak hiervoor is het relatief grote aantal oprichtingen en het nog beperkt aantal faillissementen. De verwachte stijging zet wel door, maar niet zo fors als in 2022.

Functiemenging (%)

2022	54,10	47,50		46,50	46,00

Het aantal banen en woningen is in de gemeente Zevenaar niet volledig in balans. Vanuit de geplande woningbouw opgave is het zaak om ook ruimte voor economie goed te borgen. Een gezonde economie draagt, net als een gezonde leefomgeving en een inclusieve samenleving, bij aan de brede welvaart. Voor het versterken van de lokale economie zetten we onder andere in op de uitbreiding van bedrijventerrein 7Poort. De voorkeur heeft het om het woon-werkverkeer zo beperkt mogelijk te houden. Naar verwachting vindt dit pas vanaf 2028 plaats.

Programma 4. Onderwijs

Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)

2022	5,00	1,20		1,30	1,30

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jeugdige (5 tot 16 jaar) of een kwalificatieplichtige jeugdige (16 en 17 jaar) niet op een school staat ingeschreven.

De cijfers voor Zevenaar wijken positief af van het Gelders gemiddelde. We zetten in op preventie en het vroegtijdig melden van verzuim. Daarmee kunnen tijdig interventies plaatsvinden om langdurige uitval te voorkomen. In de zomerperiode wordt door het RBL nauwkeurig gemonitord of leerlingen die worden uitgeschreven bij een school, op een nieuwe school weer staan ingeschreven. Dit geldt met name bij de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs, en van voortgezet onderwijs naar een vervolgopleiding. Monitoring zorgt ervoor dat jeugdigen sneller in beeld komen, en dus ook sneller kan worden ingegrepen als blijkt dat er geen (her)inschrijving heeft plaatsgevonden.

Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)

2023	24,00	45,00		20,00	20,00

Van relatief verzuim is sprake als een leerplichtige of kwalificatieplichtige jeugdige (tot 23 jaar) gedurende 4 opeenvolgende lesweken meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuimt.

De stijging in relatief verzuim zet verder door. Dit komt deels doordat scholen meer en eerder verzuim melden, waardoor het aantal meldingen stijgt. Hoe eerder zorgelijk verzuim gemeld wordt, hoe eerder passende interventies kunnen worden ingezet om de schoolgang van de jeugdige vlot te hervatten. Naast een toename in vroegtijdige meldingen, zorgt ook de toename van mentale en sociaal-emotionele problematieken bij jeugdigen en de toename in de vraag om jeugdhulp voor een verminderde veerkracht en belastbaarheid bij sommige kinderen en jongeren. Dat heeft zijn weerslag op de schoolgang van jeugdigen. Dit is een landelijke trend. Met het RBL, het onderwijs en partners in het jeugdveld werken we samen om de duurzame schoolgang van alle jeugdigen te bevorderen.

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan VO en MBO)

2023	2,20	2,50		1,70	1,70

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie die langer dan vier weken aaneengesloten geen onderwijs volgen of niet staan ingeschreven op een school.

Het percentage voortijdig schoolverlaters is in Zevenaar iets gestegen. De krappe arbeidsmarkt zorgt ervoor dat jeugdigen sneller stoppen met school om aan het werk te gaan. Ook de na-effecten van de coronamaatregelen spelen een rol. Te denken valt aan een 'verkeerde' opleidingskeuze doordat er geen open dagen plaats vonden, maar ook de gevolgen van thuisonderwijs of mentale problemen die door de coronamaatregelen zijn ontstaan. In samenwerking met de scholen en onderwijsinstellingen werkt het RBL aan een aanpak voortijdig schoolverlaters, met als doel dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen.

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Niet sporters (%)

2022	46,80	53,70	48,50	47,50

Tijdens de corona-pandemie zijn onze inwoners, net als in de rest van het land, minder gaan bewegen. Landelijke cijfers laten zien dat het beweeggedrag in diverse gemeenten weer stijgende is. Deze ontwikkeling is in 2022 in Zevenaar nog nauwelijks waarneembaar. Echter, door de inzet van de sportaanbieders en onze combinatiefunctionarissen, en extra inzet vanuit het Gezond Actief Leven Akkoord verwachten wij komende jaren een inhaalslag te maken.

Programma 6. Sociaal domein

Personen met een bijstandsuitkering van 18 jaar en ouder (aantal per 10.000 inwoners)

2023	289,70	246,80	255,00	260,00

RSD de Liemers is door de raad een bestuurlijke opdracht verstrekt waardoor de inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt begeleiding ontvangen om stappen richting werk te kunnen maken. De verwachting is dat hierdoor meer inwoners kunnen uitstromen naar de arbeidsmarkt. Gelijktijdig wordt een bestandsontwikkeling van +1,4% verwacht, hierdoor is de verwachting dat de personen met een bijstandsuitkering in de komende jaren licht zal stijgen.

Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin

2022	5,00	4,00	4,50	4,00

Ons beleid is er op gericht om het aantal kinderen in armoede terug te dringen. Landelijk ligt het percentage kinderen dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen op 6%. In gemeente Zevenaar streven we naar een lager percentage dan het landelijke.

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

2022	890,00	940,00	940,00

Ondanks het ontbreken van de meest recente cijfers van Gelderland is de verwachting dat het aantal cliënten met een maatwerkarrangement in Zevenaar nog steeds iets hoger dan het gemiddelde in Gelderland is. Dit past bij het beeld dat er veel aanvragen blijven komen bij de toegang. Er wordt gewerkt aan het verminderen van het aantal maatwerkarrangementen. Dit o.a. door ontwikkelen van (meer) voorzieningen in het voorliggende veld, meer aandacht naar positieve gezondheid en actualisatie van het Wmo beleid.

Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)

2022	1,00	1,00	0,80	0,80

Met de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming werken we toe naar een sterk lokaal team dat een nauwe samenwerking heeft met GI's en Veilig Thuis. Daarbij hebben we ons preventief jeugdbeleid voor jongeren uitgebreid met trajecten als Straatwerk, Halt in de Wijk en Iriszorg. De verwachting is dat dit alles een preventief effect zal hebben.

Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)

2023	1,00	1,30	1,00	1,00

We maken ons lokaal en regionaal sterk om te voorkomen dat er een jeugdbeschermingsmaatregel nodig is. Onder andere met de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming. Ook zetten we lokaal meer in op preventie en hebben we ons preventieve aanbod flink uitgebreid voor kinderen, jongeren en gezinnen. Als er toch een jeugdscheringmaatregel wordt uitgesproken door de kinderrechter, dan zorgen we dat deze zo goed mogelijk wordt uitgevoerd en er een nauwe samenwerking is tussen de Gecertificeerde Instelling, het lokaal team en het voorliggend veld, gericht op tijdelijk gedeelde regie en terug naar eigen regie waar dat kan en veilig is.

Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)

2023	15,80	14,20	12,40	12,40

We zien binnen onze gemeente een vrij stabiel beeld de afgelopen drie jaar van het percentage jongeren met jeugdhulp. Deze trend is ook zichtbaar bij de provincie en landelijk. Met de verdere inzet op versterking van de samenwerking met de JeugdPOH-GGZ, een investering op schoolmaatschappelijk werk, het preventieve aanbod in het voorliggend veld en het toewerken naar Sterke Lokale Teams hopen we deze koers vast te houden.

Jongeren met jeugdreclassering (% kinderen 12 tot 23 jaar)

2023	0,20	0,30	0,20	0,20

Het streven is om in ieder geval in de pas te blijven lopen met Gelderland. Omdat het om relatief weinig jongeren gaat, kan het percentage fluctueren.
Het voorkomen van een jeugdreclasseringsmaatregel is niet altijd haalbaar. Wel proberen we in samenwerking met onze netwerkpartners zoveel mogelijk in te zetten op preventieve hulp en ondersteuning aan jongeren en gezinnen. Denk bijvoorbeeld aan het preventieve aanbod HALT in de Wijk, waardoor er minder jongeren hoeven worden doorverwezen naar HALT. Als ook het preventieve aanbod van Iriszorg en Straatwerk. De ontwikkeling naar het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming waarbij de gemeente een sterk lokaal team heeft dat samenwerkt met een nog op te richten Regionaal Veiligheidsteam zal mogelijk een preventief effect hebben.

Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren

2022	1,00	2,00	1,10	1,00

Het percentage werkloze jongeren in de gemeente Zevenaar ligt iets hoger dan het Gelders gemiddelde. in Zevenaar en de arbeidsmarktregio wordt er actief ingezet op het voorkomen van jeugdwerkloosheid. Het jongerenloket van RSD de Liemers vormt een belangrijk instrument dat ingezet wordt om de jeugdwerkloosheid terug te dringen. daarnaast vormt de aanpak van jeugdwerkloosheid een onderdeel van de bestuurlijke opdracht aan de RSD. Ook geldt er een regionale aanpak jeugdwerkloosheid, hierin zijn vier lijnen vastgelegd waarlangs projecten starten en inspanningen worden verricht.

Banen (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)

2023	830,60	707,50		720,00	725,00

Er heerst nog steeds krapte op de arbeidsmarkt, al is deze inmiddels wat afgekoeld. De krapte houdt verband met de lage werkloosheid. Ondanks de werkgelegenheid, blijft er onbenut arbeidspotentieel. Ons beleid is erop gericht de krapte te verminderen door extra inzet op onbenut arbeidspotentieel (o.a. mensen met een uitkering en mensen zonder uitkering (niet-uitkeringsgerechtigden).

Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar)

2023	195,80	196,60		210,00	225,00

In december 2023 is de huidige bestuurlijke opdracht voor RSD de Liemers door de raad verstrekt. De opdracht richt zich voornamelijk op de doelgroep inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt, vaak met complexe problematiek of een langere bijstandsafhankelijkheid. Om deze groep mensen de groei naar een betaalde baan te kunnen laten maken, zal deelname aan passende re-integratietrajecten noodzakelijk zijn. De verwachting is dat het aantal re-integratievoorzieningen in de komende jaren zal toenemen.

Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)

2023	73,70	71,70		73,00	74,50

Het cijfer netto arbeidsparticipatie geeft aan hoeveel procent van de beroepsgeschikte bevolking daadwerkelijk een betaalde baan heeft. De gemeente Zevenaar scoort in de buurt van het cijfer van de provincie Gelderland. In de afgelopen paar jaren is wel sprake van een lichte stijging in de netto arbeidsparticipatie, gedeeltelijk ten gevolge van de bestuurlijke opdracht die door de raad aan RSD de Liemers is verstrekt. De huidige bestuurlijke opdracht, verstrekt in december 2023, is erop gericht om de potentiële beroepsbevolking zoveel mogelijk aan het werk te helpen en te houden. Specifiek ook de inwoners die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Hierdoor verwachten we, ondanks dat de inwoners die (nog) niet werkzaam zijn vaak complexe problematiek hebben, toch een lichte stijging in de netto arbeidsparticipatie.

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit (%)

2022	29,00	31,40			

Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Omvang huishoudelijke restafval (kg/inwoner)

2022	95,00	97,00		91,00	91,00

In 2022 was de hoeveelheid aan huis opgehaald restafval 97 kg per inwoner. In 2023 verwachten wij een daling naar 91 kg vanwege de invoering van diftar bij hoogbouw halverwege het jaar. Daarna kan alleen nieuw beleid leiden tot een verdere vermindering. Daartoe wordt in 2024 een nieuw afvalstoffen- en grondstoffenplan opgesteld.

Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Demografische druk (%)

2024	74,30	80,10		80,10	80,10

Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)

2023	876,00	812,00		772,00	772,00

Deze indicator betreft het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing). Het is een zo goed mogelijke inschatting op een bepaald moment. Hierdoor kan de uitkomst (licht) afwijken van andere publicaties. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid en voor de OZB hanteren we de inflatiecorrectie.

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)

2023	938,00	913,00		870,00	870,00

De indicator heeft betrekking op het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing). Het is een zo goed mogelijke inschatting op een bepaald moment. Hierdoor kan de uitkomst (licht) afwijken van andere publicaties. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid en voor de OZB hanteren we de inflatiecorrectie.

Gemiddelde WOZ-waarde (per € 1.000)

2024	380,00	320,00		340,00	405,00

De ontwikkeling van de woningmarkt wordt conform landelijke cijfers als volgt ingeschat:

2023 --> 2024 +6%
2024 --> 2025 +6%
2025 --> 2026 +6%
2026 --> 2027 +6%
2027 --> 2028 +6%

Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)

2023	9,60	2,70		9,50	9,30

In de afgelopen drie jaar zijn er meer dan 500 woningen gebouwd en opgeleverd in de gemeente Zevenaar. De vraag naar woningen blijft hoog en daarom blijven wij inzetten op realisatie en versnelling van de opgave de komende jaren. We streven ernaar om jaarlijks 200 woningen toe te voegen, met als uiteindelijk doel een continue bouwstroom van 150 tot 200 woningen per jaar. Dit blijft echter wel lastig door en aantal complicerende ontwikkelingen op de woningmarkt.

Begroting 2025 in 1 oogopslag

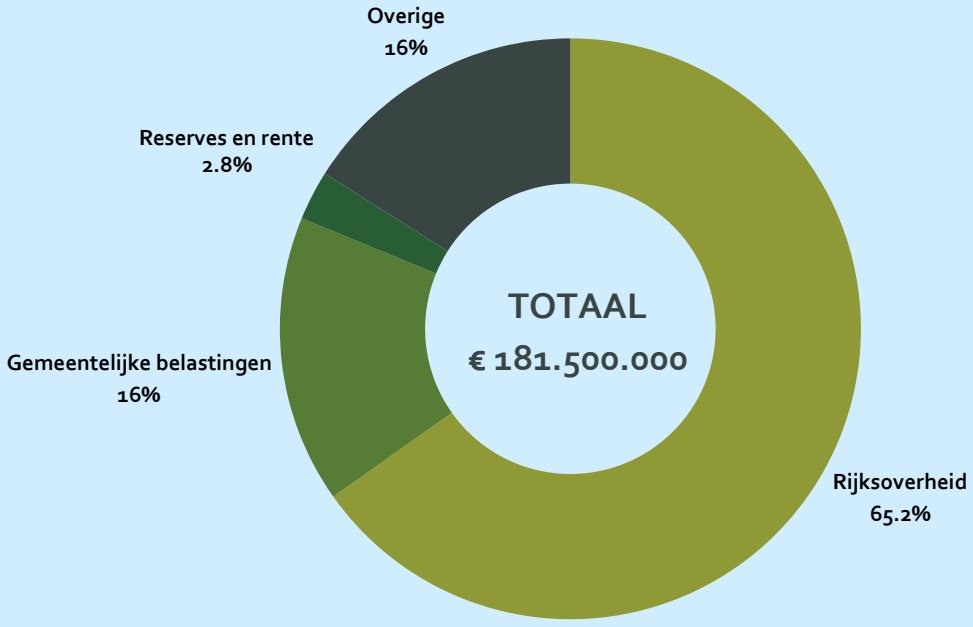
GEMEENTE ZEVENAAR

Dit is de begroting van het college van B&W en de gemeenteraad tijdens de bestuursperiode 2025-2028.

De begroting bouwt voort op de uitgangspunten van de kadernota 2025 en is een uitwerking van het coalitieakkoord. In de infographic 'Begroting 2025 in 1 oogopslag' ziet u wat de inkomsten van de gemeente zijn en hoe dit wordt uitgeven.

Hoe komt de gemeente aan haar geld?

	in mln
Rijksoverheid	€ 118,3
Gemeentelijke belastingen zoals OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing en parkeerbelasting	€ 29,1
Reserves en rente	€ 5,0
Overige inkomsten zoals grondverkoop, leges bouwprojecten en huuropbrengsten	€ 29,0

Hoeveel betaal ik in 2025 aan:

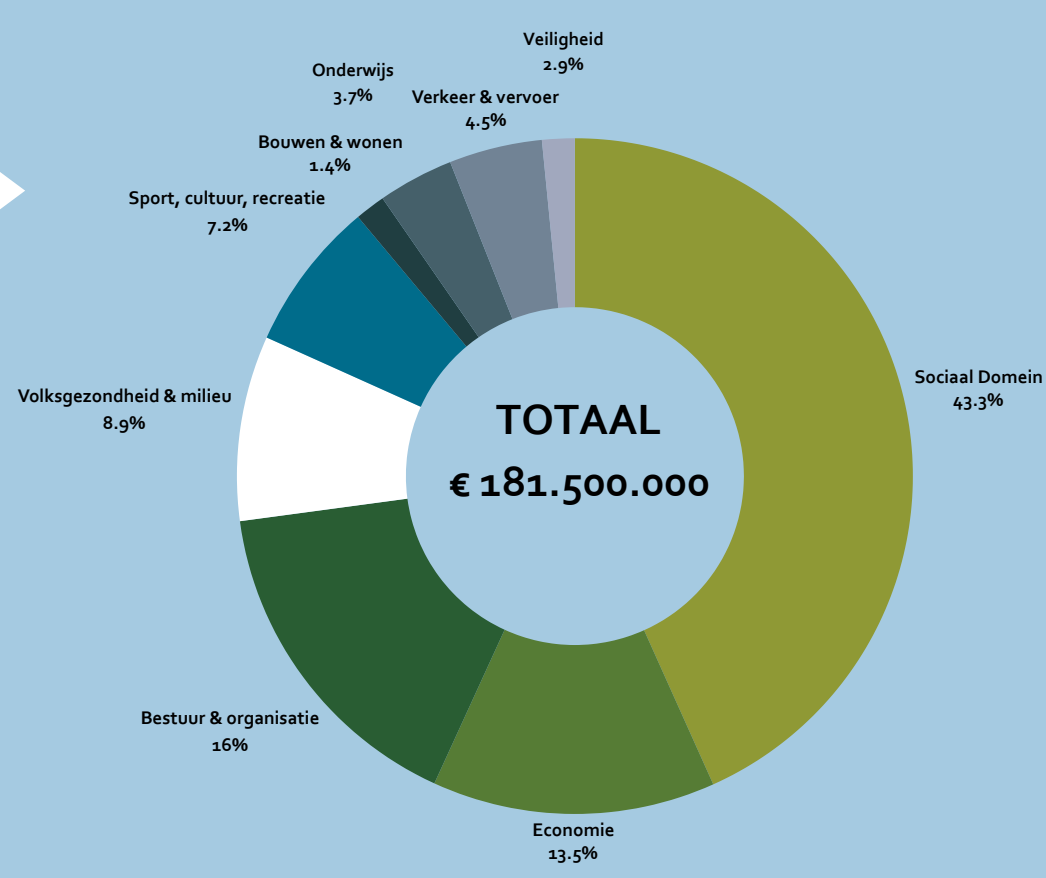
OZB woning
€ 443,-

Rioolheffing
€ 246,-

Afvalstoffenheffing meerpersoons huishouden
€ 200,-

De genoemde bedragen zijn gemiddeld. Voor u kunnen deze bedragen anders zijn.

Waar geeft de gemeente haar geld aan uit?

	in mln
Sociaal domein zoals jeugd, WMO, armoede en wijkteams	€ 77,7
Economie zoals bedrijventerreinen, centrum ontwikkeling en lokale economie	€ 24,3
Bestuur & Ondersteuning zoals salarissen, dienstverlening, gebouw en ICT-kosten	€ 28,8
Volksgezondheid & milieu zoals afval, duurzaamheid en riolering	€ 15,9
Sport, cultuur, recreatie zoals musea, toerisme, speelplekken en sportaccommodaties	€ 12,9
Bouwen & wonen zoals woningbouw en het opknappen van wijken	€ 2,6
Onderwijs zoals beleid, gebouwen, schoolvervoer en onderwijsachterstand	€ 6,5
Verkeer en vervoer zoals wegenonderhoud, parkeren en OV	€ 8,0
Veiligheid zoals brandweer en handhaving op straat	€ 4,8

De hele begroting lezen? Ga dan naar https://zevenaar.pcportal.nl

Behandeladvies

Planning en Control documenten

GEMEENTE ZEVENAAR

Commissie Samenleving

Programma's:

4.	Onderwijs
4.1	Voorzien in gezonde …
5.	Sport, cultuur en recreatie
5.2	Stimuleren van sport- en …
5.3	Stimuleren van het …
6.	Sociaal domein
6.1	Verruimen van de …
6.2	Ondersteunen van inwoners …
6.3	Stimuleren en waarderen …
6.4	Stimuleren van de deelname ….
7.	Volksgezondheid en duurzaamheid
7.1	Verbeteren van de volksgezondheid in Zevenaar

Commissie Ruimte

Programma's:

0.	Bestuur en ondersteuning
0.2.1	Stimuleren van betrokkenheid van inw..
2.	Verkeer en vervoer
2.1	Optimaliseren van de bereikbaarheid…
2.2	Verbeteren van de bereikbaarheid…
2.3	Met een doelmatig parkeerbeleid…
5.	Sport, cultuur en recreatie
5.5	Verbeteren van de leefbaarheid …
5.6	Bevorderen van de aantrekkelijkheid …
7.	Volksgezondheid en duurzaamheid
7.2	Inzetten voor uitsluitend gebruik …
7.3	Werken aan een aardgasvrij …
7.4	Werken aan een volledig circulaire …
7.4.1	Fairtrade gemeente
7.4.3	Afvalbeleid
7.5	Voorbereiden op klimaatverandering …
7.6	Verbeteren luchtkwaliteit
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening …
8.1	Zorgen voor een geschikte woning …
8.2	Uitvoeren van de Omgevingswet …

Paragrafen:
Grondbeleid

Commissie Middelen

Programma's:

0.	Bestuur en ondersteuning
0.1	Verbeteren van de dienstverlening …
0.3	Optimaliseren van bestuurlijk …
0.4	Verbeteren van de bedrijfsvoering …
0.5	Zorgen voor een betrouwbare …
1.	Veiligheid
1.1	Bestrijden van ernstige overlast en criminaliteit
3.	Economie
3.1	Realiseren van een aantrekkelijke …
3.2	Ruimte bieden voor groei- en …
3.3	Bevorderen van een beter ondernemings-…
5.	Sport, cultuur en recreatie
5.1	Werken aan een doelmatiger subsidiebeleid
5.4	Optimaliseren van het aanbod van toe…
7.	Volksgezondheid en duurzaamheid
7.4	Werken aan een volledig circulaire …
7.4.2	Opgave circulaire economie

Paragrafen:
Lokale heffingen
Weerstandsvermogen
Onderhoud kapitaalgoederen
Financiering
Bedrijfsvoering
Verbonden partijen
Openbaarheidsparagraaf

Alle paragrafen aangaande Financiën

Behandeling Meerjarenbegroting 2025-2028

Indienen technische vragen	Beantwoording technische vragen	Commissie Samenleving	Commissie Ruimte	Commissie Middelen	Aanleveren moties en amendementen	Raadsvergadering
*4 okt 2024**	*8 okt t/m 14 okt 2024*	*15 okt 2024*	*16 okt 2024*	*17 okt 2024*	*5 nov 2024*	*6 nov 2024*
Voorbereiding		Commissies			Raad	

** Noot: het staat fracties vrij vragen na 4 okt te stellen, het lukt dan mogelijk niet om deze vragen vóór de commissies te beantwoorden.*

Sprekersvolgorde

Op de agenda van de raadsvergadering staat alleen de behandeling van de Meerjarenbegroting 2025-2028. De sprekersvolgorde is bepaalt aan de hand van de fractiegrootte (groot naar klein in zetelaantallen), waarbij oppositie- en coalitiefracties elkaar afwisselen:

(1) WijZZ; (2) VVD; (3) CDA; (4) Lokaal Belang; (5) Lijst 11; (6) PvdA; (7) Sociaal Zevenaar; (8) D66; (9) SP; (10) GroenLinks en (11) Ons Zevenaar.

Spreektijden

De spreektijden gelden voor de gehele fractie. Verschillende fractieleden mogen het woord voeren, de eerste spreker geeft dit bij het begin van het betoog aan. Zowel het betoog als de aankondiging van moties en amendementen vinden binnen de spreektijd plaats. Interrupties vinden enkel plaats in de 2e termijn.

Termijnen	*Tijden*		*Opmerkingen*
1e termijn raad	14.00 uur	- 15.00 uur	Spreektijd: 5 minuten per fractie
Schorsing	*15.00 uur*	*- 15.30 uur*	
1e termijn college	15.30 uur	- 16.15 uur	
Schorsing	*16.15 uur*	*- 16.45 uur*	
2e termijn raad	16.45 uur	- 17.30 uur	Spreektijd: 3 minuten per fractie
Dinerpauze	*17.30 uur*	*- 19.30 uur*	
2e termijn college	19.30 uur	- 20.00 uur	
Schorsing	*20.00 uur*	*- 20.30 uur*	
Stemmingen	20.30 uur	- 21.00 uur	
Uitloop	*21.00 uur*	*- 21.30 uur*	

Vooraf aanleveren moties en amendementen

Fracties worden gevraagd om amendementen en moties zoveel mogelijk op **5 november 2024 voor 12:00 uur** bij de griffie aan te leveren. De griffie zorgt er dan voor dat een overzicht van aangekondigde moties en amendementen beschikbaar wordt gesteld voor de raadsvergadering van 6 november

RAADSINFORMATIEBRIEF

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum	28 mei 2024
Zaaknummer	Z/24/472384 /ADV/24/1212357
Onderwerp	Rapport strategiebepaling gezonde toekomst
Portefeuillehouder	A. Boone

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding
Vanaf 2026 wordt de gemeente geconfronteerd met de ravijnjaren. In de kadernota 2025 -2028 is te zien dat wij vanaf 2026 een tekort hebben van ongeveer 10 miljoen euro. Als bijlage ontvangt u het rapport dat u is toegezegd. Dit rapport verstrekken wij u nu, direct nadat wij als college kennis hebben genomen van de inhoud.

In de raadsvergadering van 28 februari 2024 heeft de gemeenteraad besloten welke strategie zij toe wil passen om deze uitdaging het hoofd te bieden. Bij de kadernota 2026 -2029 wil de gemeenteraad beschikken over voorstellen die de mogelijkheid geven om een sluitende meerjarenbegroting op te stellen. Om meer inzicht te krijgen in bezuinigingsrichtingen is in eerste instantie een benchmark uitgevoerd. Op welke beleidsterreinen is er ruimte om besparingen door te voeren en waar niet. In het rapport is inzicht gegeven door onze gemeente te vergelijken met vergelijkbare (referentie)gemeenten. Mede op basis van deze inzichten willen we bepalen hoe wij kunnen komen tot een structureel sluitende begroting vanaf 2026.

Kernboodschap
In afstemming met de gemeenteraad willen wij bepalen welke bezuinigingstaakstellingen per programma onderzocht moeten worden.

Bij de begroting 2025 – 2028 willen wij in afstemming met de raad een voorstel doen voor de opgaven, zodat wij ter voorbereiding op de kadernota 2026 – 2029 concrete maatregelen kunnen uitwerken en ter besluitvorming kunnen voor leggen aan de raad.

Context
- ☒ Actueel maatschappelijk onderwerp/probleem
- ☒ Collegeprogramma
- ☒ Motie/amendement/toezegging
- ☐ Anders, namelijk

Inhoudelijke boodschap
In de bijlage treft u het rapport aan. In dit rapport is onze gemeente vergeleken op basis van uitgaven of inkomsten per inwoner. Er zijn een drietal vergelijkingen gemaakt, aangevuld met indicatoren rondom bepaalde onderwerpen (pagina 11 van het rapport).

Vergelijking op basis van primaire begroting 2024
Gemeenten moeten op basis van verslaggevingsregels (IV3) hun inkomsten en uitgaven op een vaste plek registreren. In hoofdlijnen zijn gemeenten daardoor met elkaar te vergelijken. In het rapport zijn de cijfers uit de primaire begrotingen 2024 van de Nederlandse gemeenten gebruikt (pagina 10 van het rapport).

Verschillende vergelijkingen
De eerste vergelijking is een vergelijking met het gemiddelde van Nederland, de tweede is een vergelijking met gemeenten in dezelfde grootteklasse en de derde is een vergelijking met referentiegemeenten. Referentiegemeenten zijn gemeenten die op basis van criteria van het CBS en het ministerie van BZK vergelijkbaar zijn met Zevenaar.

Hoofdlijnen van de vergelijkingen
Op pagina 7 van het rapport treft u de hoofdlijnen van de benchmark aan. In de toelichting op deze hoofdlijnen wordt er een duiding gegeven aan de bevindingen.

In hoofdlijnen kan geconcludeerd worden dat wij gemiddeld een hogere algemene uitkering ontvangen en meer (parkeer)belastingen ontvangen dan referentiegemeenten. Wij geven minder uit aan verkeer, vervoer & waterstaat en sport, cultuur & recreatie. Wij besteden aanzienlijk meer per inwoner aan het sociaal domein in alle vergelijkingen. Bij de overhead geven wij meer uit dan referentiegemeenten, maar minder dan gemeenten met een vergelijkbare omvang. In programma 7 geven wij met name meer uit aan maatregelen in het kader van duurzaamheid die zijn opgenomen in taakveld 7.4.

Methoden voor verdeling van taakstellingen
In het onderzoek zijn naast de vergelijkingen ook theoretische methoden opgenomen hoe wij met de taakstelling om kunnen gaan. In paragraaf 5.5 is een totaal overzicht opgenomen.

Methoden die zijn uitgewerkt zijn:
- Een verdeling van de taakstelling op basis van (theoretische) beleidsruimte. De beleidsruimte die is gebaseerd op een onderzoek van de Raad van het Openbaar Bestuur (paragraaf 5.1).
- Taakstellingen gebaseerd op de vergelijking met referentiegemeenten (paragraaf 5.2).
- Een model waarbij rekening wordt gehouden met het VNG advies om de taakstellingen bij medebewindstaken te beleggen (paragraaf 5.3)
- Een toedeling van de taakstelling op basis van de netto-uitgaven per programma.

Zorgvuldigheid
Zoals aangegeven worden verschillende vergelijkingen gemaakt. Door de verschillende aannames, maar ook afwijkingen binnen de vergelijkingen kunnen inzichten alleen als indicatie voor nader onderzoek worden gebruikt. Op basis van de benchmark moet eerst een verdiepende analyse worden uitgevoerd om realistische opgaven te kunnen bepalen.

Bezuinigingrichtingen
In hoofdstuk 6 is een aanzet gemaakt voor mogelijkheden voor bezuinigingen. Bezuinigingen die door andere gemeenten zijn voorgesteld of meer algemeen van toepassing kunnen zijn. Deze zijn niet specifieke geënt op de bevindingen van de benchmark die is uitgevoerd.

In bijlage 2 van het rapport is per taakveld een beschrijving toegevoegd van de belangrijkste taken, verplichtingen, ontwikkelingen en risico's van taakstellingen per taakveld.

Advies vervolg traject
In hoofdstuk 7 staat een advies geformuleerd hoe wij het vervolg proces kunnen vormgeven.

Communicatie en vervolgproces

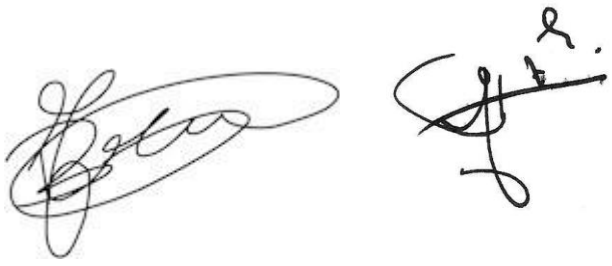
Communicatie naar buiten
Op 4 juni wordt de gemeenteraad door de onderzoekers meegenomen in het onderzoek en de belangrijkste inzichten.

Er wordt een persgesprek ingepland waarbij de portefeuillehouder een toelichting geeft op het rapport.

Vervolgproces
Op basis van het rapport en de presentatie willen wij in afstemming met de gemeenteraad bij de begroting 2025 – 2028 de opgave per programma vaststellen. In de periode tussen het vaststellen van de kadernota en het vaststellen van de begroting willen wij met de raad hierover in gesprek gaan.

Wij zullen bij de agendacommissie een verzoek doen om dit begin september in te plannen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Danielle Jansen
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

Bijlagen

1.	1211844	Rapport strategiebepaling gezonde toekomst
2.	1211845	Presentatie strategiebepaling gezonde toekomst

BMC
YACHT GROUP

Strategiebepaling voor een gezonde toekomst

Rapport | mei 2024

Partners in verbetering

Strategiebepaling voor een gezonde toekomst

Rapport
Gemeente Zevenaar

Inhoudsopgave

H1 | Samenvatting **1**
1.1 Opdracht 1
1.2 Een beperkt deel van de begroting is maar beïnvloedbaar 1
1.3 Beïnvloedbaar is niet hetzelfde als ‘franje’ 1
1.4 Een onderscheid tussen de beleidsterreinen en de algemene middelen 1
1.5 Het beïnvloedbare deel bedraagt ongeveer € 32 miljoen 1
H2 | Aanleiding, opdracht en aanpak **3**
2.1 Gemeentefinanciën onder druk 3
2.2 Begrotingsadvies VNG 3
2.3 Situatie in Zevenaar 3
2.4 Vraag aan BMC 4
2.5 Aanpak: een kwantitatief spoor en een kwalitatief spoor 5
H3 | Samenvatting uit de benchmark **6**
3.1 Uitgangspunten voor de benchmark 6
3.2 Samenvattend overzicht van de benchmark 7
3.3 Belangrijkste conclusies van de benchmark 7
3.4 Overzicht van de uitkeringsmaatstaven 13
3.5 Analyse van de uitkeringsmaatstaven 15
H4 | Vrije beleidsruimte **16**
4.1 Speelruimte gemeenten is beperkt 16
4.2 Totaaloverzicht van de beleidsruimte 18
4.3 Invulling van de vrije beleidsruimte in Zevenaar 19
H5 | Voorzet voor een verdeling van een taakstelling **20**
5.1 Taakstelling naar rato van de vrije beleidsruimte 20
5.2 Taakstelling op basis van de benchmark 21
5.3 Begrotingsadvies van de VNG 22
5.4 Modelmatige doorrekening naar advies VNG 23
5.5 Een vergelijking van de varianten 24
H6 | Aanzet voor bezuinigingsrichtingen **26**
6.1 Een samenhangend geheel 26
6.2 Verwevenheid van de beleidsterreinen 26
6.3 De vijf meest significante ombuigingsrichtingen 28
6.4 Overzicht per programma 30
Bestuur en organisatie 31
Veiligheid 32
Verkeer en vervoer 33
Economie 34
Onderwijs 35
Sport, cultuur en recreatie 37
Sociaal Domein 38
Sociaal Domein - Basisvoorzieningen 38
Sociaal Domein - Participatie 39

Sociaal Domein - Wmo/Opvangvoorzieningen 40
Sociaal Domein - Jeugd 41
Volksgezondheid en duurzaamheid 43
Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting en Stedelijke Vernieuwing 45
H7 | Aanzet voor een vervolgproces 47
Bijlage 1: Overzicht van de algemene middelen 49
Bijlage 2: Beschrijving van beleidsterreinen 50
Programma Bestuur en Ondersteuning 50
Programma Veiligheid 55
Programma Verkeer en Vervoer 57
Programma Economie 60
Programma Onderwijs 62
Programma Sport, cultuur en recreatie 66
Programma Sociaal Domein - Basisvoorzieningen 75
Programma Sociaal Domein - Participatie 79
Programma Sociaal Domein - Wmo/Opvangvoorzieningen 82
Programma Sociaal Domein - Jeugd 87
Programma Volksgezondheid en Duurzaamheid 91
Programma Volkshuisvesting, RO en Stedelijke Vernieuwing 98
Algemene middelen 101
Colofon 108

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

H1 | Samenvatting

1.1 Opdracht

De gemeente Zevenaar staat voor de opgave om de meerjarenbegroting vanaf 2026 structureel reëel sluitend te maken. Hiertoe is het traject 'Strategiebepaling voor een gezonde toekomst' in gang gezet. De gemeente Zevenaar heeft aan BMC gevraagd om op korte termijn (uiterlijk 1 mei 2024) op taakveldniveau een (financieel-technische en beleidsmatige) analyse op hoofdlijnen te vervaardigen, waarbij inzicht wordt gegeven in de wendbaarheid (beïnvloedbaarheid) van de verschillende onderdelen van de begroting van de gemeente Zevenaar. Deze inzichten zijn vertaald in een lijst met mogelijke, realistische bezuinigingsrichtingen, die op 4 juni 2024 aan de gemeenteraad worden gepresenteerd.

1.2 Een beperkt deel van de begroting is maar beïnvloedbaar

De beleidsvrijheid van gemeenten wordt ingeperkt door factoren als wet- en regelgeving, de mate van financiële vrijheid en de mate waarin verschillen tussen gemeenten maatschappelijk worden geaccepteerd. Studies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) leiden tot de conclusie dat het deel waarin de gemeenten een eigen beleidsvrijheid hebben circa 15 tot 20% bedraagt van de totale uitgaven. In dit rapport borduren we voort op deze analyse, brengen we hier op onderdelen enkele verfijningen aan, en passen we dit toe op de begroting van de gemeente Zevenaar. De opbouw en de aanpak zijn in het rapport verder toegelicht.

1.3 Beïnvloedbaar is niet hetzelfde als 'franje'

Beïnvloedbaar wil alleen maar zeggen of de gemeente een eigen afweging heeft om bepaalde uitgaven wel of niet te doen. Beïnvloedbaar is niet per definitie hetzelfde als 'franje'. Het is zeer wel denkbaar dat de gemeente de eigen beleidsruimte gebruikt voor taken die alom noodzakelijk worden ervaren. Bij deze analyse staat de vraag centraal of de gemeente hierbij een eigen afwegingsruimte heeft.

1.4 Een onderscheid tussen de beleidsterreinen en de algemene middelen

In de analyse maken we een onderscheid tussen de beleidsterreinen en de algemene middelen. Als het gaat om wendbaarheid, kennen de algemene middelen een andere dynamiek en lenen ze zich minder makkelijk voor een meer modelmatige benadering.

1.5 Het beïnvloedbare deel bedraagt ongeveer € 32 miljoen

Bij de analyse van de beleidsterreinen komen we uit op een beïnvloedbaar deel van bijna € 32 miljoen. Op een totale begroting van circa € 165 miljoen (jaarschijf 2024) bedraagt dit aandeel ongeveer 19%. Dat is in lijn met andere studies waarop wij ons hebben gebaseerd. In onderstaand overzicht hebben we dat clustergewijs weergegeven. In het rapport zelf is een meer gespecificeerd overzicht opgenomen.

Tabel 1: Overzicht van het beïnvloedbare gedeelte per cluster van taakvelden

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-ruimte
Bestuur en organisatie	23.083	866	22.217	2.890	19.327	2.000
Openbare orde en veiligheid	4.822	34	4.788	131	4.657	1.500
Verkeer en vervoer	5.988	632	5.356	279	5.077	3.300
Economie	853	37	816	45	771	600
Onderwijs	6.098	2.376	3.722	1.077	2.645	400
Sport, Cultuur en recreatie	11.724	520	11.204	1.421	9.783	8.700
Basisvoorzieningen	10.326	25	10.301	591	9.710	1.500
Participatie	26.700	0	26.700	11.464	15.236	1.500
WMO	15.878	0	15.878	1.635	14.243	4.700
Jeugd	19.576	0	19.576	0	19.576	2.700
Volksgezondheid en milieubeheer	5.639	81	5.558	804	4.754	2.400
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	4.730	29	4.701	1.250	3.451	2.300
Totaal clusters	**135.417**	**4.600**	**130.817**	**21.587**		
Algemene Middelen	30.061			143.881		
Totaal	**165.478**			**165.468**		**31.600**

H2 | Aanleiding, opdracht en aanpak

In dit hoofdstuk worden allereerst de aanleiding en achtergrond van dit onderzoek toegelicht. Vervolgens wordt de opdracht zoals die aan BMC is verstrekt weergegeven en tot slot wordt de gekozen aanpak voor dit onderzoek toegelicht.

2.1 Gemeentefinanciën onder druk

De financiën van gemeenten staan voor de langere termijn onder druk. Voor de korte termijn (tot en met 2025) is er brede overeenstemming dat de middelen toereikend zijn. Vorig jaar rekende de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) uit dat gemeenten vanaf 2026 € 3 miljard zouden inleveren op de algemene uitkering. In antwoord op Kamervragen is dat bedrag min of meer bevestigd door het kabinet. Ook eerdere analyses, waaronder die van het COELO, kwamen uit op dit bedrag. Uit het meest recente onderzoek dat door BDO is uitgevoerd, blijkt dat gemeenten voor 2026 rekenen met een negatief saldo van ongeveer € 1 miljard. In de Voorjaarsnota heeft het Rijk aangegeven dat de Opschalingskorting van € 675 miljoen met ingang van 2026 definitief geschrapt wordt. Daar staat echter een eenmalige korting van € 675 miljoen in 2025 tegenover.

2.2 Begrotingsadvies VNG

De VNG heeft de gemeenten geadviseerd om na te denken over een situatie waarin de rijkscompensatie uitblijft. Tegelijkertijd geeft de VNG aan te willen voorkomen dat gemeenten te vroeg onnodige en onomkeerbare ombuigingen in gang zetten. Daartoe heeft de VNG een begrotingsadvies uitgebracht. In het kort komt het begrotingsadvies op het volgende neer:

- Bereid ombuigingen voor waartoe in uw gemeente besloten zal worden als de korting van € 3 miljard vanaf 2026 niet wordt teruggedraaid of verzacht. Breng deze zo goed mogelijk in kaart, maar zet ze nog niet in gang.
- Presenteer deze gevolgen financieel én inhoudelijk zo scherp mogelijk.
- Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen die aangeeft vooral te focussen op taken in medebewind. We realiseren ons dat dit voor elke gemeente een eigen afweging vraagt die tot andere keuzes kan leiden.
- Beschrijf in ieder geval de vijf meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.

2.3 Situatie in Zevenaar

In de kadernota 2024-2027 had de gemeente Zevenaar te maken met negatieve begrotingssaldi. Begin juni 2023 is onder de noemer ‘vervolgtraject kadernota’ een traject gestart om dit voor de korte termijn (2024 en 2025) te herstellen. De insteek hierbij was om het voorzieningenniveau op peil te houden, waarbij de maatregelen zo min mogelijk impact hebben op de maatschappij. Daarbij is onder meer gekeken of er rek in reeds beschikbaar gestelde budgetten zat, of het noodzakelijk was om alle budgetten te indexeren, er dekking uit reserves mogelijk was en of er sprake was van planningsoptimisme. Dit traject heeft ervoor gezorgd dat voor de jaren 2024 en 2025 een reëel sluitende begroting kon worden opgesteld. De jaren vanaf 2026 geven echter een negatief saldo te zien. Deze negatieve saldi

worden mede veroorzaakt door de hierboven beschreven ontwikkelingen. Gezien de hoogte van het structurele tekort, wil de gemeente Zevenaar tijdig anticiperen op de financiële situatie vanaf 2026. De opstelling van het Rijk is hierin medebepalend en zorgt voor onzekerheid. Gezien deze onzekerheid is een 'strategiebepaling voor een gezonde toekomst' opgesteld, waarin we verschillende momenten hebben geformuleerd waarop we de benodigde maatregelen kunnen treffen, zodat we ook op de lange termijn een structureel sluitende begroting kunnen presenteren. Op dit moment gaat Zevenaar uit van een tekort van € 9,7 miljoen.

Verwacht wordt dat voor het structureel en reëel sluitend maken van de jaren 2026 en 2027 maatregelen nodig zijn die nadrukkelijk de dienstverlening en het voorzieningenniveau raken. Het gaat om een traject met een lange doorlooptijd en grote complexiteit.

De gemeente Zevenaar wil op hoofdlijnen de volgende stappen doorlopen:

1. Onderzoeksrapport
2. Taakstelling per domein
3. Vervolgproces schetsen
4. Tussentijdse bestuurlijke behandeling

Vervolgproces:

5. Uitwerken per domein
6. Bestuurlijke behandeling

2.4 Vraag aan BMC

De gemeente Zevenaar heeft BMC de opdracht gegeven voor het eerste onderdeel: het onderzoeksrapport. Het onderzoeksrapport bevat belangrijke input voor de vervolgstappen. De gemeente Zevenaar verwacht daarbij de volgende resultaten:

- een beleidsmatige en technische analyse op taakveldniveau (en kostenstructuur) met inbegrip van een vergelijking met andere (vergelijkbare) gemeenten;
- inzicht in beïnvloedbaarheid van de begroting (baten en lasten). Hierbij moet een focus (verdieping) plaatsvinden op de taakvelden van het sociaal domein (met name programma 6). Het resultaat moet integreerbaar zijn in Lias voor meerjarig gebruik;
- inzicht in hoe we de vrije ruimte in de gemeente Zevenaar hebben ingevuld. Wat is (minimaal) wettelijk en wat is eigen beleid/lokale beleidskeuze? Welke beleidskaders spelen een rol?;
- een lijst met mogelijke, realistische bezuinigingsrichtingen. Op welke medebewindstaken zijn bezuinigingen mogelijk?;
- dat het begrotingsadvies 2025-2028 van de VNG van 1 maart 2024 hierbij in acht wordt genomen. Dit betekent in ieder geval het in beeld brengen van 'de vijf meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt', en het in concept opstellen van het onderdeel 'Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026';
- voorstel voor een taakstellingsbedrag per domein op basis van de beïnvloedbare ruimte. Voorstel voor het doorlopen van het vervolgproces om te komen tot een sluitende reële begroting.

2.5 Aanpak: een kwantitatief spoor en een kwalitatief spoor

Het kwantitatieve spoor: een modelmatige analyse
Onze aanpak bestond uit een meer kwantitatief spoor en een meer kwalitatief spoor. Het kwantitatieve spoor bestaat uit een benchmark en een modelmatige analyse die is gemaakt van de beïnvloedbare uitgaven van de gemeente Zevenaar. We hebben daarbij gebruikgemaakt van eerdere studies en verkenningen, onder meer van de ROB en het ministerie van BZK.

Voor de benchmark wordt de begroting 2024 van de gemeente Zevenaar afgezet tegen die van vergelijkbare gemeenten. In onze analyse maken we een onderscheid tussen:

a. sociale structuur (Zevenaar: redelijk);
b. de mate van stedelijkheid (Zevenaar: matig stedelijk);
c. de grootteklasse (Zevenaar: 20.000 - 50.000 inwoners);
d. centrumfunctie (Zevenaar: redelijk).

Gemeenten die op deze onderdelen vergelijkbaar zijn met Zevenaar:

- Borne (24.526 inwoners);
- Boxtel (33.761 inwoners);
- Geldrop-Mierlo (40.463 inwoners);
- Haaksbergen (24.503 inwoners);
- Oldenzaal (31.919 inwoners);
- Stede Broec (22.135 inwoners);
- Vught (32.115 inwoners);
- Waalwijk (49.945 inwoners);
- Wijchen (41.540 inwoners);
- Winterswijk (29.253 inwoners).

Op basis van beschikbare IV3-data vergelijken we Zevenaar met de referentiegroep wat betreft de baten, lasten, maatstaven van de algemene uitkering en een beperkte set niet-financiële data. De benchmark is gebaseerd op openbare data.

De volledige benchmark vormt een aparte bijlage bij dit rapport en is een zelfstandig leesbaar document. In deze notitie geven wij de belangrijkste conclusies uit de benchmark weer.

Het kwalitatieve spoor: een beschrijvende analyse van het beleidsterrein
Een modelmatige analyse is altijd een verschraalde weergave van de werkelijkheid. Voor het complete beeld is ook een kwalitatieve beschrijving noodzakelijk. We hebben daarom ook ieder beleidsterrein meer kwalitatief beschreven. Het gaat daarbij om eigen beleidsnormen, de mate waarin meerjarige verplichtingen zijn aangegaan, de nog niet budgettair vertaalde ambities en de risico’s van stopzetting van beleid. Aan de drie domeinen is gevraagd om per taakveld een schets te maken van het betreffende beleidsterrein. In een drietal sessies met vertegenwoordigers uit de verschillende domeinen zijn deze schetsen besproken. Ze vormen daarmee de belangrijkste ingrediënten voor de beschrijving per programma in hoofdstuk 6. Daarmee ontstaat als het ware een kwalitatieve tegenhanger van de meer modelmatige rekenexercitie.

H3 | Samenvatting uit de benchmark

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de benchmark gepresenteerd. In paragraaf 2.5 staat beschreven welke referentiegemeenten onderdeel uitmaken van de referentiegroep. De benchmark is onderdeel van het kwantitatieve spoor (technische analyse) van dit onderzoek.

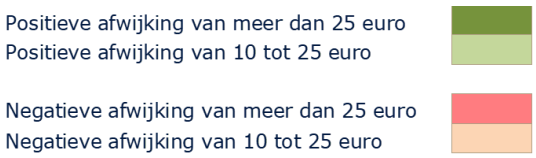
3.1 Uitgangspunten voor de benchmark

IV3-informatie
De gegevens in de benchmark zijn gebaseerd op de IV3-informatie (informatie voor derden) die de gemeenten bij het CBS aangeleverd hebben. De cijfers voor de begroting 2024 zijn gebaseerd op de cijfers van de zogenoemde '2e plaatsing' van januari 2024.

Bedragen per inwoner
De benchmarkcijfers zijn weergegeven in bedragen per inwoners, tenzij anders aangegeven. Negatieve bedragen zijn lasten, positieve bedragen zijn opbrengsten. De lasten zijn uitgedrukt in negatieve bedragen; de baten worden uitgedrukt in positieve bedragen.

Netto-lasten, tenzij anders aangegeven
In de regel presenteren we de netto-lasten; dat wil zeggen de lasten na aftrek van corresponderende inkomsten. Soms worden lasten en baten tot hun brutobedrag weergegeven. Waar daar sprake van is, wordt dat aangegeven.

Afwijkingen zijn gekleurd weergegeven
Daar waar de gemeente afwijkt van de referentiegroep, zijn de afwijkingen in kleur weergegeven. De afwijkingen zijn gekleurd weergegeven als ze groter zijn dan € 10 per inwoner. Dat is als volgt weergegeven:

Hogere inkomsten gelden als een positieve afwijking
In alle gevallen, dus ook bij hogere belastingopbrengsten, gelden hogere inkomsten als een positieve afwijking. Hogere belastingopbrengsten zijn dan ook in groen weergegeven.

3.2 Samenvattend overzicht van de benchmark

In onderstaande tabel presenteren we het samenvattende overzicht van de financiële benchmark. De bedragen zijn in euro's per inwoner. Daar waar de afwijkingen groter zijn dan € 10 ten opzichte van de referentiegroep, is dat financieel geduid.

Positieve afwijking van meer dan 25 euro
Positieve afwijking van 10 tot 25 euro

Negatieve afwijking van meer dan 25 euro
Negatieve afwijking van 10 tot 25 euro

Tabel 2: Samenvattend overzicht financiële benchmark

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Algemene Uitkering	2.374	2.002	2.042	**2.129**
Belastingen	354	273	271	**333**
Bestuur en Burgerzaken	-89	-93	-96	**-61**
Overhead	-464	-411	-350	**-386**
Overige baten en lasten	-11	-16	-38	**-24**
Veiligheid	-138	-111	-106	**-104**
Verkeer, vervoer en waterstaat	-238	-182	-185	**-150**
Economie	-1	0	-14	**-15**
Onderwijs	-133	-103	-110	**-111**
Sport, cultuur en recreatie	-304	-241	-266	**-229**
Sociaal domein	-1.269	-1.013	-1.059	**-1.305**
Volksgezondheid en milieu	-48	-40	-39	**-76**
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	-68	-65	-70	**-77**
Reserves	36	2	20	**76**

3.3 Belangrijkste conclusies van de benchmark

Algemene uitkering

De uitkering uit het gemeentefonds is in Zevenaar hoger dan in de referentiegemeenten. Per inwoner ontvangt Zevenaar € 87 meer dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dit komt vooral doordat Zevenaar hoger scoort op de maatstaven 'lage inkomens' en 'bijstandsontvangers'. Vergeleken met de referentiegroep heeft Zevenaar meer huishoudens met een laag inkomen en ook meer bijstandsontvangers. Op deze onderdelen ontvangt Zevenaar, omgerekend in een bedrag per inwoner een hoger bedrag dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dit vertaalt zich overigens ook in hogere uitgaven op het taakveld 6.3 (inkomensregelingen).

Integratie-uitkering Sociaal Domein
Ten opzichte van de referentiegroep ontvangt Zevenaar een lager bedrag voor de integratie-uitkering Sociaal Domein. Dit heeft met name betrekking op de uitkering in het kader van de Participatiewet. De vergoeding voor de mensen die onder de oude WSW-regeling vallen, valt hier ook onder. Het ligt in de rede om te veronderstellen dat Zevenaar een kleinere WSW-doelgroep heeft dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dat zien we ook terug bij de uitgaven op het taakveld 6.4 (begeleide participatie).

Overige maatstaven
De gemeenten in de referentiegroep hebben naar verhouding een iets jongere bevolking en een iets sterkere centrumfunctie. Dat vertaalt zich omgerekend in een lager bedrag per inwoner op deze maatstaven. Daarnaast zien we op de onderliggende maatstaven enkele verschillen. Deze worden nader toegelicht bij de analyse van de uitkeringsmaatstaven (paragraaf 3.5)

Hogere belastingopbrengst dan de referentiegemeenten
De belastingopbrengsten liggen in Zevenaar gemiddeld hoger dan bij de referentiegemeenten. Dat wordt met name veroorzaakt door de onroerende zaakbelasting. De afvalstoffenheffing ligt evenwel lager dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Dat kan worden veroorzaakt door Diftar en de uitgangspunten die in de COELO-vergelijking zijn gekozen.

Tabel 3: Belastingopbrengsten

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
0.61 OZB woningen	149	155	154	**175**
0.62 OZB niet-woningen	146	104	108	**131**
0.63 Parkeerbelasting	55	12	8	**28**
0.64 Belastingen overig	3	1	2	**-1**
Totaal	**354**	**273**	**271**	**333**

Lagere uitgaven voor verkeer en vervoer
De kosten voor onderhoud wegen liggen beduidend lager dan in de referentiegemeenten. Het verschil is ongeveer € 35 per inwoner.

Tabel 4: Benchmark programma 2 (Verkeer en Vervoer)

Programma 2	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
2.1 Verkeer en vervoer	-206	-168	-150	**-126**
2.2 Parkeren	-17	-7	-7	**-23**
2.3 Recreatieve havens	-1	-1	0	**0**
2.4 Economische havens en waterwegen	-7	-4	-3	**0**
2.5 Openbaar vervoer	-7	-3	-24	**0**
Totaal	**-238**	**-182**	**-185**	**-150**

Uitgaven onderwijs in lijn met referentiegemeenten

Zevenaar geeft ongeveer evenveel uit aan onderwijs als de referentiegroep. Ook bij de maatstaven van de algemene uitkering scoort Zevenaar redelijk gelijk op dit onderdeel.

Tabel 5: Benchmark programma 4 (onderwijs)

Pogramma 4	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
4.1 Openbaar basisonderwijs	-3	-4	-2	**0**
4.2 Onderwijshuisvesting	-77	-58	-64	**-76**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-53	-41	-44	**-35**
Totaal	**-133**	**-103**	**-110**	**-111**

Lagere netto-lasten bij sport en cultuur

Zevenaar kent lagere netto-lasten bij sport en cultuur dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dat geldt voor alle onderdelen.

Openbaar groen op het gemiddelde

De uitgaven voor openbaar groen liggen op het gemiddelde van de referentiegroep.

Tabel 6: Benchmark Programma 5 (Sport, cultuur en recreatie)

Programma 5	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
5.1 Sportbeleid en activering	-19	-14	-15	**-10**
5.2 Sportaccommodaties	-58	-57	-62	**-55**
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct..	-63	-26	-34	**-24**
5.4 Musea	-20	-7	-10	**-6**
5.5 Cultureel erfgoed	-7	-6	-7	**-5**
5.6 Media	-27	-22	-23	**-15**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr..	-110	-109	-115	**-114**
Totaal	**-304**	**-241**	**-266**	**-229**

Sociaal Domein

Het sociaal omvat een groot deel van de gemeentebegroting. Op alle onderdelen zijn in Zevenaar de netto-lasten per inwoner hoger dan in de referentiegroep. Dat zien we terug in de onderstaande tabel.

Tabel 7: Benchmark programma 6 (Sociaal Domein)

Sociaal Domein	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Basisvoorzieningen	-240	-196	-171	**-216**
Participatie	-309	-257	-288	**-338**
WMO	-394	-263	-264	**-316**
Jeugd	-326	-297	-336	**-435**
Totaal Sociaal Domein	**-1.269**	**-1.013**	**-1.059**	**-1.305**

Hogere kosten voor de bijstand
Op het onderdeel participatie geeft Zevenaar beduidend meer uit dan de referentiegroep. Het aantal bijstandsgerechtigden is in Zevenaar hoger dan in de referentiegemeenten: net als Zevenaar zijn dit gemeenten met een redelijke sociale structuur. De gemeenten in dezelfde grootteklassen geven omgerekend per inwoner minder uit aan bijstand en arbeidsparticipatie. Het tekort op de inkomensvoorzieningen is weliswaar groter dan dat van de referentiegroep, maar dit ligt in lijn met de hogere score op de maatstaf bijstandsontvangers in de algemene uitkering.

Tabel 8: Benchmark Participatie

Sociaal Domein / Participatie	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.3 Inkomensregelingen (lasten)	-511	-345	-374	**-400**
6.3 Inkomensregelingen (baten)	380	246	254	**254**
6.3 Inkomensregelingen (saldo)	**-131**	**-99**	**-120**	**-146**
6.4 Begeleide participatie	**-118**	**-121**	**-136**	**-120**
6.5 Arbeidsparticipatie	**-61**	**-38**	**-32**	**-73**
Totaal Participatie	**-309**	**-257**	**-288**	**-338**

Wmo
Het aantal huishoudens met een Wmo-voorziening ligt hoger dan het gemiddelde van de referentiegroep. Voor een deel kan dit worden verklaard door het feit dat de grijze druk (het aantal mensen van 65 jaar en ouder uitgedrukt in een percentage van het aantal mensen in de leeftijd van 20 t/m 64 jaar) in Zevenaar hoger ligt dan in het gemiddelde van de referentiegroep.

Hogere kosten voor Wmo-dienstverlening
De kosten voor Wmo-dienstverlening (huishoudelijke hulp en vervoer) vallen in Zevenaar hoger uit dan de referentiegroep.

Tabel 9: Benchmark Wmo

Sociaal Domein / WMO dienstverlening en voorzieningen	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	-52	-53	-43	**-42**
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-1	-1	0	**0**
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-94	-101	-98	**-152**
6.71b Begeleiding (WMO)	-86	-68	-88	**-107**
6.71c Dagbesteding (WMO)	-18	-21	-14	**-1**
6.71d Overige maatwerkarrangementen ..	-17	-8	-16	**0**
Totaal WMO Dienstverlening en voorzieningen	**-268**	**-252**	**-260**	**-302**

Jeugd

Het percentage jongeren met jeugdhulp ligt in Zevenaar hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Het aantal huishoudens met een voorziening op grond van de Jeugdwet ligt in lijn met die van de referentiegroep. Echter, omdat de groene druk (het aantal personen van 19 jaar en jonger, uitgedrukt in een percentage van het aantal personen in de leeftijd van 20 tot 65 jaar) in Zevenaar lager is, geeft ook deze indicator eenzelfde beeld. Met andere woorden: op grond van de demografie zou je hier een lagere waarde verwachten, terwijl het aantal in lijn ligt met de referentiegroep.

Tabel 10: Benchmark Jeugdhulp

Sociaal Domein / Jeugdhulp	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-1	-3	-1	**0**
6.72a Jeugdhulp begeleiding	-55	-53	-60	**-71**
6.72b Jeugdhulp behandeling	-55	-46	-78	**-91**
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-17	-20	-13	**-22**
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf	-33	-27	-51	**-15**
Totaal Jeugdhulp	**-160**	**-150**	**-203**	**-199**

Jeugdzorg met verblijf
In vergelijking met de referentiegemeenten heeft Zevenaar veel jongeren in een jeugdzorgtraject met verblijf. Dat is een dure voorziening. Dat zien we ook terug in de hogere kosten voor Jeugdzorg met verblijf in vergelijking met de referentiegroep.

Tabel 11: Benchmark Jeugdzorg met verblijf

Sociaal Domein / Jeugdzorg	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.73a Pleegzorg	-14	-14	-8	**-18**
6.73b Gezinsgericht	-19	-13	-11	**-45**
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-34	-33	-33	**-64**
6.74a Jeugd behandeling GGZ	-44	-38	-37	**-64**
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-	-19	-20	-16	**-22**
6.74c Gesloten plaatsing	-6	-6	-8	**-2**
Jeugdzorg	**-136**	**-123**	**-112**	**-214**

Kosten eigen organisatie
De kosten voor de eigen organisatie vallen hoger uit dan het gemiddelde van de referentiegroep. Op het onderdeel Bestuur en Burgerzaken vallen de lasten per inwoner gemiddeld lager uit. In totaliteit liggen deze twee in lijn met het gemiddelde van de referentiegroep.

Verrekeningen met reserves
Per saldo onttrekt Zevenaar voor een bedrag van € 76 per inwoner uit de reserves. Ook de referentiegemeenten onttrekken per saldo meer aan de reserves dan dat ze erin storten, maar dat komt neer op een bedrag van € 20. Dat is een verschil van € 56 per inwoner. Er zijn dus taakvelden waar de uitgaven nu als hoger worden aangemerkt, terwijl die gedekt worden uit de reserves. Dat is op grond van de IV3-benchmark bij de referentiegroep niet te achterhalen, omdat daarvoor de specificaties ontbreken.

3.4 Overzicht van de uitkeringsmaatstaven

In onderstaande tabel zijn de scores van Zevenaar op de verschillende uitkeringsmaatstaven weergegeven. De getallen zijn in bedragen per inwoner. Afwijkingen van meer dan € 10 per inwoner zijn gekleurd weergegeven.

Positieve afwijking van meer dan 25 euro
Positieve afwijking van 10 tot 25 euro

Negatieve afwijking van meer dan 25 euro
Negatieve afwijking van 10 tot 25 euro

Tabel 12: Benchmark maatstaven algemene uitkering

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
inwoners	526	526	526	**526**
lage inkomens met drempel	441	419	443	**541**
regionale centrumfunctie	185	110	163	**135**
inwoners jongeren jonger dan 18 jaar	148	148	147	**136**
bijstandsontvangers	131	97	96	**119**
omgevingsadressendichtheid (oad)	88	60	69	**59**
oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	86	93	94	**81**
inwoners 75 plus met drempel	70	87	89	**98**
inwoners met migratieachtergrond	61	40	40	**31**
oppervlakte bebouwing woonkernen	51	55	59	**51**
landelijke centrumfunctie	50	27	42	**32**
inwoners met laag opleidingsniveau met drempel	37	40	40	**53**
eenpersoonshuishoudens	39	34	34	**36**
woonruimten * bodemfactor woonkernen	35	35	35	**35**
oppervlakte bebouwing buitengebied	20	28	20	**27**
vast bedrag voor iedere gemeente	30	41	42	**30**
bedrijven	24	24	23	**20**
leerlingen (V)SO	15	10	14	**7**
meerkernigheid	35	51	22	**50**
leerlingen VO	21	18	25	**17**
lokale centrumfunctie	15	14	15	**14**
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheid	15	12	7	**6**
Oppervlakte historische kern	8	7	2	**6**
overige	91	101	76	**92**
OZB niet woningen eigenaren	-48	-45	-46	**-43**
OZB niet woningen gebruikers	-35	-32	-33	**-32**
OZB woningen eigenaren	-115	-116	-113	**-97**
Herindeling	1	1	2	**0**
Suppletie-uitkeringen	-10	7	-20	**-13**
Art. 12	1	0	0	**0**
Sociaal domein	219	107	133	**109**
Integratie-uitkeringen	0	0	0	**0**
Decentralisatie-uitkeringen	10	9	7	**6**
G4 / Artikel 12 / verschil 2023 - 2024	127			
Verschil IV3 - Maatstafanalyse		-4	-11	**-3**
Totaal begroting 2024	**2.374**	**2.002**	**2.042**	**2.129**

3.5 Analyse van de uitkeringsmaatstaven

Gemiddeld € 80 per inwoner meer dan de referentiegroep
Verderop is een vergelijking gemaakt op basis van de maatstaven van de algemene uitkering. Per saldo ontvangt Zevenaar € 80 per inwoner meer dan het gemiddelde van de referentiegroep.

Meer huishoudens met een laag inkomen en meer bijstandsontvangers
Vergeleken met de referentiegroep heeft Zevenaar meer huishoudens met een laag inkomen en ook meer bijstandsontvangers. Dat zien we terug in de maatstaven voor de algemene uitkering. Op deze onderdelen ontvangt Zevenaar, omgerekend in een bedrag per inwoner, een hoger bedrag dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dit vertaalt zich ook in hogere uitgaven op het taakveld 6.3 (inkomensregelingen).

Maatstaf jongeren
De gemeenten in de referentiegroep hebben naar verhouding een iets jongere bevolking en een iets sterkere centrumfunctie. Dat vertaalt zich omgerekend in een lager bedrag per inwoner op deze maatstaven.

Sociaal Domein
Ten opzichte van de referentiegroep ontvangt Zevenaar een lager bedrag voor de integratie-uitkering Sociaal Domein. Dit heeft met name betrekking op de uitkering in het kader van de Participatiewet. De vergoeding voor de mensen die onder de oude WSW-regeling vallen, valt hier ook onder. Het ligt in de rede om te veronderstellen dat Zevenaar een kleinere WSW-doelgroep heeft dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dat zien we ook terug bij de uitgaven op het taakveld 6.4 (Begeleide participatie).

Herverdeling gemeentefonds

Bij de herverdeling van het gemeentefonds is Zevenaar een voordeelgemeente. Zowel het nadeel als het voordeel is nu nog begrensd. Dat wordt gecompenseerd via een suppletie-uitkering. De referentiegemeenten zijn per saldo ook een voordeelgemeente.

Sociaal Domein

De integratie-uitkering Sociaal Domein ligt in Zevenaar lager dan de referentiegemeenten.

H4 | Vrije beleidsruimte

4.1 Speelruimte gemeenten is beperkt

Een belangrijk element bij het inventariseren van mogelijkheden voor bezuinigingen is het feit dat gemeenten te maken hebben met een groot aantal taken die hen van rijkswege zijn opgelegd. Beïnvloedbare ruimte of beleidsvrijheid is een relatief begrip. Gemeenten hebben zich niet alleen aan wet- en regelgeving te houden, maar dienen zich ook rekenschap te geven van maatschappelijke normen. Zo is er in theorie veel beleidsvrijheid in het sociaal domein, maar maatschappelijk worden verschillen daar veel minder geaccepteerd dan in sommige andere domeinen. Er bestaat dan ook geen absoluut objectieve maat voor het vaststellen van de mate van beleidsvrijheid. Dat erkent ook de ROB. De ROB heeft in een adviesrapport een analyse gemaakt van het gemeentelijke takenpakket en inzichtelijk gemaakt welke factoren de mate van beleidsvrijheid bepalen.

De mate van beleidsvrijheid wordt onder meer bepaald door:

a. de mate waarin decentrale overheden de mogelijkheid hebben zelf aanvullende regels te stellen;
b. de gedetailleerdheid waarin gemeenten zich moeten houden aan uitvoeringsregels;
c. de mate waarin er besluitvormingsregels gelden waaraan de gemeenten zich hebben te houden;
d. de mate waarin gemeenten verplicht, dan wel aangewezen zijn of geheel vrij zijn in het aangaan van samenwerkingsverbanden.

Beïnvloedbaar is niet hetzelfde als 'franje'

Beïnvloedbaar wil alleen maar zeggen of de gemeente een eigen afweging heeft om bepaalde uitgaven wel of niet te doen. Beïnvloedbaar is niet per definitie hetzelfde als 'franje'. Het is zeer wel denkbaar dat de gemeente de eigen beleidsruimte gebruikt voor taken die alom noodzakelijk worden ervaren. Bij deze analyse staat de vraag centraal of de gemeente hierbij een eigen afwegingsruimte heeft.

Indicatieve rangorde naar de mate van beleidsvrijheid

Daarmee komt de ROB tot een rangorde naar de mate van beleidsvrijheid over de verschillende uitgavenclusters. Het betreft hier de netto-uitgaven (na aftrek van corresponderende inkomsten), ongeveer 65% van de totale uitgaven. Bij een score 1 is er weinig sprake van beleidsvrijheid en bij een score van 10 is er sprake van volledige beleidsvrijheid. Deze scores zijn door ons omgezet in percentages ten behoeve van de doorrekening. Dat geeft het beeld[1] dat is weergegeven in tabel 13.

[1] De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft een indeling gemaakt naar de clusters van taakvelden binnen de Algemene Uitkering. Dat is een andere indeling dan de indeling op basis van programma's zoals Zevenaar die hanteert. In de detailberekeningen zijn de taakvelden toebedeeld aan de Zevenaarse indeling.

Tabel 13: Overzicht indicatieve score beleidsterreinen

Beleidsterrein	Indicatieve score	Mate van beleidsvrijheid
Inkomen en participatie	2	10%
Bestuur en organisatie	2	10%
Jeugdzorg	3	15%
Onderwijs / educatie	3	15%
Wijkteams en welzijnswerk	3	15%
WMO & opvangvoorzieningen	4	33%
Openbare orde en veiligheid	4	33%
Volksgezondheid	4	33%
Openbare ruimte	7	66%
Economie	8	80%
Cultuur, sport en recreatie	9	90%

Niet alle taakvelden zijn in de analyse betrokken

Niet alle taakvelden zijn meegenomen in deze modelmatige bepaling van de omvang van de beleidsvrijheid. Met name de taakvelden waar de baten hoger zijn dan de lasten zijn buiten beschouwing gelaten. Het saldo van deze taakvelden (lasten minus de baten) is voor het merendeel negatief en zou daarmee de omvang van de vrije beleidsruimte doen dalen. Dit zijn onderdelen die zich niet lenen voor een modelmatige analyse, maar ze kunnen op onderdelen wel degelijk extra middelen opleveren. Dit vraagt echter om een eigen afweging.
Per saldo gaat het om de taakvelden weergegeven in bijlage 1. Daarbij hebben we een correctie aangebracht voor de kapitaallasten.

Beleidsruimte aan de batenkant

Aan de batenkant kent de gemeente ook een vrije beleidsruimte. Zo is de gemeente vrij om de OZB-tarieven vast te stellen. Dat geldt eveneens voor de parkeertarieven en de toeristenbelasting (taakveld economische promotie). De beleidsruimte bij de tarieven voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en de begraafrechten is geringer, omdat deze heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. De vrije beleidsruimte bij de inkomsten uit de grondexploitatie kan worden beïnvloed door bijvoorbeeld het woningbouwprogramma. In de regel leiden dure woningen tot een hogere grondopbrengst dan sociale woningbouw.

De vrije beleidsruimte bedraagt ongeveer 19% van de totale lasten

Op basis van deze uitgangspunten hebben we de modelmatige vrije beleidsruimte van de gemeente Zevenaar berekend. De uitkomsten hiervan hebben we weergegeven op de volgende pagina. Daaruit blijkt dat van de totale uitgaven van € 165 miljoen een bedrag van € 32 miljoen vrij beïnvloedbaar is.

4.2 Totaaloverzicht van de beleidsruimte

In onderstaand overzicht is de beleidsruimte weergegeven per programma, met dien verstande dat het programma Sociaal Domein nader is onderverdeeld in Basisvoorzieningen, Wmo en Jeugd.

Tabel 14: Overzicht beleidsruimte per programma

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-ruimte
Bestuur en organisatie	23.083	866	22.217	2.890	19.327	2.000
Openbare orde en veiligheid	4.822	34	4.788	131	4.657	1.500
Verkeer en vervoer	5.988	632	5.356	279	5.077	3.300
Economie	853	37	816	45	771	600
Onderwijs	6.098	2.376	3.722	1.077	2.645	400
Sport, Cultuur en recreatie	11.724	520	11.204	1.421	9.783	8.700
Basisvoorzieningen	10.326	25	10.301	591	9.710	1.500
Participatie	26.700	0	26.700	11.464	15.236	1.500
WMO	15.878	0	15.878	1.635	14.243	4.700
Jeugd	19.576	0	19.576	0	19.576	2.700
Volksgezondheid en milieubeheer	5.639	81	5.558	804	4.754	2.400
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	4.730	29	4.701	1.250	3.451	2.300
Totaal clusters	**135.417**	**4.600**	**130.817**	**21.587**		
Algemene Middelen	30.061			143.881		
Totaal	**165.478**			**165.468**		**31.600**

4.3 Invulling van de vrije beleidsruimte in Zevenaar

Per taakveld is een kwalitatieve beschrijving gemaakt. Daarbij gaan we in op de eigen beleidsnormen, de grote ontwikkelingen, de nog niet vertaalde ambities en de risico's bij het stopzetten van beleid. De volledige beschrijving treft u aan in bijlage 2. Een samenvatting van deze beschrijving wordt gebruikt voor de aanzet voor de bezuinigingsrichtingen, in hoofdstuk 6.

H5 | Voorzet voor een verdeling van een taakstelling

In dit hoofdstuk schetsen we een verdeling van de taakstelling naar rato van het aandeel van het betreffende programma in de vrije beleidsruimte. We zijn hierbij uitgegaan van een taakstelling van € 10 miljoen. Hierbij moet worden opgemerkt dat in het onderdeel bestuur en organisatie ook de overhead is begrepen. De directe salariskosten zitten verwerkt in de programma's.

5.1 Taakstelling naar rato van de vrije beleidsruimte

In dit overzicht is de taakstelling bepaald naar rato van de modelmatige vrije beleidsruimte. Een beleidsterrein met een grote mate van vrije beleidsruimte deelt zwaarder mee in de bezuinigingstaakstelling dan een beleidsterrein waar de vrije beleidsruimte veel geringer is.[2]

Tabel 15: Overzicht taakstelling naar rato van de vrije beleidsruimte

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-ruimte	Aandeel	Taak stelling
Bestuur en organisatie	23.083	866	22.217	2.890	19.327	2.000	6,3%	600
Openbare orde en veiligheid	4.822	34	4.788	131	4.657	1.500	4,7%	500
Verkeer en vervoer	5.988	632	5.356	279	5.077	3.300	10,4%	1.000
Economie	853	37	816	45	771	600	1,9%	200
Onderwijs	6.098	2.376	3.722	1.077	2.645	400	1,3%	100
Sport, Cultuur en recreatie	11.724	520	11.204	1.421	9.783	8.700	27,5%	2.700
Basisvoorzieningen	10.326	25	10.301	591	9.710	1.500	4,7%	500
Participatie	26.700	0	26.700	11.464	15.236	1.500	4,7%	500
WMO	15.878	0	15.878	1.635	14.243	4.700	14,9%	1.500
Jeugd	19.576	0	19.576	0	19.576	2.700	8,5%	900
Volksgezondheid en milieubeheer	5.639	81	5.558	804	4.754	2.400	7,6%	800
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	4.730	29	4.701	1.250	3.451	2.300	7,3%	700
Totaal clusters	**135.417**	**4.600**	**130.817**	**21.587**	**109.230**			
Algemene Middelen	30.061			143.881				
Totaal	**165.478**			**165.468**		**31.600**		**10.000**

[2] We hebben de taakstelling berekend naar rato van het aandeel van de vrije beleidsruimte van het betreffende programma in het totaal van de vrije beleidsruimte. Bestuur en organisatie kent een vrije beleidsruimte van € 2 miljoen. De totale vrije beleidsruimte bedraagt € 31,6 miljoen. Het aandeel bedraagt daarmee 6,3%.

Impliciet werkt de benchmark ook in deze taakstelling door. Hogere uitgaven leiden namelijk tot een hogere vrije beleidsruimte en dus ook tot een relatief hoger aandeel in de bezuinigingstaakstelling. Dit is echter een afgezwakt effect. In een van de varianten die we verderop presenteren, wordt de afwijking ten opzichte van de benchmark sterker meegewogen.

5.2 Taakstelling op basis van de benchmark

In de volgende tabel hebben we de taakstelling bepaald op basis van de benchmark. Het is een modelmatige berekening. We brengen de netto-lasten op het niveau van het gemiddelde van de referentiegroep. Een eventueel restant wordt verdeeld naar rato van de vrije beleidsruimte.

Deze benadering is ingegeven door de redenering dat alle netto-uitgaven die boven het gemiddelde van de referentiegroep uitkomen een volledige beleidsvrijheid kennen. Dat is dus een andere benadering dan de benadering in de vorige paragraaf. Daar gingen we impliciet uit van de veronderstelling dat hogere uitgaven een relatief even grote vrije beleidsruimte kennen.

In dat geval zijn er een paar programma's die er budget bij krijgen: het programma verkeer en vervoer en het programma sport, cultuur en recreatie. Die programma's krijgen in dit model een negatieve taakstelling. Dat leidt ertoe dat uiteindelijk de volledige taakstelling in deze benadering bij het sociaal domein terechtkomt.

Dat resulteert in het volgende overzicht:

Tabel 16: Taakstelling op basis van de benchmark

	Referentie groep	Zevenaar	Verschil	Verschil	Restant taakstelling	Totaal taakstelling
	(per inw.)	(per inw.)	(per inw.)	(x € 1.000)		
Bestuur en Organisatie	446	447	1	45	93	100
Openbare orde en veiligheid	106	104	-2	-106	78	0
Verkeer en vervoer	178	127	-51	-2.302	156	-2.100
Economie	15	18	3	130	31	200
Onderwijs	110	111	1	50	16	100
Sport, cultuur en recreatie	266	229	-38	-1.689	421	-1.300
Basisvoorzieningen	171	216	45	2.028	78	2.100
Participatie	288	338	50	2.272	78	2.300
WMO	260	302	42	1.912	234	2.100
Jeugd	336	435	98	4.431	140	4.600
Opvangvoorzieningen	4	14	10	430	125	600
Volksgezondheid en milieu	92	107	16	707	109	800
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	67	77	10	450	0	500
Totaal	**2.340**	**2.525**	**186**	**8.357**	**1.558**	**10.000**

5.3 Begrotingsadvies van de VNG

Op 1 maart jl. heeft de VNG een begrotingsadvies uitgebracht aan de gemeenten over de vraag hoe om te gaan met de komende begroting. Een tweede deel van het advies wordt na publicatie van de meicirculaire verwacht. Het advies luidt als volgt:

- Bereid ombuigingen voor waartoe in uw gemeente besloten zal worden als de korting van € 3 miljard vanaf 2026 niet wordt teruggedraaid of verzacht.
- Breng deze zo goed mogelijk in kaart, maar zet ze nog niet in gang.
- Presenteer deze gevolgen financieel én inhoudelijk zo scherp mogelijk.
- Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen, die aangeven vooral te focussen op taken in medebewind.

De VNG geeft aan dat ze zich realiseert dat dit voor elke gemeente om een eigen afweging vraagt, die tot andere keuzes kan leiden, maar adviseert om in ieder geval de vijf meest significante ombuigingsmaatregelen te beschrijven, en hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.

5.4 Modelmatige doorrekening naar advies VNG

In het onderstaande overzicht hebben we een taakstelling van € 10 modelmatig doorgerekend aan de hand van het advies van de VNG, waarbij we de eigen taken (sport, cultuur, recreatie en economie) volledig hebben ontzien. Dat betekent dat de bezuinigingstaakstelling volledig op de medebewindstaken komt te liggen. Afgezien van een aantal taakvelden die we tot de algemene middelen rekenen, betreffen de meeste taakvelden in meer of mindere mate medebewindstaken. De volledig eigen (autonome) taken hebben betrekking op de taakvelden sport, cultuur, recreatie en economie.[3]

Helft van de taakstelling komt bij het sociaal domein
Deze rechtlijnige doorvertaling van het VNG-advies heeft tot gevolg dat ongeveer de helft van de taakstelling bij het sociaal domein komt te liggen (Basisvoorzieningen, Participatie, Wmo en Jeugd: € 4,6 miljoen van de benodigde € 10 miljoen). In feite worden alle overige taakstellingen met ongeveer 50% verzwaard. Dat is niet verwonderlijk, omdat de beleidsterreinen waar een grote vrije beleidsruimte geldt, niet meedoen in de taakstelling.

[3] Zie ook Raad voor het Openbaar Bestuur, Beleidsvrijheid gewogen, 2019.

Tabel 17: Overzicht taakstelling op basis van het VNG-advies

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-ruimte	Aandeel	VNG
Bestuur en organisatie	23.083	866	22.217	2.890	19.327	2.000	9,0%	900
Openbare orde en veiligheid	4.822	34	4.788	131	4.657	1.500	6,7%	700
Verkeer en vervoer	5.988	632	5.356	279	5.077	3.300	14,8%	1.400
Economie	853	37	816	45	771	600	0,0%	0
Onderwijs	6.098	2.376	3.722	1.077	2.645	400	1,8%	200
Sport, Cultuur en recreatie	11.724	520	11.204	1.421	9.783	8.700	0,0%	0
Basisvoorzieningen	10.326	25	10.301	591	9.710	1.500	6,7%	700
Participatie	26.700	0	26.700	11.464	15.236	1.500	6,7%	700
WMO	15.878	0	15.878	1.635	14.243	4.700	21,1%	2.100
Jeugd	19.576	0	19.576	0	19.576	2.700	12,1%	1.200
Volksgezondheid en milieubeheer	5.639	81	5.558	804	4.754	2.400	10,8%	1.100
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	4.730	29	4.701	1.250	3.451	2.300	10,3%	1.000
Totaal clusters	**135.417**	**4.600**	**130.817**	**21.587**	**109.230**			
Algemene Middelen	30.061			143.881				
Totaal	**165.478**			**165.468**		**31.600**		**10.000**

5.5 Een vergelijking van de varianten

In de volgende tabel zijn de varianten naast elkaar gezet, om een beeld te krijgen van de verschillende effecten ervan. Daar is nog een vierde variant aan toegevoegd: naar rato van de omvang van de netto (gecorrigeerde) uitgaven. Dat geeft het volgende beeld.

Tabel 18: Overzicht van de verschillende varianten

			Taakstelling op basis van			
Bedragen x € 1.000	**Netto uitgaven**	**Beleids-ruimte**	**Beleids ruimte**	**Bench mark**	**VNG**	**Netto uitgaven**
Bestuur en organisatie	19.327	2.000	**600**	**1.600**	**900**	**1.800**
Openbare orde en veiligheid	4.657	1.500	**500**	**400**	**700**	**400**
Verkeer en vervoer	5.077	3.300	**1.000**	**400**	**1.400**	**500**
Economie	771	600	**200**	**100**	**0**	**100**
Onderwijs	2.645	400	**100**	**400**	**200**	**200**
Sport, Cultuur en recreatie	9.783	8.700	**2.700**	**800**	**0**	**900**
Basisvoorzieningen	9.710	1.500	**500**	**700**	**700**	**900**
Participatie	15.236	1.500	**500**	**1.200**	**700**	**1.400**
WMO	14.243	4.700	**1.500**	**1.600**	**2.100**	**1.300**
Jeugd	19.576	2.700	**900**	**2.100**	**1.200**	**1.800**
Volksgezondheid en milieubeheer	4.754	2.400	**800**	**400**	**1.100**	**400**
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	3.451	2.300	**700**	**300**	**1.000**	**300**
Totaal clusters	**109.230**					
Totaal		**31.600**	**10.000**	**10.000**	**10.000**	**10.000**

H6 | Aanzet voor bezuinigingsrichtingen

6.1 Een samenhangend geheel

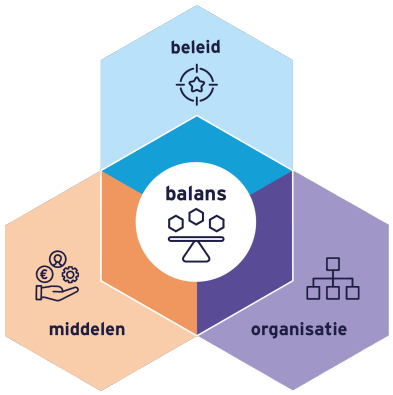
Een aantal elementen komen samen
In dit hoofdstuk komen een aantal stappen samen: de uitkomsten van de benchmark, de uitkomsten van de modelmatige berekening van de vrije beleidsruimte en daaruit voortvloeiende taakstelling, een eerste inventarisatie van bezuinigingen die bij andere gemeenten worden overwogen en de eigen kwalitatieve invulling van het eigen beleidsterrein.

Volledige kwalitatieve invulling in de bijlage
Zoals gezegd heeft in de organisatie een kwalitatieve beschrijving van de betreffende taakvelden plaatsgevonden. De volledige beschrijving treft u aan in bijlage 1. Per programma zijn de uitkomsten in dit hoofdstuk samengevat weergegeven. In dit stadium gaat het niet om besluiten te nemen over concrete bezuinigingsvoorstellen, maar om enigszins 'beeld en geluid' te krijgen bij de verdeling van de financiële opgave.

Inventarisatie van bezuinigingsmaatregelen
We hebben verkend welke praktijkvoorbeelden mogelijk relevant kunnen zijn voor het vervolgtraject. Het gaat hierbij om een inventarisatie van bezuinigingsmaatregelen die bij andere gemeenten worden overwogen of zijn doorgevoerd. We zijn hier mede afhankelijk van de informatie die hierop beschikbaar is gekomen. De meeste gemeenten bevinden zich nog in de inventarisatiefase en verwachten bij de begroting in november 2024 of bij de kadernota in het voorjaar van 2025 definitieve besluiten te kunnen nemen. Niettemin kan er al wel een eerste globaal beeld worden geschetst. Ook hier geldt dat de ene gemeente de andere niet is. Het komt aan op de uitwerking van de voorstellen, die op maat en schaal moeten worden toegesneden op de Zevenaarse situatie.

6.2 Verwevenheid van de beleidsterreinen

Balans vinden tussen beleid, organisatie, middelen is de opgave vanaf 2026
De terugloop in middelen met ingang van 2026 vraagt om een hernieuwde balans in de driehoek beleid, organisatie en middelen. De drie elementen beleid, organisatie en middelen beïnvloeden elkaar. Deze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een verandering in een van de drie elementen leidt vaak tot een verandering in één of beide andere onderdelen. Op dit moment zijn er ontwikkelingen in alle drie de elementen van de hiernaast weergegeven driehoek:

- **Beleid:** het Rijk vraagt steeds meer aan gemeenten, onder andere in bijdragen aan (onder andere) woningbouw, asielopvang, klimaatadaptatie en energietransitie.
- **Organisatie:** gemeenten hebben moeite met de invulling van vacatures. Dit zet de uitvoeringskracht van de organisatie onder druk.

- **Middelen:** vanaf 2026 lopen de rijksmiddelen voor gemeenten hard terug. De voorjaarsnota heeft niet geleid tot een drastische bijstelling van dit beeld.

Dat er op alle drie deze aspecten ontwikkelingen zijn, maakt het voor gemeenten extra complex: het beperkt de keuzemogelijkheden om de balans te hervinden. Ook kan het betekenen dat op basis van organisatie en middelen keuzes gemaakt moeten worden in beleid die gemeenten vanuit hun visie en ambitie liever niet zouden maken, of die wellicht niet aansluiten bij de doelstellingen van het Rijk.

Verwevenheid tussen de beleidsterreinen

De beleidsterreinen binnen de gemeenten staan niet op zichzelf, maar kennen een sterke onderlinge verwevenheid. Dat constateerde ook de Taskforce Taken en Middelen in balans[4] van de VNG. Een van de centrale thema's daarbij vormde het integrale karakter van het werk van gemeenten en de investeringen die gedaan zijn en worden om taken meer integraal op te pakken. Door te moeten bezuinigen zal de aandacht voor deze werkwijze naar verwachting verminderen, wat leidt tot een meer verkokerde en minder efficiënte aanpak. Hoewel uiteindelijk duurder, ontbreekt dan in de beleving van gemeenten de tijd en (financiële) ruimte om meer integraal te werken, terwijl integraal werken ook juist een manier kan zijn om te besparen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van koppelkansen in het fysieke domein: de weg aanpakken als deze toch open moet voor werkzaamheden aan het warmtenet, waarbij meteen de biodiversiteit en klimaatadaptatie van de groenstrook langs de weg meegenomen worden. Besparen is daarbij vaak geen doel op zich, maar een gevolg van de gehanteerde werkwijze.

Waterbedeffect

Daarnaast hebben besparingen op het ene terrein vaak een negatief financieel effect op het andere terrein. Zo kunnen besparingen in het zorgdomein leiden tot een toename van kosten in het veiligheidsdomein, wanneer bijvoorbeeld de preventieve aanpak van jeugdcriminaliteit wegvalt. Ook kunnen besparingen in het fysieke domein impact hebben op de kosten in het zorgdomein en het veiligheidsdomein, wanneer bijvoorbeeld de sociale structuur niet beïnvloed kan worden door middel van woningbouw, of de ontwikkeling van leegstaande panden stokt en meer inzet vraagt vanuit toezicht en handhaving.

Herkenbaar in de Zevenaarse context

In de ambtelijke sessies binnen de gemeente Zevenaar kwam deze verwevenheid nadrukkelijk op tafel: de hogere beheerlasten van de openbare ruimte als gevolg van de groei van de gemeente, de investeringen in preventie en de gevolgen voor de uitgaven voor maatwerkvoorzieningen, en de relatie tussen kosten voor de energietransitie en klimaatadaptatie werden hierbij onder meer genoemd.

[4] BMC, Taken en Middelen in Balans, 4 augustus 2023, analyse uitgevoerd in opdracht van de VNG.

6.3 De vijf meest significante ombuigingsrichtingen

Voorop staat de erkenning dat bezuinigen niet gemakkelijk is. Het is hard werken. Het betekent dat ambities naar beneden bijgesteld moeten worden, terwijl uit de kwalitatieve analyse blijkt dat de huidige ambities uit het coalitieakkoord nog niet in alle gevallen financieel vertaald zijn. Daarnaast zullen beleidsterreinen geconfronteerd worden met kostenstijgingen. Dat vraagt om doorzettingsvermogen, maar wellicht biedt het ook kansen.

De uitkomst van de vijf meest significante ombuigingsrichtingen is deels afhankelijk van de vraag voor welke verdeling van de taakstelling wordt gekozen. Wij gaan hierbij uit van ombuigingsrichtingen die we in de praktijk tegenkomen. Binnen de gemeente Zevenaar hebben we geen gesprek gehad over bezuinigingsmaatregelen binnen de Zevenaarse context.

Bestuur en organisatie
Maatregelen om de dienstverlening van de gemeente te moderniseren of efficiënter te maken:

- digitalisering;
- het terugdringen van personele en bestuurskosten;
- inkrimping personeel of management;
- efficiencymaatregelen ICT;
- efficiencyverbeteringen en besparingen interne organisatie.

Risico's die zich hierbij voordoen zijn onder meer dat de bestuurlijke samenwerking niet van de grond komt. De doorontwikkeling van ICT wordt niet doorgezet, waardoor er een achterstand ontstaat in de digitaliseringsslag van de dienstverlening. Daarnaast kan een verdere bezuiniging leiden tot een verminderde inzetbaar van personeel, met afbreukrisico als gevolg.

Sport, cultuur en recreatie
Maatregelen om te komen tot efficiëntere inzet van sportvoorzieningen, vercommercialiseren van clubgebouwen en het aanpassen van het beleid rond buitensportaccommodaties en het beheer van de openbare ruimte:

- lagere indexering van subsidies gedurende een aantal jaren;
- multigebruik van sportaccommodaties;
- vercommercialisering van clubgebouwen;
- huurprijsverhoging van de buitensportaccommodaties;
- verhoging van de leges van evenementen;
- verlagen van het onderhoudsniveau van het openbaar groen;
- versobering van het maaibeleid;
- faseren van de vervanging van de speelplekken.

De bezuinigingen leiden ertoe dat de ambities van het collegeakkoord niet worden gerealiseerd. Stopzetten van dit beleid zorgt voor verdere verschraling van de voorzieningen en het concreet wegvallen van voorzieningen, omdat deze al op een minimaal niveau worden gefinancierd.

Minimabeleid

- versoberen van de bijzondere bijstand/armoedebeleid;
- vervallen van de individuele inkomenstoeslag;
- versoberen van het lokaal minimabeleid (zorgverzekering/Leergeld).

De bezuinigingen leiden ertoe dat meer mensen in achterstandssituaties raken en geconfronteerd worden met een verslechtering van de inkomenspositie. Armoede kan op andere terreinen tot verhoging van problematiek leiden (meer beslag op zorgkosten).

Wmo

Meer focus aanbrengen op preventieve maatregelen en integraliteit, terwijl daarnaast wordt bezien of vermindering/aanpassen van bepaalde diensten en het beleid rond minima en schuldhulpverlening tot de mogelijkheden behoort. Meer concreet worden de volgende opties genoemd:

- eigen bijdrage Wmo conform wetsvoorstel en de grens te leggen op 120% van het sociaal minimum;
- meer individuele ondersteuning collectief aanbieden (bijv. begeleiding in groepen i.p.v. individueel) en meer dagactiviteiten als algemene voorziening aanbieden;
- bezuinigingsafspraken verbonden partijen.

Er ontstaan grotere wachtlijsten, er wordt minder maatwerk geleverd en de toegankelijkheid van de Wmo als maatwerkvoorziening neemt af.

Jeugd

Meer focus aanbrengen op preventieve maatregelen en integraliteit, terwijl daarnaast wordt bezien of vermindering/aanpassen van bepaalde diensten en het beleid rond minima en schuldhulpverlening tot de mogelijkheden behoort. Meer concreet worden de volgende opties genoemd:

- inzetten op meer efficiënte en effectievere samenwerking tussen partijen op het gebied van sociale preventie;
- inzetten op synergievoordelen tussen de wijkteams;
- minder budget voor specialistische jeugdhulp;
- bezuinigingsafspraken verbonden partijen.

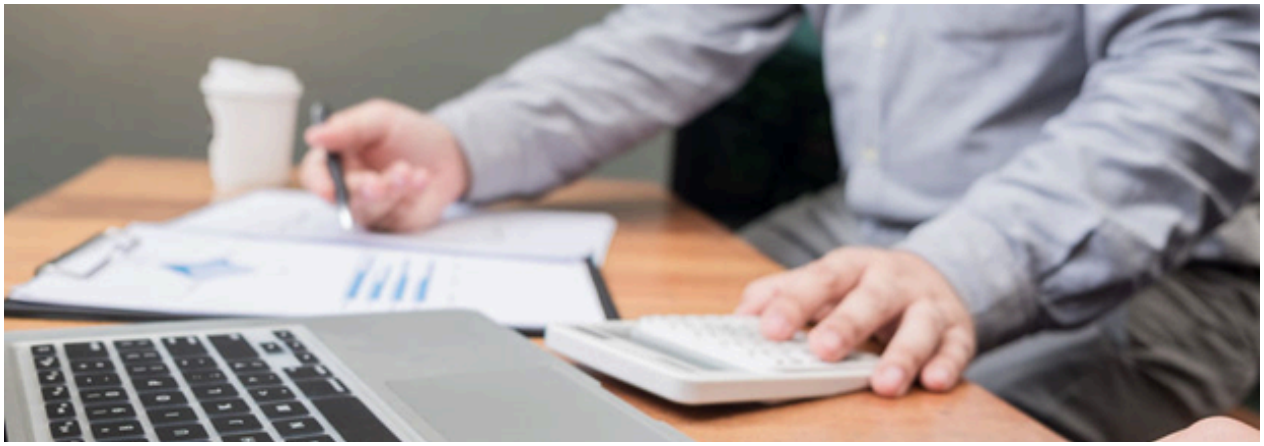
Minder werken aan preventie betekent hogere zorgkosten en meer geïndiceerde zorg. Als de gemeente Zevenaar niet meegaat in de landelijke en regionale ontwikkelingen dan is er geen regionale samenwerking en is er ook geen samenwerking mogelijk met partners en met aanbieders als GI’s, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming. Dit heeft een negatief effect op de inwoners, omdat de gemeente hen niet de zorg, veiligheid en bescherming kan bieden die ze nodig hebben.

6.4 Overzicht per programma

In deze paragraaf geven we per programma het samengevatte beeld weer:

- **Score op de benchmark**: we geven kwalitatief weer hoe de gemeente Zevenaar zich verhoudt in de financiële benchmark op dit programma in relatie tot de referentiegemeenten.
- **Programmatotaal**: hierbij geven we de omvang van de bruto-uitgaven weer van de taakvelden die op dit programma horen.[5]
- **Indicatie van de vrije beleidsruimte**: de uitkomst van de modelmatige berekening van de vrije beleidsruimte.
- **Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen**: hierbij wordt de taakstelling weergegeven zoals die in het vorige hoofdstuk is berekend naar rato van de vrije beleidsruimte.
- **Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk**: hierbij geven we een indicatie van bezuinigingsvoorstellen die bij andere gemeenten zijn voorbereid of worden overwogen. Het gaat hierbij om een algemeen beeld.
- **Eigen beleidsnormen**: een samengevatte weergave van de eigen beleidsnormen gegroepeerd per programma, zoals die in bijlage 2 per taakveld meer uitgebreid zijn beschreven.
- **Risico's**: een samengevatte weergave van de risico's, gegroepeerd per programma, zoals die in bijlage 2 per taakveld meer uitgebreid zijn beschreven.

[5] De taakvelden die in het kader van deze analyse tot de 'algemene middelen' worden gerekend maken geen onderdeel uit van dit totaal.

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Gemiddeld ten opzichte van de referentiegroep** Hogere netto-uitgaven op de overhead, lagere netto-uitgaven op Bestuur en Burgerzaken.
Programmatotaal (bruto)	€ 23,1 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 2 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,6 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	Het kan hierbij gaan om een breed scala aan maatregelen om de dienstverlening van de gemeente te moderniseren of efficiënter te maken. Dit omvat digitalisering, het terugdringen van personeel en bestuurskosten. Meer concreet worden genoemd: • inkrimping personeel of management • efficiencymaatregelen ICT • incidentele opbrengsten door verkoop vastgoed • efficiencyverbeteringen en besparingen interne organisatie
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• besturingsfilosofie • inkoop en aanbestedingsbeleid • datastrategie/I&A visie en strategie • visie op communicatie • participatiebeleid • integraal accommodatieplan
Risico's	• bestuurlijke samenwerking komt niet van de grond • achterstand in digitaliseringsslag dienstverlening • doorontwikkeling ICT komt niet verder • verminderde inzetbaarheid personeel, afbreukrisico

Veiligheid

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Gemiddeld ten opzichte van de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 4,8 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 1,5 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,5 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	Versoberen of stopzetten van activiteiten in het kader van het eigen lokaal veiligheidsbeleid en het doorsluizen van een deel van de taakstelling naar veiligheidsregio. In de praktijk worden onder meer de volgende opties genoemd: • verlagen van de bijdrage aan de veiligheidsregio • stopzetten activiteiten jaarwisseling • stopzetten subsidie bureau Halt • stoppen bijdrage veiligheidshuis
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• integrale veiligheidsagenda • aanpak ondermijnende criminaliteit • cybercrime
Risico’s	De prioriteiten zoals vastgesteld in de veiligheidsagenda worden niet doorgevoerd.

Verkeer en vervoer

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Lagere uitgaven opzichte van de referentiegroep** NB De hogere uitgaven voor parkeren worden gedekt door de opbrengst parkeerbelastingen bij de algemene middelen.
Programmatotaal (bruto)	€ 6,0 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 3,3 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 1,0 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	In dit domein zien we vooral het overwegen van strategische keuzes om de kwaliteit en het onderhoud van de openbare ruimte te verlagen naar een wettelijk minimum. Meer concreet worden de volgende opties genoemd: • verlaging van het onderhoudsniveau van de wegen/openbare ruimte • versoberen van het schoonmaakonderhoud in de openbare ruimte
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• uitvoeringsprogramma van het Gemeentelijke Verkeers- vervoersplan
Risico's	Er wordt geen invulling gegeven aan het collegeprogramma. Waardering en tevredenheid van bewoners voor de openbare ruimte blijft laag. Ontevreden bewoners. Geen aantrekkelijke gemeente voor bedrijven en inwoners.

Economie

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Gemiddeld ten opzichte van de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 0,9 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 0,6 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,2 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	In de praktijk zien we op deze dossiers voorstellen terugkomen die betrekking hebben op de versobering van de beleidsmatige inzet of de versobering van projecten activiteiten. Meer concreet worden genoemd: • versobering van de beleidsmatige inzet op diverse dossiers • versoberen van werkbudgetten en projectgelden • stoppen met accountmanagement
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025 (2015) • Liemers Economische Visie LEV (2019) • Economische Agenda Zevenaar (2021) • Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024 • Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017) • Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030 (2012)
Risico's	• afbreukrisico relatie met ondernemers • geen doorontwikkeling op toekomstbestendig maken werklocaties • verslechtering vestigingsklimaat en ondernemersklimaat • verslechtering regionale samenwerking met onderwijs en ondernemers (triple helix)

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Gemiddeld ten opzichte van de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 6,1 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 0,4 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,1 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	In de praktijk zien we voorstellen terugkomen die betrekking hebben op de versobering van de beleidsagenda of de eigen lokaal educatieve agenda. Meer concreet worden volgende opties genoemd: • het versoberen van samenwerking met de kinderopvang • versoberen van de activiteiten voor laaggeletterdheid • inkrimpen van de schoolbegeleiding
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Zevenaar • Visie Sociaal Domein • Verordening bekostiging Leerlingenvervoer Gemeente Zevenaar 2024 • Verbeterplan doelgroepenvervoer 2024-2025
Risico's	De gemeente heeft een wettelijke taak om voor adequate onderwijshuisvesting te zorgen. Met het stoppen van de verordening en/of IHP verandert dit niet zomaar. Het zou zelfs tot gevolg kunnen geven dat we minder lokale richtlijnen en handvatten hebben. Zevenaar kan uit de GRHVOL treden, maar dan zal er een financiële afrekening plaats moeten vinden. Ook zal moeten worden gekeken of dit financiële voordelen oplevert als Zevenaar zelf opdraait voor

Onderdeel	Toelichting
	alle kosten voor de drie (straks twee) vo-gebouwen binnen de gemeente ten opzichte van de afdracht voor de vo-gebouwen binnen de andere twee gemeenten. Daarnaast kan het ook de relatie met de andere deelnemende gemeenten verstoren. Ten aanzien van het leerlingenvervoer heeft de gemeente een wettelijke verplichting.

Sport, cultuur en recreatie

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Lagere netto-uitgaven ten opzichte van de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 11,7 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 8,7 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 2,7 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	Op dit domein zien we dat gemeenten zoeken naar beheersing van uitgaven, efficiëntere inzet van sportvoorzieningen, vercommercialiseren van clubgebouwen en het aanpassen van het beleid rond buitensportaccommodaties. Meer concreet worden de volgende opties genoemd. • lagere indexering van subsidies gedurende een aantal jaren • multigebruik van sportaccommodaties • vercommercialisering van clubgebouwen • huurprijsverhoging van de buitensportaccommodaties • verhoging van de leges van evenementen • verlagen van het onderhoudsniveau van het openbaar groen • versobering van het maaibeleid • faseren van de vervanging van de speelplekken
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• Lokaal sportakkoord • Beleidsnota Sport en Bewegen • Realisatie herinrichting Sportpark Hengelder • Visie Sociaal Domein • Subsidieprogramma Welzijn, Cultuur, Sport • Beleidskader Liemers t.b.v. Kunstwerk!
Risico's	De ambities van het collegeakkoord worden niet gerealiseerd. Stopzetten van dit beleid zorgt voor verdere verschraling van de voorzieningen; concreet het wegvallen van voorzieningen, omdat deze al op een minimaal niveau worden gefinancierd.

Sociaal Domein - Basisvoorzieningen

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Hogere netto-uitgaven ten opzichte van de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 10,3 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 1,5 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,5 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	Meer focus aanbrengen op preventieve maatregelen en integraliteit, terwijl daarnaast wordt bezien of vermindering/aanpassen van bepaalde diensten en het beleid rond minima en schuldhulpverlening tot de mogelijkheden behoort. Meer concreet worden de volgende opties genoemd: • inzetten op meer efficiënte en effectievere samenwerking tussen partijen op het gebied van sociale preventie • inzetten op synergievoordelen tussen de wijkteams • efficiëntere en effectieve maatwerkinzet Gemeentelijke Gezondheidsdienst • eigen bijdrage Wmo conform wetsvoorstel en de grens te leggen op 120% van het sociaal minimum • minder budget voor specialistische jeugdhulp; meer individuele ondersteuning collectief aanbieden (bijv. begeleiding in groepen i.p.v. individueel) en meer dagactiviteiten als algemene voorziening aanbieden • versoberen van de bijzondere bijstand/armoedebeleid • vervallen van de individuele inkomenstoeslag • versoberen van het lokaal minimabeleid (zorgverzekering/Leergeld)

Onderdeel	Toelichting
	• bezuinigingsafspraken verbonden partijen
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• Visie Sociaal Domein • Subsidieprogramma Welzijn en Sport • Programma Zevenaar Verbindt • Subsidieregeling Burgerinitiatieven en Vrijwilligerswerk • Hervormingsagenda Jeugd
Risico's	Op korte termijn zou het een invulling van de bezuinigingsopgave kunnen betekenen, maar dat vertaalt zich vervolgens in heel veel meerkosten van zwaardere zorg en ondersteuning, evenals in een verlies van levenskwaliteit en veerkracht van inwoners, buurten, wijken en dorpen, met alle gevolgen en maatschappelijk kosten van dien. Stopzetten van het programma Zevenaar Verbindt betekent een groot risico op het verliezen van de verbinding met inwoners, raden en (vrijwilligers)organisaties, met gevolgen voor de veerkracht van dien. Het broze vertrouwen tussen overheid en samenleving komt verder onder druk, wat preventie en de uitvoering van wettelijke taken kan bemoeilijken. Wanneer deze beweging niet wordt gemaakt, zal het aantal af te geven beschikkingen Jeugdhulp en Wmo conform trend sterk oplopen. Dat zijn langjarige verplichtingen van hulp en ondersteuning die aanzienlijk duurder zijn dan de beoogde lichte en kortdurende ondersteuning. Bovendien betekent het dat inwoners een grotere mate van afhankelijkheid hebben en minder kwaliteit van leven.

Sociaal Domein - Participatie

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Hogere netto-uitgaven ten opzichte van de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 26,7 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 1,5 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,5 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	Meer focus aanbrengen op preventieve maatregelen en integraliteit, terwijl daarnaast wordt bezien of vermindering/aanpassen van bepaalde diensten en het beleid rond minima en schuldhulpverlening tot de mogelijkheden behoort. Meer concreet worden de volgende opties genoemd: • versoberen van de bijzondere bijstand/armoedebeleid

Onderdeel	Toelichting
	• vervallen van de individuele inkomenstoeslag • versoberen van het lokaal minimabeleid (zorgverzekering/Leergeld) • bezuinigingsafspraken verbonden partijen
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• Participatiewet • schuldhulpverlening • minimabeleid
Risico's	Mensen raken in achterstandssituaties, verslechtering van de inkomenspositie, armoede, waaruit op andere terreinen verhoging van problematiek kan ontstaan (meer beslag op zorgkosten).

Sociaal Domein - Wmo/Opvangvoorzieningen

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Hogere netto-uitgaven ten opzichte van de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 15,9 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 4,7 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 1,5 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	Meer focus aanbrengen op preventieve maatregelen en integraliteit, terwijl daarnaast wordt bezien of vermindering/aanpassen van bepaalde diensten en het beleid rond minima en schuldhulpverlening tot de mogelijkheden behoort. Meer concreet worden de volgende opties genoemd: • eigen bijdrage Wmo conform wetsvoorstel en de grens te leggen op 120% van het sociaal minimum • meer individuele ondersteuning collectief aanbieden (bijv. begeleiding in groepen i.p.v. individueel) en meer dagactiviteiten als algemene voorziening aanbieden • bezuinigingsafspraken verbonden partijen
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 • Visie Sociaal Domein • Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar • nadere en beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar
Risico's	Escalatie van complexe problematiek die voortkomt uit psychische kwetsbaarheid en daarbij een verhoging van de (maatschappelijke) kosten en een gevoel van onveiligheid van onze inwoners.

Onderdeel	Toelichting
	Het aanwenden van de gelden van centrumgemeente Arnhem voor andere doeleinden dan afgesproken heeft de volgende risico's: • Er is geen ontwikkeling van preventieve voorliggende voorzieningen t.b.v. een kleine maar wel problematische doelgroep. • De signalen van Wmo-consulenten en regiefunctionarissen orde en veiligheid over ontbrekend aanbod voor dagbesteding, time-out voorziening zullen blijven. • Het beroep op bemoeizorg zal onverminderd groot blijven, aangezien preventieaanbod ontbreekt. • We ondermijnen de samenwerking met centrumgemeente Arnhem en de regiogemeenten. De versterking van de sociale infrastructuur is noodzakelijk om mensen met een psychische kwetsbaarheid (psychisch en/of psychosociale problematiek lvb) te ondersteunen in zelfstandig wonen. Zonder deze versterking wordt instroom in BW niet afgeremd, is uitstroom uit BW niet mogelijk en krijgen lokale gemeenten die niet of onvoldoende investeren in de sociale lokale infrastructuur uiteindelijk een dure rekening te betalen.

Sociaal Domein - Jeugd

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Hogere netto-uitgaven ten opzichte van de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 19,6 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 2,7 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,9 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	Meer focus aanbrengen op preventieve maatregelen en integraliteit, terwijl daarnaast wordt bezien of vermindering/aanpassen van bepaalde diensten en het beleid rond minima en schuldhulpverlening tot de mogelijkheden behoort. Meer concreet worden de volgende opties genoemd: • inzetten op meer efficiënte en effectievere samenwerking tussen partijen op het gebied van sociale preventie • inzetten op synergievoordelen tussen de wijkteams • minder budget voor specialistische jeugdhulp • bezuinigingsafspraken verbonden partijen
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• Beleidsplan Jeugdwet • Visie Sociaal Domein

Onderdeel	Toelichting
	• Verordening Jeugdhulp • Subsidieprogramma Welzijn en Sport • Programma Zevenaar Verbindt • Subsidieregeling Burgerinitiatieven en Vrijwilligerswerk • Hervormingsagenda Jeugd
Risico's	Minder werken aan preventie betekent hogere zorgkosten en meer geïndiceerde zorg. Als de gemeente Zevenaar niet meegaat in de landelijke en regionale ontwikkelingen dan is er geen regionale samenwerking en is er ook geen samenwerking mogelijk met partners en met aanbieders als GI's, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming. Dit heeft een negatief effect op de inwoners, omdat wij hen niet de zorg, veiligheid en bescherming kunnen bieden die ze nodig hebben.

Volksgezondheid en duurzaamheid

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**Hogere netto-uitgaven ten opzichte van de referentiegroep** Kleinere verschillen op de achterliggende taakvelden
Programmatotaal (bruto)	€ 5,6 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 2,4 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,8 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	• bezuinigingsopdrachten richting GGD • versoberen van duurzaamheidsinitiatieven
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	Visie Sociaal Domein
Risico's	Stopzetten betekent dat de GGD zijn wettelijke taken niet naar behoren kan uitvoeren. Uiteindelijk worden gemeenten er dan mee geconfronteerd dat de gezondheidsachterstanden die zo worden opgebouwd zich vertalen naar meer en duurdere hulp en ondersteuning, los van het kwaliteit-van-leven-verlies van inwoners. Het niet kunnen leveren wat het Rijk van de gemeenten vraagt bij de energietransitie. Met allerlei consequenties (niet voldoen aan het klimaatakkoord, niet voldoen aan de internationale afspraken, het bereiken van onomkeerbare situaties etc.). Gezichtsverlies ten aanzien voor het commitment en de samenwerkingen die zijn aangegaan met o.a. woningcorporaties, bedrijven en inwoners.

Onderdeel	Toelichting
	Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed (CP 7.2.2) Gemeente Zevenaar vervult een voorbeeldfunctie voor inwoners en bedrijven. Door het stopzetten van beleid ontstaat het risico dat ook zij temporiseren en/of dat wij niet meer serieus worden genomen. Ook zijn er diverse wettelijke verplichtingen in het beleid opgenomen (onder andere de Energiebesparingsplicht en Rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit). Stopzetten van het beleid betekent dat wij niet voldoen aan deze wettelijke taken alsook het behalen van eigen klimaatdoelstellingen 2030/2050. Als we de doelstellingen omtrent water- en hitteoverlast niet halen, krijgen we vaker water op straat en schade aan panden. Ook gaan we door de hitteoverlast vaker oversterfte meemaken in warme periodes. Door aanhoudende droogte kan gewassenverlies optreden en krijgen we door bodemdaling en inklinking ook lokaal schade aan panden. Als we geen nieuw beleid invoeren om de toekomstige problematiek te voorkomen, worden de voorgenoemde situaties alleen verergerd. Het klimaat verandert en wordt steeds extremer en warmer. Er is op het moment vrij weinig beleid op het vlak van biodiversiteit. Dat betekent niet dat er niets gebeurt, integendeel. Het staat alleen niet geborgd in een overkoepelende visie. Als al het beleid wegvalt, dan kan er overal gekapt worden, komt er waarschijnlijk een hogere mate van bodemverontreiniging voor, en zullen populaties van verscheidene plant- en diersoorten verder kelderen. Dit geldt ook als er verder geen nieuw beleid meer wordt ingevoerd.

Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting en Stedelijke Vernieuwing

Onderdeel	Toelichting
Score op de benchmark	**In lijn met de referentiegroep**
Programmatotaal (bruto)	€ 4,7 miljoen
Indicatie vrije beleidsruimte	€ 2,3 miljoen
Taakstelling bij een opgave van € 10 miljoen	€ 0,7 miljoen
Bezuinigingsvoorstellen in de praktijk	• versobering van de beleidsmatige inzet op diverse dossiers • versoberen van werkbudgetten en projectgelden.
Eigen beleidsnormen in Zevenaar	• Structuurvisie Zevenaar 2012-2030 • Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 • Integraal Accommodatieplan 2020-2040 (IAP) • Nota Grondbeleid Zevenaar 2021 • Woondeal Arnhem Nijmegen 2.0 (2023) • Nota vastgoedbeleid • Liemerse Woonagenda 2020 • Toets- en afwegingskader grootschalige duurzame energieopwekking (zon en wind) • VAB-beleid (2012)
Risico's	Gemeenten spelen een cruciale rol in de toekomst van het landelijk gebied. Zij weten als geen ander welke impact de stikstofaanpak heeft op de gezinnen van deze bedrijven en de gemeenschap in het algemeen. Gemeenten weten als geen ander wat de ondernemers nodig hebben om vooruit te kunnen en hoe ze het landelijk gebied weer perspectief kunnen bieden. Dat doen ze met de samenleving en vanuit hun rol als verantwoordelijke voor de planologische

Onderdeel	Toelichting
	herbestemming en vergunningverlening. Om stoppende agrariërs perspectief te kunnen bieden is actualisatie nodig van het VAB-beleid. Wanneer we niet gaan investeren in een gebiedsdekkend omgevingsplan voor 2032, voldoen we niet aan een wettelijke verplichting. De Wet Versterking regie volkshuisvesting geeft overheden de juiste wettelijke instrumenten om – met meer tempo en doorzettingskracht – te sturen op de woningbouwopgave. Hiermee moet de gemeente zorgen voor voldoende woongelegenheid in het betaalbare segment en gelijke kansen creëren voor urgent woningzoekenden. Het opstellen van een volkshuisvestingsprogramma is ook een wettelijke verplichting. Mocht de gemeente dat niet doen, dan heb je kans op toename van dakloosheid, stijging van huisvestingskosten, verergering van sociale ongelijkheid, slechte leefomgeving, gezondheidsrisico's, minder sociale cohesie en economische instabiliteit. Een ander risico is dat we onze woningbouwopgave niet halen.

H7 | Aanzet voor een vervolgproces

In dit hoofdstuk geven we een aanzet voor een vervolgproces. Het proces is erop gericht om uiterlijk in het voorjaar van 2025, bij de kadernota tot definitieve besluitvorming te komen.

Stap 1: Formuleer de financiële opgave en laat deze bestuurlijk vaststellen
De kadernota ter voorbereiding op de begroting is het moment om de financiële opgave bestuurlijk te laten vaststellen. Dat geeft de organisatie een richtpunt waarop gekoerst moet worden. Geadviseerd wordt om de financiële opgave door de gemeenteraad te laten vaststellen.

Stap 2: Maak een verdeling tussen de inkomstentaakstelling en de uitgaventaakstelling
Zoals eerder is aangegeven zijn in deze analyse een aantal taakvelden niet betrokken, maar die kunnen wel degelijk een bijdrage leveren aan de oplossing van de financiële opgave. Dit zijn vooral de taakstellingen die betrekking hebben op de inkomstenkant. Geadviseerd wordt om vooraf een heldere verdeling te maken van in welke mate de inkomsten een bijdrage kunnen en vooral mogen leveren aan de oplossing van de financiële opgave.

Stap 3: Maak een heldere verdeling verdeling over de programma's/domeinen
Maak een heldere verdeling van de taakstellingen over de programma's/domeinen en bepaal in welke mate er al dan niet een uitruil mag plaatsvinden. Geadviseerd wordt om deze taakstelling/spelregels door de gemeenteraad te laten vaststellen.

Stap 4: Richt een projectstructuur in voor de bezuinigingsopgave
Maak in het begin van het proces heldere afspraken over de projectstructuur. Maak daarin ten minste onderscheid tussen de volgende rollen en procesinrichting, zodanig dat de betrokkenheid van de organisatie is gewaarborgd, een heldere projectstructuur is ingericht en gewerkt kan worden aan de hand van een uitgewerkt plan van aanpak. Meer concreet kan worden gedacht aan de volgende elementen:

a. inrichten van de stuurgroep;
b. inrichten van de werkgroepen (aantal en bemensing);
c. benoemen van een ambtelijk trekker van de bezuinigingsopgave;
d. organiseren van voldoende betrokkenheid en deelname van zowel inhoud als de financiële discipline;
e. inrichten van een startconferentie;
f. plannen van de werksessies;
g. plannen van de stuurgroepbijeenkomsten.

Stap 5: voorbereiden en organiseren van werksessies
Per programma(onderdeel) of domein(onderdeel) zullen een aantal werksessies moeten worden georganiseerd, die uiteindelijk tot doel hebben om met bezuinigingsvoorstellen te komen. De ervaring leert dat per onderdeel een aantal sessies noodzakelijk zijn. De doorlooptijd van deze sessies bedraagt al gauw vier à vijf maanden. Meer concreet gaat het dan om:

- de wettelijke taken en de taken die voortvloeien uit eigen gemeentelijk beleid per progamma(onderdeel) meer gedetailleerd in kaart brengen;
- de taken koppelen aan formatie, budgetten en activiteiten;
- de mogelijkheden van clustering of verdere opsplitsing bezien;
- de taken naar de formatie vertalen;
- de taken aan de doelstellingen van beleid koppelen;
- de inventarisatie naar concrete bezuinigingsmogelijkheden vertalen.

Stap 6: Tussentijds informeren van college en gemeenteraad
Het is van belang dat college en gemeenteraad tussentijds worden geïnformeerd over de voortgang van het traject.

Stap 7: Bijtijds betrekken van relevante stakeholders in het traject
In het plan van aanpak dient aandacht te zijn voor de wijze waarop ook relevante stakeholders een plek krijgen in het proces. Dat kan variëren van actief meedenken over de invulling van de taakstelling tot het achteraf informeren over de uitkomsten ervan.

Stap 8: Opstellen van het eindrapport
Dit vormt het document met de keuzes die het college aan de raad wil voorleggen.

Bijlage 1: Overzicht van de algemene middelen

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven
0.10 Mutaties reserves	2.393	0	2.393	5.423	-3.030
0.11 Resultaat van de rekening van bat..	-379	0	-379	12	-391
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.231	533	1.698	816	882
0.5 Treasury	540	-1.852	2.392	896	1.496
0.61 OZB woningen	960	0	960	8.826	-7.866
0.62 OZB niet-woningen	30	0	30	5.948	-5.918
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	1.277	-1.277
0.64 Belastingen overig	262	0	262	223	39
0.7 Algemene uitkeringen en overige ui..	0	0	0	95.940	-95.940
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
2.2 Parkeren	1.032	403	629	1	628
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	8.685	-142	8.827	8.685	142
3.4 Economische promotie	321	1	320	448	-128
7.2 Riolering	4.172	1.034	3.138	5.115	-1.977
7.3 Afval	4.389	190	4.199	5.036	-837
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	323	31	292	135	157
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijvente..	5.102	530	4.572	5.100	-528
Algemene Middelen	**30.061**	**728**	**29.333**	**143.881**	**-114.548**

Bijlage 2: Beschrijving van beleidsterreinen

Programma Bestuur en Ondersteuning

Financiën Bestuur en Ondersteuning

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
0.1 Bestuur	2.234	0	2.234	0	2.234	10%	200
0.2 Burgerzaken	1.400	0	1.400	879	521	10%	100
0.4 Overhead	19.405	866	18.539	1.995	16.544	10%	1.700
0.8 Overige baten en lasten	44	0	44	16	28	10%	0
Bestuur en organisatie	**23.083**	**866**	**22.217**	**2.890**	**19.327**		**2.000**

Relevante wetgeving

- Gemeentewet
- Rechtspositiebesluit
- Wet Basisregistratie personen
- Besluit Paspoortgelden

Beleidsvrijheid

- Verplichte taak
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

Taakveld 0.1 Bestuur

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Besturingsfilosofie Collegeprogramma 2022-2026 Verordening Rekenkamer 2023 Nota Verbonden partijen verordening op de raadscommissie
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Regionale agenda van de GMR (Groene Metropool Regio) bijdrage Regiobureau (€ 115.000) en de bijdrage aan The Economic Board € 1 per inwoner (EUR 45.000) Deelname in de EU-regio
Majeure ontwikkelingen	Bestuurlijke samenwerking/gemeenten met minder bestuurskracht in de Liemers/bestuurskrachtonderzoek Duiven Verzoek vanuit de regio richting verbonden partijen om indexatie in begroting te beperken/keuzes te maken Rekenkameronderzoeken Op grond van nieuwe verordening raadscommissie is vergoeding leden verhoogd Aankomende verkiezingen gemeenteraad in 2026
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Uitbreiding van de raad naar 45.000 + gemeente Diverse ambities uit de Raadsagenda o.a. vergroten en stimulering van inwonersparticipatie o.a. verbetering bestuurlijk en ambtelijk samenspel En andere onderwerpen van de raadsagenda die niet binnen dit taakveld thuis horen.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Bestuurlijke samenwerking komt in de ijskast

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Publiekszaken volgt algemeen landelijk beleid. Geen eigen beleidsnormen, enige mogelijke bezuiniging is welkomstpakket nieuwe inwoners afschaffen of kwaliteit van dienstverlening verlagen en/of wachttijden verhogen. Veel prijzen zijn vastgesteld door de centrale overheid (leges), enkele kunnen lokaal verhoogd worden (bijvoorbeeld uittreksel BRP). Visie op dienstverlening: zoveel mogelijk digitaal, persoonlijk waar nodig.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Enkel op onderliggende faciliteiten die we nodig hebben; systemen.
Majeure ontwikkelingen	Wettelijke verplichtingen op het gebied van digitale dienstverlening (WMEBV) en toegankelijkheid

Onderdeel	Toelichting
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	-Doorontwikkeling KCC met KCC Zorg (of zit dit in organisatieontwikkeling?) -Implementatie digitalisering dienstverlening (incl. ontwikkeling en implementatie mijn omgeving) -Nieuwe telefooncentrale KCC (bellen met Team – adoptie in de organisatie en ondersteuning) -Nieuwe applicatie burgerzaken
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	We hebben voor alle onderdelen al budget in de kadernota opgenomen. Het zou hoogstens kunnen zijn dat er een aanvulling hierop wordt gevraagd.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	(Financiële) penalty's van niet (tijdig) voldoen aan wettelijke verplichtingen Achterstand in digitaliseringsslag dienstverlening die lastig/niet meer in te halen is. Effect hiervan is dat inwoners meer moeten bellen/langskomen. Druk op front- en backoffice neemt hiermee uiteindelijk toe, zelfredzaamheid van inwoners (voorliggend veld) af.

Taakveld 0.4 Overhead

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2017 Liemerse gemeenten en SDL Verordening controle financieel beheer en organisatie (artikel 213 Gemeentewet) 2023 Datastrategie (vastgesteld 14 maart 2023) I&A visie en strategie (vastgesteld april 2024) Organisatiebesluit (2024, nieuw) Mandaatverordening o.b.v. organisatiebesluit (nieuw) Normen- en toetsingskader 2023 Visie op communicatie Participatieleidraad (2022) Integraal Accommodatieplan (2020)
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Softwarecontracten met leveranciers, Veelal in regionaal verband bij de RID. Onderhoudscontracten gemeentehuis (?) Bij intern beheer lopen allerlei abonnementen bij uitgevers
Majeure ontwikkelingen	Doorontwikkeling ICT-samenwerking, organisatieontwikkeling, datagedreven werken, dynamiek arbeidsmarkt waardoor processen HR aangepast moet worden, vermindering productieve uren a.g.v. wettelijke verloven, ontvlechting/professionalisering inkoop en aanbesteding en borging in eigen organisatie, Cloudgang/transitie, E-depot, domeingericht archiveren, langlopende juridische vraagstukken vergen veel capaciteit, aanbesteding PersoneelsInformatieSysteem (PIS). Aanpassing functiehuis en conversietabel. Strategische personeelsplanning, continuïteit op personele capaciteit (verminderde inzetbaarheid en personeelsverloop) Wet Open Overheid

Onderdeel	Toelichting
	Aantrekkelijke werkgever blijven Ravijnjaren vanaf 2026 met forse financiële begrotingstekorten Druk op werkplekken kantoorgedeelte gemeentehuis Verduurzamen vastgoed om aan klimaatdoelstellingen 2030 en 2050 te voldoen. Er loopt een verkenning naar verplaatsing van de gemeentewerf naar een andere locatie. Invulling geven aan wet- en regelgeving met een I-component o.a. NIS2, AI Act, eIDAS 2.0, Data Governance verordening (Digital Decade)
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	ICT-doorontwikkeling, Cloudgang, Informatiemanagement, functioneel specialisten ICT, loongebouw teammanagement n.a.v. organisatieontwikkeling, aanbesteding PIS, vermindering productieve uren a.g.v. wettelijke verloven. Aanpassing functiehuis en conversietabel Strategische personele begroting, continuïteit op personele capaciteit. Aanpassing werkplekken Turmac kantoorgebouw. het oplossen van de financiële tekorten/ravijnjaren (projectleiding, uitvoeringskosten, frictiekosten etc.) Voor het verduurzamen van gemeentehuis en kantoor gemeentewerf is onvoldoende budget beschikbaar om gasloos te worden.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Vervanging hardware werkplekken in 2025 en verder opleidingstrajecten/cultuurtraject/management development diverse gehonoreerde formatie-uitbreidingen op diverse afdelingen welke nog niet zijn ingezet
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Zevenaar komt niet meer mee in veranderopgaven, er vindt geen innovatie in de bedrijfsvoering plaats, kwetsbaarheid in onze informatieveiligheid, zonder ontwikkeling op gebied van inkoop/aanbesteding rechtmatigheidsrisico's, de positie op de arbeidsmarkt verzwakt, de ingezette ontwikkeling in datagedreven werken stokt, uitvoering van wettelijke taken komt in het gedrang, verdere prioritering in de uitvoering van het collegeprogramma.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Normbedrag voor onvoorziene uitgaven Nota activerings- en afschrijvingsbeleid 2022 Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2023
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	N.v.t. Onder dit taakveld vallen algemene baten en lasten en onvoorziene uitgaven.
Majeure ontwikkelingen	Sterke daling van de vrije ruimte in de algemene reserve en de weerstandsratio

	Sterke inflatie geeft een wisselend beeld in de stelpost voor inflatie. In de huidige begroting ± 9 ton.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Anticiperend op het traject van ombuigingen/strategische keuzes: incidenteel budget voor projectleiding, uitvoeringskosten, frictiekosten etc.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	

Financiën Veiligheid

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.469	34	3.435	71	3.364	33%	1.100
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.353	0	1.353	60	1.293	33%	400
Openbare orde en veiligheid	**4.822**	**34**	**4.788**	**131**	**4.657**		**1.500**

Relevante wetgeving

- Gemeentewet
- Wet op de Veiligheidsregio's
- Drank en Horecawet
- Wet Openbare Manifestaties
- Wet Bibob
- Wet bijzondere opnemingen

Beleidsvrijheid

- Verplichte taak/beperkte beleidsvrijheid
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit met name bij toezicht en handhaving
- Veel keuzes worden in regionaal verband gemaakt

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Binnen dit domein valt de bijdrage VGGM, de bijdrage voor de brandweer, en opleiden, trainen, oefenen van de gemeentelijke crisisorganisatie.

Onderdeel	Toelichting
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Niet. Bijdrage VGGM gaat jaarlijks. Opleidingsbehoefte wordt ook jaarlijks geïnventariseerd.
Majeure ontwikkelingen	Binnen VGGM loopt het project 'beter bedrijfsvoeren'. De organisatie van de VGGM moet versterkt worden. Hierdoor wordt er een hogere bijdrage gevraagd van de deelnemende gemeenten.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Toekomst van de VGGM voor de komende jaren.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	/
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Geen optie.

Taakveld 1.2 Openbare Orde en Veiligheid

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Drie benoemde prioriteiten waarop we extra investeren: 1. Aanpak ondermijnende criminaliteit 2. Zorg en veiligheid 3. Cybercrime Hierop doen we iets extra's. Presentatie dag jaarlijks. Verbinding zoeken met partijen
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	MMA-contract - € 660 Hackshield drie jaar (2023 – 2024 – 2025) – € 2500,- En vast jaarlijkse bijdragen aan bepaalde samenwerkingsverbanden, totale afdracht ongeveer € 50.000: - Veiligheidshuis Arnhem: 30 - ODRA: 7 - Veiligheidsnetwerk Oost-NL: 3 - RIEC: 10
Majeure ontwikkelingen	Aanpak vakantieparken.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De aanpak van vakantiepark Rhederlaagse Meren.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Al jarenlang werken we binnen OOV met een relatief klein budget dat 'vrij' te besteden is. Alle extra zaken en aandacht voor de prioriteiten realiseren we binnen dit budget.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	De integrale veiligheidsagenda 2023-2026 is in 2023 door de raad vastgesteld. De prioriteiten komen overeen met de andere gemeenten in de regio, de Liemers, als Gelderland-Midden. Om een waterbed-effect te voorkomen moeten we meegaan in de stroom en de aanpak resoluut voortzetten.

Financiën Verkeer en Vervoer

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
2.1 Verkeer en vervoer	5.972	632	5.340	279	5.061	66%	3.300
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	66%	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	66%	0
2.5 Openbaar vervoer	16	0	16	0	16	66%	0
Verkeer en vervoer	**5.988**	**632**	**5.356**	**279**	**5.077**		**3.300**

Relevante wetgeving

- Onderhoudsplicht o.g.v. Wegenwet
- CROW-normen voor wegonderhoud
- Omgevingswet

Beleidsvrijheid

Voornamelijk wettelijke taken, maar biedt wel ruimte voor eigen beleidskeuzes

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Onderdeel	Toelichting voetgangersoversteekplaatsen Parkeerring 7255 FcL
Eigen beleidsnormen	In het Gemeentelijk Verkeers en Vervoersplan is deze maatregel in het bijbehorende uitvoeringsprogramma opgenomen
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	niet
Majeure ontwikkelingen	Landelijk is er de ontwikkeling om alle wegen binnen de bebouwde kom om te zetten naar 30 km per uur. De parkeerring zou ook in aanmerking kunnen komen voor omvorming naar een regime van 30 km per uur.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Voor deze maatregel is nog geen plan opgesteld.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Betreft een beschikbaar gesteld krediet van € 100.000. Kapitaallasten: € 2.500.

Onderdeel	Toelichting voetgangersoversteekplaatsen Parkeerring 7255 FcL
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Landelijk is er de ontwikkeling om wegen binnen de bebouwde kom af te waarderen naar GOW 30 km/h. De parkeerring komt mogelijk in aanmerking voor deze afwaardering. Een eventuele afwaardering gaat gepaard met een volledige herinrichting van de centrumring. Hiervoor dient allereerst een integraal plan opgesteld te worden voor de gehele parkeerring. De oversteekplaatsen op de centrumring worden daarmee onderdeel van een volledige herinrichting van de parkeerring. Het voorafgaand uitvoeren van specifieke maatregelen (oversteekplaatsen) draagt daarmee niet bij aan de integraliteit die wij willen bereiken bij een toekomstige herinrichting van de parkeerring.

Onderdeel	Toelichting fietspad Geitenwaard 7093 FcL
Eigen beleidsnormen	Maakt onderdeel uit van het recreatief fietsnetwerk
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	niet
Majeure ontwikkelingen	niet
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Voor dit fietspad is nog geen plan opgesteld
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Betreft een beschikbaar gesteld krediet van € 100.000. Kapitaallasten: € 2.500.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Het krediet is niet toereikend voor realisatie van het fietspad. Er zijn nog geen initiatieven richting aanwonenden geweest. Er zijn dus geen financiële of andere afbreukrisico's. Wel ontbreekt er een schakel in ons recreatief fietsnetwerk.

Taakveld 2.5 Openbaar Vervoer

Onderdeel	Toelichting Subsidie FCL 6117
Eigen beleidsnormen	Jaarlijkse subsidie aan de Buurtbusvereniging Zevenaar.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Verplichting aangegaan om jaarlijks gemeentelijke subsidie te verstrekken aan buurtbusvereniging Zevenaar
Majeure ontwikkelingen	In 2026 wijzigt de Provinciale bijdrage aan de buurtbusvereniging. De financiële gevolgen voor de gemeente Zevenaar zijn nog onbekend.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	-
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Betreft een beschikbaar gesteld budget van € 5.452
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	De buurtbus is van grote waarde voor de bereikbaarheid van onze kleine kernen. Het coalitieakkoord geeft het belang van de gemeente Zevenaar weer om de bereikbaarheid van de kleine kernen te behouden. Bij het stopzetten van het beleid vervalt er een belangrijk middel qua bereikbaarheid van de kleine kernen.

Onderdeel	Toelichting Subsidie FCL 6117
Eigen beleidsnormen	Jaarlijkse subsidie aan de Buurtbusvereniging Zevenaar.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Verplichting aangegaan om jaarlijks gemeentelijke subsidie te verstrekken aan buurtbusvereniging Zevenaar
Majeure ontwikkelingen	In 2026 wijzigt de provinciale bijdrage aan de buurtbusvereniging. De financiële gevolgen voor de gemeente Zevenaar zijn nog onbekend.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	-
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Betreft een beschikbaar gesteld budget van € 5.452
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	De buurtbus is van grote waarde voor de bereikbaarheid van onze kleine kernen. Het coalitieakkoord geeft het belang van de gemeente Zevenaar weer om de bereikbaarheid van de kleine kernen te behouden. Bij het stopzetten van het beleid vervalt er een belangrijk middel qua bereikbaarheid van de kleine kernen.

Financiën Economie

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
3.1 Economische ontwikkeling	687	34	653	0	653	80%	500
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	166	3	163	45	118	80%	100
Economie	**853**	**37**	**816**	**45**	**771**		**600**

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025 (2015) Liemers Economische Visie LEV (2019) Economische Agenda Zevenaar (2021) Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024 Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017) Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030 (2012)
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Driejarige overeenkomst met Liemerse Ambassade (2024-2026) Driejarige overeenkomst uitvoering Liemers Economische Visie (2024-2026) Vierjarige uitvoering LEADER (vanaf 2024) Structurele ondersteuning stadspromotie Structurele ondersteuning professionalisering samenwerking (BIZ) Lidmaatschappen Clok, DNWS, Provinciale Werkgelegenheids Enquête (PWE), Deelname Groene Metropoolregio, Productieve regio (inclusief verplicht RPW)
Majeure ontwikkelingen	Netcongestie, circulaire economie, transitie landbouw, toekomstbestendig maken werklocaties, Via15, Human Capital inclusief krappe arbeidsmarkt, arbeidsmigranten

Onderdeel	Toelichting
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Nieuw horeca- en detailhandelsbeleid en actualisatie centrumvisie. Herstructurering en transformatie bedrijventerreinen.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Incidenteel 20.000 (horecabeleid) 25.000 detailhandelsvisie 30.000 centrumvisie; structureel 10.000 Dag van de Ondernemer.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Afbreukrisico relatie met ondernemers, geen doorontwikkeling op toekomstbestendig maken werklocaties, verslechtering vestigingsklimaat en ondernemersklimaat, verslechtering regionale samenwerking met onderwijs en ondernemers (triple helix).

Taakveld 3.3 Bedrijfsloket en Bedrijfsregelingen

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025 (2015) Liemers Economische Visie LEV (2019) Economische Agenda Zevenaar (2021) Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2021 - 2024 Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017) Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030 (2012)
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Lidmaatschappen Lindus, MKB Zevenaar, Locatus.
Majeure ontwikkelingen	Netcongestie, circulaire economie, transitie landbouw, toekomstbestendig maken werklocaties, Via15, Human Capital inclusief krappe arbeidsmarkt, arbeidsmigranten
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	n.v.t.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	n.v.t.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Afbreukrisico relatie met ondernemers, geen doorontwikkeling op toekomstbestendig maken werklocaties, verslechtering vestigingsklimaat en ondernemersklimaat.

Financiën Onderwijs

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
4.1 Openbaar basisonderwijs	10	0	10	0	10	15%	0
4.2 Onderwijshuisvesting	3.448	2.363	1.085	14	1071	15%	200
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.640	13	2.627	1.063	1.564	15%	200
Onderwijs	**6.098**	**2.376**	**3.722**	**1.077**	**2.645**		**400**

Relevante wetgeving

- Huisvestingsverordening
- Wet onderwijsachterstandenbeleid
- Leerplichtwet

Beleidsvrijheid

- Verplichte taak
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Zevenaar 2020
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Uitbetaling klokuren bewegingsonderwijs, wettelijke verplichting, staat ook vermeld in verordening
Majeure ontwikkelingen	Onbekend
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Onbekend

Onderdeel	Toelichting
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Onbekend
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Dan hebben we nog steeds een wettelijke verplichting en zorgplicht

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Zevenaar 2020 Gemeenschappelijke regeling huisvesting voortgezet onderwijs de Liemers (GRHVOL) Mogelijk per 2025 wordt een Integraal Huisvestingsplan wettelijk verplicht met een bindend besluit op de eerste vier jaar voor huisvestingsprojecten (uitbreiding/vervangende nieuwbouw)
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Er zijn meerdere meerjarige verplichtingen waar we niet zomaar mee kunnen stoppen: Kapitaallasten bestaande onderwijsgebouwen (po en vo) Klokurenvergoeding bewegingsonderwijs basisonderwijs (zowel voor openbare als bijzondere scholen) GRHVOL, voor een langdurige/duurzame portefeuille vo-gebouwen binnen regio de Liemers IHP wat iedere vier jaar moet worden geüpdatet Jaarprogramma aanvragen voorzieningen onderwijshuisvesting
Majeure ontwikkelingen	Updaten nieuwe IHP vóór 2025 Raadsbesluit voor onderzoeken nieuwe schoollocaties voor twee basisscholen en evt. verhuizing van de Taalschool Nieuw vo-gebouw (vanuit GRHVOL) binnen de gemeente Zevenaar (9.500 m2) Uitbreiding bestaande po-gebouwen, als gevolg van woningbouw in kernen Grote woningbouwopgave, met als potentieel gevolg dat nieuwe po-gebouwen/scholen nodig zijn Verdere uitwerking verduurzaming schoolgebouwen om klimaatdoelstellingen te halen en bijbehorende aanpassingen/verbouwingen
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Vervangende nieuwbouw voor twee basisscholen en de Taalschool. Vorig budget was bestemd voor twee scholen op één locatie maar het plan is weggestemd vorig jaar. Voor het opsplitsen van de twee basisscholen en op andere locaties vervangende nieuwbouw te realiseren (iets nieuws te regelen) is het vorige budget niet toereikend. Daarnaast dienen er budgetten beschikbaar te worden gesteld voor de aanschaf van Onderwijsleerpaketten in de nieuwe scholen. Nieuw vo-gebouw. Ook hier budgettair niet toereikend wegens wegstemming van het project en opzet nieuw bouwproject, dat hogere kosten met zich mee zal brengen want meegenomen in eerder weggestemd project

	Renovatie/uitbreiding bestaande po-scholen (een deel hiervan is 40+ jaar oud) Potentieel nieuwe po-scholen n.a.v. woningbouwopgave Vervolgstappen n.a.v. duurzaamheidsonderzoek schoolgebouwen en gemeentelijke mede-investeringen
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	IHP dient opnieuw ontwikkeld en vastgesteld te worden. Dit is beoogd voor eind 2024/begin 2025. Het huidige IHP is verouderd en niet gericht op de toekomstige situatie binnen de gemeente Zevenaar (woningbouwopgave) of aan wettelijke verduurzamingseisen/doelen. Mogelijk samenhang met IAP vanwege verduurzamingsrealisatie conform routekaart verduurzaming.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	De gemeente heeft een wettelijke taak om voor adequate onderwijshuisvesting te zorgen. Met het stoppen van de verordening en/of IHP verandert dit niet zomaar. Het zou zelfs tot het gevolg kunnen geven dat we minder lokale richtlijnen en handvatten hebben. Zevenaar kan uit de GRHVOL treden maar dan zal er een financiële afrekening plaats moeten vinden. Ook zal moeten worden gekeken of dit financiële voordelen oplevert als Zevenaar zelf opdraait voor alle kosten voor de drie (straks 2) vo-gebouwen binnen de gemeente t.o.v. de afdracht voor de vo-gebouwen binnen de andere twee gemeenten. Daarnaast kan het ook de relatie met de andere deelnemende gemeenten verstoren.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en Leerlingzaken

Onderdeel Leerlingzaken (leerlingenvervoer)	Toelichting
Eigen beleidsnormen	- Wettelijke taak - Visie Sociaal Domein - Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Zevenaar 2024 - Verbeterplan doelgroepenvervoer 2024-2025
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Het leerlingenvervoer is als onderdeel van het doelgroepenvervoer ondergebracht in de opdracht aan de BVO DRAN. Gemeente Zevenaar is een van de achttien deelnemende gemeenten in deze gemeenschappelijke regeling. Voor het doelgroepenvervoer en specifiek het leerlingenvervoer is een meerjarige verplichting aangegaan.
Majeure ontwikkelingen	In het coalitieakkoord 2022-2026 is opgenomen om te besparen op de kosten voor het doelgroepenvervoer via de BVO DRAN. Daartoe is het verbeterplan doelgroepenvervoer 2024-2025 vastgesteld. Actualisatie kaderbeleid is een van de verbeteringen: Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Zevenaar 2024. Door in de praktijk verbeteringen op te pakken is in 2023 al een structurele bezuiniging doelgroepenvervoer, incl. het leerlingenvervoer, voor de komende jaren gerealiseerd.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De behaalde besparingen kunnen budgettair vertaald worden.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	De investeringsbudgetten om alle verbeteringen in het verbeterplan uit te kunnen voeren zijn in maart 2024 door de gemeenteraad toegekend.

Onderdeel Leerlingzaken (leerlingenvervoer)	Toelichting
	Hiermee is de verwachting dat (verder) bespaard kan worden op het leerlingenvervoer, in ieder geval op het leerlingenvervoer via de BVO DRAN.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Stopzetten van dit beleid is niet mogelijk aangezien het leerlingenvervoer een wettelijke taak is.

Financiën Sport, cultuur en recreatie

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
5.1 Sportbeleid en activering	431	0	431	0	431	90%	400
5.2 Sportaccommodaties	3.697	339	3.358	1.198	2.160	90%	1.900
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct..	1.228	111	1.117	161	956	90%	900
5.4 Musea	290	0	290	17	273	90%	200
5.5 Cultureel erfgoed	248	6	242	24	218	66%	100
5.6 Media	684	0	684	0	684	90%	600
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr..	5.146	64	5.082	21	5.061	90%	4.600
Sport, Cultuur en recreatie	**11.724**	**520**	**11.204**	**1.421**	**9.783**		**8.700**

Relevante wetgeving

- Archiefwet
- Mediawet
- Wsob
- Flora en faunawet
- Wet natuurbescherming

Beleidsvrijheid

- Voornamelijk eigen taken

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Lokaal sportakkoord, beleidsnota sport en bewegen
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	In de Brede SPUK 2023-2026 zijn doelstellingen en daarmee budgetten opgenomen voor lokale aanpak voor samenwerking en cofinanciering op gebied van sport en bewegen, gezonde leefstijl, preventie.
Majeure ontwikkelingen	Gemeente wil Centrum voor Uniek Sporten realiseren op Sportpark van de Toekomst 2.0. Gemeente wil hiermee Zevenaar 'Sportief op de kaart zetten' en daarmee ook regionaal een 'pin' op de regionale kaart zetten.

Onderdeel	Toelichting
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Zie § 5.2
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Collegeakkoord: realisatie/herinrichting Sportpark Hengelder
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	
Majeure ontwikkelingen	Realisatie/herinrichting Sportpark Hengelder (Sportpark van de Toekomst 2.0). Aanbesteding voor Projectonderzoek/-begeleiding. Er worden minimaal drie scenario's uit het vorige onderzoek (Synarchis) uitgewerkt door het extern bureau (CB5) in samenwerking met de Projectgroep. Er staan op de schetsen een aantal gebouwen: - (handhaven)huidig clubgebouw jeu de boulesclub - (handhaven) huidig clubgebouw rugby - nieuw gezamenlijk clubgebouw voetbal/hockey - (handhaven) huidig gebouw materialenopslag Sportbedrijf Ataro - wens: sporthal - wens: medisch centrum (zorggebouw voor eerstelijnsprofessionals) (mogelijk gefinancierd door zorgaanbieders/zorgverzekeraars). - wens: centrum voor Uniek Sporten (sporters met beperking). Besparing in gebouwen: Er kan een flinke besparing bereikt worden als er één groot multifunctioneel gebouw komt waar alle voorgaande functies in ondergebracht worden. Er zijn voorbeelden in den lande waar dit gerealiseerd is. Het is niet van deze tijd dat elke club zijn eigen gebouw heeft. Bovendien handhaven en daarmee onderhouden, wellicht zelfs renoveren van bestaande gebouwen is in verhouding vele malen duurder. We starten binnenkort (medio mei 24) met Project Herinrichting Sportpark. Er zullen berekeningen gemaakt moeten worden. Grofweg (puur indicatie) zou qua gebouwen een flinke besparing gerealiseerd kunnen worden. In raming van Synarchis is voor handhaving bestaande gebouwen 'PM' opgenomen, terwijl voor multigebouw voor voetbal/tennis € 3,5 miljoen is opgenomen. Voorstelbaar is om bestaande gebouwen te slopen. Gebouw jeu de boules zou evt. ingepast kunnen worden in

Onderdeel	Toelichting
	multi-accommodatie. Voor evt. sporthal is geen bedrag geraamd, evenals voor zorggebouw. We zouden (voorstel) raming kunnen (laten) maken van totale kosten o.b.v. nu voorliggende scenario's en vervolgens keuzes kunnen maken die daarmee leidend zijn voor vervolgopdracht. Besparing in investering velden: Als er aangestuurd wordt op fusie van voetbalverenigingen kan dat besparing in aanleg en renovatie/onderhoud van velden betekenen. Multifunctioneel gebruik van velden kan besparing opleveren. Dat kan binnenkort berekend worden. Opdracht voor aanpassing opdracht: er zou voor gekozen kunnen worden om een aantal varianten nader te duiden, die uitgewerkt worden: - 0-variant: niets doen - minimale variant: een van de drie scenario's uitwerken - multi-variant: alle bestaande gebouwen slopen en één multi-sport-complex. Gemeente Zevenaar wil met Sportpark van de Toekomst 2.0 de regionale sportfunctie 'pakken en verstevigen'.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De totale kosten van herinrichting van sportpark. Planning is dat in dec 24 het Eindrapport door DB5 wordt opgeleverd met daarbij zicht op Voorlopig Ontwerp en voorlopige kostenraming. In Q5 financiële besluitvorming door de raad.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Dat er geen Sportpark van de Toekomst 2.0 wordt gerealiseerd.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuur- productie en cultuurparticipatie

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Visie Sociaal Domein, subsidieprogramma welzijn, cultuur en sport, beleidskader Liemers t.b.v. Kunstwerk!
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Regioprogramma volwasseneducatie, deelname Groene Metropool regio, langlopende subsidierelaties (deels jaarlijks beschikt) met o.a. Filmhuis en Kunstwerk!
Majeure ontwikkelingen	- De sociale basis en voorliggende voorzieningen, waaronder kunst en cultuur, zijn van cruciaal belang om inwoners sterker en meer zelf-, en samenredzaam te maken. In de (nieuwe) Visie Sociaal Domein staat deze beweging beschreven en is de ambitie vertaald naar meer preventie en gerichter en meer decentraal werken. Voor Zevenaar is dit van extra belang, wegens groot vrijwilligers- en verenigingsleven, verspreidde dorpskernen met eigen identiteiten, veel kwetsbaarheden (o.a. lage SES, herindeling,) en de bezuinigingsoperatie van enkele jaren geleden die diepe sporen in het voorliggende veld heeft achtergelaten.

	- Gedreven door meerdere bezuinigingen en landelijke ontwikkelingen heeft er in de afgelopen jaren een verregaande fusie plaatsgevonden van de grotere culturele instellingen tot 'Kunstwerk!' (bibliotheek, theater, muziekeducatie, cultuureducatie, volwasseneducatie, cultureel erfgoed, Liemers museum en Natuur en Milieueducatie) - Exploitatie Turmac Cultuurfabriek is in najaar 2023 onderzocht. Met aanpassingen in de huidige afspraken zitten er mogelijkheden in om de exploitatie op een gezond niveau te krijgen waarbij investering (terug) in de cultuursector denkbaar zou kunnen zijn. - Dorpshuizen en locaties in de kernen en wijken hebben een steeds belangrijkere rol binnen de gemeente, dit geldt ook voor het toegankelijk kunnen aanbieden van kunst & cultuur activiteiten (als middel) voor talentontwikkeling, cultuureducatie en zelfontplooiing.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	- De gehele Visie Sociaal Domein is nog niet budgettair vertaald. Opgaves zitten hem vanuit de gemeente in het versterken van de voorliggende voorzieningen, inclusief kunst & cultuur. Zowel de capaciteit als de samenwerking moeten worden versterkt. - Reparatie voor de uitvoering WSOB (bibliotheek) en volwasseneducatie (investering per inwoner voor bibliotheek en volwasseneducatie ligt in Zevenaar zeer ver onder landelijk gemiddelde, voorstel voor herstel in kadernota). - Doorontwikkeling tot toekomstbestendige bedrijfsvoering Filmhuis Zevenaar (vanuit coalitieakkoord, onderzoekskosten gemeld in 1e VGR)
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	- Er wordt al gewerkt aan nieuw subsidiebeleid Welzijn, Cultuur en Sport, waarbij maatschappelijk doel en impact belangrijke graadmeter wordt in toekennen subsidies. - Exploitatie Turmac Cultuurfabriek is in najaar 2023 onderzocht. Met aanpassingen in de huidige afspraken zitten er mogelijkheden in om de exploitatie op een gezond niveau te krijgen waarbij investering (terug) in de cultuursector denkbaar zou kunnen zijn. -Verdere investering in kunst en cultuur is juist nodig als middel om het voorliggende veld te versterken en de doelen binnen het sociaal domein te kunnen behalen. Zo worden verdere stijging in (Wmo) zorgkosten beperkt en kan een deel worden teruggedrongen. In de laatste cijfers blijkt dat bij nieuwe Wmo-aanvragen, minimaal 10% opgevangen kan worden met maatschappelijk werk en overige voorliggende voorzieningen. Zie ook taakveld 6.1
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Stopzetten van dit beleid zorgt voor verdere verschraling van de voorzieningen, concreet het wegvallen van voorzieningen aangezien deze al op minimaal niveau worden gefinancierd. Dit resulteert in; teruggang in de sociale basis van de inwoners, hogere mate van eenzaamheid en verminderde sociale cohesie onder inwoners. Verschraling zorgt er onder andere voor dat er meer vraag komt naar individuele (maatwerk) oplossingen, meer overlast en lagere mate van leefbaarheid. Verdere investering in het voorliggende veld is dus nodig om juist op overige (zorg)kosten te bezuinigen. Hierbij geldt cultuur presentatie, productie en cultuurparticipatie als duurzaam inzetbaar middel in het terugdringen van dure zorgindicaties en hulpvragen. Hiervoor moet cultuur in de brede zin van het woord voor iedere inwoner toegankelijk, bereikbaar en

	aantrekkelijk blijven. Kunst en cultuur biedt de mogelijkheid op meer kansengelijkheid en op talentontwikkeling. Dat raakt aan alle terreinen van het sociaal domein, waaronder ook armoedebeleid en bestaanszekerheid. Dit wordt bevestigt in het recente stelseladvies van de Raad voor Cultuur 'Toegang tot cultuur; op weg naar een nieuw bestel in 2029' en de VNG propositie 'Samen cultuur borgen' van januari 2024.

Taakveld 5.4 Musea

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Beleidskader Liemers t.b.v. Kunstwerk! Deelname Groene Metropoolregio, cultuureducatie en erfgoededucatie binnen het primair onderwijs
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	- Beleidskader Liemers t.b.v. Kunstwerk! - Gezamenlijke meerjaren financiering door Liemerse gemeenten (jaarlijks vastgesteld) - Beheer Liemerse collectie en gemeentelijke kunstcollecties
Majeure ontwikkelingen	- Doelstellingen erfgoededucatie vastgesteld; alle leerlingen (primair en voortgezet onderwijs) leren over de regionale geschiedenis, kunst en erfgoed van de Liemers. Met bijbehorende resultaten; een goed toegankelijk en verzorgd museum in de Turmac Cultuurhal, kwalitatieve museumlessen voor scholen (ontwikkeling in 2022 en vanaf 2023 ingezet) - Totstandkoming depot, zodat de museumcollectie goed wordt beheerd in het depot van de Turmac Cultuurfabriek - Regierol in programma Romeinen (lokaal en aangesloten bij Groene metropoolregio) - Het ontwikkelen en jaarlijks uitvoeren van het kunstplan Gemeentehuis en Turmac Cultuurfabriek - De inhoudelijke ondersteuning van verschillende projecten (zowel educatief als historisch). Het museum functioneert als historisch kenniscentrum/partner voor organisaties en Historische Kringen in de Liemers - Netwerk van kunsthistorici verenigingen, schutterijen - Leer/werkplek en de stagebegeleiding van studenten van Graafschap College, CIBAP, ArtEZ, MBO Velp
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	- (Coördinatie van) projecten in kader van 80 jaar Vrijheid in 2025
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	- Regioprogramma 80 jaar Vrijheid
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Het museum is belangrijk in het kader van het leren over deze omgeving, maar heeft ook een duidelijke link met de vrijetijdseconomie. Daarnaast heeft het museum nog de zorg voor het behoud en beheer van een drietal belangrijke kunstcollecties. Het museum biedt een podium voor (lokale) kunstenaars door met regelmaat exposities te organiseren voor met name regionale kunstenaars. Het Liemers Museum heeft een belangrijke rol als verbinding van cultuureducatie richting de scholen. Kinderen en jeugd moeten laagdrempelig toegang houden tot

Onderdeel	Toelichting
	cultureel erfgoed, dat kan alleen als er minimaal regionaal een plek is zoals het Liemers Museum. Tevens organiseren ze ook tentoonstellingen die maatschappelijke thema's aan de orde brengen, bijvoorbeeld de landelijke tentoonstelling 'Zilveren Camera'. Het Liemers museum behoort tot de basis culturele infrastructuur van Zevenaar, als financiering van het museum stopt, zal het moeten sluiten en zal er geen cultuur en erfgoededucatie aangeboden kunnen worden over onze regio op scholen en op locatie. Daarnaast zal er een andere financiering en organisatie opgezet moeten worden voor het toeristisch informatiepunt Zevenaar, wat naar verwachting zal resulteren in een hogere investering dan besparing.

Taakveld 5.5 Cultuur erfgoed

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	- Beleidsnotitie: Een visie op erfgoed 2015 -2019 (Zevenaar) - Archeologie in de gemeente Zevenaar. Actualisatie van de archeologische waarden en verwachtingskaart; archeologisch onderzoek. RAAP-RAPPORT 4892. (vastgesteld maart 2023) - Beleidskader Vrijetijdseconomie 2030 (2019) - Cultuur- en erfgoedpact de Liemers 2022 -2024 - Structuurvisie gemeente Zevenaar 2012-2030 - Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017) - Individueel Management Plan (IMP) Neder-Germaanse Limes, Herwen – De Bijland (2022) - Kwaliteitsgids Landschap Gemeente Zevenaar, Bouwsteen Omgevingsvisie (januari 2022) - Dorpsgezicht Oud Zevenaar (vastgesteld 29092016) - Monumentenregister rijks- en gemeentelijke monumenten
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	- Voor de gemeentelijke monumenten kunnen de eigenaren een beroep doen op een gemeentelijke subsidie bij onderhoud en restauratie. De provincie verhoogt de bijdrage met 70 %. - Met betrekking tot Unesco rijksmonument Neder-Germaanse Limes, Herwen – De Bijland voert de gemeente het IMP uit. Hier volgen verplichtingen uit. In samenwerking met de regio (GMR en de provincie Gelderland) wordt een totaalverhaal rond de Romeinen ontwikkeld. Dit ligt qua inzet en financieel gezien bij VTE.
Majeure ontwikkelingen	- Een nieuwe beleidsvisie wordt het komende jaar ontwikkeld. Nog niet bekend is wat hieruit aan ambitie zal volgen en wat mogelijk nieuw beleid aan financiën vragen zal. - Volgens de Omgevingswet mogen ontwikkelingen in de omgeving van een monument geen nadelige consequenties hebben voor het monument. Hiertoe moet nog beleid worden ontwikkeld.

Onderdeel	Toelichting
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De hierboven genoemde beleidsontwikkeling om het monument te beschermen tegen ontwikkelingen in de omgeving van het monument.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Niet bekend.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	De uitvoering van de wettelijke taken ten aanzien van rijksmonumenten en archeologie kunnen niet worden stopgezet. Beperken van de ambitie m.b.t. instandhouding van ons gemeentelijk erfgoed en landschap, zal tot verval en wellicht verdwijnen ervan leiden. Dit is tegengesteld aan de ambitie van het college, de raad en de provincie. Dit heeft consequenties voor de ruimtelijke kwaliteit, toerisme en recreatie, ondernemers en de binding van bewoners aan hun omgeving.

Taakveld 5.6 Media

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	VNG richtlijnen streekomroepen
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Aanwijzing Commissariaat voor de Media voor RTV Connect (Liemerse Omroep Stichting) als lokale publieke media-instelling 2023-2028 (voor de gemeenten Doesburg, Duiven, Westervoort en Zevenaar) Overeenkomst gemeente Zevenaar, Duiven, Westervoort met ziekenomroep TVR Mozaïek (jaarlijks verlengd).
Majeure ontwikkelingen	- Elke gemeente in Nederland heeft een lokale publieke omroep. Deze zijn op advies van de gemeente aangewezen door het Commissariaat voor de Media. De gemeente heeft een bekostigingsplicht voor de lokale omroep en ontvangt hiervoor een bijdrage in het gemeentefonds, het richtsnoerbedrag. Zoals het er nu naar uitziet gaat het stelsel, de financiering en de regelgeving rond lokale omroepen de komende jaren fors op de schop. Dat zal gevolgen hebben voor de rol van de gemeenten. Het Rijk heeft het voornemen om meer geld beschikbaar te stellen voor lokale omroepen, en daarbij in te zetten op het vormen van streekomroepen. Dit moet een grote kwaliteitsimpuls opleveren voor de lokale omroepen met veel meer aandacht voor de journalistieke taak van media als 'waakhond' van het gemeentebestuur. - In 2027 moeten alle 250 lokale omroepen geformeerd zijn naar 80 streekomroepen. De algemene lokale omroepen van Zevenaar en de regio zijn al geformeerd naar een streekomroep, namelijk RTV Connect (Liemerse Omroep Stichting), hiermee lopen zij voor op de landelijke ontwikkelingen. - RTV Connect is aangemerkt als top 20 streekomroep met de meeste potentie. Het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek heeft binnen de subsidieregeling Professionalisering Lokale Publieke Media-instellingen daarom hun aanvraag gehonoreerd. In 2024 gaat RTV Connect met deze

Onderdeel	Toelichting
	subsidie verder aan de slag met professionalisering. - Ook loopt er een grensoverschrijdend subsidieprogramma vanuit Euregio. Waarbij onze streekomroep op journalistiek vlak actief samenwerkt met andere Nederlandse en Duitse streekomroepen. - Naast de lokale streekomroep is er ook een streek ziekenomroep, TVR Mozaïek. Zij worden slechts met een klein gedeelte van het richtsnoerbedrag gefinancierd, Duiven en Westervoort financieren hierop mee. Daarnaast ontvangen zij bijdragen van Rijnstate Ziekenhuis Zevenaar, de Liemerije en enkele kleinere giften van aangesloten zorginstellingen.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	- Verdere professionalisering van de streekomroep.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Geen nieuw beleid. Richtsnoerbedrag in gemeentefonds is € 1,57 per huishouden, dit hanteert Zevenaar ook als subsidiebedrag, hier wordt niet op geplust. Komende jaren kan dit zo blijven, extra investeringen kunnen elders gevonden worden, bijvoorbeeld in rijkssubsidieprogramma's en Stimuleringsfonds voor de journalistiek.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Beleid zit al op wettelijk minimum, het richtsnoerbedrag dat in gemeentefonds zit(cluster cultuur en ontspanning, nieuwe cijfers via meicirculaire) wordt een-op-een gebruikt voor de lokale omroepen. Stopzetten van beleid is dus geen optie. Verdere professionalisering kan voor een groot gedeelte op basis van andere aanvullende fondsen, zodat de streekomroep zich alsnog verder kan ontwikkelen. Lokaal kan er nog wel gekeken worden naar de verdeling van gelden tussen de ziekenomroep Mozaïek en RTV Connect, waarbij op termijn het richtsnoerbedrag gebruikt wordt voor één omroep i.p.v. verdeling over twee omroepen, maar dit levert alleen inhoudelijk meer mogelijkheden op, geen financiële besparing.

Taakveld 5.7 Openbaar Groen

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Beleidsplan IBOR; 1. impuls aantrekkelijk en uitnodigend maken van de openbare ruimte; 2. 1600 extra bomen tot 2026; 3. Verlagen onderhoudsniveau openbare ruimte 4. Inrichting buurtpark Bizetstraat
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	1. Geen 2. Geen 3. Er zijn besteksverplichtingen aangegaan m.b.t. integrale onderhoudsbestekken, bomenbestek en bermenbestek tot en met 2024, met verlenging van twee keer één jaar. Dus maximaal tot en met 2026. 4. Er is opdracht gegeven voor het participatieproces en DO-ontwerp. Bewoners hebben meegedacht met het ontwerp.
Investeringsbudgetten/	1. Investeringsbudget voor de jaren 2025 en 2026. In totaal € 200.000

Nieuw beleid	2. Investeringsbudget € 400.000 3. Geen idee 4. Investeringsbudget € 200.000; weinig onderhoud groen als inrichting beperkt blijft tot gras en bomen.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	1. Er wordt geen invulling gegeven aan het collegeprogramma. Waardering en tevredenheid van bewoners voor de openbare ruimte blijft laag. 2. Er zijn geen risico's. Ambitie collegeprogramma wordt niet gerealiseerd. 3. Ontevreden bewoners. Geen aantrekkelijke gemeente voor bedrijven en inwoners. 4. Zeer ontevreden bewoners. Geen kwaliteitsimpuls groene ruimte in Zonnemaat

Taakveld 5.7 Toerisme en recreatie

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Uitvoering Beleidskader Vrijetijdseconomie Zevenaar 2030
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Structurele uitgaven 2024: € 169.461, begroting voor 2025-2027: € 183.394 (waarvan een aantal jaarlijks worden verlengd) + 4 pm-posten, die tezamen goed zijn voor ca. € 40k tot € 150k, en 3 'incidentele' pm-posten, waar nog (met derden en meerdere partijen) meerjarige afspraken voor in de maak zijn. De hoogte daarvan is nog onduidelijk, maar zal jaarlijks tussen de ca. € 50k en € 100k kunnen zijn. In de begroting 2023-2026 heeft de raad ingestemd om het totale bedrag dat wordt ontvangen voor toeristenbelasting in te zetten voor het uitvoeren van het beleidskader vrijetijdseconomie. Dit is inmiddels ook (met de sector) gedeeld. Ook in dat licht zijn wij aan het onderzoeken of en hoe we samen met de sector kunnen beslissen waaraan die inkomsten worden uitgegeven. In de nieuwe Liemerse Economische Visie (uitvoering door Liemerse Ambassade) is Vrijetijdseconomie een van de onderdelen.
Majeure ontwikkelingen	m.n. Waterverhaal (al dan niet met Rijnobservatorium) en Romeins verleden (zie ook hieronder)
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	In regionaal verband werken wij aan een belevingsconcept om het derde waterverhaal 'De Rivier, je kan er niet omheen' te ontwikkelen. Afhankelijk van het uitvoeringsprogramma, dat in de loop van 2024 in dat kader wordt ontwikkeld, en de ambitie van Zevenaar zullen middelen nodig zijn om het waterverhaal 'aan de man te brengen'. Wij komen bij de raad als er voor de begroting van 2026 meer financiële middelen nodig zijn dan dat we uit de inkomsten uit toeristenbelasting kunnen halen. Wij gaan het Romeins verleden in Zevenaar/Liemers nog beter zichtbaar en beleefbaar maken. In de loop van 2024 (met uitloop naar 2025) zal duidelijk worden welke financiële consequenties daaraan vasthangen. Wij komen bij de raad als er voor de begroting van 2026 meer financiële middelen nodig zijn dan dat we uit de inkomsten uit toeristenbelasting kunnen halen.

Financiën Basisvoorzieningen

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.176	25	5.151	589	4.562	15%	700
6.2 Wijkteams	5.150	0	5.150	2	5148	15%	800
Basisvoorzieningen	**10.326**	**25**	**10.301**	**591**	**9.710**		**1.500**

Relevante wetgeving

- Wet Maatschappelijke ondersteuning
- Wet Kinderopvang
- Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk

Beleidsvrijheid

- Verplichte taak/beperkte beleidsvrijheid
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

Taakveld 6.1 Samenkracht en Burgerparticipatie

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Visie Sociaal Domein; subsidieprogramma welzijn en sport; Programma Zevenaar Verbindt; subsidieregeling Burgerinitiatieven en vrijwilligerswerk
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Er is veelal sprake van langlopende subsidierelaties en contracten, zowel met (grote) organisaties, als inzake bewonerinitiatieven, die weliswaar per jaar worden aangegaan, maar waarbij de afbouwtermijnen van de Awb gelding hebben. Daarnaast zijn er de vrijwilligersverzekeringen en verzekeringen ten behoeve van materieel.
Majeure ontwikkelingen	De sociale basis en voorliggende voorzieningen zijn van cruciaal belang om de beweging op gang te brengen en in gang te houden om inwoners

Onderdeel	Toelichting
	sterker en meer zelf- en samenredzaam te maken. In de (nieuwe) Visie Sociaal Domein staat deze beweging beschreven en is de ambitie vertaald naar normaliseren, meer preventie en gerichter en meer decentraal werken. Naast dat dit een beweging is die in heel Nederland actueel is, is dit voor Zevenaar extra van belang, omdat er enerzijds een groot vrijwilligersleven is, anderzijds veel kwetsbaarheden bestaan (o.a. individualisering, lage SES, herindeling) en de bezuinigingsoperatie van enkele jaren geleden diepe sporen in het voorliggende veld heeft achtergelaten. We zetten in op 'it takes a village to raise a child (and grown-ups)'. Burgerparticipatie is een veelvoorkomend thema in het huidige collegeprogramma 2022-2026. Op het onderdeel 0.2.1 wordt het komende jaar een vertaling gemaakt hoe participatie binnen de gemeente Zevenaar vorm gegeven dient te worden. Het zit verweven in meerdere domeinen binnen de organisatie. Zo zijn er duidelijke raakvlakken met onder andere de dienstverleningsvisie en woonzorgvisie. De afgelopen jaren is door middel van opbouwwerk een stevig fundament gelegd voor burgerparticipatie. Dit behoeft aandacht, zichtbaarheid en vertrouwen. Landelijk is sprake van een nieuw wetsvoorstel: Versterking participatie op decentraal niveau. In 2023 is de beweging in gang gezet om burgerinitiatieven op een andere wijze te ondersteunen, middels het platform zevenaardoet.nl In opdracht van het college van B en W zijn onze kernen (vrijblijvend) aan de slag met het ontwikkelen van dorpenvisies die ondersteunend zijn aan de gemeentelijke visies. Vanuit Fysiek domein is het initiatief gestart om te werken met Wijkplannen.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De gehele beweging zoals die is beschreven in de Visie Sociaal Domein is nog niet budgettair vertaald. Sterker: voor 2024 is in het voorliggende veld nog een (laatste) bezuiniging doorgevoerd van de eerdere grote bezuinigingsopgave (2018). Hiermee zitten we onder het niveau van wat regulier wenselijk is – check de benchmark vergelijkbare gemeenten. Laat staan dat er geïnvesteerd kan worden om de noodzakelijk geachte beweging met kracht in gang te zetten. Opgaves zitten hem vanuit de gemeente vooral in het versterken van de voorliggende voorzieningen. Zowel de capaciteit als de samenwerking moeten worden versterkt. Wat betreft maatschappelijke dienstverlening zitten we na de bezuiniging van 2024 –beargumenteerd- onder het vereiste niveau. Wat betreft Burgerparticipatie zit de opgave vooral in het betrekken, verbreden en versterken van (burger)participatie. Veel dorpenvisies zijn nog in ontwikkeling en daarom nog niet budgettair vertaald. Inzet op preventie met behulp van Buurtbemiddeling is na 2025 nog niet budgettair vertaald en vraagt bestuurlijke afstemming met Duiven en

Onderdeel	Toelichting
	Westervoort.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	De basis op orde vergt minimaal 1 fte maatschappelijk werk (incl. sociaal raadslieden werk). Willen we de geschetste beweging maken en daarmee o.a. kosten Wmo-begeleiding besparen, dan zou daar minimaal nog 2 fte aan moeten worden toegevoegd. 1 fte maatschappelijk werk staat gelijk aan 100 – 120 trajecten, waarvan 10 tot 15% direct wordt voorkomen om richting Wmo-begeleiding door te vloeien (1 traject Wmo-begeleiding, van drie uur per week, kost zo'n € 10.000 per jaar). In indirecte zin is dat nog vele malen hoger, doordat mensen zelf- en samenredzamer worden en eerst later (of in het geheel niet) een zorgvraag ontwikkelen. Daarnaast vergt de basis op orde inzet van Opbouwwerk dat momenteel niet in Zevenaar is, om de leefbaarheid en sociale samenhang in een wijk, dorp of buurt te versterken, minimaal 1, beter 2 fte (1 voor de kern Zevenaar en 1 voor de overige kernen). Om de beweging van zorg naar (collectief) welzijn door te zetten is het van belang daar juist te investeren. Diverse onderzoeken tonen aan dat elke geïnvesteerde euro als opbrengst een factor 1,6 heeft. Tevens vraagt het stimuleren van ontmoeting en daarmee het bouwen aan sociale netwerken een investering in buurt- en dorpshuizen en –initiatieven. Kritisch kan worden gekeken naar het subsidieprogramma Welzijn en Sport, waarbij meer focus op maatschappelijke doelen kan worden aangelegd.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Op korte termijn zou het een invulling van de bezuinigingsopgave kunnen betekenen, maar dat vertaalt zich vervolgens in heel veel meerkosten van zwaardere zorg en ondersteuning, evenals in een verlies van levenskwaliteit en veerkracht van inwoners, buurten, wijken en dorpen, met alle gevolgen en maatschappelijk kosten van dien. Stopzetten van het programma Zevenaar Verbindt betekent een groot risico op het verliezen van de verbinding met inwoners, raden en (vrijwilligers)organisaties, met gevolgen voor de veerkracht van dien. Het broze vertrouwen tussen overheid en samenleving komt verder onder druk, wat preventie en de uitvoering van wettelijke taken kan bemoeilijken.

Taakveld 6.2 Wijkteams

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Visie Sociaal Domein; Hervormingsagenda Jeugd
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Er is hier met name sprake van personeelsverplichtingen en subsidierelaties. Dat betreft dienstverbanden die langjarige verplichtingen met zich meebrengen en Awb-termijnen in geval van subsidies.
Majeure ontwikkelingen	Zevenaar werkt toe naar een systeem van sterke lokale teams van 0 – 100 die niet alleen beschikkingen afgeven, maar ook zelfstandig lichte

Onderdeel	Toelichting
	vormen van ondersteuning gaan oppakken. Daarmee wordt de beweging in gang gezet waarbij minder beschikkingen voor Jeugdhulp en Wmo worden afgegeven en inwoners langer zelf- en samenredzaam kunnen zijn.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Er is nog geen financiële vertaling van deze ontwikkeling gemaakt. Planning is dat de komende jaren wordt toegewerkt naar deze nieuwe vorm.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Deze beweging vraagt een versterking van lokale teams in de vorm van capaciteit en kwaliteit. Afhankelijk van de vorm die uiteindelijk wordt gekozen, komen mensen in dienst van de gemeente, of vanuit een subsidie- en samenwerkingsrelatie. Hoe hoog de benodigde investering is, wordt nog bepaald. Investeren in deze voorliggende vorm betekent 'verdienen' aan de duurdere achterkant van zorg en ondersteuning en tevens een kwaliteitsverhoging van de levens van inwoners.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Wanneer deze beweging niet wordt gemaakt, zal het aantal af te geven beschikkingen Jeugdhulp en Wmo conform trend sterk oplopen. Dat zijn langjarige verplichtingen van hulp en ondersteuning die aanzienlijk duurder is dan de beoogde lichte en kortdurende ondersteuning. Bovendien betekent het dat inwoners een grotere mate van afhankelijkheid hebben en minder kwaliteit van leven.

Financiën Participatie

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
6.3 Inkomensregelingen	18.039	0	18.039	11.464	6.575	10%	700
6.4 Begeleide participatie	5.394	0	5.394	0	5394	10%	500
6.5 Arbeidsparticipatie	3.267	0	3.267	0	3.267	10%	300
Participatie	**26.700**	**0**	**26.700**	**11.464**	**15.236**		**1.500**

Beleidsvrijheid

- Doelvoorschriften, normen zijn in wetgeving vastgelegd
- Uitvoering wettelijke taken
- Enige beleidsvrijheid ten aanzien van vorm en intensiteit
- Armoedebeleid, kwijtschelding, schuldhulpverlening

Relevante wetgeving

- Participatiewet
- WSW
- Wet inburgering

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	- Participatiewet - Schuldhulpverlening - Minimabeleid
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	- Meerjarenbegroting SDL/RSD
Majeure ontwikkelingen	- Vroegsignalering Schuldhulpverlening - Participatiewet in Balans

Onderdeel	Toelichting
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Niet van toepassing
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Nog niet bekend, wordt beoordeeld bij de uitvoeringsplannen, onderdeel bestaanszekerheid
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Participatiewet en Schuldhulpverlening: Geven geen invulling aan de wettelijke taak in kader van medebewind en doen daarmee de inwoners tekort. Minimabeleid: Het bezuinigen op deze taak, veroorzaakt problemen voor inwoners op andere levensgebieden. Mensen raken in achterstandssituaties, verslechtering van de inkomenspositie, armoede, waaruit op andere terreinen verhoging van problematiek kan ontstaan (meer beslag op zorgkosten)

Taakveld 6.4 Begeleide participatie

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	- Formeel en materieel werkgeverschap SW via MGR-sdcg - Participatiewet - WSW (oud)
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	- Meerjarenbegroting MGR-sdcg (onderdeel WGSW) - Regeling uitvoering WSW 2023-2025
Majeure ontwikkelingen	- Toekomstvisie sociaal ontwikkelbedrijf
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Niet van toepassing
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Mogelijk in de toekomst, op dit moment nog niet bekend
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Wettelijke opdracht in kader van medebewind

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Participatiewet Re-integratieverordening Bestuurlijke opdracht RSD de Liemers
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Meerjarenbegroting SDL/RSD Meerjarenbegroting MGR-sdcg (onderdeel WSP) Bestuurlijke opdracht RSD de Liemers 2024-2026
Majeure ontwikkelingen	- https://findo.nl/content/65---Arbeidsparticipatie - Ambitie, scope en visie arbeidsmarktregio Midden-Gelderland. - Jaarplan arbeidsmarktregio Midden Gelderland - Participatiewet in Balans
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Niet van toepassing

Onderdeel	Toelichting
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Niet van toepassing
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Geven geen invulling aan de wettelijke taak in kader van medebewind en doen daarmee de inwoners tekort. Mensen raken in achterstandssituaties, verslechtering van de inkomenspositie, armoede, waaruit op andere terreinen verhoging van problematiek kan ontstaan (meer beslag op zorgkosten)

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	2.346	0	2.346	435	1.911	33%	600
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	33%	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	6.833	0	6.833	0	6.833	33%	2.300
6.71b Begeleiding (WMO)	4.828	0	4.828	0	4.828	33%	1.600
6.71c Dagbesteding (WMO)	42	0	42	0	42	33%	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen ..	10	0	10	0	10	33%	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	33%	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	1.424	0	1.424	1.200	224	33%	100
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang	395	0	395	0	395	33%	100
WMO	**15.878**	**0**	**15.878**	**1.635**	**14.243**		**4.700**

Relevante wetgeving

- Wet maatschappelijke ondersteuning

Beleidsvrijheid

- Verplichte taak/beperkte beleidsvrijheid
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

Taakveld 6.6 en 6.71 a t/m c: Maatwerkvoorzieningen en Maatwerkdienstverlening

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Wet maatschappelijke ondersteuning 2015; Visie Sociaal Domein; Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar; Nadere- en beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Voor diverse Wmo-maatwerkvoorzieningen zijn, na aanbestedingen, meerjarige verplichtingen aangegaan en/of worden aangegaan.
Majeure ontwikkelingen	1. In lijn met de Visie Sociaal Domein bewegen we voor de uitvoering van de Wmo meer en meer richting preventie, voorliggende en/of algemene voorzieningen. Deze voorzieningen zijn van cruciaal belang om inwoners sterker en meer zelf- en samenredzaam te maken. Dit ook

Onderdeel	Toelichting
	gelet op de vergrijzing en een krimpende arbeidsmarkt. Echter, in Zevenaar staan dit soort voorzieningen onder druk, nog in de kinderschoenen of nog op stapel. Investeringen zijn dus juist nog wel hiervoor gevraagd om er zo voor te zorgen dat het stijgende beroep op (de druk op) de duurdere maatwerkvoorzieningen Wmo (het vangnet) vermindert en/of uitgesteld wordt. 2. In het coalitieakkoord 2022-2026 is opgenomen om te besparen op de kosten voor het doelgroepenvervoer via de BVO DRAN. Daartoe is het verbeterplan doelgroepenvervoer 2024-2025 vastgesteld dat zich o.a. richt op het Wmo-vraagafhankelijk- en -routegebonden vervoer. Door in de praktijk verbeteringen op te pakken is in 2023 al een structurele bezuiniging Wmo-vervoer voor de komende jaren gerealiseerd. 3. Actualisatie Wmo-beleid: verordening en nadere- en beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024. Hiermee willen we bereiken om kritisch te zijn aan de poort en alleen maatschappelijke ondersteuning via maatwerk te bieden aan die inwoners die dat nodig hebben. 4. Inkoop Wmo: in 2024 is gestart met de inkoop van trapliften en woningaanpassingen. Ook worden Wmo-hulpmiddelen opnieuw ingekocht. De verwachting is dat we met deze (nieuwe) inkoopronde efficiency slagen in de uitvoering realiseren en ook besparingen op de kosten voor deze maatwerkvoorzieningen Wmo.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De benodigde investeringen in voorliggende en/of algemene voorzieningen zijn nog niet vertaald. Evenmin zijn de te verwachten besparingen door de actualisatie van het Wmo-beleid budgettair vertaald. Op termijn kan het een ingezet worden voor het ander!
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Investeringsbudgetten voor voorliggende en/of algemene voorzieningen t.b.v. de uitvoering van de Wmo liggen m.n. op de volgende onderdelen: - algemene voorziening sociale basis en ontmoeting (bijv. via Kunst en Cultuur) t.b.v. Wmo-groepsbegeleiding; - versterken maatschappelijke werk t.b.v. Wmo-begeleiding; - scootmobielpool(s) en stallingen t.b.v. lokaal vervoer; - algemene voorliggende vervoersvoorziening t.b.v. lokaal vervoer; - algemene voorziening was- en strijkservice t.b.v. huishoudelijke ondersteuning.
Wat zijn de risico’s van stopzetten van beleid?	Stopzetten van het Wmo-beleid is geen optie, omdat dit een wettelijke taak betreft.

Taakveld 6.71 d: Zorg en Veiligheid

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	- Wet zorg en dwang; wet verplichte geestelijke gezondheidszorg; wet woonoverlast; wet tijdelijk huisverbod; bestuurlijk akkoord nazorg ex-gedetineerden - Notitie opgave en werkwijze Zorg en Veiligheid - Visie Sociaal Domein
In welke mate zijn	Er zijn 2,5 fte aan procesregisseurs binnen de gemeente aangesteld. Een

Onderdeel	Toelichting
meerjarige verplichtingen aangegaan?	procesregisseur voert procesregie op complexe gezinssituaties en casuïstiek die kan leiden tot crimineel gedrag, overlastgevend gedrag of het verder afglijden van de inwoner.
Majeure ontwikkelingen	Er is steeds meer complexe problematiek die vraagt om een domeinoverstijgende aanpak vanuit het sociaal domein, wonen en het team openbare orde en veiligheid (OOV). We zetten in op het voorkomen van escalatie in domeinoverstijgende en ernstig complexe casuïstiek op het snijvlak van zorg en veiligheid. Hiermee werken we toe naar passende zorg voor onze kwetsbare inwoners. Daarnaast bereiken we onder andere dat de onrust in de openbare ruimte wordt voorkomen of teruggedrongen en het gevoel van veiligheid weer terugkeert.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Er is nu nog geen preventie ingericht voor onze kwetsbare inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Hiermee bedoelen we in elk geval een open inloop in de buurt en een herstelacademie. Inwoners met psychische kwetsbaarheid kunnen nu alleen terecht bij de GGZ die een flinke wachtlijst heeft. Door het aanbieden van een open inloop en een herstelacademie zetten we in op (terugval)preventie. Dit met als doel om het vangnet (maatwerkvoorzieningen) te ontzien.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Sinds maart 2024 loopt de pilot wijk-GGD vanuit een subsidie van ZonMW. De wijk-GGD gaat op huisbezoek na een melding van verward en/of onbegrepen gedrag en zet vervolgens de meest passende zorg in. Het snel inzetten van passende zorg voorkomt escalatie van de problematiek. Vanaf maart 2025 moeten de kosten voor de wijk-GGD vanuit eigen middelen worden betaald. Dit komt voor 1 fte neer op zo'n 83.000 euro.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Escalatie van complexe problematiek die voortkomt uit psychische kwetsbaarheid en daarbij een verhoging van de (maatschappelijke) kosten en een gevoel van onveiligheid van onze inwoners.

Taakveld 6.81: Beschermd Wonen

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024 verwijst naar beleid Arnhem. Beschermd wonen betreft de verantwoordelijkheid van de centrumgemeente Arnhem die daarvoor van het Rijk de middelen ontvangt. In het lokale uitvoeringsplan Samen aan Zet gemeente Zevenaar (gereed zomer 2024) worden de acties voorgesteld om de lokale infrastructuur in Zevenaar te versterken t.b.v. de doelgroep. Het lokale uitvoeringsplan wordt tweejaarlijks opgesteld.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Op regionaal niveau werken we samen in diverse werkgroepen om de transformatie mogelijk te maken.
Majeure ontwikkelingen	Van beschermd wonen naar beschermd thuis betreft een landelijke opgave die regionaal is vertaald naar afspraken op o.a inhoudelijk en

Onderdeel	Toelichting
	financieel niveau. Het beleid is gericht op de stapsgewijze invoering van beschermd wonen naar beschermd thuis. Een transformatie waarbij BW wordt afgebouwd ten gunste van zelfstandig wonen met ambulante zorg en begeleiding dicht bij huis. Door deze transformatie worden lokale gemeenten verantwoordelijk voor de financiering van de eigen inwoners die in BW (een dure voorziening) instromen. De invoeringsdatum is 1-1-2026. Het lokale plan leidt tot initiatieven op de gebieden wonen, welzijn en zorg en veiligheid.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Centrumgemeente Arnhem is verantwoordelijk voor het BW en ontvangt van het Rijk de middelen. Echter, voor de jaren 2022, 2023 en 2024 zijn met Arnhem financiële afspraken gemaakt en ontvangen we middelen om te investeren in de lokale infrastructuur. Het gaat om een bedrag van in totaal € 653.394,- per jaar. Afgesproken is dat deze middelen in de periode 2023 t/m 2027 ingezet kunnen worden.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Alle acties in het uitvoeringsplan (Q2 2024) hebben betrekking op bestaand beleid. Echter zij verschillen in de mate van intensivering van preventief beleid
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Het aanwenden van de gelden van centrumgemeente Arnhem voor andere doeleinden dan afgesproken heeft de volgende risico's: geen ontwikkeling van preventieve voorliggende voorzieningen t.b.v. een kleine maar wel problematische doelgroep. De signalen van Wmo-consulenten en regie functionarissen orde en veiligheid over ontbrekend aanbod voor dagbesteding, time-out voorziening zullen blijven Het beroep op bemoeizorg zal onverminderd groot blijven aangezien preventieaanbod ontbreekt. We ondermijnen de samenwerking met centrumgemeente Arnhem en de regiogemeenten. De invoeringsdatum januari 2026 is een streefdatum. Het kan zijn dat die wordt uitgesteld (bijv. omdat de kabinetsformatie nog langer gaat duren). Gemeente Arnhem zal niet genegen zijn om de financiële afspraken te verlengen als blijkt dat we de gelden gebruiken om te bezuinigen. De versterking van de sociale infrastructuur is noodzakelijk om mensen met een psychische kwetsbaarheid (psychisch en/of psychosociale problematiek lvb) te ondersteunen in zelfstandig wonen. Zonder deze versterking wordt instroom in BW niet afgeremd, is uitstroom uit BW niet mogelijk en krijgen lokale gemeenten die niet of onvoldoende investeren in de sociale lokale infrastructuur uiteindelijk een dure rekening te betalen.

Taakveld 6.82: Maatschappelijke en vrouwenopvang

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Zevenaar 2024 verwijst naar beleid Arnhem. MO betreft de verantwoordelijkheid van de centrumgemeente Arnhem. Arnhem ontvangt budget van het Rijk. Echter: alle gemeenten hebben wel de plicht om dak- en thuisloosheid te voorkomen, d.v. preventief beleid en om uitstroom uit de opvang mogelijk te maken (huisvesting, afspraken met woningbouwcorporaties enz).
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Geen (op gebied van sociaal domein)
Majeure ontwikkelingen	geen
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	geen
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	De versterking van de lokale infrastructuur in het uitvoeringsplan Samen aan Zet van Zevenaar (gereed Q2) komt ook ten goede aan de doelgroep die risico loopt om dak- en thuisloos te worden.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Als gemeente zijn we verplicht om dak- en thuisloosheid te voorkomen. Investeren in de lokale infrastructuur is dan nodig. We zetten in op beleid in het kader van de groene metropool om huisvesting van bijzondere doelgroepen mogelijk te maken. Zie verder hetgeen is gemeld bij beschermd wonen.

Financiën Jeugd

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	15%	0
6.72a Jeugdhulp begeleiding	3.216	0	3.216	0	3216	15%	500
6.72b Jeugdhulp behandeling	4.094	0	4.094	0	4.094	15%	600
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	988	0	988	0	988	15%	100
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	683	0	683	0	683	15%	100
6.73a Pleegzorg	810	0	810	0	810	15%	100
6.73b Gezinsgericht	2.047	0	2.047	0	2.047	15%	300
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	2.869	0	2.869	0	2869	15%	400
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder ..	2.868	0	2.868	0	2.868	15%	400
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	981	0	981	0	981	15%	100
6.74c Gesloten plaatsing	85	0	85	0	85	15%	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	15%	0
6.82a Jeugdbescherming	750	0	750	0	750	15%	100
6.82b Jeugdreclassering	185	0	185	0	185	15%	0
							0
Jeugd	**19.576**	**0**	**19.576**	**0**	**19.576**		**2.700**

Relevante wetgeving

- Jeugdwet
- Uitvoering rechterlijke uitspraken

Beleidsvrijheid

- Verplichte taak
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

Taakvelden 6.72a t/m d: Jeugd zonder verblijf

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	- Beleidsplan Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en Participatiewet 2020-2023 (2020) - Beleidsvisie Sociaal Domein 2020-2023 (2020) - Conceptvisie Sociaal Domein 2024-2040 - Verordening jeugdhulp 2023 inclusief beleidsregels en nadere regels Als gemeente hebben we de wettelijke plicht om jeugdzorg aan te bieden. We willen maatwerkcontracten beperken. Verder willen we het voorliggend veld vergroten en werken aan preventie. Normaliseren. Zo thuis mogelijk. Er is een beperkte beleidsvrijheid. Veel keuzes worden in regionaal/landelijk verband gemaakt. Hierdoor is er weinig ruimte voor bezuiniging.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Regionaal ingekochte zorg (geïndiceerde zorg) is meerjarig. Lokaal ingekochte zorg (voorliggend veld) zijn kortere contracten (1-2 jaar). De subsidiebedragen hiervoor liggen rond de € 10.000-15.000 jaarlijks.
Majeure ontwikkelingen	De Hervormingsagenda Jeugd heeft als doel knelpunten in de jeugdhulp structureel aan te pakken. Een ander doel is het jeugdhulpstelsel financieel houdbaar te maken voor de toekomst. De Hervormingsagenda omvat een groot pakket afspraken om deze doelen te bereiken. Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming: een regionale en landelijke afspraak om te komen tot een nieuwe werkwijze voor kind- en gezinsbescherming, waarin gezinsgericht en in samenhang met alle betrokkenen wordt ingezet op eerdere en passende hulp aan alle leden in een gezin. Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming: de ambitie is om beter met elkaar te gaan samenwerken vanuit één visie, met dezelfde werkwijze en eenduidige formulieren, zodat een gezin kan rekenen op een vast team van contactpersonen: professionals vanuit het lokale team van de gemeente en de veiligheidsorganisaties, die van elkaar weten wat ze doen in het gezin en elkaar daarin aanvullen. De nieuwe Leidraad werken aan Veiligheid geeft gemeenten handvatten voor de hulp, ondersteuning en bescherming aan inwoners die te maken hebben met onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties of ontwikkelingsbedreiging van minderjarigen. Verwerving Essentiële Functies: hoogcomplexe zorg. Leidende principes voor alle bovenstaande ontwikkelingen: zorg dicht(er)bij, hulp bieden aan het hele gezinssysteem (0-100), sterke lokale toegang, professionals en het lokale team werken met elkaar samen, normaliseren waar dat kan.

Onderdeel	Toelichting
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De opgaves uit de Hervormingsagenda en Toekomstscenario zijn nog niet budgettair vertaald, zoals: - Werken naar Stevige Lokale teams waarbij de consulenten niet enkel indiceren maar ook zelf hulp verlenen en regie voeren aan/over het hele gezinssysteem (0-100). - Betere afstemming onderwijs en jeugdzorg. - Het effect van normaliseren. - Het effect van de Afbakening reikwijdte jeugdzorg. - Samenwerking Regionaal Veiligheidsteam met het lokale team. De verwachting van het Rijk is dat als deze onderdelen worden doorgevoerd, dit een besparing op de kosten jeugdzorg oplevert.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Algemeen maatschappelijk werk op school als voorliggende voorziening. De hierboven genoemde opgaven zullen investeringen vragen, maar die zijn nu nog niet bekend.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	We voldoen niet aan onze wettelijke verplichting. Minder werken aan preventie betekent hogere zorgkosten en meer geïndiceerde zorg. Als gemeente Zevenaar niet meegaat in de landelijke en regionale ontwikkelingen dan is er geen regionale samenwerking en is er ook geen samenwerking mogelijk met partners en met aanbieders als GI's, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming. Dit heeft een negatief effect op de inwoners omdat wij hen niet de zorg, veiligheid en bescherming kunnen bieden die ze nodig hebben.

Taakvelden 6.73: Jeugd met verblijf

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	- Beleidsplan Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en Participatiewet 2020-2023 (2020) - Beleidsvisie Sociaal Domein 2020-2023 (2020) - Conceptvisie Sociaal Domein 2024-2040 - Verordening jeugdhulp 2023 inclusief beleidsregels en nadere regels Als gemeente hebben we de wettelijke plicht om jeugdzorg aan te bieden. We willen maatwerkcontracten beperken. Verder willen we het voorliggend veld vergroten en werken aan preventie. Normaliseren. Zo thuis mogelijk. Er is een beperkte beleidsvrijheid. Veel keuzes worden in regionaal/landelijk verband gemaakt. Hierdoor is er weinig ruimte voor bezuiniging.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Regionaal ingekochte zorg (geïndiceerde zorg) is meerjarig.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De opgaves uit de Hervormingsagenda en Toekomstscenario zijn nog niet budgettair vertaald, zoals: - Werken naar Stevige Lokale teams waarbij de consulenten niet enkel

Onderdeel	Toelichting
	indiceren maar ook zelf hulp verlenen en regie voeren aan/over het hele gezinssysteem (0-100). - Betere afstemming onderwijs en jeugdzorg. - Het effect van Normaliseren. - Het effect van de Afbakening reikwijdte jeugdzorg. - Samenwerking Regionaal Veiligheidsteam met het lokale team. - Voorkomen en verkorten residentiële zorg. De verwachting van het Rijk is dat als deze onderdelen worden doorgevoerd, dit een besparing op de kosten van de jeugdzorg oplevert.
Investeringsbudgetten Nieuw beleid	Algemeen maatschappelijk werk op school als voorliggende voorziening. De hierboven genoemde opgaven zullen investeringen vragen, maar zijn nu nog niet bekend.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	We voldoen niet aan onze wettelijke verplichting. Minder werken aan preventie betekent hogere zorgkosten en meer geïndiceerde zorg. Als gemeente Zevenaar niet meegaat in deze ontwikkelingen dan is er geen regionale samenwerking en is er ook geen samenwerking mogelijk met partners en met aanbieders als GI's, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming. Dit heeft een negatief effect op de inwoners omdat wij hen niet de zorg, veiligheid en bescherming kunnen bieden die ze nodig hebben.

Financiën Volksgezondheid en Duurzaamheid

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
7.1 Volksgezondheid	2.190	0	2.190	0	2.190	33%	700
7.4 Milieubeheer	3.449	81	3.368	804	2.564	66%	1.700
Volksgezondheid en milieubeheer	**5.639**	**81**	**5.558**	**804**	**4.754**		**2.400**

Relevante wetgeving

- Wet publieke gezondheid
- Besluit Publieke Gezondheid
- Handreiking Gezondheid en welzijn van kinderen statushouders

Beleidsvrijheid

- Verplichte taak/beperkte beleidsvrijheid
- Medebewind
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit met name bij toezicht en handhaving
- Veel uitvoeringstaken belegd bij de GGD

Taakveld 7.1: Volksgezondheid

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Wet publieke gezondheid (Wpg); Visie Sociaal Domein; Jeugdwet (JGz preventieve taak)
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Het gros van de Volksgezondheidstaken vloeien voort uit de Wpg en kennen een borging in de Gemeenschappelijke regeling (GR) omtrent de GGD. Hierbij is sprake van meerjarig beleid, met jaarlijkse begrotingen. Vanwege de wettelijke verplichtingen is afbouwen of zelfs uitstappen niet aan de orde. Speelruimte zit in lokaal maatwerk, wat vanuit Zevenaar al

Onderdeel	Toelichting
	zeer gering is.
Majeure ontwikkelingen	Vanuit de eerdere bezuinigingsoperatie (2018) was de GGD kwetsbaar en niet altijd in staat om de wettelijke normen te halen. In 2024 en 2025 wordt toegewerkt naar een reparatie om het basisniveau weer op orde te krijgen zodat in ieder geval de wettelijke taken kunnen worden uitgevoerd en kan worden geïnvesteerd in continuïteit. Dit betreft regionale afspraken binnen de GR. In een coproductie van gemeenten en VGGM/GGD wordt toegewerkt naar een toekomstbestendige GGD voor 2025 e.v. (algemene publieke gezondheid en Jeugdgezondheidszorg). Hervormingsagenda Jeugd, waarin de JGz een nog belangrijkere taak heeft en krijgt in preventie (bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning voor ouders van jonge kinderen).
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De nodige bijstellingen voor 2025 worden verwerkt in de kadernota 2025 e.v.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Het gaat om het verwerken van achterstanden en stijgende kosten en zorgen dat de basis op orde is met een toekomstbestendige GGD. De Hervormingsagenda Jeugd vraagt om een versterking (en daarmee budget) van de collectieve preventie door de JGz.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Stopzetten betekent dat de GGD zijn wettelijke taken niet naar behoren kan uitvoeren. Uiteindelijk worden gemeenten er dan mee geconfronteerd dat de gezondheidsachterstanden die zo worden opgebouwd zich vertalen naar meer en duurdere hulp en ondersteuning, los van het kwaliteit-van-leven-verlies van inwoners.

Taakveld 7.4: Milieubeheer - Duurzaamheid

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Wij stimuleren maatschappelijke discussie, bewustwording en voorlichting over de energietransitie (CP 7.2.1) Voor het stimuleren van de maatschappelijke discussie over de energietransitie is een opdracht gegeven aan derden voor de uitvoering en begeleiden van de 'dialoog met de samenleving (2024-2025) Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed (CP 7.2.2) Eind 2023 is het Klimaatplan 'op weg naar een klimaatneutrale organisatie' vastgesteld, een uitwerking van de duurzaamheidsopgave op strategisch niveau. Als vervolg op dit plan is opdracht gegeven aan derden voor het uitwerken van een uitvoeringsprogramma (planvorming 2024). Daarnaast zijn op de korte termijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor bepaalde investeringen. Wij werken in de regio samen aan de Regionale Energie Strategie (CP

Onderdeel	Toelichting
	7.2.3) In het kader van de Regionale energiestrategie (GMR RES) zijn er afspraken gemaakt over de energietransitie (het overschakelen van fossiele energie naar duurzame energie. Deze afspraken zijn vastgelegd in het 'RES-bod 1.0' dat bij NP RES (landelijk) is ingediend. Dit bod is vertaald naar de opgave van de individuele gemeenten, dit bod is bestuurlijk vastgesteld door de betreffende raden. Wij zetten in op energiebesparing (CP 7.2.4). Voor het verbreden van ondersteuningsmaatregelen ten aanzien van energiebesparing in de woningvoorraad is opdracht gegeven aan derden (2024-2025-2026) voor het coördineren en begeleiden van de inzet van energiecoaches en het inrichten van fysieke ondersteuningsloketten. Ook is eind 2023 de duurzaamheidscampagne ZeveNaarMorgen {betaald uit uitvoeringskosten klimaatbeleid} gelanceerd waarmee in- en extern wordt ingezet op het toegankelijker en meer benaderbaar maken van de duurzaamheidstransitie, het stimuleren en activeren van collega's, bedrijven en inwoners om met duurzaamheid aan de slag te gaan.
Majeure ontwikkelingen	Het betaalbaar houden van de energietransitie en er voor zorgen dat iedereen mee kan doen! (bijv. overheidsEsco's etc.)
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed (CP 7.2.2) In vervolg op het Klimaatplan is opdracht gegeven aan derden voor het uitwerken van een uitvoeringsprogramma klimaatneutrale organisatie (planvorming 2024). Vooruitlopend op vaststelling van het uitvoeringsprogramma heeft de gemeenteraad reeds budget opgenomen in de meerjarenbegroting 2024-2027. Of dit budget afdoende is, moet blijken uit het op te stellen uitvoeringsprogramma.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed (CP 7.2.2) Wanneer aanvullende middelen nodig zijn voor uitvoering van het uitvoeringsprogramma klimaatneutrale organisatie, wordt dit opgevoerd in de kadernota 2026 en verder.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Het niet kunnen leveren wat het Rijk van de gemeenten vragen bij de energietransitie. Met allerlei consequenties (niet voldoen aan het klimaatakkoord, niet voldoen aan de internationale afspraken, het bereiken van onomkeerbare situaties etc.) Wij verduurzamen onze eigen organisatie en vastgoed (CP 7.2.2) Gemeente Zevenaar vervult een voorbeeldfunctie voor inwoners en bedrijven. Door stopzetten van beleid ontstaat het risico dat ook zij temporiseren en/of dat wij niet meer serieus worden genomen. Ook zijn er diverse wettelijke verplichtingen in het beleid opgenomen (onder andere de Energiebesparingsplicht en Rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit). Stopzetten van het beleid betekent dat wij niet voldoen aan deze wettelijke taken als ook het behalen van

Onderdeel	Toelichting
	eigen klimaatdoelstellingen 2030/2050.

Taakveld 7.4: Milieubeheer - Aardgasvrij

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Warmtetransitie visie (vastgesteld 2019): aardgasvrij in 2040
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Werken aan een aardgasvrij Zevenaar in 2050 (CP 7.3.1) Het actualisatie van de Transitievisie warmte en het opstellen van het Warmteprogramma: voor het onderzoek naar kansrijke alternatieven voor aardgas is opdracht verleend (bouwsteen voor de Wtv). Dit onderzoek wordt betaald uit de CDOKE-gelden. Daarnaast lopen een tweetal concrete onderzoeken/projecten: Wijk van de Toekomst en pilot Angerlo Aardgasvrij – fase 2 – het komen tot een Wijkuitvoeringsplan (WUP) en warmtenet Spijk – gebruik van restwarmte van de steenfabriek). Wij zetten in op een warmtenet en het gebruik van restwarmte (CP 7.3.2) Voor stad Zevenaar onderzoekt gemeente Zevenaar de mogelijkheden voor de aanleg van een warmtenet met bijbehorende verplichtingen (verleende opdrachten) en uitgesproken intenties naar partners (zoals woningcorporaties, bedrijfsleven, inwoners, etc.) Binnen de RES-regio het warmtespoor (incl. RES warmtecluster AVR) heeft Zevenaar de intenties uitgesproken om tot een gezamenlijke aanpak te komen voor het verdelingsvraagstuk restwarmte (dit vraagt m.n. uren inzet en een eventuele bijdrage voor onderzoek)
Majeure ontwikkelingen	Vanuit (toekomstige) wet- en regelgeving (o.a. Wgiw, Wcw) worden gemeente verplicht om iedere vijf jaar een warmteprogramma op te stellen waarin wordt beschreven in welke wijken zij de komende tijd aan de slag gaan met verduurzaming of het aardgasvrij maken. Het warmteprogramma wordt geborgd in de Omgevingsvisie en is bindend. Bij de implementatie van de Wcw en de Wgiw moet de gemeente zgn warmtekavels aanwijzen zodat publieke en/of combi met private partijen daarmee aan de slag kunnen. Wat de impact hiervan is op de organisatie is nog niet bekend'. In de kamerbrief van 21 oktober 2022 heeft de minister voor Klimaat en Energie aangekondigd van plan te zijn om in de wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) op te nemen dat warmtebedrijven die collectieve warmte infrastructuur exploiteren (netten met meer dan 1.500 aansluitingen), voor tenminste 51% in publieke handen moet zijn (aandelen direct of indirect in handen van een overheid). Dit vraag iets voor de rol- en positie van gemeente Zevenaar waarbij de begrippen 'betaalbaar, betrouwbaar en uitvoerbaar' centraal staan (ook impact op organisatie).

Onderdeel	Toelichting
	Daarnaast zal het ontwikkelen/realiseren van kleine warmtenetten via het GWIB ook om een (financiële) rol van de gemeente vragen.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Voor de uitrol van aardgasvrij (proces en begeleiding) zijn (nog) geen middelen gereserveerd. (= uitvoering geven van de Warmtetransitievisie) Voor de eventueel benodigde investeringen bij deelname aan een warmtenet zijn geen middelen gereserveerd.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Het niet kunnen leveren wat het Rijk van de gemeenten vraagt bij de warmtetransitie. Met allerlei consequenties (niet voldoen aan het klimaatakkoord, niet voldoen aan de internationale afspraken, het bereiken van onomkeerbare situaties etc.) Gezichtsverlies ten aanzien voor het commitment en de samenwerkingen die zijn aangegaan met o.a. woningcorporaties, bedrijven en inwoners.

Taakveld 7.4: Milieubeheer - Klimaat

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	7.5.1 Wij nemen maatregelen ter voorkoming van wateroverlast en droogte Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 7.5.2 Wij verminderen hittestress Programma dat geborgd wordt in het uitvoeringsprogramma Klimaatadapatie
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	In het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie, vastgesteld door gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar en het Waterschap Rijn en IJssel, staat vastgesteld dat wij aan dertien projecten meewerken en meebetalen. Voor veel van deze projecten zijn de gelden al vastgesteld en staan die op bestaande budgetten. Voor sommige projecten krijgen wij hier gewoon een rekening van conform de verdeelsleutel nadat dit heeft plaatsgevonden. Voorbeelden hiervan zijn: Subsidieregeling de Liemers (komt nog op de collegetafel). Gemeentelijk vastgoed klimaatadaptief inrichten. Afkoppelkansen kaart. Droogteonderzoek met bijbehorend handelingsperspectief.
Majeure ontwikkelingen	Klimaatadaptatie grenst aan de volgende gemeentelijke taakvelden: het inrichten van de leefomgeving, recreatie, volksgezondheid en milieu, en veiligheid. De grote ontwikkelingen op deze gebieden zijn: Landelijke maatlat klimaatadaptatie; Provinciaal kader leefbare verstedelijking; Actieplan groene schoolpleinen; Veranderende weerspatronen met extremer weer. In de gemeente werken we aan revitaliseringsprojecten van de openbare ruimte waarin het riool op de schop gaat. Dit gaat ook het veld volkshuisvesting aan, waar de publieke ruimte opnieuw ingericht moet

Onderdeel	Toelichting
	worden om aanhoudende hitte- en wateroverlast te kunnen verdragen, evenals de droogteproblematiek en mogelijke overstromingen. Op gemeentelijk niveau zijn hiervoor documenten zoals de menukaart hitte, het ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving, en water en bodem sturend als leidend principe gecreëerd. Er gaat worden verwacht van de gemeente dat we visie hebben op de inrichting van de toekomstige woningvoorraad, en de huidige openbare ruimte toekomstbestendig inrichten. Hier zijn financiële plaatjes aan gekoppeld. Het college heeft besloten om mee te koppelen waar het kan met bestaande opgaven.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Beleid dat wel in het uitvoeringsprogramma staat, maar nog geen budget aan gekoppeld is: Gemeentelijk vastgoed klimaatadaptief inrichten. Actieplan schoolpleinen Klimaatadaptieve lessen op scholen.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Voor de drie genoemde projecten hierboven zal nog in de kadernota moeten worden opgenomen als het niet geborgd is in de budgetten bij BOR.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Als we de doelstellingen omtrent water- en hitteoverlast niet halen, krijgen we vaker water op straat en schade aan panden. Ook gaan we door de hitteoverlast vaker oversterfte meemaken in warme periodes. Door aanhoudende droogte kan gewassenverlies optreden en krijgen we door bodemdaling en inklinking krijgen we ook lokaal schade aan panden Als we geen nieuw beleid invoeren om de toekomstige problematiek te voorkomen, worden de voorgenoemde situaties alleen verergerd. Het klimaat verandert en wordt steeds extremer en warmer.

Taakveld 7.4: Milieubeheer - Biodiversiteit

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Op het moment zijn hier nog geen meerjarige verplichtingen over aan gegaan. Er zijn eenmalige uitgaves die de biodiversiteit bevorderen. Wel kijken we of het mogelijk is om een biodiversiteitsvisie en uitvoeringsprogramma op te zetten die lange termijn doelstellingen in acht neemt en daar subsidies voor verstrekt.
Majeure ontwikkelingen	Landelijk wordt de roep om de biodiversiteit te versterken steeds groter. Op het moment heeft Nederland nog maar 14% van de MSA (mean species abundance, of het gemiddelde percentage van de voorkomendheid van soorten in het alternatief waar er geen bebouwing is), terwijl de MSA globaal op 70% ligt. Het verlies van ecosysteemdiensten, wat gepaard gaat met een complete instorting van de biodiversiteit, zal in Nederland alleen al in de triljoenen liggen volgens de Nederlandsche Bank.

Onderdeel	Toelichting
	Gemeente specifiek worden de taken steeds uitgebreider. De provincie heeft doelstellingen voor de groenblauwe dooradering gezet, waar gemeenten aan moeten meewerken om die te behalen. Ook bestaan er kaderrichtlijnen voor water, vogels, en bredere biodiversiteitskaders op Europees en nationaal niveau die we moeten behalen. Eind 2024 zal hier een begroting voor gemaakt moeten worden. In 2025 kan het biodiversiteitsprogramma vastgesteld worden
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Uitvoeringsprogramma biodiversiteit.
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Aan de raad wordt eerst een aantal opties voorgelegd over een biodiversiteitsvisie. Hierop volgend wordt een biodiversiteitprogramma ontwikkeld. De financiële kosten verbonden aan dit uitvoeringsprogramma zijn afhankelijk van het ambitieniveau van het college en de doelstellingen die de raad wil opnemen in de biodiversiteitsvisie.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Er is op het moment vrij weinig beleid op het vlak van biodiversiteit. Dat betekent niet dat er niets gebeurt, integendeel. Het staat alleen niet geborgd in een overkoepelende visie. Als al het beleid wegvalt, dan kan er overal gekapt worden, komt er waarschijnlijk een hogere mate van bodemverontreiniging voor, en zullen populaties van verscheidene plant- en diersoorten verder kelderen. Dit geldt ook als er verder geen nieuw beleid meer wordt ingevoerd.

Financiën Volkshuisvesting, RO en Stedelijke Vernieuwing

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.762	17	1.745	299	1.446	66%	1.000
8.3 Wonen en bouwen	2.968	12	2.956	951	2.005	66%	1.300
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	**4.730**	**29**	**4.701**	**1.250**	**3.451**		**2.300**

Taakveld 8.1: Ruimtelijke ordening

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Structuurvisie Zevenaar 2012-2030 Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 Integraal Accommodatieplan 2020-2040 (IAP) Nota Grondbeleid Zevenaar 2021 Woondeal Arnhem Nijmegen 2.0 (2023) Nota vastgoedbeleid Liemerse Woonagenda 2020 Toets- en afwegingskader grootschalige duurzame energieopwekking (zon en wind) VAB-beleid (2012)
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Compensatie gederfde inkomsten zandwinning Rhederlaag
Majeure ontwikkelingen	Implementatie Omgevingswet: voorbereiden en vaststellen van de gemeentelijke omgevingsvisie; voorbereiden en vaststellen van gebiedsgerichte programma's; voorbereiden en vaststellen van het omgevingsplan. Opstellen milieubeleidsstukken
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Opstellen van een gebiedsdekkend Omgevingsplan voor de gemeente Zevenaar, opstellen gebiedsgerichte programma's, opstellen

Onderdeel	Toelichting
	milieubeleidsstukken
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Actualisatie VAB-beleid à Toezegging Raad (2024)
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Gemeenten spelen een cruciale rol in de toekomst van het landelijk gebied. Zij weten als geen ander welke impact de stikstofaanpak heeft op de gezinnen van deze bedrijven en de gemeenschap in het algemeen. Gemeenten weten als geen ander wat de ondernemers nodig hebben om vooruit te kunnen en hoe ze het landelijk gebied weer perspectief kunnen bieden. Dat doen ze met de samenleving en vanuit hun rol als verantwoordelijke voor de planologische herbestemming en vergunningverlening. Om stoppende Agrariërs perspectief te kunnen bieden is actualisatie nodig van het VAB-beleid Wanneer we niet gaan investeren in een gebiedsdekkend omgevingsplan voor 2032 voldoen we niet aan een wettelijke verplichting.

Taakveld 8.3: Bouwen en wonen

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Huisvestingsverordening 2024, Woondeal Arnhem-Nijmegen 2.0 (2023) Plan Woningbouw (2022), Liemerse woonagenda (2020), Richtlijnen woningbouw 2020 Beleidsregels voor het verlenen van tijdelijke omgevingsvergunning voor de huisvesting van arbeidsmigranten (2020) Beleidsplan vergunningverlening, Toezicht en handhaving, Omgevingsrecht, APV en bijzondere wetten 2024.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Bestuursovereenkomst uitvoering Urgentieregeling (2024-2028)
Majeure ontwikkelingen	Implementatie Wet versterking regie volkshuisvesting (regie op hoeveel, waar en voor wie. Voldoende betaalbare woningen, kortere procedures en eerlijke verdeling) Opstellen van een volkshuisvestingsprogramma (artikel 4.33 van het Besluit kwaliteit leefomgeving) Opstellen Woonzorgvisie; Evenwichtige verdeling van urgent woningzoekenden.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Uitvoering van de Wet versterking regie Volkshuisvesting. Stedelijke vernieuwing: gebiedsgerichte aanpak woningvoorraad, woonomgeving en voorzieningen;
Investeringsbudgetten/ Nieuw beleid	Uitvoering volkshuisvestingsprogramma en Woonzorgvisie.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	De Wet versterking regie Volkshuisvesting geeft overheden de juiste wettelijke instrumenten om – met meer tempo en doorzettingskracht – te sturen op de woningbouwopgave. Hiermee moet de gemeente zorgen voor voldoende woongelegenheid in het betaalbare segment en gelijke

Onderdeel	Toelichting
	kansen creëren voor urgent woningzoekenden. Het opstellen van een volkshuisvestingsprogramma is ook een wettelijke verplichting. Mocht de gemeente dat niet doen dan heb je kans op toename van dakloosheid, stijging van huisvestingskosten, verergering van sociale ongelijkheid, slechte leefomgeving, gezondheidsrisico's, minder sociale cohesie en economische instabiliteit. Een ander risico is dat we onze woningbouwopgave niet halen.

Financiën Algemene middelen

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven
0.10 Mutaties reserves	2.393	0	2.393	5.423	-3.030
0.11 Resultaat van de rekening van bat..	-379	0	-379	12	-391
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.231	533	1.698	816	882
0.5 Treasury	540	-1.852	2.392	896	1.496
0.61 OZB woningen	960	0	960	8.826	-7.866
0.62 OZB niet-woningen	30	0	30	5.948	-5.918
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	1.277	-1.277
0.64 Belastingen overig	262	0	262	223	39
0.7 Algemene uitkeringen en overige ui..	0	0	0	95.940	-95.940
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
2.2 Parkeren	1.032	403	629	1	628
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	8.685	-142	8.827	8.685	142
3.4 Economische promotie	321	1	320	448	-128
7.2 Riolering	4.172	1.034	3.138	5.115	-1.977
7.3 Afval	4.389	190	4.199	5.036	-837
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	323	31	292	135	157
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijvente..	5.102	530	4.572	5.100	-528
Algemene Middelen	**30.061**	**728**	**29.333**	**143.881**	**-114.548**

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Toelichting: omdat het gemeentelijk vastgoed over diverse taakvelden versnipperd is, kan dit beschouwd worden als basis voor de taakstellingen binnen het beheer en de ontwikkelingen van het gemeentelijk vastgoed.

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Nota Vastgoedbeleid (2017), Integraal Accommodatieplan (2020), Groenstrokenbeleid (2019), bezuinigingsopgave vastgoedlocaties.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Alle verbintenissen die zijn aangegaan tussen gemeente en externe partijen (huurovereenkomsten/erfpacht/recht van opstal/pacht/etc.), in beperkte mate onderhoudscontracten (meeste contracten zijn jaarlijks opzegbaar). Terugkoop brandweerkazerne Pannerden is een contractuele verplichting.
Majeure ontwikkelingen	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed (klimaatdoelstellingen 2030 en 2050, aardgasvrij), klimaatadaptief en circulair bouwen en verbouwen, onzekerheid kosten inkoop gas en elektriciteit.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed, slechts beperkte budgetten voor korte termijn beschikbaar bij RO cluster duurzaamheid. Klimaatadaptatie is nagenoeg niet opgenomen in budgetten.
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	Aan de verduurzamingsrealisatie conform de routekaart verduurzaming (onderdeel van het IAP) is geen budget toegekend. Het beleid rondom klimaatadaptief en circulair (ver)bouwen wordt momenteel ontwikkeld. Daarnaast is er nog geen investeringsbudget voor de terugkoop brandweerkazerne Pannerden.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Klimaatdoelstellingen 2030 en 2050 worden niet behaald.

Taakveld 0.61 Onroerende zaakbelasting + 0.62 OZB-niet woningen

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Verordening onroerende zaakbelasting
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	De belastingaanslagen worden geprint en verstuurd door DataB. Geen contract, op offertebasis.
Majeure ontwikkelingen	Geen
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Geen
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	Geen

Onderdeel	Toelichting
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Afschaffing van de onroerende zaakbelasting betekent een inkomstenderving.

Taakveld 0.63 Parkeerbelasting

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Parkeerverordening en parkeerbelastingverordening
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Onderhoud parkeerautomaten (contract loopt nog 6 jaar) Onderhoud toegang centrumafsluiting (contract loopt nog 6 jaar) Onderhoud Stadsparkeren/IP Parking (contract loopt nog 7 jaar) Vergunningenapplicatie
Majeure ontwikkelingen	Digitalisering van de parkeervergunningen is lopende, nog niet afgerond. Tariefverhoging vanaf 1-6-2024 van € 0,90 naar € 1,- per uur (kortparkeren) en van € 1,90 naar € 2,30 per 5 uur en 3,80 naar € 4,30 per dag (lang parkeerlocaties). Pilot vanaf 1 juni 2e uur gratis parkeren.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	De verdere digitalisering van de lopende vergunningen, geschat € 5.000 - € 10.000
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	n.v.t.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Parkeerorganisatie inkomsten/uitgaven is kostendekkend ingericht. Om die reden n.v.t.

Taakveld 0.64 Belastingen overig

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Geldende verordening precariobelasting en reclamebelasting, geen hondenbelasting (onlangs afgeschaft), geldende regeling kwijtschelding
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	-De opbrengst van de reclamebelasting wordt onder aftrek van de perceptiekosten overgemaakt naar een ondernemersfonds. -De kwijtschelding en oninbare belastingaanslagen worden gedekt bij de tariefberekeningen. -De belastingaanslagen worden geprint en verstuurd door DataB. Geen contract, op offertebasis.
Majeure ontwikkelingen	Geen

Onderdeel	Toelichting
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Geen
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	Geen
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	-Het afschaffen van de precariobelasting betekent een inkomstenderving. -Het afschaffen van de reclamebelasting betekent een inkomstenderving voor het ondernemersfonds die activiteiten in de gemeente Zevenaar organiseert.

Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkering gemeentefonds

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Er zijn geen eigen beleidsnormen vastgelegd. Hieronder een aantal posten met een eigen gemeentelijke invulling: **Hervormingsagenda** De korting vanwege de Hervormingsagenda (€ 1.017 miljoen) is in Zevenaar in de algemene uitkering verwerkt. Dit is voor Zevenaar € 2.600.000 in 2027. In de begroting is bij de jeugd nog geen besparing opgenomen. De besparing moet dus nog begroot worden en levert daardoor een mogelijk voordeel op van € 2.600.000. **Aanvullende korting jeugd € 511 miljoen** Deze post bedraagt voor Zevenaar € 1.400.000. De korting op de algemene uitkering is verwerkt in de begroting. Bij de jeugd is op taakveld 6.72A een opbrengst begroot van € 1.400.000. Deze korting is dus neutraal opgenomen in de begroting. **Verwerking BCF onder plafond** In de algemene uitkering is structureel een stelpost van € 700.000 opgenomen voor de verwachte uitkering van de ruimte van het BCF onder het plafond. De laatst bekende voorlopige afrekening van het BCF onder het plafond was in september 2023 voor € 861.000.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	n.v.t.
Majeure ontwikkelingen	n.v.t.
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Hervormingsagenda. Zie hierboven.
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	n.v.t.
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	n.v.t.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Collegeprogramma, Regionaal Programma Werklocaties, Omgevingsvisie.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	7PoortI is een grex en loopt al jaren. Voor 7PoortII wordt gelijktijdig met het vaststellen van het bestemmingsplan ook de grondexploitatie geopend (geagendeerd voor de raad van juni 2024).
Majeure ontwikkelingen	7PoortII
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Zie hiervoor. Verder is er een voorbereidingskrediet beschikbaargesteld van afgerond 1 miljoen. En een aankoopkrediet van 26 miljoen.
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	Zie hiervoor
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Geen ontwikkeling van een nieuw bedrijventerrein 7PoortII. Er zijn al verplichtingen aangegaan in de vorm van grondaankopen, die dan afgewaardeerd moeten worden en mogelijke schadeloosstellingen. Geen locaties voor bedrijfsverplaatsingen of uitbreidingen in de regio. Dit kan gevolgen hebben voor de werkgelegenheid.

Taakveld 3.4 Economische promotie

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Geldende verordening toeristenbelasting, geen vermakelijkhedenretributie (onlangs afgeschaft) en forensenbelasting
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	-De opbrengst van de toeristenbelasting is wettelijk vrij besteedbaar, maar door de gemeente Zevenaar beperkt tot Recreatie en Toerisme. -De opbrengst bij kermissen is op basis van huurovereenkomsten (staangeld). -De belastingaanslagen worden geprint en verstuurd door DataB. Geen contract, op offertebasis.
Majeure ontwikkelingen	Geen
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	Geen
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	Geen
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Afschaffing van de toeristenbelasting betekent een inkomstenderving.

Taakveld 7.2 Riolering

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Het Watertakenplan. In dit plan worden benodigde kosten t.b.v. beheer, onderhoud en vervangingen van het rioolsysteem voor een periode van vijf jaar opgenomen, inclusief klimaatadaptieve maatregelen. De totale rioleringskosten worden gedekt door de rioolheffing.
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Geen
Majeure ontwikkelingen	Geplande vervangingen
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Dit kan negatieve gevolgen hebben op de volksgezondheid en het milieu. Uitstel van vervangingsinvesteringen (niet exploitatie) zou een optie kunnen zijn. Dit kan leiden tot lagere bedrijfszekerheid en relatief hogere onderhoudskosten. De hoogte van rioolheffing zou in dat geval tijdelijk kunnen worden verlaagd.

Taakveld 7.3 Afval

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Startnotitie afvalbeleidsplan Klimaatplan -geformuleerde doelstellingen hebben invloed op afvalstoffenbeleid-
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Gemeenschappelijke regeling Reinigingsdienst de Liemers Aanbestedingen transport en verwerking huishoudelijke afvalstromen
Majeure ontwikkelingen	2030 - minimaal 60% van al het huishoudelijke afval recyclen
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	- uitbreiding inzameling luiers- en incontinentiemateriaal structurele kosten - zomerinzameling gft structurele kosten
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	- uitbreiding inzameling luiers- en incontinentiemateriaal investeringskosten
Wat zijn de risico's van stopzetten van beleid?	Niet voldoen aan vastgestelde doelstellingen Niet voldoen aan de landelijke doelstelling
	Kosten worden vanuit afvalstoffenheffing bekostigd, kostendekkend.

Onderdeel	Toelichting
	Mogelijkheid om nieuw beleid niet door te voeren, afvalstoffenheffing lager te houden en elders (bijv. OZB) op te plussen.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie

Onderdeel	Toelichting
Eigen beleidsnormen	Inrichting openbare ruimte (HIOR), duurzaamheidseisen, woonprogramma
In welke mate zijn meerjarige verplichtingen aangegaan?	Voor de lopende grexen zijn meerjarige verplichtingen aangegaan en (contractuele) beloftes gedaan. Daar is moeilijk van af te wijken. Voor nieuw op te stellen grexen kan door te sleutelen aan de kostenkant en opbrengstenkant een beter financieel resultaat worden bewerkstelligd. Dit gaat dan wel ten koste van de gewenste kwaliteit en programma van de plannen.
Majeure ontwikkelingen	Groot Holthuizen, Vastgoedlocaties, WVG locaties
Welke opgaves zijn nog niet budgettair vertaald?	WVG-locaties
Investeringsbudgetten/ Nieuwe beleid	WVG-locaties
Wat zijn de risico’s van stopzetten van beleid?	Geen woningbouwontwikkeling

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) [redacted]
info@bmc.nl
www.bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL[redacted]
BTW NL[redacted]

Colofon

Mei 2024

Classificatie	:	Intern gebruik
Namen adviseurs	:	• [redacted] •
Projectnummer	:	PO044037

Kijk voor meer informatie op onze website: www.bmc.nl

Benchmarkanalyse gemeente Zevenaar

BMC

YACHT GROUP

Aanleiding en opdracht (1)

Gemeentefinanciën onder druk

De financiën van gemeenten staan voor de langere termijn onder druk. Voor de korte termijn (tot en met 2025) is er brede overeenstemming dat de middelen toereikend zijn. Vorig jaar rekende de VNG uit dat gemeenten vanaf 2026 € 3 miljard zouden inleveren op de algemene uitkering. In antwoord op Kamervragen is dat bedrag min of meer bevestigd door het kabinet. Ook eerdere analyses, waaronder die van het COELO, kwamen uit op dit bedrag. Uit het meest recente onderzoek dat door BDO is uitgevoerd, blijkt dat gemeenten voor 2026 rekenen met een negatief saldo van ongeveer € 1 miljard.

In de Voorjaarsnota heeft het Rijk aangegeven dat de Opschalingskorting van € 675 miljoen met ingang van 2026 definitief geschrapt wordt. Daar staat echter een eenmalige korting van € 675 miljoen in 2025 tegenover.

Vanaf 2026 een negatief saldo in Zevenaar

In de kadernota 2024-2027 had de gemeente Zevenaar te maken met negatieve begrotingssaldi. Begin juni 2023 is onder de noemer ‘vervolgtraject kadernota’ een traject gestart om dit voor de korte termijn (2024 en 2025) te herstellen. De insteek hierbij was om het voorzieningenniveau op peil te houden, waarbij de maatregelen zo min mogelijk impact hebben op de maatschappij. Daarbij is onder meer gekeken of er rek in reeds beschikbaar gestelde budgetten zat, of het noodzakelijk was om alle budgetten te indexeren, er dekking uit reserves mogelijk was en of er sprake was van planningsoptimisme. Dit traject heeft ervoor gezorgd dat voor de jaren 2024 en 2025 een reëel sluitende begroting kon worden opgesteld. De jaren vanaf 2026 geven echter een negatief saldo te zien.

BMC
YACHT GROUP

Aanleiding en opdracht (2)

Deze negatieve saldi worden mede veroorzaakt door de hierboven beschreven ontwikkelingen. Gezien de hoogte van het structurele tekort, wil de gemeente Zevenaar tijdig anticiperen op de financiële situatie vanaf 2026. De opstelling van het Rijk is hierin medebepalend en zorgt voor onzekerheid. Gezien deze onzekerheid is een ‘strategiebepaling voor een gezonde toekomst’ opgesteld waarin we verschillende momenten hebben geformuleerd waarop we de benodigde maatregelen kunnen treffen, zodat we ook op de lange termijn een structureel sluitende begroting kunnen presenteren. De gemeente Zevenaar gaat ervan uit dat er nog een gedeeltelijke compensatie van het Rijk zal plaatsvinden.

Verwacht wordt dat voor het structureel en reëel sluitend maken van de jaren 2026 en 2027 maatregelen nodig zijn die nadrukkelijk de dienstverlening en het voorzieningenniveau raken. Het gaat om een traject met een lange doorlooptijd en grote complexiteit.

Opdracht

De gemeente Zevenaar heeft BMC opdracht gegeven tot het maken van een analyse en verwacht daarbij de volgende resultaten:

- Een beleidsmatige en technische analyse op taakveldniveau (en kostenstructuur) met inbegrip van een vergelijking met andere (vergelijkbare) gemeenten.
- Inzicht in beïnvloedbaarheid van de begroting (baten en lasten). Hierbij moet een focus (verdieping) plaatsvinden op de taakvelden van het sociaal domein (met name programma 6). Het resultaat moet integreerbaar zijn in Lias voor meerjarig gebruik.
- Inzicht in hoe we de vrije ruimte in de gemeente Zevenaar hebben ingevuld. Wat is (minimaal) wettelijk en wat is eigen beleid/lokale beleidskeuze? Welke beleidskaders spelen een rol?
- Een lijst met mogelijke, realistische bezuinigingsrichtingen. Op welke medebewindstaken zijn bezuinigingen mogelijk?

.

BMC
YACHT GROUP

Aanleiding en opdracht (3)

- Het begrotingsadvies 2025-2028 van de VNG d.d. 1 maart 2024 moet hierbij in acht worden genomen. Dit betekent in ieder geval het in beeld brengen van ‘de vijf meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.’ En het in concept opstellen van het onderdeel ‘Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026’.
- Voorstel voor een taakstellingsbedrag per domein op basis van de beïnvloedbare ruimte. Voorstel voor het doorlopen van het vervolgproces om te komen tot een sluitende reële begroting.
- Presenteren van de resultaten aan de raad/de raad meenemen in de resultaten.
- Het onderzoekrapport is uiterlijk 1 mei 2024 gereed.

Rapportage

Deze rapportage bevat de resultaten van de eerste twee stappen. De analyse op taakveldniveau en inzicht in de modelmatige beleidsvrijheid. Op basis van deze uitkomsten worden de volgende stappen vormgegeven.

BMC
YACHT GROUP

Vergelijkbaarheid

BMC

YACHT GROUP

Referentiegroep: vier criteria

Referentiegroep: bepalen aan de hand van vier criteria

We bepalen de referentiegroep aan de hand van een viertal criteria, die we hier nader toelichten. Het eerste criterium betreft de ***sociale structuur.*** Het ministerie van Binnenlandse Zaken hanteert bij zijn begrotingsanalyse, mede op basis van de maatstaven van het gemeentefonds een vierdeling. Deze indeling wordt ook gehanteerd.

a. Goede sociale structuur
b. Redelijke sociale structuur
c. Matige sociale structuur
d. Zwakke sociale structuur

Het tweede criterium betreft de ***centrumfunctie***. Wanneer de gemeente een sterke centrumfuncties heeft, staan daar vaak hogere uitgaven (en een hogere gemeentefondsuitkering) tegenover. Ook deze indeling is gebaseerd op de begrotingsanalyse van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en kent de volgende indeling:

a. Sterke centrumfuncties
b. Redelijke centrumfuncties
c. Weinig centrumfuncties
d. Zonder centrumfuncties

Grootteklasse

De grootteklasse is gebaseerd op de CBS-indeling naar rato van het aantal inwoners. De volgende indeling wordt gehanteerd.

a. Waddeneilanden
b. Kleiner dan 10.000 inwoners
c. 10.001 tot 20.000 inwoners
d. 20.001 tot 50.000 inwoners
e. 50.001 tot 100.000 inwoners
f. 100.000+ exclusief G4
g. G4-gemeenten

De mate van stedelijkheid

De mate van stedelijkheid is gebaseerd op basis van de CBS-indeling naar **omgevingsadressendichtheid.** De volgende indeling wordt gehanteerd.

a. Zeer sterk stedelijk
b. Sterk stedelijk
c. Matig stedelijk
d. Weinig stedelijk
e. Niet stedelijk

BMC
YACHT GROUP

Referentiegemeenten

20.000 tot 50.000 inwoners
Matig stedelijke gemeente
Gemeente met een redelijke sociale structuur
Gemeente met een redelijke centrumfunctie

Borne	24.526
Boxtel	33.761
Geldrop-Mierlo	40.463
Haaksbergen	24.503
Oldenzaal	31.919
Stede Broec	22.135
Vught	32.115
Waalwijk	49.945
Wijchen	41.540
Winterswijk	29.253

BMC
YACHT GROUP

Uitgangspunten voor de benchmark

IV3-informatie
De gegevens in de benchmark zijn gebaseerd op de IV3 informatie (informatie voor derden) die de gemeenten bij het CBS aangeleverd hebben. De cijfers voor de begroting 2024 zijn gebaseerd op de cijfers van de zgn. "2e plaatsing" van januari 2024.

Bedragen per inwoner
De benchmarkcijfers zijn weergegeven in bedragen per inwoners, tenzij anders aangegeven.

Negatieve bedragen zijn lasten, positieve bedragen zijn opbrengsten
De lasten zijn uitgedrukt in negatieve bedragen; de baten worden uitgedrukt in positieve bedragen.

Netto-lasten, tenzij anders aangegeven
In de regel presenteren we de netto-lasten; dat wil zeggen de lasten na aftrek van corresponderende inkomsten. Soms worden lasten en baten tot hun bruto bedrag weergegeven. Waar daar sprake van is, wordt dat aangegeven.

Afwijkingen zijn gekleurd weergegeven
Daar waar de gemeente afwijkt van de referentiegroep, zijn de afwijkingen in kleur weergegeven. De afwijkingen zijn gekleurd weergegeven, indien ze groter zijn dan 10 euro per inwoner. Dat is als volgt weergegeven.

Positieve afwijking van meer dan 25 euro
Positieve afwijking van 10 tot 25 euro

Negatieve afwijking van meer dan 25 euro
Negatieve afwijking van 10 tot 25 euro

Hogere inkomsten gelden als een positieve afwijking
In alle gevallen, dus ook bij hogere belastingopbrengsten, gelden hogere inkomsten als een positieve afwijking. Hogere belastingopbrengsten zijn dan ook in groen weergegeven.

BMC
YACHT GROUP

Hoofdlijnen van de benchmark (1)

Op de volgende twee pagina's laten we op hoofdlijnen de conclusies van de benchmark zien. Hier presenteren we alvast de belangrijkste conclusies.

OZB

Wanneer we de Begroting 2024-gegevens vergelijken, zien we op hoofdlijnen dat de belastingopbrengsten van Zevenaar op het niveau liggen van de referentiegroep. De OZB-opbrengst ligt beduidend hoger dan die van de referentiegroep.

Parkeerbelasting

De opbrengst voor de parkeerbelasting is in Zevenaar hoger dan in de referentiegemeenten.

Afvalstoffenheffing

In de statistieken, zoals die door het COELO worden gehanteerd, ligt de afvalstoffenheffing per huishouden in Zevenaar beduidend lager dan het gemiddelde in de referentiegroep. Dat kan worden veroorzaakt door Diftar en de uitgangspunten die in de COELO vergelijking zijn gekozen.

Meer huishoudens met een laag inkomen en meer bijstandsontvangers

Per saldo ontvangt Zevenaar € 80 per inwoner meer dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dat wordt met name veroorzaakt door het feit dat Zevenaar in vergelijking met de referentiegroep heeft Zevenaar meer huishoudens kent met een laag inkomen en ook meer bijstandsontvangers. Dat laatste vertaalt zich overigens ook in een hogere netto last voor de bijstand (Taakveld 6.3).

Lagere netto uitgaven voor onderhoud wegen

De netto-uitgaven per inwoner voor Verkeer en vervoer is € 126 ten opzichte van € 150 in de referentiegemeenten, Zevenaar geeft hier gemiddeld minder uit dat de referentiegemeenten.

Kosten parkeren

In vergelijking met de referentiegroep maakt Zevenaar meer kosten voor parkeren. Daar staan de extra opbrengsten voor parkeerbelasting tegenover (onderdeel belastingen). Daar zien we een hogere opbrengst ten opzichte van de referentiegroep.

BMC
YACHT GROUP

Hoofdlijnen van de benchmark (2)

WMO

Het aantal huishoudens met een WMO voorziening ligt hoger dan in het gemiddelde van de referentiegroep. Voor een deel kan dit worden verklaard door het feit dat de grijze druk (het aantal mensen van 65 jaar en ouder uitgedrukt in een percentage van het aantal mensen in de leeftijd van 20 t/m 64 jaar) in Zevenaar hoger ligt dan in het gemiddelde van de referentiegroep.

Jeugd

Het percentage jongeren met jeugdhulp ligt in Zevenaar hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Het aantal huishoudens met een voorziening ogv de Jeugdwet ligt in lijn met die van de referentiegroep. Maar omdat de groene druk in Zevenaar lager is, geeft ook deze indicator een zelfde beeld.

Inkomensvoorzieningen

Het tekort op de inkomensvoorzieningen is weliswaar groter dan dat van de referentiegroep. Maar dit ligt in lijn met de hogere score op de maatstaf bijstandsontvangers in de algemene uitkering.

Jeugdzorg met verblijf

In vergelijking met de referentiegemeenten heeft Zevenaar veel jongeren in een jeugdzorgtraject met verblijf. Dat is een dure voorziening. Dat zien we ook terug in de hogere kosten voor Jeugdzorg met verblijf in vergelijking met de referentiegroep.

Hogere kosten voor WMO-dienstverlening

De kosten voor WMO-dienstverlening (huishoudelijke hulp en vervoer) vallen in Zevenaar hoger uit dan de referentiegroep.

BMC
YACHT GROUP

Hoofdlijnen van de benchmark

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Algemene Uitkering	2.374	2.002	2.042	**2.129**
Belastingen	354	273	271	**333**
Bestuur en Burgerzaken	-89	-93	-96	**-61**
Overhead	-464	-411	-350	**-386**
Overige baten en lasten	-11	-16	-38	**-24**
Veiligheid	-138	-111	-106	**-104**
Verkeer, vervoer en waterstaat	-238	-182	-185	**-150**
Economie	-1	0	-14	**-15**
Onderwijs	-133	-103	-110	**-111**
Sport, cultuur en recreatie	-304	-241	-266	**-229**
Sociaal domein	-1.269	-1.013	-1.059	**-1.305**
Volksgezondheid en milieu	-48	-40	-39	**-76**
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	-68	-65	-70	**-77**
Reserves	36	2	20	**76**

BMC
YACHT GROUP

Maatstaven van de algemene uitkering

Gemiddeld € 80 per inwoner meer dan de referentiegroep
Op de volgende pagina is een vergelijking gemaakt op basis van de maatstaven van de algemene uitkering. Per saldo ontvangt Zevenaar € 80 per inwoner meer dan het gemiddelde van de referentiegroep.

Meer huishoudens met een laag inkomen en meer bijstandsontvangers
Vergeleken met de referentiegroep heeft Zevenaar meer huishoudens met een laag inkomen en ook meer bijstandsontvangers. Dat zien we terugkomen in de maatstaven voor de algemene uitkering. Op deze onderdelen ontvangt Zevenaar, omgerekend in een bedrag per inwoner een hoger bedrag dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dit vertaalt zich ook in hogere uitgaven op het taakveld 6.3 (inkomensvoorzieningen).

Maatstaf jongeren
De gemeenten in de referentiegroep hebben naar verhouding een iets jongere bevolking en een iets sterkere centrumfunctie. Dat vertaalt zich omgerekend in een lager bedrag per inwoner op deze maatstaven.

Sociaal Domein
Ten opzichte van de referentiegroep ontvangt Zevenaar een lager bedrag voor de integratieuitkering Sociaal Domein. Dit heeft met name betrekking op de uitkering in het kader van de Participatiewet. De vergoeding voor de mensen die onder de oude WSW-regeling vallen, valt hier ook onder. Het ligt in de rede om te veronderstellen dat Zevenaar een kleinere WSW-doelgroep heeft dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dat zien we ook terug bij de uitgaven op het taakveld 6.4 (Begeleide participatie).

Hogere uitgaven op taakveld 6.5
Ondanks het feit dat de gemeente Zevenaar een lager bedrag ontvangt op de integratieuitkering Sociaal Domein, zien we op het taakveld 6.5 relatief hoge uitgaven.

BMC
YACHT GROUP

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
inwoners	526	526	526	**526**
lage inkomens met drempel	441	419	443	**541**
regionale centrumfunctie	185	110	163	**135**
inwoners jongeren jonger dan 18 jaar	148	148	147	**136**
bijstandsontvangers	131	97	96	**119**
omgevingsadressendichtheid (oad)	88	60	69	**59**
oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	86	93	94	**81**
inwoners 75 plus met drempel	70	87	89	**98**
inwoners met migratieachtergrond	61	40	40	**31**
oppervlakte bebouwing woonkernen	51	55	59	**51**
landelijke centrumfunctie	50	27	42	**32**
inwoners met laag opleidingsniveau met drempel	37	40	40	**53**
eenpersoonshuishoudens	39	34	34	**36**
woonruimten * bodemfactor woonkernen	35	35	35	**35**
oppervlakte bebouwing buitengebied	20	28	20	**27**
vast bedrag voor iedere gemeente	30	41	42	**30**
bedrijven	24	24	23	**20**
leerlingen (V)SO	15	10	14	**7**
meerkernigheid	35	51	22	**50**
leerlingen VO	21	18	25	**17**
lokale centrumfunctie	15	14	15	**14**
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheid	15	12	7	**6**
Oppervlakte historische kern	8	7	2	**6**
overige	91	101	76	**92**
OZB niet woningen eigenaren	-48	-45	-46	**-43**
OZB niet woningen gebruikers	-35	-32	-33	**-32**
OZB woningen eigenaren	-115	-116	-113	**-97**
Herindeling	1	1	2	**0**
Suppletie-uitkeringen	-10	7	-20	**-13**
Art. 12	1	0	0	**0**
Sociaal domein	219	107	133	**109**
Integratie-uitkeringen	0	0	0	**0**
Decentralisatie-uitkeringen	10	9	7	**6**
G4 / Artikel 12 / verschil 2023 - 2024	127			
Verschil IV3 - Maatstafanalyse		-4	-11	**-3**
Totaal begroting 2024	**2.374**	**2.002**	**2.042**	**2.129**

Benchmark maatstaven Algemene uitkering

- De gepresenteerde cijfers zijn in bedragen per inwoner
- De maatstaven zijn geanalyseerd op de begrotingsanalyse 2024

Positieve afwijking van meer dan 25 euro

Positieve afwijking van 10 tot 25 euro

Negatieve afwijking van meer dan 25 euro

Negatieve afwijking van 10 tot 25 euro

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte

BMC

YACHT GROUP

Beleidsruimte (1)

Wet en regelgeving en maatschappelijke normen zijn van belang

Een belangrijke element bij het inventariseren van mogelijkheden voor bezuinigingen is het dat gemeenten te maken hebben met een groot aantal taken die hen van Rijkswege zijn opgelegd. Beïnvloedbare ruimte of beleidsvrijheid is een *relatief begrip*. Gemeenten hebben zich niet alleen aan *wet- en regelgeving te houden*, maar dienen zich ook rekenschap te geven van *maatschappelijke normen*. Zo is er in theorie veel beleidsvrijheid in het sociaal domein, maar maatschappelijk worden verschillen daar veel minder geaccepteerd dan in sommige andere domeinen. Er bestaat dan ook geen absoluut objectieve maat voor het vaststellen van de mate van beleidsvrijheid. Dat erkent ook de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). De Raad heeft in een adviesrapport een analyse gemaakt van het gemeentelijke takenpakket en inzichtelijk gemaakt welke factoren de mate van beleidsvrijheid bepalen.

De mate van beleidsvrijheid wordt onder meer bepaald door:

a. De mate waarin decentrale overheden de mogelijkheid hebben zelf aanvullende regels te stellen;
b. De gedetailleerdheid waarin gemeenten zich moeten houden aan uitvoeringsregels;
c. De mate waarin er besluitvormingsregels gelden waaraan de gemeenten zich hebben te houden;
d. De mate waarin gemeenten verplicht, dan wel aangewezen zijn of geheel vrij zijn in het aangaan van samenwerkingsverbanden.

Beïnvloedbaar is niet hetzelfde als “franje”

Beïnvloedbaar wil alleen maar zeggen of de gemeente een eigen afweging heeft om bepaalde uitgaven wel of niet te doen. Beïnvloedbaar is niet per definitie hetzelfde als “franje”. Het is zeer wel denkbaar dat de gemeente de eigen beleidsruimte gebruikt voor taken die alom noodzakelijk worden ervaren. Bij deze analyse staat de vraag centraal of de gemeente hierbij een eigen afwegingsruimte heeft.

BMC
YACHT GROUP

Beleidsruimte (2)

Indicatieve rangorde naar de mate van beleidsvrijheid

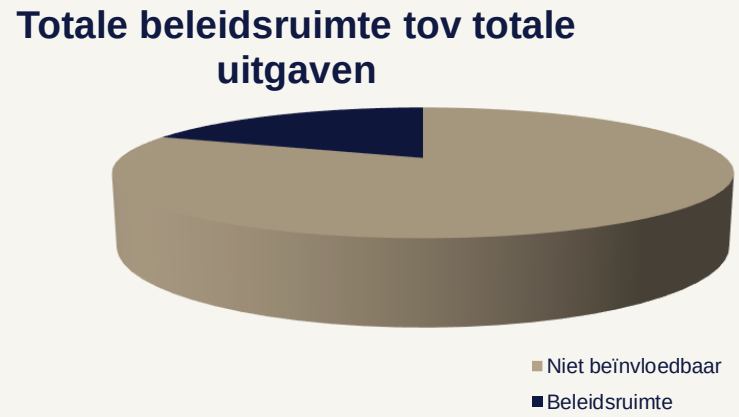
Daarmee komt de Raad tot een rangorde naar de mate van beleidsvrijheid over de verschillende uitgavenclusters. Het betreft hier de netto-uitgaven (na aftrek van corresponderende inkomsten), ongeveer 65% van de totale uitgaven. Bij een score 1 is er weinig sprake van beleidsvrijheid en bij een score van 10 is er sprake van volledige beleidsvrijheid. Deze scores zijn door ons omgezet in percentage ten behoeve van de doorrekening. Dat geeft het volgende beeld.

Beleidsterrein	Indicatieve score	Mate van beleidsvrijheid
Inkomen en participatie	2	10%
Bestuur en organisatie	2	10%
Jeugdzorg	3	15%
Onderwijs / educatie	3	15%
Wijkteams en welzijnswerk	3	15%
WMO & opvangvoorzieningen	4	33%
Openbare orde en veiligheid	4	33%
Volksgezondheid	4	33%
Openbare ruimte	7	66%
Economie	8	80%
Cultuur, sport en recreatie	9	90%

Daarnaast hebben we een correctie aangebracht voor de kapitaallasten.

De vrije beleidsruimte bedraagt ongeveer 19% van de totale lasten

Op basis van deze uitgangspunten hebben we de modelmatige vrije beleidsruimte van de gemeente Zevenaar berekend. De uitkomsten hiervan hebben we weergegeven op de volgende pagina. Daaruit blijkt dat van de totale uitgaven van € 165 miljoen een bedrag van € 32 miljoen vrij beïnvloedbaar is.

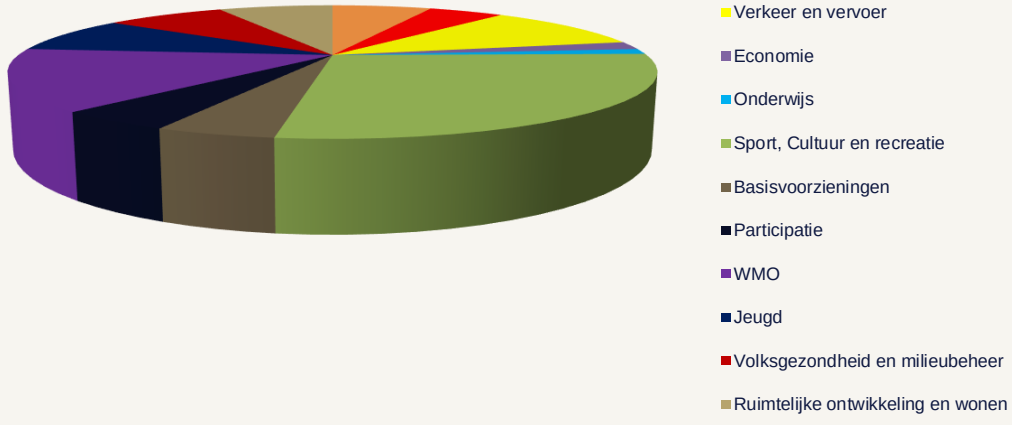

BMC
YACHT GROUP

Beleidsruimte: totaal overzicht

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-ruimte
Bestuur en organisatie	23.083	866	22.217	2.890	19.327	2.000
Openbare orde en veiligheid	4.822	34	4.788	131	4.657	1.500
Verkeer en vervoer	5.988	632	5.356	279	5.077	3.300
Economie	853	37	816	45	771	600
Onderwijs	6.098	2.376	3.722	1.077	2.645	400
Sport, Cultuur en recreatie	11.724	520	11.204	1.421	9.783	8.700
Basisvoorzieningen	10.326	25	10.301	591	9.710	1.500
Participatie	26.700	0	26.700	11.464	15.236	1.500
WMO	15.878	0	15.878	1.635	14.243	4.700
Jeugd	19.576	0	19.576	0	19.576	2.700
Volksgezondheid en milieubeheer	5.639	81	5.558	804	4.754	2.400
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	4.730	29	4.701	1.250	3.451	2.300
Totaal clusters	**135.417**	**4.600**	**130.817**	**21.587**		
Algemene Middelen	30.061			143.881		
Totaal	**165.478**			**165.468**		**31.600**

Beleidsruimte alle beleidsterreinen

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte vergelijken met andere gemeenten

Beleidsruimte: hoger dan in de referentiegemeenten

Op de volgende pagina is de vrije beleidsruimte van Zevenaar vergeleken met die van andere gemeenten. Om te kunnen vergelijken zijn de bedragen uitgedrukt in een bedrag per inwoner. De omvang van de vrije beleidsruimte ligt € 20 per inwoner hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten.

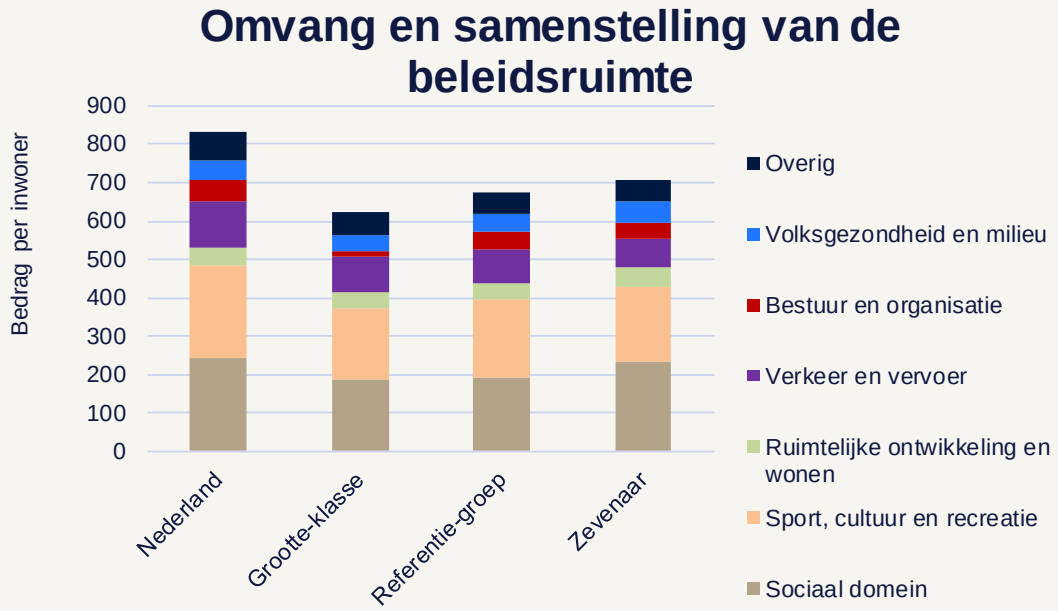
Meer uitgaven, dan ook een hogere beleidsruimte

We gaan hier uit van een modelmatige benadering van de beleidsruimte. Als een gemeente meer uitgeeft dan de referentiegroep, dan wordt de vrije beleidsruimte geacht toe te nemen. We zien op WMO en Jeugd dat de gemeente daar, omgerekend in een bedrag per inwoner een hogere beleidsruimte heeft, omdat de gemeente op deze terreinen meer uitgeeft dan het gemiddelde van de referentiegroep.

BMC
YACHT GROUP

Omvang en samenstelling van de beleidsruimte vergeleken met andere gemeenten

Bedragen per inwoner	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Bestuur en Organisatie	56	12	47	43
Openbare orde en veiligheid	45	36	35	34
Verkeer en vervoer	116	92	88	74
Economie	16	12	12	14
Onderwijs	14	10	10	9
Sport, cultuur en recreatie	242	188	206	194
Basisvoorzieningen	35	28	25	32
Participatie	31	26	29	34
WMO	88	83	86	100
Jeugd	49	44	50	65
Opvangvoorzieningen	41	4	1	5
Volksgezondheid en milieu	51	46	44	54
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	47	42	43	51
Totaal beleidsruimte	**832**	**623**	**674**	**708**
Totaal lasten	**4.369**	**3.449**	**3.411**	**3.673**
Percentage	**19,1%**	**18,1%**	**19,8%**	**19,3%**

BMC YACHT GROUP

Voorzet voor een verdeling van de taakstelling

BMC

YACHT GROUP

Naar rato van de vrije beleidsruimte

Taakstelling naar rato van de vrije beleidsruimte

In dit overzicht is de taakstelling bepaald naar rato van de modelmatige vrije beleidsruimte. Een beleidsterrein met een grote mate van vrije beleidsruimte deelt zwaarder mee in de bezuinigingstaakstelling dan een beleidsterrein waar de vrije beleidsruimte veel geringer is.

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-ruimte	Aandeel	Taak stelling
Bestuur en organisatie	23.083	866	22.217	2.890	19.327	2.000	6,3%	600
Openbare orde en veiligheid	4.822	34	4.788	131	4.657	1.500	4,7%	500
Verkeer en vervoer	5.988	632	5.356	279	5.077	3.300	10,4%	1.000
Economie	853	37	816	45	771	600	1,9%	200
Onderwijs	6.098	2.376	3.722	1.077	2.645	400	1,3%	100
Sport, Cultuur en recreatie	11.724	520	11.204	1.421	9.783	8.700	27,5%	2.700
Basisvoorzieningen	10.326	25	10.301	591	9.710	1.500	4,7%	500
Participatie	26.700	0	26.700	11.464	15.236	1.500	4,7%	500
WMO	15.878	0	15.878	1.635	14.243	4.700	14,9%	1.500
Jeugd	19.576	0	19.576	0	19.576	2.700	8,5%	900
Volksgezondheid en milieubeheer	5.639	81	5.558	804	4.754	2.400	7,6%	800
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	4.730	29	4.701	1.250	3.451	2.300	7,3%	700
Totaal clusters	**135.417**	**4.600**	**130.817**	**21.587**	**109.230**			
Algemene Middelen	30.061			143.881				
Totaal	**165.478**			**165.468**		**31.600**		**10.000**

BMC
YACHT GROUP

Naar rato van de benchmark

Taakstelling naar rato van de vrije beleidsruimte

In deze tabel hebben we de taakstelling bepaald op basis van de benchmark. Het is een modelmatige berekening. We brengen de netto-lasten op het niveau van het gemiddelde van de referentiegroep. Een eventueel restant wordt verdeeld naar rato van de vrije beleidsruimte.

Deze benadering is ingegeven door de redenering dat alle netto-uitgaven die boven het gemiddelde van de referentiegroep uitkomen een volledige beleidsvrijheid kennen. Dat is dus een andere benadering dan de benadering in de vorige paragraaf. Daar gingen we impliciet uit van de veronderstelling dat hogere uitgaven een relatief even grote vrije beleidsruimte kennen.

In dat geval zijn er een paar programma's die er budget bij krijgen: het programma verkeer en vervoer en het programma sport, cultuur en recreatie. Die programma's krijgen in dit model een negatieve taakstelling. Dat leidt ertoe dat uiteindelijk de volledige taakstelling in deze benadering bij het sociaal domein terechtkomt.

	Referentie groep	Zevenaar	Verschil	Verschil	Restant taakstelling	Totaal taakstelling
	(per inw.)	(per inw.)	(per inw.)	(x € 1.000)		
Bestuur en Organisatie	446	447	1	45	93	100
Openbare orde en veiligheid	106	104	-2	-106	78	0
Verkeer en vervoer	178	127	-51	-2.302	156	-2.100
Economie	15	18	3	130	31	200
Onderwijs	110	111	1	50	16	100
Sport, cultuur en recreatie	266	229	-38	-1.689	421	-1.300
Basisvoorzieningen	171	216	45	2.028	78	2.100
Participatie	288	338	50	2.272	78	2.300
WMO	260	302	42	1.912	234	2.100
Jeugd	336	435	98	4.431	140	4.600
Opvangvoorzieningen	4	14	10	430	125	600
Volksgezondheid en milieu	92	107	16	707	109	800
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	67	77	10	450	0	500
Totaal	**2.340**	**2.525**	**186**	**8.357**	**1.558**	**10.000**

BMC
YACHT GROUP

Op basis van het VNG-Advies

Taakstelling op basis van het VNG

In dit overzicht hebben we een taakstelling van € 10 modelmatig doorgerekend aan de hand van het advies van de VNG, waarbij we de eigen taken (sport, cultuur, recreatie en economie) volledig hebben ontzien. Dat betekent dat de bezuinigingstaakstelling volledig op de medebewindstaken komt te liggen. Afgezien van een aantal taakvelden die we tot de algemene middelen rekenen, betreffen de meeste taakvelden in meer of mindere mate medebewindstaken. De volledig eigen (autonome) taken hebben betrekking op de taakvelden sport, cultuur, recreatie en economie.

Deze rechtlijnige doorvertaling van het VNG-advies heeft tot gevolg dat ongeveer de helft van de taakstelling bij het sociaal domein komt te liggen (Basisvoorzieningen, Participatie, Wmo en Jeugd: € 4,6 miljoen van de benodigde € 10 miljoen). In feite worden alle overige taakstellingen met ongeveer 50% verzwaard. Dat is niet verwonderlijk, omdat de beleidsterreinen waar een grote vrije beleidsruimte geldt, niet meedoen in de taakstelling.

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-ruimte	Aandeel	VNG
Bestuur en organisatie	23.083	866	22.217	2.890	19.327	2.000	9,0%	900
Openbare orde en veiligheid	4.822	34	4.788	131	4.657	1.500	6,7%	700
Verkeer en vervoer	5.988	632	5.356	279	5.077	3.300	14,8%	1.400
Economie	853	37	816	45	771	600	0,0%	0
Onderwijs	6.098	2.376	3.722	1.077	2.645	400	1,8%	200
Sport, Cultuur en recreatie	11.724	520	11.204	1.421	9.783	8.700	0,0%	0
Basisvoorzieningen	10.326	25	10.301	591	9.710	1.500	6,7%	700
Participatie	26.700	0	26.700	11.464	15.236	1.500	6,7%	700
WMO	15.878	0	15.878	1.635	14.243	4.700	21,1%	2.100
Jeugd	19.576	0	19.576	0	19.576	2.700	12,1%	1.200
Volksgezondheid en milieubeheer	5.639	81	5.558	804	4.754	2.400	10,8%	1.100
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	4.730	29	4.701	1.250	3.451	2.300	10,3%	1.000
Totaal clusters	**135.417**	**4.600**	**130.817**	**21.587**	**109.230**			
Algemene Middelen	30.061			143.881				
Totaal	**165.478**			**165.468**		**31.600**		**10.000**

BMC
YACHT GROUP

Overzicht van de varianten

In deze tabel zijn de varianten naast elkaar gezet, om een beeld te krijgen van de verschillende effecten ervan. Daar is nog een vierde variant aan toegevoegd: naar rato van de omvang van de netto (gecorrigeerde) uitgaven. Dat geeft het volgende beeld.

			Taakstelling op basis van			
Bedragen x € 1.000	**Netto uitgaven**	**Beleids-ruimte**	**Beleids ruimte**	**Bench mark**	**VNG**	**Netto uitgaven**
Bestuur en organisatie	19.327	2.000	**600**	**1.600**	**900**	**1.800**
Openbare orde en veiligheid	4.657	1.500	**500**	**400**	**700**	**400**
Verkeer en vervoer	5.077	3.300	**1.000**	**400**	**1.400**	**500**
Economie	771	600	**200**	**100**	**0**	**100**
Onderwijs	2.645	400	**100**	**400**	**200**	**200**
Sport, Cultuur en recreatie	9.783	8.700	**2.700**	**800**	**0**	**900**
Basisvoorzieningen	9.710	1.500	**500**	**700**	**700**	**900**
Participatie	15.236	1.500	**500**	**1.200**	**700**	**1.400**
WMO	14.243	4.700	**1.500**	**1.600**	**2.100**	**1.300**
Jeugd	19.576	2.700	**900**	**2.100**	**1.200**	**1.800**
Volksgezondheid en milieubeheer	4.754	2.400	**800**	**400**	**1.100**	**400**
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	3.451	2.300	**700**	**300**	**1.000**	**300**
Totaal clusters	**109.230**					
Totaal		**31.600**	**10.000**	**10.000**	**10.000**	**10.000**

BMC
YACHT GROUP

Verdiepende cijfers
IV3 Benchmark

BMC

YACHT GROUP

Financiën - algemeen

BMC

YACHT GROUP

Financiën - algemeen

Financiële ratio's

De solvabiliteitsratio (de verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen ligt in Zevenaar onder het landelijk gemiddelde. De De afhankelijkheidsquote (de mate waarin de gemeente afhankelijk is van rijksuitkeringen) ligt in Zevenaar lager dan bij het gemiddelde van de referentiegroep. De inkomsten uit de grondexploitatie zijn hier mede de oorzaak van.

De boekwaarde van de grondexploitatie, uitgedrukt in een percentage van de inkomsten (voorraadquote) ligt in Zevenaar hoger dan in de referentiegemeenten.

De hoge voorraadquote en de een solvabiliteitsratio die onder het gemiddelde ligt zorgt er mede voor dat de netto schuldquote (netto schuld uitgedrukt in een percentage van de jaarlijkse inkomsten) uitkomt boven het gemiddelde van de referentiegroep.

Ratio's demografie

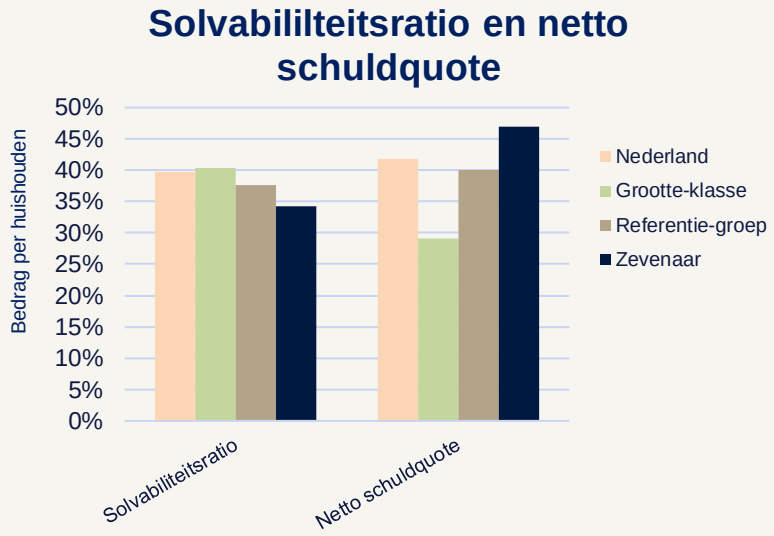
De groene druk (het aantal jongeren t/m 19 jaar, uitgedrukt in een percentage van de bevolking tussen 20 en 65 jaar) ligt in Zevenaar lager ten opzichte van het gemiddelde van de referentiegroep, terwijl de grijze druk wat hoger ligt.

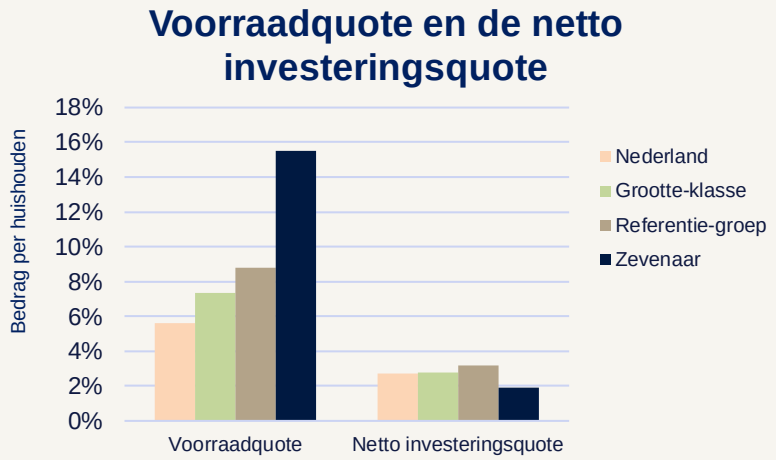
Ratio's woonlasten

De woonlasten liggen in Zevenaar in lijn met die van de referentiegroep. De OZB-opbrengst van de niet-woningen ligt hoger dan in de referentiegroep. De aftrekpost in de algemene uitkering die gebaseerd is op de gemiddelde waarde ligt in lijn met de referentiegroep. Dat duidt erop dat het tarief in Zevenaar hoger ligt dan in de referentiegroep.

BMC
YACHT GROUP

Financiële ratio’s

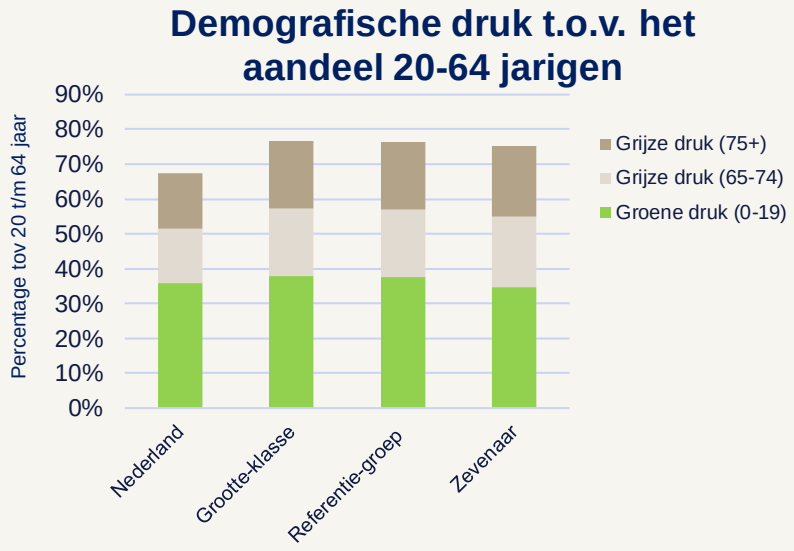

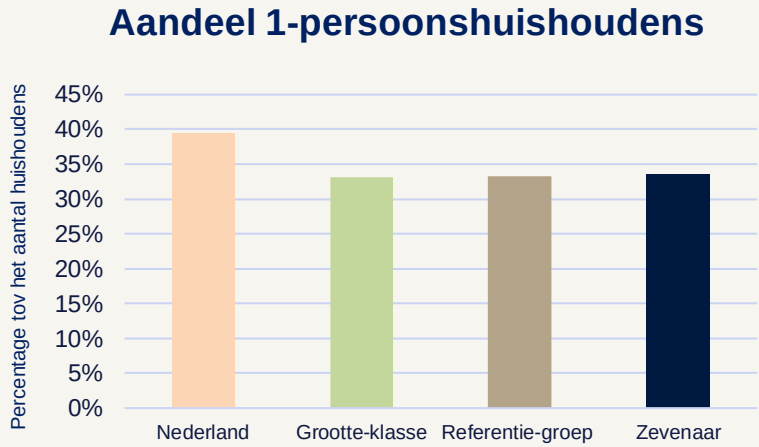

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Solvabiliteitsratio	**39,7%**	**40,4%**	**37,6%**	**34,3%**
Netto schuldquote	**41,7%**	**29,1%**	**40,0%**	**46,9%**
Voorraadquote	**5,6%**	**7,3%**	**8,8%**	**15,5%**
Afhankelijkheidsratio	**68,5%**	**69,1%**	**70,9%**	**62,1%**
Netto investeringsquote	**2,7%**	**2,8%**	**3,2%**	**1,9%**

BMC
YACHT GROUP

Ratio’s Demografie

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Demografische druk	**70,3%**	**79,5%**	**79,3%**	**79,6%**
Groene druk (tov 20 t/m 64 jaar)	**35,9%**	**38,0%**	**37,7%**	**34,8%**
Grijze druk (tov 20 t/m 64 jaar)	**34,4%**	**41,5%**	**41,6%**	**44,8%**
w.v. Grijze druk (65-74)	**18,7%**	**22,3%**	**22,3%**	**24,6%**
w.v. Grijze druk (75+)	**15,7%**	**19,3%**	**19,3%**	**20,2%**
Aandeel 1-persoonshuishoudens	**39,5%**	**33,1%**	**33,3%**	**33,5%**

BMC
YACHT GROUP

Woonlasten

BMC

YACHT GROUP

Woonlasten

OZB

Wanneer we de Begroting 2024-gegevens vergelijken, zien we op hoofdlijnen dat de belastingopbrengsten van Zevenaar op het niveau liggen van de referentiegroep. De OZB-opbrengst ligt beduidend hoger dan die van de referentiegroep.

Parkeerbelasting

De opbrengst voor de parkeerbelasting is in Zevenaar hoger dan in de referentiegemeenten.

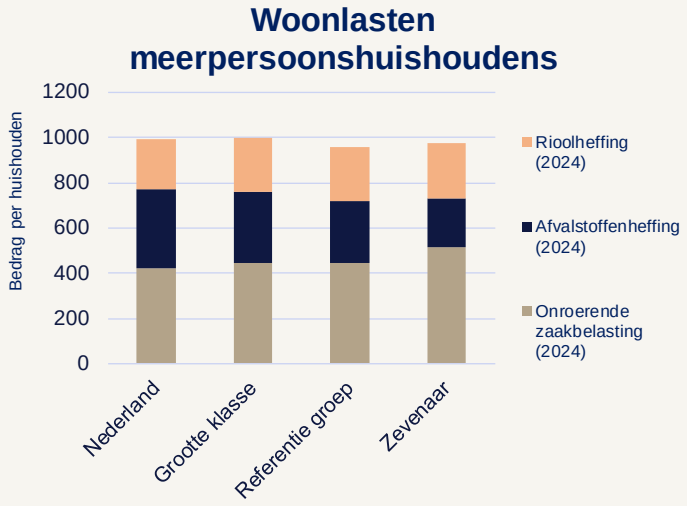
Afvalstoffenheffing

In de statistieken, zoals die door het COELO worden gehanteerd, ligt de afvalstoffenheffing per huishouden in Zevenaar beduidend lager dan het gemiddelde in de referentiegroep. Dat kan worden veroorzaakt door Diftar en de uitgangspunten die in de COELO vergelijking zijn gekozen.

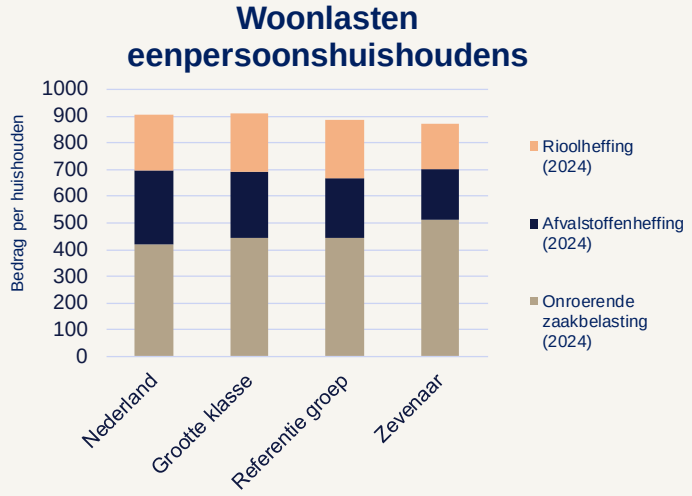
BMC
YACHT GROUP

Ratio’s: Woonlasten

Omschrijving	Nederland	Grootte klasse	Referentie groep	Zevenaar
Woonlasten meerpersoonshuishouden (2024)	994	999	957	975
Onroerende zaakbelasting (2024)	420	443	444	513
Afvalstoffenheffing (2024)	351	319	277	219
Rioolheffing (2024)	223	237	236	243
Onbenutte belastingscapaciteit	0,2%	0,8%	0,6%	-2,3%

Omschrijving	Nederland	Grootte klasse	Referentie groep	Zevenaar
Woonlasten eenpersoonshuishouden (2024)	906	912	888	871
Onroerende zaakbelasting (2024)	420	443	445	512
Afvalstoffenheffing (2024)	275	251	222	190
Rioolheffing (2024)	211	217	222	169

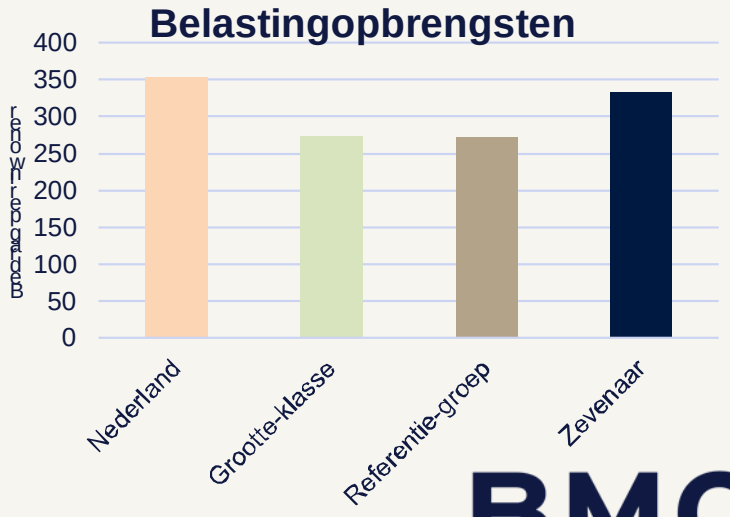

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Omschrijving	Nederland	Grootte-	Referentie-	Zevenaar
0.61 OZB woningen	149	155	154	**175**
0.62 OZB niet-woningen	146	104	108	**131**
0.63 Parkeerbelasting	55	12	8	**28**
0.64 Belastingen overig	3	1	2	**-1**
Totaal	**354**	**273**	**271**	**333**

BMC
YACHT GROUP

Veiligheid

BMC
YACHT GROUP

Veiligheid

Ratio’s: Openbare orde en veiligheid

De gepresenteerde ratio’s liggen in lijn met die van de referentiegroep.

Benchmark

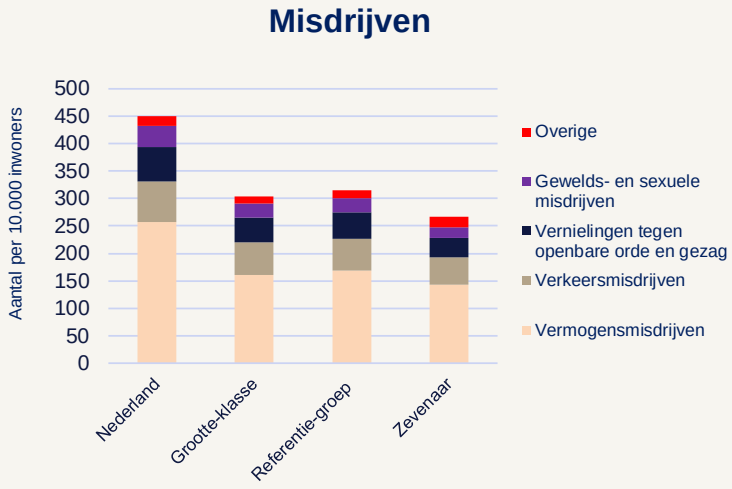
In de benchmark scoort Zevenaar rond het gemiddelde van de referentiegroep. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat veel beleid is vastgelegd in wet- en regelgeving en bovendien ook regionaal is vormgegeven.

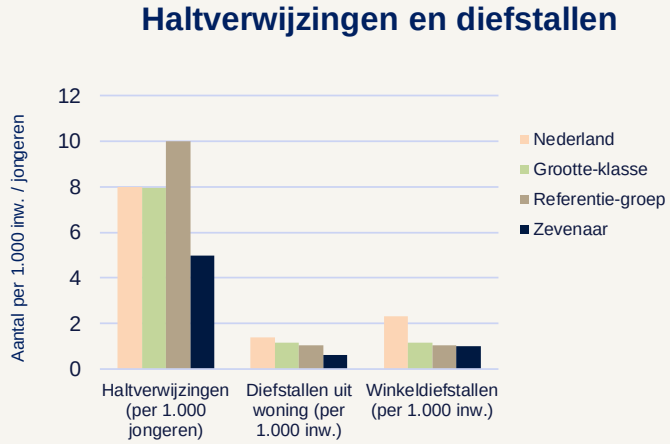
BMC
YACHT GROUP

Ratio's: Openbare orde en veiligheid

Aantal per jaar per 10.000 inwoners	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Misdrijven	**450**	**304**	**316**	**266**
Vermogensmisdrijven	**257**	**161**	**169**	**142**
Verkeersmisdrijven	**74**	**59**	**57**	**50**
Vernielingen tegen openbare orde en gezag	**62**	**45**	**49**	**36**
Gewelds- en sexuele misdrijven	**39**	**26**	**27**	**19**
Overige	**19**	**13**	**15**	**19**

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Haltverwijzingen (per 1.000 jongeren)	**8,0**	**8,0**	**10,0**	**5,0**
Diefstallen uit woning (per 1.000 inw.)	**1,4**	**1,2**	**1,1**	**0,6**
Winkeldiefstallen (per 1.000 inw.)	**2,3**	**1,2**	**1,0**	**1,0**

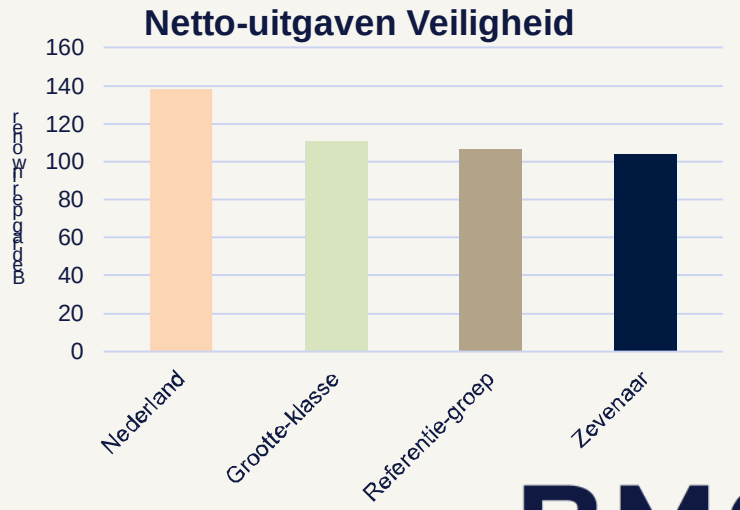

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Programma 1	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-84	-77	-72	**-75**
1.2 Openbare orde en veiligheid	-54	-34	-35	**-29**
Totaal	**-138**	**-111**	**-106**	**-104**

BMC
YACHT GROUP

Verkeer en vervoer

BMC
YACHT GROUP

Verkeer en vervoer

Lagere netto uitgaven voor onderhoud wegen
De netto-uitgaven per inwoner voor Verkeer en vervoer is € 126 ten opzichte van € 150 in de referentiegemeenten, Zevenaar geeft hier gemiddeld minder uit dat de referentiegemeenten.

Maar ook een lagere score bij de algemene uitkering
Bij de maatstaven voor de algemene uitkering scoort Hoorn ook lager op de oppervlaktemaatstaven. (oppervlakte bebouwing woonkernen)

Kosten parkeren
In vergelijking met de referentiegroep maakt Zevenaar meer kosten voor parkeren. Daar staan de extra opbrengsten voor parkeerbelasting tegenover (onderdeel belastingen). Daar zien we een hogere opbrengst ten opzichte van de referentiegroep.

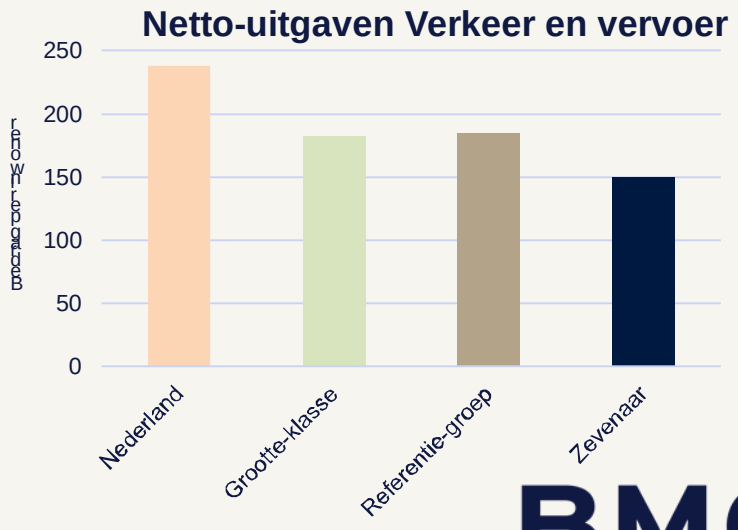
BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Programma 2	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
2.1 Verkeer en vervoer	-206	-168	-150	**-126**
2.2 Parkeren	-17	-7	-7	**-23**
2.3 Recreatieve havens	-1	-1	0	**0**
2.4 Economische havens en waterwegen	-7	-4	-3	**0**
2.5 Openbaar vervoer	-7	-3	-24	**0**
Totaal	**-238**	**-182**	**-185**	**-150**

.

Economie

BMC

YACHT GROUP

Economie

Ratio’s werk en inkomen

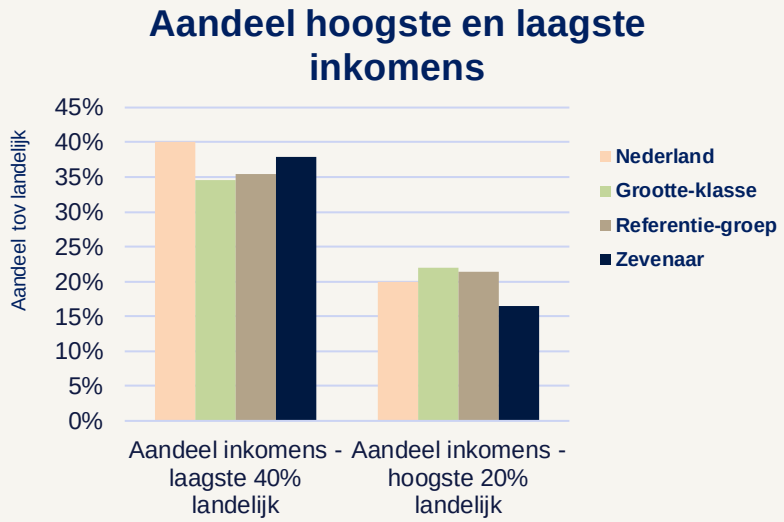
In Zevenaar is het aantal banen per 1.000 inwoners net iets lager dan de referentiegemeenten. Zowel de laagste als de hoogste inkomens zijn in Zevenaar ondervertegenwoordigd, ten opzichte van het landelijke beeld. De referentiegroep kent verhoudingsgewijs meer huishoudens met een hoger inkomen en minder huishoudens met een laag inkomen.

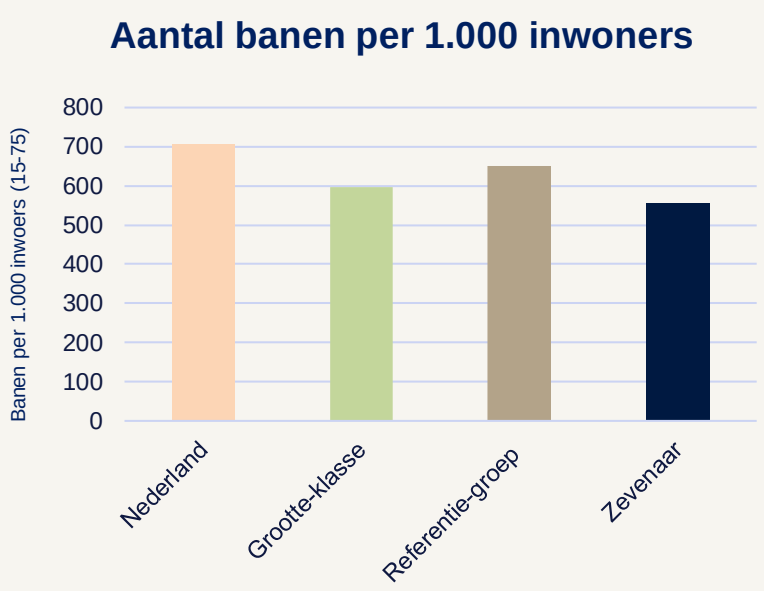
Economische ontwikkeling

De financiële benchmark levert geen verschillen op.

BMC
YACHT GROUP

Ratio’s Werk en inkomen

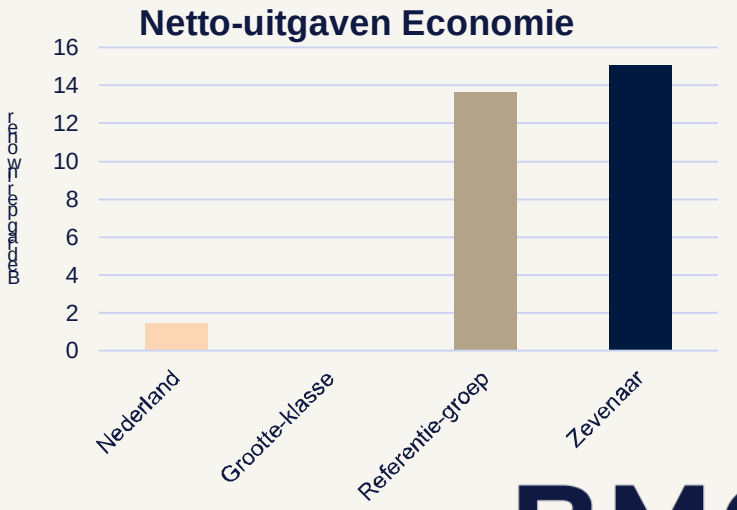
Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Aandeel inkomens - laagste 40% landelijk	**40,1%**	**34,6%**	**35,4%**	**37,9%**
Aandeel inkomens - hoogste 20% landelijk	**20,0%**	**22,0%**	**21,4%**	**16,5%**
Netto arbeidsparticipatie	**72,2%**	**72,7%**	**73,1%**	**71,0%**
Aantal banen per 1.000 inwoners (15-74)	**704**	**597**	**651**	**556**
Functiemenging (0= volledig wonen / 100 = volledig werken)	**53,8**	**49,5**	**51,4**	**47,5**

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Programma 3	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
3.1 Economische ontwikkeling	-19	-12	-13	**-15**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	**0**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-4	-3	-2	**-3**
3.4 Economische promotie (lasten)	-14	-11	-9	**-7**
3.4 Economische promotie (baten)	35	26	11	**10**
Saldo	**21**	**15**	**2**	**3**
Totaal	**-1**	**0**	**-14**	**-15**

BMC
YACHT GROUP

Onderwijs

BMC

YACHT GROUP

Onderwijs

Onderwijs

Op totaalniveau liggen de kosten voor onderwijs op het niveau van de referentiegroep. De kosten voor onderwijshuisvesting liggen iets hoger dan het gemiddelde van de referentiegroep.

Maar wel een lagere score bij de algemene uitkering

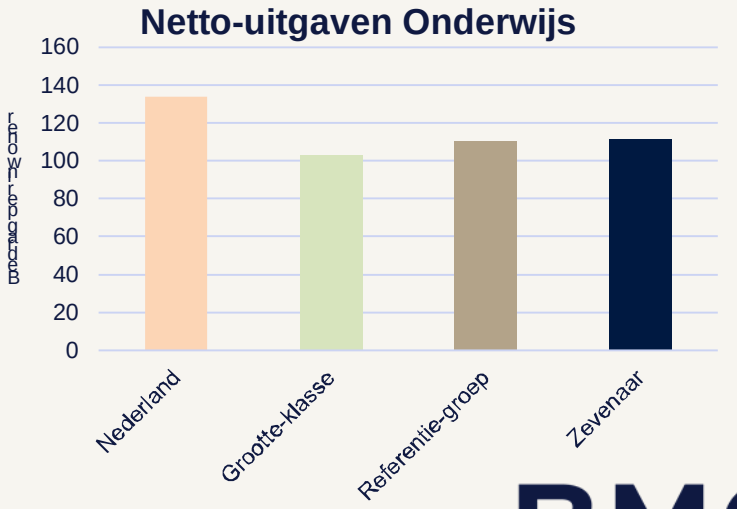
Bij de maatstaven voor de algemene uitkering scoort Zevenaar lager op de maatstaf leerlingen voortgezet onderwijs en ook lager op de maatstaf jongeren.

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Pogramma 4	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
4.1 Openbaar basisonderwijs	-3	-4	-2	**0**
4.2 Onderwijshuisvesting	-77	-58	-64	**-76**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-53	-41	-44	**-35**
Totaal	**-133**	**-103**	**-110**	**-111**

Sport, cultuur en recreatie

BMC

YACHT GROUP

Sport, Cultuur en recreatie

Lagere nettolasten bij Sport en Cultuur

Zevenaar kent lagere netto lasten bij sport en cultuur dan het gemiddelde van de referentiegroep. Dat geldt voor alle onderdelen.

Openbaar groen op het gemiddelde

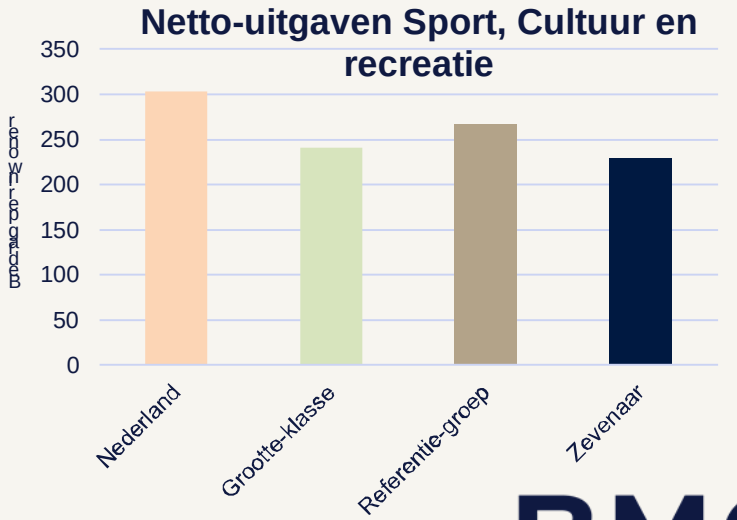
De uitgaven voor openbaar groen liggen op het gemiddelde van de referentiegroep.

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Programma 5	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
5.1 Sportbeleid en activering	-19	-14	-15	**-10**
5.2 Sportaccommodaties	-58	-57	-62	**-55**
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct..	-63	-26	-34	**-24**
5.4 Musea	-20	-7	-10	**-6**
5.5 Cultureel erfgoed	-7	-6	-7	**-5**
5.6 Media	-27	-22	-23	**-15**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr..	-110	-109	-115	**-114**
Totaal	**-304**	**-241**	**-266**	**-229**

Sociaal domein

BMC

YACHT GROUP

Sociaal domein

Ratio’s Werk en inkomen
In de benchmark zien we dat in Zevenaar het aantal bijstandsgerechtigden hoger ligt dan in het gemiddelde van de referentiegroep. Dat zien we ook terug in de maatstaf bijstandsontvangers van de algemene uitkering.

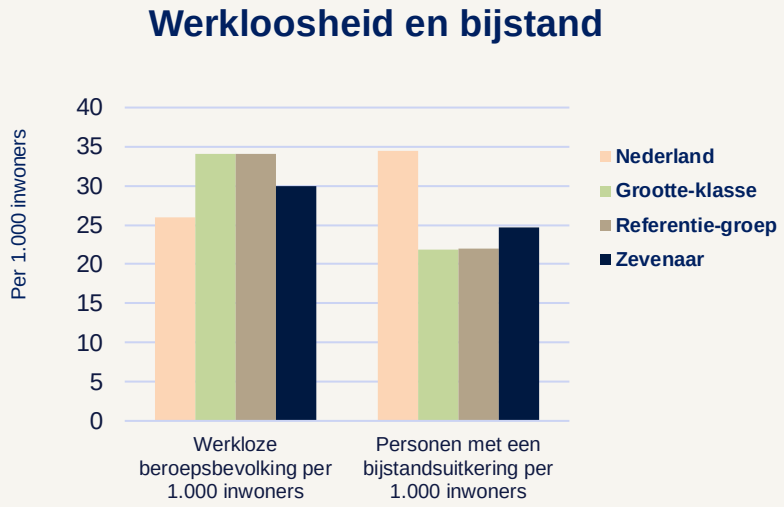
WMO
Het aantal huishoudens met een WMO voorziening ligt hoger dan in het gemiddelde van de referentiegroep. Voor een deel kan dit worden verklaard door het feit dat de grijze druk (het aantal mensen van 65 jaar en ouder uitgedrukt in een percentage van het aantal mensen in de leeftijd van 20 t/m 64 jaar) in Zevenaar hoger ligt dan in het gemiddelde van de referentiegroep.

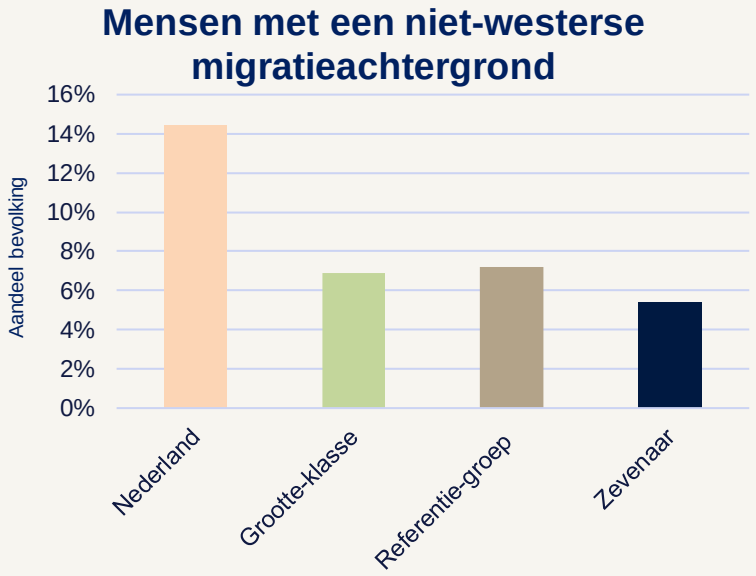
Jeugd
Het percentage jongeren met jeugdhulp ligt in Zevenaar hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Het aantal huishoudens met een voorziening ogv de Jeugdwet ligt in lijn met die van de referentiegroep. Maar omdat de groene druk in Zevenaar lager is, geeft ook deze indicator een zelfde beeld.

Inkomensvoorzieningen
Het tekort op de inkomensvoorzieningen is weliswaar groter dan dat van de referentiegroep. Maar dit ligt in lijn met de hogere score op de maatstaf bijstandsontvangers in de algemene uitkering.

Jeugdzorg met verblijf
In vergelijking met de referentiegemeenten heeft Zevenaar veel jongeren in een jeugdzorgtraject met verblijf. Dat is een dure voorziening. Dat zien we ook terug in de hogere kosten voor Jeugdzorg met verblijf in vergelijking met de referentiegroep.

Ratio’s Werk en inkomen

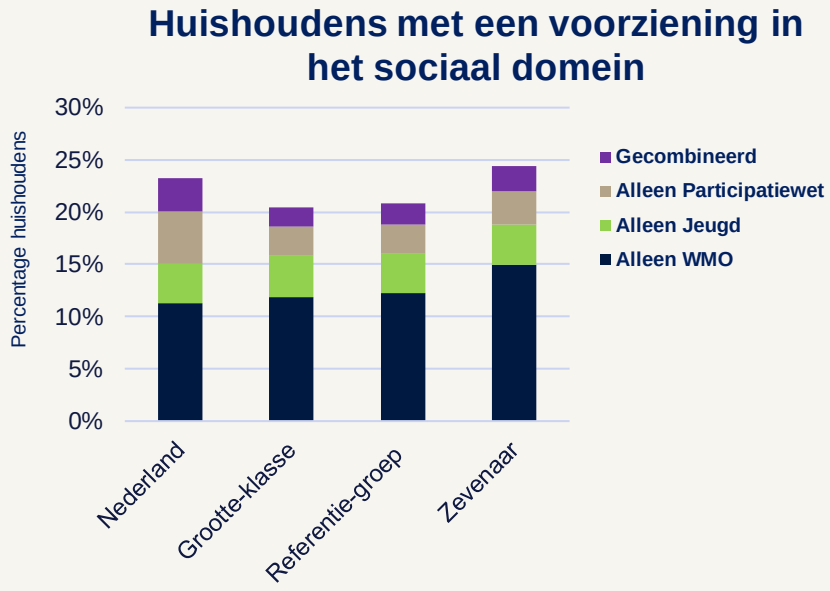

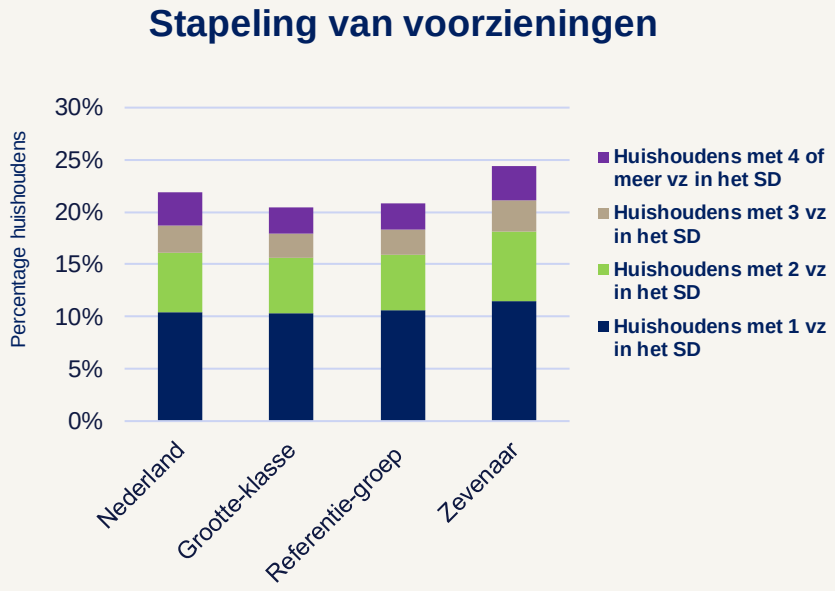

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Eenouder huishoudens	**7,4%**	**6,6%**	**7,0%**	**7,1%**
Werkloze beroepsbevolking per 1.000 inwoners	**26,0**	**34,0**	**34,1**	**30,0**
Mensen met een niet-westerse migratieachtergrond	**14,4%**	**6,9%**	**7,2%**	**5,4%**
Personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners	**34,5**	**21,8**	**22,0**	**24,7**

BMC
YACHT GROUP

Ratio’s Sociaal Domein

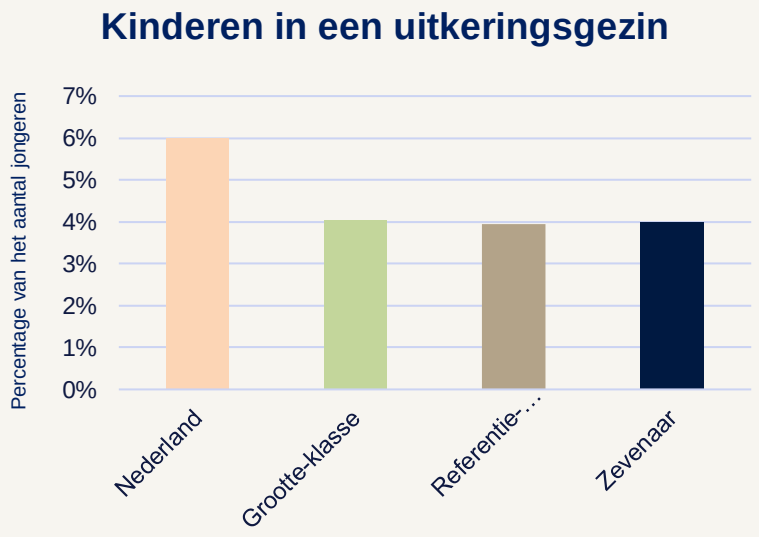

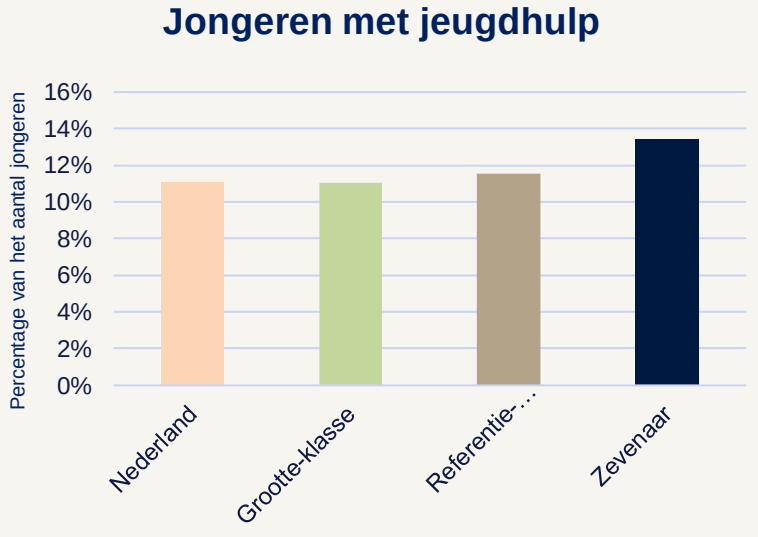

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Huishoudens met een vz in het SD	**23,2%**	**20,4%**	**20,8%**	**24,4%**
Alleen Jeugd	**3,7%**	**3,9%**	**3,8%**	**3,9%**
Alleen Participatiewet	**5,1%**	**2,8%**	**2,7%**	**3,2%**
Alleen WMO	**11,3%**	**11,9%**	**12,2%**	**14,9%**
Gecombineerd	**3,1%**	**1,9%**	**2,0%**	**2,4%**

BMC
YACHT GROUP

Ratio’s Sociaal Domein

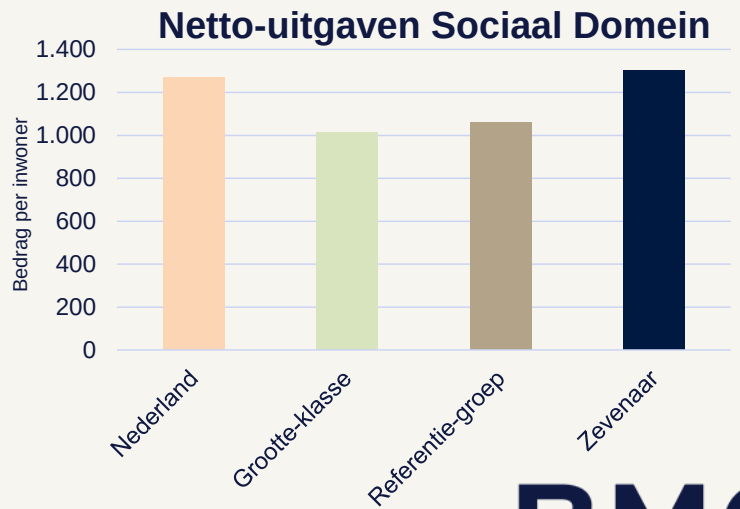
Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Kinderen in een uitkeringsgezin	**6,0%**	**4,0%**	**3,9%**	**4,0%**
Jongeren met jeugdhulp	**11,1%**	**11,1%**	**11,5%**	**13,4%**
waarvan: zonder verblijf	**10,1%**	**10,1%**	**10,6%**	**11,9%**
waarvan: met verblijf	**1,0%**	**1,0%**	**0,9%**	**1,5%**
Jongeren met Jeugdbescherming	**1,0%**	**1,0%**	**0,9%**	**1,3%**

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Sociaal Domein	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Basisvoorzieningen	-240	-196	-171	**-216**
Participatie	-309	-257	-288	**-338**
WMO	-394	-263	-264	**-316**
Jeugd	-326	-297	-336	**-435**
Totaal Sociaal Domein	**-1.269**	**-1.013**	**-1.059**	**-1.305**

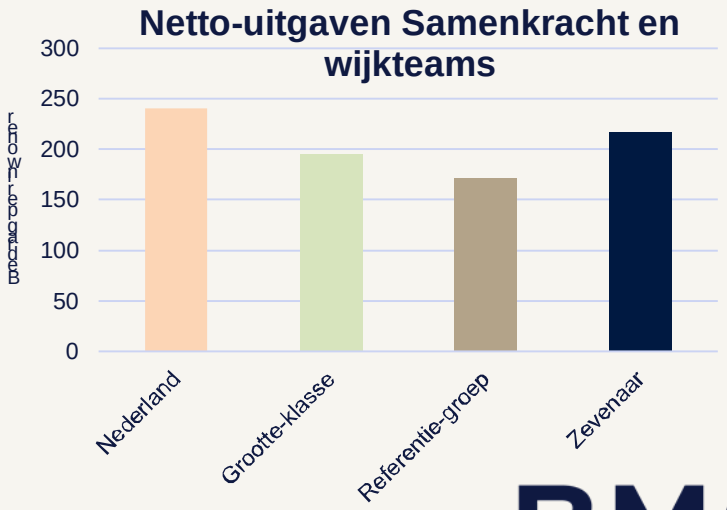

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Sociaal Domein / Basisvoorzieningen	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-136	-112	-123	**-102**
6.2 Wijkteams	-104	-84	-48	**-114**
Totaal	**-240**	**-196**	**-171**	**-216**

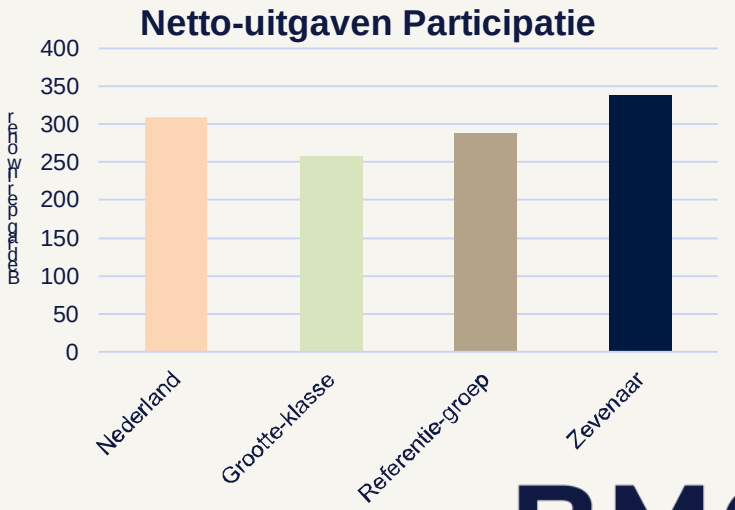
BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Sociaal Domein / Participatie	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.3 Inkomensregelingen (lasten)	-511	-345	-374	**-400**
6.3 Inkomensregelingen (baten)	380	246	254	**254**
6.3 Inkomensregelingen (saldo)	**-131**	**-99**	**-120**	**-146**
6.4 Begeleide participatie	**-118**	**-121**	**-136**	**-120**
6.5 Arbeidsparticipatie	**-61**	**-38**	**-32**	**-73**
Totaal Participatie	**-309**	**-257**	**-288**	**-338**

.

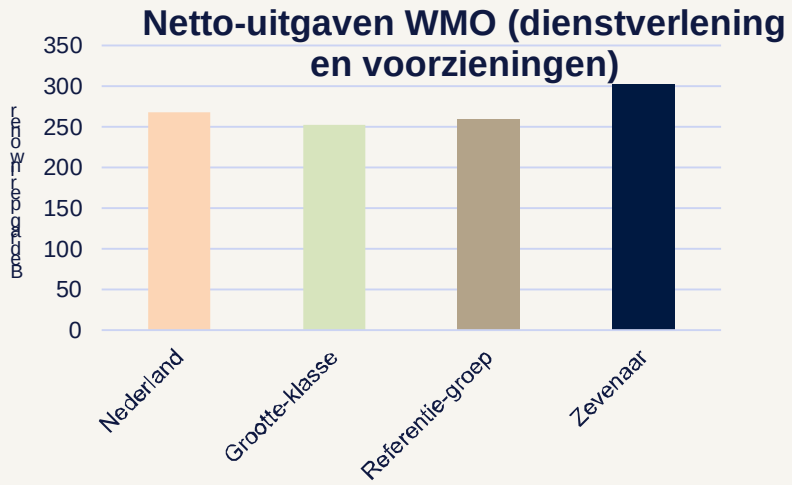

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Sociaal Domein / WMO dienstverlening en voorzieningen	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	-52	-53	-43	**-42**
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-1	-1	0	**0**
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-94	-101	-98	**-152**
6.71b Begeleiding (WMO)	-86	-68	-88	**-107**
6.71c Dagbesteding (WMO)	-18	-21	-14	**-1**
6.71d Overige maatwerkarrangementen ..	-17	-8	-16	**0**
Totaal WMO Dienstverlening en voorzieningen	**-268**	**-252**	**-260**	**-302**

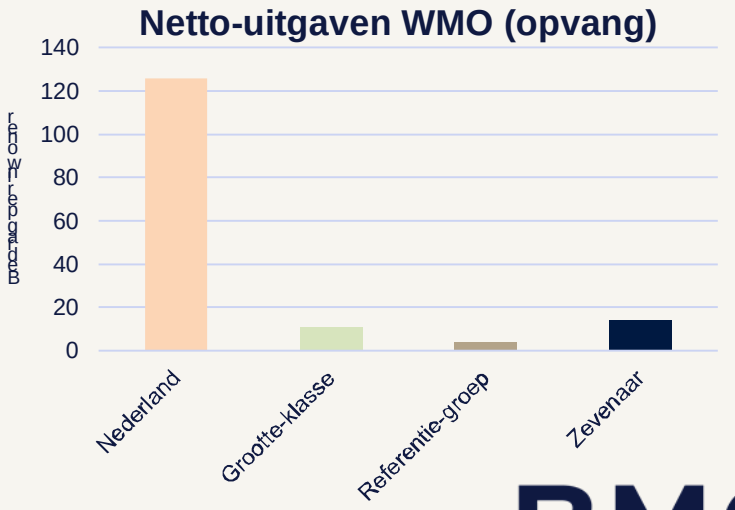

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Sociaal Domein / WMO opvang	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	-0,0503589	0	**0**
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-79	-7	-3	**-5**
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang	-47	-4	-1	**-9**
Totaal WMO - Opvang	**-126**	**-11**	**-4**	**-14**

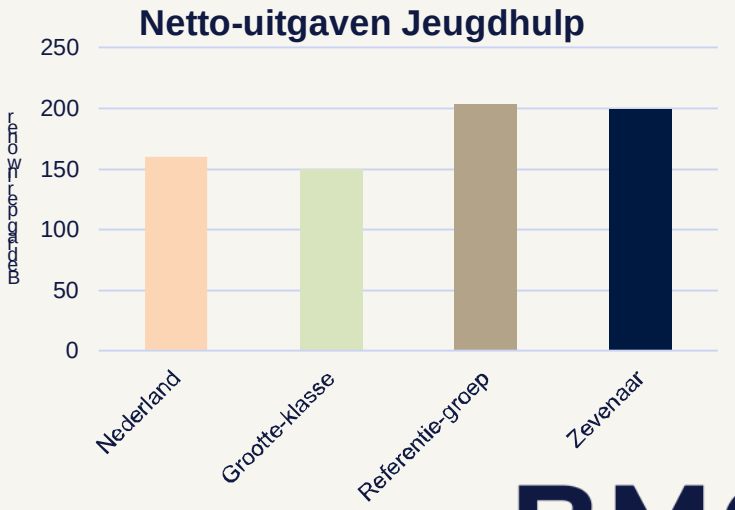

Benchmark op basis van de begroting 2024

Sociaal Domein / Jeugdhulp	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-1	-3	-1	**0**
6.72a Jeugdhulp begeleiding	-55	-53	-60	**-71**
6.72b Jeugdhulp behandeling	-55	-46	-78	**-91**
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-17	-20	-13	**-22**
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-33	-27	-51	**-15**
Totaal Jeugdhulp	**-160**	**-150**	**-203**	**-199**

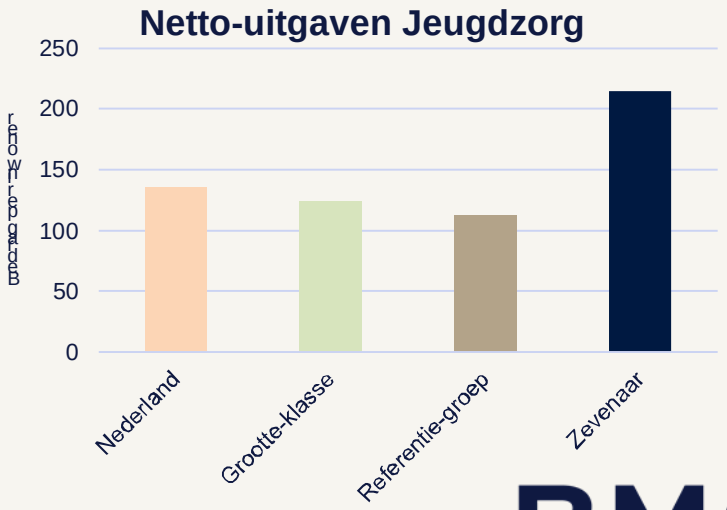

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Sociaal Domein / Jeugdzorg	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.73a Pleegzorg	-14	-14	-8	**-18**
6.73b Gezinsgericht	-19	-13	-11	**-45**
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-34	-33	-33	**-64**
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder ..	-44	-38	-37	**-64**
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-	-19	-20	-16	**-22**
6.74c Gesloten plaatsing	-6	-6	-8	**-2**
Jeugdzorg	**-136**	**-123**	**-112**	**-214**

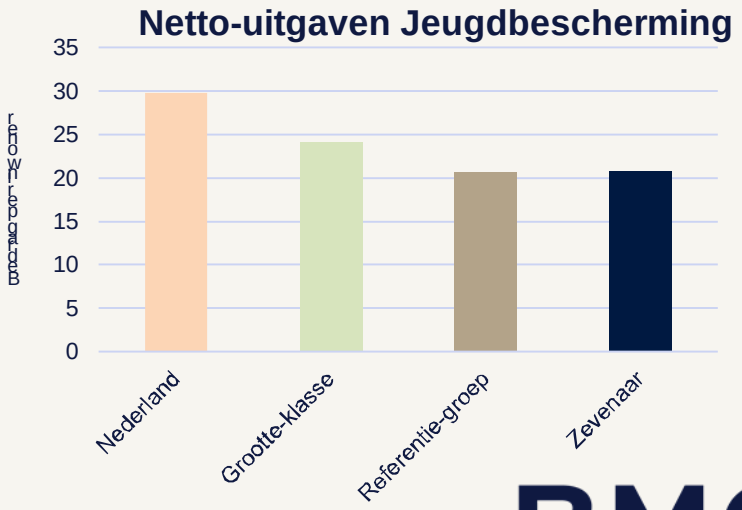

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Sociaal Domein / Jeugdbescherming & Jeugdreclassering	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	-1	0	**0**
6.82a Jeugdbescherming	-25	-20	-18	**-17**
6.82b Jeugdreclassering	-4	-3	-2	**-4**
Jeugdbescherming / Jeugdreclassering	**-30**	**-24**	**-21**	**-21**

BMC
YACHT GROUP

Volksgezondheid en duurzaamheid

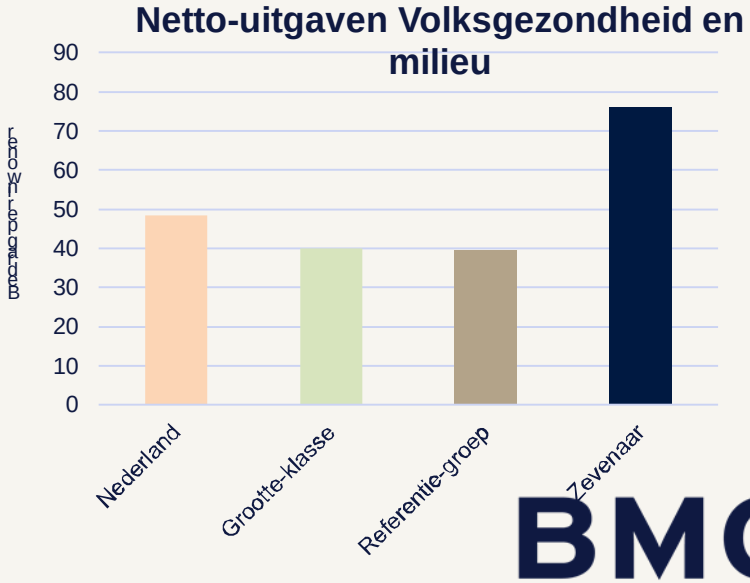
BMC

YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Volksgezondheid en milieu	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
7.1 Volksgezondheid (Saldo)	-51	-50	-49	**-49**
7.2 Riolering lasten	-91	-91	-87	**-93**
7.2 Riolering baten	116	120	117	**114**
Saldo	**25**	**29**	**30**	**21**
7.3 Afval lasten	-131	-118	-108	**-97**
7.3 Afval baten	163	146	133	**112**
Saldo	**32**	**27**	**25**	**14**
7.5 Begraven lasten	-10	-11	-7	**-7**
7.5 Begraven baten	9	9	4	**3**
Saldo	**-1**	**-2**	**-3**	**-4**
7.4 Mileubeheer (saldo)	-53	-45	-43	**-59**
Totaal	-48	-40	-39	**-76**

Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

BMC

YACHT GROUP

Ruimtelijke ordening en wonen

Ratio’s Omgevingsvergunning

Voor de omgevingsvergunning kijken we naar de waardeklasse van een bouwwerk. Vergeleken met de referentiegemeenten ligt het gemiddelde tarief voor de omgevingsvergunning lager dan bij het gemiddelde van de referentiegemeenten. Dat zien we ook terug bij de baten bij Wonen en Bouwen.

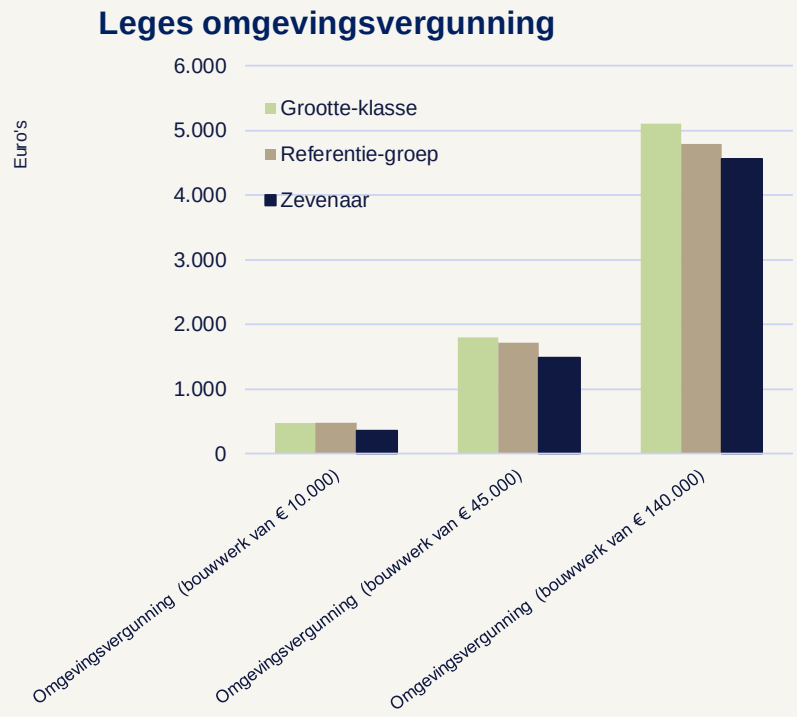
Ruimtelijke ordening

De omvang van de grondexploitaties ligt in Zevenaar hoger dan bij het gemiddelde van de referentiegroep. Hetzelfde beeld zagen we terug bij de afhankelijkheidsratio en de voorraadquote.

BMC
YACHT GROUP

Ratio’s Omgevingsvergunning

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
Omgevingsvergunning (bouwwerk van € 10.000)	**NNB**	**478**	**471**	**358**
Omgevingsvergunning (bouwwerk van € 45.000)	**NNB**	**1.793**	**1.714**	**1.477**
Omgevingsvergunning (bouwwerk van € 140.000)	**NNB**	**5.109**	**4.795**	**4.560**

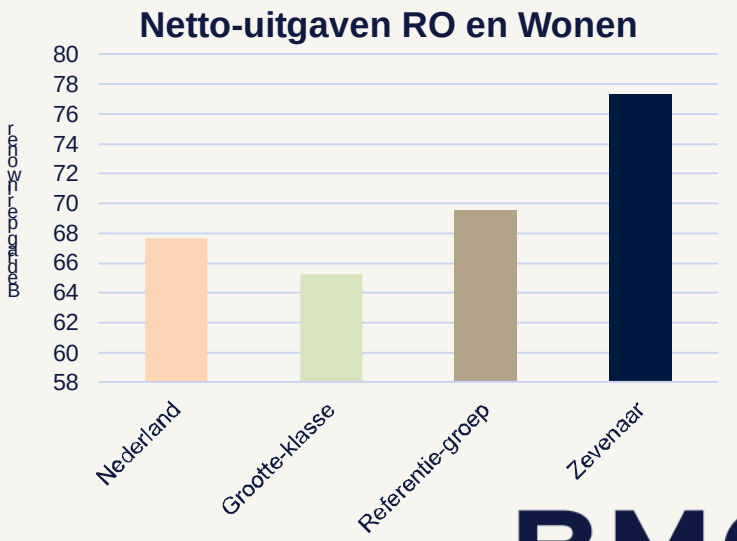

BMC
YACHT GROUP

Benchmark op basis van de begroting 2024

Programma 8	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Zevenaar
8.1 Ruimtelijke ordening (saldo)	-35	-35	-37	**-32**
8.2 Grondexploitatie (lasten)	-176	-111	-35	**-113**
8.2 Grondexploitatie (baten)	187	114	33	**113**
Saldo	**11**	**3**	**-2**	**0**
8.3 Wonen en bouwen (lasten)	-100	-82	-60	**-66**
8.3 Wonen en bouwen (baten)	56	49	30	**21**
Saldo	**-44**	**-33**	**-30**	**-45**
Totaal	**-68**	**-65**	**-70**	**-77**

BMC
YACHT GROUP

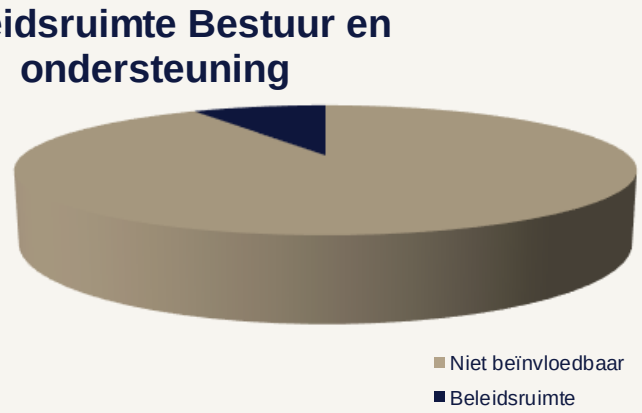
Verdiepende cijfers beleidsruimte

BMC

YACHT GROUP

Beleidsruimte Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
0.1 Bestuur	2.234	0	2.234	0	2.234	10%	200
0.2 Burgerzaken	1.400	0	1.400	879	521	10%	100
0.4 Overhead	19.405	866	18.539	1.995	16.544	10%	1.700
0.8 Overige baten en lasten	44	0	44	16	28	10%	0
Bestuur en organisatie	**23.083**	**866**	**22.217**	**2.890**	**19.327**		**2.000**

Relevante wetgeving

- Gemeentewet
- Rechtspositiebesluit
- Wet Basisregistratie personen
- Besluit Paspoortgelden

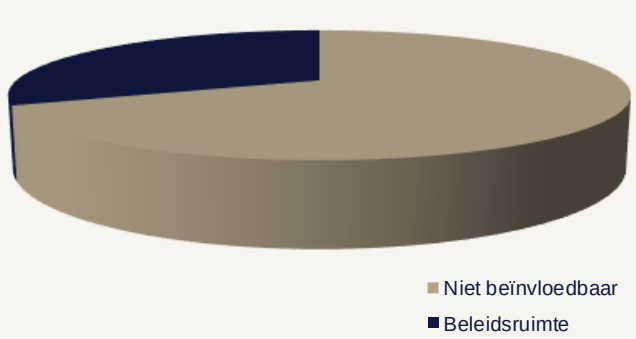
Beleidsvrijheid

- Verplichte taak
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte Veiligheid

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.469	34	3.435	71	3.364	33%	1.100
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.353	0	1.353	60	1.293	33%	400
Openbare orde en veiligheid	**4.822**	**34**	**4.788**	**131**	**4.657**		**1.500**

Relevante wetgeving

- Gemeentewet
- Wet op de Veiligheidsregio's
- Drank en Horecawet
- Wet Openbare Manifestaties
- Wet Bibob
- Wet bijzondere opnemingen

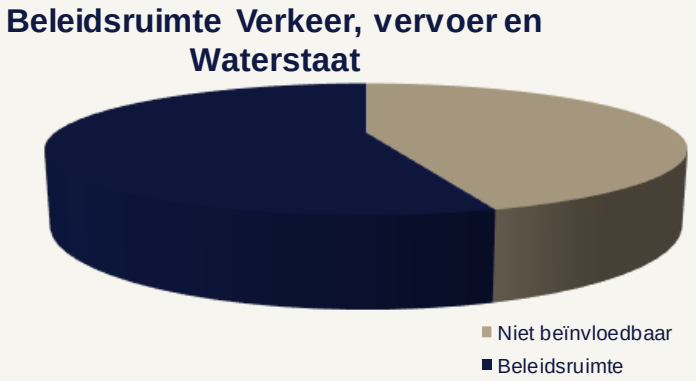
Beleidsvrijheid

- Verplichte taak / beperkte beleidsvrijheid
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit met name bij toezicht en handhaving
- Veel keuzes worden in regionaal verband gemaakt

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte Verkeer en vervoer

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
2.1 Verkeer en vervoer	5.972	632	5.340	279	5.061	66%	3.300
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	66%	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	66%	0
2.5 Openbaar vervoer	16	0	16	0	16	66%	0
Verkeer en vervoer	**5.988**	**632**	**5.356**	**279**	**5.077**		**3.300**

Relevante wetgeving

- Onderhoudsplicht ogv Wegenwet
- CROW-normen voor wegonderhoud
- Omgevingswet

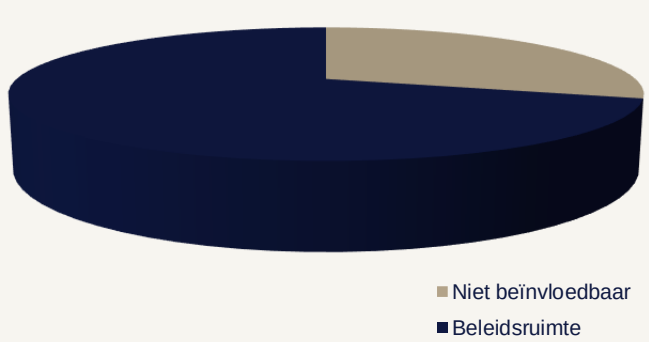
Beleidsvrijheid

- Voornamelijk wettelijke taken, maar biedt wel ruimte voor eigen beleidskeuzes

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte Economie

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
3.1 Economische ontwikkeling	687	34	653	0	653	80%	500
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	166	3	163	45	118	80%	100
Economie	**853**	**37**	**816**	**45**	**771**		**600**

Relevante wetgeving

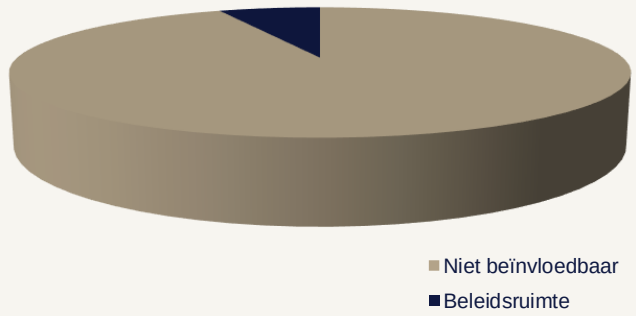
Beleidsvrijheid

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte Onderwijs

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
4.1 Openbaar basisonderwijs	10	0	10	0	10	15%	0
4.2 Onderwijshuisvesting	3.448	2.363	1.085	14	1071	15%	200
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.640	13	2.627	1.063	1.564	15%	200
Onderwijs	**6.098**	**2.376**	**3.722**	**1.077**	**2.645**		**400**

Beleidsruimte Onderwijs

Relevante wetgeving

- Huisvestingsverordening
- Wet onderwijsachterstandenbeleid
- Leerlichtwet

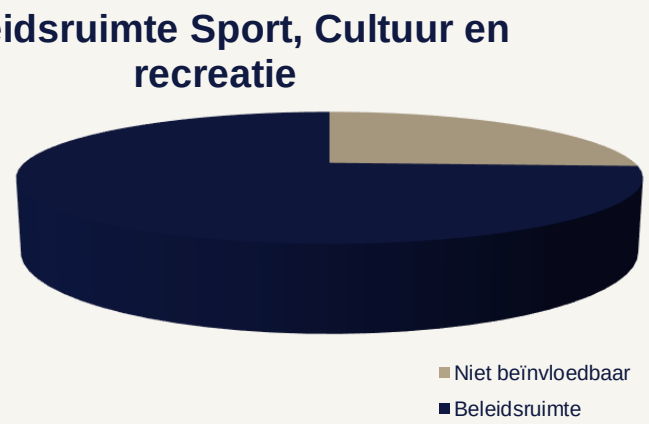
Beleidsvrijheid

- Verplichte taak
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

BMC
YACHT GROUP

Beleidsruimte Sport, Cultuur en recreatie

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
5.1 Sportbeleid en activering	431	0	431	0	431	90%	400
5.2 Sportaccommodaties	3.697	339	3.358	1.198	2.160	90%	1.900
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct..	1.228	111	1.117	161	956	90%	900
5.4 Musea	290	0	290	17	273	90%	200
5.5 Cultureel erfgoed	248	6	242	24	218	66%	100
5.6 Media	684	0	684	0	684	90%	600
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr..	5.146	64	5.082	21	5.061	90%	4.600
Sport, Cultuur en recreatie	**11.724**	**520**	**11.204**	**1.421**	**9.783**		**8.700**

Relevante wetgeving

- Archiefwet
- Mediawet
- Wsob
- Flora en faunawet
- Wet natuurbescherming

Beleidsvrijheid

- Voornamelijk eigen taken

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte Basisvoorzieningen

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.176	25	5.151	589	4.562	15%	700
6.2 Wijkteams	5.150	0	5.150	2	5148	15%	800
Basisvoorzieningen	**10.326**	**25**	**10.301**	**591**	**9.710**		**1.500**

Relevante wetgeving

- Wet Maatschappelijke ondersteuning
- Wet Kinderopvang
- Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk

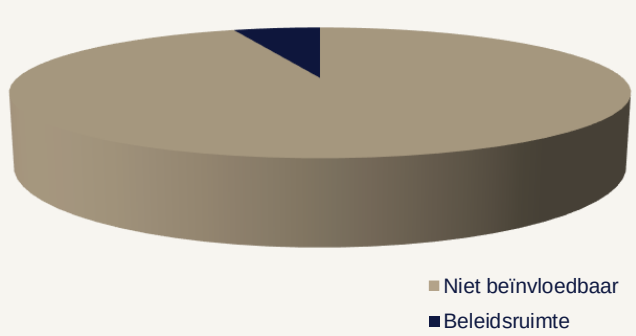
Beleidsvrijheid

- Verplichte taak / beperkte beleidsvrijheid
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte Participatie

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
6.3 Inkomensregelingen	18.039	0	18.039	11.464	6.575	10%	700
6.4 Begeleide participatie	5.394	0	5.394	0	5394	10%	500
6.5 Arbeidsparticipatie	3.267	0	3.267	0	3.267	10%	300
Participatie	**26.700**	**0**	**26.700**	**11.464**	**15.236**		**1.500**

Beleidsvrijheid

- Doelvoorschriften, normen zijn in wetgeving vastgelegd
- Uitvoering wettelijke taken
- Enige beleidsvrijheid ten aanzien van vorm en intensiteit
- Armoedebeleid, kwijtschelding, schuldhulpverlening

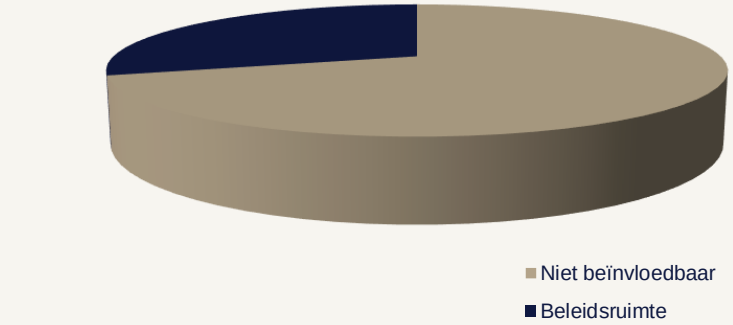
Relevante wetgeving

- Participatiewet
- WSW
- Wet inburgering

BMC
YACHT GROUP

Beleidsruimte WMO / Opvangvoorzieningen

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	2.346	0	2.346	435	1.911	33%	600
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	33%	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	6.833	0	6.833	0	6.833	33%	2.300
6.71b Begeleiding (WMO)	4.828	0	4.828	0	4.828	33%	1.600
6.71c Dagbesteding (WMO)	42	0	42	0	42	33%	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen ..	10	0	10	0	10	33%	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	33%	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	1.424	0	1.424	1.200	224	33%	100
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang	395	0	395	0	395	33%	100
WMO	**15.878**	**0**	**15.878**	**1.635**	**14.243**		**4.700**

Relevante wetgeving

- Wet Maatschappelijke ondersteuning

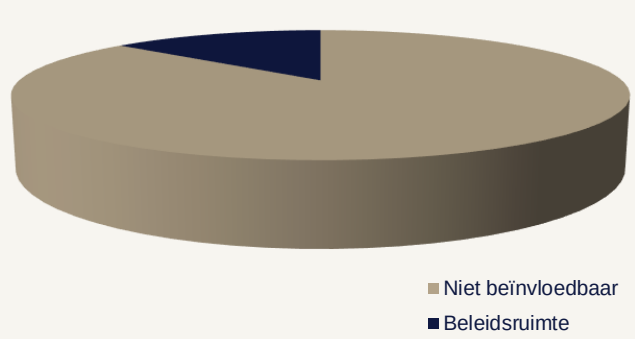
Beleidsvrijheid

- Verplichte taak / beperkte beleidsvrijheid
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte Jeugd

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	15%	0
6.72a Jeugdhulp begeleiding	3.216	0	3.216	0	3216	15%	500
6.72b Jeugdhulp behandeling	4.094	0	4.094	0	4.094	15%	600
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	988	0	988	0	988	15%	100
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	683	0	683	0	683	15%	100
6.73a Pleegzorg	810	0	810	0	810	15%	100
6.73b Gezinsgericht	2.047	0	2.047	0	2.047	15%	300
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	2.869	0	2.869	0	2869	15%	400
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder ..	2.868	0	2.868	0	2.868	15%	400
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	981	0	981	0	981	15%	100
6.74c Gesloten plaatsing	85	0	85	0	85	15%	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	15%	0
6.82a Jeugdbescherming	750	0	750	0	750	15%	100
6.82b Jeugdreclassering	185	0	185	0	185	15%	0
							0
Jeugd	**19.576**	**0**	**19.576**	**0**	**19.576**		**2.700**

Relevante wetgeving

- Jeugdwet
- Uitvoering rechterlijke uitspraken

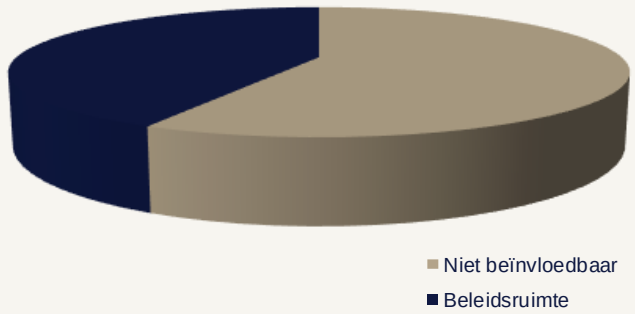
Beleidsvrijheid

- Verplichte taak
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit

BMC YACHT GROUP

Beleidsruimte Volksgezondheid en duurzaamheid

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
7.1 Volksgezondheid	2.190	0	2.190	0	2.190	33%	700
7.4 Milieubeheer	3.449	81	3.368	804	2.564	66%	1.700
Volksgezondheid en milieubeheer	**5.639**	**81**	**5.558**	**804**	**4.754**		**2.400**

Relevante wetgeving

- Wet publieke gezondheid
- Besluit Publieke Gezondheid
- Handreiking Gezondheid en welzijn van kinderen statushouders

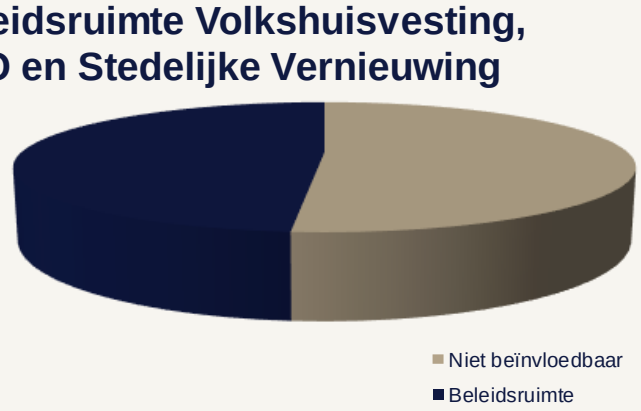
Beleidsvrijheid

- Verplichte taak / beperkte beleidsvrijheid
- Medebewind
- Enige mate van vrijheid ten aanzien van intensiteit met name bij toezicht en handhaving
- Veel uitvoeringstaken belegd bij de GGD

BMC
YACHT GROUP

Beleidsruimte Volkshuisvesting, RO en Stedelijke Vernieuwing

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven	Beleids-vrijheid	Beleids-ruimte
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.762	17	1.745	299	1.446	66%	1.000
8.3 Wonen en bouwen	2.968	12	2.956	951	2.005	66%	1.300
Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	**4.730**	**29**	**4.701**	**1.250**	**3.451**		**2.300**

Relevante wetgeving

Beleidsvrijheid

BMC YACHT GROUP

Algemene middelen

Bedragen x € 1.000	Bruto uitgaven	Kapitaal-lasten	Na correctie	Baten	Netto uitgaven
0.10 Mutaties reserves	2.393	0	2.393	5.423	-3.030
0.11 Resultaat van de rekening van bat..	-379	0	-379	12	-391
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.231	533	1.698	816	882
0.5 Treasury	540	-1.852	2.392	896	1.496
0.61 OZB woningen	960	0	960	8.826	-7.866
0.62 OZB niet-woningen	30	0	30	5.948	-5.918
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	1.277	-1.277
0.64 Belastingen overig	262	0	262	223	39
0.7 Algemene uitkeringen en overige ui..	0	0	0	95.940	-95.940
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
2.2 Parkeren	1.032	403	629	1	628
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	8.685	-142	8.827	8.685	142
3.4 Economische promotie	321	1	320	448	-128
7.2 Riolering	4.172	1.034	3.138	5.115	-1.977
7.3 Afval	4.389	190	4.199	5.036	-837
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	323	31	292	135	157
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijvente..	5.102	530	4.572	5.100	-528
Algemene Middelen	**30.061**	**728**	**29.333**	**143.881**	**-114.548**

Het gaat hierbij om de begrotingsonderdelen waarbij de batenkant een grote rol speelt. Dit zijn onderdelen die zich niet lenen voor een modelmatige analyse, maar kunnen op onderdelen wel degelijk extra middelen opleveren. Dit vraagt echter om een eigen afweging.

BMC
YACHT GROUP

Verantwoording

BMC

YACHT GROUP

Gebruikte data

CBS – IV3 informatie 2024 – Tweede plaatsing
VNG - Financiële posities gemeenten
CBS - Huishoudelijk afval
CBS Bevolkingsstatistiek
CBS - Bevolking naar leeftijd en geslacht
CBS - Huishoudensstatistiek
Politie
SWOV - Verkeersongevallen
CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research
CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research
CBS - Arbeidsdeelname
CBS - Bevolkingstatistiek naar migratieachtergrond
CBS - Gebruik voorzieningen sociaal domein; aantal voorzieningen
Stichting Halt
CBS - Geregistreerde criminaliteit
CBS - Geregistreerde diefstallen
DUO/Ingrado
Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM

BMC
YACHT GROUP

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

P.O. box 490
3800 AL Amersfoort

(033) [redacted]
info@bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL[redacted]
BTW NL[redacted]

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

Kijk voor meer info op onze website: bmc.nl

BMC
YACHT GROUP

Rijksbegroting 2025 en de gevolgen voor gemeenten

Bijzondere ledenbrief

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1 Gemeentefinanciën 4

2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 9

3 Justitie en Veiligheid 22

4 Asiel en Migratie 30

5 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 34

6 Infrastructuur en Waterstaat 38

7 Economische Zaken 43

8 Klimaat en Groene Groei 48

9 Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur 50

10 Sociale Zaken en Werkgelegenheid 53

11 Volksgezondheid, Welzijn en Sport 67

12 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening 75

13 Buitenlandse Zaken, Handel en Ontwikkelingshulp 79

Voorwoord

Met deze ledenbrief geeft de VNG u een overzicht van de voor gemeenten belangrijke kabinetsvoornemens in de Rijksbegroting 2025 en de betekenis daarvan voor gemeenten.

In een gezamenlijk reflectie van het Centraal Planbureau (CPB), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) wordt het kabinet bekritiseerd vanwege plannen die gericht zijn op korte-termijnvoordelen. Ze waarschuwen dat bezuinigingen op onderwijs en innovatie op lange termijn nadelig kunnen zijn voor de brede welvaart en de concurrentiepositie van Nederland. Voor gemeenten zijn de kabinetsplannen ook nog weinig concreet. De komende periode zullen we overleggen met de kabinetsleden om de plannen nader uit te werken.

Positief is de bereidheid van het kabinet om met gemeenten in gesprek te gaan over de uitvoerbaarheid van alle ambities, bijvoorbeeld voor wonen en bestaanszekerheid. Maar het kabinet geeft gemeenten onvoldoende perspectief als het gaat om de beschikbaarheid van middelen die nodig zijn om de ambities en gemeentelijke taken te realiseren. De Raad van State benadrukt in zijn rapport dat voldoende financiële middelen voor gemeenten cruciaal zijn voor een stabiele samenwerking met het Rijk. De nieuwe financieringssystematiek, gekoppeld aan het bbp, moet meer stabiliteit brengen, maar de verwachte daling van het gemeentefonds in 2026 baart zorgen. Voldoende financiële armslag voor gemeenten blijft noodzakelijk voor een constructieve relatie met de overheid.

De VNG is positief over het feit dat, vooruitlopend op een andere financiering van de Wmo, een bedrag van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 is gereserveerd, en bij de Miljoenennota wordt overgeheveld naar het gemeentefonds. Daar heeft de VNG al langere tijd op aangedrongen, dus we zijn positief dat hieraan gehoor wordt gegeven. Dat geldt ook voor de specifieke uitkeringen (spuks), die kunnen worden overgeheveld naar de algemene uitkering of naar een decentralisatie uitkering of bijzondere fondsuitkering in het gemeentefonds. Leidend voor de VNG is daarbij dat de korting van 10% op de specifieke uitkeringen (spuks) pas kan worden doorgevoerd als er daadwerkelijk sprake is van een reductie van administratieve lasten.

De komende periode werken we mee aan de uitvoering van de voor gemeenten relevante onderdelen van het regeerprogramma en tijdens het overhedenoverleg medio november gaan we verder in gesprek met het kabinet over de noodzaak van voldoende middelen voor gemeenten, om als gemeenten ons werk te kunnen doen.

Leonard Geluk
Algemeen directeur

1
Gemeentefinanciën

Nieuwe BBP-systematiek voor accres gemeentefonds schiet tekort

Wat wil het kabinet?
Het gemeentefonds wordt jaarlijks geïndexeerd met een percentage om de stijgende kosten van gemeenten door inflatie, loonontwikkeling, bevolkingsgroei en toenemende welvaart op te vangen. Voor het vaststellen van dit groeipercentage is het gemeentefonds met de besluitvorming Voorjaarsnota 2024 van het rijk vanaf 2024 gekoppeld aan de nominale ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Het bedrag van deze jaarlijkse indexering wordt accres genoemd en is te splitsen in een prijs-accres en een volume-accres.

Het prijs-accres voor een jaar wordt definitief bepaald in de meicirculaire gemeentefonds van dat jaar. Er wordt gekeken naar de raming van de ontwikkeling van het prijspeil bbp in maart van het Centraal Economisch Plan (CEP) door het Centraal Planbureau. Het prijs-accres voor 2024 staat dus al vast op de stand meicirculaire gemeentefonds 2024. Voor latere begrotingsjaren worden de prijs-accressen in de meicirculaire geactualiseerd met de ramingen uit het CEP van maart en in de septembercirculaire geactualiseerd met de ramingen uit de Macro Economische Verkenning (MEV) bij de Miljoenennota.

Het volume-accres voor een jaar wordt definitief bepaald met het gemiddelde percentage van de gerealiseerde volumegroei van het bbp in de achterliggende 8 jaar (t-9 t/m t-2). Deze percentages voor de jaarlijkse volumegroei bbp worden vastgesteld door het CBS en door het Centraal Planbureau overgenomen in het CEP en in de MEV. De volume-accressen worden in de meicirculaire gemeentefonds geactualiseerd aan de hand van de percentages uit het CEP en in de septembercirculaire geactualiseerd aan de hand van de percentages uit de MEV.

Tabel 1 geeft de percentages van het prijs-accres, het volume-accres en de som ervan voor de jaren 2024 tot en met 2029 die volgen uit de MEV 2025. In de onderste rij staan de verschillen met de ramingen van de totale accres-percentages uit de meicirculaire. Vreemd genoeg wijken de onderstaande percentages voor de accressen die volgen uit de verzamelde bijlagen bij de MEV 2025 van 17 september 2024, af van de percentages in septembercirculaire gemeentefonds 2024.

Tabel 1. Accrespercentages septembercirculaire gemeentefonds 2024

MEV 2025/septembercirculaire 2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Prijspeil bbp / prijs-accres	*4,0%	2,7%	2,6%	2,6%	2,4%	2,4%
Volumegroei bbp	0,6%	1,5%	1,5%	1,4%	1,2%	1,2%
Volumegroei bbp (t-9 / t-2) / volume-accres	2,41%	2,16%	1,94%	1,78%	1,68%	1,56%
Accrespercentage totaal	6,41%	4,80%	4,52%	4,33%	3,99%	3,92%
Verschil sept.circ. 24 met mei-circ. 24	0,15%	0,35%	-0,09%	-0,12%	-0,23%	-0,19%

* Betreft de definitieve raming van het prijs-accres op basis raming prijspeil BBP van het CEP 2024

Wat betekent dit voor gemeenten?
Of het totale accrespercentage voor een jaar toereikend is, hangt mede samen met de kwaliteit van de raming van het prijs-accres door het Centraal Planbureau. Het verschil tussen de raming en de gerealiseerde inflatie kristalliseert zich immers uit in een wijziging van het beschikbare volume-accres.

Bedraagt de gerealiseerde ontwikkeling van het prijspeil bbp in 2024 straks definitief 5,1% zoals in de MEV 2025 wordt geraamd, dan betekent dat een afslag van 1,1% van het volume-accres in 2024. Zie de verschillen

in de ramingen in Tabel 2 die in jaar t plaatsvinden en hoe die vervolgens in jaar t+1 (nadat het percentage dus al is vastgesteld in meicirculaire gemeentefonds) hoger zijn. Dat gaat dan in dit geval van 1,1% om een nadeel van structureel € 400 miljoen.

Het is op zich niet bezwaarlijk als het Centraal Planbureau met CEP het een jaar iets te laag met zijn raming zit en het volgende jaar iets te hoog. Op deze wijze heffen positieve en negatieve ramingen elkaar op. Maar een confrontatie van de ramingen voor het lopende jaar van het prijspeil bbp met de realisatie ervan, zoals vastgesteld door het CBS in het jaar erop, leert dat het Centraal Planbureau in de afgelopen zeven jaar met het CEP de ontwikkeling van het prijspeil bbp voor het lopende jaar structureel te laag raamt. Tabel 2 schijnt licht op deze structurele ramingsfout. Het verschil bedraagt gemiddeld ruim 1% per jaar in het nadeel van gemeenten.

Tabel 2. Verschil geraamd prijspeil bbp en voorlopige meting gerealiseerd prijspeil bbp

Jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
CEP jaar t raming prijspeil bbp	1,8%	2,2%	1,8%	1,5%	3,4%	6,2%	4,0%
CEP jaar t+1 meting prijspeil bbp	2,1%	3,0%	2,4%	2,5%	5,4%	7,7%	*5,1%
Verschil jaar t en t+1	-0,3%	-0,8%	-0,6%	-1,0%	-2,0%	-1,5%	-1,1%

* Betreft raming met de MEV 2025, omdat het CEP 2025 komend voorjaar verschijnt.

Met de overstap deze zomer naar de nieuwe bbp-systematiek met ingang van 2024 voor de jaarlijkse indexering van het gemeentefonds gaan gemeenten op deze wijze onbedoeld veel geld mislopen. De taken van gemeenten en de middelen ervoor zijn door de korting vanaf 2026 al uit balans en dit verslechtert op deze wijze in rap tempo verder. Dit kan worden voorkomen door voor de methodiek van het prijs-accres over te stappen naar bijvoorbeeld een afrekening van het definitieve prijs-accres voor een jaar op basis van nacalculatie achteraf in de meicirculaire van het volgende jaar. Vanzelfsprekend moeten de accrespercentages in de circulaires dan ook aansluiten bij de percentages die volgen uit de verzamelde bijlagen bij het CEP en de MEV van het Centraal Planbureau. Tijdens een volgend Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) zullen we dit met de fondsbeheerders bespreken en aansturen op een passende oplossing.

Structurele korting in 2026 op gemeentefonds en neerwaarts schommelende tranches accres

Wat wil het kabinet?
Naast het volume-accres en het prijs-accres wordt de autonome groei van het gemeentefonds ook beïnvloed door niet-taakgebonden kortingen en stortingen. Die maken ook deel uit van het totale accres waarmee het gemeentefonds in een jaar groeit of krimpt. Het kabinet Rutte IV was van plan het grootste deel van het extra cumulatief accres voor de periode 2022-2025, in het jaar 2026 af te romen tot een niveau van € 924 miljoen in het gemeentefonds. Per saldo betekent dit een uitname van structureel € 2.349 miljoen in 2026. In onderhandeling met ons is deze uitname later verzacht met een bijdrage van structureel € 924 miljoen in 2026 tot € 1.425 miljoen.

Met ingang van 2024 is ook eenzijdig een nieuwe methode ingevoerd voor het berekenen van een accrestranche voor een jaar in latere jaren. Daardoor gaan deze accrestranches in latere jaren schommelen in plaats van plat door te lopen. In de jaren 2026 en 2027 schommelen ze daardoor respectievelijk € 494 miljoen en € 63 miljoen naar beneden. In andere jaren valt de schade erdoor mee.

Tot slot zijn gemeenten met de Voorjaarsnota 2024 gecompenseerd voor het lagere accres in de jaren 2024-2026 dat door de overstap naar de bbp-systematiek ontstond. Echter de accrestranche 2025 is daarbij eenmalig met € 675 miljoen gekort. In 2026 wordt dat geld weer aan de accrestranche 2025 toegevoegd. Een en ander leidt tot de opstelling van de accressen van tabel 3. Daarin is uitgegaan van de afwijkende accrespercentages zoals die staan vermeld in de septembercirculaire gemeentefonds 2024. De bijstelling van het volume-accres 2024 ontbreekt dus in de tabel.

Tabel 3. Accressen 2024-2029 Septembercirculaire gemeentefonds 2024 (in miljoen euro)

Accres septembercirculaire 24 (in € mln.)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Prijs-accres 2024	1.512	1.487	1.394	1.390	1.384	1.383
Volume-accres 2024	836	822	770	768	765	764
Prijs-accres 2025		1.086	1.018	1.014	1.010	1.009
Volume-accres 2025		798	747	744	741	741
Prijs-accres 2026			1.041	1.037	1.033	1.032
Volume-accres 2026			702	699	697	696
Prijs-accres 2027				1.078	1.074	1.073
Volume-accres 2027				663	660	660
Prijs-accres 2028					1.025	1.025
Volume-accres 2028					639	638
Prijs-accres 2029						1.065
Volume-accres 2029						633
Totaal cumulatief accres excl.	2.348	4.193	5.672	7.393	9.028	10.719
BBP-accres per jaar excl. kortingen & stortingen	**2.348**	**1.845**	**1.479**	**1.721**	**1.635**	**1.691**
Compensatie overstap bbp-systematiek	719	605	-513	-27	-21	-25
Korting accres 22-25 incl. verzachting VJ 23			-1.425			
Eenmalige korting 25 overstap bbp-systematiek		-675	675			
Neerwaartse schommeling accres 22-23			-191	-43		
Accrestranche per jaar incl. kortingen & storting	**3.067**	**1.775**	**25**	**1.651**	**1.614**	**1.666**
Verschil meicirculaire 24	0	164	-12	-22	-69	-62

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het accres voor het jaar 2025 viel in de meicirculaire 2024 door de slechts gedeeltelijke compensatie in dat jaar € 675 miljoen lager uit dan gemeenten eerder hebben begroot. Door actualisatie van de accrespercentages neemt de accrestranche 2025 daarentegen met € 164 miljoen toe ten opzichte van de meicirculaire 2024.

De accrestranche voor het jaar 2026 inclusief de niet-taakgebonden kortingen en stortingen bedraagt per saldo € 25 miljoen. Hierin zit verdisconteerd het terugdraaien van de korting van € 675 miljoen in 2025. Een normaal bbp-accres voor dat jaar had op € 1.743 miljoen uitgekomen. Daarmee bedraagt de structurele niet-taakgebonden korting op het gemeentefonds in 2026 structureel € 2.393 miljoen (= 1743 - 25 + 675). Deze korting vergt een forse ombuigingsinspanning van gemeenten in dat jaar die bovenop de ombuigingen van de hervormingsagenda jeugd komen. Als dan ook het tekort aan prijs-accres door de structurele ramingsfout van het Centraal Planbureau in stand blijft, loopt de omvang van dit financiële gat daarbij snel op.

De accressen voor de jaren 2027, 2028 en 2029 zijn respectievelijk € 22 miljoen, € 69 miljoen en € 62 miljoen lager dan in de meicirculaire. Gemeenten staan juist de komende kabinetsperiode voor extra maatschappelijke opgaven, onder andere op het gebied van investeringen. Hierbij moet worden gedacht aan extra investeringen in de openbare ruimte en bovenwijkse voorzieningen voor de grote woningbouwopgave, in de energietransitie, voor de klimaatadaptatie, in vernieuwing en renovatie van onderwijsgebouwen en in vernieuwing en renovatie van wegen, kaden, bruggen, viaducten en tunnels uit de jaren zestig en zeventig en tachtig. Maar door de korting in 2026 en de noodzaak tot ombuigingen ontbreekt het aan structurele ruimte voor de bijbehorende afschrijvings- en rentelasten ervan. Het is dan ook de vraag of deze extra investeringsopgaven goed van de grond komen.

Raming vrijval BTW-compensatiefonds aan het gemeentefonds

Wat wil het kabinet?
Gemeenten kunnen hun betaalde BTW van de inkoop voor overheidstaken terugvorderen op het BTW-compensatiefonds (BCF). Omdat de uitgaven van gemeenten gewoonlijk toenemen met inflatie, inwonergroei en welvaart, groeit het BCF jaarlijks met hetzelfde accrespercentage als het gemeentefonds. Daarnaast wordt het BCF bijgesteld voor de BTW-component van taakmutaties.
Als gemeenten in een jaar minder declareren op het BCF dan er aan middelen inzit, dan wordt het restant aan het gemeentefonds toegevoegd. Declareren gemeenten meer op het BCF dan erin zit, dan wordt het tekort aangevuld met middelen uit het gemeentefonds. Sinds deze afspraak valt ieder jaar geld uit het BCF vrij aan de algemene uitkering.

Voor het jaar 2024 wordt de vrijval aan de algemene uitkering voorlopig geraamd op € 446,7 miljoen. Volgend jaar volgt het definitieve cijfer. In de meicirculaire 2024 viel de definitieve afrekening over het jaar 2023 € 213,8 miljoen hoger uit dan in de septembercirculaire 2023 werd geraamd (€ 359,4 miljoen). Daarmee kwam de totale vrijval over het jaar 2023 uit op € 573,2 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Een gemeente mag voor zijn begroting 2025 en voor elke jaarschijf van de meerjarenraming 2026-2029 uitgaan van maximaal zijn aandeel in de definitief gerealiseerde vrijval uit het BCF over het jaar 2023 van € 573,2 miljoen.

Een gemeente kan er ook voor kiezen om van lagere bedragen uit te gaan, omdat ze verwacht dat deze vrijval in de toekomst krimpt of om juist behoedzaam te begroten. Door uit te gaan van juist een flink lager bedrag creëert een gemeente als het ware een behoedzaamheidsreserve voor tegenvallers. Deze afweging kan juist voor de komende begroting 2025 en de begroting 2026 die in het najaar van 2025 wordt opgesteld, van belang zijn. Dit in verband met het wegwerken van het financieel ravijn 2026.

Extra volume-accres WMO en het tekort aan volume-accres beschermd wonen

Wat wil het kabinet?
Met het kabinet Rutte IV in demissionaire status is overeengekomen dat gemeenten vanwege de snelle vergrijzing van de bevolking vanaf 2026 voorlopig structureel € 75 miljoen per jaar extra accres krijgen voor de daardoor sterk stijgende kosten van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit in afwachting van de uitkomst van een onderzoek met als doel de gelden voor de Wmo apart te zetten, bijvoorbeeld in de beoogde nieuwe figuur bijzondere fondsuitkering, met een eigen (hogere) indexering. De gelden voor de hogere autonome groei van totaal € 300 miljoen voor de periode 2026 tot en met 2029 zijn met de Miljoenennota 2025 van de aanvullende post van de rijksbegroting overgeheveld naar het gemeentefonds.

De middelen voor de Wmo-taak beschermd wonen staan al apart in het gemeentefonds en hebben een eigen indexering. Gemeenten horen ieder jaar voor de volumegroei van de kosten van deze Wmo-taak een bedrag van structureel € 30 miljoen te ontvangen. In 2024 is deze toevoeging achterwege gebleven. Voor het jaar 2025 vergoedt het kabinet slechts € 14,2 miljoen in plaats het volledige bedrag aan gemeenten.
Wat betekent dit voor gemeenten?
Met het onthouden van een deel van het volume-accres voor de taak beschermd wonen wordt extra geld dat met de ene hand voor de andere Wmo-taken wordt gegeven met de andere hand weer afgenomen. Gemeenten hebben ieder jaar een behoorlijke indexatie van gelden in het gemeentefonds nodig voor de volumegroei van hun taken. Ook in het geval van de taak beschermd wonen.

Sanering specifieke uitkeringen

Wat wil het kabinet?
In het hoofdlijnenakkoord staat dat alle specifieke uitkeringen (hierna: spuks) met uitzondering van de BUIG (middelen voor de bijstandsverstrekking) worden overgeheveld naar het gemeentefonds. Hiermee wordt een besparing van tien procent gerealiseerd door het wegvallen van administratieve lasten. In de budgettaire bijlage bij het hoofdlijnenakkoord werd uitgegaan van een besparing van € 638 miljoen. Uit de Miljoenennota 2025 blijkt dat dit bedrag is verlaagd naar € 438 miljoen, omdat spuks voor de opvang van Oekraïners,

hersteloperatie Groningen en de toeslagenaffaire ook buiten de sanering vallen. De besparing is daarbij niet gekort op het gemeentefonds, maar verwerkt op de departementale begrotingen.

De komende maanden wordt geïnventariseerd welke spuks daadwerkelijk worden opgeruimd. Daarvoor is een afwegingskader opgesteld om besluitvorming in de ministerraad begin 2025 voor te bereiden. Wij en het IPO worden daarbij betrokken. In de begroting van BZK wordt ook een wijziging van de Financiële-verhoudingswet aangekondigd waarmee een nieuw type uitkering binnen het gemeentefonds wordt geïntroduceerd: de bijzondere fondsuitkering. Deze uitkeringsvorm combineert een grote flexibiliteit met geringe administratieve lasten en draagt daarmee bij aan het terugdringen van het aantal spuks.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De spuks kunnen worden overgeheveld naar de algemene uitkering (als de middelen naar alle gemeenten gaan en aansluit bij de verdeling van de algemene uitkering) of naar een decentralisatie uitkering of bijzondere fondsuitkering (als de middelen niet naar alle gemeenten gaan of een afwijkende verdeling kennen) in het gemeentefonds. In theorie is het mogelijk alle spuks om te zetten zonder dat de verdeling van de middelen over gemeenten verandert.

Overheveling naar het gemeentefonds betekent dat de aparte verantwoording en de accountantscontrole ervan komt te vervallen. Het is niet gezegd dat dit altijd een besparing van tien procent op het budget oplevert. Dit is voor ons daarom een expliciet aandachtspunt bij het doorlopen van het afwegingskader. Als de tien procent reductie van administratieve lasten niet haalbaar is, dan kan de volledige korting niet worden doorgevoerd óf moeten de taken worden versoberd. Als een spuk blijft bestaan kan wat ons betreft helemaal geen sprake zijn van een korting.

Bijstelling hoogte proceskostenvergoeding WOZ-bezwaarzaken vanwege arrest Hoge Raad

Wat wil het kabinet?
Met ingang van 1 januari 2024 is de Wet herwaardering proceskostenvergoedingen WOZ en bpm in werking getreden. Aanleiding voor deze wet was de toenemende druk van no-cure-no-paybureaus op de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Met deze wet is onder meer de proceskostenvergoeding op basis van het Besluit proceskosten bestuursrecht (Bpb) voor WOZ-bezwaarzaken verlaagd tot 25%, in de wet uitgedrukt als factor van 0,25.[1] De Hoge Raad heeft op 12 juli 2024[2] een arrest gewezen waardoor het lage tarief voor de proceskostenvergoeding in belasting- en premiezaken in bezwaar buiten toepassing moet blijven. Dat betekent dat de factor van 0,25 moet worden toegepast op het tarief voor overige zaken. Dat tarief is dubbel zo hoog. Daardoor wordt de hiervoor genoemde verlaging van proceskostenvergoeding in WOZ-bezwaarzaken zo goed als volledig ongedaan gemaakt.

In de aanbiedingsbrief waarmee de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst het pakket Belastingplan 2025 bij de Tweede Kamer heeft ingediend, wordt aangekondigd dat naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad het lage tarief voor de proceskostenvergoeding in belasting- en premiezaken in bezwaar uit het Bpb wordt gehaald. Daardoor blijft alleen nog het hoge tarief voor overige zaken over. Om te voorkomen dat de proceskostenvergoeding voor WOZ-bezwaarzaken daardoor wordt verdubbeld, wil het kabinet de factor van 0,25 verlagen naar 0,125. Dit alles zal gebeuren door middel van een nota van wijziging op het pakket Belastingplan 2025.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De verlaging van de factor in de aangekondigde nota van wijziging moet ervoor zorgen dat de proceskostenvergoeding die in de bezwaarfase in WOZ-zaken kan worden toegekend, in lijn blijft met hetgeen de wetgever bij de invoering van de Wet herwaardering proceskostenvergoedingen WOZ en bpm voor ogen stond.

1 Zie artikel 30a, eerste lid, van de Wet waardering onroerende zaken.

2 Hoge Raad 12 juli 2024, ECLI:NL:HR:2024:1060.

2
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Weerbare democratie en burgerschap

Wat wil het kabinet?
Burgers pakken individueel en collectief allerlei zaken op in hun eigen leefomgeving. Deze invulling van democratisch burgerschap wil het kabinet stimuleren en waar mogelijk worden belemmeringen weggehaald. Het kabinet wil bouwen aan een maatschappelijke alliantie op burgerschap.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten werken op allerlei manieren aan het faciliteren van burgerinitiatieven. Het is bemoedigend dat het kabinet hierbij wil helpen. Het stimuleren van burgerinitiatieven kan op vele manieren en gemeenten doen al veel. Het rijk kan onder andere helpen door juridische belemmeringen weg te nemen en gemeenten te helpen bij het zoeken naar ruimte in subsidieregelingen en aanbestedingsregels. Ook kan het rijk gemeenten helpen om aanjaag- en begeleidingsprogramma's voor burgerinitiatieven op te zetten, zodat zij de kans krijgen om op te schalen.

Dat er middelen beschikbaar komen voor de maatschappelijke alliantie op burgerschap en democratie is positief. We verwachten hiermee dat veel maatschappelijke initiatieven die zich nu al inzetten voor een inclusieve en levendige democratie worden geholpen. We werken nauw samen met het ministerie van BZK om de uitvoering en invulling van deze alliantie te ondersteunen.

Daarnaast blijft de VNG samenwerken met BZK op onderwerpen als democratische vernieuwing en het stimuleren van burgerinitiatieven. Dat geldt ook voor het verzamelen en delen van kennis op het gebied van participatie, zoals digitale participatie, overheidsparticipatie en jongerenparticipatie, onder meer via het kennisplatform Democratie In Actie (lokale-democratie.nl).

Versterking participatie

Wat wil het kabinet?
Op lokaal niveau stimuleert het kabinet de vernieuwing van de democratie met het wetsvoorstel Versterking Participatie op Decentraal Niveau.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De wet Versterking participatie op decentraal niveau treedt in werking op 1 januari 2025. Gemeenten hebben dan twee jaar de tijd om een participatieverordening op te stellen. Hierin leggen gemeenten vast hoe zij hun inwoners willen betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. De VNG zal eind 2024 een model participatieverordening aan gemeenten verstrekken om dit proces te ondersteunen.

Integer en weerbaar bestuur

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil dat volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren met gezag, integer gedrag en respectvolle omgangsvormen het vertrouwen van inwoners kunnen winnen. Agressie, intimidatie en bedreiging in de richting van ambtsdragers zijn volgens het kabinet onacceptabel en ondermijnen het openbaar bestuur. Subsidies worden verstrekt ter verhoging van de weerbaarheid van het bestuur tegen ondermijning en ter verhoging van de veiligheid van decentrale politieke ambtsdragers, ambtenaren en hun organisaties.

Met het programma Weerbaar Bestuur zet het kabinet in op het versterken van de weerbaarheid van het bestuur en de veiligheid van decentrale politieke ambtsdragers, ambtenaren en hun organisaties. Belangrijke pijlers voor het komende jaar zijn het verder verhogen van bewustwording over risico's bij decentrale volksvertegenwoordigers, goede nazorg na (online) intimidatie of agressie, veilig wonen en het versterken van gemeentelijke processen die kwetsbaar zijn voor ondermijning. In het bijzonder wordt ingezet op ondersteuning van kleinere gemeenten tegen juridische vormen van intimidatie en andere vormen van ondermijning van de democratische rechtsorde, onder meer door de informatiepositie van het lokaal bestuur te versterken.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Om integer bestuur te bevorderen, dient het kabinet een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer in met daarin een verplichte risicoanalyse integriteit voor kandidaat-bestuurders op decentraal niveau. Wij hebben in beginsel positief op dit wetsvoorstel gereageerd, maar ook gevraagd om meer duidelijkheid over bijvoorbeeld de bescherming van persoonsgegevens en proportionele informatie aan de raad. Verder komt het kabinet met verplichte kwaliteitseisen voor integriteitsonderzoek door externe bureaus. Wij hebben hier zelf om gevraagd en gaan hier samen met BZK aan werken.

Er wordt doorgewerkt aan het verhogen van de weerbaarheid van decentrale politieke ambtsdragers, ambtenaren en hun organisaties tegen agressie, intimidatie, bedreiging en ondermijning. Decentrale bestuurders worden ondersteund in het omgaan met maatschappelijk ongenoegen en anti-institutionele sentimenten. De ondersteuning van kleinere gemeenten tegen juridische vormen van intimidatie en andere vormen van ondermijning is nuttig, maar moet wel aansluiten bij de behoefte van gemeenten en ook echt dienend zijn aan de uitvoering/op de werkvloer. De VNG doet al veel rond de versterking van de informatiepositie van het lokaal bestuur. Met BZK werken we graag samen en stemmen we af wie wat doet.

Goed bestuur, aantrekkelijkheid ambt

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil een betrokken, bekwame en betrouwbare overheid. Politieke ambten moeten aantrekkelijk blijven. Dit doen we door in te zetten op het tegengaan van de ervaren werkdruk, meer aandacht te hebben voor diversiteit in het decentraal bestuur en door te zorgen voor een op het ambt toegesneden rechtspositie. Overigens is in het hoofdlijnenakkoord afgesproken om voor 2026 een nullijn te hanteren voor rijksambtenaren. Deze nullijn geldt ook voor politieke ambtsdragers, omdat de Cao Rijk doorwerkt op de lonen van politieke ambtsdragers.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Deze inzet op goed bestuur is vanuit gemeenten wederzijds. De aangekondigde nullijn in 2026 voor rijksambtenaren werkt door in de beloning van politiek ambtsdragers. Daar waar het de rechtspositie van politieke ambtsdragers raakt, treedt de VNG, via de adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers, in overleg met het ministerie van BZK.

Verkiezingen en nieuw kiesstelsel

Wat wil het kabinet?
Het versterken van democratische instituties en weerbaar bestuur. Middelen komen beschikbaar voor het uitbreiden van het mandaat van de Kiesraad tot een Kiesautoriteit. Er wordt ingezet op de vernieuwing van het kiesstelsel, het vergroten van de toegankelijkheid en uitvoerbaarheid van verkiezingen, democratisch burgerschap en het versterken van de ondersteuning van de Tweede Kamer en (decentrale) politieke partijen. Ook komt geld beschikbaar voor de structurele kosten van een referendum, weerbaarheid tegen desinformatie en het versterken van een integer en weerbaar bestuur. Zo worden de aanbevelingen uit de evaluatie van de GRECO geïmplementeerd op het gebied van integriteit.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van de verkiezingen. Het is van belang dat het stemproces betrouwbaar en uitvoerbaar is. De Kiesraad is stapsgewijs op weg naar het krijgen van meer verantwoordelijkheid voor het gehele proces van stemmen en tellen. Voor gemeenten is het belangrijk dat deze verschuiving van verantwoordelijkheden in gezamenlijk overleg wordt bepaald.

Daarbij is het van belang dat er aandacht is voor de verbetering van de uitvoerbaarheid van de verkiezingen. Dat kan met een nieuw en kleiner stembiljet en het elektronisch tellen daarvan. Daar zijn nu de eerste stappen in gezet. De invoering van een nieuw kiesstelsel voor alleen de Tweede Kamer brengt vertraging in dit proces.

De invoering van een correctief bindend referendum betekent een aanzienlijke verzwaring van de uitvoeringslast voor gemeenten. Van belang is dat daar voldoende middelen tegenover komen te staan. Een uitvoeringstoets is hiervoor op zijn plaats. Op dit moment wordt onderzoek gedaan of de huidige vergoeding via het gemeentefonds voor verkiezingen voldoende en onderbouwd genoeg is. Nieuwe initiatieven en wetsvoorstellen voor de verbetering van het verkiezingsproces moeten onderzocht worden op haalbaarheid, uitvoerbaarheid en kosten.

Toegankelijk stemmen

Wat wil het kabinet?
In vervolg op het *Actieplan toegankelijk stemmen 2021* worden verschillende opdrachten uitgezet. Zo zet het rijk in op communicatie voor mensen met een beperking en laaggeletterden. Ook wordt er gewerkt aan experimenten met hulp in het stemhokje. De voorbereidingen in dit wetgevingstraject krijgen een vervolg.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Eerder was de minister van plan om 'hulp in het stemhokje' landelijk en wettelijk in te voeren met ingang van de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026. Nu wordt gesproken over de mogelijkheid om te experimenteren. Welke vorm van ondersteuning en door wie de hulp kan worden gegeven is niet duidelijk. Gemeenten moeten stembureauleden instrueren en voorbereiden op het verlenen van deze hulp aan iedereen die dat zou willen. Ook moeten kiezers geïnformeerd worden over de mogelijkheid om hulp te vragen bij het stemmen.

Versterking van de rechtsstaat

Wat wil het kabinet?
Vernieuwing van het democratisch stelsel en versterking van de rechtsstaat. De toeslagenaffaire en de grote problemen rondom de gaswinning in Groningen en Noord-Drenthe zijn voorbeelden van situaties waarbij de overheid te veel heeft vastgehouden aan de eigen systemen en processen en te weinig oog heeft gehad voor de burger. Vernieuwing van het democratisch stelsel en versterking van de rechtsstaat zijn volgens het kabinet daarom noodzakelijk.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het kabinet gaat aan de slag met de uitkomsten van de Enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening en van de Staatscommissie rechtsstaat en komt hierover met een kabinetsreactie. Wij zijn betrokken bij de voorbereiding op deze kabinetsreacties om ervoor te zorgen dat gemeenten in het juiste perspectief worden geplaatst.

Verder werkt het kabinet onder coördinatie van de minister van BZK en in samenwerking met de minister van SZW als verantwoordelijk bewindspersoon voor Werk aan Uitvoering aan het opsporen, openbaar maken en wegnemen van onevenredige hardheden in beleid, wetgeving en uitvoering. De VNG is hier direct bij betrokken.

Tot slot brengt het kabinet op korte termijn het wetsvoorstel in consultatie om constitutionele toetsing van wetten aan verschillende grondrechten door de rechter mogelijk te maken. De mogelijkheid om wetten in formele zin aan de Grondwet te toetsen, heeft directe betekenis voor medebewindstaken van gemeenten. Op termijn geven we daarom ook een consultatiereactie.

Elke regio telt

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil oog hebben voor regionale verschillen en investeren in structurele samenwerking met regio's. Nationaal beleid wordt getoetst aan de regionale praktijk en belemmeringen op regionale ontwikkeling

worden weggenomen, zodat elke regio zich kan ontwikkelen. Het kabinet vindt de volgende thema's hierbij urgent: gezondheid en zorg, onderwijs, economie, wonen en bereikbaarheid. Het kabinet ontwikkelt samen met regio's aan de randen van het land een gebiedsgerichte aanpak met langjarige agenda's. Deze aanpak is een doorontwikkeling van het bestaande programma Regio's aan de grens. Bij deze aanpak werken met name de bewindspersonen van 8 ministeries[3] samen onder coördinatie van BZK.

Het kabinet kondigt in het regeerprogramma aan de regiodeals te willen ombouwen tot structurele investeringsagenda's in het kader van Elke regio telt. In de begroting van VRO (waar Regiodeals onder vallen) is dit voornemen nog niet te zien. Het kabinet zegt aan de ene kant dat de aanpak van Elke regio telt uit bestaande middelen moet komen, maar aan de andere kant reserveert zij vanaf 2025 € 5 miljoen per jaar voor diverse regio's om toe te werken naar een strategische investeringsagenda waarin de samenwerking tussen departementen, rijk en regio's centraal staat.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is positief voor gemeenten dat het kabinet de aanpak van Elke regio telt doorzet en de boodschap omarmt. Het is belangrijk dat het kabinet bij regionale ontwikkeling prioriteit geeft aan regio's die te maken hebben met een spiraal van verschraling, maar het lijkt er steeds meer op dat de structurele samenwerking zich gaat toespitsen op de 10 regio's die al zijn uitgekozen voor de aanpak.

Het is de vraag of het rijk met daadwerkelijk alle regio's structureel wil samenwerken en zo ja, welke regio-indeling hierbij wordt gehanteerd. Hierbij is het de vraag of de € 5 miljoen jaarlijks voor een strategische investeringsagenda voor alle regio's beschikbaar is of alleen de 10 regio's die elders in de plannen worden benoemd. Uitgaan van provincies als regio's zou voor in ieder geval een deel van gemeenten onwenselijk zijn.

Toetsing van beleid aan de regionale praktijk kan ervoor zorgen dat rijksbeleid beter aangepast wordt aan wat gemeenten en inwoners nodig hebben, maar het is nu nog lastig te voorspellen aan welke regionale praktijk getoetst wordt en hoe. Kortom, het is onduidelijk wat dit betekent voor gemeenten.

Focus op specifieke thema's en ministeries gaat in tegen de aanbevelingen uit Elke regio telt waarin een integrale blik centraal staat. Meest opvallend is dat het ministerie van Justitie en Veiligheid en ministerie van Financiën niet betrokken worden bij deze aanpak. Justitie is van belang omdat de toegang tot en aanwezigheid van politie overal in het land voor gemeenten een belangrijk onderdeel is van de aanpak op Elke regio telt. Afwezigheid van Financiën is opvallend omdat Elke regio telt voor een belangrijk deel draait om de noodzaak om de rekenmodellen van het rijk aan te passen zodat brede welvaart voor alle inwoners voorop staat (in plaats van economisch rendement). Het is onbekend of het kabinet nog van plan is om deze beleids- en investeringslogica aan te passen en hoe dit kan zonder het ministerie van Financiën.

Verdeling taken en bevoegdheden tussen overheden

Wat wil het kabinet?
Voor een sterk bestuur is het volgens het kabinet van belang dat taken en bevoegdheden aan het best passend bestuurlijk niveau worden toebedeeld.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het kabinet stelt een beleidskader op voor decentraal en gedeconcentreerd bestuur met een afwegingskader voor het rijk voor de toedeling van taken en bevoegdheden. Daarbij wordt gekeken of een opgave al dan niet via regionale samenwerking kan worden opgepakt. We maken ons er sterk voor dat we direct betrokken blijven bij de uitwerking en gezamenlijke toepassing van dit beleidskader. We letten nadrukkelijk op dat gemeenten zelf kunnen blijven bepalen welke regionale samenwerking zij zinvol vinden.

Balans tussen ambities, taken en middelen

Wat wil het kabinet?
Een goede balans tussen ambities, taken, middelen (financieel en juridisch) en uitvoeringskracht. Het kabinet benadrukt in het regeerprogramma dat binnen het totale takenpakket van medeoverheden voldoende

3 OCW, VWS, SZW, VRO, I&W, EZ, KGG en LVVN.

beleidsmatige ruimte moet overblijven voor het maken van eigen afwegingen én om te realiseren wat nodig is voor hun inwoners. Vanuit de constatering dat overheden samen aan de lat staan voor het realiseren van oplossingen die werken in de praktijk, zet het kabinet in op het eerder en beter betrekken van decentrale overheden bij nieuw beleid.

Met het oog hierop intensiveert BZK als coördinerend departement de inzet op trajecten in het kader van de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO). De UDO geeft kaders en handvatten voor gezamenlijke beleidsvoorbereiding door rijk en decentrale overheden. De minister van BZK betrekt de resultaten van het UDO-proces in haar advisering richting de ministerraad. In het regeerprogramma is opgenomen dat bij geschillen de wetgever de knoop doorhakt.

In een Overhedenoverleg, zo mogelijk voor eind 2024, worden nadere afspraken gemaakt over hoe medeoverheden betrokken worden bij de uitwerking van het regeerprogramma en de uitvoerbaarheid hiervan voor medeoverheden.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Wanneer gemeenten en rijk bij beleidsontwikkeling eerder om tafel zitten biedt dit de mogelijkheid, om in lijn met onze verenigingsstrategie, de praktijk meer leidend te laten zijn bij nieuw beleid voor gemeenten. Dit moet leiden tot een betere balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoerbaarheid. De genoemde intensivering van de rol van BZK bij de UDO kan helpen deze samenwerking tussen rijk en gemeenten beter van de grond te krijgen.

De afspraak is dat gemeenten ook betrokken worden bij de nadere uitwerking van het regeerprogramma. Dit biedt de mogelijkheid om te komen tot voorstellen die beter aansluiten bij wat in de gemeentelijke praktijk nodig is en tot een betere balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht te komen.

Tegelijkertijd constateren we dat er op dit moment sprake is van een forse disbalans. Dat leidt bij gemeenten tot noodgedwongen bezuinigingen op veel verschillende vlakken en daardoor staat de beleidsmatige ruimte voor eigen lokale afwegingen juist onder druk. In het Overhedenoverleg is daarom afgesproken om op een aantal opgaven met gemeenten in kaart te brengen hoe groot die disbalans is en wat de effecten voor inwoners en gemeenten zijn.

De passage dat bij geschillen de wetgever de knoop doorhakt, biedt voor gemeenten niet het gewenste handelingsperspectief bij onverwachte ontwikkelingen.

Responsieve en dienstbare overheid

Wat wil het kabinet?
Een overheid die responsief, dienstbaar en realiserend is. Voor het effectief oppakken van maatschappelijke opgaven en het vertrouwen van inwoners in de overheid is een bekwaam en betrokken bestuur essentieel. Dat betekent volgens het kabinet dat de overheid luistert, leert en snel bijstuurt op signalen uit de samenleving. Het kabinet zet daarom in op de Wet versterking waarborgfunctie Awb. Het kabinet wil ook actief signalen ophalen en knelpunten oplossen om te zorgen voor een betere aansluiting tussen beleid, uitvoering en leefwereld.

Onevenredige hardheden in beleid, wetgeving en uitvoering gaat het kabinet gericht opsporen, openbaar maken en aanpakken onder coördinatie van de minister van BZK en in nauwe samenwerking met de overige bewindspersonen waaronder in het bijzonder de minister van SZW als verantwoordelijk bewindspersoon voor Werk aan Uitvoering. Het oplossen van geconstateerde onevenredige hardheden is - onder aanvoering van de minister van BZK - een verantwoordelijkheid van de ministerraad. Jaarlijks wordt een openbaar rapport uitgebracht getiteld “Hardheden en oplossingen”. Ook wordt ingezet op een vereenvoudigingsagenda.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Met het wetsvoorstel Wet versterking waarborgfunctie Awb worden volgens het kabinet al diverse aanpassingen doorgevoerd om de dienstverlening van de overheid te verbeteren, persoonlijk contact te bevorderen, de menselijke maat te versterken en hardheden te voorkomen. Dit wetsvoorstel is echter nog

volop in voorbereiding en we hebben hier een kritische consultatiereactie op gegeven.

Het wetsvoorstel bevat veel open normen die nadere duiding vergen. Anders dreigt rechtsonzekerheid voor overheid en burgers en is het effect van dit wetsvoorstel tegengesteld aan het beoogde doel. Bovendien moeten uitzonderingen voor het fysiek domein en het belastingdomein blijven bestaan om wetgeving uitvoerbaar voor gemeenten te houden.

Verder vindt het kabinet het van groot belang dat het maken van één enkele fout, een burger niet langer diep in de problemen mag brengen. Aanvullend op het wetvoorstel Wet versterking waarborgfunctie Awb zal het kabinet daarom bezien of een verdere versterking van het recht op vergissen uniform en domeinoverstijgend op korte termijn gerealiseerd kan en moet worden. We houden dit nauwlettend in de gaten en hebben hierover direct contact met het ministerie.

Gemeenten kunnen signalen over hardheden en knelpunten in beleid aandragen bij de minister van BZK. Enkele middelen die daarvoor gebruikt kunnen worden zijn bijvoorbeeld de Stand van de Uitvoering gemeenten en het Platform Sociaal Domein.

Ondersteuning decentrale volksvertegenwoordiging

Wat wil het kabinet?
Een versterking van de positie van decentrale volksvertegenwoordigingen en besturen. Voor een goed functionerend decentraal bestuur is adequate en toereikende ondersteuning van volksvertegenwoordigingen volgens het kabinet van groot belang. Daarom zet het kabinet in 2025 in op de verbetering van de ondersteuning van volksvertegenwoordigers, waaronder de gemeentelijke en provinciale griffie en rekenkamer, alsmede de lokale ombudsfunctie.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Dat er extra middelen komen voor kleine griffies is positief. De beroeps- en belangenverenigingen (van de griffiers, rekenkamers en raadsleden in dit geval) trekken samen op met BZK om verdere uitvoering te geven aan deze plannen. Meer ondersteuning voor bijvoorbeeld griffies, met name in kleinere gemeenten zou veel betekenen voor de lokale democratie, door het versterken en beter in stelling brengen van de vertegenwoordigende rol van de gemeenteraad.

Wet op de politieke partijen

Wat wil het kabinet?
Het kabinet heeft in 2024 het voorstel voor de Wet op de politieke partijen (Wpp) ingediend bij de Raad van State voor advies. Het wetsvoorstel bevat regels over de transparantie van de interne organisatie, transparantie van politieke advertenties, financiering en subsidiëring van decentrale partijen en een specifieke regeling voor het verbieden van politieke partijen. Ook wordt in 2025 de oprichting van de Nederlandse Autoriteit politieke partijen (NApp) voorbereid, die toezicht gaat houden op de regels uit de wet.

In het wetsvoorstel is een grondslag gecreëerd voor een subsidieregeling voor decentrale politieke partijen. Hiervoor is in de jaren 2025-2027 € 8,3 miljoen jaarlijks gereserveerd. De totstandkoming en ingangsdatum van deze subsidieregeling is afhankelijk van de inwerkingtreding van de Wpp.

Wat betekent dit voor gemeenten?
In gemeenten zijn ruim een derde van de raadsleden afkomstig van een lokale politieke partij en ook in een derde van de colleges zijn lokale politieke partijen vertegenwoordigd. Gelijke ondersteuning van alle partijen komt ten goede aan onze democratie. De Wet op de politieke partijen geeft een basis om ook subsidie aan lokale partijen te versterken.

Helaas voor gemeenten is deze wet nog steeds niet ingediend bij het parlement. De VNG heeft zich ingezet voor een tijdelijke subsidieregeling met het oog op de raadsverkiezingen van 2026. Maar het kabinet geeft aan te willen wachten op de invoering van de nieuwe wet. Op dit moment is de voorgenomen subsidie voor lokale politieke partijen niet structureel geregeld. Er is slechts geld vrij gemaakt voor de eerste drie jaar na

invoering van de wet. Op de ALV van juni 2024 is de motie ‘gelijke subsidieregeling voor landelijke en lokale partijen’ aangenomen. De VNG blijft zich inzetten voor een (tijdelijke) subsidieregeling voor lokale politieke partijen.

Open overheidsinformatie

Wat wil het kabinet?
Het kabinet zet in op meer actieve openbaarmaking, snellere beantwoording van Woo-verzoeken en het verder op orde brengen van de informatiehuishouding. Om de uitvoerbaarheid van de Woo te verbeteren is het kabinet voornemens om maatregelen te treffen om misbruik van de Woo tegen te gaan en de samenhang tussen de verschillende informatiewetten te verbeteren. Daarnaast zal het kabinet op korte termijn starten met onderzoeken naar de uitvoeringslast, kosten en de (benodigde) capaciteit voor de Woo. De geplande wetsevaluatie van de Woo wordt naar voren gehaald, waarbij onder andere wordt bezien of de overheid de letter én de geest van de Woo naleeft.

Wat betekent dit voor de gemeenten?
Vanaf november 2024 treedt de wettelijke verplichting om informatie, behorende tot zeventien informatiecategorieën benoemd in de Woo, gefaseerd in werking. Hiervoor moeten gemeenten aansluiten op de landelijke verwijsindex met zoekmachine. Daarnaast moeten maatregelen worden getroffen om de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te borgen en de informatie op orde te brengen. De gemeenten worden ondersteund bij de implementatie van de Woo door het VNG-programma Grip op informatie.

Er komen maatregelen om de uitvoeringslast te verminderen en misbruik van de Woo tegen te gaan. Door onderzoek te doen naar de kosten en personele inzet wordt inzichtelijk gemaakt wat de uitvoering van de Woo in de praktijk betekent.

Verantwoorde AI, algoritmes, data en digitale technologie

Wat wil het kabinet?
Het kabinet legt de nadruk vooral op ethisch en transparant gebruik van AI en algoritmen. Voor AI-modellen komt er een wetenschappelijke standaard. Het kabinet versterkt in lichte mate de algoritmetoezichthouder en breidt de inzet op het Algoritmeregister uit. Daarnaast werkt de overheid aan het implementeren van de Europese AI-verordening zodat AI op een verantwoorde en rechtmatige manier kan worden ingezet, met oog voor veiligheid, privacy en rechtsbescherming.

Ook zet het kabinet in op de implementatie van de Open Data Richtlijn, de Datagovernanceverordening (DGA) en de Dataverordening (Data Act). Bij alle activiteiten stelt het kabinet het waarborgen van mensenrechten centraal, ook bij de ontwikkeling en mogelijke toepassing van (nieuwe) technologieën.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Duidelijkheid en financiële middelen voor gemeenten om AI in te zetten voor administratieve verlichting blijven vooralsnog beperkt voor gemeenten. Hoewel het kabinet stappen onderneemt om de inzet van AI & Algoritmen ethisch verantwoord plaats te laten vinden, zijn er weinig concrete toepassingen voor het gebruik van AI in gemeentelijke administraties opgenomen. Gemeenten krijgen te maken met strengere regels en normen rond het gebruik van algoritmen, maar moeten mogelijk zelf initiatieven ontwikkelen om AI in hun dienstverlening te integreren.

Datagedreven werken staat centraal in de Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS), een van de programma’s waar geld voor vrij is gemaakt. De IBDS richt zich onder andere op het wegnemen van technische, juridische en ethische bezwaren om datadelen en datagebruik overheidsbreed te kunnen toepassen. En een andere belangrijke pijler is de ontwikkeling van kennis, methoden en toolkits om datagedreven werken mogelijk te maken. Ook gemeenten hebben toegang tot deze instrumenten en adviezen.

Basisinfrastructuur op orde

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil de dienstverlening richting burgers en ondernemers verder verbeteren door door te blijven gaan met het op orde brengen van de digitale basisinfrastructuur van de overheid. Standaardisering, kaderstelling en meer samenwerking is nodig om silo's te doorbreken en zo effectiever te opereren als één overheid. Er is planmatig gewerkt aan de benodigde vernieuwing van de Generieke Digitale Infrastructuur. Voorzieningen als DigiD, Digitaal Ondernemersplein en MijnOverheid zijn en blijven zo een betrouwbare gemeenschappelijke digitale basis voor burgers, ondernemers en publieke dienstverleners.

Wat betekent dit voor gemeenten?
In 2025 zijn er subsidies voor het programma Werk aan Uitvoering, voor de herinzet van digitale apparaten. Voor de Loketfunctie overheidsbrede loketten wordt met ontwikkelactiviteiten verbinding en samenhang gezocht voor een logische ontsluiting van overheidsdiensten. Ook komt hier geld voor beschikbaar. Hierdoor kunnen burgers en ondernemers gemakkelijker hun weg vinden en zaken met de overheid regelen. Met Your Europe krijgt men via een centraal digitaal loket toegang tot relevante overheidsdiensten en overheidszaken in een andere lidstaat.

Digitale open strategische autonomie

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil strategische autonomie door bijvoorbeeld de ontwikkeling van het Nederlands taalmodel GPT-NL te ondersteunen en de mogelijkheid voor een nationale AI-faciliteit te verkennen. Met de Digitale Open Strategische Autonomie (DOSA) wordt verder gewerkt aan het verminderen van onwenselijke afhankelijkheden. In dit verband komt er een rijksbrede IT-sourcingsstrategie. Ook evalueert het kabinet momenteel het rijksbrede cloudbeleid en komt er een herzien cloudbeleid begin 2025.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Ook gemeenten kennen onwenselijke afhankelijkheden op het gebied van IT. De inzet van het kabinet is voor gemeenten positief, omdat gemeenten alleen door interbestuurlijk op te trekken en Europese sturingsmechanismen te gebruiken hun digitale onafhankelijkheid kunnen versterken.

Digitale weerbaarheid

Wat wil het kabinet?
Het kabinet zal komend jaar de Europese Network and Information Security Directive (NIS2-richtlijn) implementeren met de nationale Cyberbeveiligingswet (Cbw). Hiermee krijgt de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) een wettelijke basis waar de overheid aan moet voldoen. De Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) zal optreden als centrale, onafhankelijke toezichthouder op de overheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Met deze wetten krijgen gemeenten nieuwe taken in het voorkomen en beperken van de maatschappelijke schade die ontstaat door cyberincidenten. Dit vraagt om een versteviging van de rol en taken van de Functionaris Gegevensbescherming (FG), de Chief Information Security Officer (CISO) en de adviseur Openbare Orde en Veiligheid. In meerdere departementale begrotingen staan posten voor implementatie van aankomende wet- en regelgeving NIS-2 en CER, maar dat geld is niet bestemd voor gemeenten.

Ook VNG krijgt er nieuwe taken bij. Een nieuwe toezichthouder, de RDI met een nieuw toezichtstelsel heeft effecten op de diensten ENSIA. Om gemeenten goed te kunnen blijven bedienen en de balans te bewaren tussen centrale voorzieningen vanuit het NCSC en sectorale voorzieningen vanuit de IBD als CSIRT voor gemeenten, dient dit samen verder te worden uitgewerkt.

Digitale Veiligheid

Wat wil het kabinet?
In lijn met het hoofdlijnenakkoord worden de bevoegdheden van de AIVD en MIVD in verband met de digitale ontwikkelingen in de wetgeving aangepast. De Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten wordt zo snel mogelijk geactualiseerd. De aanpak van digitale dreigingen door statelijke actoren en cybercriminelen wordt versterkt door het kabinet; intensieve samenwerking tussen overheid, veiligheidsdiensten, wetenschap en bedrijfsleven wordt bevorderd. Hetzelfde geldt voor economische en kennisveiligheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?
In lijn met de afspraken in het bestuurlijk convenant digitale veiligheid is het van belang dat deze aanpak zijn weg vindt in de uitwerking van de fundamentele systeemuitdagingen. Het gaat om de vertaling van het fysieke naar het digitale veiligheidsstelsel. Ook is een betere informatiepositie nodig bij dreigingen en kwetsbaarheden, zowel binnen als buiten de gemeente. Tot slot zou er een structurele financiering moeten komen voor de verhoging van digitale veiligheid op lokaal niveau.

Nationale veiligheid

Wat wil het kabinet?
De AIVD voorziet dat er de komende jaren diepgaander onderzoek nodig is voor het beschermen van nationale veiligheidsbelangen tegen de dreiging vanuit onder andere statelijke actoren en criminele ondermijning van de democratische rechtsorde. Het kabinet investeert met deze uitgangspunten in de operationele slagkracht en de toekomstbestendigheid van de AIVD.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het kabinet hecht meer en meer belang aan nationale veiligheid. Hierbij is het van belang dat de informatievoorziening vanuit de inlichtingendiensten naar lokaal bestuur goed ingericht is.

Centrum voor Informatiebeveiliging en Privacy

Wat wil het kabinet?
Het Centrum voor Informatiebeveiliging en Privacy (CIP) ontvangt een bijdrage voor het Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) ondersteuningsprogramma en het Inkoopeisen Cyber Security-programma (ICO) om de invoering van de BIO en de verhoging van de veiligheid van uitbestedingen te stimuleren.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is nog onbekend hoeveel daarvan gericht is op de gemeentelijke praktijk. De behoefte op gemeentelijk niveau is anders dan op rijksniveau. De aansluiting van het aanbod van het CIP en van de IBD dient verder onderzocht te worden om de dienstverlening aan gemeenten te optimaliseren.

Inclusieve dienstverlening

Wat wil het kabinet?
Voor de stabiliteit en weerbaarheid van onze democratische rechtsstaat is het belangrijk dat de overheid responsief, dienstbaar en realiserend is. Via een Agenda voor vernieuwing van de democratie, rechtsstaat, het bestuur en controle hierop gaat BZK werken aan het herstellen van het vertrouwen van burgers in de politiek en de overheid.

Bij de opgave wordt gewerkt voor en met burgers, waarbij wordt ingezet op terugdringen van de complexiteit van regelgeving en een andere houding en ander gedrag van ambtenaren. Belangrijk daarin is luisteren, reflectie, signalen oppakken en gezamenlijk leren van fouten. Het kabinet zet daarom in op een fundamentele omslag in de werkwijze van de rijksdienst en de decentrale overheden en op het vergroten van het lerend vermogen van de overheid.

In 2025 gaat het kabinet door met de beweging naar een proactieve overheid. Dit betekent dat burgers en ondernemers eerder worden benaderd geadviseerd over regelingen waar ze recht op hebben. In het

hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de bereikbaarheid van overheidsorganisaties voor burgers en ondernemers verbeterd moet worden. Uitgangspunt daarbij is dat mensen via alle kanalen makkelijke toegang hebben tot publieke dienstverlening. Daarnaast wordt ook ingezet op het identificeren en wegnemen van knelpunten in wet- en regelgeving.

In 2025 wordt ingezet op aanbieden van toegankelijke en gebruiksvriendelijke digitale dienstverlening. Er wordt gewerkt aan overheidsbrede dienstverlening die beter aansluit bij het dagelijks leven van burgers en ondernemers. Onder andere door aan te sluiten op levensgebeurtenissen. Dit vraagt nauwe samenwerking tussen het rijk, publieke dienstverleners en medeoverheden, waarbij deze zoveel mogelijk als één overheid optreden richting burgers en ondernemers.

Overheidsorganisaties worden geholpen met het verbeteren van de digitale toegankelijkheid van hun websites en apps. Om te zorgen dat iedereen mee kan in de digitale samenleving, worden digitale vaardigheden een veilige en vertrouwde omgang met nieuwe technologieën, zoals AI, door burgers gestimuleerd.

Wat betekent dit voor de gemeenten?
Gemeenten spelen volgens het kabinet een cruciale rol in het realiseren van een responsieve overheid. Met het wetsvoorstel Wet versterking waarborgfunctie Awb worden diverse aanpassingen doorgevoerd om de dienstverlening van de overheid te verbeteren, persoonlijk contact te bevorderen, de menselijke maat te versterken en hardheden te voorkomen. Ook wordt verplicht om besluiten in begrijpelijke taal toe te lichten.

Het ministerie van BZK gaat onevenredige hardheden in beleid, wetgeving en uitvoering gericht opsporen, openbaar maken en aanpakken. Departementen, medeoverheden en publieke dienstverleners geven uitwerking aan een continue feedbackloop tussen beleid, uitvoering en de burger (tussen plan en praktijk), zodat de overheid met de geleerde lessen kan zorgen voor een betere aansluiting tussen beleid en uitvoering en het voorkomen van onevenredige hardheden.

In 2025 wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van Overheidsbrede loketten die op een samenhangende wijze overheidsdiensten ontsluiten zodat burgers gemakkelijker hun weg vinden bij contact met overheid. De begroting laat echter zien dat de middelen voor koplopergemeenten voor het inrichten en het uitvoeren van praktijkinitiatieven wordt beperkt van ruim € 3 miljoen in 2024 tot € 839.000 in 2025.

Met het Persoonlijk Digitaal Regelingenoverzicht (PDR) wordt gewerkt aan het proactief informeren. De ambitie hierbij is een integraal advies te geven over de regelingen waar burgers en ondernemers recht op hebben, op basis van persoonlijke gegevens die al bij de overheid bekend zijn.

Voor de regiefunctie van de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) is er voor gemeenten € 17 miljoen beschikbaar via een specifieke uitkering. Vanaf 2026 zijn er minder middelen begroot vanwege de opname van de spuk in het gemeentefonds die gepaard gaat met een korting van 10%. Het budget daalt dan terug naar ongeveer € 15 miljoen.

Gemeenten worden ondersteund via ICTU en VNG bij het sneller en beter toegankelijk maken van websites en apps. ICTU pakt de uitrol van het project NL Design System op voor het toegankelijk en gebruiksvriendelijk maken van websites. Gemeenten kunnen hiervan gebruik maken. Dat kan onder andere via het VNG-programma Omnichannel dat componenten ontwikkelt op basis van de NLDS.
Logius zorgt voor de ontwikkeling van NL Doc: een tool die ervoor zorgt dat PDF's digitaal toegankelijk omgezet worden naar HTML. Ook wordt de DigiHandig-app ontwikkeld met laagdrempelige lesmodules om burgers digitaal vaardiger te maken en mensen spelenderwijs via een tablet mediawijs te maken.

Overheidsdienstverlening en informatiesamenleving

Wat wil het kabinet
Miljoenennota: Artikel 6. Overheidsdienstverlening en informatiesamenleving bespreekt de uitgaven op digitaal terrein. De uitgaven op dit artikel kennen een oploop in 2028 doordat de middelen voor de hoogwaardige dienstverlening één overheid (ruim 100 miljoen euro), vanaf dat jaar nog op de BZK begroting staan. Een groot deel van het budget in eerdere jaren is overgeboekt naar het gemeentefonds. BZK werkt

samen met gemeenten toe naar een nieuwe governance structuur met als doel om als overheid een integrale en geïntegreerde dienstverlening aan te kunnen bieden. Ook zou het de dienstverlening begrijpelijker en hoogwaardiger moeten maken.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is nog onduidelijk wat dit voor gemeenten betekent. De zinsnede “vanaf dat jaar nog op de BZK begroting staan” suggereert dat er vanaf 2028 100 miljoen uit het gemeentefonds wordt gehaald en weer wordt teruggeboekt naar BZK.

Archieven

Wat wil het kabinet?
Om beter bestuur te realiseren moet de digitale basisinfrastructuur worden versterkt en de informatiehuishouding verder op orde worden gebracht. Het kabinet moderniseert daarom de Archiefwet om ook digitale informatie goed te kunnen beheren. Met een gemoderniseerde wet en door het toezicht daarop te versterken, kunnen overheidsorganisaties hun digitale informatie vanaf het moment van creatie effectief beheren. Dat draagt bij aan betrouwbare en toegankelijke overheidsinformatie voor burgers, journalisten, wetenschappers en de overheid zelf. OCW zet met partners in op een meerjarig implementatieprogramma. Ook wordt geïnvesteerd in de opleidingen en in bij- en nascholing van archief- en informatieprofessionals.

Wat betekent dit voor de gemeenten?
Het wetsvoorstel voor de nieuwe Archiefwet verkort de overbrengingstermijn naar de archiefbewaarplaats van 20 naar 10 jaar, verplicht de aanwijzing van de archivaris en is beter toegespitst op het beheer van digitale overheidsinformatie. De verwachting is dat de nieuwe Archiefwet niet eerder dan 1 januari 2026 in werking zal treden.

Vanuit het VNG-programma Grip op informatie worden gemeenten voorbereid op de implementatie. Van belang zijn onder meer de inrichting van een e-depotvoorziening en het opstellen van een informatiebeheerplan. Er wordt onderzocht hoe de bij- en nascholing van gemeentelijke archief- en informatieprofessionals ingevuld moet worden.

Het ministerie van OCW draagt bij aan de kosten van bewaring en presentatie van de rijksarchieven uit de provincie door de Regionale Historische Centra, die in elke provinciehoofdstad met uitzondering van Zuid-Holland zijn gevestigd. Ook na het voorgenomen uittreden door het ministerie van OCW uit de gemeenschappelijke regelingen, waarvan de datum is bijgesteld naar 1 januari 2026, zal deze bijdrage worden voortgezet.

GDI

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil de digitale basisinfrastructuur van de overheid verder op orde brengen en houden. Daarom bouwen we in 2025 verder aan de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) met behulp van architectuur. Naast het veilig en betrouwbaar beheren van de GDI wordt er planmatig gewerkt aan de benodigde vernieuwing.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten is een fundamentele bouwsteen onder het institutioneel vertrouwen de kwaliteit van het beleid en besluiten, die een rechtstreekse uitwerking hebben in het leven van inwoners en bedrijven. Gemeenten blijven werken aan het innoveren en verbeteren van de informatiehuishouding, waarin kwaliteit en betrouwbaarheid van gegevens (en de daarop gebaseerde beleids- en besluitvorming) het leidend principe moeten worden. Naast investeringen in het op orde brengen van de basis (o.a. het implementeren van de voorzieningen die onderdeel zijn van de Generieke Digitale Infrastructuur) vraagt dit ook om vernieuwing van de gegevenshuishouding. Het vraagt om nieuwe afspraken, standaarden en wellicht voorzieningen waarmee gegevens op veilige en betrouwbare wijze kunnen worden verzameld, bewaard en verstrekt. Gemeenten zoeken hierin de samenwerking op.

Gegevensdeling

Wat wil het kabinet
Het kabinet wil verder bouwen aan het Federatief Datastelsel, zodat overheden verantwoord en gestandaardiseerd gegevens kunnen delen. Bijvoorbeeld voor betere dienstverlening. Zo kunnen we burgers en ondernemers meer als één overheid bedienen, en hoeft de overheid hen niet steeds te vragen om opnieuw gegevens aan te leveren.

Wat betekent dit voor gemeenten
Het betekent enerzijds dat gemeenten meer data ter beschikking krijgen voor de aanpak van maatschappelijke opgaven; hiervoor is wel noodzakelijk dat het juridisch mogelijk wordt gegevens over wetten heen te delen en analyseren. Anderzijds zal van gemeenten verwacht worden dat ze de data waar ze zelf over beschikken standaardiseren en voor hergebruik beschikbaar maken. Besturing en financiering zijn belangrijke bestuurlijke uitdagingen waarover het gesprek met het rijk gevoerd moet worden.

ID-Wallet

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil doorgaan met de ontwikkeling van een Nederlandse publieke ID-wallet. Hiermee kunnen burgers en ondernemers die dat willen gegevens delen en elektronische handtekeningen zetten. Het kabinet zet in op een verbetering van de informatie- en gegevenshuishouding, waardoor ambtenaren hun werk goed kunnen uitvoeren en betrouwbare, meer proactieve dienstverlening kunnen bieden.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten betekent een sterke Europese markt ook dat zij internationale (EU) inwoners en bedrijven op een betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige manier kunnen bedienen. De invoering van de The European Digital Identity Regulation (eIDAS2), de verordening waarin een grensoverschrijdende digitale identiteit wordt geformaliseerd, vraagt van gemeenten dat zij hun informatiehuishouding op orde brengen en de noodzakelijke gegevens en diensten ontsluiten naar en met hulp van identiteitswallets voor burgers en bedrijven. Het verstrekken en hanteren van de digitale identiteit en de wallet als instrument voor identificatie, digitale toegang, ondertekening en gegevensuitwisseling vraagt de komende jaren om aanzienlijke investeringen van gemeenten.

Goed bestuur en uitvoeringskracht in het Caribisch deel van het Koninkrijk

Wat wil het kabinet?
Het kabinet zet in Caribisch Nederland (de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba) in op het versterken van goed bestuur en uitvoeringskracht, digitalisering, de aanpak sociaal domein (bestaanszekerheid) en de fysieke infrastructuur.

Zo wordt er een agenda Goed Bestuur uitgewerkt met maatwerk voor Caribisch Nederland. Ook wordt gewerkt aan het verbeteren van overheidsfinanciën, onder meer door de eerder aangekondigde verhoging van het BES-fonds en onderzoeken naar duurzame bekostiging van infrastructuur en naar de mogelijkheid om bijzondere uitkeringen toe te voegen aan het BES-fonds. Tot slot wordt ingezet op het versterken van zelfredzaamheid door economische ontwikkeling en het versterken van bestaanszekerheid en armoedebeleid.

Ook in Aruba, Curaçao en Sint Maarten wordt gewerkt aan goed bestuur en rechtszekerheid, het versterken van de uitvoerings- en bestuurskracht en financieel beheer. Wel wordt bezuinigd op de Landspakketten.

Er gaat een streep door het Nationaal Groeifonds (subsidieregeling duurzaam verdienvermogen) voor de Caribische delen van het Koninkrijk. Van de € 130 miljoen die hiervoor gereserveerd was, wordt € 50 miljoen geschrapt. € 80 miljoen wordt overgeheveld naar het ministerie van BZK en besteed aan de ontwikkeling van de haven op Saba (€ 40 miljoen), het versterken van het wegennetwerk op Bonaire (€ 16 miljoen) en aan projecten voor voedselzekerheid op alle zes de eilanden (24 miljoen).

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het verdwijnen van het Nationaal Groeifonds heeft gevolgen voor de duurzame economische ontwikkeling van het Caribisch deel van het Koninkrijk. Het is goed nieuws dat een deel van deze middelen geïnvesteerd worden in de haven van Saba en het wegennetwerk van Bonaire, maar met name voor de autonome landen zijn het terugdraaien van het Groeifonds en de bezuinigingen op de Landspakketten een flinke tegenvaller. We zijn wel positief over de ambities dat het kabinet zich inzet om het bestuur, de uitvoeringskracht, overheidsfinanciën, economische ontwikkeling en bestaanszekerheid van de openbare lichamen te versterken.

Bestaanszekerheid Caribisch Nederland

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil de bestaanszekerheid en de voorzieningen in Caribisch Nederland verbeteren. Dat doen ze samen met Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Dit betekent dat alle verbeteringen die het kabinet voorstelt voor Europees Nederland in principe van toepassing zijn voor Caribisch Nederland, tenzij er redenen zijn om dat niet te doen.

Het kabinet werkt samen met de drie openbare lichamen om het lokale armoede- en schuldenbeleid te versterken, hiervoor is vanaf 2025 jaarlijks € 2 miljoen gereserveerd. Het kabinet versterkt hiervoor de dienstverlening op de eilanden. Ook verkennen ze een wettelijke grondslag voor participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en voor 'werken met een beperking' is € 3,7 miljoen begroot voor 2025. Vervolgens verkent het kabinet of, en op welke manier, een inkomensafhankelijke kindregeling mogelijk is op de BES-eilanden.

Verder wordt vanaf 2025 structureel € 9 miljoen gereserveerd voor koopkrachtverbetering in Caribisch Nederland. In lijn met het interbestuurlijke programma 'Werken aan Welvaart en Welzijn' op Bonaire zal door Sint Eustatius en Saba in samenwerking met het rijk een vergelijkbare integrale aanpak voor ondersteuning van armoedebeleid worden uitgewerkt.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De verbeteringen voor Europees Nederland op het gebied van bestaanszekerheid worden ook toegepast in Caribisch Nederland. Daarbij is het van belang dat er goed gekeken wordt naar de specifieke context en uitdagingen van de eilanden. Hierbij roepen we het kabinet wel op om te zorgen dat deze ook gepaard gaan met voldoende middelen om de grote uitdagingen op het gebied van bestaanszekerheid aan te gaan. Vanuit de Caribendesk werkt VNG komend jaar samen met de openbare lichamen om bestaanszekerheid te versterken.

3
Justitie en Veiligheid

Nationale veiligheid en weerbaarheid

Wat wil het kabinet?
Onze nationale veiligheid staat onder druk. Dreigingen zijn urgenter en complexer dan ooit. Geopolitieke spanningen zorgen voor verhoogde hybride en militaire dreigingen, door onder meer risico's voor de economische veiligheid en de oorlog tegen Oekraïne. Maar ook pandemieën en natuurrampen kunnen leiden tot ontwrichting van onze maatschappij. De stabiliteit van de democratische rechtsorde wordt bedreigd door verschillende (niet-)statelijke actoren. Ook onder uitzonderlijke omstandigheden moeten onze samenleving en economie blijven functioneren. Daarom zijn nu adequate voorbereidingen en versterking van de weerbaarheid in brede zin nodig - ook van burgers en bedrijven. Het kabinet wil hier sterk op inzetten aan de hand van een Veiligheidsstrategie. De NCTV coördineert de samenhang en effectiviteit van het beleid en de door overheidsorganisaties te nemen maatregelen in het kader van terrorismebestrijding en de bescherming van de nationale veiligheid. Daarnaast coördineert de NCTV de crisisbeheersing en is de NCTV stelselverantwoordelijk voor bewaken en beveiligen.

Om maatschappelijke ontwrichting te voorkomen versterken we de weerbaarheid tegen:
- Digitale dreigingen
- Terroristische en extremistische dreiging
- Dreiging van statelijke actoren (waaronder economische veiligheidsdreigingen)
- Uitval/ verstoring van de vitale infrastructuur.

Uitgelicht:
- Implementatie Europese richtlijnen: In 2025 implementeert de rijksoverheid twee Europese richtlijnen die bijdragen aan de digitale en fysieke weerbaarheid van de vitale infrastructuur: de herziening van de richtlijn netwerk- en informatiebeveiliging (de NIS2-richtlijn) en de richtlijn veerkrachtige entiteiten (de CER-richtlijn). De Cyberbeveiligingswet (Cbw) en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) zijn de wetsvoorstellen voor implementatie van deze richtlijnen.
- NCSC: Het kabinet wil een flinke uitbreiding van de taken van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC), waarbij de krachten van drie overheidsorganisaties op het gebied van cybersecurity (i.c. het Digital Trust Center, het Computer Security Incident Response Team voor digitale diensten en het NCSC) worden gebundeld. Hiervoor wordt de NCSC-begroting meerjarig opgehoogd tot 61 miljoen in 2029.
- NLCS 2022-2028: De NCTV richt zich op de maatschappelijke opgave om Nederland digitaal veilig te maken. In de Nederlandse Cybersecuritystrategie NLCS 2022-2028 wordt de visie op de digitaal weerbare samenleving beschreven en wordt de rol van overheid, bedrijven en burgers bij het digitaal veiliger maken van Nederland belicht. In het coalitieakkoord 2021-2025 is afgesproken dat het kabinet investeert in een brede meerjarige cybersecurity aanpak. Hiervoor zijn ook financiële middelen ter beschikking gesteld.

Wat betekent dit voor gemeenten?
We bezien deze inzet van het kabinet als goed en noodzakelijk, de institutionele en maatschappelijke weerbaarheid tegen ontwrichting moet omhoog. Met de keuze voor de NCTV als coördinerende organisatie is het van belang dat deze niet enkel de landelijke overheden op de radar heeft qua versterking maar ook gemeenten, ook daar vergt het vergroten van de (digitale) weerbaarheid investeringen en aandacht.

Europese wet- en regelgeving vraagt om een verdere concretisering en doorvertaling op lokaal niveau. De nieuwe Europese richtlijnen dragen bij aan de digitale en fysieke weerbaarheid van de vitale infrastructuur binnen de gemeentegrenzen. We zien dat er in de begrotingen van de verschillende departementen geen gelden opgenomen zijn om die wetten voor gemeenten betaalbaar te maken.

De Informatiebeveiligingsdienst (IBD) van de VNG wordt bij ministeriele regeling aangewezen als

computercrisisteam voor Nederlandse gemeenten. De investeringen voor de IBD blijven achter op de landelijke investeringen in het NCSC, terwijl de gemeentelijke CSIRT ook een uitbreiding van taken kennen. Om gemeenten goed te kunnen blijven bedienen en de balans te bewaren tussen centrale voorzieningen vanuit het NCSC en sectorale voorzieningen vanuit de IBD dient een plan te worden uitgewerkt.

De financiering van de NLCS vanuit het coalitieakkoord loopt nog tot eind 2025. Die financiële middelen zijn niet beschikbaar voor gemeenten. Om meer aandacht te geven aan het lokale perspectief op digitale veiligheid hebben de VNG en G4 in het bestuurlijk convenant digitale veiligheid aangegeven, dat het lokaal perspectief onderbelicht bleef. In april 2024 pleitte VNG bij de Tweede Kamer voor een structurele financiering van 30 tot 50 miljoen euro voor het vergroten van digitale weerbaarheid voor gemeenten. Uit deze begroting blijkt dat kabinet niet investeert in het versterken van de digitale weerbaarheid van gemeenten

Versterken crisisbeheersing en brandweerzorg

Wat wil het kabinet?
Een belangrijke conclusie van de evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's is dat een verbeterslag nodig is in de samenwerking tussen regio's, crisispartners en het rijk bij de aanpak van interregionale, bovenregionale en landelijke crises. De Wet veiligheidsregio's ziet daarop en wordt in tranches gewijzigd. In 2025 wordt verder gewerkt aan de eerste tranche herziening van de Wet veiligheidsregio's. Het streven is om de eerste tranche in de zomer van 2025 bij de Raad van State in te dienen. Gelijktijdig wordt er gewerkt aan de tweede tranche. Onderdeel hiervan zijn de onderwerpen: bevolkingszorg, preventie brandveiligheid, de bedrijfsbrandweer, verbeteringen brandweeronderwijsstelsel, positie en taken Geneeskundige Hulpverleningsorganisaties in de Regio (GHOR) en de financieringssystematiek van het stelsel. Daarnaast wordt de crisisbeheersing versterkt, waaronder het informatiemanagement en de inrichting van het knooppunt coördinatie Regio's-Rijk (KCR2)

Wat betekent dit voor gemeenten?
Met het veelvoud aan crises wordt zichtbaar dat de structuren versterkt moeten worden en het kader geactualiseerd. Daarnaast moeten gemeenten beter in staat worden gesteld ook beter geprepareerd te zijn op een crisis. We denken daarom graag mee hoe de gemeenten na een crisis weer een regierol kunnen vervullen.

Brede aanpak ondermijnende criminaliteit

Wat wil het kabinet?
De aanpak van ondermijnende criminaliteit is een topprioriteit van dit kabinet. Ondermijnende criminaliteit is een gevaar voor onze samenleving en democratische rechtsstaat. Onze nationale veiligheid staat op het spel. Daarom slaan overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties de handen ineen om Nederland onaantrekkelijk te maken voor en weerbaar te maken tegen georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. Dit gebeurt langs de vierslag: voorkomen, doorbreken, bestraffen en beschermen. Zo wordt keihard gewerkt aan een veilige samenleving en beschermen we de democratische rechtsstaat, waar en wanneer de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit onze rechtsstaat onder druk zet.

Drie speerpunten krijgen hierbij deze kabinetsperiode extra nadruk:
- Werken aan een weerbare samenleving, waarin de hele maatschappij een rol vervult. We nemen als gehele kabinet verantwoordelijkheid en werken daar met partners actief aan.
- Verstevigen van de internationale samenwerking en nemen een voortrekkersrol in EU-verband.
- Intensiveren van de aanpak van corruptie door publieke en private partijen weerbaarder te maken en zetten hard in op het bestraffen van corrupt handelen

Uitgelicht:
- Voorkomen: Met het programma Preventie met Gezag en bredere aanpakken van de preventie van jeugdcriminaliteit wordt voorkomen dat kwetsbare jongeren en jongvolwassenen in de criminaliteit terecht komen en daarin verder afglijden of doorgroeien. Ze ondersteunen de lokale aanpak van gemeenten en gebruiken hun ervaringen om de aanpak nog effectiever te maken.
- Bestraffen: Om voortgezet crimineel handelen vanuit detentie tegen te gaan implementeert het kabinet de

wijziging van de Penitentiaire beginselenwet. Dit ziet onder meer op het vergaand beperken van het contact met de buitenwereld van gedetineerden in de Extra Beveiligde Inrichting en op de Afdelingen Intensief Toezicht. Daarnaast treft het kabinet verstevigende fysieke, organisatorische en elektronische maatregelen om dreigingen van buiten tegen te gaan. Zo wordt geïnvesteerd in apparatuur om contrabande en drones te detecteren en versterkt men de kennispositie en innovatiekracht van de Dienst Justitiële Inrichtingen. Bovendien versterkt het kabinet de internationale samenwerking om meer gegevensdeling over gedetineerden mogelijk te maken.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is goed om te lezen dat de lokale aanpak gericht op preventie wordt ondersteund. Naast het programma Preventie met Gezag vraagt de VNG aandacht voor:
1. Het continueren van het werkprogramma van voorheen de Ministeriele Commissie Aanpak Ondermijning (MCAO), thans ondergebracht in de RDINEV, en in het bijzonder ook de preventieve speerpunten rond het voorkomen van criminele aanwas (SZW en VNG); en
2. Het actieprogramma Wapens en Jongeren (JenV, OCW en VNG)

De VNG ziet dat binnen de genoemde programma's vaak dezelfde criminogene factoren een rol spelen. Door de samenwerking te zoeken binnen de programma's wordt 'dubbel' werk voorkomen. Met name grote(re) gemeenten zitten niet te wachten op nog meer informatie over ex-gedetineerden (BIJ-regeling, 18a en 18b Penitentiaire Beginselenwet). Er bestaat een werkgroep en een gebruikersraad voor deze regelingen, waarin DJI, JUSTID, JenV en VNG deelnemen. De VNG roept op deze gremia te gebruiken bij de planvorming.

Politie en de strafrechtketen

Wat wil het kabinet?
De slagkracht van de politie is essentieel voor het borgen van de nationale veiligheid. Om te zorgen dat de politie nu en in de toekomst in staat is zich te richten op haar kerntaken moeten expliciete keuzes worden gemaakt. De politie moet blijvend in verbinding staan met de samenleving. Daarom zetten we in op een zichtbare politie, zowel fysiek als digitaal. De politie mag in het digitale domein en in technologische zin niet achteropraken bij criminelen en moet online haar taken goed kunnen uitvoeren. Het kabinet werkt opties uit voor meer focus van de politie op haar kerntaken door samen te werken met publieke en private organisaties. Het betreft organisaties die beter zijn toegerust op een aantal specifieke taken, zoals administratieve verrichtingen in de asielketen en de aanpak van personen met verward gedrag. Voor deze aanpak is essentieel dat politie en zorgprofessionals beter samenwerken.

Daarnaast wordt gekeken naar de samenwerking met de BOA, de functie en bevoegdheden van de BOA en de inzet van de politie in het digitale domein.

Wat betekent dit voor gemeenten?
In het regeerprogramma wordt aangegeven dat het kabinet de politie weer zichtbaar en dichtbij de inwoners in de wijken en buurten wil laten zijn. Daarnaast heeft het kabinet ook aandacht heeft voor bepaalde keteneffecten bij het OM en bij de Rechtspraak met bijvoorbeeld de inzet van wijkrechtspraak.

Voor gemeenten missen de structurele(re) investeringen in de volle breedte van de veiligheidsketen, waar ook het gemeentelijke veiligheidsapparaat deel van uitmaakt. Niet alleen om gemeenten meer ruimte te bieden om BOA's in te kunnen zetten, in het samenspel van handhaving met de politie, maar ook bij de inzet van bestuurlijke maatregelen. Een voorbeeld hiervan is de toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) en pandsluitingen.

Ook de diverse trajecten rond herpositionering rond onder meer de politiefunctie en de fundamentele beschouwing van het Boa-bestel nopen tot een brede blik en gezamenlijk optrekken om het veiligheidsbestel toekomstbestendig en effectief te maken en houden.

Mensen met verward en/of onbegrepen gedrag

Wat wil het kabinet?
Bij de politie is sprake van aanhoudende onderbezetting. Ook is zij belast met werkzaamheden waar andere domeinen of organisaties een rol moeten spelen, zoals de omgang met mensen met verward gedrag. Het kabinet werkt daarom opties uit voor het verminderen van de druk op de politiecapaciteit, in het bijzonder door samenwerking met publieke en private organisaties die beter toegerust zijn voor een aantal specifieke taken. In het kader van mensen met verward en/of onbegrepen gedrag zet het kabinet onder meer in op het overhevelen van werkzaamheden van de politie aan ter zake deskundige organisaties door onder andere een scherpere triage op de 112-meldkamer, inzet van het Meldpunt Zorgwekkend Gedrag en verbeterde samenwerking tussen politie en zorgprofessionals. Om de aansluiting tussen reguliere en forensische zorg te verbeteren wordt daarnaast voor de groep mensen met een hoog veiligheidsrisico een werkagenda opgesteld.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is meer dan welkom dat de organisaties die zich inzetten voor de veiligheid weer in de wijken ingezet worden. Voor de zichtbaarheid en om het gezag te herwinnen. Voor gemeenten is het belang dat de door hen ingerichte Meldpunten Zorgwekkend gedrag en de zorgorganisaties zijn toegerust op de voorgenomen overheveling van werkzaamheden van de politie inzake mensen met verward en/of onbegrepen gedrag. Zo zou de uitvoerbaarheid van deze overheveling moeten worden getoetst. Ook is het belangrijk dat het rijk gemeenten faciliteert zodat zij, politie en zorgprofessionals onderling gegevens kunnen delen over de doelgroep. Zo dient vanuit het rijk spoed gemaakt te worden met de verdere behandeling en implementatie van de Wams (Wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein).

Inzet op diverse veiligheidsthema's

Wat wil het kabinet?
- Personen met een publieke taak moeten veilig en ongehinderd hun werk kunnen doen. Het kabinet wil hierbij slachtoffers ondersteunen en daders keihard aanpakken. In het najaar 2024 vindt nadere besluitvorming plaats over hoe een wetsvoorstel het beste kan worden vormgegeven, waarin een taakstrafverbod wordt ingesteld bij fysiek geweld tegen mensen met een publieke taak.
- Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit zijn als landelijke prioriteit in de Veiligheidsagenda opgenomen. Hierbij ligt de focus voornamelijk op repressieve maatregelen, zowel richting slachtofferhulp alsook interventies om daders op het rechte pad te brengen en houden. Misdaad mag uiteraard niet lonen en het internet mag geen vrijhaven zijn voor criminelen. De rijksoverheid versterkt daarom de aanpak van digitale dreigingen door statelijke actoren en cybercriminelen en het bevorderen van de intensieve samenwerking tussen overheid, veiligheidsdiensten, wetenschap en bedrijfsleven.
- Om ongeregeldheden rond voetbal verder terug te dringen, hooligans hard aan te pakken en ruimte te creëren voor gastvrij wedstrijdbezoek voor goedwillende supporters, zet het kabinet in op verschillende maatregelen, mede geïnspireerd op het 'Engelse model', waar high trust – high penalty het uitgangspunt is.
- Samen met publieke en private partijen wordt een stevige aanpak vormgegeven ten aanzien van de verontrustende toename van het aantal intimiderende aanslagen met explosieven op woningen en bedrijven, door middel van de oprichting van het Strategisch Offensief Tegen Explosies (SOTE). Het actieplan van SOTE zal dit jaar met de Tweede Kamer gedeeld worden.
- De mogelijkheden om crimineel vermogen af te pakken worden verruimd door de implementatie van de EU-richtlijn op confiscatie. Afgepakt crimineel vermogen wordt zoveel mogelijk (zichtbaar) in de maatschappij geïnvesteerd.
- Het uitwerken van maatregelen tegen strafbare online uitingen van geweld zoals haat zaaien, oproepen tot geweld en online bedreigingen.
- Het uitbreiden van de ongewenstverklaring en de lat voor verblijfsrechtelijke consequenties verlagen, waardoor de vergunningen van criminele en overlastgevende vreemdelingen kunnen worden ingetrokken en zij kunnen worden uitgezet.
- Het stevig bestrijden van mensenhandel, ook in internationaal verband, onder meer via het rijksbrede beleidsprogramma Samen tegen mensenhandel en door het verder brengen van het wetsvoorstel dat voorziet in de modernisering en uitbreiding van de strafbaarstelling van mensenhandel (artikel 273f Sr).

Wat betekent dit voor gemeenten?
De bescherming van lokale ambtsdragers en medewerkers met een publieke taak is voor gemeenten van groot belang. Goed dat het kabinet ingezette lijnen doorzet en dat we als overheid en samenleving de grens bepalen van wat we qua gedrag en bejegening accepteren en normeren. Dit geldt ook voor de onlinewereld. In dat kader is het ook positief dat in de aanpak van voetbalgeweld zal worden geëxperimenteerd met digitale meldplichten.

In het onderdeel cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit ligt de focus met name op repressieve maatregelen. Misdaad mag uiteraard niet lonen en het internet mag geen vrijhaven zijn voor criminelen. Het kabinet versterkt de aanpak van digitale dreigingen door statelijke actoren en cybercriminelen en bevorderen de intensieve samenwerking tussen overheid, veiligheidsdiensten, wetenschap en bedrijfsleven. Het ontbreekt echter aan een brede maatschappelijke aanpak en concretisering van die intensieve samenwerking. Hiernaast ontbreekt het bij gemeenten aan een goede informatiepositie. Gemeenten spelen immers een belangrijke preventieve rol om inwoners en ondernemers weerbaar te maken tegen digitale criminaliteit en cybercrime.

Het verbreden van maatschappelijk herbestemmen van afgepakte goederen en gelden dichtbij inwoners, is positief voor gemeenten. Daarmee wordt gezien dat misdaad niet mag lonen en kunnen tegelijk de faciliteiten voor de lokale gemeenschap worden versterkt.

De intensivering van de aanpak van explosies in woonwijken en de voorzetting van het programma Samen tegen mensenhandel zijn goede ontwikkelingen. Voor het eerste wil de VNG de roep doen om echt te gaan regelen dat zware explosieven in de wapenwetgeving worden verboden en dat hierin Europees wordt afgestemd. Voor de aanpak van mensenhandel is het groeiende tekort van opvangplekken voor slachtoffers een groot punt van zorg voor gemeenten.

Gemeenten hebben ook veel last van de kleine maar heftige groep van (overlastgevende) migranten, een effectieve terugkeer is dan noodzakelijk. Ook met het gegeven dat de opvang voor uitgeprocedeerden zal moeten sluiten, omdat wordt beoogd om voor meer delicten het verblijfsrecht in Nederland af te nemen. Deze groepen overlastgevenden zwerven vervolgens rond op straat.

Inzet maatschappelijke onrust (mede in relatie tot weerbaarheid)

Wat wil het kabinet?
Vanuit JenV en BZK worden twee verschillende analyses genoemd met betrekking tot waar eventuele onrust binnen de Nederlandse maatschappij tot uiting zou kunnen komen en dus op ingezet moet worden.

Zo noemt JenV vooral de geopolitieke en militaire dreiging, de dreiging op digitaal gebied en de gevolgen van de klimaatverandering die nu vooral het dreigingslandschap bepalen. Maar ook steeds meer vanuit geradicaliseerde eenlingen en vanuit de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. BZK noemt expliciet het anti-institutioneel gedachtengoed (hier vallen soevereinen ook onder) en het tegengaan van extremistische uitingen hiervan.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Als de inzet op maatschappelijke onrust wordt bekeken op elk fenomeenniveau, wordt het lastig voor gemeenten om te focussen. De analyses vanuit JenV en BZK zien namelijk op zeer diverse voedingsbodems/ uitingen van onrust. Deze onrust kan zowel een internationaal, digitaal, als een thematisch (klimaat, woningnood bestaanszekerheid, ondermijnende criminaliteit) karakter hebben. Daarnaast wordt vanuit BZK ingezet om op lokaal niveau weer verbinding te maken tussen overheid en inwoners met anti-institutionele sentimenten.

Met de VNG meerjarenagenda maatschappelijke onrust is er een aanbod samengesteld waarbij de hierboven genoemde thematische rode draden zoals internationale ontwikkelingen, invloed online maar ook jeugd, voor onze leden meer concreet zijn uitgewerkt. Omdat het zo'n uiteenlopende diversiteit aan onderwerpen betreft die ten grondslag kunnen liggen aan maatschappelijke onrust, is samenwerking tussen de diverse gemeentelijke domeinen belangrijker dan ooit. Vooral intern zal het voor de gemeentelijke organisatie van belang zijn om elkaar in een vroeg stadium te vinden en gezamenlijk op te trekken zodat escalatie -grotendeels- kan worden voorkomen.

Daarnaast zal via het interbestuurlijke ondersteuningsnetwerk maatschappelijke onrust (het OMO) door de VNG worden ingezet op specifiek het soevereine gedachtengoed en hoe gemeenten deze groep inwoners weer kunnen bereiken. Ook hierbij is inzet op ketensamenwerking binnen gemeenten voorwaardelijk. Tot slot is de samenwerking van de VNG en gemeenten met het Expertise Unit Sociale Stabiliteit (ESS) van SZW van groot belang.

Onderscheid tussen (vreedzaam) demonstreren en ordeverstorende acties
Er wordt in het regeerprogramma aangegeven scherper onderscheid te willen maken tussen (vreedzaam) demonstreren en orde verstorende acties. Demonstreren is een grondrecht maar wanordelijkheden, bedreigingen tegen anderen of openbaar geweld waar demonstranten over de grenzen van het strafrecht heen gaan zijn onacceptabel. Met burgemeesters, politie, OM en anderen die een bijdrage kunnen leveren wordt door het kabinet gesproken over een optimale mix van maatregelen om vreedzame demonstraties te faciliteren, maar ook kordaat op te treden tegen diegenen die zich niet aan de wet houden.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten is het faciliteren van het grondrecht van demonstreren van groot belang, vooral in de publieke ruimte maar ook bij instellingen. Met demonstreren komt een inherent gegeven mee dat dit schuurt en overlast of gevoeligheden oplevert en daar moet ruimte voor zijn. Tegelijkertijd is het de verantwoordelijkheid van de overheid om (tegen)demonstranten, omstanders en de brede lokale samenleving te behoeden voor excessen. Hierin zitten ingebakken spanningen.

Het genoemde gewenste onderscheid is in de praktijk dus zeer lastig te maken en hiervoor zal dan ook telkens een lokale afweging binnen de veiligheidsdriehoek nodig zijn. Met als basis de bestaande kaders van de Grondwet, Wet op Manifestaties (WoM) en het strafrecht. (Verdere) inperking van genoemde regelgeving kan leiden tot een ongewenste situatie.

Herstel van vertrouwen in onze rechtsstaat

Wat wil het kabinet?
Vernieuwing van het democratisch stelsel en versterking van de rechtsstaat. De toeslagenaffaire en de grote problemen rondom de gaswinning in Groningen en Noord-Drenthe zijn voorbeelden van situaties waarbij de overheid te veel heeft vastgehouden aan de eigen systemen en processen en te weinig oog heeft gehad voor de burger. Vernieuwing van het democratisch stelsel en versterking van de rechtsstaat zijn volgens het kabinet daarom noodzakelijk.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het kabinet gaat aan de slag met de uitkomsten van de Enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening en van de Staatscommissie rechtsstaat en komt hierover met een kabinetsreactie. De VNG is betrokken bij de voorbereiding op deze kabinetsreacties om te zorgen dat gemeenten in het juiste perspectief worden geplaatst.

Verder brengt het kabinet op korte termijn het wetsvoorstel in consultatie om constitutionele toetsing van wetten aan verschillende grondrechten door de rechter mogelijk te maken. De mogelijkheid om wetten in formele zin aan de Grondwet te toetsen, heeft directe betekenis voor medebewindstaken van gemeenten. De VNG geeft een consultatiereactie.

Goede wetgeving

Wat wil het kabinet?
Als voorwaarde voor goed bestuur en een sterke rechtsstaat wil het kabinet aandacht blijven houden voor de kwaliteit en uitvoerbaarheid van wetgeving. Goede wetgeving is wetgeving die in de praktijk uitpakt zoals de bedoeling is. Voor 2025 ligt de prioriteit bij het vereenvoudigen van wetgeving, een thema waarop ook de Staatscommissie Rechtsstaat hamert. Het kabinet zet daarbij in op het eerder betrekken van de samenleving, een structureel gesprek met het parlement, het doen van invoeringstoetsen kort na inwerkingtreding van een wet en de voortdurende inzet op gebruik en verbetering van het beleidskompas bij de voorbereiding van beleid.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Uitvoerbare wetgeving is onderdeel van de met de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) voorgeschreven wijze dat gemeenten en rijk bij beleidsontwikkeling eerder om tafel zitten. Dit biedt dit de mogelijkheid om, in lijn met onze Verenigingsstrategie, de praktijk meer leidend te laten zijn bij nieuw beleid voor gemeenten. Het moet leiden tot een betere balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoerbaarheid. Dit is ook de kerngedachte achter het beleidskompas, waar de UDO onderdeel van uitmaakt. Zowel de minister van J&V als de minister van BZK maken zich dus sterk voor beter uitvoerbaar beleid en het meer vanuit de praktijk vormgeven ven beleid.

Er is ook afgesproken dat gemeenten betrokken worden bij de nadere uitwerking van het regeerprogramma. Dit biedt de mogelijkheid om te komen tot voorstellen die beter aansluiten bij wat in de gemeentelijke praktijk nodig is en tot een betere balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht te komen.

Verder biedt de inzet op het instrument invoeringstoets de mogelijkheid om gestructureerd, kort na inwerkingtreding van een wet, signalen uit de praktijk terug te geven aan de wetgever. Dit betekent voor gemeenten een extra mogelijkheid om signalen over knelpunten in de praktijk eerder te adresseren.

Tegelijkertijd constateren we dat er op dit moment sprake is van een forse disbalans. Dat leidt bij gemeenten tot noodgedwongen bezuinigingen op veel verschillende vlakken en daardoor staat de beleidsmatige ruimte voor eigen lokale afwegingen juist onder druk. In het Overhedenoverleg is daarom afgesproken om op een aantal opgaven met gemeenten in kaart te brengen hoe groot die disbalans is en wat de effecten voor inwoners en gemeenten zijn.

Privacy en gegevensbescherming

Wat wil het kabinet?
Het versterken van de positie van de functionaris voor gegevensbescherming, waardoor risico's binnen organisaties eerder in kaart zijn te brengen en tijdig maatregelen kunnen worden getroffen zodat herstel achteraf zoveel mogelijk is te voorkomen, het ontwikkelen van rijksbrede richtlijnen voor online monitoring, het creëren van meer grip op internationale gegevensstromen, zodat rechten van betrokkenen ook worden gewaarborgd in grensoverschrijdende situaties, de beperkte inzet van gezichtsherkenning en geautomatiseerde besluitvorming door de overheid, en een geharmoniseerd niveau van gegevensbescherming in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Met name de versterking van de positie van de functionaris gegevensbescherming (FG), de richtlijnen voor onlinemonitoring en de beperkte inzet van geautomatiseerde besluitvorming kunnen een impact hebben op gemeenten. De meeste gemeenten hebben op dit moment wel een FG hebben aangesteld, maar nog niet overal is deze op een juiste manier gepositioneerd. De versterking hiervan kan leiden tot een verhoging van kosten en meer (positieve) inmenging bij digitaliseringsvraagstukken waar persoonsgegevens worden verwerkt. Sommige gemeenten zetten onlinemonitoring op dit moment al in voor verschillende doeleinden, maar de juridische kaders zijn vaak nog onduidelijk. Met nieuwe richtlijnen komt meer duidelijkheid, wat betekent dat een deel van de gemeenten meer houvast krijgen hoe zij onlinemonitoring kunnen inzetten, terwijl andere gemeenten mogelijk moeten stoppen met hun huidige werkwijze, omdat dit niet meer voldoet aan de nieuwe richtlijnen. De impact van aanvullende regels rondom geautomatiseerde besluitvorming kunnen mogelijk grote impact hebben. Dit hangt echter sterk af van de wijze waarop er invulling wordt gegeven aan de interpretatie van relevante artikelen van de AVG.

Update wet- en regelgeving (voornamelijk UAVG)

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil huidige wet- en regelgeving moderniseren en bij tijd brengen. Hierbij wordt concreet verwezen naar de Uitvoeringswet AVG, maar dit kan ook voor andere wet- en regelgeving werken. Het is nog niet geheel duidelijk hoe het kabinet de modernisering van de UAVG voor zich ziet, maar in 2022 heeft er wel een evaluatie plaatsgevonden op de UAVG. Uit die evaluatie kwam naar voren dat er vooral een gebrek aan verdere invulling van de open normen was, en daardoor niet bijdraagt aan duidelijkheid voor de uitvoeringspraktijk.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is afwachten hoe deze evaluatie en modernisering van de UAVG eruit komt te zien. Voor gemeenten zouden dit aanvullende regels kunnen betekenen, omdat er mogelijk striktere duiding wordt gegeven aan de open normen van de AVG. Momenteel hebben gemeenten meer vrijheid om die normen te interpreteren. Tegelijkertijd zou een concretere invulling van open normen ook voor meer duidelijkheid kunnen zorgen, waardoor er minder sprake is van handelingsverlegenheid.

Online monitoring

Wat wil het kabinet?
In het Regeerprogramma staat dat het ministerie van Justitie en Veiligheid aan de slag wil voor richtlijnen rondom onlinemonitoring. Het is nog niet duidelijk hoe die richtlijnen eruit komen te zien, en of het kabinet onlinemonitoring juist wil stimuleren of aan banden wil leggen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is voor nu nog te onduidelijk om te kunnen vaststellen wat voor gevolgen dit gaat hebben voor gemeenten. Er zijn gemeenten in het land die onlinemonitoring inzetten om de openbare orde te handhaven, maar soms ook om ondermijning tegen te gaan. De juridische complexiteit zorgt er echter voor dat gemeenten niet zeker weten of ze dit wel mogen doen, waardoor een grote groep gemeenten hier ook mee is gestopt. Richtlijnen kunnen helpen om hier meer duidelijkheid over te geven, waardoor voor een deel van de gemeenten er meer houvast is om onlinemonitoring in te zetten, terwijl een deel mogelijk niet meer kunnen werken op de manier hoe ze dat nu doen.

4
Asiel en Migratie

Asielbeleid

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil de omvang van (asiel)migratie naar Nederland zo snel mogelijk drastisch terugdringen. Daartoe wil het kabinet noodrecht activeren en een asielcrisiswet invoeren. Een van de onderdelen van de crisiswet is het opschorten van de behandeling van asielaanvragen ('beslisstop'). Daarnaast wil het kabinet een tweestatusstelsel invoeren, met onder andere het doel gezinshereniging te beperken.

Asielprocedures moeten korter en de opvang soberder. Mogelijkheden voor rechtsbijstand en rechtsmiddelen worden ingeperkt. Het kabinet wil dat de IND de procedures van kansarme aanvragers en overlastgevers met voorrang behandelt. Daarnaast wil het kabinet de asielvergunning voor onbepaalde tijd afschaffen en de eisen voor naturalisatie aanscherpen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De maatregelen uit het Regeerprogramma moeten nog verder worden uitgewerkt. Daardoor is op dit moment nog veel onduidelijk. Wat de voorgenomen nood- en crisismaatregelen betekenen voor de rol van het lokaal bestuur en de governance is nog niet bekend.

Hervormingen van de asielprocedure kunnen indirect effect hebben op gemeenten. Zo is de verwachting dat het tweestatusstelsel leidt tot langere procedures bij de IND, waardoor mensen langer in de opvang blijven en er meer plekken nodig zijn. Dit geldt ook voor een asielbeslisstop: zolang mensen in de procedure zitten, zijn zij aangewezen op asielopvang.

Voor gemeenten is het cruciaal dat de consequenties van de voorgenomen maatregelen in samenhang worden bezien. De hele keten moet duurzaam op orde worden gebracht, met voldoende (langdurig perspectief op) doorstroom en uitstroom. Daarvoor is beleid nodig dat uitvoerbaar, rationeel en samenhangend is, een juridische toets doorstaat en een daadwerkelijke oplossing biedt voor knelpunten.

Asielopvang en capaciteit

Wat wil het kabinet?
Uit de kengetallen van de A&M-begroting blijkt dat het kabinet rekende met een asielinstroom die tot 2026 oploopt (tot 78.780). Het kabinet gaat ervan uit dat de gemiddelde bezetting in de COA-opvang voorlopig hoog blijft, oplopend tot 149.400 in 2026. Maar ook in de jaren daarna ligt de verwachte bezetting boven de 132.000.

Het kabinet wil de kosten van de asielopvang verlagen. Er is vanaf 2027 een forse daling te zien in de voor asiel en migratie begrote middelen. Het kabinet zet in op soberheid: dure noodopvanglocaties worden zo snel mogelijk afgestoten en 'de gemeentelijke opvang (financiering) wordt beperkt tot het meest basale', blijkt uit het Regeerprogramma. Het kabinet stelt dat – zonder af te doen aan de ruimte die gemeenten hebben voor kleinschalige opvanglocaties – de huidige opvangbehoefte niet ingevuld kan worden zonder een aantal grote locaties. Overlast wil het kabinet tegengaan door overlastgevers in vrijheidsbeperkende locaties te plaatsen en sneller verblijfsrechtelijke consequenties te treffen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
We zien de benodigde opvangcapaciteit de komende jaren stevig oplopen. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat in het algemeen geldt dat de mate van onzekerheid met de jaren toeneemt.

De opgave voor de huidige cyclus van de Spreidingswet (die loopt tot 1 februari 2026) bedraagt 96.000

plekken. Het is niet mogelijk om de wettelijke opgave gedurende de cyclus zomaar te verhogen, behalve in uitzonderlijke omstandigheden. Dat betekent dat het weliswaar denkbaar is dat de werkelijke opvangbehoefte nog tijdens deze cyclus hoger wordt dan 96.000, maar deze extra plekken kunnen waarschijnlijk niet worden afgedwongen op grond van de Spreidingswet. Als het aantal beschikbare plekken achterblijft bij de behoefte, voorzien we gevolgen voor de leefbaarheid, openbare orde en veiligheid, participatie, integratie, volksgezondheid en draagvlak in gemeenten en solidariteit tussen gemeenten.

Het kabinet zet in op grote, sobere locaties om de opvangbehoefte in te vullen. Het is momenteel niet duidelijk wat het kabinet verstaat onder sobere opvang, en hoe dat zich verhoudt tot de huidige kwaliteitskaders. Ook wordt uit de begroting niet duidelijk wat het kabinet in het Regeerprogramma bedoelt met het beperken van de gemeentelijke opvang tot het meest basale. Vooralsnog is de opvangcapaciteit zo schaars, dat een deel van de gemeenten alleen een bijdrage aan de opvang kan leveren in de vorm van relatief dure (nood)oplossingen, zoals schepen. Het voornemen van het kabinet om dergelijke locaties af te stoten, lijkt ons voorlopig niet realistisch.

Hoe het kabinet wil komen tot grootschalige en vrijheidsbeperkende locaties, is onbekend. Voor de VNG staat buiten kijf dat dit enkel kan in samenspraak met het college van B&W van een desbetreffende gemeente. Er moet lokaal draagvlak bestaan en het rijk moet de gemeente in staat stellen alle (sociale) voorzieningen waar de gemeente voor aan de lat staat goed te organiseren.

Spreidingswet

Wat wil het kabinet?
Het voornemen om de Spreidingswet in te trekken blijft bestaan. Zolang de wet nog van kracht is, blijven de bonussen in stand. Door middel van een kasschuif wordt € 12 miljoen voor de bonussen van 2025 naar 2024 gehaald, zodat gemeenten deze al dit jaar kunnen aanvragen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De Spreidingswet kan pas worden ingetrokken als de Tweede en Eerste Kamer instemmen met een intrekkingswet. Zolang de Spreidingswet van kracht is, moet het rijk hier uitvoering aan geven en de kosten voor de uitvoering ervan aan gemeenten vergoeden. Dit geldt ook voor uitkering van de bonussen. Het is nog onduidelijk wat intrekking betekent voor aanpalende regelgeving (zoals de Wet Centraal Orgaan opvang Asielzoekers, waarin de mogelijkheid tot exploitatie door gemeenten is vastgelegd).

Op dit moment zien we dat de mogelijke intrekking van de Spreidingswet voor veel onzekerheid zorgt in gemeenten. Daardoor wordt het draagvlak instabieler en door (financiële) onzekerheden wordt het vinden van voldoende plekken nog moeilijker.

Zoals in de paragraaf ‘asielopvang en capaciteit’ aangegeven, neemt de opvangbehoefte de komende jaren fors toe, voordat de capaciteitsvraag mogelijk afneemt als gevolg van het kabinetsbeleid. Dit betekent dat de VNG richting het kabinet en het parlement zal blijven herhalen dat áls de Spreidingswet wordt ingetrokken, dit pas kan als de asielketen op orde is.

Asielzoekers aan het werk

Wat wil het kabinet?
Met het oog op de krappe arbeidsmarkt wil het kabinet inzetten op het vergroten van arbeidsparticipatie van mensen die al in Nederland zijn. Daar hoort bij dat het kabinet asielzoekers van wie de kans groot is dat zij een asielvergunning krijgen, wil stimuleren om deel te nemen aan de arbeidsmarkt en belemmeringen wegnemen. In de begroting zijn voor het verwezenlijken van deze specifieke ambitie echter geen middelen te vinden.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten is het streven om asielzoekers naar werk te begeleiden wenselijk: we verwachten dat vroegtijdige arbeidsparticipatie bijdraagt aan (het tempo van) integratie, dat werkende asielzoekers later minder vaak een beroep doen op de bijstand en dat dit een positief effect heeft op het draagvlak. Deze ambitie past daarmee goed in onze integrale benadering van opvang tot en met integratie.

Momenteel werken de VNG, het ministerie van SZW, COA en het UWV samen aan het wegnemen van belemmeringen om asielzoekers naar werk te kunnen begeleiden. Dit gebeurt zoveel mogelijk binnen bestaande structuren. Als gemeenten hiervoor een formele taak krijgen toegewezen, is daarvoor aanvullende financiering vanuit het rijk noodzakelijk.
Ongedocumenteerden en de Landelijke Vreemdelingenvoorziening

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil dat personen die niet in Nederland mogen blijven vertrekken. Daarom versterkt het kabinet de terugkeerinzet over de hele linie, met prioriteit voor overlastgevers. Het niet meewerken aan terugkeer wordt strafbaar en de mogelijkheid tot herhaalde aanvragen wordt zoveel mogelijk beperkt. Het kabinet verhoogt de beschikbare capaciteit voor vreemdelingenbewaring.

De rijksbijdrage aan de Landelijke Vreemdelingenvoorziening (LVV) wordt beëindigd. Het kabinet wil in overleg met gemeenten inzetten op aanpak van overlast en (gedwongen) terugkeer van mensen zonder geldige verblijfstitel.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De beëindiging van de Landelijke Vreemdelingenvoorziening (LVV) betekent dat per 1 januari 2025 de financiering stopt, ook voor de bed-bad-brood-voorzieningen die nog middelen ontvingen. Ook worden de convenanten tussen rijk en gemeenten opgezegd. Dat betekent dat er geen basis meer is voor samenwerking of gegevensdeling tussen gemeenten, ngo's en rijkspartijen (IND, DT&V en AVIM). Het wordt daardoor onmogelijk om met deze doelgroep te werken aan een toekomstperspectief, in het land van herkomst of elders. Wat strafbaarstelling betekent voor gemeenten die wel onderdak of andere ondersteuning aan ongedocumenteerden blijven verlenen, wordt pas bekend zodra het ministerie hiervoor een wetsvoorstel heeft uitgewerkt.

We hebben gerede zorg dat beëindiging van de LVV ernstigere en meer zichtbare problematiek in steden creëert. Het betreft een kwetsbare doelgroep, waarvan een deel gebukt gaat onder psychische of lichamelijke problemen. Ongedocumenteerden die al jaren in Nederland zijn en om uiteenlopende redenen niet (kunnen) terugkeren naar het land van herkomst, verdwijnen bij sluiting van de LVV niet zomaar. Er is nog veel onduidelijk over het vervolg: het kabinet heeft nog geen plan uitgewerkt om te voorkomen dat de doelgroep uit het zicht van de autoriteiten verdwijnt, om rondzwerven tegen te gaan en om daadwerkelijk vertrek te bewerkstelligen. Op deze manier dreigt het kabinet de negatieve consequenties van haar beleid af te wentelen op gemeenten en haar inwoners.

Oekraïense ontheemden

Wat wil het kabinet?
Het kabinet blijft inzetten op zelfredzaamheid en participatie van Oekraïense ontheemden. Het kabinet maakt, zoals in juni al was aangekondigd, in 2025 incidenteel € 10 miljoen vrij voor taalonderwijs aan Oekraïense ontheemden. Ook streeft het kabinet naar een hogere eigen bijdrage voor de opvang.

Er wordt strikt toegezien op het verblijfsrecht van Oekraïners en daaruit volgend recht op opvang en voorzieningen. Het kabinet stelt voor 2026 en 2027 budget beschikbaar voor de bekostiging van de opvang van ontheemden. Dit is in lijn met de duur van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB, tot maart 2026) en de uit de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne voortvloeiende taak voor gemeenten om tot een jaar na afloop van de RTB opvang aan te blijven bieden. De meerkosten in het sociaal domein voor Oekraïense ontheemden voor 2025 worden geraamd op € 28 miljoen. Na 2026 zijn hiervoor nog geen middelen begroot.

Wat betekent dit voor gemeenten?
We hebben net als het kabinet de wens om in te zetten op zelfredzaamheid en participatie. We vinden het wel belangrijk dat de inzet op zelfredzaamheid en participatie ook in de praktijk uitvoerbaar is. Momenteel zijn gemeenten aan de slag met de invoering van de eigen bijdrage, maar zijn er nog vragen in de uitvoering rondom gegevensuitwisseling en handhavingsinstrumentarium. Het is nog onduidelijk wat de aangekondigde hogere eigen bijdrage betekent voor de inzet van gemeenten.

Het kabinet erkent dat het conflict in Oekraïne voortduurt en daarmee de noodzaak toeneemt om het

tijdelijke karakter van opvang en voorzieningen door te ontwikkelen voor ontheemden die op grond van de RTB in Nederland verblijven. Deze inzet ziet toe op zelfredzaamheid en participatie, maar gaat niet in op de benodigde randvoorwaarden met betrekking tot het voortdurende karakter van opvang en andere voorzieningen. We vragen het kabinet om na te denken over scenario's waarin een deel van de Oekraïners (langdurig) in Nederland blijft. Een langetermijnplan is noodzakelijk om passende maatregelen te nemen naar de toekomst.

Sociale voorzieningen en de asielopvang (o.a. nieuwkomersonderwijs)

Wat wil het kabinet?
Er is weinig aandacht voor nieuwkomersonderwijs (niet genoemd in de OCW begroting) of het op peil houden van sociale voorzieningen voor mensen in de asielopvang. Voor jeugdhulp aan kinderen in azc's is € 5,1 miljoen beschikbaar (gebaseerd op aantallen van jaren geleden).

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het nieuwkomersonderwijs staat vanwege de grotere toestroom in de asielopvang, de toename van het aantal verplaatsingen van kinderen en jongeren in de asielprocedure en de schaarste aan menskracht, huisvesting en vervoer onder druk. Datzelfde gaat op voor de middelen voor andere sociale voorzieningen. Deze zouden in de pas moeten lopen met de aantallen in de asielopvang. Dit zien we momenteel niet terug op de begroting. Zo is er voor de afgelopen en aankomende jaren steeds € 5,1 miljoen begroot voor jeugdhulp aan kinderen in azc's, wat niet past bij de gestegen aantallen. We dringen bij het kabinet aan op toekomstbestendig nieuwkomersonderwijs en adequate financiering voor de overige sociale voorzieningen.

5
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Onderwijs, kansengelijkheid en de pedagogische basis

Wat wil het kabinet?
In het regeerprogramma en de OCW-begroting wordt sterk ingezet op de basisvaardigheden taal, rekenen en schrijven in het basis- en voortgezet onderwijs. Het kabinet komt daarvoor met een herstelplan onderwijskwaliteit, er wordt geïnvesteerd in de samenwerking tussen jeugd en onderwijs, en in de regeling brugfunctionarissen. Daarnaast reserveert het kabinet jaarlijks een bedrag van € 125 miljoen voor schoolmaaltijden. De maatschappelijke diensttijd wordt (stapsgewijs) afgebouwd en verdwijnt in 2028. De regeling brede brugklas verdwijnt en het budget voor het programma School en omgeving wordt verlaagd.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De bovenstaande veranderingen raken gemeenten niet direct op financieel gebied. Het geld loopt namelijk via het onderwijs zelf of via andere partijen. Wel bestaat het risico dat partijen bij gemeenten aankloppen voor financiering. Een ander risico is dat de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren te weinig aandacht krijgt. Het is belangrijk het gesprek te voeren met kinderopvang en onderwijs in het Lokaal Educatief Overleg (LEA), Op Overeenstemming Gericht Overleg (OGOO,) de Gelijke Kansen Alliantie of aan andere tafels. De gezamenlijke inzet van gemeenten, kinderopvang en onderwijs op de verbinding tussen school, thuis en de wijk is cruciaal voor de brede ontwikkeling van kinderen en ondersteuning van ouders. Samen met kinderopvangorganisaties en scholenkoepels werken we aan het versterken van de pedagogische basis en het verminderen van kansenongelijkheid. We blijven dat ook in toekomst doen.

Onderwijsachterstanden: GOAB, kinderopvang & school en omgeving

Wat wil het kabinet?
Gemeenten ontvangen via een spuk middelen voor onderwijsachterstandenbeleid. Het Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden Beleid (GOAB) bestaat uit meerdere instrumenten, waaronder vroeg en voorschoolse educatie (VVE), schakelklassen en zomerscholen. In 2025 bestaat het volledige budget uit middelen van de spuk GOAB (€ 607 miljoen). Vanaf 2026 bestaat een deel van dit budget uit middelen ten behoeve van het programma Ontwikkeling Jonge Kind (€ 35,4 miljoen).

Ook de spuk GOAB maakt onderdeel uit van de afspraken in het hoofdlijnenakkoord om spuk's over te dragen naar het gemeentefonds met een korting van 10%. Voor GOAB bedraagt deze korting € 60,9 miljoen. De korting is al verwerkt vanaf kalenderjaar 2026. Leidend voor de VNG is dat de korting van 10% op de specifieke uitkeringen (spuks) pas kan worden doorgevoerd als er daadwerkelijk sprake is van een reductie van administratieve lasten. Hierover vindt nog overleg plaats met het rijk.

Het programma School en omgeving blijft in een afgeslankte vorm bestaan voor scholen waarvan de leerlingen relatief grote achterstanden hebben. In het regeerprogramma staat dat het Ministerie van OCW samen met gemeenten wil inzetten op het versterken van het onderwijsachterstandenbeleid.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor 2025 verandert er nog niets aan de afspraken rondom de spuk GOAB. Vanaf 2026 mogelijk wel. Wij zullen gemeenten infomeren over de voortgang van het overleg hierover met het rijk.
Randvoorwaarden voor goed onderwijs: lerarentekort, onderwijshuisvesting & vervoer

Wat wil het kabinet?
In de OCW-begroting wordt veel aandacht besteed aan het lerarentekort. Daar staan nog geen concrete plannen bij. Er is geen geld gereserveerd voor mogelijke maatregelen op dat punt.
Over onderwijshuisvesting zijn passages opgenomen over bestaand beleid, zoals de vervanging van

verouderde schoolgebouwen en het innovatieprogramma Onderwijshuisvesting (gefinancierd uit het Nationaal Groeifonds). Extra investeringen in onderwijshuisvesting zijn niet opgenomen.
Leerlingenvervoer wordt niet genoemd in de OCW-begroting. In de VWS-begroting wordt leerlingenvervoer als onderdeel van het doelgroepenvervoer genoemd. Er zijn geen extra middelen voor.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor de randvoorwaardelijke zaken in het onderwijs - leraren, gebouwen en leerlingevervoer - is ondanks grote uitdagingen geen extra budget. Dit betekent dat de noodzakelijke investeringen in de arbeidsmarkt, de schoolgebouwen en het leerlingenvervoer in een trager tempo verlopen dan wenselijk. Datzelfde geldt voor de opgave bij het nieuwkomersonderwijs. Dit onderwijs staat onder druk vanwege de grotere toestroom in de asielopvang, de toename van het aantal verplaatsingen van kinderen en jongeren in de asielprocedure en de schaarste aan menskracht, huisvesting en vervoer. Voor gemeenten is een toekomstbestendig nieuwkomersonderwijs van belang.

Kinderopvang

Wat wil het kabinet?
Het kabinet vervangt de kinderopvangtoeslag (KOT) door een nieuw stelsel van financiering met een hoge inkomensonafhankelijke vergoeding voor werkende ouders. De overheid betaalt de vergoeding rechtstreeks aan kinderopvangorganisaties. In 2026 indexeert het kabinet de maximum uurprijzen voor de kinderopvang niet. Hierdoor wordt het verschil tussen de kinderopvangtoeslag en het daadwerkelijke tarief van de kinderopvang groter. Door het ophogen van de toeslagpercentages voor midden- en hoge inkomens wordt het voor deze ouders gecompenseerd. Voor ouders met een laag inkomen, die nu 96% KOT ontvangen, wordt de eigen bijdrage hoger. Voor de Sociaal Medische Indicatie (SMI) wordt € 5,4 miljoen aan de algemene uitkering gemeentefonds toegevoegd. Vanaf 2029 wordt dat € 10 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De gevolgen voor de toegankelijkheid van de kinderopvang voor alle kinderen, met name voor ouders met lage inkomens, zijn nog onduidelijk. In het nieuwe financieringsstelsel zal de vraag naar kinderopvang toenemen, doordat deze veel goedkoper wordt voor de midden- en hoge inkomens. Voor de lage inkomens wordt het juist veel duurder, versterkt door het niet indexeren van de maximum uurprijs in 2026. De kansenongelijkheid wordt hierdoor groter met negatieve gevolgen voor de kinderen en deelname van ouders met een laag inkomen aan de arbeidsmarkt. De gemeentelijke regelingen voor SMI, peuteropvang en Voorschoolse Educatie dreigen duurder te worden door de toegenomen vraag en de te verwachten prijsstijgingen in de kinderopvang.
Door de toevoeging voor SMI aan het gemeentefonds, krijgen gemeenten wat meer armslag om de SMI-regeling toe te passen. Het is niet duidelijk of dit voldoende is om de gestegen aanvragen en de langere duur van het beroep op de SMI-regeling op te vangen.

Bibliotheken

Wat wil het kabinet?
Het kabinet vindt dat bibliotheken onmisbaar zijn bij de bestrijding van laaggeletterdheid en de bevordering van leesvaardigheid, leesplezier en digitale geletterdheid. Het kabinet wil de samenwerking met het bibliotheeknetwerk versterken. Via een Decentrale Uitkering (DU) wordt er € 59 miljoen in 2025 en 2026 beschikbaar gesteld voor het versterken van het bibliotheeknetwerk. Vanaf 2027 loopt dit via de Algemene Uitkering gemeentefonds.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Vanaf 2025 krijgen gemeenten structureel extra geld voor hun bibliotheken, met daaraan gekoppeld een zorgplicht. De eerder ingezette wetswijziging voor de gemeentelijke zorgplicht wordt voortgezet. De consultatie van deze wetswijziging wordt verwacht eind september 2024.

Tegelijkertijd worden bibliotheken, net zoals sport, cultuur en podia, geraakt door de btw-verhoging. In combinatie met de algehele korting op het gemeentefonds die in de Miljoenennota is aangekondigd heeft dit grote gevolgen voor de publiek- private financieringsmix voor deze sectoren.

Cultuur & Erfgoed

Wat wil het kabinet?
Cultuur en erfgoed worden weinig benoemd in het regeerprogramma. Er zijn geen nieuwe ambities uitgesproken. Het staande beleid wordt doorgezet. Het afschaffen van het verlaagde btw-tarief op culturele goederen en diensten en logies is in het pakket Belastingplan 2025 en het bijbehorende wetsvoorstel verwerkt. De tariefsaanpassing is voor 2026 aangekondigd, waarmee het kabinet de betreffende branches de nodige voorbereidingstijd geeft. Dit is één van de onderdelen in de reeks fiscale maatregelen die effect hebben op private inkomsten van culturele instellingen die ook een lokale en regionale functie bekleden, van bibliotheken tot podia en musea.

In 2025 begint de nieuwe culturele basisinfrastructuur (bis). Zoals elke vier jaar maakte het kabinet de cultuursubsidies 2025-2028 bekend. Vanaf 1 januari 2025 moeten culturele instellingen, die in de basisinfrastructuur subsidie van de rijksoverheid krijgen, eerlijke beloningen (fair pay) betalen volgens een cao of honoreringsrichtlijn. Daarvoor is per 2025 € 36,4 miljoen beschikbaar. Het bedrag gaat naar de rijkscultuurfondsen, bis-instellingen en de Erfgoedwet-musea. Culturele instellingen die vanuit de basisinfrastructuur subsidie ontvangen, moeten ook de Fair Practice Code onderschrijven.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De culturele instellingen hebben in 2025-2028 ook een lokale en regionale functie. Gemeenten zijn in veel gevallen eerste of medefinancier van het culturele aanbod, onder voorwaarde van voldoende eigen (publieks) inkomsten door culturele instellingen. Als individuele gemeenten zich door de korting op het gemeentefonds genoodzaakt voelen om te bezuinigen op culturele voorzieningen en maatschappelijke programmering, versterkt de btw-verhoging het effect van de landelijke bezuinigingen. Hierdoor komt zowel het cultuuraanbod en talentontwikkeling van (jonge) inwoners in alle gemeenten onder druk te staan. Daarnaast zorgt de btw-verhoging ervoor dat kunst en cultuur duurder en dus minder toegankelijk wordt voor mensen met een kleine portemonnee. Ook levert dit voor gemeenten een extra uitdaging voor het (financieel) mogelijk maken van fair pay in de lokale culturele en creatieve sector. Hierover is recent de VNG handreiking over fair pay verschenen.

Sport

Wat wil het kabinet?
In het regeerprogramma geeft het kabinet aan te streven naar een gezonder, fitter en sportiever Nederland met als doel een gezonde generatie in 2040. Het bevorderen van bewegen en sport, vooral onder jongeren en kwetsbare groepen, staat centraal. Ze gaan investeren in de sportinfrastructuur en een duurzame leefomgeving die uitnodigt tot bewegen. Integriteit binnen de sport en veilige sportomstandigheden zijn speerpunten. Verder richt het kabinet zich op preventie van gezondheidsproblemen, met speciale aandacht voor jongeren, en ondersteunt het (top)sport en sportevenementen. Dit beleid wordt verbonden met andere domeinen zoals leefbaarheid om bredere gezondheidswinst te boeken.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Alle gemeenten doen mee aan de Brede Regeling Combinatiefuncties en het Sportakkoord II. Deze programma's lopen tot en met 2026. De uitkeringswijze is via de zogeheten Brede spuk. De korting van 10% is al wel ingeboekt vanaf 2026 op de begroting van VWS.

De btw-verhoging van 9 naar 21% op sport raakt gemeenten niet direct. Zwembadexploitanten die winst beogen, vertalen echter de btw-verhoging door aan de hand van de verhuur aan verenigingen en de prijs van het zwembad (-les)kaartje. Voor sportexploitaties die geen winstoogmerk hebben blijft de btw-vrijstelling en de compensatie via de spuk- Stimulering Sport van kracht. De spuk- Stimulering Sport loopt tot en met 2025.

De inzet van buurtsportcoaches wordt niet door de consument afgenomen. Als het rijk de meerkosten als gevolg van de btw-verhoging niet compenseert, dan landen deze kosten volledig bij de gemeente. Deze compensatie kan verlopen via het btw-compensatiefonds. 40% van de gemeenten die btw betaalden over de buurtsportcoaches compenseert dit al geheel of deels via het BCF. De overige gemeenten compenseren dit via de spuk Stimulering Sport (44%) of niet (16%).

De generieke vermindering op subsidies van 1 miljard betekent voor het ministerie van VWS een taakstelling van 250 miljoen euro. Dit zal ook voor een deel het budget van de directie Sport en Bewegen raken. Daarover is nog geen besluit genomen. Dit zal gebeuren in de begrotingsbehandeling op 22 en 23 oktober 2024 en dan worden ingeboekt per 2026.

Wetsvoorstel van School naar Duurzaam werk

Wat wil het kabinet?
Het wetsvoorstel van school naar duurzaam werk heeft als doel om kwetsbare leerlingen en studenten te ondersteunen naar werk. In het wetsvoorstel wordt onder andere geregeld dat scholen aanvullende loopbaanbegeleiding bieden, doorstroompunten en gemeenten jongeren zonder startkwalificatie tot 27 jaar begeleiden naar school en/of werk, en gemeenten en onderwijs samenwerken aan plannen om vroegtijdig schoolverlaten terug te dringen.
Er is in 2025 in totaal € 104,6 miljoen beschikbaar voor scholen en gemeenten samen voor uitvoering van het Regionaal Programma. Een deel hiervan (€ 65,8 miljoen) gaat via een spuk naar de contactgemeenten.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten betekent dit een uitbreiding van de doelgroep voor de doorstroomcoördinatoren van 16 tot 23 jaar naar 16 tot 27 jaar. We onderzoeken met OCW en mbo's welke zorg nu op scholen wordt aangeboden en hoe gemeenten en mbo's hierin samenwerken. Het resultaat van dit onderzoek is een voorstel voor een basisinfrastructuur zorg voor alle mbo-studenten. Onze verwachting is dat het wetsvoorstel op zijn vroegst op 1 januari 2026 ingaat. Dit is mede afhankelijk van de vraag of de spuk die aan dit wetsvoorstel is gekoppeld een spuk blijft of opgaat in het gemeentefonds.

6
Infrastructuur en Waterstaat

Mobiliteit en infrastructuur

Wat wil het nieuwe kabinet?
Het Regeerprogramma spreekt over een grote impuls voor infrastructuur op minimaal basisniveau en voor bereikbaarheid (mogelijk weer oppakken van gepauzeerde MIRT-projecten en OV-verbindingen op het platteland). Voor rijksinfrastructuur worden extra middelen vrijgemaakt (bijvoorbeeld + 1 miljard voor rijkswegen). Er zijn echter geen extra middelen toegekend voor bereikbaarheid, behalve 2,5 miljard per 5 jaar voor het ontsluiten van woningbouw. De ambities worden vaak verbonden aan regiodeals en gebiedsontwikkelingen. Er is aanzienlijk meer aandacht voor de auto (actieprogramma en 130 km/u). Het kabinet wil ZE-zones uitstellen in verband met het landelijk regelen van uitzonderingen en stopt de subsidies voor elektrische voertuigen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Er worden geen extra middelen vrijgemaakt voor het beheer en onderhoud van gemeentelijke infrastructuur. Extra middelen voor ontsluiting woningbouwlocaties gaan in het mobiliteitsfonds: ontsluiting wordt daarmee een ontwikkeling-per-ontwikkeling-onderhandeling met I&W. Onduidelijk blijft met welke middelen de ambities voor bereikbaarheid moeten worden gerealiseerd. Gemeenten worden niet concreet gesteund in de mobiliteitstransitie en verkeersveiligheid. Het instellen van ZE-zones is een gemeentelijke bevoegdheid. Gemeenten willen dat ZE-zones niet uitgesteld worden en gaan verder met de invoering ervan. De vraag is hoe elektrische voertuigen gestimuleerd worden als de subsidies stopgezet worden.

Water

Wat wil het kabinet?
Het kabinet werkt in 2025 samen met de drinkwaterbedrijven, decentrale overheden en andere stakeholders aan besparing en aan het blijvend beschikbaar houden van voldoende drinkwater. Ook Nederland weerbaar maken tegen zoetwatertekorten in 2050 is het streven. Eind 2025 moet er een conceptversie klaarliggen van ontwikkelpaden en maatregelpakketten op basis waarvan het rijk beslissingen neemt over onder andere zoetwaterverdeling. Beslissingen bieden transparantie over de te verwachten regionale verzilting en watercondities voor alle functies.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten worden betrokken bij waterkwesties maar tot aan die beslissingen kampen omgevingsvisies en -plannen met onzekerheden. Voldoende zoetwater en drinkwater is essentieel voor gemeenten om andere maatschappelijk opgaven aan te pakken (o.a. woningbouw, bepaalde types bedrijvigheid).

Klimaatadaptatie

Wat wil het kabinet?
In 2026 presenteert het kabinet een nieuwe Nationale Klimaatadaptatie Strategie (NAS). Daarnaast wordt in 2025 een actieagenda hitte opgesteld en worden stresstesten uitgevoerd om de impact van extreme regenval in kaart te brengen. Voor bodemdaling komt er een beleidsprogramma in 2026. Er is geen structurele financiering voor klimaatadapatie.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten spelen een sleutelrol in het uitvoeren van de klimaatadaptatie en werken hierbij samen met inwoners, bedrijven en andere overheden. Gemeenten worden ook betrokken bij de stresstesten voor wateroverlast en bij de uitvoering van hitteplannen. Het ontbreken van financiële kaders bemoeilijkt het realiseren van de ambities om in 2050 klimaatbestendig te zijn.

Water en Bodem Sturend (WBS)

Wat wil het kabinet?
Het kabinet bevestigt de lijn dat water en bodem bepalend zijn voor de inrichting van ons land. Het kabinet zet in op Voortzetting van het programma Water Bodem Sturend (WBS). Voor water en bodem sturend zijn geen specifieke extra middelen beschikbaar gesteld. Het kabinet meent dat er voor veel maatregelen wel financiering beschikbaar is uit bestaande middelen (Deltaprogramma, de KRW-maatregelen en het Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater). Het is onduidelijk in hoeverre de 5 miljard voor 5 jaar (VRO) en 2,5 miljard voor 5 jaar (I&W) die het kabinet voor woningbouw en infrastructuur beschikbaar stelt ook aangewend zal kunnen worden voor het (waar nodig) financieren van WBS-maatregelen bij nieuwbouwprojecten.

Veel van de WBS structurerende keuzes en maatregelen stonden in de planning om uitgewerkt te worden in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het kabinet stopt echter met het NPLG. Een 'uitvoeringsgerichte en gebiedsspecifieke' aanpak komt in de plaats van het NPLG. De eerste richting van deze aanpak stuurt het kabinet voor het einde van 2024 naar de Kamer.

Wat betekent dit voor de gemeenten?
Gemeenten worden aangespoord verder aan de slag te gaan met Water en Bodem Sturend bij ruimtelijke plannen, waaronder bij de woningbouwopgave. Het is ook duidelijk dat dit kabinet voortgaat met beleidsontwikkeling met potentieel grote impact voor gemeenten en inwoners. De keuzes die gemaakt worden in de Nota Ruimte; de voortgang ten aanzien van drinkwaterbeschikbaarheid; en de verdeling van in toenemende mate schaars zoet water – hebben allemaal potentieel grote gevolgen voor gemeenten, inwoners en ondernemers.

De VNG zet zich in voor de belangen van gemeenten in deze processen en voor het verkrijgen van voldoende middelen om maatregelen te kunnen treffen die nodig zijn gezien de ontwikkelingen in het water en bodemsysteem, zowel bij de woningbouw als in het landelijk gebied.

Circulaire economie

Wat wil het kabinet?
Het kabinet vindt het belangrijk dat het voor bedrijven in Nederland aantrekkelijk is om te investeren in verduurzaming, met ruimte voor nieuwe groene markten. Het kabinet beoogt een krachtige, toekomstbestendige circulaire economie. Door het schaarser worden van grondstoffen worden Nederland en de Europese Unie steeds afhankelijker. Wanneer tijdig wordt ingesprongen op deze grondstoffentransitie, biedt dit kansen voor de Nederlandse economie en arbeidsmarkt. Het ministerie van I&W wil deze kansen verzilveren met beleid gericht op innovatie en het behoud van de waarde van grondstoffen binnen onze economie. Iedereen is erbij gebaat als producten langer meegaan en repareren weer loont.

Het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) blijft daarbij ingezet worden voor een brede grondstoffentransitie, waarbij zoveel mogelijk materialen worden hergebruikt. Vanuit het NPCE worden verschillende maatregelen uitgevoerd, zoals de verbetering en uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid (UPV). Om de markt voor secundaire grondstoffen te stimuleren, werkt het kabinet bovendien aan het invoeren van een minimumaandeel plastic recyclaat. Het plan is om dit stapsgewijs in te voeren met oplopende percentages tot 25-30% in 2030.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De inzet op circulaire economie biedt kansen voor innovatie rondom de transitie naar een meer circulaire economie en grondstoffenzekerheid kan betekenen dat er meer vraag ontstaat naar bijvoorbeeld afvalstromen om te kunnen recyclen in plaats van deze te verbranden. Gemeenten verwachten echter dat er meer nodig zal zijn om de ambitie van een circulaire economie daadwerkelijk dichterbij te brengen. Denk hierbij aan maatregelen op het gebied van externe (ook financiële) prikkels, die substantieel bijdragen aan de gewenste systeemverandering.

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Wat wil het kabinet?
Het stelsel van milieuvergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is essentieel voor een gezonde, schone en veilige leefomgeving. Het is nu nog te vrijblijvend en te gefragmenteerd, waardoor vermijdbare milieuschade ontstaat. Het kabinet zet daarom, samen met betrokken partijen, ook na afronding van het interbestuurlijke programma in op verdere verbetering, in lijn met de adviezen van de commissie-Van Aartsen en de Algemene Rekenkamer. Het kabinet past de wet aan zodat de staatssecretaris vanuit de stelselverantwoordelijkheid kan bijsturen als de kwaliteit van de VTH-uitvoering onvoldoende is.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is een cruciale schakel bij het adviseren over en beoordelen van ontwikkelingen in onze leefomgeving en voorkomen van milieuschade. Robuuste omgevingsdiensten zijn daarbij een vereiste. Gemeenten zijn samen met provincies eigenaar en opdrachtgever van de omgevingsdiensten. In 2025 wordt in dit kader verder gewerkt aan de versterking van het VTH-stelsel.

Het is duidelijk dat het interbestuurlijk programma VTH (dat per 1 oktober 2024 wordt afgerond) niet lang genoeg heeft geduurd om alle ontwikkelde producten en diensten afdoende te implementeren en te borgen. Dit heeft inmiddels geresulteerd in verschillende implementatieplannen of aanzetten daartoe, inclusief een inschatting van de benodigde middelen. Het gaat daarbij vooral om de uitvoerbaarheid en versterking van het VTH-stelsel als geheel, waarin producten in samenhang worden geleverd.

Omgevingsveiligheid

Wat wil het kabinet?
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan. Een veilige fysieke leefomgeving is hierin een van de maatschappelijke doelen. Het uitgangspunt is dat overheden bij hun plannen zo vroeg mogelijk kijken naar veiligheid. Zo kunnen zij een milieuramp of crisis voorkomen of de gevolgen ervan beperken.
Het kabinet werkt in 2025 verder aan de omgevingsveiligheid, zodat activiteiten met gevaarlijke stoffen in de industrie en het vervoer van gevaarlijke stoffen op een veilige manier kunnen plaatsvinden.
Dit houdt in: bedrijven opereren veilig, de leefomgeving is veilig ingericht en de burgers die rondom bedrijven wonen, voelen zich veilig.

Voor het bevorderen van omgevingsveiligheid en het verkleinen van milieurisico's blijft daarnaast ingezet worden op kennisontwikkeling via de Meerjarenagenda Versterking Omgevingsveiligheid 2025-2028.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Bij het vaststellen van een omgevingsplan, een project-/trajectbesluit of het verlenen van een omgevingsvergunning voor een activiteit met gevaarlijke stoffen moet het bevoegd gezag via aandachtsgebieden expliciet nadenken over de risico's en mogelijke effecten van een incident. Mede op basis van het risicoprofiel van de activiteit zal het bevoegd gezag overwegen of en welke maatregelen in het aandachtsgebied moeten worden genomen, om personen te beschermen en om maatschappelijke ontwrichting te voorkomen.

Er zijn echter belangrijke kanttekeningen te plaatsen met betrekking tot het werken met aandachtsgebieden. Dit betreft onder meer het voorstel rondom het basisnet vervoer gevaarlijke stoffen. Zo geeft het huidige voorstel belemmeringen voor de woningbouw, in de vorm van regeldruk, bureaucratische en administratieve lasten. Het draagt nog onvoldoende bij aan beheersing en/of verbetering van de veiligheidssituatie. Een versterkte inzet vanuit de VNG is hier de komende tijd op gericht, tegen de achtergrond van door diverse gemeenten ervaren knelpunten. De Meerjarenagenda Versterking Omgevingsveiligheid zorgt voor een impuls voor een adequate en gecoördineerde uitvoering van taken inzake omgevingsveiligheid, teneinde goed toegerust te zijn op bestaande en toekomstige ontwikkelingen.

Milieu en gezonde leefomgeving

Wat wil het kabinet?
Iedereen wil leven in een schone, gezonde en veilige omgeving. Het kabinet vindt dat de afgelopen decennia flinke stappen zijn gezet wil deze lijn doorzetten. Het kabinet wil gezondheidsschade voorkomen en bijdragen aan een goed vestigingsklimaat en een gezonde economische groei. Genomen maatregelen zijn nu onvoldoende zichtbaar voor de burger. Ook ziet men een toename van juridische procedures. Dit alles doet afbreuk aan het vertrouwen in de overheid. Daarom zet het kabinet zich, samen met burgers, bedrijven en overheden, in voor een schone, gezonde en veilige leefomgeving (water, bodem, lucht en hinder). Begin 2025 stelt het kabinet hiervoor een Nationaal Milieuprogramma op om de basis te leggen onder alle maatregelen.

De luchtkwaliteit in Nederland wordt beter maar luchtverontreiniging leidt nog steeds tot gezondheidsschade, met maatschappelijke kosten als gevolg. In 2020 startte het Schone Lucht Akkoord. Dit heeft als doel om in 2030 minimaal 50% gezondheidswinst te realiseren ten opzichte van 2016. Voor Nederland gelden vanaf 2030 de nieuwe aangescherpte normen uit de EU-richtlijn Luchtkwaliteit. Ook in de periode daarna is verdere (gezondheids-) verbetering nodig. In 2025 wordt in samenwerking met decentrale overheden de implementatie van de nieuwe EU-richtlijn Luchtkwaliteit voorbereid.

Het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) constateert dat extra maatregelen nodig zijn om de gezondheid van omwonenden van de industrie te beschermen. De Actieagenda Industrie en Omwonenden, die naar aanleiding van dit rapport is opgesteld, is ook voor dit kabinet het vertrekpunt. In 2025 worden verdere keuzes gemaakt en stappen gezet om gezondheid volwaardig mee te wegen in vergunningen en beleid, om zo de negatieve impact van industriële bedrijvigheid op omwonenden en Nederland als geheel te verkleinen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de transitie naar een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving. De blijvende focus op milieu zorgt ervoor dat deze kwesties prioriteit krijgen op nationaal niveau en dat gemeenten gesteund worden door de stelselverantwoordelijken in de uitvoering van hun complexe en uitdagende taken. Het Nationaal Milieuprogramma kan gemeenten daarbij de hand reiken, maar de complexiteit vereist intensieve en proactieve samenwerking op het gebied van beleid, uitvoering, kennisdeling en probleemanalyses. Dit moet zowel binnen de gemeente, als in de samenwerking tussen gemeenten met alle andere overheden gebeuren.

Bodem en ondergrond

Wat wil het kabinet?
IenW is systeemverantwoordelijk voor de aanpak van bodemverontreinigingen en beleid en regelgeving rondom bodemkwaliteit. De uitvoering hiervan is grotendeels belegd bij decentrale overheden. Hiertoe zijn bestuurlijke afspraken gemaakt voor de periode 2023-2030. Via het Nationaal Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater worden instrumenten ontwikkeld voor het expliciet ruimtelijk ordenen van bodem en ondergrond.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Met vele opgaven die om schaarse ruimte vragen, is het ook belangrijk dat gemeenten goed regie voeren op de ondergrond. Vanuit het Nationaal Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater worden instrumenten ontwikkeld die gemeenten daarbij kunnen helpen.

Versterking Nationale Aanpak Cybersecurity

Wat wil het kabinet?
I&W zet de Versterking Nationale Aanpak Cybersecurity (VNAC) verder in om de cyberweerbaarheid binnen de watersector en de maritieme sector gericht te vergroten en planmatig vorm te geven. Daarnaast wordt de implementatie van de herziene Netwerk en informatiebeveiligingsrichtlijn (NIB) in 2024 verder vormgegeven. I&W begroot voor Cybersecurity per sector: (afval- en drink-) water, spoor- en wegvervoer, maritieme sector en haven gerelateerde activiteiten. Dit betreft middelen voor de implementatie van de Critical Entities

Resilience Directive (CER/Wet weerbaarheid kritieke entiteiten) en de Network and Information Security Directive (NIS2/Cyberbeveiligingswet) en het toezicht daarop. Er wordt vanuit verschillende beleidsartikelen budget overgemaakt naar de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) voor toezicht op en handhaving van de Europese richtlijnen CER en NIS2.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten wordt dit diffuus, omdat zij verschillende wettelijke taken in de fysieke leefomgeving uitvoeren en er dus meerdere sectoren van I&W voor gemeenten van belang zijn. De RDI is toezichthouder voor de gemeenten op NIS-2. De ILT wordt toezichthouder op de CER en NIS2. De samenhang in toezicht en de mogelijke administratieve lasten hiervan voor gemeenten is nog onduidelijk.

Digitaal stelsel mobiliteitsdata

Wat wil het kabinet
In het kader van de opgaven in het mobiliteitsdomein en in het licht van Europese regelgeving wil I&W mobiliteitsdata via het Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata (DSM) beschikbaar maken en uitwisselen.

Wat betekent dit voor gemeenten
Ook gemeenten dienen door het Europese Real-Time Traffic Information (RTTI) data ter beschikking te stellen, als onderdeel van het Digitaal Stelsel Mobiliteit. Het beoogde Wegennetwerkregistratie wordt als kern en basis van het stelsel gezien. Als grootste wegbeheerder zal de rol van bronhouder in het nieuwe stelsel voor gemeenten gepaard gaan met aanzienlijk impact, waarover afspraken worden gemaakt met het departement.

7
Economische Zaken

Ondernemings- en vestigingsklimaat

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil het verdienvermogen en daarom het ondernemingsklimaat versterken. Het kabinet benoemt dat ondernemen en ondernemers gewaardeerd moeten worden en moet lonen om de welvaart op hoog niveau te houden. Daarbij hoort ook dat internationaal opererende bedrijven zich in Nederland willen vestigen, oftewel een gunstig vestigingsklimaat. Het kabinet vindt daarbij voor bedrijven een duidelijk, stabiel en voorspelbaar beleid belangrijk.

Het kabinet zet daarbij onder meer in op:
- Een stabiel en fiscaal beleid en lastenverlichtingen voor het bedrijfsleven.
- Betere toegang tot financiering, onder meer voor innovatieve, duurzame en startende ondernemers en voor bedrijven die essentieel zijn voor de Nederlandse economie.
- Een Pact en randvoorwaarden voor het ondernemersklimaat, waaronder het aanpakken van netcongestie aan de hand van het versterken van het Landelijk Actieplan Netcongestie.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De voorgestelde maatregelen hebben in de basis een positief effect op het mkb, gevestigd in gemeenten, in Nederland. Het Pact Ondernemingsklimaat is een goede stap in de richting om structureel in gesprek te zijn. Een vertaalslag naar de signaalfunctie en praktische rol die gemeenten hierbij (kunnen) vervullen wordt nog gemist en maatregelen versnipperd gepresenteerd.

Het is goed dat het kabinet oog blijft houden voor schuldhulpverlening en de effecten van faillissementen wil beperken. Gemeenten hebben hierin een wettelijke taak. Het is ongewis nog hoe het kabinet hier gemeenten qua rol en financiering in kan ondersteunen. Het kabinet zet onder meer expliciet in op een herijking van het topsectorenbeleid. Gemeenten zijn daarbij een logische gespreks- en samenwerkingspartner.

Regeldruk

Wat wil het kabinet?
Het kabinet vergroot de inzet op regeldrukreductie van 1,1 miljoen naar 2,3 miljoen. Regeldruk kost ondernemers veel tijd, energie en geld. Het kabinet spant zich in om met name overbodige regeldruk tegen te gaan en om het naleven van regels makkelijker te maken onder andere door:
- Een wettelijke verplichting om het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) structureel en vroegtijdig te betrekken.
- Door nationale koppen op Europees beleid te schrappen geen nieuwe aan te gaan.
- Het in gesprek gaan met toezichthouders en handhavers over hoe regeldruk, ook vanuit hen, kan worden verminderd.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het effectief aanpakken van regeldruk draagt bij aan het verdienvermogen van het mkb en kan gemeenten ontlasten. Het invoeren van een wettelijke verplichting om het ATR vroegtijdig de toetsing te laten verzorgen is zeer gewenst. Het is belangrijk dat gemeenten tijdig betrokken worden.

Het voorkomen van nationale koppen op regelgeving en het mogelijk terugdringen daarvan is vooral goed voor het MKB, dat in alle gemeenten aan de basis van groei en ontwikkeling staat.

Ook gemeenten hebben een rol in de regeldrukaanpak. De financiële impact en impact op de uitvoeringskracht van gemeenten is nog onduidelijk, net als de spanning die

verminderen regeldruk ondernemers kan opleveren met andere gemeentelijke verplichtingen en afwegingen.

Arbeidsmarktkrapte en menselijk kapitaal

Wat wil het kabinet?
Het kabinet streeft naar een sterke concurrentiepositie voor Nederland met voldoende arbeidskrachten voor een breed welvaartsniveau met onder andere gerichte arbeidsmigratie voor sectoren zoals logistiek en bouw, actieplan groene en digitale banen, en arbeidsbesparende innovaties. Het kabinet werkt daarnaast een rijksbrede arbeidsmarktagenda uit.

Wat betekent dit voor de gemeenten?
De aandacht voor arbeidsmarktkrapte is een positieve ontwikkeling. Het vergroot de urgentie tot samenwerking vooral voor gemeenten die een regisserende rol hebben binnen de arbeidsmarktregio. De aandacht voor menselijk kapitaal lijkt niet vertaald in een directe investering. De concrete vertaling en financiële onderbouwing is niet goed herleidbaar en de beschikbare middelen zijn versnipperd. Dit bemoeilijkt de regisserende rol van gemeenten en hun uitvoeringskracht. Helderheid over financiering en samenwerking tussen sectoren zijn cruciaal voor effectieve uitvoering en impact in de arbeidsmarktregio's.

Ook binnen gemeenten bestaat arbeidsmarktkrapte. Gemeenten hebben hopelijk baat bij de uit te werken rijksbrede arbeidsmarktagenda. De lessen uit het lopende Programma Arbeidsmarktkrapte van de VNG kunnen daarbij ingebracht worden.

Regionaal economische samenwerking

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil oog hebben voor regionale verschillen en investeren in structurele samenwerking met regio's. Nationaal beleid wordt getoetst aan de regionale praktijk en bij belemmeringen op regionale ontwikkeling zo aangepast dat elke regio zich kan ontwikkelen. Het kabinet vindt de volgende thema's hierbij urgent: gezondheid en zorg, onderwijs, economie, wonen en bereikbaarheid. Het kabinet ontwikkelt samen met regio's aan de randen van het land een gebiedsgerichte aanpak met langjarige agenda's. Bij deze aanpak werken 8 ministeries samen onder coördinatie van BZK.

Het kabinet heeft in het regeerprogramma aangekondigd de regiodeals te willen ombouwen tot structurele investeringsagenda's in het kader van Elke Regio Telt. In de begroting van VRO (waar Regiodeals onder vallen) is dit voornemen nog niet te zien. Het kabinet zegt aan de ene kant dat de aanpak van Elke Regio Telt uit bestaande middelen moet komen maar aan de andere kant reserveert zij vanaf 2025 5 miljoen euro per jaar voor diverse regio's om toe te werken naar een strategische investeringsagenda.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is positief voor gemeenten dat het kabinet de aanpak van Elke Regio Telt doorzet en prioriteit geeft aan regio's die te maken hebben met het spiraal van verschraling. Het lijkt er echter steeds meer op dat de structurele samenwerking zich gaat toespitsen op de 10 regio's die al zijn uitgekozen voor de aanpak. Hierbij is het de vraag of de 5 miljoen jaarlijks voor een strategische investeringsagenda voor alle regio's beschikbaar is of alleen de 10 regio's die elders in de plannen worden benoemd. Als uit wordt gegaan van provincies als regio's, zou dit in ieder geval voor een deel van gemeenten onwenselijk zijn. Het is nu nog lastig te voorspellen aan welke regionale praktijk getoetst wordt en hoe.

Ruimte voor economie

Wat wil het kabinet?
Samen met partners zoals provinciale, regionale en lokale overheden, uitvoeringsorganisaties en (vertegenwoordiging van) bedrijfsleven geeft EZ uitvoering aan Ruimtelijke Economische Verkenningen en het Programma Ruimte voor Economie. EZ werkt daarnaast mee aan de ruimtelijke ordening van Nederland via de Nota Ruimte.

Wat betekent dit voor gemeenten?
We delen de zorgen over de (toekomstig) beschikbare ruimte voor bedrijven en ondernemingen. Daarnaast hebben gemeenten ook zorgen over de aantrekkelijkheid van het lokaal en regionaal vestigingsklimaat. Een nationale ruimtelijk-economische visie kan een bouwsteen zijn voor het maken van nationale keuzes over waar we welke economie en industrie huisvesten. De VNG heeft haar eigen inzet geformuleerd in een position paper Ruimte voor werken en ondernemen.

Voor het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen is € 24 miljoen opgenomen voor 8 additionele pilots voortoekomstbestendige bedrijventerreinen zodat in totaal 12 pilots kunnen worden uitgevoerd, één per provincie.

Herstructurering winkelgebieden

Wat wil het kabinet?
Het kabinet investeert de komende jaren € 100 miljoen in het realiseren van toekomstbestendige winkelgebieden en in vitale binnensteden met de regeling specifieke uitkering Impulsaanpak winkelgebieden.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De na-ijl effecten van de COVID- en energiecrisis, de oorlog in Oekraïne en Rusland en inflatie zorgen voor een stapeling van problematiek voor ondernemers die essentieel zijn voor de leefbaarheid en vitaliteit van onze dorpen en steden. Gemeenten maken zich zorgen om de leefbaarheid en vitaliteit die onder druk staat. De impulsaanpak winkelgebieden kan een verschraling van het voorzieningenniveau slechts gedeeltelijk stoppen. Het ontbreekt aan een gecoördineerde aanpak van het rijk.

Op 1 juli 2024 sloot de laatste van 4 openstellingen binnen de impulsaanpak winkelgebieden. Een deel van die middelen zijn in de begroting tot 2029 opgenomen aangezien subsidieontvangers op dit moment nog in de voorbereidende fase zitten.

Inkoop & Aanbesteden

Wat wil het kabinet?
Het programma Beter Aanbesteden stopt na 2024, maar de regiomanagers blijven bestaan; vanaf 2025 worden ze structureel onderdeel van PIANOo Expertisecentrum Aanbesteden. EZ zet de constructieve dialoog met de samenwerkingspartners voort.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten kunnen ook na beëindiging van het programma Beter Aanbesteden een beroep doen op de regiomanagers voor onder meer advies, contacten met andere aanbestedende diensten en tips voor het organiseren van marktdagen en andere manieren om goed in contact te staan met bedrijven.

Rechtsbescherming

Wat wil het kabinet?
De Aanbestedingswet 2012 wordt gewijzigd om de klachtafhandeling bij aanbestedingen te verbeteren. Een onderdeel van de wetswijziging is het aanpassen van de rol van de bestaande Commissie van Aanbestedingsexperts (CvAE), zodat zij meer klachten van ondernemers in behandeling kan nemen en sneller kan adviseren. De verwachte inwerkingtreding van de aangepaste wet is januari 2026.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Een klachtenloket voor aanbestedingen wordt verplicht. In de aanbestedingsprocedure moet rekening worden gehouden met de termijnen voor klachtafhandeling. Bedrijven kunnen een klacht in tweede instantie voorleggen aan de CvAE, waarmee in de planning ook rekening moeten worden gehouden. Doel van de wetswijziging is een betere rechtsbescherming voor bedrijven, betere aanbestedingsprocedures en het voorkomen van rechtszaken

Digitale open strategische autonomie

Wat wil het kabinet?
De digitale ambities van het Ministerie van EZ richting 2030 zijn vastgelegd in de Strategie Digitale Economie en de Agenda voor een Digitale Open Strategische Autonomie. In 2025 richt het kabinet zich op versterking van de digitalisering van het mkb, het stimuleren van digitale innovatie en vaardigheden, het creëren van de juiste randvoorwaarden voor goedwerkende digitale markten, het behouden en versterken van een veilige, betrouwbare, hoogwaardige digitale infrastructuur en het versterken van cybersecurity.

Ook werkt EZ aan goede kaders om aanbestedingen te gebruiken als strategisch beleidsinstrument om doelen als duurzaamheid en open strategische autonomie te bevorderen.
Wat betekent dit voor gemeenten?
Ook gemeenten kennen onwenselijke afhankelijkheden op het gebied van IT. De inzet van het kabinet is voor gemeenten positief, omdat gemeenten alleen door interbestuurlijk op te trekken en Europese sturingsmechanismen te gebruiken hun digitale onafhankelijkheid kunnen versterken.

Innovatie en digitale vaardigheden

Wat wil het kabinet?
Het ministerie van Economische Zaken richt zich op het stimuleren van innovatie en het vergroten van de digitale vaardigheden in Nederland. Het doel is om tegen 2030 één miljoen mensen digitaal te scholen. Er wordt specifiek aandacht besteed aan het opleiden van AI- en cybersecurityspecialisten om Nederland veiliger en innovatiever te maken.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten kan dit betekenen dat ze kunnen profiteren van een toename in digitale kennis en vaardigheden onder hun medewerkers en inwoners. Gemeenten kunnen zich voorbereiden op technologische veranderingen en gebruikmaken van de nieuwe kennis en expertise die voortvloeit uit de nationale opleidingsprogramma's. Dit kan helpen om gemeentelijke IT-infrastructuren te moderniseren en de dienstverlening te verbeteren.

Digitale veiligheid in EU wet- en regelgeving

Wat wil het kabinet?
EZ wil in Europees verband wet- en regelgeving en certificering creëren, bijvoorbeeld via de Cyber Resilience Act (CRA). Daarmee kunnen consumenten en bedrijven vertrouwen op veilige digitale producten en diensten. De implementatie van de herziene Europese richtlijn voor Netwerk- en Informatiebeveiliging (NIS2) maakt een grotere groep bedrijven verplicht om digitale weerbaarheidsmaatregelen te treffen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten zijn afhankelijk van een select aantal ICT-aanbieders. Doordat de CRA en de NIS-2 ook eisen stellen aan ICT-leveranciers, -producten en -diensten kunnen gemeenten als afnemers vanaf ongeveer 2027 gaan vertrouwen op de keurmerken en het toezicht dat hierop gaat rusten. Met deze regulering wordt een basisniveau van digitale weerbaarheid afgesproken in heel de EU. Tegelijkertijd moeten bij het aangaan of onderhouden van contracten goede afspraken gemaakt worden over het niveau van de informatiebeveiliging. Ook moet er goed gecontroleerd worden op het nakomen van die afspraken.

Rijksinspectie Digitale Infrastructuur

Wat wil het kabinet?
Rijksinspectie Digitale Infrastuctuur (RDI) voert het toezicht uit op de Europese eIDAS-Verordening, de Cyber Security Act (CSA) en de NIS2- en CER-richtlijnen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De NIS2, CER, gaan ook van toepassing zijn op gemeenten. De CSA en eIDAS zijn al ingegaan. Dit zijn allemaal regelingen met Informatieveiligheidsaspecten. De manier waarop RDI toezicht gaat houden op de naleving gaat directe gevolgen hebben voor de uitvoeringslast bij gemeenten. Een integrale en

samenhangende aanpak op toezichtstelsel is voor gemeenten van belang om de administratieve lasten van verantwoording en toezicht in balans te houden met de inzet om de feitelijke veiligheid te garanderen.

Arbeidsmarktkrapte digitalisering

Wat wil het kabinet?
EZ zet stevig in op de aanpak van het tekort aan digitaal talent. Hierbij wordt vooral gekeken naar de opschaling van succesvolle initiatieven. Hierbij is onder andere extra aandacht voor AI-specialisten en cybersecurityspecialisten voor een innovatieve, veilige en weerbare samenleving. Daarnaast wordt door EZ samen met provincies, gemeenten en ondernemers onder leiding van het Platform Techniek voor Technologie gewerkt aan een plan van aanpak om de Digitale Werkplaatsen door te ontwikkelen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten hebben een tekort aan voldoende gekwalificeerd cybersecuritypersoneel. Aansluiten op succesvolle om- en bijscholingsinitiatieven kunnen hierbij een uitkomst bieden. Ook gemeenten dienen voldoende aan te sluiten op en gebruik te maken van initiatieven voor het opleiden van cybersecurityspecialisten.

Europese regelgeving

Wat wil het kabinet?
Samen met de toezichthouders, zoals de Autoriteit Consument en Markt (ACM) en Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI), blijft het Ministerie van EZ werken aan een effectieve implementatie van Europese regelgeving en inrichting van het toezicht in Nederland (Digital Services Act, Data Governance Act, Data Act, AI Act, eIDAS). Daarnaast zet het Ministerie van EZ in 2025 gezamenlijk met de toezichthouders in op het uitvoeren van een midterm-review van de Europese digitale regelgeving.

Wat betekent dit voor de gemeenten?
Vanuit verschillende departementen wordt ingezet op implementatie van Europese digitale regelgeving. Deze regelgeving raakt de gehele informatiehuishouding van de gehele overheid. De impact voor gemeenten is groot. Een effectieve inrichting van toezicht op deze wetgeving is van belang voor gemeenten.

Digital Europe Programme

Wat wil het kabinet?
Er wordt vanuit EZ veel geld beschikbaar gemaakt voor cofinanciering op het Digital Europe Programma (DEP). AI, Cybersecurity en vertrouwen, digitale vaardigheden en European Digital Innovation Hubs zijn hier de speerpunten bij.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gegeven de financiële positie in 2026, is het interessant voor gemeenten om samen met de rijksoverheid te kijken naar de subsidiemogelijkheden vanuit het DEP op het gebied van AI, cybersecurity en digitale vaardigheden.

8
Klimaat en Groene Groei

Klimaatdoelen

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil de klimaatdoelen uit de Klimaatwet, 55% CO2-reductie in 2030 en klimaatneutraliteit in 2050, behalen. Daarnaast staat het kabinet positief tegenover de EU-tussendoelstelling van 90% CO2-reductie in 2040. Om deze doelen te bereiken, houdt het kabinet grotendeels vast aan bestaand beleid, gericht op verduurzaming, energiebesparing en het stimuleren van duurzame energie. Hierbij krijgt de verduurzaming van de industrie een prominentere rol.
Het kabinet blijft binnen de kaders die in het hoofdlijnenakkoord zijn gesteld en werkt de afspraken uit dat akkoord verder uit. Dat betekent bijvoorbeeld dat de energiebelasting op gas in het belastingplan van 2025 wordt verlaagd, dat er geen verplichte labelsprongen voor koopwoningen komen, geen verplichting voor warmtepompen en dat er wordt bezuinigd op subsidiebudgetten voor inwoners en bedrijven voor verduurzaming. Er komt meer nadruk te liggen op de opwekking van duurzame energie op zee en de ontwikkeling van de waterstofinfrastructuur. Ook maakt het kabinet aanzienlijk meer budget vrij voor kernenergie, met een extra investering van 9,5 miljard euro.
Het oplossen van netcongestie heeft hoge prioriteit om aan deze ambities te kunnen voldoen. Het uitbreiden van het elektriciteitsnet vraagt volgens het kabinet om duidelijke nationale regie en forse investeringen in de nationale energie-infrastructuur.

Daarnaast wordt voortgebouwd op maatregelen die in vorige jaren in gang zijn gezet:
- Het kabinet continueert de aanpak gericht op het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Middelen uit het klimaatfonds blijven volgend jaar beschikbaar voor de inzet van het Nationaal Isolatie Programma waaronder de Lokale Aanpak Isolatie, soortenmanagement, verduurzaming van maatschappelijk vastgoed als ook ondersteunende verduurzamingssubsidies zoals de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE).
- Het kabinet continueert in 2025 de rentekorting voor financiering voor VvE's en de 0% lening in het warmtefonds voor woningeigenaren met een verzamelinkomen tot 60.000 euro. Hier is bij de voorjaarsbesluitvorming 2024 reeds 212 miljoen voor beschikbaar gesteld uit het klimaatfonds.
- Er is aandacht voor de wetgevingstrajecten van de Wet collectieve warmte (Wcw), Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en de energiewet in relatie tot de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de warmtetransitie.
- De voorwaardelijke toekenning van 215 miljoen inzake het waarborgfonds voor Warmtenetten blijft in stand en ook de eerdere aangekondigde middelen voor de Warmtenetten Investeringssubsidie (WIS) blijven meerjarig beschikbaar.
- Voor de aanpak van netcongestie worden extra middelen vrijgemaakt uit het Klimaatfonds, onder andere voor de ondersteuning van energyhubs, batterijverplichting bij zonneparken, het efficiënter benutten van netten en toekomstbestendige energienetwerken. Over de periode van 2024 tot circa 2030 gaat dit over een bedrag van circa € 349 miljoen. Een deel van deze middelen was reeds aangekondigd.
- Het kabinet reserveert € 9,5 miljard extra uit het Klimaatfonds voor kernenergie. Hiermee zet het kabinet in op de realisatie van 2 nieuwe kerncentrales (totaal 4 nieuwe), de inzet levensduurverlenging in Borssele maar ook op de ontwikkeling van SMR's (Small Modular Reactors).
- Het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie wordt voortgezet waarbij de nadruk ligt op verbeteren van het economische vestigingsklimaat en het realiseren van groene groei.
- Voor de 20 grootste bedrijven wordt de maatwerkaanpak gecontinueerd, maar ook worden er extra middelen (6,9 miljoen voor de periode 2025-2030) uit het Klimaatfonds vrijgemaakt voor het opzetten van een programma gericht op de verduurzaming van Cluster 6 bedrijven.
- Het noodfonds energie loopt in 2024 af. Voor 2025 en 2026 wordt daarom € 60 miljoen per jaar gereserveerd om een energiefonds in te richten dat steun biedt aan huishoudens die hun energierekening niet kunnen betalen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het kabinet wil de doelen halen, maar ontwikkelt weinig nieuw beleid en schrapt zelfs beleid, zonder indicatie dat de doelen in de nieuwe situatie haalbaar zijn. Gemeenten kunnen te maken krijgen met directe of indirecte verslechtering van de balans tussen taken en middelen in het deel van de kaders en ambities dat naar hen wordt doorgezet.

Voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving blijft de aangekondigde laatste tranche van het Nationaal Isolatieprogramma beschikbaar en dat ook in 2025 gemeenten middelen kunnen aanvragen om kwetsbare woningeigenaren te helpen met isoleren. Voor de betaalbaarheid van de warmtetransitie zijn er naast de WIS en het vasthouden aan de 0% lening uit het Warmtefonds, nog geen structurele middelen om de haalbaarheid en betaalbaarheid van onder andere warmtenetten te verbeteren. Op het gebied van het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed is de begroting als voorzien. Het risico van een korting op de spuk-regelingen waaronder de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE-regeling) heeft gevolgen voor de realiseerbaarheid van de warmtetransitie.

Uitvoeringsmiddelen voor uitvoering Klimaatakkoord

Wat wil het kabinet?
Het kabinet heeft besloten vanaf 2026 een generieke budgetkorting van 10% door te voeren op spuk. Dit leidt op de KGG-begroting tot een bezuiniging oplopend tot € 89 miljoen in 2029. Voor de uitvoeringsmiddelen (CDOKE) loopt dit op tot circa € 80 miljoen in 2029.Ook wordt er vanwege de rijksbrede taakstelling op subsidies bezuinigd op een groot aantal instrumenten en beschikbare subsidies. Het totaal van de taakstelling voor het voormalige EZK loopt op tot € 174 miljoen in 2029, waarvan € 129 miljoen voor KGG. In de begroting is geen gehoor gegeven aan het advies van de ROB om de uitvoeringsmiddelen voor decentrale overheden op te hogen (zie ROB Advies ‘Koersen op Klimaatneutraal” – april 2024).

Wat betekent dit voor gemeenten?
De ambities van het kabinet blijven onveranderd hoog, evenals het daarbij behorende takenpakket voor gemeenten. De 10% korting kan ook niet worden gecompenseerd door besparing op de administratieve lasten door overheveling van de middelen naar het gemeentefonds. De administratieve lasten zijn bij deze regeling (de CDOKE) maar een fractie van de 10%.
Dit, in combinatie met het uitblijven van aanvullende middelen uit het ROB-advies, onder andere bedoeld voor het oplossen van netcongestie, het opstellen en monitoren van soortenmanagementplannen en het oprichten van publiek warmtebedrijven, heeft direct effect op de haalbaarheid van de voorgenomen beleidsdoelen en de uitvoering van taken. VNG zal onvermijdelijk het gesprek met het rijk moeten aangaan, hoe taken en middelen in de energietransitie in balans blijven. De aanvullende taakstellingen op subsidies en instrumenten zorgt er daarnaast voor dat de haalbaarheid en betaalbaarheid voor inwoners en bedrijven onder druk komt te staan.

9
Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

De begroting van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) focust op voedselzekerheid, de innovatiekracht van de landbouwsector en de toekomst van boeren, vissers en tuinders. De totale begroting bedraagt komend jaar bijna € 4,7 miljard. In het hoofdlijnenakkoord is extra geld gereserveerd voor de agrarische sector, daarvan gaat komend jaar een bedrag van € 40 miljoen als startpakket naar de LVVN-begroting. Het geld is bedoeld voor maatregelen om de mestmarkt te verlichten (€ 15 miljoen), voor doelsturing (€8 miljoen), natuurmonitoring (€ 8 miljoen), visserij (€ 4,5 miljoen), innovatie (€ 3,5 miljoen) en dierwaardigheid (€ 1 miljoen).

Het NPLG stopt; andere aanpak internationale doelen

Wat wil het kabinet?
Om de lasten en regeldruk te verminderen worden 'nationale koppen' op Europees beleid waar mogelijk geschrapt. Er zal op een andere manier gewerkt worden aan de internationale doelstellingen op het gebied van stikstof, water, natuur en klimaat. Het kabinet stopt daarom met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en een nieuwe werkwijze wordt eind dit jaar naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze is meer 'gebiedsspecifiek' en 'uitvoeringsgericht' van opzet en omvat onder meer de structurele extra middelen voor agrarisch natuurbeheer, die vanaf 2026 beschikbaar zijn. Ook stelt het kabinet € 45,5 miljoen extra beschikbaar voor provincies om koplopersprojecten uit te voeren in het landelijk gebied en is er de komende jaren € 172 miljoen beschikbaar voor de nationale grondbank. Het kabinet geeft aan de ruimtelijke regie te nemen en de verbinding te leggen met lopende processen zoals de NOVEX en Nota Ruimte, onder coördinatie van de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO).

Om maatschappelijke doelen te behalen legt het kabinet de focus op innovatie en doelsturing. Hiervoor wordt gewerkt aan een langetermijnaanpak voor investering en de doorontwikkeling van doelsturingssystematiek. De toepassing van innovatieve stal- en managementmaatregelen, innovaties voor weerbare teelten, visserij, robotisering en digitalisering wordt ondersteund via onder andere vraaggestuurde experimenteerlocaties, waarbinnen nieuwe innovaties in de praktijk samen met boeren, tuinders en vissers worden uitgetest. Hiervoor is € 3,5 miljoen gereserveerd in de begroting.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De opzet en ontwikkeling van het NPLG vond plaats in een periode dat er veel maatschappelijke spanning was rondom het landelijk gebied. Omdat wij dicht bij onze inwoners en bedrijven staan, hebben wij dit ook nadrukkelijk ervaren. Het NPLG heeft in elk geval bijgedragen dat in veel gebieden partijen met elkaar om tafel gingen in gebiedsprocessen. Hoewel het NPLG daarin nog niet het verschil heeft gemaakt in de uitvoering, ervaren veel gemeenten deze gebiedsprocessen als positief: je kunt beter met dan over elkaar praten.

Met het stopzetten van het NPLG en het schrappen van het Transitiefonds van circa 24 miljard euro, hebben wij zorgen dat er minder draagvlak is voor de deelname van diverse partijen aan gebiedsprocessen. Met het wegvallen van het NPLG verdwijnt de noodzaak van lokale en regionale integraliteit van opgaven echter niet. Juist daar waar regionaal energie is, blijven wij graag samen met provincies en waterschappen gebiedsgericht werken aan de opgaven voor natuur, water en klimaat om daarmee bij te dragen aan de benodigde stikstofreductie én sociaaleconomisch perspectief voor het landelijk gebied. Gericht op wat 'wél kan'.

Gemeenten dienen dan ook in staat te worden gesteld om samen met gebiedspartners tot lokaal en

regionaal passende oplossingen te komen: haalbaarheid, uitvoerbaarheid en juridische houdbaarheid zijn randvoorwaardelijk. Ook bij de lopende processen - NOVEX en Nota Ruimte – dienen gemeenten betrokken te worden gezien de taken en bevoegdheden op het gebied van ruimtelijke ordening.

De aandacht van het kabinet voor innovatie en doelsturing van de agrarische sector raakt gemeenten in vergunningverlening, toezicht en handhaving. De voorgestelde doorontwikkeling van doelsturing – d.m.v. een stoffenbalans – vraagt om inzet op juridische houdbaarheid en technische uitvoerbaarheid. De ervaring met de mineralenboekhouding is hierin van belang. Mede met het oog hierop vinden wij het belangrijk dat de uitvoering van het convenant 'Versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij' wordt doorgezet en we met inzet van het Regieorgaan tot werkbare en juridisch houdbare innovaties te komen.

Ook het afgeven van omgevingsvergunningen voor experimenteerruimte bij innovaties vraagt nauwe samenwerking met gemeenten. Groot aandachtspunt – naast voldoende financiële middelen - is de juridische houdbaarheid en de uitvoerbaarheid van nieuwe beleidslijnen die worden aangekondigd, ook tegen de achtergrond van afspraken die het kabinet in Brussel (Europees beleid).

Natuur en biodiversiteit

Wat wil het kabinet?
Het kabinet committeert zich aan de verplichtingen die volgen uit (inter)nationale wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en biodiversiteit. Agrariërs die bijdragen aan het behalen van deze verplichtingen, bijvoorbeeld door middel van agrarisch natuurbeheer, worden beter beloond. Hiervoor stelt het kabinet vanaf 2026 per jaar € 500 miljoen beschikbaar via het programma Verbinden Landbouw en Natuur.

Aanvullend gaat het kabinet aan de slag met de uitvoering van de natuurherstelverordening door een nationaal natuurherstelplan op te stellen, in eerste instantie gericht op 2030 en zonder nationale koppen. Hiervoor is € 43,8 miljoen gedurende de komende twee jaar beschikbaar (waarvan € 17,5 miljoen in 2025). Ook zet het kabinet in op het realiseren van de natuurdoelen via verdere integratie van natuur in onze woon-, werk- en leefomgeving via de Agenda Natuurinclusief. Hierbij speelt samenwerking met medeoverheden een belangrijke rol.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Bij het rijk ligt een grote verantwoordelijkheid om zich te houden aan internationaal gemaakte afspraken en daarmee de noodzaak tot het maken van een natuurherstelplan. Vanwege onder meer ruimtelijke consequenties van de natuurherstelplannen is samenwerking met gemeenten noodzakelijk, zodat het realiseren van natuurherstel steeds vanuit een integrale blik wordt uitgevoerd. De verdere uitwerking van de Agenda Natuurinclusief zien wij met belangstelling tegemoet.

Sociaaleconomisch- en toekomstperspectief agrarische sector

Wat wil het kabinet?
Het kabinet vindt een leefbaar en sociaaleconomisch vitaal landelijk gebied, waar het goed wonen, werken, recreëren en ondernemen is, belangrijk. Nationaal beleid moet, in lijn met het gedachtengoed van 'Elke regio telt', aansluiten bij omstandigheden van het landelijk gebied en zo de leefbaarheid verbeteren. De plannen hiervoor worden begin 2025 bekendgemaakt.
Het kabinet richt zich primair op een toekomstperspectief voor de agrarische sector d.m.v. het beschermen van hoogwaardige landbouwgrond. Waar knelpunten optreden zal het kabinet het gesprek aangaan met de Europese Commissie, andere overheden en sectorpartijen. Voor veehouders die vrijwillig willen stoppen werkt het kabinet aan een nieuwe financieel ruimhartige brede beëindigingsregeling in 2026.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het regeerprogramma biedt tot nu toe weinig concrete aanknopingspunten voor het verbeteren van de leefbaarheid in het landelijk gebied. Het lijkt erop dat de strategische investeringsagenda's die onder coördinatie van de minister van VRO met de regio's gemaakt worden hierin een rol spelen. Het is van belang dat gemeenten in die regionale processen een duidelijke rol krijgen.
Mogelijk biedt de brede beëindigingsregeling ruimte om aspecten waarmee de leefbaarheid verhoogd wordt – overlast van geur- en fijnstof – te betrekken. De aankondiging van de brede beëindigingsregeling maakt het

mogelijk voor gemeenten om te anticiperen op de werklast die hieruit voortvloeit. Naar verwachting zal van gemeenten gevraagd worden deze werkzaamheden uit te voeren als momenteel bij de Lbv en Lbv-plus wordt gedaan. Financiële tegemoetkoming en ondersteuning in de uitvoering voor gemeenten is essentieel voor het succes van de regeling. Daarnaast dient er in deze regeling voldoende flexibiliteit te zijn om vanuit een integrale ruimtelijke visie ruimte te bieden voor én sturing te geven aan alternatieve functies voor vrijkomende agrarische bebouwing en grond.

10
Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Bestaanszekerheid

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil zorgdragen voor bestaanszekerheid en werkgelegenheid als kerntaak van de overheid. Het staat immers in de Grondwet. Het kabinet wil de bestaanszekerheid van mensen vergroten. Ze richt zich daarbij op:

- Werkzekerheid
- Inkomenszekerheid
- Betaalbaar wonen en toegankelijke publieke voorzieningen
- Integratie en maatschappelijke samenhang

Wat betekent dit voor gemeenten?
We hebben gedeelde ambities op bestaanszekerheid met dit kabinet. We zien kansen op de lange termijn bestaanszekerheid, proactieve dienstverlening en schuldhulpverlening. We zien nog wel een kloof tussen die ambities en de tekortschietende middelen van gemeenten. We willen hierover op korte termijn met het kabinet in gesprek.

Het is voor ons belangrijk dat er politieke besluiten worden genomen voor de toekomst van het stelsel van Bestaanszekerheid (fiscaliteit, toeslagen en sociale zekerheid) en dat we samen met ministeries, publieke dienstverleners en gemeenten gezamenlijk toewerken naar die stip op de horizon. We werken graag met het kabinet een langetermijnvisie uit met bouwstenen voor de korte, middellange en lange termijn die de inwoner en gemeenten toekomstperspectief bieden. Bouwstenen hiervoor hebben we eerder meegegeven in de Verklaring van de Top Bestaanszeker Nederland en ons ‘Essay Bestaanszekerheid als Belofte’.

We zijn bereid om constructief mee te denken en ons steentje bij te dragen aan fundamentele fiscale hervormingen, structurele en toereikende inkomensvoorzieningen en voorstellen om bestaanszekerheid structureel te borgen.

In de Miljoenennota staan de middelen genoemd die zijn vrijgemaakt voor het thema Bestaanszekerheid. Dat neemt niet weg dat voor het waarmaken van de ambities op werkzekerheid, inkomenszekerheid en toegankelijke en betaalbare voorzieningen toereikende middelen en mogelijkheden noodzakelijk zijn om het goede te kunnen doen voor onze inwoners. In de Enveloppe ‘groepen in de knel’ zijn zo’n €400 miljoen euro aan middelen op de Aanvullende Post gereserveerd voor nog nader uit te werken beleidsopties bij onderwerpen zoals OCTAS, Participatiewet, Toeslagenwet, Caribisch Nederland en werkende armen. Deze middelen worden betrokken bij de Voorjaarsbesluitvorming 2025 en we pleiten ervoor om met het bedrag te focussen op een specifieke implementatie, hervorming, vereenvoudiging of verandering. We willen ervoor waken dat de middelen verstrooid worden over allerlei onderwerpen waardoor het allemaal net niet van de grond komt. Het bedrag lijkt aanzienlijk maar voor deze grote thema’s zijn miljoenen nodig om het goed tot uitvoering te kunnen brengen. We denken graag mee over de juiste inzet van deze middelen richting Voorjaarsnota 2025.

In de miljoenennota lezen we verschillende kleinere intensiveringen die hoofdzakelijk uit de enveloppe groepen in de knel komen. Zo worden er middelen vrijgemaakt voor een verruiming van de handhavingsbevoegdheden en een bredere herijking van het handhavingsinstrumentarium (cumulatief circa €67 miljoen), het verruimen van het toeslagpartnerbegrip om knelpunten in regelgeving op te lossen (cumulatief circa €62 miljoen) en voor het verlengen van de tijdelijke IPS-regeling (€9 miljoen).

Hersteloperatie Toeslagen

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil in deze kabinetsperiode alle gedupeerde ouders en getroffen jongeren van de toeslagenaffaire helpen hun leven weer op de rit te krijgen. Het kabinet beseft dat naast financieel herstel en brede ondersteuning juist ook emotioneel herstel daarbij van groot belang is. Het is de ambitie om voor de laatste ouders in de loop van 2025 hun integrale beoordeling te hebben afgerond. De verwachting is dat uiterlijk eind 2027 alle ouders die daar recht op hebben, compensatie van aanvullende schade hebben ontvangen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten staan door ondersteuning op vijf leefgebieden (geld, gezin, wonen, werken en zorg) naast hun inwoner. Het is voor gemeenten belangrijk dat het financieel herstel zo snel als mogelijk wordt afgerond. In de praktijk zien gemeenten dat het trage herstelproces leidt tot onzekerheid en toenemende stress. Dit staat heling en het weer oppakken van het leven in de weg. Gemeenten zijn blij met de stappen die het kabinet onderneemt om het financieel herstelproces deze kabinetsperiode af te kunnen ronden. Voor sommige ouders begint het emotionele herstel en de brede ondersteuning pas als het besluit over de compensatie is genomen. Daarom is het belangrijk dat gemeenten nu en in de toekomst hun inwoners kunnen blijven ondersteunen.

De afspraken over de compensatie van de kosten die gemeenten in het kader van de hersteloperatie maken, zijn opgenomen in een specifieke uitkering welke tot 31 december 2026 loopt. De einddatum en het huidige plafondbedrag van de spuk zijn niet in overeenstemming met de huidige aantallen en de planning van het kabinet. Het kabinet heeft gemeenten toegezegd voldoende financiële middelen ter beschikking te stellen. Om getroffenen nu en in de toekomst te kunnen blijven ondersteunen, is financiële dekking noodzakelijk.

Werkzekerheid en sociaal ontwikkelbedrijven

Wat wil het kabinet?
Het kabinet ziet werk als de basis van bestaanszekerheid. Het kabinet wil met de volgende maatregelen of wet- en regelgeving komen:
- Een wetsvoorstel voor meer werkzekerheid voor flexwerkers met maatregelen om uitzendkrachten, oproepkrachten en tijdelijke werknemers beter te beschermen. En een wetsvoorstel dat duidelijker maakt wanneer je werkt als werknemer of als zelfstandige. Vervolgens komt er een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen.
- Mogelijkheden bieden zodat kleine en middelgrote werkgevers onder voorwaarden straks na één jaar ziekte de re-integratie van de werknemer volledig kunnen richten op het vinden van een werkplek bij een andere werkgever. Daarnaast werken ze aan een regeling waarmee werkgevers hun werknemers kunnen behouden tijdens een crisis buiten het reguliere ondernemersrisico. Ze kunnen werknemers tijdelijk herplaatsen of minder laten werken en bij dat laatste een loonsubsidie aanvragen.
- Ook wil het kabinet de dienstverlening over werk en scholing in een arbeidsmarktregio samenbrengen: het Werkcentrum. Hierbij moet de ondersteuningsbehoefte van de burger centraal staan en niet de inkomenssituatie.

Het kabinet spreekt van het vergroten van baankansen voor mensen met een arbeidsbeperking. Het kabinet wil stappen zetten naar een inclusievere arbeidsmarkt waarin mensen met een arbeidsbeperking volop meedoen en bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen. SZW zorgt samen met OCW voor een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt voor kwetsbare jongeren (Wet School naar Duurzaam Werk, zie Onderwijs in deze Ledenbrief).

Het kabinet wil dat sociaal ontwikkelbedrijven ook in de toekomst banen kunnen blijven bieden aan mensen voor wie werk niet vanzelfsprekend is. Het eerder gepresenteerde pakket aan maatregelen om beschut werk te stimuleren en de sociaal ontwikkelbedrijven toekomstbestendig in te richten is nu ook in financiële zin vertaald. Gemeenten ontvangen een impulsbudget van €35 miljoen in 2025 en dit budget loopt door tot 2034 (aflopend naar €19,8 miljoen). Elders is ook te lezen dat de 10% korting op spuks ook op dit onderwerp van toepassing zou zijn (€3,5 miljoen minder). Per 2025 wordt een ondersteuningsteam beschikbaar gesteld dat gemeenten en sociaal ontwikkelbedrijven gericht kan adviseren en ondersteunen. Tot slot wordt een

structurele infrastructurele opslag ingevoerd, per beschutte werkplek. Deze basisfinanciering bedraagt in 2025 €19,8 miljoen en loopt op naar structureel €35,9 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het toewerken naar regionale werkcentra in de publiek-private samenwerking kan worden voortgezet. Voor gemeenten is het belangrijk dat we in de hele breedte aan de slag gaan met mensen die nu een uitkering krijgen of niet-uitkeringsgerechtigd zijn. Zij verdienen een baankans en kunnen ook op andere manieren participeren en van waarde zijn in onze samenleving.

Aan het voornemen "om de ondersteuningsbehoefte centraal te stellen en niet de inkomenssituatie" zijn geen middelen gekoppeld. Het beperkte impulsbudget (€1 miljoen per arbeidsmarktregio) is daarvoor ook niet toereikend. De vraag is hoe ontschotte dienstverlening vorm krijgt, zonder benodigde middelen. Het benutten van het arbeidspotentieel van mensen die nu in de bijstand zitten draagt bij aan het verlichten van de krapte op de arbeidsmarkt.

Het goede nieuws is dat de toegezegde middelen voor de (transformatie van de) sociale infrastructuur en beschut werk behouden blijven, maar tegelijkertijd ontbreekt een extra stap van dit kabinet. Ook is er nu onzekerheid over de hoogte van het transformatiebudget door een ingeboekte korting van €3,5 miljoen. Hierover voeren we het gesprek met SZW en BZK omdat dit geen spuk betreft, maar een decentralisatieuitkering. Er is een grotere ambitie nodig voor de sector en in dit kader vragen we ook al langer aandacht voor het vervolg Banenafspraak (eindigt in 2026). In het verlengde hebben we ook een budgettair knelpunt bij gemeenten vanaf 2025 rondom de CAO aan de slag. De technische werkgroep over de toekomst van de CAO Aan de Slag / Waadi heeft nog geen voorstellen gedaan voor structurele borging. In 2024 is deze CAO verlengd met incidentele middelen (€63,9 miljoen) zonder zicht op structureel budget. Dit blijft nu de situatie. Dit najaar moeten gemeenten besluiten over het wel/niet doorzetten van deze CAO, wat consequenties heeft voor een groep werkenden met een kwetsbare inkomenspositie.

Arbeidsmarktkrapte en Menselijk kapitaal

Wat wil het kabinet?
Het kabinet streeft naar een sterke concurrentiepositie voor Nederland. Een bloeiende economie, innovatieve bedrijven en een breed welvaartsniveau zijn daarbij essentieel. Het kabinet erkent in woorden de schaarste aan arbeidskrachten en wil dat iedereen kan participeren in de veranderende arbeidsmarkt. Daartoe wordt er divers beleid ontwikkeld, waaronder:

- Verhogen van arbeidsdeelname: Meer werken moet lonen.
- Subsidieregeling praktijkleren: Blijft bestaan ter ondersteuning van werkgevers met vergoedingen voor leerbanen.
- Gerichte arbeidsmigratie: Om de zorg en sectoren zoals logistiek en bouw op peil te houden.
- SLIM-subsidieregeling: Tijdelijke scholingsfaciliteit voor cruciale kraptesectoren loopt door tot 2027.
- Tegengaan personeelstekorten: Door het Actieplan groene en digitale banen, met €5 miljoen euro per jaar en €3,8 miljoen euro voor ICT-opleidingen in samenwerking met regio's.
- Innovatie in het mkb: Experimenten om arbeidsbesparende innovaties te stimuleren.

In het regeerprogramma wordt gesproken over een gezamenlijke Leven Lang Ontwikkelingen (LLO)-agenda met sociale partners, regio's en opleiders voor structurele verbeteringen. Een (financiële) vertaling of reservering ontbreekt.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De aandacht voor arbeidsmarktkrapte in het regeerprogramma en de miljoenennota is een positieve ontwikkeling. De erkenning van dit vraagstuk als een sociaaleconomisch probleem versterkt de integrale aanpak. Het vergroot de urgentie tot samenwerking, vooral voor gemeenten die een regisserende rol hebben binnen de arbeidsmarktregio. De aandacht voor menselijk kapitaal lijkt niet vertaald in een investering waar inwoners van Nederland direct profijt van hebben.

De concrete vertaling en financiële onderbouwing is dan ook niet goed herleidbaar. De beschikbare middelen zijn versnipperd over verschillende ministeries en programma's. De continuering van middelenstromen en

zicht op meerjarige financiering voor plannen is goed, maar de vertaling naar concrete beleidsimpact, zoals bijvoorbeeld bij arbeidsmigratie, is nu ondoenlijk.

Naast het brede beleid zijn er veel sectorale plannen, (bijvoorbeeld €450 miljoen voor microchip-talent) maar onduidelijkheid over de verdeling van middelen tussen publieke en private organisaties houdt de versnippering in stand. Dit bemoeilijkt de regisserende rol van gemeenten en hun uitvoeringskracht.

De VNG is een constante gesprekspartner in deze ontwikkelingen en wil deze constructieve samenwerking voortzetten, met aandacht voor regionale sociaaleconomische kansen én verschillen. Helderheid over financiering en samenwerking tussen sectoren zijn cruciaal voor effectieve uitvoering en impact in de arbeidsmarktregio's.

Ggz aan het werk: Individuele Plaatsing en Steun (IPS) / Simpel Switchen

Wat wil het kabinet?
Voor mensen met een (ernstige) psychische aandoening is structureel budget voor IPS beschikbaar. Daarmee krijgt deze doelgroep begeleiding bij het verkrijgen en behouden van betaald werk. Bovendien krijgt de doelgroep hulp bij het combineren van betaald werk en de bestaande uitkering. Met het budget uit de enveloppe 'groepen in de knel' kan in 2025 ook één cohort van de gemeentelijke doelgroep (mensen in de Participatiewet) meerjarig worden geholpen (totale waarde €9 miljoen, trajecten duren 2-3 jaar). Ook wordt het voor mensen makkelijker gemaakt om te wisselen tussen uitkering, dagbesteding, beschut werk, banenafspraak en regulier werk (programma Simpel Switchen).

Wat betekent dit voor gemeenten?
We zien hierin de erkenning dat mensen met een psychische kwetsbaarheid een bijdrage kunnen leveren op de arbeidsmarkt. De huidige IPS-regeling zou eindigen en nu wordt dus gesproken van structureel budget. In de financiële vertaling van deze 'structurele' plannen is nu enkel opgenomen dat een groep mensen in 2025 kan starten met een IPS-traject zonder dat cofinanciering door gemeenten vereist is. Het is mogelijk dat de structurele financiering samenhangt met een onderzoek 'rechtmatige uitvoering Subsidieregelingen IPS-trajecten' dat 2025 afgerond wordt, maar we vrezen dat 'structureel' alleen tijdelijke middelen betreft.

De hoop is dat met het extra geld voor Simpel Switchen meer mensen de opstap naar (beschut) werk kunnen maken. Gemeenten maken zich ook zorgen dat er minder aandacht voor basisvaardigheden zal zijn wanneer het financieel tegenzit. Het daadwerkelijk switchen in de keten, betekent dat er stelselwijzigingen nodig zijn. Gemeenten vinden het daarom van groot belang dat Simpel Switchen onderdeel wordt van het programma Vereenvoudiging Inkomensondersteuning Mensen (VIM).

Inkomenszekerheid: Nationaal Programma Armoede en Schulden

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil een versteviging van de koopkracht en een brede aanpak van armoede en schulden. Hun uitgangspunt is dat maatregelen gericht zijn op zekerheid en meedoen, niet verder nivelleren en tegelijkertijd de (kinder-)armoede voorkomen.

- Het kabinet wil maatregelen nemen zoals de introductie van een extra tarief in de inkomstenbelasting, gecombineerd met een verlaging van het tarief in de eerste schijf. Het kabinet financiert deze lastenverlichting deels door het verlagen van de algemene heffingskorting.
- Het kabinet neemt zich voor de (kinder)armoedecijfers niet uit te laten komen boven het referentiejaar 2024. Om (kinder)armoede tegen te gaan neemt het kabinet verschillende maatregelen zoals een verhoging van het kindgebonden budget en huurtoeslag. Ook wordt de afbouw van de dubbele algemene heffingskorting in de hoogte van de bijstand bevroren in 2025, 2026 en 2027.
- Het kabinet wil met een integrale, interdepartementale aanpak met gemeenten, vakbonden, werkgevers, maatschappelijke en private organisaties en ervaringsdeskundigen binnen het Nationaal Programma Armoede en Schulden ook de langetermijngevolgen van armoede tegengaan.
- Het kabinet wil er samen met gemeenten voor zorgen dat het beleid om (kinder-)armoede aan te pakken verbetert, mede in navolging van de Europese kindergarantie. En het kabinet zet de financiering van de gratis schoolmaaltijden structureel door.
- Het kabinet zet zich in voor een betaalbare energietransitie. Naast verduurzaming van woningen, wordt

voor 2025 en 2026 een reservering opgenomen voor een energiefonds dat steun biedt aan huishoudens die hun energierekening niet kunnen betalen. Dit is ook terug te vinden in de miljoenennota.
- Om problematische schulden fundamenteel aan te pakken komt het kabinet met een integraal pakket aan maatregelen. Het basispakket van het IBO problematische schulden wordt als uitgangspunt genomen.
- Het kabinet werkt verder aan de basisdienstverlening schuldhulp en scherpen de (wettelijke) kwaliteitseisen voor schuldhulpverlening aan, zodat verschillen in het aanbod en het bereik van schuldhulpverlening tussen gemeenten worden verkleind. Daarnaast heeft het kabinet de ambitie om een integraal schuldenoverzicht in te voeren zodat mensen meer inzicht in hun financiën krijgen. Daarnaast gaat het kabinet het stelsel van publieke en private invordering verbeteren doordat schulden zoveel mogelijk in een vroeg stadium worden opgelost. Dit doen ze bijvoorbeeld door te investeren in vroegsignalering en te kijken naar de rol die gerechtsdeurwaarders daarin kunnen vervullen.
- Tot slot gaat het kabinet ook meer kredieten reguleren als gevolg van de implementatie van de Europese Consumentenkredietlijn (CCD2) en wordt er een leeftijdsverificatieplicht ingevoerd voor Buy Now, Pay Later.

Wat betekent dit voor gemeenten?
IBO schulden
De VNG wil graag met het kabinet in gesprek over de verbetering van de schuldhulpverlening en het aanpakken van de fundamentele oorzaken van het ontstaan van schulden. We zijn positief over het feit dat we gezamenlijk doorgaan met basisdienstverlening voor verbetering van de (gemeentelijke) schuldhulpverlening. Het kabinet maakt middelen vrij voor een pakket aan maatregelen om problematische schulden fundamenteel aan te pakken. Deze maatregelen worden komende tijd nog uitgewerkt, hiervoor is een bedrag gereserveerd van circa €24 miljoen in 2025, oplopend tot €100 miljoen in 2029. Gemeenten denken graag constructief mee over de uitwerking. Het is verder nog onduidelijk hoe de middelen worden ingezet en in hoeverre ze beschikbaar komen voor gemeenten. Gezien het aantal maatregelen in het IBO schulden, is het aannemelijk dat het budget volstrekt onvoldoende is om alle aanbevelingen van het IBO-rapport serieus op te pakken. We moeten dus focussen en hierover het gesprek aangaan met het kabinet. Om de verantwoordelijkheid goed op te pakken, moet er echter verder worden gekeken dan de beleidsopties in het IBO. De beleidsopties lijken zich vooral te richten op het systeem van schuldhulpverlening en incasso. De sleutel zit in het systeem van bestaanszekerheid en het aanpakken van de oorzaken van schulden.

Basisdienstverlening schuldhulpverlening
Het kabinet heeft aangegeven dat de samenwerking met de VNG, NVVK en Divosa in 2025 zal worden voortgezet voor de implementatie van de basisdienstverlening in de schuldhulpverlening. Ter bevordering van het meer gelijktrekken van de dienstverlening in alle gemeenten hebben de 4 ketenpartners als ondertekenaars van het gezamenlijke plan basisdienstverlening, een actieplan opgesteld. Dit plan biedt gemeenten inzicht in de elementen waarmee ze aan de slag kunnen gaan en hoe deze in de praktijk kunnen worden gerealiseerd. De elementen zijn gekoppeld aan de routekaart Financiële Zorgen. De implementatie van de basisdienstverlening vindt plaats binnen de bestaande decentrale kaderwet van de Wgs. Een wet waarin gemeenten eigen beleidsvrijheid hebben en binnen die kaders een eigen aanpak kunnen formuleren. Het is een positief signaal dat het kabinet de noodzaak van beleidsconsistentie en stabiliteit erkent en dergelijke initiatieven van het vorige kabinet, de VNG en ketenpartners voortzet.

Invordering
De VNG en gemeenten zien dat er veel winst te behalen is door schulden te voorkomen of door ze klein te houden en zo vroeg mogelijk op te lossen. We gaan dan ook graag met het kabinet in gesprek over het invorderingsstelsel, het borgen van bestaanszekerheid vanaf de eerste betalingsregeling en het voorkomen van onnodige ophoging van de schuldenlast bij schuldeisers en schuldenstress bij inwoners. We zijn positief over de benadering van het kabinet om het stelsel van publieke en private invordering te verbeteren, waarbij het voorkomen en terugdringen van schulden centraal staat. Deze aanpak sluit goed aan bij de gemeentelijke inspanningen om kwetsbare inwoners te ondersteunen en (problematische) schulden te voorkomen. Door een meer menselijke en preventieve aanpak van incasso te hanteren, kunnen gemeenten beter samenwerken met het rijk om financiële problemen bij inwoners tijdig te signaleren en op te lossen. Dit draagt bij aan een sociaal rechtvaardig beleid, waarin inwoners niet verder in de problemen raken door oplopende schulden.

We kijken met belangstelling naar een integraal schuldenoverzicht als dat inwoners en hun (schuld) hulpverleners sneller een compleet overzicht geeft. Daarbij geven we de gemeentelijke behoeften en

randvoorwaarden graag mee: regie en samenhang rond gegevensuitwisseling (doelarchitectuur schuldendomein), aandacht voor privacyvraagstukken en het realtime werken vanuit integrale blik. Voor een compleet overzicht blijft het van belang dat alle schuldeisers informatie aanleveren. Naast inzet op langdurige projecten rond gegevensuitwisseling blijven we graag het gesprek voeren over het belang dat inwoners ook nu in hun dagelijks leven ervaren dat de overheid het belangrijk vindt om hun bestaansminimum voldoende te borgen en met hen meedenkt over duurzame oplossingen.

'Buy now, pay later' bij online winkelen
We zijn blij dat het kabinet de zorgen van gemeenten rond 'Buy now, pay later' erkent. Gemeenten zien de problematiek bij inwoners (met name jongeren) groeien en zetten kostbare (schuld)hulpverlening in. Maar we voeren ook graag het gesprek over het minder aantrekkelijk maken van het verdienen aan schulden. Bestaansonzekerheid als verdienmodel (waaronder de online gokindustrie en achteraf betalen) moet immers worden weggenomen. Schulden aanpakken bij de bron is het meest effectief en dat vraagt ook om verantwoordelijkheid van sectoren voor de onwenselijke effecten van het verdienmodel op bestaanszekerheid.

We verwachten dat het meer rendeert om met lange termijnoplossingen te werken in plaats van met suboptimale oplossingen op korte termijn. Dat voorkomt ook dat er op aanpalende terreinen tegengesteld beleid wordt gevoerd, zoals we zien in de stijging van het aantal jongeren met een schuldenregistratie die samenvalt met online gokken en achteraf betalen.

Proactieve dienstverlening

Wat wil het kabinet?
Het kabinet komt met het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening om het niet-gebruik van regelingen terug te dringen en iedereen te geven waar die recht op heeft. Het doel van dit voorstel is niet-gebruik van uitkeringen en andere voorzieningen in de sociale zekerheid te verminderen. Dit betreft in elk geval de Toeslagenwet en de bijstand, waaronder de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen. Om zo het risico op geldzorgen, armoede en schulden te verkleinen en daarmee bestaanszekerheid te vergroten.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten verwelkomen het wetsvoorstel voor proactieve dienstverlening. Veel gemeenten proberen in de huidige situatie al om het niet-gebruik van regelingen terug te dringen door inwoners te wijzen op regelingen waar zij mogelijk recht op hebben. Zij lopen hierbij tegen (juridische) belemmeringen aan. Gemeenten staan dichtbij en in contact met inwoners en zien dat problematiek ontstaat met schulden en gezondheid. Zeker als gemeenten inwoners niet kunnen ondersteunen wanneer ze vastlopen in hun bestaanszekerheid. Binnen de overheid hebben we de gegevens al zodat we weten wie waar recht op heeft, maar gemeenten missen een grondslag voor de gegevensuitwisseling met de Belastingdienst, UWV, SVB en DUO om deze mensen te vinden en te benaderen. Een wetsvoorstel dat de mogelijkheden voor het toepassen van proactieve dienstverlening vergroot, is voor veel gemeenten dan ook wenselijk naast het op orde brengen van de ICT. Gemeenten willen niet alleen mensen wijzen waar ze recht op hebben, maar ook een stap verder gaan en inkomensregelingen ambtshalve toekennen. Wij werken graag met SZW en BZK aan de wetgeving om proactieve dienstverlening te ondersteunen.

Hervormingsagenda sociale zekerheid, toeslagen en inkomstenbelasting

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil de sociale zekerheid, toeslagen en inkomstenbelasting hervormen. Het kabinet start hiervoor een hervormingsagenda. Met deze hervormingsagenda werkt het kabinet, samen met gemeenten en publieke dienstverleners stapsgewijs aan verbeteringen. Het kabinet wil samen in gesprek over de stip op de horizon voor een eenvoudiger stelsel: een visie op de lange termijn. De hervormingsagenda heeft drie doelen: inkomensondersteuning moet zekerheid bieden, makkelijk te begrijpen zijn en (meer) werken moet lonen. Deze aanpak wordt gevoerd door het programma Vereenvoudiging Inkomensondersteuning voor Mensen (VIM). Ook met de stelselherziening kinderopvang en herziening Participatiewet hoopt het kabinet te werken aan vereenvoudigingen. Deze visie vormt de basis voor een hervormingsagenda. Het kabinet stuurt in het voorjaar 2025 een brief met enkele varianten en keuzeopties als start voor een open dialoog met het parlement.

Het kabinet doet ook voorstellen voor de middellange termijn en onderzoekt de vormgeving van één kindregeling in één wettelijk kader en bereidt besluitvorming voor. De huurtoeslag wordt verbeterd door de huurtoeslag lineair af te bouwen. Het kabinet pakt ook het knelpunt aan dat uitkeringen netto worden uitbetaald, maar in sommige gevallen bruto worden teruggevorderd als blijkt dat er geen recht op een uitkering was. Het kabinet wil vanaf 2026 bij uitkeringen alleen het netto te veel ontvangen bedrag terugvorderen. Daarom is er een bedrag gereserveerd oplopend van €1 miljoen in 2025 tot €31 miljoen in 2029 om terugvorderingen netto te maken.

Wat betekent dit voor gemeenten?
We zien onderdelen uit de 'Verklaring van de Top Bestaanszeker Nederland' van januari jl. terug in de hervormingsagenda. Voor gemeenten en haar inwoners is het belangrijk om concrete stappen te zetten naar een eenvoudiger stelsel. Gemeenten werken hierin nauw samen met publieke dienstverleners, ervaringsdeskundigen en belangenorganisaties. We denken constructief mee zodat de varianten en keuzeopties uitlegbaar, uitvoerbaar en juridisch houdbaar zijn. Een toereikend en voorspelbaar inkomen is wat gemeenten betreft ook een belangrijk onderdeel. Daarnaast is het van belang dat we in de context van mogelijkheden, beschikbare capaciteit en middelen focussen op de lange termijn en de tussenstappen die er écht toe doen.

Participatiewet in Balans

Wat wil het kabinet?
Het kabinet werkt aan een herziening van de Participatiewet. Gemeenten krijgen met het wetsvoorstel 'Participatiewet in balans' meer ruimte om mensen in de bijstand te ondersteunen. Het doel is om mensen naar werk of een andere vorm van participatie te begeleiden, bijvoorbeeld door mensen in de bijstand beter te koppelen aan werkgevers. Het kabinet gaat hier met de Tweede Kamer over in gesprek.

De aanbevelingen van de OCTAS (Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel) over het passender maken van de Participatiewet voor mensen zonder of met beperkt arbeidsvermogen wil het kabinet bezien in de fundamentele herziening van de Participatiewet. Hierin staan vertrouwen, menselijke maat, vereenvoudiging en passende ondersteuning naar werk en participatie centraal.

Voor de sociale zekerheidswetten met een kostendelersnorm (onder andere Participatiewet, Anw en Toeslagenwet) verkent het kabinet wat de consequenties zijn als de kostendelersnorm wordt aangepast of afgeschaft en welk effect dit heeft op woningdelen. Voor de AOW verkent SZW een vereenvoudiging van het partnerbegrip en onderzoekt SZW daarnaast met de Sociale Verzekeringsbank (SVB), VWS en VRO door middel van een maatschappelijke kosten-baten analyse of het huidige partnerbegrip een belemmering vormt om te woningdelen en mantelzorg te verlenen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten staan klaar om te starten met de implementatie van de nieuwe wet. Naast deze goede eerste stappen, blijft een fundamentele herziening van de Participatiewet cruciaal. We zien dat de vangnetregeling niet meer voldoende is voor mensen om mee rond te komen en dat de wet niet passend is voor mensen zonder (of met beperkt) arbeidsvermogen. Gemeenten denken hier graag constructief over mee. Om ervoor te zorgen dat iedereen volwaardig mee kan doen in de maatschappij, is naast een toereikende vangnetregeling ook toereikend budget voor gemeenten nodig. Middelen voor ondersteuning en begeleiding naar werk en participatie zijn al jaren ontoereikend voor gemeenten en we gaan hier nogmaals over in gesprek met het rijk. Naast een fundamentele herziening van de wet is het ook van belang dat het versterken van het vakmanschap een structureel karakter krijgt, geldend voor alle lagen binnen de organisatie. Gemeenten werken hier nu hard aan.

Het afschaffen van de kostendelersnorm zorgt voor rust en minder stress bij bijstandsgerechtigden. Tevens brengt het rust bij jongeren die zonder deze maatregel het huis uit moeten en hierdoor dakloos worden.

Alleenverdienersproblematiek

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil een oplossing voor alleenverdieners met een inkomen onder het bestaansminimum. Dit doen ze met een tijdelijke regeling en een wetswijziging voor de fundamentele fiscale oplossing. In de miljoenennota is voor deze problematiek een budget van €94 miljoen beschikbaar gesteld voor 2025 t/m 2027. De hoogte van dit bedrag is gekoppeld aan de Wet bevriezing dubbele algemene heffingskorting 2025-2027. Als dit wetsvoorstel niet doorgaat, zijn de bedragen lager. De bedragen staan nu geboekt op het jaar waarover de tegemoetkoming wordt verstrekt. Als er straks een Decentralisatie-Uitkering wordt uitgewerkt, ontstaat er een ander kasritme en worden de bedragen tot over 2028 en 2029 uitgesmeerd. Conform bestuurlijke afspraken tussen VNG en SZW dienen gemeenten geen financiële risico's te lopen door de uitvoering van deze regeling.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten werken samen met het rijk om 6.400 alleenverdienende huishoudens financieel te compenseren, die door een samenloop van fiscaliteit, toeslagen en sociale zekerheid een lager besteedbaar inkomen dan huishoudens met alleen een bijstandsuitkering. Op dit moment voeren gemeenten het huidige handelingsperspectief via de bijzondere bijstand uit. Binnenkort wordt het wetsvoorstel voor de tijdelijke regeling (2025-2027) naar de Tweede Kamer verzonden. Gemeenten kunnen met deze overbruggingsregeling tijdelijk de gevolgen van deze problematiek wegnemen maar niet de oorzaak daarvan. We roepen het rijk op om snel met een structurele fiscale oplossing te komen.

Betaalbaar wonen en toegankelijke publieke voorzieningen

Wat wil het kabinet?
Het kabinet neemt diverse positieve en negatieve maatregelen op het terrein van wonen, zorg, kinderopvang en onderwijs. Vervolgens werkt het kabinet aan de betaalbaarheid van de energierekening. Inwoners zijn gebaat bij zowel hulp op de korte termijn, als structurele oplossingen voor de hoge energierekening op de lange termijn. Ook voor middengroepen is het van belang dat zij hun energiekosten kunnen blijven betalen. Concreet treft het kabinet voor 2025 en 2026 een reservering van €60 miljoen om een energiefonds in te richten dat steun biedt aan huishoudens die hun energierekening niet kunnen betalen. Daarbij is bereidheid van private partijen om aan dit fonds bij te dragen nodig.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Naast inkomens- en werkzekerheid is het van groot belang dat basisvoorzieningen als zorg, wonen, kinderopvang en onderwijs toegankelijk en betaalbaar zijn en blijven. Het is positief dat op het thema energie voor de korte termijn een energiefonds beschikbaar is. We roepen het kabinet wel op om te komen met structurele maatregelen om energie betaalbaar te houden op de lange termijn.

Het doorzetten van de huidige plannen voor een nieuw financieringsstelsel kinderopvang doet geen recht aan de zorgen van de VNG over de verwachte nadelen. Deze betreffen vooral de toegang van de kinderopvang voor lage inkomens en kansengelijkheid.

Integratie en maatschappelijke samenhang

Wat wil het kabinet?
Het kabinet staat voor een open en vrije samenleving en pleegt extra inzet op integratie, waaronder op inburgering. Daarom blijft het kabinet discriminatie op de arbeidsmarkt en daarbuiten actief aanpakken, bijvoorbeeld door de ontwikkelagenda gelijke kansen (jaarlijks €1 miljoen, gericht op werkgevers).

Het kabinet komt ook met een actieagenda integratie. Daarnaast zijn er een aantal maatregelen aangekondigd die van invloed zijn op inburgering en integratie, zoals het afschaffen van de vergunning voor onbepaalde tijd en aanscherping van de eisen voor naturalisatie. Voor de verhoging van de taaleis voor naturalisatie is €15 miljoen structureel beschikbaar gesteld. Er is voor de spuk Wet inburgering 2021 echter een budgetkorting van 10 procent. Daarnaast is er in de miljoenennota geen budget voor de onderwijsroute na 2025.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Een aantal aangekondigde maatregelen werpen een drempel op voor integratie en participatie. We willen dat mensen in staat worden gesteld om zo vroeg en goed mogelijk te integreren en participeren. We kijken graag samen met het nieuwe kabinet naar mogelijkheden om ervoor te zorgen dat mensen die bij naturalisatie nog onvoldoende Nederlands spreken, kunnen meedoen en kunnen participeren in de samenleving. Voor gemeenten staan de beschikbare financiën niet in relatie tot de geschetste ambities, mede omdat de eerder gemaakte afspraken om de uitvoeringskosten voor de inburgeringswet te herzien niet worden nagekomen.

In de begroting van SZW wordt nu €100 miljoen minder geraamd op de BUIG vanwege (verwachte) minder instroom op statushouders. We gaan ervanuit dat dit een inschatting is (gevolg) en dit kan alleen als de instroom ook daadwerkelijk wordt beperkt (daadwerkelijke realisatie). Op een andere grondslag is een verlaging van het BUIG budget niet mogelijk. We zijn hierover in gesprek met het ministerie van SZW. Dit geldt ook voor de ingeboekte effecten op de voorzieningenkosten inburgering; vanaf 2026 zien we daar een afname.

Nieuwkomers op de arbeidsmarkt

Wat wil het kabinet?
Het kabinet verwacht ook van nieuwkomers dat zij participeren op de arbeidsmarkt en meedoen in de samenleving. Veel nieuwkomers zetten zich daar ook volop voor in en helpen zo mee onze samenleving vorm te geven. De participatiegraad van nieuwkomers op de arbeidsmarkt blijft echter achter bij de rest van de Nederlandse beroepsbevolking. We zetten ons daarom in voor het verhogen van de arbeidsparticipatie van nieuwkomers. Zo dragen zij hun steentje bij en integreren ze snel in de Nederlandse samenleving. Het kabinet biedt hierbij ondersteuning op het terrein van taal, werk en kennis van de Nederlandse samenleving, inclusief normen en waarden. Het actieplan 'Statushouders aan het werk' biedt daarbij een bredere aanpak om deze groep aan het werk te krijgen. Onderdeel hiervan is het creëren van startbanen voor statushouders. Ook stimuleert het kabinet de arbeidsparticipatie van mensen met een migratieachtergrond met de werkagenda 'Verdere integratie op de arbeidsmarkt'. Hierbij ontzorgen we werkgevers, zodat zij hier niet onnodig veel geld en tijd aan kwijt zijn.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten zijn alle inwoners gelijk en daarom streven gemeenten naar gelijke ondersteuning en begeleiding richting de arbeidsmarkt. Gemeenten werken dagelijks hard aan het verbeteren van de arbeidsmarktpositie van mensen met een migratieachtergrond. Dit doen ze met lokale en regionale partners en werkgevers. We zien echter al jaren dat de middelen voor begeleiding en ondersteuning van inwoners ontoereikend zijn. Gemeenten kunnen taken niet uitvoeren zonder voldoende middelen. Gemeenten zorgen er wel voor om nog meer in bestaande structuren te werken, echter kan dit niet met de huidige beschikbare middelen.

Aanpak discriminatie/anti discriminatiebeleid

Wat wil het kabinet?
Het kabinet pakt discriminatie, racisme, antisemitisme en moslimhaat aan want hier is geen plaats voor in Nederland. Niet op straat en ook niet online. Voor de preventie en aanpak van alle vormen van discriminatie en racisme zal het kabinet een Nationaal Programma met meerjarenagenda opstellen met de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme. De inzet van het ministerie van SZW richt zich specifiek op preventie. Met bijvoorbeeld het verkennen van uitdragen van een sociale norm of het faciliteren van trainingen om discriminatie en racisme te herkennen en hierbij in te grijpen. Ook faciliteert het kabinet de interreligieuze dialoog en stimuleren zij gelijke kansen op de arbeidsmarkt. Samen met werkgeversorganisaties werkt het kabinet aan de ontwikkelagenda 'Voor een inclusieve arbeidsmarkt'.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De VNG is blij om te lezen dat er een Nationaal Programma met meerjarenagenda komt en hier werken we graag aan mee. Gemeenten hebben de afgelopen jaren hard gewerkt, samen met de anti-discriminatievoorzieningen en partners in de stad/regio om discriminatie en racisme tegen te gaan. We zien deze landelijk gecoördineerde aanpak vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties als een goede eerste stap.

Verbetering inzet arbeidsmigranten

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil een selectiever en gerichter arbeidsmigratiebeleid. Arbeidsmigranten moeten "waarde toevoegen aan de Nederlandse economie onder eerlijke omstandigheden". Door middel van gericht en weloverwogen arbeidsmigratiebeleid wordt arbeidsmigratie tegen lage lonen beperkt. Er komt een verkenning naar de mogelijkheid om op sectoraal niveau het inlenen van arbeidskrachten te verbieden of een verplichting op te nemen om een minimaal percentage arbeidskrachten in eigen dienst te nemen.

Het kabinet wil misstanden met arbeidsmigranten aanpakken en hun positie (wonen en werken) versterken door de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (Commissie Roemer) uit te voeren. Dit houdt onder meer in dat malafide uitzendbureaus worden aangepakt er een toelatingsstelsel komt voor uitzendbureaus en dat de Nederlandse Arbeidsinspectie wordt uitgebreid. Ook wil het kabinet dat werkgevers meer verantwoordelijkheid nemen voor de taalscholing van arbeidsmigranten en wordt de handhaving op arbeidsmisstanden verscherpt. Samen met gemeenten en andere partijen ontwikkelt het kabinet een afwegingskader voor nieuwe bedrijvigheid, rekening houdend met de impact op arbeidsmigratie, ruimte en energie. Werkgevers krijgen meer verantwoordelijkheid voor het huisvesten van hun arbeidsmigranten.

Het kabinet wil ook de kennismigrantenregeling aanscherpen. Arbeidsmigratie vraagt om internationale samenwerking binnen de Europese Unie en daarbuiten. Het kabinet zet zich in voor eerlijke arbeidsmobiliteit door onder meer de Europese Arbeidsautoriteit te versterken en samen te werken met landen van herkomst rond terugkeer en informatievoorziening.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het kabinet heeft een reeks aan maatregelen aangekondigd om misstanden rondom arbeidsmigranten aan te pakken, waarbij gemeenten een cruciale rol spelen. De aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten hebben voor gemeenten organisatorische, financiële en politiek-bestuurlijke impact. Daarnaast wordt er ook van gemeenten verwacht dat zij afwegingen maken bij de vestiging van nieuwe bedrijven, mede in relatie tot de benodigde vraag naar arbeidsmigranten en de huisvesting voor deze mensen.

Deze plannen vereisen nauwe samenwerking op zowel nationaal als internationaal niveau en vragen van gemeenten een intensieve inzet op het gebied van toezicht en handhaving. Gemeenten moeten nauw samenwerken met de Nederlandse Arbeidsinspectie, andere overheidsinstanties en sociale partners. Ze moeten proactief optreden op lokaal niveau, meer coördineren met nationale en internationale instanties, en zich voorbereiden op nieuwe wetgeving en handhavingstaken.

Sociale stabiliteit in samenhang met inzet maatschappelijke onrust

Wat wil het kabinet?
Bij het ministerie van SZW wordt met name ingezet op het behouden van sociale stabiliteit in Nederland. Daarvoor is nodig dat er de komende jaren ingezet wordt op het versterken van de veerkracht en weerbaarheid van de samenleving tegen diverse fenomenen en ontwikkelingen zoals racisme en discriminatie, ongewenste vormen van buitenlandse inmenging en beïnvloeding, polarisatie en radicalisering. Dit vindt plaats door onder meer het ontwikkelen en delen van expertise, het onderhouden van netwerken van stakeholders en het faciliteren van dialoog met deze partijen en door het ontwikkelen en delen van bewezen interventies.

Wat betekent dit voor gemeenten?
In het OMO wordt er anderzijds nauw samengewerkt tussen de Expertise Unit Sociale Stabiliteit (ESS), onderdeel van het ministerie van SZW en de VNG. Omdat ESS de benodigde kennis en netwerken heeft over en binnen diverse gemeenschappen in Nederland, wordt zij vaak om advies gevraagd door gemeenten om wat meer duiding te kunnen geven bij polariserende onderwerpen of groepen inwoners die tegenover elkaar kunnen komen te staan. Door samen met de VNG in een vroeg stadium van onrust op te trekken, kan dit preventief werken. Hierdoor wordt voorkomen dat bepaalde situaties escaleren en blijft de betreffende gemeente in gesprek met bijvoorbeeld de betreffende sleutelfiguren binnen een gemeenschap. Mocht het

dan alsnog mis gaan, dan zijn er in ieder geval directe lijnen tussen lokale bestuurders en de juiste personen voor een informatie update waardoor een sneller herstel naar stabiliteit mogelijk wordt.

Arbeidsmarkt: werknemerschap als uitgangspunt

Wat wil het kabinet?
Het kabinet werkt aan een goed functionerende arbeidsmarkt die werkzekerheid biedt. Het kabinet werkt aan een wetsvoorstel dat meer werkzekerheid biedt aan flexwerkers. Het doel is verder om een gelijker speelveld te creëren op de arbeidsmarkt tussen zelfstandigen en werknemers. Om schijnzelfstandigheid verder te bestrijden gaat het kabinet per 1 januari 2025 het handhavingsmoratorium op schijnzelfstandigheid van de Belastingdienst opheffen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Middels de wetsvoorstellen Verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden (Vbar) en Meer zekerheid flexwerkers wordt schijnzelfstandigheid tegengegaan en wordt aan werknemers meer zekerheid geboden. Beide wetsvoorstellen zijn onderdeel van het arbeidsmarktpakket. Het is positief nieuws dat de reeds lopende wetstrajecten omtrent het arbeidsmarktbeleid met name het stimuleren van duurzame arbeidsrelaties en het remmen van de flexibilisering worden voorgezet.
Het opheffen van het handhavingsmoratorium per 1 januari 2025 betekent dat gemeentelijke organisaties goed inzicht moeten krijgen voor hun externe inhuur in de eigen organisatie.

Arbeidsmarkt: krapte oplossen door (meer)werken te stimuleren

Wat wil het kabinet?
Het kabinet stimuleert en wil mensen helpen om (meer) te werken. Om werken aantrekkelijker te maken, zorgt het kabinet dat werken meer gaat lonen. Het kabinet werkt daarnaast een rijksbrede arbeidsmarktagenda uit. De Nederlandse arbeidsmarkt is historisch krap en de verwachting is dat arbeidsmarktkrapte ook in de toekomst een belangrijk aandachtspunt zal zijn.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Ook binnen gemeenten bestaat arbeidsmarktkrapte. Gemeenten hebben dus (op den duur) hopelijk ook baat bij het uit te werken rijksbrede arbeidsmarktagenda. De lessen uit het lopende programma Arbeidsmarktkrapte van de VNG kunnen daarbij ingebracht worden.

Arbo-regelgeving moet zorgen voor minder arbeidsongevallen

Wat wil het kabinet?
Met de Arbovisie 2040 wil het kabinet werken aan het verlagen van het aantal arbeidsongevallen, zieken en doden door werk. Werkgevers moeten meer doen aan preventie. Het kabinet onderzoekt hoe dit het beste kan worden geregeld en kijkt onder andere naar een brede verantwoordelijkheid van opdrachtgevers. In 2025 werkt de overheid verder aan een wijziging van de regelgeving rondom asbest, naar aanleiding van de EU-richtlijn asbest, en andere gevaarlijke stoffen. Ook zet de overheid in op de aanpak van psychosociale arbeidsbelasting, zoals burn-outs, en de aanpak van agressie en geweld. En met het Actieprogramma seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld is er aandacht voor sociale veiligheid op het werk. Het kabinet blijft werken aan de kwaliteit van arbeidsgerelateerde zorg. Onder andere met een subsidie voor het vergroten van de opleidingscapaciteit voor bedrijfsartsen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten krijgen als werkgever te maken met meer nadere arbo-regels en wetgeving. Gezien de fase waarin de wetgeving zich nu bevindt, is het onduidelijk wat dit voor de gemeentelijke werkgever zal betekenen. We volgen verdere ontwikkelingen op de voet. Voor een update, wanneer beschikbaar, kunt u kijken op het Werkgeversforum van de VNG.

Wens voor betere ondersteuning werk en zorgtaken

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil ervoor zorgen dat mensen hun werk en zorgtaken voor kinderen en naasten goed kunnen combineren. Kinderopvang en verlofregelingen bieden hierin ondersteuning. Het verlofstelsel uit de Wet arbeid en zorg is ingewikkeld. Dit kabinet onderzoekt hoe dit stelsel op korte termijn kan worden vereenvoudigd. Op lange termijn is de uitdaging hoe we arbeid en zorg combineren, als steeds meer mensen mantelzorg moeten verlenen. De SER werkt in opdracht van het kabinet aan een advies hierover.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De gemeenten als werkgever krijgen hiermee te maken als de regelgeving concretere vormen aanneemt. De VNG is in afwachting op welke manier de nieuwe regelgeving zal worden ingevuld. Mochten internetconsultaties een onderdeel zijn van de procedure dan sluiten we hierbij aan.

Algoritmen, informatiebeveiliging en privacy

Wat wil het kabinet?
In het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat er een wetenschappelijke standaard voor het gebruik van modellen en algoritmes komt. Ten aanzien van algoritmes hebben zowel UWV als de SVB al verschillende algoritme beschrijvingen gepubliceerd in het algoritmeregister van de rijksoverheid. Ook het Inlichtingenbureau (IB) zet zich hier op in en heeft aangegeven uiterlijk eind 2025 alle impactvolle algoritmes te publiceren. Het moet openbaar en navolgbaar zijn welke gegevens er worden ingezet bij de uitvoering van de sociale zekerheid. Daarnaast wordt de Europese Network and Information Security directive (NIS2-richtlijn) omgezet naar Nederlandse wetgeving. Uit deze richtlijn volgt voor overheden een zorgplicht voor informatieveiligheid en strenge beveiligingsnormen en meldingsvereisten voor incidenten en boetes.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten werken in de keten samen in het stelsel sociale zekerheid. Naast een nadrukkelijke verantwoordelijkheid voor college en raad in keuzes en besluitvorming over de inzet en registratie van hoogrisicovolle algoritmes en AI geldt hierbij ook de zorgplicht, meldplicht en het toezicht van de NIS-2/ cyberbeveiligingswet. Dit vraagt om een versteviging van de rol en taken van de Functionaris Gegevensbescherming(FG) en de Chief Information Security Officer (CISO).

Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) gaat wijzigen

Wat wil het kabinet?
In afwachting van een WIA-beoordeling kunnen mensen een voorschot krijgen op hun WIA-uitkering. Een aanvraag voor een WIA-uitkering kan voor werkenden aangevraagd na 104 weken ziekte. UWV heeft een achterstand op de beoordeling. Er is een tijdelijke maatregel ‘Kwijtschelding voorschotten WIA claimbeoordeling’ zodat betaalde voorschotten door het UWV aan de werknemer worden kwijtgescholden. Deze maatregel is nu verlengd tot eind 2025.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De verlenging van de tijdelijke maatregel is relevant voor werkgevers die eigenrisicodrager Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) zijn, omdat op dit moment het UWV deze voorschotten verhaalt op de eigenrisicodrager. Het is belangrijk om het werkgeversforum Arbeidszaken in de gaten te houden, omdat dit juridisch nog niet uitgekristalliseerd is.

Toekomst arbeidsongeschiktheidsstelsel

Wat wil het kabinet?
Een meer algemene wens van het kabinet is dat zij de WIA wil verbeteren en vereenvoudigen. In het arbeidsongeschiktheidsstelsel moet bestaanszekerheid en vertrouwen centraal staan. Het kabinet komt met voorstellen voor de uitwerking van het OCTAS-eindrapport. OCTAS is de Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel. In 2025 staat een periodieke rapportage op dit thema gepland. Hierin worden de doelmatigheid en doeltreffendheid onderzocht van de verschillende regelingen binnen het stelsel van ziekte en arbeidsongeschikt.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De uitvoering van de algemene wens van de overheid voor een verbeterde en simpelere WIA en andere regelingen voor ziekte en arbeidsongeschiktheid is voor alle werkgevers van belang en dus ook de werkgevers in de gemeentelijke sector. Verzuim en arbeidsongeschiktheid is en blijft een grote kostenpost. De VNG is in afwachting op welke manier de nieuwe regelgeving zal worden ingevuld. Mochten internetconsultaties een onderdeel zijn van de procedure dan sluiten we hierbij aan. De VNG volgt deze ontwikkeling .op de voet en zal hier meer duidelijkheid over verstrekken via het werkgeversforum

Extra reservering voor transitievergoeding noodzakelijk

Wat wil het kabinet?
De compensatie voor de transitievergoeding werkgevers met meer dan 25 werknemers vervalt in 2026. Tot op heden ontvangen alle werkgevers de transitievergoeding terug die zij hebben uitbetaald aan medewerkers die uit dienst gaan wegens langdurige arbeidsongeschiktheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor de werkgever in de gemeentelijke sector met meer dan 25 werknemers, betekent dit dat er bij langdurige arbeidsongeschiktheid een extra reservering moet gemaakt worden.

Eerder duidelijkheid over vervanging langdurig zieke werknemer

Wat wil het kabinet?
Het voorstel van het vorige kabinet is om aan kleine en middelgrote werkgevers tegemoetkoming in de reïntegratieverplichting van zieke werknemers. Zo wil de regering dat er eerder duidelijkheid is over vervanging van langdurige zieke werknemer.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Dit voorstel is van belang voor kleine en middelgrote werkgevers binnen de gemeentelijke sector, omdat het positieve gevolgen kan hebben voor de bedrijfsvoering wanneer de reïntegratieverplichtingen wordt gewijzigd. De VNG volgt dit op de voet en zal hier meer duidelijkheid over verstrekken via het werkgeversforum van de VNG

Bezuinigingen op Werkloosheidsuitkering waarschijnlijk

Wat wil het kabinet?
In de miljoenennota geeft het kabinet dat zij willen bezuinigen op de Werkloosheidsuitkering (WW) en de regels willen vereenvoudigen. Er wordt gedacht over het verlengen van de opzegtermijn arbeidsovereenkomst en het verkorten van de WW-duur. Dit moet verder uitgewerkt worden.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De overheid, dus ook de gemeenten, zijn eigenrisicodrager WW en dit voornemen heeft daardoor direct gevolgen voor de gemeentelijke sector als werkgever. De ontwikkelingen worden op de voet gevolgd en gecommuniceerd op het werkgeversforum van de VNG.

Banenafspraak voor gemeente als werkgever

Wat wil het kabinet?
De overheid wil de banenafspraak verbeteren, ook voor werkgevers. Het loonkostenvoordeel wordt vereenvoudigd en verbreed per 1 januari 2026. Werknemers hoeven geen doelgroepverklaring meer aan te vragen. Het loonkostenvoordeel wordt structureel gemaakt. De verbreding, van de doelgroep en het beschikbaar stellen van loonkostensubsidie voor WIA, WW en Wajong, wordt uitgesteld naar 1 januari 2027.

Wat betekent het voor gemeenten?
Voor gemeentelijke werkgevers (net als voor andere werkgevers) zijn het verbeteren van het loonkostenvoordeel , bestaande uit de kleine verbreding van de doelgroep en de loonkostensubsidie, stimulerende maatregelen om te faciliteren dat ook gemeentelijke werkgevers hun bijdrage leveren aan de banenafspraak. Het wetsvoorstel Vereenvoudiging Banenafspraak is ingediend en als deze

wordt aangenomen dan betekent dit dat de quotumheffing achteraf vervangen wordt door een toeslag vooraf.

Maatwerkregeling duurzame inzetbaarheid blijft van kracht

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil dat zoveel mogelijk mensen gezond hun pensioen halen en daarnaast duurzame inzetbaarheid stimuleren zodat mensen zinvol langer aan het werk kunnen blijven. Daarom blijft de maatwerkregeling duurzame inzetbaarheid en eerder uittreden ook in 2025 van kracht. Samen met de sociale partners gaat het kabinet bespreken hoe dat het beste te kunnen regelen dat mensen ook na 2025 gezond met pensioen kunnen gaan.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De VNG spreekt met de sociale partners hoe ze duurzame inzetbaarheid om mensen gezond en duurzaam inzetbaar te laten werken in de sector.

Nauwlettende monitoring overgang nieuw pensioenstelsel

Wat wil het kabinet?
De komende jaren maken pensioenuitvoerders en sociale partners de overstap naar de nieuwe pensioenregelingen. Deze overgang monitort het kabinet nauwlettend om ervoor te zorgen dat de transitie zorgvuldig verloopt en deelnemers en gepensioneerden eerder kunnen profiteren van pensioenverhogingen met oog voor uitvoerbaarheid voor pensioenuitvoerders.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het ABP is het pensioenfonds voor overheid en onderwijs. Dit is het pensioenfonds waar de meeste werknemers in de gemeentelijke sector pensioen opbouwen. Hoe de pensioenregeling er in het nieuwe pensioenstelsel uit komt te zien en de overgang daarnaartoe wordt bepaald door de sociale partners in de Pensioenkamer. Via de Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW) is VNG vertegenwoordigd in de Pensioenkamer. De belangrijkste stap voor sociale partners is half juli geformaliseerd doordat alle partijen ingestemd hebben met het zogenaamde ‘transitieplan’ waar alle afspraken in samenkomen. Het is nu aan het ABP-bestuur om tot aanvullende besluitvorming te komen en de opdracht van sociale partners te accepteren. Zowel ABP als sociale partners werken er naartoe om per 1 januari 2027 over te stappen naar de nieuwe pensioenregeling.

Integratie en sociale samenhang (digitaal domein)

Wat wil het kabinet?
Het ministerie van Sociale Zaken en werkgelegenheid heeft de ambitie om de samenleving weerbaar te maken tegen intern en extern conflict. Vanuit de Agenda Veerkrachtige en Weerbare Samenleving worden in enkele tientallen gemeenten veerkracht- en weerbaarheidsinterventies getest en geëvalueerd. Deze interventies richten zich bijvoorbeeld op het versterken van de sociale samenhang of digitale weerbaarheid, op het vergroten van vaardigheden en het kunnen herkennen en interpreteren van desinformatie.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten is het van belang, dat de interventies niet alleen gericht zijn op repressie, maar ook op preventie.

11
Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Hervormingsagenda Jeugd

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil de inzet in de Hervormingsagenda Jeugd voortzetten en benoemt dit als het kader voor de verbeteringen in de jeugdhulp. In het regeerprogramma legt het kabinet de focus op de volgende onderdelen van de Hervormingsagenda:

1. Het kabinet komt met een wetsvoorstel waarmee ze wil realiseren dat minder kinderen een beroep op de jeugdhulp doen (reikwijdte). Naast inperking wil het kabinet realiseren dat de meest kwetsbare kinderen eerder hulp krijgen.
2. Het kabinet wil inzetten op het versterken van de sociale netwerken in de buurt en het verstevigen van lokale teams.
3. Het kabinet wil samen met gemeenten inzetten op een domeinoverstijgende aanpak, omdat de problemen vaak vragen om oplossingen buiten de individuele jeugdhulp.
4. Het kabinet zet in op uniformering van regels voor specialistische jeugdhulp en legt in een Algemene Maatregel van Bestuur vast welke specialistische jeugdhulp beschikbaar moet zijn.
5. Het kabinet zet in op het voorkomen van uithuisplaatsingen en als dit toch nodig is om te komen tot liefdevolle zorg zo thuis mogelijk. De gesloten jeugdhulp wordt zo snel mogelijk afgebouwd.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Met deze inzet bevestigt het kabinet de afspraken tussen gemeenten, sector en rijksoverheid zoals eerder gemaakt in de Hervormingsagenda Jeugd. Het is positief dat de rijksoverheid hiermee inhoudelijke continuïteit biedt op dit onderwerp. Dit betekent dat gemeenten verder kunnen werken aan de benodigde verandering. Met name op het gebied van lokale teams en het domeinoverstijgend werken vraagt dit ook een grote bijdrage van gemeenten. Hiervoor kunnen gemeenten het vastgestelde richtinggevend kader als bestuurlijk richtsnoer gebruiken.

Met het onderstrepen van de Hervormingsagenda blijven ook de financiële afspraken tussen rijk en VNG overeind. Dit is cruciaal omdat we begin 2025 een zwaarwegende uitspraak van de deskundigencommissie Jeugd verwachten over de interbestuurlijke en financiële kaders en compensatie voor meeruitgaven. Voor gemeenten is dit essentieel, gezien de huidige tekorten en de extra bezuiniging tot €1 miljard die eerder is ingeboekt per 1 januari 2026.

Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil werken aan het terugdringen van het aantal uithuisplaatsingen en verbeteren van de samenwerking rondom veiligheid van gezinnen en het aansluiten van jeugdhulp, jeugdbescherming en lokale teams. In het programma Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming wordt hieraan gewerkt. In de begrotingen van de ministeries VWS en JenV staat dit verder uitgewerkt. Ook staat er benoemt dat het kabinet met het programma wil werken aan een vereenvoudiging en wil bijdragen aan meer rechtsbescherming.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het kabinet steunt met deze inzet woordelijk de inspanningen van gemeenten om in lijn met het Toekomstscenario te werken, onder andere in de verschillende proeftuinen. Tegelijkertijd is dit niet expliciet opgenomen in het regeerprogramma en is er nog geen keuze gemaakt over de wettelijke inrichting van de jeugd- en gezinsbescherming en zijn er geen middelen gereserveerd voor de noodzakelijke transformatie. Wij zetten ons als medeopdrachtgever maximaal in om het kabinet te manen om spoedig tot besluitvorming over te gaan.

Integrale samenwerking Sociaal domein ten behoeve van kwetsbare jeugd

Wat wil het kabinet?
Het kabinet meldt in de begroting van VWS dat de ministeries van VWS, OCW, SZW, JenV en BZK de komende kabinetsperiode werken aan een integrale, interdepartementale aanpak: met één gezamenlijke opdracht en monitoring, en bij voorkeur ontschotte bekostiging. Dit start met de focus op de impact die armoede binnen het gezin heeft op de ontwikkeling van kinderen, in lijn met de EU kindergarantie. Met een samenhangende, integrale inzet op het gebied van bestaanszekerheid, kansengelijkheid, gezond leven en veiligheid wil het kabinet inzetten om deze hardnekkige problematiek bij de bron aan te pakken. Inclusief preventiemaatregelen om te voorkomen dat jongeren in de georganiseerde criminaliteit terecht komen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is positief dat het kabinet wil bijdragen aan een domeinoverstijgende, ontschotte aanpak waarin de vragen van de inwoners centraal staan. Starten bij bestaanszekerheid, en in het bijzonder kinderarmoede, is positief. Deze insteek zal in de komende periode verder door het kabinet moeten worden uitgewerkt om te zien wat dit voor inwoners (en voor gemeenten) betekent.

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

Wat wil het kabinet?
Het kabinet heeft de ambitie de aanpak van eergerelateerd geweld te versterken. Binnen de bestaande financiële kaders worden ook andere schadelijke praktijken zoals huwelijksdwang en vrouwelijke genitale verminking aangepakt. Het kabinet draagt in 2025 wederom bij aan het 'Nationaal actieplan seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag', het programma 'Samen tegen mensenhandel' en het plan van aanpak 'Stop femicide'.

Ook de aanpak van seksueel kindermisbruik wordt binnen bestaande financiële kaders geïntensiveerd. Er wordt ingezet op nieuwe en effectievere EU-regelgeving ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen. Verder worden activiteiten in samenhang met de aanpak van huiselijk geweld uitgevoerd, zoals het verbeteren van het Tijdelijk huisverbod. Tot slot lezen we dat de departementen VWS, JenV, SZW en OCW in 2025 samen werken aan de doorontwikkeling van specifieke onderdelen om huiselijk geweld en kindermishandeling te bestrijden.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De begrotingen van de betrokken departementen doen geen uitspraken over de rol van gemeenten bij deze initiatieven. Dat verschillende ministeries met dit thema aan de slag gaan, maakt het voor gemeenten niet makkelijker om tot een coherente aanpak te komen. Afgaande op de VWS-begroting, lijkt het alsof de specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling wordt gekort conform aankondigingen van het kabinet. Dit terwijl deze spuk-middelen op dit moment een aantal voorzieningen financieren in de aanpak van deze schadelijke praktijken. Dit maakt het voor gemeenten lastig om bij te blijven dragen aan de door het rijk geformuleerde ambities.

Toekomstbestendige Wmo

Wat wil het kabinet?
Het kabinet zet het houdbaarheidstraject Wmo voort inclusief de afspraak om voor de Wmo tot een nieuwe bekostigingssystematiek te komen. Vooruitlopend op de invoering van de nieuwe bekostiging is een jaarlijkse reeks van 75 miljoen, oplopend tot 300 miljoen per 2025 toegevoegd aan het Gemeente Fonds. Hiermee volgt het Kabinet de afspraak uit het BOFv om gemeenten tegemoet te komen in de hogere stijging van zorgkosten (vergrijzing) in relatie tot de ingevoerde BBP-systematiek in het gemeentefonds. Verder zet het kabinet de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo (beoogde invoering per 01-01-2026) voort.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het houdbaarheidsonderzoek dient een goede basis te vormen voor een gedeeld beeld over de (toekomst van de) Wmo 2015 op basis van een gezamenlijke feitenanalyse. De verwachting is dat het houdbaarheidsonderzoek medio 2025 wordt afgerond. De tegemoetkoming in de stijgende uitgaven Wmo

dragen bij aan de beheersing van de Wmo, in afwachting van keuzes die volgen uit het houdbaarheidsonderzoek Wmo.

Wonen met Zorg

Wat wil het kabinet?
Het kabinet zal het voortouw nemen tot een hoofdlijnenakkoord voor de ouderenzorg. Hierin zijn het afwenden van de onbeheersbare arbeidsmarkttekorten en (daarmee) de financiële houdbaarheid hoofddoelstellingen. Er wordt prioriteit gelegd bij halvering van de administratieve lasten in 2030, innovaties, technologie en het aantrekkelijk maken van werken in de zorg. Zorgwetten worden beter op elkaar afgestemd. Daar waar doorrekeningen aantonen dat het efficiënter en goedkoper kan, worden ze samengevoegd.

Op het onderdeel huisvesting voor ouderen wordt het bestaande beleid voor bouw van geclusterde woonvoorzieningen (in totaal 290.000 woningen voor ouderen) doorgezet. Verder wordt in 2025 bezien hoe de investering van € 600 miljoen vanaf 2027 voor betere ouderenzorg voor bijvoorbeeld zorg- en verpleegplekken kan worden ingezet. Daarnaast is er de stimuleringsregeling wonen en zorg 2024 die helpt bewonersinitiatieven en sociale ondernemers bij de financiering van woonvormen voor ouderen. Als gevolg van het wetsvoorstel versterking regie op volkshuisvesting zijn er ten aanzien van ondersteuning en zorg aanvullende werkzaamheden voor gemeenten. Het wetsvoorstel heeft éénmalige (2025) en structurele (vanaf 2026) financiële gevolgen voor het opstellen van de Wmo-beleidsplannen. Hiervoor is in 2025 € 9,8 miljoen beschikbaar en vanaf 2026 gaat het om structureel € 3 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Van gemeenten wordt verwacht dat ze onverkort doorwerken aan woonzorganalyses en de woonzorgvisies (volkshuisvestelijke programma's) met bouwambities voor woningen voor kwetsbare groepen, zorggeschikte- en geclusterde woningen voor ouderen en nultredewoningen die toegankelijk zijn voor ouderen. Voor de Wmo geldt dat gemeenten in hun Wmo-beleidsplan aandacht moeten besteden aan het inkopen van de zorg en ondersteuning die hoort bij de woonopgave voor aandachtsgroepen en ouderen, zoals vastgelegd in het gemeentelijke volkshuisvestings-programma. Bij de inkoop Wmo kunnen gemeenten biidragen aan verminderen van administratieve lasten en invoering van technologie en digitale hulpmiddelen.

In de begroting 2025 zijn opnieuw middelen voor de Stimuleringsregelingen Zorggeschikte Woningen en Ontmoetingsruimte voor ouderen opgenomen. Over de Stimuleringsregeling Wonen en Zorg (ter ondersteuning van kleine particuliere woonzorginitiatieven tijdens de opstartfase) wordt eind dit jaar nog een besluit genomen.

De investering van € 600 miljoen voor betere ouderenzorg lijkt ingezet te gaan worden voor zorg-/verpleegplekken. Mogelijk wordt hierdoor toch weer (enige) uitbreiding van intramurale verpleeghuiscapaciteit mogelijk (het vorige kabinet besloot om de capaciteit te bevriezen). Gezien de wachtlijsten voor verpleeghuizen en moeilijke voortgang in de bouw van zorggeschikte- en geclusterde ouderenwoningen zou dit voor gemeenten een welkome ontwikkeling zijn.

Aanpak Dakloosheid

Wat wil het kabinet?
Het kabinet gaat door met de intensivering van de aanpak van dakloosheid. Het doel is om in 2030 dakloosheid te beëindigen. Vanaf 2022 zijn er extra structurele middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van dakloosheid. Een deel daarvan, namelijk € 55 miljoen, is vanaf 2024 structureel toegevoegd aan het gemeentefonds. Een ander deel, namelijk € 7 miljoen, is in 2025 opnieuw bestemd voor pilots in zes gemeenten, waarin dakloze EU-migranten worden geholpen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten werken volop mee aan de aanpak van dakloosheid. Tegelijk stellen we vast dat de druk op voorzieningen, zoals de maatschappelijke opvang, ondanks alle inspanningen groot blijft. Oorzaak ligt vooral in de wooncrisis, in combinatie met de toename van het aantal dakloze EU-migranten. Het intrekken van de

spreidingswet en het sluiten van de Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV) zal naar verwachting zorgen voor nog meer dakloze mensen op straat en mogelijk in de opvang.

Opvolger Integraal Zorgakkoord

Wat wil het kabinet?
Het bestaande Integraal Zorgakkoord (IZA) wordt verbreed, geïntensiveerd en geconcretiseerd in een aanvullend zorg en welzijnsakkoord tot en met 2028. Gelijkwaardigere toegang tot zorg en welzijn en het afwenden van het arbeidsmarkttekort staan daarin centraal, ondersteund door de huidige beweging in het IZA om het medisch zorglandschap naar de voorkant te versterken. Dit zal het Kabinet verder concretiseren. Er is zowel in het regeerprogramma als in de rijksbegroting veel aandacht voor de curatieve zorg en het versterken van het zorglandschap. De rol van gemeenten en het sociaal domein komt nauwelijks terug. Wel wil het kabinet de met het IZA ingezette beweging van zorg naar gezondheid voortzetten. Onduidelijk is of en hoe er bij de concretisering een relatie wordt gelegd met het huidige Gezond en Actief Leven Akkoord waar voor gemeenten een belangrijke preventieopdracht in zit. De transformatiemiddelen IZA in 2025 en 2026 blijven beschikbaar in 2027 en 2028. De onderbesteding in 2024 wordt eenmalig meegenomen naar 2025.

Het kabinet zet in op het behoud van streekziekenhuizen, ondersteund door de grote ziekenhuizen zodat de streekziekenhuizen goede zorg kunnen leveren en operaties van meer eenvoudigere aard blijven uitvoeren.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Er is een blijvende onduidelijkheid over de financiële positie van gemeenten en in hoeverre zij in staat worden gesteld om extra inzet te plegen op preventie en gezondheidsbevordering. Als deze transformatie niet slaagt dan heeft dat nadelige gevolgen voor de houdbaarheid van het gehele stelsel van zorg en ondersteuning, en daarmee voor de gezondheid van inwoners en de kwaliteit van de dienstverlening. Doordat de transformatiemiddelen blijven en de onderbesteding mee mag naar volgend jaar, kunnen de plannen van gemeenten die nog wachten op goedkeuring worden uitgevoerd en kunnen gemeenten ook meer plannen indienen.

Het behoud van de streekziekenhuizen sluit aan op Elke Regio Telt! en de eerdere moties op onze ALV hierover. De aandacht voor de verschillen tussen de regio's en het belang van een gelijkwaardige toegang tot noodzakelijke zorg en ondersteuning ongeacht waar je woont vinden wij positief. Wel voegen wij er graag aan toe een gelijke kans om gezond te leven en op te groeien.

Publieke Gezondheid en preventie

Wat wil het kabinet?
In het regeerprogramma is er aandacht voor health in all policies. Dit is vanuit de wetenschap dat gezondheid van inwoners wordt bepaald door een complex aan factoren die grotendeels buiten de zorg liggen. Hierbij heeft het kabinet veel aandacht voor jeugd en jongeren. Het kabinet stelt terecht dat overheden hier samen in moeten optrekken, met een belangrijke regierol voor haarzelf.

Het kabinet wil met zorgpartijen een preventiestrategie uitwerken en komen met een investeringsmodel voor preventie. Zij wil ook met gemeenten afspraken maken over de inzet van effectief bewezen interventies zoals Kansrijke Start, valpreventie en bevorderen seksuele gezondheid.

Het kabinet wil voor de uitvoering van de aangenomen Initiatiefwet suïcidepreventie structureel €16 miljoen vrijmaken voor hogere kosten die gepaard gaan met de invoering die is beoogd per 1 juli 2025. Het is onduidelijk of dit bedrag voor gemeenten is of ook voor de instandhouding van het landelijk telefoonnummer.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De ambities van het kabinet ten aanzien van health in all policies dragen bij aan het opgroeien van een gezonde generatie en waarderen we positief.
In de Miljoenennota zien we toch dat de ambities van het kabinet gepaard gaan met een halvering na 2025 van de middelen die nu op de rijksbegroting beschikbaar zijn voor de uitvoering van het Gezond en Actief

Leven Akkoord, en ook voor de budgetten die het rijk uitgeeft aan gezondheidsbeleid, gezondheidsbevordering en ziektepreventie. Dit vraagt om duidelijke keuzes, waarover we in gesprek gaan met het rijk.

We gaan er van uit dat gemeenten en het sociaal domein worden betrokken bij de plannen en modellen voor preventie, mede gelet op de voortzetting van de beweging die het Integraal Zorgakkoord voorstaat. Investeringsmodel lezen wij dan ook als een verschuiving van middelen van zorg naar preventie, gelijk aan die beweging.

In afwachting van een uitvoeringstoets op de initiatiefwet Suïcidepreventie is op dit moment nog onduidelijk of het door het kabinet genoemde bedrag voor invoeringskosten voldoende is om de wet door gemeenten uit te laten voeren. In aanloop naar invoeringsdatum is er nog ruimte om de resultaten van de uitvoeringstoets te betrekken bij het definitieve wetsvoorstel, daarover zijn we met het rijk in gesprek. Voor gemeenten is in 2025 €4,5 miljoen beschikbaar en vanaf 2026 structureel €10 miljoen.

Gelijkwaardige toegang tot zorg

Wat wil het kabinet?
Het kabinet verlaagt het eigen risico per 2027 en verwacht daardoor een grotere instroom naar medisch specialistische zorg en wachtlijsten. Daarom wordt ingezet op versterking van triage. Tot 2027 compenseert het kabinet inwoners met lagere inkomens via een tegemoetkomingscombinatie van zorgtoeslag en inkomensbelasting. De subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden wordt voortgezet, evenals de regeling voor de meerkosten die gemeenten maken ten behoeve van zorg in de Wmo, Jeugdwet en Wet publieke gezondheid voor Oekraïense ontheemden. Voor 2025 is voor de regeling €28 miljoen begroot.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het is onduidelijk wat precies wordt bedoeld met versterking via triage. De relatie met het bieden van ondersteuning en hulp vanuit het sociaal domein wordt hierbij niet genoemd. Een grotere instroom in de zorg en groeiende wachtlijsten kunnen ook leiden tot meer instroom in het sociaal domein door afschuiving wanneer de zorg vastloopt.

Het voortzetten van de regelingen is terecht. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning voor Oekraïense ontheemden vanuit de Wmo, de Jeugdwet, en de Wet publieke gezondheid.

Domein overstijgend samenwerken

Wat wil het kabinet?
De wettelijke basis voor het uitkeren van de middelen voor domeinoverstijgend samenwerken (DOS) via het Wlz-kader is nog niet gereed. De middelen voor DOS worden in 2025 wederom via een spuk uitgegeven. Hiervoor vindt een overheveling plaats van het Wlz-kader naar de begroting van VWS.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Voor gemeenten betekent dit wederom administratieve lasten voor het aanvragen van de specifieke uitkering. Terwijl de verantwoordelijkheid voor de financiering van de betreffende activiteiten eigenlijk bij het zorgkantoor hoort te liggen. Gemeenten bepleiten om het uitstel van de wetswijziging te benutten om meteen in lijn met de bedoeling van deze wetswijziging een gelijke mogelijkheid in de Zorgverzekeringswet te creëren. Met een meer afdwingbare inspanningsverplichting voor zorgkantoren en zorgverzekeraars van domeinoverstijgende samenwerking en financiering.

Rijksvaccinatieprogramma

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil aan de slag met het verhogen van de toegankelijkheid van het vaccinatieprogramma, inclusief ruimte voor maatwerk in gebieden waar de vaccinatiegraad achterblijft. Dit is goed nieuws, omdat het aansluit bij de oproep om naar een fijnmaziger vaccinatieprogramma toe te werken op de recente ALV (motie Veenendaal).

Daarnaast heeft de Gezondheidsraad geadviseerd om kinderen vanuit het rijksvaccinatieprogramma te vaccineren voor het RS-virus. In 2025 wordt deze vaccinatie voor kinderen opgenomen in het rijksvaccinatieprogramma. Dit wordt nog voorbereid met het RIVM.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten onderschrijven de noodzaak om in te zetten op een verhoging van de vaccinatiegraad in gebieden waar deze achterblijft. Een intensivering van de aanpakt vraagt ook landelijk om passende voorwaarden. Hierover gaan we verder in gesprek met het rijk.

Pandemische Paraatheid

Wat wil het kabinet?
In het hoofdlijnenakkoord is een verlaging afgesproken van de intensiveringen publieke gezondheid oplopend naar structureel € 300 miljoen. Voor 2025 is deze ombuiging van € 50 miljoen beleidsmatig ingevuld door onder andere de spuk voor de GGD voor pandemische paraatheid te verlagen en de inzet op kennis, innovatie en versterking te verminderen. Voor 2026 en verder is deze korting taakstellend ingeboekt op de betreffende instrumenten

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het kabinet bereidt zich voor op actuele en toekomstige dreigingen die een grote impact op de maatschappij en het zorgsysteem (publieke gezondheid, curatieve en langdurige zorg) kunnen hebben. Daarbij wordt ook gekeken naar de geleerde lessen van COVID-19. Het is nog onduidelijk hoe het kabinet daarbij de positie GGD'en en gemeenten ziet.

Afwenden onbeheersbaar arbeidsmarkttekort

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil het arbeidsmarkttekort in de zorg aanpakken door inzet op het halveren van administratietijd in 2030 (zorg én welzijn). Zij zetten hiervoor de aanpak via al aangestelde gezanten (IZA) voort.
Verder wil het kabinet nadrukkelijk sturen op de juiste inzet van zorgpersoneel door invoering van arbitrage tussen zorgwetten. De bedoeling hiervan is om op die manier een keuze te kunnen maken voor een oplossing met de minste beslag op personele inzet.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten werken al aan administratieve lastenverlichting via het ketenbureau i-sociaal domein, onder andere door invoering van de contractstandaarden Jeugd. De contractstandaarden Wmo worden voor goedkeuring voorgelegd aan de Najaars ALV van dit jaar. Bekeken wordt óf en hoe aansluiting op deze aanpak kan bijdragen aan het verminderen van administratieve lasten in het sociaal domein.
Het is nog onduidelijk wat het kabinet precies beoogt met arbitrage tussen zorgwetten. Voor gemeenten is van belang dat passende zorg, en onafhankelijke beoordeling daartoe, uitgangspunt blijft bij toewijzing van zorg vanuit Wlz, Zvw, Wmo of Jeugdwet.

Stichting Informatieknooppunt zorgfraude en Waarschuwingsregister

Wat wil het kabinet?
In 2023 is de Wet bevorderen samenwerking en rechtmatige zorg (Wbsrz; Stb 2023, 285) aangenomen. Met deze wet worden de mogelijkheden tot samenwerking en het uitwisselen van gegevens ten behoeve van bestrijding van fraude in de zorg vereenvoudigd, verbeterd en uitgebreid. Een onderdeel van de Wbsrz is een grondslag voor betrokken instanties om met het Informatieknooppunt zorgfraude (IKZ) gegevens uit te wisselen ter verrijking van signalen van zorgfraude. Het IKZ krijgt in dit kader twee wettelijke taken ondersteunend aan instanties in de zorgketen. Het gaat om de taak tot verrijking van signalen van fraude in de zorg en het signaleren van trends en het ontwikkelen van beleidsinformatie met betrekking tot fraude in de zorg. De stichting IKZ zal deze taken gaan uitvoeren en wordt als onderdeel van de implementatie van de wet. De stichting IKZ komt in de plaats van het huidige samenwerkingsverband IKZ.
Een ander onderdeel van de Wbsrz betreft de regeling Waarschuwingsregister. Deze is momenteel voorgehangen bij de Tweede Kamer ligt voor bij het parlement met beoogde ingangsdatum 1 januari 2025.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De gemeenten staan positief tegenover de voorgenomen ontwikkelingen over de Stichting IKZ. Vanuit de VNG en Zorgverzekeraars Nederland ligt er een kritische uitvoeringstoets over het Waarschuwingsregister. De uitvoeringslast voor gemeenten van het instrument weegt niet op tegen de waarde van het instrument voor de bestrijding van zorgfraude. We hebben een gesprek met het rijk aangevraagd om de invoeringsdatum uit te stellen.

Mentale gezondheid

Wat wil het kabinet?
Het kabinet constateert dat de uitgaven aan zorg en ondersteuning voor mensen met mentale klachten en psychische aandoeningen de afgelopen jaren zijn toegenomen. Deze uitgaven groeien naar verwachting. De personele, financiële en maatschappelijke houdbaarheid van de ondersteuning en zorg staat hierdoor onder druk. Tegelijkertijd heeft een slechte mentale gezondheid effect op andere delen van de maatschappij. Investeringen in mentale gezondheid kunnen daardoor voor positieve maatschappelijke opbrengsten zorgen.

Het kabinet presenteert daarom in 2025 een werkagenda mentale gezondheid en ggz, met een samenhangende aanpak, van preventie tot zorg. De aanpak van wachtlijsten en de toegankelijkheid van cruciale zorg voor mensen met een ernstige, meervoudige psychiatrische aandoening, waar in het Integraal Zorgakkoord afspraken over zijn gemaakt, maken hier onderdeel van uit. Voor de ggz komt in 2025 en 2026 – net als voor 2023 en 2024 – jaarlijks € 30 miljoen extra beschikbaar voor de aanpak van wachtlijsten. Het voornemen is om de wet integrale suïcidepreventie in 2025 in werking te laten treden en te starten met implementatie. Daarnaast zet het kabinet in op een landelijk dekkend netwerk van laagdrempelige steunpunten en het opzetten van mentale gezondheidsnetwerken, waarbij door professionals uit de ggz en het sociaal domein verkennende gesprekken worden gevoerd. Daartoe start per 1 januari 2025 een vierjarig experiment zodat zorgverleners de kosten van het verkennende gesprek apart kunnen declareren. Tot slot werkt het kabinet in 2025 samen met andere departementen verder aan de aanpak voor mensen met verward of onbegrepen gedrag.

Het kabinet past in 2025 wederom niet de gebruikelijke volume-indexatie toe in de uitkering die gemeenten krijgen voor beschermd wonen. Hiervoor wordt in 2025 (en jaren daana) slechts € 14 miljoen begroot.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten hebben een belangrijke rol op het vlak van de preventie van mentale gezondheidsklachten, maar ook in het bieden van zorg en ondersteuning aan mensen met (soms ernstige en langdurige) psychische kwetsbaarheid. Het rijk en partners verwachten op dat gebied ook veel van gemeenten in bijvoorbeeld het faciliteren van laagdrempelige steunpunten, het realiseren van maatschappelijke opvang en beschermd wonen of suïcide preventie. Het is daarom belangrijk dat gemeenten hun eigen rol en positie helder hebben in relatie tot samenwerkingspartners en nieuwe ontwikkelingen en plannen van het kabinet. Sommige plannen hebben ook invloed op de uitvoering van gemeenten. Het is voor gemeenten belangrijk dat die uitvoering aandacht krijgt in de plannen.

Gemeenten ervaren grote druk op de houdbaarheid van de Wmo, ook op het gebied van het realiseren van voldoende passend (woon) aanbod voor inwoners met (complexe) psychische problematiek. Het niet toekennen van de volume-indexatie beschermd wonen helpt daar niet bij. Gemeenten willen tegelijkertijd graag een lange termijn agenda waarin de focus ligt op het realiseren van een goed en houdbaar stelsel om mensen met een langdurige psychische kwetsbaarheid van passende zorg en ondersteuning te voorzien. De werkagenda mentale gezondheid en ggz kan daarbij helpend zijn. De aanpak van wachtlijsten in de ggz is voor gemeenten zeer relevant, omdat een goede behandeling een preventieve werking kan hebben op klachten die mensen ervaren en de zorg ondersteuning die zij nodig hebben vanuit gemeenten kan verminderen of kan versterken.

Doe onbeperkt mee/coördinatie implementatie VN-verdrag handicap

Wat wil het kabinet?
De aanpak Doe onbeperkt mee, wordt voortgezet door het ministerie van VWS in samenwerking met ervaringsdeskundigen, gemeenten, inhoudelijk betrokken ministeries en overige maatschappelijke partners

bij de implementatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (hierna: VN-verdrag handicap). In 2024 is hiertoe in de Ministerraad de Nationale strategie voor het VN-verdrag handicap tot en met 2040 vastgesteld. De Nationale strategie is omgezet in de meerjarige werkagenda. In 2025 wordt dit proces afgerond en wordt een besluit genomen over de uitvoering van de werkagenda. Werkende elementen zoals toegankelijkheid openbaar vervoer, inclusief onderwijs en de lokale inclusie agenda's van gemeenten, worden in deze meerjarige werkagenda meegenomen. Dit doen we in samenwerking met de Alliantie op de bevordering van ervaringsdeskundigheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Van alle gemeenten wordt verwacht dat zij een Lokale Inclusie Agenda vaststellen en uitvoeren, hiervoor kunnen ze in 2025 nog via een landelijk ondersteuningsprogramma vanuit VNG worden ondersteund.

12
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Algemeen

- De hoofdstukken en onderwerpen in het hoofdlijnenakkoord stonden vrij los van elkaar. Wij zijn blij te zien dat er nu meer aandacht is voor ruimtelijke ordening, een integrale gebiedsgerichte aanpak, en het bijbehorende instrumentarium van de Omgevingswet. Voor gemeenten is het van essentieel belang dat de uitvoerbaarheid en juridische houdbaarheid van de totale aanpak in balans zijn in alle domeinen. Daarbij vragen we gemeenten om te werken in de geest van de Omgevingswet en ervoor te zorgen dat voldoende kennis per vakgebied wordt gewaarborgd.
- Daarnaast zien we dat het kabinet keuzes wil maken over de schaarse ruimte die van nationaal belang is. Het is hierbij belangrijk dat kabinet en gemeenten afstemming zoeken.

Bouw van meer passende en betaalbare woningen

Wat wil het kabinet?
Er komen 100.000 nieuwe woningen per jaar, overal in het land. Twee derde hiervan betreft betaalbare woningen, waarvan 30% sociale huur. Het kabinet wil meer mogelijkheden bieden voor regionale differentiatie in het bouwprogramma. De bouwopgave voor specifieke doelgroepen wordt nog nader uitgewerkt, maar tot en met 2030 moeten er in ieder geval 290.000 geschikte woningen voor ouderen komen. Om deze doelen te bereiken gaat het rijk dwingende afspraken met provincies en gemeenten maken en worden nieuwe grootschalige woningbouwlocaties aangewezen.

Om de grond betaalbaar te houden gaat het kabinet drie instrumenten uitwerken:
- planbatenheffing;
- belasting op onbebouwde grond;
- rijksgrondfaciliteit.

De woningbouw wordt versneld door betere planning, industriële bouw, digitalisering en capaciteitsversterking. Belemmeringen worden verminderd door geen nieuwe duurzaamheidseisen in bouwregelgeving op te nemen. Er komt een programma om tegenstrijdige en overbodige regelgeving te schrappen. Dat gaat niet alleen over bouwregelgeving, maar ook over milieuaspecten, prioritering en het stimuleren van innovatie.

De komende vijf jaren is jaarlijks 1 miljard beschikbaar voor subsidiëring van woningbouw. Een belangrijke verandering is dat er een realisatiestimulans komt in de vorm van een subsidie per opgeleverde betaalbare woning. Bovenop de realisatiestimulans zijn extra bijdragen mogelijk voor zorggeschikte en geclusterde woonvormen. Een deel van het budget wordt besteed aan grootschalige woningbouwlocaties, kwetsbare wijken en gebieden, en complexe gebiedsontwikkelingen (hier was tot nu toe de woningbouwimpuls voor beschikbaar). Een deel van het geld gaat naar fiscale maatregelen om de bouw van huurwoningen te bevorderen. Daarnaast is 500 miljoen per jaar (2,5 miljard in 5 jaar) beschikbaar voor het ontsluiten van woningbouwlocaties.

Wat betekent dit voor gemeenten?
In de Wet Versterking regie op de volkshuisvesting, die ter behandeling bij de Tweede Kamer ligt, worden de sturingsinstrumenten verder vastgelegd. Gemeenten moeten hun woonvisie omzetten in volkshuisvestingsprogramma's. De woondeals tussen rijk, provincies en regio's worden komend jaar herijkt. Gemeenten mogen rekenen op een strakkere sturing vanuit het rijk en de provincies. Het is dus zaak voor gemeenten om hun eigen woningbouwplanning op orde te hebben.

Gemeenten met een forse bouwopgave adviseren we om waar nodig een actief grondbeleid te voeren. Het zal nog wel even duren voordat de aangekondigde nieuwe instrumenten er zijn. Met name de rijksgrondfaciliteit is interessant: het rijk kan dan participeren in grondaankopen, zodat de risico's niet volledig bij de gemeente terechtkomen.

Verder wil het rijk af van aanvullende eisen aan woningbouw door gemeenten. Dat betekent dat het Besluit bouwwerken leefomgeving de enige grondslag is voor bouwtechnische eisen (waaronder duurzaamheid).

Daarnaast worden rijkssubsidies voor veel projecten eenvoudiger beschikbaar gesteld, door de koppeling aan opgeleverde woningen. Nog niet duidelijk is op welk moment deze aan gemeenten worden uitbetaald. Naast fiscale maatregelen zijn er andere bestemmingen, die mogelijk door de 5 miljard gedekt gaan worden, ten koste van financiering publieke onrendabele toppen.

Beter benutten van bestaande gebouwen en verbeteren van de leefbaarheid in wijken en dorpen

Wat wil het kabinet?
Dit kabinet geeft meer aandacht dan het vorige aan het beter benutten van bestaande gebouwen, onder meer door aanpak van leegstand, ombouw naar woningen, optoppen en splitsen van woningen, woningdelen en permanente bewoning van recreatiewoningen. Het kabinet gaat verder met de Wet Versterking regie op de volkshuisvesting. Deze leidt tot veranderingen in het toewijzingsbeleid doordat een aantal aandachtsgroepen vanuit de wet urgent worden. Elders in deze ledenbrief gaan wij in op het vervallen van de voorrang voor statushouders.

Er komt een doelgroepencontract voor verhuur aan arbeidsmigranten, wat betekent dat zij tijdelijke contracten voor huisvesting krijgen. En er wordt gewerkt aan regels om hospitaverhuur aantrekkelijker te maken. Voor de aanpak van kwetsbare wijken wordt de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Rotterdamwet) verbreed.

Om de betaalbaarheid van het wonen in de hand te houden is er jaarlijks 500 miljoen extra beschikbaar voor huurtoeslag. Om de woonlasten te beperken wordt de OZB gemaximeerd. Voor het beter benutten van bestaande bouw zijn geen aparte middelen gereserveerd (afgezien van die van de realisatiestimulans voor nieuwe woningen).

Wat betekent dit voor gemeenten?
Zodra de Wet Versterking regie op de volkshuisvesting in werking treedt, moeten alle gemeenten een huisvestingsverordening vaststellen, waarin me name de urgentieverlening aan een aantal doelgroepen goed geregeld moet zijn. Ook moet eventuele voorrang voor statushouders worden geschrapt.
In het nieuw op te stellen volkshuisvestingsprogramma wordt speciale aandacht gevraagd voor het beter benutten van de bestaande voorraad en de aanpak van leegstand.

Met welke voorstellen voor maximering van de OZB het kabinet komt is nog onduidelijk, alsook de gevolgen hiervan voor gemeenten.

Gebiedsgerichte keuzes

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil verder met de Nota Ruimte. Hierin worden integrale gebiedsgerichte keuzes gemaakt voor nu en in de toekomst. De (coördinerende) Minister van VRO werkt met de provincies en regio's toe naar regionale investeringsagenda's in vervolg op en in samenhang met de NOVEX-aanpak en de Regio Deals, maar dan ook voor alle regio's.

VRO en BZK werken vanuit de ruimtelijke regierol samen met de andere departementen aan het verbeteren van de gebiedsgerichte aanpak om verkokering te reduceren en oog te hebben voor alle regio's. Nationaal beleid wordt getoetst aan de regionale praktijk. Het kabinet kijkt daarbij kritisch naar de rol van het rijk in samenwerking met de regio's. Het kabinet hanteert daarbij het uitgangspunt 'Elke regio telt'.
Wat betekent dit voor de gemeenten?
Het kabinet heeft nog geen richting gekozen als het gaat over de inrichting van de schaarse ruimte, maar

heeft wel oog voor krachten en kansen in iedere regio. Het is voor gemeenten van waarde dat zij zich regionaal positioneren en hun ruimtelijke ambities onderdeel zijn van een regionale agenda. Gemeenten doen er goed aan om zelf scherp te hebben welke integrale (structurerende) keuzes zij in hun ruimtelijke opgaven maken en wat zij daarbij van medeoverheden zoals provincies verwachten.

Funderingen

Wat wil het kabinet?
Er komt 56 miljoen beschikbaar voor aanpak funderingsschade, verdeeld over de jaren 2025 tot en met 2028. Dit komt neer op 14 miljoen per jaar vanaf 2025. Dit budget is onder meer bedoeld voor een landelijk informatiepunt en verbetering van informatievoorziening.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Gemeenten hebben er vanuit leefbaarheid en beheer van openbare ruimte belang bij dat funderingsproblemen actief worden aangepakt. Informatievoorziening is hierin een belangrijk stap. Er is echter meer geld nodig voor een gemeentelijk handelingsperspectief voor goed beheer van de openbare ruimte en de leefbaarheid in wijken.

Huisvesting statushouders

Wat wil het kabinet?
Om de druk op de woningmarkt te verlichten, wil het kabinet een verbod op de voorrang van statushouders bij de toewijzing van sociale huurwoningen. Daartoe wordt de Huisvestingswet 2014 aangepast.

Het kabinet zegt gemeenten te blijven ondersteunen bij het invullen van de geldende taakstelling, onder meer door extra tijdelijke woonvormen te stimuleren, door in te zetten op onder meer woningdelen en door het beschikbaar stellen van subsidies zoals de regeling grote gezinnen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De druk op de woningmarkt is groot. Voor de meeste gemeenten is het daardoor op dit moment niet mogelijk om statushouders snel te huisvesten en de taakstelling te behalen. Het beperken van de huisvestingsmogelijkheden voor statushouders, terwijl de taakstelling in stand blijft, plaatst gemeenten voor een nagenoeg onmogelijke opgave. Een bijkomend probleem is dat, wanneer uitstroom naar huisvesting bemoeilijkt wordt, de druk op de opvang verder dreigt toe te nemen. Als statushouders langer in de opvang moeten blijven, dan belemmert dit bovendien snelle participatie en integratie in de toekomstige woongemeente.

Het is de vraag of de alternatieve woonvormen die het kabinet in de begroting noemt, voldoende mogelijkheden bieden om snel en voldoende statushouders te kunnen huisvesten. Woningdelen dient nog nader te worden uitgewerkt. Daarbij is de uitvoerbaarheid voor gemeenten een belangrijk aspect. De stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen en regeling grote gezinnen, die het kabinet benoemt, zijn reeds bestaande regelingen ter ondersteuning van gemeenten.

Ook het concept ‘doorstroomlocaties’ - dat momenteel vaak genoemd wordt om de uitstroom van statushouders uit de opvang te versnellen - is nog niet volledig uitgewerkt, met name de regionale variant. Bovendien verhoudt de tijdelijke aard van de doorstroomlocatie zich niet goed tot de plannen van het kabinet om het met voorrang huisvesten van statushouders in een sociale huurwoning te verbieden. De maximale verblijfsduur op een doorstroomlocatie van 365 dagen en de financiering ervan is in de huidige woningmarkt niet realistisch. Wanneer de door het kabinet beoogde wijziging van de Huisvestingswet van kracht wordt, kan er van doorstroom binnen een jaar (in de meeste gemeenten) überhaupt geen sprake zijn.

Zicht op Nederland

Wat wil het kabinet
VRO heeft met de meerjarenvisie ‘Zicht op Nederland’ de ambitie neergelegd om de Nationale Geo-informatie-infrastructuur (NGII) door te laten groeien naar een volwaardig datafundament dat geschikt is voor data gedreven werken in de fysieke leefomgeving. De bijbehorende werkagenda met concrete acties

dient hieraan een extra impuls te geven. Cruciaal voor het voeren van regie op de ruimte is dat alle partijen - burgers, bedrijven en overheden die bij de inrichting en het beheer van de fysieke leefomgeving betrokken zijn – goed geïnformeerd worden.

Wat betekent dit voor gemeenten
Gemeenten verwachten dat Zicht op Nederland het benodigde datafundament voor de aanpak van de fysieke opgaven zal bieden. VNG wil een sturende rol bij spelen bij het aansluiten van het datafundament op deze fysieke opgaven. Daarnaast hebben gemeenten als 'producent' van data binnen de NGII een grote rol. Het gebrek aan middelen voor taken die hiermee gemoeid zijn is al jaren een financieel vraagstuk dat de komende jaren vermoedelijk groter zal worden.

13
Buitenlandse Zaken, Handel en Ontwikkelingshulp

Europese samenwerking

Wat wil het kabinet
Nederland blijft zich inzetten voor een Europese Unie die welvaart, veiligheid en weerbaarheid vergroot, de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen verbetert en risicovolle strategische afhankelijkheden vermindert. Daarbij zet het kabinet in op het bevorderen van de groene groei en het innovatie- en concurrentievermogen van de EU. Het is hierbij belangrijk dat lidstaten solide financieel-economisch beleid voeren. Het kabinet wil op het gebied van asiel en migratie, landbouw en visserij en de meerjarige begroting van de EU veel bereiken. Het kabinet is geen voorstander van het aangaan van gemeenschappelijke schulden voor nieuwe Europese instrumenten. Nederland blijft een constructieve partner binnen de EU, ook om haar eigen doelen te bereiken. Daarbij houdt Nederland oog voor het belang van haar soevereiniteit.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De nieuwe Europese Commissie en het nieuwe Europees Parlement beogen wetgeving te initiëren, terwijl de implementatie van aangenomen wetgeving in Nederland doorgaat. Dit heeft gevolgen voor gemeenten, omdat 75% van de uitvoering van Europese wetgeving bij gemeenten terechtkomt. Denk hierbij aan wetgeving op het gebied van arbeidsmarkt, economische ontwikkeling en circulaire economie. Wetgeving kan ook direct effecten hebben op gemeenten, bijvoorbeeld in aanbestedings- en milieuwetgeving. De VNG heeft met het rijk bestuurlijke afspraken gemaakt over het meer gezamenlijk optrekken bij het vormen van Europese besluitvorming, in ieder geval bij de inzet op een groene, digitale en sociale transitie. Op die manier komt er vroeg in het proces al meer aandacht voor de (lokale) uitvoerbaarheid van Europese wetgeving. In de komende periode moeten die afspraken effect gaan hebben.

Verminderen afdracht aan de Europese begroting

Wat wil het kabinet
Het kabinet wil de Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting beperken. Bij de onderhandelingen over het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK) en Eigenmiddelenbesluit (EMB) wil het kabinet bereiken dat de Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting vanaf 2028, structureel met € 1,6 miljard per jaar minder stijgen dan nu in de meerjarenraming is voorzien.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De gevolgen hiervan voor gemeenten zijn niet bekend en hangen af van de manier waarop het kabinet de besparing wil benutten. Ook de impact op de totale Europese begroting en de omvang van Europese subsidiefondsen is nog onduidelijk.

Migratiebeleid in de Europese Unie

Wat wil het kabinet
Het kabinet wil een effectief migratiebeleid in de Europese Unie. Dat doet het kabinet onder meer door het asiel- en migratiepact snel en volledig te implementeren en brede, duurzame partnerschappen met derde landen aan te gaan. Ook zet het kabinet in op verdergaande aanscherping van regelgeving in de Europese Unie, onder andere ten aanzien van terugkeer. Nederland werkt met andere EU-lidstaten aan het opvangen in niet-EU landen van migranten die de EU proberen te bereiken, in overeenstemming met internationaal en Europees recht. Het kabinet heeft een verzoek tot een opt-out-clausule voor het Europese asiel- en migratiebeleid ingediend.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Wat het beoogde migratiebeleid van het kabinet voor de opvang van asielzoekers betekent is nog niet bekend. Betere Europese samenwerking zou de instroom kunnen doen afnemen. Echter, (im)migratie zal blijven bestaan en gemeenten moeten blijven zoeken naar aanvullende mogelijkheden voor opvang en huisvesting.

Groene en digitale transities

Wat wil het kabinet?
Het kabinet houdt vast aan de bestaande doelen op het gebied van klimaat en energie. Nederland zet in op een Europese digitale agenda. Op deze agenda staat in het bijzonder aandacht voor de implementatie van bestaande EU-wetgeving. En de digitale agenda is gericht op fundamentele waarden en kansen die digitalisering biedt voor bedrijven en burgers, cyberveiligheid, goed functionerende markten, digitale infrastructuur, digitale vaardigheden en essentiële digitale technologieën. Het is daarnaast van belang dat de administratieve lasten en regeldruk voor burgers, bedrijven en overheden verminderen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De komende jaren staan bij gemeenten in het teken van de groene en digitale transities. Ten eerste betekent dit de implementatie van de Europese Green Deal. De stapeling van ambities binnen de Green Deal moet worden waargemaakt in een dichtbevolkt land, waarin niet alles kan en gemeenten met hun inwoners en bedrijven dus keuzes moeten maken. Er is structureel meer tijd en ondersteuning nodig om deze opgaven integraal te implementeren. Ondertussen dienen zich nieuwe prioriteiten aan zoals klimaatadaptatie en droogte, waarop Europa meer zal gaan doen.

De transities vergen veel investeringen en aanpassingsvermogen van gemeenten. Ook zal in deze periode de implementatie van het wetgevingspakket digital decade verder gaan, en start de lobby voor digital decade 2.0. Digitalisering helpt de economie, maar de behoefte aan technische innovaties moet begeleid worden door een sociale agenda, van om- en bijscholing van werknemers tot digitale geletterdheid van inwoners. De Europese vaardighedenagenda kan hier een rol in vervullen, evenals het Europese Sociale Fonds.

Mensenrechten en rechtsstaat

Wat wil het kabinet?
Het kabinet blijft zich, samen met gelijkgezinde lidstaten, hard maken voor de bescherming van de rechtsstaat in de EU. Binnen het mensenrechtenbeleid hanteert het kabinet de volgende prioriteiten: gelijke rechten voor vrouwen en meisjes, gelijke rechten voor LHBTIQ+-personen, vrijheid van religie en levensovertuiging, vrijheid van meningsuiting online en offline en bescherming van mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke ruimte. Het kabinet pleit ervoor dat het bestaande EU-rechtsstaatinstrumentarium volledig, consequent en in samenhang wordt benut om rechtsstaats-problematiek te voorkomen, te signaleren en waar nodig aan te pakken.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Indien deze inzet leidt tot nationale wetgeving en beleid, heeft dit directe implicaties voor gemeenten. Gemeenten moeten deze wetten en beleidsmaatregelen namelijk naleven en erop toezien dat ze handelen in overeenstemming met de rechtstaatprincipes.

Ook op diplomatiek vlak kunnen maatregelen van Nederland doorwerken op lokaal niveau. Dit kan binnen het Congres van lokale en regionale overheden van de Raad van Europa, waarin gemeenten vertegenwoordigd zijn, maar ook in internationale gemeentelijke partnerschappen, stedenbanden of andere samenwerkingen met bijvoorbeeld steden in Turkije, Polen en Hongarije.

Internationale normen ter versterking van cyberveiligheid

Wat wil het kabinet?
Het kabinet zet in op internationale samenwerking, in eerste instantie in NAVO- en EU- verband, om digitale en hybride dreigingen tegen te gaan en onze weerbaarheid te vergroten. Daarnaast zet het kabinet in op het

opbouwen van nieuwe internationale coalities en samenwerking in VN-verband voor het opstellen van regels voor het handelen van staten in het cyberdomein.

Het kabinet zet in op mondiale normen voor het gebruik van AI. Het beoogt normen voor verantwoord gebruik van AI in het militaire domein en het verantwoord, veilig en mensgericht ontwikkelen, implementeren en gebruiken van AI in producten en diensten in de economie van morgen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Ook gemeenten zijn kwetsbaar voor cyberaanvallen. Door internationaal samen te werken aan cyberveiligheid wordt de kans hierop verminderd.

Ontwikkelingshulp

Wat wil het kabinet?
Het kabinet bezuinigt drastisch op het budget voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Zoals aangekondigd in het hoofdlijnenakkoord loopt de bezuiniging op ontwikkelingssamenwerking tot 2028 op tot € 2,4 miljard. Daarnaast is het kabinet van plan om het budget voor ontwikkelingssamenwerking los te koppelen van het Bruto Nationaal Inkomen (BNI). In de periode 2025-2028 wordt daarmee ruim €1 miljard extra bezuinigd. Vanaf 2027 wordt maximaal 10% van het budget voor ontwikkelingssamenwerking ingezet voor de dekking van de kosten voor de eerstejaarsopvang van asielzoekers in Nederland; dat percentage lag in 2023 hoger. Als dit principe gehanteerd wordt, lijkt een klein deel van de forse bezuinigingen opgevangen te worden. Het kabinet wil dat het buitenlandbeleid en de besteding van ontwikkelingsgelden de belangen van Nederland en de Nederlanders dient. De inzet van het kabinet in het buitenland richt zicht met name op voedselzekerheid, watermanagement en migratiebeleid (inclusief opvang in de regio van migranten). Het kabinet is van plan om de financiële steun voor humanitaire hulp en wederopbouw aan Oekraïne voort te zetten. In de komende maanden wordt het nieuwe beleid nader uitgewerkt.

Wat betekent dit voor gemeenten?
De bezuinigingen van het kabinet kunnen negatieve gevolgen hebben. Wanneer lokaal bestuur elders onvoldoende kan voorzien in de dienstverlening aan inwoners, kunnen we daar ook in Nederlandse gemeenten de effecten van ervaren.
Nederlandse gemeenten hebben wereldwijd een sterke reputatie en zijn een gewaardeerde partner in internationale gemeentelijke samenwerking. Via onder meer de internationale samenwerkingsorganisatie van de VNG, VNG International, dragen zij met hun expertise bij aan de versterking van lokaal bestuur, gemeentelijke dienstverlening en gemeentelijke wederopbouw in het buitenland.
Een krachtig en stabiel lokaal bestuur in het buitenland levert een belangrijke bijdrage aan lokale economische ontwikkeling en creëert daarmee nieuwe internationale handelsmogelijkheden voor het Nederlandse bedrijfsleven. Daarnaast is een sterk lokaal bestuur een belangrijke voorwaarde voor de aanpak van mondiale uitdagingen, zoals klimaatverandering, armoede en migratie, en daarmee voor de verbetering van veiligheid en stabiliteit in de regio. Het aanpakken van grondoorzaken van mondiale uitdagingen, zoals migratie, zijn uiteindelijk ook van invloed op Nederland. Goede opvang in de regio vermindert potentiële vluchtelingenstromen naar Nederland en vermindert spanningen tussen vluchtelingen en gastgemeenschappen, zodat de regio niet verder destabiliseert.
Het Ministerie van Buitenlandse Zaken en VNG International hebben een strategisch partnerschap voor sterk lokaal bestuur dat loopt tot en met 2026. Vanuit dit programma wordt ook een bijdrage geleverd aan de gemeentelijke wederopbouw in Oekraïne. Nederlandse gemeenten dragen met kennis en expertise bij aan dit programma.
De VNG is ervan overtuigd dat de expertise in het strategisch partnerschap aansluit bij de prioritaire thema's en focuslanden van het kabinet. De VNG zal in constructieve dialoog waken voor voldoende ondersteuning voor gemeenten in het buitenland.

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

september 2024

Hoofdpunten van de Bijzondere Ledenbrief Rijksbegroting 2025

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van het regeerprogramma en de eerste rijksbegroting van het nieuwe kabinet. Wij waarderen de open uitnodiging van het kabinet om samen te werken aan de maatschappelijke opgaven. Daarbij constateren wij dat de inhoud van dat programma nog veel ruimte laat in de uitwerking en bij gemeenten veel vragen oproept. De taken en middelen moeten in balans worden gebracht. Wij zullen richting het kabinet de bereidheid uitspreken om samen te werken aan de ambities van het kabinet, maar ook onze zorgen uitspreken rond de haalbaarheid van een deel van deze ambities.

In de bijgevoegde Bijzondere Ledenbrief Rijksbegroting geeft de VNG u een overzicht van de voor gemeenten belangrijke kabinetsvoornemens in de Rijksbegroting 2025 en de betekenis daarvan voor gemeenten. Hieronder vindt u een aantal hoofdpunten.

1 Gemeentefinanciën

- De nieuwe BBP-systematiek voor het accres van het gemeentefonds schiet tekort door structureel te lage ramingen van het CPB; voor 2024 gaat het om 1,1%, wat een nadeel inhoudt van structureel meer dan € 400 miljoen.
- Er is in 2026 nog steeds sprake van een niet-taakgebonden korting van € 2,4 miljard op het accres algemene uitkering.
- In het hoofdlijnenakkoord staat dat alle specifieke uitkeringen (spuks) met uitzondering van de BUIG (middelen voor de bijstandsverstrekking) worden overgeheveld naar het gemeentefonds. De bijbehorende korting is verlaagd van € 638 miljoen naar € 438 miljoen door meer spuks uit te zonderen.

2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

- Het kabinet zet in op de verbetering van de ondersteuning van volksvertegenwoordigers, waaronder de gemeentelijke en provinciale griffie en rekenkamer, alsmede de lokale ombudsfunctie. Daarnaast is er aandacht voor de vernieuwing van het kiesstelsel, het vergroten van de toegankelijkheid bij, en de uitvoerbaarheid van verkiezingen.
- Onevenredige hardheden in beleid, wetgeving en uitvoering gaat het kabinet gericht opsporen, openbaar maken en aanpakken. Gemeenten kunnen signalen over hardheden en knelpunten in beleid, aandragen bij de coördinerende minister van BZK.
- Vanaf 2025 wordt er structureel € 9 miljoen gereserveerd voor koopkrachtverbetering in Caribisch Nederland.
- Voor gemeenten is er positieve aandacht voor digitale zaken: ethiek en transparantie op AI en algoritmen, versterking van digitale inclusie, arbeidsmarktkrapte, autonomie (ongewenste onafhankelijkheden), implementatie van Europese

regelgeving en standaardisering. Rode draad in begrotingen en regeerprogramma zijn dienstverlening en transparante overheid.

3 Justitie en Veiligheid

- In het regeerprogramma wordt aangegeven dat het kabinet de politie weer zichtbaar en dichtbij de inwoners in de wijken en buurten wil laten zijn, bijvoorbeeld bij de inzet van wijkrechtspraak. Voor gemeenten missen de structurele(re) investeringen in de volle breedte van de veiligheidsketen, waar ook het gemeentelijke veiligheidsapparaat deel van uitmaakt.
- Uitvoerbare wetgeving is onderdeel van de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) voorgeschreven wijze dat gemeenten en rijk bij beleidsontwikkeling eerder om de tafel zitten.
- Het kabinet brengt op korte termijn een wetsvoorstel in consultatie om constitutionele toetsing van wetten aan verschillende grondrechten door de rechter mogelijk te maken. Deze toetsing heeft directe betekenis voor medebewindstaken van gemeenten.
- Digitale veiligheid en weerbaarheid krijgen veel aandacht; intensiveringen op de digitale BOA en online monitoring in het OOV domein worden hierbij benoemd. Ook is er sprake avn intensivering van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en aandacht voor de Informatiebeveiligingsdienst (IBD): die kent eenzelfde uitbreiding van activiteiten, maar geen intensivering.

4 Asiel en Migratie

- Voor gemeenten is het belangrijk dat de gehele keten duurzaam op orde wordt gebracht, met voldoende (langdurig perspectief op) doorstroom en uitstroom. De VNG zal richting het kabinet en het parlement blijven herhalen dat áls de Spreidingswet wordt ingetrokken, dit pas kan als de asielketen op orde is.

5 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

- Als het rijk de meerkosten als gevolg van de btw-verhoging niet compenseert, dan landen de kosten voor sport volledig bij gemeenten.
- Voor de randvoorwaardelijke zaken in het onderwijs - leraren, gebouwen en leerlingevervoer - is ondanks grote uitdagingen geen extra budget. Dit betekent dat de noodzakelijke investeringen in de arbeidsmarkt, de schoolgebouwen en het leerlingenvervoer in een trager tempo verlopen dan wenselijk.

6 Infrastructuur en Waterstaat

- Er worden geen extra middelen vrijgemaakt voor het beheer en onderhoud van gemeentelijke infrastructuur. Extra middelen voor ontsluiting woningbouwlocaties gaan in het mobiliteitsfonds: ontsluiting wordt daarmee een ontwikkeling-per-ontwikkeling-onderhandeling met I&W. Het kabinet wil zero emissie zones uitstellen in verband met het landelijk regelen van uitzonderingen en zet in op het stopzetten van subsidies voor elektrische voertuigen.
- Voor Klimaatadaptatie en water- en bodemsturend zijn geen specifieke extra middelen beschikbaar gesteld. Goed om te zien is dat een nationaal programma circulaire economie gaat inzetten op een brede grondstoffentransitie.

7 Economische Zaken

- Het kabinet vergroot de inzet op regeldrukreductie van 1,1 miljoen naar 2,3 miljoen. Het effectief aanpakken van regeldruk draagt bij aan het verdienvermogen van het mkb en kan gemeenten ontlasten.

8 Klimaat en Groene Groei

- Er is grotendeels sprake van stabiele beleidsdoelstellingen zoals ook benoemd in het hoofdlijnenakkoord. Klimaatdoelen 2030 en 2050 blijven staan, echter zonder perspectief op het hoe. Over de aanbeveling van het ROB-rapport om te herijken en nieuwe taken te financieren, is niets opgenomen. Er is meer focus op verduurzaming industrie, en klimaatfondsmiddelen zullen deels naar kernenergie.

9 Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

- Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wordt gestopt en Transitiefonds (wet) ingetrokken. Uitvoeringsgerichte en gebiedsgerichte aanpak blijft overeind en het kabinet legt meer nadruk op innovatie.

10 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- Het kabinet en gemeenten hebben gedeelde ambities op bestaanszekerheid met dit kabinet. Daarbij zien we kansen op de lange termijn bestaanszekerheid, proactieve dienstverlening en schuldhulpverlening.
- De afspraken over de compensatie van de kosten die gemeenten in het kader van de Hersteloperatie Toeslagen zijn gemaakt, zijn opgenomen in een specifieke uitkering welke tot 31 december 2026 loopt. Om getroffenen nu en in de toekomst te kunnen blijven ondersteunen, is en blijft financiële dekking noodzakelijk.

11 Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- Het kabinet bevestigt de afspraken tussen gemeenten, sector en rijksoverheid zoals eerder gemaakt in de Hervormingsagenda Jeugd. Het is positief dat de rijksoverheid hiermee inhoudelijke continuïteit biedt op dit onderwerp.
- De tegemoetkoming in de stijgende uitgaven Wmo dragen bij aan de beheersing van de Wmo, in afwachting van keuzes die volgen uit het houdbaarheidsonderzoek Wmo.

12 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

- Ruimtelijke ordenings- en bouwinstrumentarium zijn bij het kabinet op het vizier, inclusief modernisering van het grondbeleid. De 5 miljard euro voor woningbouw de komende vijf jaar worden uit verschillende vakgebied claims opgelegd waardoor het bedrag dat daadwerkelijk beschikbaar zal zijn voor publieke onrendabele toppen onder druk komt te staan. Tevens besteed het kabinet aandacht aan regio's en hun strategische investeringsagenda's.

13 Buitenlandse Zaken, Handel en Ontwikkelingshulp

- Het kabinet wil de Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting beperken. De gevolgen hiervan voor gemeenten zijn niet bekend. Ook de indirecte impact op de totale Europese begroting en de omvang van Europese subsidiefondsen zijn onduidelijk.

RAADSINFORMATIEBRIEF

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum 10 oktober 2024
Zaaknummer Z/24/480183 /ADV/24/1229773
Onderwerp Septembercirculaire 2024
Portefeuillehouder A. Boone

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding
Op Prinsjesdag is de septembercirculaire 2024 gepresenteerd. Aansluitend hebben wij als gemeente de inkomsten uit het gemeentefonds voor de gemeente Zevenaar geactualiseerd. Op vrijdag 4 oktober meldde het ministerie van BZK echter dat er fouten zijn gemaakt in de septembercirculaire, specifiek bij de volumegroei van het bbp en de aantallen voor de maatstaf lage inkomens. Als gevolg hiervan zijn de cijfers in de circulaire te laag ingeschat. Het ministerie geeft aan dat na correctie een positiever beeld zal ontstaan. Op dit moment beschikken we nog niet over details van de aanpassingen. Zodra hier meer duidelijkheid over is, zullen we u via een addendum op deze raadsinformatiebrief informeren.

Kernboodschap
De septembercirculaire 2024 toont, zonder de bovengenoemde correcties, een negatief beeld, wat ook gevolgen heeft voor het meerjarenperspectief van de nog te behandelen meerjarenbegroting 2025-2028. Na de correctie verwacht het ministerie een positiever resultaat. In deze brief informeren wij u over de septembercirculaire zonder de correcties.

Context
☐ Actueel maatschappelijk onderwerp/probleem
☐ Collegeprogramma
☐ Motie/amendement/toezegging
x Anders, namelijk septembercirculaire 2024

Inhoudelijke boodschap
Hieronder geven wij het eindresultaat van de septembercirculaire 2024 voor de gemeente Zevenaar en de gevolgen daarvan voor de begroting 2024 tot en met 2028. Daarna geven we aan hoe dit resultaat is opgebouwd.

Resultaat septembercirculaire en gevolgen voor de meerjarenbegroting

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Beginstand begroting (structureel saldo)	**-3.145**	**578**	**-6.756**	**-5.376**	**-6.029**
Eindresultaat septembercirculaire	-373	-311	-437	-440	-573
Nieuwe stand begroting (structureel saldo)	**-3.518**	**267**	**-7.193**	**-5.816**	**-6.602**

Toelichting septembercirculaire

Mutaties algemene uitkering
Het totaal van de inkomsten van de algemene uitkering wordt in de septembercirculaire met de volgende bedragen verhoogd of verlaagd:

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal mutaties algemene uitkering	-282	325	1.807	1.866	1.934

Toelichting herkomst mutaties
Hieronder volgt een uitsplitsing naar de herkomst van de mutaties in de algemene uitkering.

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Voorschot BCF onder plafond	-239				
Loon- en prijsontwikkeling		424	392	388	391
Volumeontwikkeling		-36	-126	-247	-363
Hoeveelheidsverschillen	-109	-249	-210	-122	-145
Taakmutaties	66	186	369	422	616
Besparingsverlies jeugd			1.382	1.425	1.435
Totaal	**-282**	**325**	**1.807**	**1.866**	**1.934**

Voorschot BTW-compensatiefonds (BCF) onder plafond
Jaarlijks wordt in september een voorschot uitgekeerd van de ruimte onder het plafond van het BCF. Voor 2024 is het voorschot € 1.061.000. In de begroting hielden we, op basis van eerdere informatie van het Rijk, rekening met een voorschot van € 1.300.000. Hierdoor bedraagt het verschil € 239.000 negatief.

Loon- en prijsontwikkeling
De compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling sinds de meicirculaire 2024 bedraagt vanaf 2025 gemiddeld € 400.000. Deze stijging is gebaseerd op prijs bruto binnenlands product (pbbp). De stijging bestaat uit zowel een stijging van de lonen als een stijging van de kosten met 0,4%.

Volumeontwikkeling
Het Rijk heeft haar ramingen van de groei van de bevolking en economie verlaagd. Hierdoor komen hiervoor minder middelen beschikbaar. Dit is oplopend vanaf 2025 een lager bedrag van € 36.000 tot € 363.000 lager in 2028.

Hoeveelheidsverschillen
De algemene uitkering verandert ook door wijziging van de aantallen van de diverse maatstaven (bijvoorbeeld inwoners, woonruimten, bijstandsontvangers). Onlangs zijn diverse aantallen aangepast. Hierbij merken wij op dat het Rijk in een aantal gevallen landelijke stijgingen aanhoudt (o.a. inwoners en woningen) die hoger zijn dan die voor onze gemeente. Dit werkt negatief door voor Zevenaar.

Taakmutaties
In de septembercirculaire zijn diverse taakmutaties verwerkt. De mutaties zijn in totaal in de tabel vermeld. De belangrijkste taakmutaties zijn:

- Indexatie Wmo: de komende jaren neemt de vergrijzing toe. Dit betekent dat de zorgkosten van gemeenten voor de uitvoering van de Wmo stijgen. Hiervoor is € 209.000 in 2026, € 417.000 in 2027 en € 623.000 in 2028 toegevoegd aan het gemeentefonds;
- Afschaffen lage-inkomensvoordeel: Voor de afschaffing van het lage-inkomensvoordeel in de sociale werkvoorziening worden wij vanaf 2025 voor € 52.000 per jaar gecompenseerd;
- Openbare bibliotheken: vanaf 2025 krijgen gemeenten een wettelijke zorgplicht voor de openbare bibliotheek. Ter voorbereiding hierop ontvangen wij € 133.000 in 2025 en in 2026.
-Uitnamen algemene uitkering: Twee posten worden uit de algemene uitkering gehaald en overgeheveld naar de Rijksbegroting. Het gaat om een bijdrage aan het digitaal stelsel Omgevingswet en een overheveling van onderdeel bijzondere bijstand naar de algemene bijstand (jongerennorm). Het gaat om € 27.000 in 2024 oplopend tot € 77.000 in 2028.

Besparingsverlies jeugd
In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. Het kabinet Schoof laat de besparing vanaf 2026 structureel vervallen. Om die reden wordt in 2026 € 500 miljoen en vanaf 2027 € 511 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van ongeveer € 1.400.000 per jaar vanaf 2026.

Toelichting als gevolg van mutaties algemene uitkering
Hierboven zijn de mutaties in de algemene uitkering toegelicht. Van de extra inkomsten in de algemene uitkering zonderen wij voorlopig nog een deel af vanwege inflatie en taakmutaties. De definitieve besluitvorming van de jaren 2025 en verder vindt plaats in de 1e voortgangsrapportage 2025. Deze lichten wij hieronder toe. Wat resteert is het netto resultaat van de algemene uitkering.

bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal mutatie algemene uitkering	**-282**	**325**	**1.807**	**1.866**	**1.934**
Af te zonderen:					
Compensatie hogere lonen en prijzen		-400	-400	-400	-400
Taakmutaties	-91	-236	-444	-506	-707
Besparingsverlies jeugd			-1.400	-1.400	-1.400
Totaal mutaties	**-91**	**-636**	**-2.244**	**-2.306**	**-2.507**
Resultaat algemene uitkering	**-373**	**-311**	**-437**	**-440**	**-573**

Af te zonderen

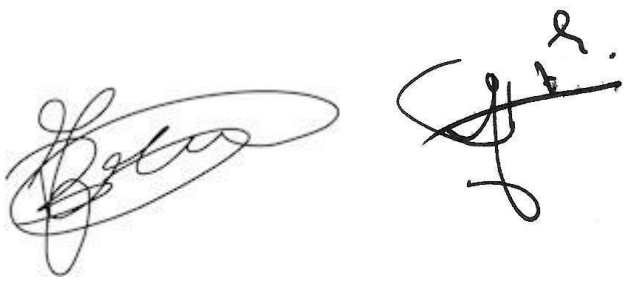
Compensatie hogere lonen en prijzen:
In de stijging van de algemene uitkering zit een compensatie vanwege een verwachte stijging van lonen en prijzen. Dit bedrag van € 400.000 zetten wij apart om de stijgende kosten te kunnen bekostigen.

Taakmutaties:
In de algemene uitkering worden bedragen beschikbaar gesteld voor extra taken (taakmutaties). De belangrijkste bedragen die we apart zetten voor verwachte extra uitgaven zijn:
- Indexatie Wmo: € 209.000 in 2026, € 417.000 in 2027 en € 623.000 in 2028;
- Afschaffen lage-inkomensvoordeel: € 52.000 vanaf 2025;
- Openbare bibliotheken: € 133.000 in 2025 en in 2026.

Besparingsverlies jeugd
In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027. Het kabinet Schoof laat de besparing vanaf 2026 structureel vervallen. Om die reden wordt in 2026 € 500 miljoen en vanaf 2027 € 511 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor Zevenaar gaat het om een bedrag van ongeveer € 1.400.000 per jaar vanaf 2026. In verband met deze geraamde besparing (het bedrag is eerder uit de algemene uitkering gehaald) hebben wij in het verleden een stelpost opgenomen in onze begroting van € 1.400.000 (inkomst). Doordat de bedragen nu toch weer zijn toegevoegd in de algemene uitkering vervalt de te verwachten stelpost. Een budgettair neutrale mutatie.

Communicatie en vervolgproces
De septembercirculaire verwerken wij voor het jaar 2024 in de jaarstukken 2024. De jaren 2025 tot en met 2028 verwerken wij in de 1e voortgangsrapportage 2025.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Danielle Jansen
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

De monitor sociaal domein gemeente Zevenaar.

Inleiding

Deze tussentijdse cijfers Programma 6 Sociaal Domein betreft een aanzet om te komen tot een zinvol specifiek afgestemde raadsmonitor sociaal domein gemeente Zevenaar. Met deze monitor maken we inzichtelijk wat de stand van zaken is van de Wmo en Jeugdhulp in de gemeente Zevenaar.

De monitor is altijd een weergave van wat op basis van beschikbare data op het moment van analyseren bekend is. De cijfers bieden een overzicht van de financiële resultaten en prestaties en geven inzicht in de voortgang ten opzichte van de vastgestelde doelstellingen en begroting. Cijfers in het sociaal domein zijn voortdurend aan verandering onderhevig. Zo kunnen declaraties door zorgaanbieders later worden ingediend, waardoor er verschil tussen rapportages kan zijn. Ook kunnen afgegeven beschikkingen nog niet verwerkt zijn door de backoffice op het moment van rapporteren. Verder kunnen er door achterstanden en wachttijden met terugwerkende kracht administratieve wijzigingen worden doorgevoerd waardoor getallen niet overeenkomen met een eerdere monitor. Dat is helaas niet te voorkomen.

We proberen u met deze tussentijdse rapportage altijd zo goed mogelijk te informeren. Als u opmerkingen ter verbetering of verheldering van de rapportage heeft dan horen wij dat graag.

Gegevens

Deze monitor is tot stand gekomen vanuit in eigen beheer gebouwde power BI dashboards en het regionaal dashboard en waar gewenst aangevuld.

Algemeen beeld Wmo en Jeugdhulp (tot en met augustus 2024)

Binnen het sociaal domein zien we enkele belangrijke trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de kosten en dienstverlening:

1. Stijgende kosten

- Hulp bij huishouden: De kosten voor hulp bij huishouden en dagbesteding blijven binnen begroting maar stijgen in vergelijking met dezelfde periode voorgaand jaar, mede door een toenemende vraag naar deze diensten.
- Jeugdhulp Behandeling en Dagbesteding: Ook binnen de jeugdhulpverlening zien we stijgende kosten voor zowel behandelingen als dagbesteding. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een groeiend beroep op gespecialiseerde hulp.

2. Dalende lasten

- Begeleiding WMO en Jeugdhulp: de lasten voor begeleiding binnen de WMO en jeugdhulp vertonen daarentegen een dalende trend. Dit is mede het gevolg van een succesvolle inzet op preventieve en voorliggende voorzieningen, die de noodzaak voor intensieve begeleiding verminderen.

3. Jeugdhulp met Verblijf

- Besparingen en Toekomstige verhogingen: Hoewel de huidige cijfers voor jeugdhulp met verblijf een besparing laat zien, moet hierbij worden opgemerkt dat vanaf 1 juli 2024 de nieuwe contractvoorwaarden met bijbehorende tarieven zijn ingegaan. Deze wijzigingen zullen naar verwachting leiden tot een toename van de kosten in de tweede helft van het jaar.

Deze trends schetsen een wisselend beeld van de mate van kostenbeheersing en laten zien dat zowel stijgingen als dalingen optreden, afhankelijk van het type dienstverlening en de ingezette maatregelen.

Kanttekeningen bij het gepresenteerde Positieve Resultaat

Hoewel deze tussentijdse cijfers een positief beeld schetsen van € 1.081.530 moeten hierbij enkele belangrijke kanttekeningen worden geplaatst:

1. Beperkte weergave van de Cijfers:

   Deze tussentijdse cijfers beslaan slechts een deel van programma 6 sociaal domein, namelijk enkel de zorgkosten voor Jeugd en Wmo die via het berichtenverkeer worden verwerkt. Het stoplichtmodel in deze rapportage houdt geen rekening met de taakvelden en bedragen die buiten dit berichtenverkeer vallen.

2. Volledige Verantwoording binnen P&C cyclus:

   De verantwoording en voortgang van de overige taakvelden binnen het sociaal domein worden behandeld binnen de reguliere planning- en control cyclus, met name in de eerste en tweede voortgangsrapportage. Deze rapportages geven een completer beeld van de financiële situatie.

3. Conjunctuur- en seizoensinvloeden

   Bij de begroting is geen rekening gehouden met conjunctuurschommelingen of seizoensinvloeden, wat de kostenramingen mogelijk vertekent.

Deze kanttekeningen benadrukken de noodzaak van een breder financieel inzicht en voorzichtigheid bij het interpreteren van het huidige positieve resultaat.

Leeswijzer

Deze tussentijdse rapportage bestaat uit de volgende drie hoofdstukken en bijlage:

- Hoofdstuk 1 Totaal overzicht kosten Programma 6.
- Hoofdstuk 2 Verklaring van significante afwijkingen.
- Hoofdstuk 3 De Toegang.
- Bijlage: Begrippenlijst.

Hierbij presenteren wij de data die relevante ontwikkelingen laten zien. Ook presenteren we begrotingswijzigingen. Zo kunt u de ontwikkeling volgen. Over het algemeen proberen we een vergelijking over dezelfde periode met voorgaand kalanderjaar te geven.

Tussentijdse cijfers

Programma 6

Sociaal Domein

Ter informatie: Commissievergadering Samenleving d.d. 15-10-2024

Hoofdstuk 1

Bijgewerkt tot 04-10-2024		2023	2023	2023	**2024**	**2024**	**2024**	**2024**	**2024**	**2024**	
Taakveld	**Taakveld omschrijving**	**Begroting VDJ**	**Rekening VDJ**	**Berichten-verkeer rekening P1 tm P8 2023 Dashboard**	**Begroting HDJ PRIM**	**Gewijzigde begroting HDJ**	**Rekening HDJ**	**Gewijzigde begroting berichten verkeer HDJ**	**Gewijzigde begroting HDJ P1 tm P8**	**Berichten-verkeer rekening P1 tm P8 2024 Dashboard**	
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	10.050.780	9.171.090		5.176.577	11.579.024	6.555.303				
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4.736.851	5.081.786	19.480	5.150.129	5.915.310	993.565	25.000	16.667	56.665	
6.3	Inkomensregelingen	19.827.854	20.576.692		18.037.804	19.972.804	16.428.792				
6.4	WSW en beschut werk	5.463.151	5.183.835		5.393.038	5.375.338	3.947.609				
6.5	Arbeidsparticipatie	2.722.308	3.226.553	131.694	3.265.866	3.835.866	3.128.698	220.000	146.667	153.970	
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.185.257	1.967.022		2.346.449	2.227.449	1.555.136				
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	6.530.700	6.622.491	4.343.896	6.833.150	7.398.400	4.882.766	7.150.000	4.766.667	4.759.424	
6.71B	Begeleiding (WMO)	4.679.930	3.942.171	2.372.622	4.827.510	4.400.200	3.086.065	4.150.000	2.766.667	2.595.211	
6.71C	Dagbesteding (WMO)	40.000	75.362	45.112	41.560	65.000	46.684	65.000	43.333	47.248	
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	10.000			10.390	5.000		5.000	3.333		
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	3.268.440	2.862.394	1.623.830	3.216.250	3.498.440	1.853.193	3.000.000	2.000.000	1.650.163	
6.72B	Jeugdhulp behandeling	3.940.000	3.258.916	2.118.669	4.093.660	3.400.000	2.493.748	3.350.000	2.233.333	2.499.960	
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	929.200	299.832	128.569	987.866	426.846	330.654	300.000	200.000	213.108	
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	657.000	1.599		682.620	20.000		5.000	3.333		
6.73A	Pleegzorg	780.000	923.429	592.149	810.420	950.000	555.881	900.000	600.000	556.408	
6.73B	Gezinsgericht	1.970.000	2.058.581	1.335.458	2.046.830	2.115.000	1.498.802	2.100.000	1.400.000	1.516.317	
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	3.076.500	4.317.986	2.590.656	2.869.200	6.050.000	3.003.842	6.000.000	4.000.000	3.005.375	
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	2.760.500	3.169.358	2.002.385	2.868.160	3.415.000	2.486.213	3.400.000	2.266.667	2.492.155	
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	944.000	424.889	190.462	980.820	330.000	265.950	330.000	220.000	232.003	
6.74C	Gesloten plaatsing	82.000	-31.463	171.002	85.200	350.000	102.435	350.000	233.333	59.500	
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	359.227	39.623	7.707	1.423.965	228.965	-95.375	5.000	3.333		
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	380.464	197.747		395.304	391.994	9.499	5.000	3.333		
6.82A	Jeugdbescherming	750.000	798.082	536.156	750.000	1.099.000	657.235	1.000.000	666.667	658.943	
6.82B	Jeugdreclassering	184.610	113.948	65.208	184.610	175.000	130.234	125.000	83.333	78.687	
		76.328.772	**74.281.923**	**18.275.055**	**72.477.378**	**83.224.636**	**53.916.929**	**32.485.000**	**21.656.667**	**20.575.137**	
										1.081.530	

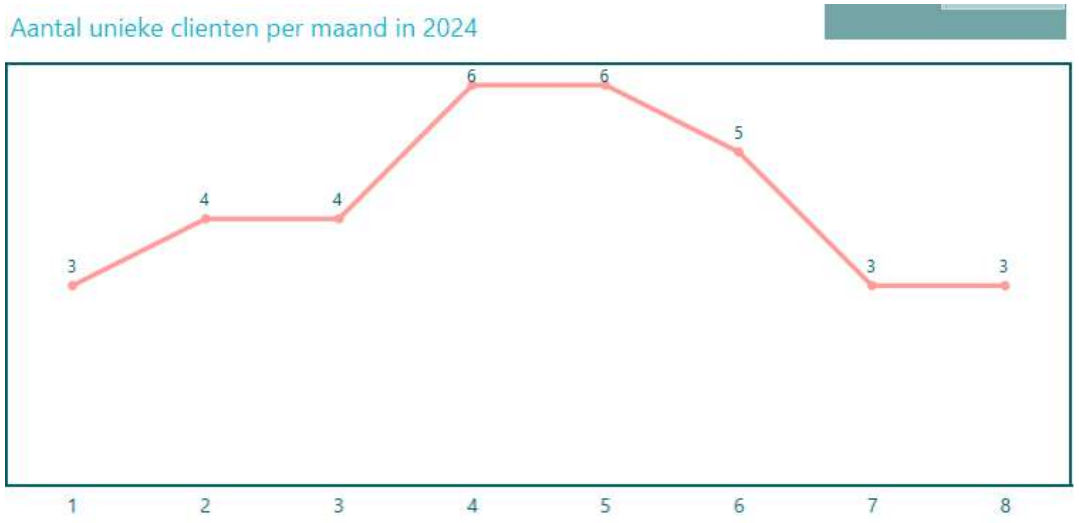
Hoofdstuk 2

Taakveld 6.2 Toegang en eerstelijns voorzieningen.

In 2024 over de periode 1 t/m 8 namen de totale kosten inzet Forza (aanpak schoolverzuim) met € 33.064 toe tot € 49.135 ten opzichte van € 16.071 over dezelfde periode in 2023.
In 2024 over periode 1 t/m 8 namen de kosten actieve consultatieve dienstverlening met € 4.121 toe tot € 7.530 ten opzichte van € 3.409 over dezelfde periode in 2023.

De kosten Forza zijn gestegen door vroegtijdig te investeren in de jongere, ,het gezin en de leefomgeving bij schoolverzuim. Dat mogelijk langdurige (dure) en gedwongen hulp voorkomt. Naast de 8,5% tarief indexatie verkregen meer jongeren dit jaar deze intensieve zorg in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. Zie onderstaand verloop:

Taakveld 6.72 B Jeugdhulp behandeling

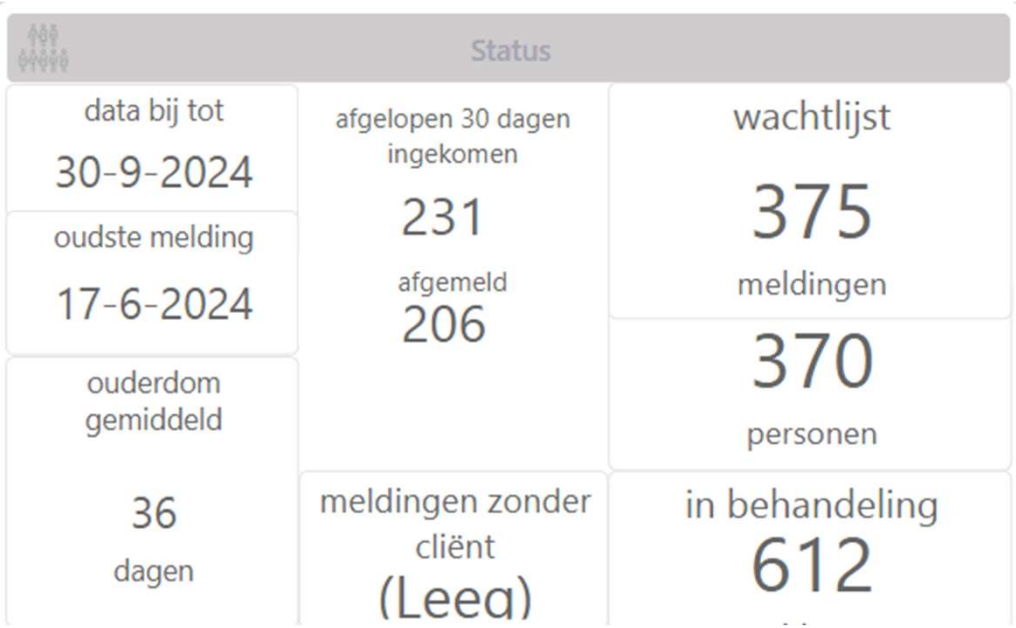
De kosten 2024 over periode 1 t/m 8 zijn ten opzichte van dezelfde periode 2023 met 18,0 % toegenomen. In 2024 is € 2.499.960 gedeclareerd over de periode P1 t/m P8 ten opzichte van 2023 over dezelfde periode ad € 2.118.669. Dat is een kosten toename van € 381.291 (18,0%).

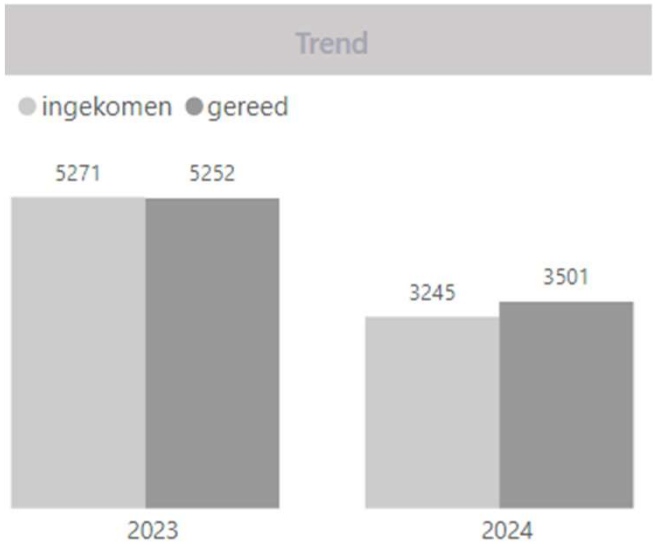
Wanneer we Jeugdhulp behandeling opsplitsen zien we dat de stijging van de kosten over de eerste 8 maanden van 2024 ten opzichte van 2023 voornamelijk komt door een toename van de kosten ad € 378.302 op product 41A15 “Behandeling groep B”. De kosten P1 t/m P8 namen van € 264.073 in 2023 toe tot € 642.375 in 2024.
Deze stijging is toe te rekenen aan een specifieke aanbieder waar de totale kosten P1 t/m P8 in totaal zijn toegenomen met € 372.325 van € 137.672 in 2023 naar € 509.997 in 2024.

Op 16 september heeft een gesprek met de aanbieder plaatsgevonden. Zowel bij aanbieder als intern moeten nog zaken verder worden uitgediept om tot een verklaring te kunnen komen.

Hoofdstuk 3

De Toegang: totaal aantal nieuwe ondersteuningsvragen en afhandelingen

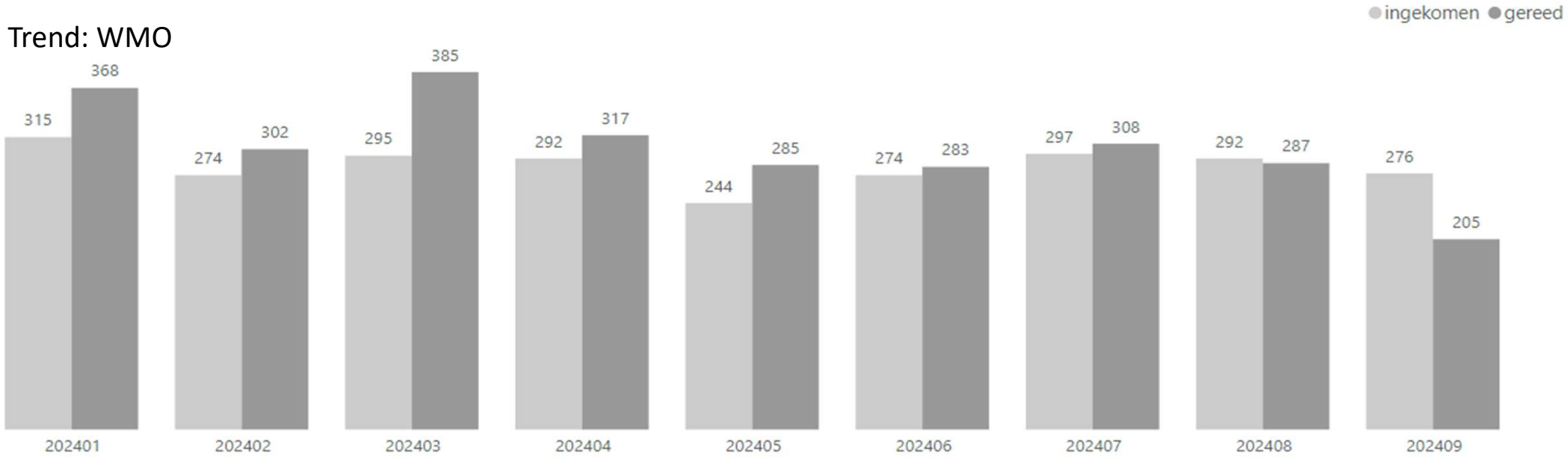

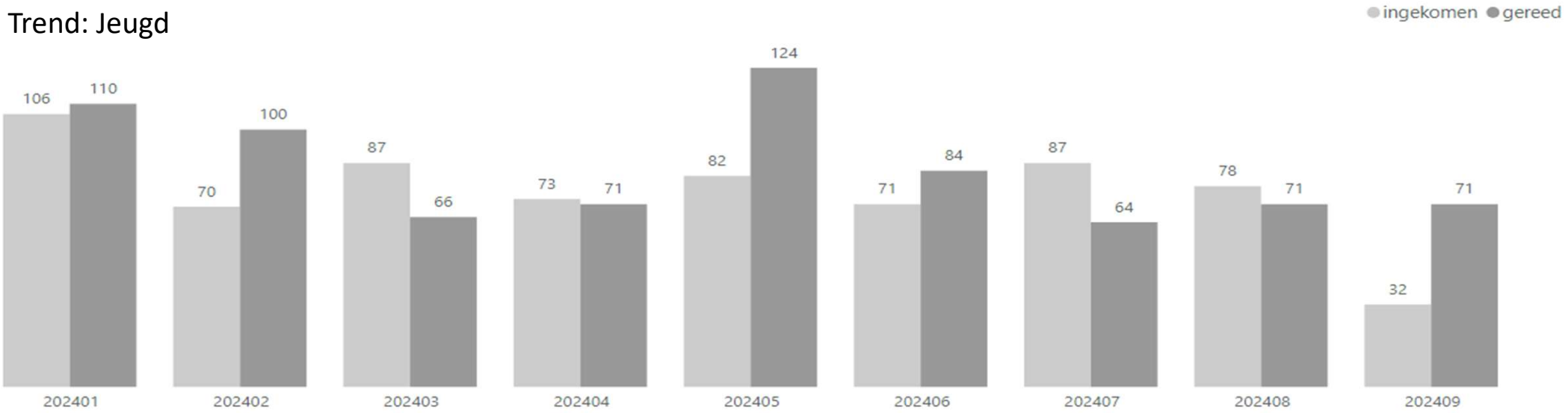
team	aantal	dagen_open
Gebiedsteam Wmo - WRV	119	38,08
Gebiedsteam Wmo - HBH	117	37,20
Gebiedsteam Wmo-BG en DB	80	23,91
Gebiedsteam Jeugd - Algemeen	37	62,68
Gebiedsteam Jeugd- stopberichten	10	26,50
Wmo Spoed	5	19,00
Gebiedsteam Jeugd – Veilig Thuis	4	14,25
Totaal	**375**	**36,29**

In 2024 zijn tot 30 september 3.501 aanmeldingen afgehandeld. Dat betekent dat er over deze periode 256 meldingen meer zijn afgehandeld dan dat er nieuwe zijn binnengekomen. Als we het gemiddelde van de afgelopen maanden doortellen komen we uit op in totaal 4.326 nieuwe aanmeldingen. Dat zou 17,9 % minder zijn dan vorig jaar.

Trend: WMO

Trend: Jeugd

Bijlage: Begrippenlijst

Begrip	Definitie
Bijgewerkt op	De data waarop de gepresenteerde cijfers zijn gedraaid.
Cliënt	Een cliënt is een natuurlijk persoon, die ondersteuning ontvangt op grond van de Wmo en/of Jeugdwet.
Dagen_open	De tijd tussen de aanmelding tot het in behandeling nemen.
HDJ	Huidig jaar
Indicatie	Vastgestelde mate en aard van iemands zorgbehoefte.
Jeugdbescherming	Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt.
Jeugdreclassering	Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18de met de politie in aanraking zijn geweest en een procesverbaal hebben gekregen.
PRIM	Primaire begroting
Rekening	Feitelijke uitgaven op moment van draaien monitor
VDJ	Voorgaand jaar
Stoplicht:	
	Afwijking rekening t.o.v. begroting < 10%
	Afwijking rekening t.o.v. begroting komt uit tussen > 10% - <20%
	Afwijking rekening t.o.v. begroting > 20%